བོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ།

TIBET POLICY JOURNAL

བོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་ནས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ།

༢༠༢༥ ལོ། སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས་བཅུ་གཉིས་པ། བོད་ཡིག་པར་མ།

སློབ་སྟོན་པ།	དབྱང་ཅེ་གཙྭ་ཆོས་དབྱིངས། (བཀའ་འཛིན།) ཇམ་ལྷ་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཚན། (བཀའ་འཛིན་གཞོན་པ།)
རྩོམ་སྒྲིག་པ།	འབུམ་རམས་པ་བློ་བཟང་ཐབས་མཁས།
གཙོ་གཉེར་ལས་ཁུངས།	བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་།
དེབ་གཟུགས་ཇུས་འགོད་པ།	འབུམ་རམས་པ་བློ་བཟང་ཐབས་མཁས།
པར་འདེབས་ཁང་།	ས་ནྡ་པར་ཁང་།
དེབ་གྲངས།	༣༠༠
དུས་དེབ་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཨང་རྟགས།	ISBN: 2394-2983

© དུས་དེབ་ཀྱི་པར་དབང་ཆ་ཚང་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་ལ་ཡོད།

རྩོམ་སྒྲིག་པའི་གཏམ།

འདི་ག་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཁང་ནས་ལོ་ལྟར་གོ་སྒྲིག་ཞུ་བཞིན་པའི་བོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་པའི་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་བཅུ་གཅིག་པ་དེ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༡༡ པའི་ཚེས་ ༣ དང་ ༤ ཉིན་གཉིས་རིང་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་དབུས་སྣེ་ལེན་འཛིན་སྐྱོང་སྦྱོར་བརྡར་ཁང་དུ་ཚོགས་པ་དང་། ཚོགས་འདུའི་ཐོག་བཙན་བྱོལ་ནང་གི་རིག་གཞུང་ཉམས་ཞིབ་པ་དང་། མཐོ་སློབ་ཁག་གི་དགེ་རྒན། འབུམ་རམས་པ་དང་འབུམ་རམས་པའི་སློབ་གཉེར་བ། གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་དང་རང་སོས་ཉམས་ཞིབ་པ་སོགས་བོད་ཀྱི་གཞོན་སྐྱེས་ཤེས་ཡོན་པ་ཉི་ཤུ་རྩ་དྲུག་མཉམ་ཞུགས་གནང་ཡོད་ཅིང་། ཚོགས་འདུའི་སྟེང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆོས་ལུགས། བརྡ་སྤྲོད། ལྟ་གྲུབ། རྩོམ་རིག ཆབ་སྲིད། དམག་དོན། ནུབ་གླིང་སྒྱུ་གར་རྩོམ་རིག་གི་སྐོར། ཇོ་རིང་ཞིབ་འཇུག་དང་ཡིག་ཚགས་ཀྱི་སྐོར། བོད་ཀྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ཆིངས་ཡིག་དང་ཚོང་དོན་གྱི་སྐོར་སོགས་རིག་གཞུང་ཞིབ་འཇུག་གི་ཁྱབ་ཁྱོངས་ནས་བརྗོད་གཞི་མི་འདྲ་བ་ཉི་ཤུ་རྩ་དྲུག་གི་ཐོག་གཏམ་བཤད་དང་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱིས་བགྲོ་གླེང་ལྷུག་པོ་གནང་བ་དང་། བོད་ཀྱི་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ལགས་ཆེད་དུ་གདན་ཞུས་ཀྱིས་ཚོགས་བཅར་ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམ་པས་དཔྱད་རྩོམ་སྒྲོག་སྦྱངས་གནང་སྐབས་ཞིབ་འཇུག་དང་འབྲེལ་བའི་ལམ་སྟོན་གནང་རེ་ཞུས་དོན་ལྟར་མཁས་དབང་ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ལགས་ནས་ཚོགས་འདུ་ཉིན་གཉིས་རིང་ཆེད་ཕེབས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམ་པས་གཏམ་བཤད་གནང་གྲུབ་རྗེས་སྐབས་དོན་ཁ་གསབ་གང་དགོས་དང་། བརྗོད་གཞི་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཆ་གཞན་དང་ཁུངས་ལུང་གང་ཡོད་སོགས་དགོངས་ཚུལ་ལྷུག་པོར་གནང་སྟེ། ཚོགས་བཅར་བ་ཡོངས་ལ་ཐུགས་ཕན་ཆེན་པོ་བསྐྲུན་གནང་ཡོད་པས་མཁས་དབང་མཆོག་ལ་སྐུ་དྲིན་ཆེ་ཞུ།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་ནས་ལོ་ལྟར་བོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་པའི་ཚོགས་འདུར་བྱུང་བའི་དཔྱད་རྩོམ་རྣམས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཀྱིས་བོད་ཡིག་དུས་དེབ་ (བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ།) ཅེས་པ་འདོན་སྤེལ་ཞུ་བཞིན་པ་ལྟར། ད་རེས་ཀྱི་ཚོགས་འདུར་བྱུང་བའི་

དཔྱད་རྩོམ་རྣམས་ཞིབ་འཇུག་གི་ཚད་གཞི་མཐོ་ཞིང་གྲུབ་དོན་གནད་དུ་ཐེངས་པ། སྤུས་དག་ཀྱང་ཡིན་པས་ང་ཚོས་གང་ཐུབ་དུས་དེབ་ཏུ་འགོད་ཐབས་འབད་པ་བྱས་ཡོད། ཡིན་ནའང་དུས་དེབ་གཅིག་ཏུ་དཔྱད་རྩོམ་གྲངས་ཀ་མང་པོ་འགོད་ཐབས་མེད་པས་དཔྱད་རྩོམ་རེ་གཉིས་རྩོམ་པ་པོ་སོ་སོས་མི་འགོད་པའི་གནང་བ་བྱུང་བ་དང་། དཔྱད་རྩོམ་རེ་ཟུང་ལ་འདི་ནས་བསྐྱར་ཞིབ་ཀྱིས་ཕྱིར་འཐེན་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་བྱུང་བས་རྩོམ་པ་པོར་དགོངས་སེལ་ཞུ། དབྱིན་ཡིག་ནང་དཔྱད་རྩོམ་གཅིག་བྱུང་བ་བོད་ཡིག་དུས་དེབ་ཏུ་འགོད་ཐབས་མ་བྱུང་པས་རྩོམ་པ་པོར་དགོངས་སེལ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། དཔྱད་རྩོམ་བཅོ་བརྒྱད་ལེགས་འདེམ་གྱིས་དུས་དེབ་ཏུ་བཀོད་ཡོད་པ་འདིས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཉམས་ཞིབ་པ་དང་སློབ་གཉེར་པ་རྣམས་ལ་ཕན་ཐོག་མི་དམན་པ་འབྱུང་རེ་ཆེ།

རྩོམ་སྒྲིག་གི་ལས་ཀའི་གོ་རིམ་ཁྲིད་ནས་ཡིག་ནོར་དང་ཐད་ཀར་བཅོས་དགོས་རིགས་རྣམས་ཞུ་དག་ལེགས་པར་བྱས་པ་དང་། ལུང་འདྲེན་སྐབས་སུ་དོ་སྣང་གིས་མ་ནོན་པར་ལུང་ཁུངས་ཁ་གསལ་བྱུང་མེད་པ། ལུང་ཁུངས་ནོར་བ་དང་། ལུང་འདྲེན་གྱི་ཚིག་དཔྱད་རྩོམ་གྱི་དཀྱུས་དང་འདྲེས་པ། དེབ་དང་རྩོམ་པ་པོ། དཔར་སྐྲུན་ལོ་ཚིགས་དང་ཤོག་གྲངས་འགོད་སྟངས་སོགས་གཅིག་གྱུར་མེད་པ་མང་པོ་ཞིག་བཅོས་པ་དང་མ་ཡིག་ལ་བལྟས་ནས་ཟུར་མཆན་བཀོད་དེ་བསྐྱར་བཅོས་དགོས་པའི་བསམ་ཚུལ་དང་རྟགས་བཏབ་སྟེ་རྩོམ་པ་པོ་སོ་སོར་བསྐུར་བ་དང་། བསྐྱར་བཅོས་དང་སྔོན་འཕྲི་བྱུང་རྗེས་མཐའ་མའི་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ཡིན། དེ་མིན་དཔྱད་རྩོམ་གྱི་ནང་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་ཚིག་སྦྱོར་དང་ཡི་གེ་གང་ལའང་བཟོ་བཅོས་མ་བྱས་པར་རྩོམ་པ་པོའི་དགོངས་གཞི་ལྷུར་རང་སོར་བཞག་ཡོད།

རྩོམ་སྒྲིག་པས། ༢༠༢༤། ༠༢། ༢༣།

དཀར་ཆག

གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་དེ་ཉིད་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པར་གསལ་སྟོན་གནང་བའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མདོ་ཙམ་གླེང་བ། 1

ཨ་ལགས་རྗེ་སྤྲུལ་བློ་བཟང་ཆོས་དར།

རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་སྟེང་ནས་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་པའི་དཔྱད་གླེང་། 19

རྫ་སྲས་བདེ་ཆེན། འབུམ་རམས་པ་རིག་འཛིན་ལྷུན་གྲུབ།

བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་གྱི་བོད་བརྒྱུད་ནང་པའི་དམག་དོན་གྱི་བསམ་བློར་དཔྱད་པ། 33

འབུམ་རམས་པ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་པོ།

གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་ཉི་ཧོང་ནས་ཕེབས་པའི་བོད་དམག་གི་དམག་རྩེད་སློབ་སྟོན་པ་ཡ་སུ་ཛི་རོ་ཡ་ཛི་མ་ (YasujirŌ Yajima) ཡི་སྐོར་ལ་མདོ་ཙམ་གླེང་བ། 69

ལྷ་ཏ། འཇམ་དབྱངས་དོན་གྲུབ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཨུ་དབྱིན་དབར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ལས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གནོན་ཡིག་ཆ། 89

ཉམས་ཞིབ་པ། བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས།

སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་ནམ། 109

མཁན་པོ་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས། འབུམ་རམས་པ་རིག་འཛིན་ལྷུན་གྲུབ།

དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པར་བཞེངས་པའི་བལ་ཡུལ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་གྱི་བོད་ཡིག་རྗོ་རིང་ཡི་གེའི་སྐོར་གླེང་བ། 139

ངག་དབང་བདེ་ཆེན་དབང་མོ།

དགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་ཐ་སྙད་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱུད་ཁག་ཏུ་དེའི་ཕྱིན་ལས་རྒྱས་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ། 155

བྲི་སྲུང་དངོས་གྲུབ།

བོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་གི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་གླེང་བ། 165

བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ།

ནུབ་ཕྱོགས་སྒྱུ་གར་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་དང་ཁྱད་ཆོས་སྐོར་མདོར་ཙམ་དཔྱད་པ། 189

ཞིབ་འཇུག་སློབ་མ། རྡོ་རྗེ་ཚེ་རིང་། མཐོ་སློབ། ལྷར་ཏ།

པདྨ་ཆེ་བརྟན་གྱི་བརྩམས་སྒྲུང་<རོ་སྒྲུང་དང་མི་མདའ>ཞེས་པའི་ནང་དོན་དང་རྣམ་པར་དཔྱད་པ། 209

བསྟན་འཛིན་དར་ལྷུན། འབུམ་རམས་པ་ལྷ་མོ་མཚོ།

དབའ་བཞེད་ལ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་བྱུང་རྐྱེན་ལ་དཔྱད་པ། 225

ལ་སྟོད་ནོར་བུ།

འཕགས་བོད་གཉིས་ཀྱི་མི་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་ཁྱད་གནད་ལ་དཔྱད་པ། 237

གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ། བློ་གླིང་ཐུབ་བསྟན་ཚེ་རིང་།

ལ་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིད་ནས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་གླེང་བ། 249

མ་སུ་རི་སམ་ཧྭ་ཏ་གཏན་སློབ། བོད་དགེ་ཚེ་དབང་དཔལ་ལྡན།

"ཡིན་" དང་ "རེད་" ཅེས་པའི་ཚིག་འབྲུ་གཉིས་ལ་བསྐྱར་དུ་བརྟགས་པ། 265

ཉ་རྒྱས།

བོད་དང་ཐུ་རྣོད་དེ་བཞིན་ཤེས་ཅང་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་དང་འབྲེལ་བའི་བསམ་ཚུལ། 287

ག་རྒྱ་ཆོས་སྐྱིད།

རང་དབང་གསར་ཤོག་ནང་བཀོད་པའི་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐོར་གྱི་གསར་འགྱུར་གཅིག་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་པ་བརྒྱུད་ཀུ་ལུ་མ་ན་ལིའི་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་མདོར་ཙམ་གླེང་བ། 297

འོད་ཟེར་སྐྱིད། འབུམ་རམས་ལྷ་མོ་མཚོ།

བོད་ཀྱི་རང་ལུས་སེར་སྲིག་ལས་རྒྱ་ནག་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟེང་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ། 309

ཚེ་རིང་བདེ་སྐྱིད།

༄གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་དེ་ཉིད་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པར་གསལ་སྟོན་གནང་བའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མདོ་ཙམ་སྙིང་བ།

ཨ་ལགས་རྗེ་སྤྲུལ་བློ་བཟང་ཆོས་དར།

གནད་ཚིག བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན། མདོ་སྔགས་ཟུང་འབྲེལ། བླ་མའི་ཆོས་ལུགས། དཔལ་ན་ལེནྡྲའི་བརྒྱུད་པ། རིགས་པའི་ཆོས་ལུགས།

སྔོན་སྙིང་།

༄༅། །ལྷ་དང་བཅས་པའི་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མགོན་སྐྱབས། ས་སྟེང་རྒྱལ་བསྟན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་མངའ་བདག སྟོན་པ་ཐུབ་པའི་དབང་པོའི་རྒྱལ་ཚབ། རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཁྱེན་བརྩེ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་བདག་ཉིད། [1]སྐྱབས་མགོན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་ཕྱོགས་དང་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་སྤྱིའི་བདེ་དོན་དང་། སྒོས་ཁ་བ་ཅན་རྣམས་ཐུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕན་བདེའི་གོ་འཕང་ལ་རེག་ཆེད་སྐུ་ན་ཕྲ་མོའི་དུས་ནས་མཛད་དཀའ་བའི་རྒྱས་སྤྲས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་གྲངས་ལས་འདས་པ་བདག་གིར་བཞེས་ནས་དེང་དགུང་གྲངས་དགུ་བཅུར་བཞེས། ལྷབས་ཆེ་བའི་མཛད་པ་དག་ལས་རྒྱ་དམར་གྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་འགོ་བཙུགས་ནས་བོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཆེས་ཛ་དྲག་ཏུ་གྱུར་སྐབས་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས་པ་དང་། བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་རྗེས་བོད་དོན་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཅན་དུ་གྱུར་པ། བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྲིག་འཛུགས་དང་སློབ་གྲྭ་སོགས་གསར་འཛུགས། བོད་རྒྱ་གཉིས་སྨན་དབུ་མའི་ལམ། འགྲོ་བ་མིའི་གཤིས་སྤྱོད་ནི་བྱམས་བརྩེའི་རང་བཞིན་དུ་མཆིས་པས་ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོས་ལུགས་ཕན་ཚུན་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་མཚོན་མཛད་པ་ཁག་ཅིག་ནི་རང་གཞན་ཕལ་ཆེ་བས་ལམ་ཙམ་དགོངས་ཤིང་། དེའི་སྐོར་ནས་བགྲོ་གླེང་དང་རྩོམ་ཡིག་སོགས་སྣ་མང་སྤེལ་ཡང་། མདོ་སྔགས་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་གསེར་སྤྲུངས་བཙོ་མའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་གཞན་གྱིས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་སྒྲོ་བཏགས་ནས་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་ཡིན་

མིན་གྱི་གླིང་གཞི་བྱུང་སྐབས་༸གོང་ས་མཆོག་སྐུ་ན་ཕྲའང་ཐུགས་བསྐྱེད་ཆེས་ཆེར་བཞེས་ནས་སློ་འདོགས་དེ་ཉིད་བསྟན་པའི་སྲོག་རྩ་ཐུག་པ་དགོངས་ནས་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་ལེགས་བཤད་དུ་མ་གསར་དུ་ལྷུགས་རྩོམ་མཛད་པ་དང་། བཀའ་སློབ་ཀྱང་གྲངས་ལས་འདས་པ་སྩལ་བའི་བཀའ་དྲིན་ཉག་གཅིག་ལས་དེང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དཔལ་ན་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཅེས་འབོད་པ་ལས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་སྲོལ་མེད་པས་འདིར་༸གོང་ས་མཆོག་གིས་རླབས་ཆེན་གྱི་མཛད་པ་དེ་ཇི་ལྟར་བདག་གིར་བཞེས་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མདོ་ཙམ་སྒྲོ་བར་བྱ།

བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས།

དེང་བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་ནི་འཛམ་གླིང་ཀུན་ཏུ་ཉི་ཟླ་ལྟར་གྲགས་བཞིན་ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་ཆོས་ལུགས་གཅིག་ཕུར་སྨྲས་ནས་ཀུན་གྱིས་གཙིགས་མཐོང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ནའང་ལྷ་ཚུལ་དེ་ཉིད་སྔ་མོ་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་མིན། དེ་ནི་༸གོང་ས་མཆོག་གིས་མཛད་འཕྲིན་འབའ་ཞིག་བྱུང་བ་ཡིན། བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་ནི་མདོ་སྔགས་ཚད་མ་དང་བཅས་ཚང་ལ་མ་ནོར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་བསྟན་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་༸གོང་ས་མཆོག་གིས་སྔ་དུས་ནས་གསུངས་པའི་སྨོམ་ཚིག་དེ་ཉིད་དེང་ཚན་རིག་ཡར་རྒྱས་ཆེན་པོ་སོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ནས་རྒྱལ་ཁབ་བར་དུ་འགྲོ་བསྐྱོད་བདེ་བ། ཤེས་བྱ་བལྟ་ཀློག་གི་མཐུན་རྐྱེན་ཇེ་འཛོམས་དང་། ཉམས་ཞིབ་ཀྱང་སྐབས་ཇེ་བདེར་སོང་བས་ཞིབ་འཇུག་ཅུང་ཟད་རེ་བྱས་ཚེ་པཱ་ལིའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དར་བའི་སིངྒལ་དང་། རྨར་མ། ཐཻ་ལཎྜ། ཁམ་རྦོ་ཊ་སོགས་སུ་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་མདོའི་བསྟན་པའང་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་དར་ཐུབ་མེད་ཅིང་། ཉི་ཧོང་དང་ཀོ་རི་ཡ་ལའང་མདོའི་བསྟན་པ་དང་ཐེག་ཆེན་བསྟན་པ་དར་ཡོད་པར་སྣྲའང་ཟབ་མོ་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་སྐོར་མཚོན་ཙམ་ལས་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་དར་མེད་ཅིང་། རྒྱ་ནག་ཏུའང་མདོ་སྔགས་གཉིས་ཀའི་བསྟན་པ་དར་བ་སྣྲའང་འཆད་ཉན་ཧ་ཅང་ཞན་པ་དང་། ཚད་མའི་རྣམ་གཞག་ནི་ཟུར་ཙམ་ཡང་དར་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་སུ་མཐོང་ཐུབ་ཅིང་བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་ལུང་རྟོགས་ཀྱི་བསྟན་པ་ནི་དེ་དག་ལས་ལྡོག་ནས། མདོ་ལ་མཚོན་ན་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བའི་རིམ་པ་ཆ་ཚང་བ་དང་། སྔགས་ལ་མཚོན་ནའང་རྒྱུད་སྡེ་བཞི་ཀ ཚད་མའང་ཕྱོགས་གླང་ཆོས་གྲགས་ལས་བརྒྱུད་པའི་སྡེ་བདུན་མདོ་དང་བཅས་སྟར་རྒྱ་གར་འཕགས་ཡུལ་དུ་འཆད་ཉན་དར་བ་ལས་ལྷག་པ་མེད་ནའང་དེ་དང་མཉམ་པ་ཞིག་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་སུ་དར་བ་ནི་དཔྱོད་ལྡན་པ

སུས་བརྟག་ཀྱང་མཐོང་ཐུབ་ཅིང་། དེ་ལྟ་བུའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་འཛམ་གླིང་མི་དམངས་ཀྱི་མདུན་སར་ཉི་མ་བཞིན་གསལ་བར་མཛད་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མཚན་ལ་དཀྱུང་དུ་བཏེགས་པར་མཛད་མཁན་ནི་ས་སྟེང་རྒྱལ་བསྟན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་མངའ་བདག་གོང་ས་མཆོག་ཉག་གཅིག་ཡིན།[1]

བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲ་འདོགས།

བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་སུ་དར་བའི་མདོ་སྔགས་ཚད་མ་དང་བཅས་པའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་འཕགས་ཡུལ་དུ་དར་བ་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་པ་ཞིག་དར་ཡང་། ཡུལ་དུས་གནས་བབ་བསྐལ་བས་བོད་དུ་དར་བའི་ནང་བསྟན་གྱི་བྱུང་བ་དང་། ནང་དོན་ཇི་བཞིན་མ་ཤེས་པའི་རྐྱེན་པས་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པའི་མགོ་སྟོད་ཡས་མས་ནས་ཕྱི་གླིང་བ་སོགས་ཀྱིས་བོད་དུ་དར་བའི་ནང་ཆོས་ནི་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ལས་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་དྲི་མ་མེད་པ་མ་རེད་ཅེས་སྐུར་འདེབས་ཀྱིས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་སྒྲོལ་དར་ཞིང་། བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་མིང་བཏགས་པའི་དཔེ་དེབ་ཀྱང་མང་དུ་བརྩམས། ལྷག་ཏུ་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་ལོ་རབས་སུམ་ཅུ་དང་བཞི་བཅུའི་ནང་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་ཐ་སྙད་དྲག་ཏུ་ཕྱུར།[2]

སྤྱིར་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་སྒྲོལ་དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས་ཞིབ་པར་ཤེས་པར་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་ཞིག་གུང་བསྒྲིག་དགོས་ཤིང་། ཚིག་གི་ཕྲེང་བའང་རིང་པོ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བས་འདིར་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པར་བྱ།

བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་སྒྲོལ་ལོ་དུས་ནམ་ཞིག་ནས་མགོ་བཙུགས་མིན་གྱི་ལོ་ཚིགས་ཏག་ཏག་ཅིག་མ་རྙེད་ཀྱང་དེའི་འཕྲོལ་རྐྱེན་དང་འབྲུལ་གཞི་ཐད་དཔེ་དེབ་མང་པོ་ཞིག་བསླུགས་རྗེས་ཕྲན་གྱི་བསམ་ཚུལ་ནི། བོད་སིལ་བུར་ཐོར་རྗེས་བོད་དུ་ཆོས་

1. སྔར་རྒྱ་གར་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་དར་འཕེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་རིམ་གྱིས་ཕྱི་ལྡན་དང་། འབར་མ། ཐའི་ལན་སོགས་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་ལ་དར་ཁྱབ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། དུས་ད་ལྟའི་ཆར་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ཆ་ཚང་ལ་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་དེ་བོད་ལ་ཡོད་པ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༠ ཟླ་ ༢ ཚེས་ ༣ ཉིན་རྟོར་གདན་བོད་དགོན་དགའ་ལྡན་འཕེལ་རྒྱས་གླིང་གི་མཁན་བླ་སྤྱི་ནས་ཇི་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་བཞིན་ཡོན་ཏན་གཞི་གྱུར་མའི་བཤད་ཁྲིད་སློབ་རྒྱུས་གྲུབ་རྗེས་སྩལ་བའི་བཀའ་སློབ།

2. During the thirties, forties, and fifties, some western scholars described Tibetan Buddhism as Lamaism, implying that Tibetan Buddhism is not pure Buddhism -that it is somehow polluted. Pages 134 Live in A Better Way, Reflection on Truth, Love and Happiness, His Holiness the Dalai Lama, Complied and Edited by Renuka Singh, Published by Viking Penguin 2001

བརྒྱུད་མང་པོ་གསར་དུ་འབྱུང་ཞིང་། རྗེས་འབྲངས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རྒྱས་པར་མཛད་ནས་གདན་ས་མང་པོ་བཞེངས། ལ་ལས་གདན་ས་སོ་སོའི་རྟེན་གཙོར་ཆོས་བརྒྱུད་སོ་སོའི་སྲོལ་གཏོད་པ་པོའི་སྐུ་བཞེངས་པ་ལས་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་སྐུ་བརྙན་མེད་ཅིང་། ལ་ལས་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་སྐུ་བཞེངས་ཀྱང་སོ་སོའི་སྲོལ་གཏོད་ཀྱི་སྐུ་ལས་ཆུང་བ་བཞེངས། མང་ཚོགས་དཀྱུས་མའི་ཁྲོད་དུའང་རྒྱུན་ལྡན་ཁོང་རྣམ་པའི་མཚན་སྨོས་ནས་གསོལ་འདེབས་དང་། གསུང་ཆོས་སོགས་ཀྱི་སྐབས་སུའང་ཆོས་བརྒྱུད་སོ་སོའི་སྲོལ་འབྱེད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་རྩལ་འདོན་ལས་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་རྣམ་ཐར་བརྗོད་པ་དང་མཚན་སྨོས་ནས་གསོལ་བ་འདེབས་མཁན་ཏ་ཙང་ཉུང་བ་དང་། མདོ་སྔགས་གཉིས་ཀའི་སྐབས་སུ་ལམ་གྱི་རྩ་བ་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དང་བླ་མ་ཡིན་པའི་གསུང་བཤད་དང་། བླ་མ་སངས་རྒྱས་ལས་ལྷག་པའི་ལྟ་ཚུལ་ཏ་ཙང་དར་ཁྱབ་ཆེ་བ་སོགས་དང་། གཞན་དུང་དཀར་རིན་པོ་ཆེའི་གྲུབ་མཐའ་ལས་འཕྲུལ་རྐྱེན་བཞི་དང་། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་གི་འཕྲུལ་རྐྱེན་ལྔ་སོགས་གསུངས། འཕྲུལ་རྐྱེན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་དང་ཉི་ཤུའི་མགོ་སྟོད་བོད་དུ་བསླེབས་པའི་ཕྱི་གླིང་བ་དང་བསླེབས་མ་ཐུབ་ཀྱང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དོ་སྣང་ཡོད་པའི་ཕྱི་གླིང་བ་མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་དུ་དར་བའི་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་པ་དང་། དེ་ལྟར་ཡིག་འཇོག་ཀྱང་བྱས་ཡོད། དཔེར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༨༥༩ ལོར་འཇར་མན་པ་ (Friedrich Koppen 1808 – 1863) ཀོ་པྤན་གྱིས་འཇར་མན་གྱི་སྐད་དུ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གོ་གནས་ (Die Lamaische Hierarchie Und Kirche) ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་བརྩམས་ནས་ཡོ་རོབ་གླིང་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབོད་སྲོལ་གྱི་མེ་སྟག་འཕྲོ་འགོ་ཚུགས།

དེའི་རྗེས་ཕྱི་ལོ་ ༡༨༩༡ ལོར་ཨ་རི་བ་རོག་ཧིལ་ (W.W. Rockhill) གྱིས་བོད་དང་སོག་ཡུལ་དུ་བསྐྱོད་པའི་ཉིན་ཐོ་ (The Land of the Lama: Notes of A Journey Mongolia and Tibet) བརྩམས་ཤིང་ཁོང་ནི་ཨ་རི་བ་བོད་ཡིག་ཆེས་ཐོག་མར་སྦྱོང་མཁན་ཡིན་ཞིང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཞྭ་མོ་གཡོགས་ནས་ཨ་རིའི་གླིང་དུ་གྲགས་སུ་བཅུག དཔེར་ན། དེའི་ཤུགས་རྐྱེན་ལས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༢ ལོར་ཨ་རིའི་སྲིད་འཛིན་རྡོ་སི་ཕེལྟ་ཡིས་ (Franklin D. Roosevelt) [༢] གོང་ས་མཆོག་ལ་འཚམས་འདྲིའི་ཕྲག་ཡིག་འབུལ་སྐབས། དབུ་བརྗོད་ལ་བླ་མའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་བླ་ཆེན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ (His Holiness The Dalai Lama, Supreme Pontiff of the Lama Church, Lhasa,) ཞེས་པ་ཙམ་ལས་བོད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་དབུ་འཛིན་དང་རྗེས་འབྲངས་པ་ཞེས་ཟུར་ཙམ་མ་བྲིས་པས་ཀྱང་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་ཇི་ཙམ་ཆེ་མིན་ཚོད་དཔག་བྱེད་

ཐུབ།

ཕྱི་ལོར་ ༡༨༩༥ ལོར་དབྱིན་ཇི་བ་ལྷན་ཊ་ཡིས་(Laurence Waddell) བོད་ཀྱི་ནང་ཆོས་སམ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ (The Buddhism Of Tibet or Lamaism with its Mystic Symbolism and Mythology) ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་བྲིས་ནས་ཡོ་རོབ་གླིང་ནས་བསྒྱུར་དུ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྲིན་ནག་ཐིབ་འགོ་ཚུགས།

ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༨༧༧ ལོར་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དར་ཡུལ་ཉི་ཧོང་དུའང་བོད་སོག་ནས་འཁྱེར་ཡོང་བའི་བཀའ་བསྟན་སོགས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཐོག་མར་སྒྲིག་པ་པོ་ཉི་ཧོང་བ་ཨ་ཡ་ཀོ་ (Ayako Sadakane) ཡིས་དཀར་ཆག་དཔེ་དེབ་དེའི་མིང་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་བ་ (The History of Lamaism) ཞེས་བཏགས་ནས་ཨེ་ཤ་ཡའི་ཤར་ཕྱོགས་ནས་ཞྭ་མོ་དེ་ཉིད་གཡོག་འགོ་ཚུགས།

དེའི་རྗེས་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་མགོ་སྟོད་དེ་ ༡༩༢༠ ལོ་ནས་ཨུ་རུ་སུའི་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་གཏན་འབེབས་དང་། གཞུང་སྒེར་གཉིས་ཀའི་ཡིག་ཆ་དང་རྩོམ་ཡིག་སོགས་སུ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཤུགས་ཆེ་སྤེལ། དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་བཅུའི་ཡས་མས་ནས་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཆོས་བྱེད་རང་དབང་ཅུང་ཕྱི་སྐབས་ནས་རྒྱ་ཡིག་གི་དུས་དེབ་དང་ཚགས་པར་སོགས་སུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་འབོད་དགོས་པ་དང་ཐ་སྙད་དེ་ནི་འཐད་ཚུལ་གྱི་སྐོར་ནས་རྩོམ་ཡིག་མང་པོ་སྤེལ་འདུག་ཅིང་[3] དེ་བཞིན་ཧྲི་ལྷན་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་སྒྲོ་སྐུར་ཤུགས་ཆེན་བཏབ་པའི་བྱུང་བ་ཤིན་ཏུ་མང་།

ཡང་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབོད་སྲོལ་དེ་ཐོག་མར་ཕྱི་གླིང་བས་བཏགས་པའི་འདོད་ཚུལ་གཅིག་དང་། ལ་ལས་ཕྱི་གླིང་བའི་ལྟ་ཚུལ་དེའི་འབྱུང་ཁུངས་རྒྱ་ནག་ཡིན་ཟེར་བའི་འདོད་ཚུལ་ཏེ་གཉིས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མ་ཀྱོ་ཞེས་འབོད་པ་དང་། དེའི་གོ་དོན་ནི་བླ་མ་ནི་གོ་སླ་ལ། ཀྱོ་ནི་ཆོས་ལུགས་ལ་གོ་བས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་དང་།[4] སྔ་མོར་ཕྱི་གླིང་བ་རྣམས་བོད་ཀྱི་དབུས་ཕྱོགས་སུ་འགྲོ་བསྐྱོད་བཀག་འགོག་ཆེ་བས་རྒྱ་ནག་བརྒྱུད་ནས་བོད་ཀྱིས་

3. Soviet Russia and Tibet the Debacle of Secret Diplomacy, 1930-1918 by Andreyev Alexandr E.2003

4. བླ་མའི་ཆོས་ལུགས། ཞེས་པའི་འབོད་སྲོལ་ནོར་འཁྲུལ་ཅན་དེ་རིམ་པར་དུ་བཅོས་དགོས། བློ་མཐུན་ཧྲང་ཟླུང་དང་གྲོས་མོས་ཞུ་བ། རྩ་མདོ་རྡོ་རྗེ་ཚེ་དབང་། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ཤོག་གྲངས་ ༡༠༢ བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གིས་གསོ་གཉེར་བྱས་པ། སྤྱིའི་སྡོམ་གྲངས་ཉེར་ལྔ་པ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༨

མཚམས་ཁག་ཏུ་སོང་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་སྐོར་དཔེ་དེབ་སོགས་བྲི་སྐབས་རྒྱ་ནག་གིས་བླ་མ་ཀྱོ་ཞེས་འབོད་པས་དེ་ལས་ (Lamaism) ཞེས་པའི་ཚིག་དེ་བྱུང་ཟེར།

དེ་བཞིན་དུ་རྒྱ་ནག་དང་རིག་གཞུང་འབྲེལ་ཟབ་ཡོད་པའི་ཉི་ཧོང་སོགས་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་ (Lamaism) ཞེས་བཏགས་པའང་བླ་མ་ཀྱོ་ཞེས་པ་ལས་འབྱུང་ཟེར། རྒྱ་ནག་གིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མ་ཀྱོ་ཞེས་འབོད་སྲོལ་ཡང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་དབང་བསྒྱུར་བྱེད་སྐབས་བོད་དང་སོག་པོ་དབར་འབྲེལ་བ་བྱུང་རྗེས་སོག་པོས་དེ་ལྟར་བཏགས་པ་ཡང་ཟེར།

དེས་ན་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱ་སོག་དང་ནུབ་གླིང་ཡོ་རོབ་པ་སོགས་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ (Lamaism) ཞེས་འབོད་དགོས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཐ་སྙད་དེ་གཉིས་ཀྱི་ནང་དོན་དང་ཐ་སྙད་གང་སྤྱ་བ་འབྱུང་མིན་སོགས་ལ་དཔྱད་རྒྱུ་ཏ་ཅང་མང་ཡང་མངས་བས་མ་སྤྲོས།

བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གོ་དོན།

ལ་ལས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་པའི་ཚིག་ཙམ་གྱི་གོ་བ་བླངས་ནས་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་དང་། སྔོས་བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་གཞི་མ་འདུལ་བ་ཀ་རི་ཀ་ནས་རྒྱུད་རྒྱལ་གསང་འདུས་བར་ལམ་གྱི་རྩ་བ་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དང་བླ་མ་ཡིན་པ་མདོ་རྒྱུད་ཀུན་ཏུ་གསལ་པས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་པར་སྐྱོན་མེད་པའི་བསམ་ཚུལ་རྗོད་མཁན་འགའ་ཡོད་ཀྱང་དེ་དག་གིས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱབ་ལྗོངས་དང་གནད་འགག་མ་ཤེས་པས་ལན་པ་ཡིན།

བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་པའི་དོན་ངོ་མ་ནི། ༡) བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་ནི་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་དང་། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་གཉིས་བསྲེས་པའི་ཆོས་ལུགས། ༢) རྒྱ་གར་ནས་བོད་དུ་དར་བ་མ་ཡིན་པར་བོད་ཀྱིས་བླ་མས་རྩོམ་བཟོས་པའི་ཆོས་ལུགས། ༣) བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་ནི་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་དང་། ཧིན་རྡུའི་ཆོས་ལུགས་གཉིས་བསྲེས་པའི་ཆོས་ལུགས། [5]

5. དེ་ལྟ་ནའང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ནས་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཇི་བཞིན་ཤེས་དཀའ་ཞིང་། འགའ་ཞིག་ནས་གནས་ཚུལ་ཇི་བཞིན་མ་ཤེས་པར་དཔེ་དེབ་ཀྱང་བྲིས་ཡོད། དཔེར་ན། འགའ་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལ་བླ་མའི་ཆོས་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་ཆོས་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཟེར་བ་སོགས་

[༦]སྐབས་མགོན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་མཆོག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོར་རྒྱ་ནག་དང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༨ ལོར་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་སྐབས་དང་། ལྷག་ཏུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་རྗེས་རྒྱ་གར་དང་ཕྱི་རྒྱལ་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་དང་། གསར་འགོད་པ་སོགས་ཐུག་འཕྲད་སྐབས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་རྒྱུས་མངའ་ཞན་ཅིང་རྟོག་དཔྱོད་ཀྱིས་མིག་ལོང་བ་དང་། ཉེར་སྤྱོས་རྗེས་སུ་རྒྱུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་མ་ཡིན་པར་བོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་གསར་དུ་སྤེལ་གཏོད་པ་ཡིན་སྐོར་དང་། ཕྱི་གླིང་བའི་གྲས་ནས་ལྷ་ཅི་སློས། ཐ་ན་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་རྗེས་འབྲང་གཅིག་པ་དགེ་སློང་སེར་པོ་ཚོས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་མ་ཡིན་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་མཁན་དང་དངོས་སུ་ཞོད་མཁན་ཡང་བྱུང་ནས་བོད་དེ་ཉིད་རྒྱ་ནག་གིས་བཙན་བཟུང་གིས་རང་དབང་བཀྲོགས་པར་མ་ཟད། དེའི་ཐོག་ཏུ་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་རིང་ང་ཚོས་ལུས་ལོངས་སྤྱོད་འཕངས་མེད་དང་། ཐ་ན་སྲོག་ལ་བསྔོས་ནས་ཀྱང་རྒྱ་གར་འཕགས་ཡུལ་ནས་གདན་དྲངས་པའི་མདོ་སྔགས་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་བསྟན་པ་ལའང་གཞི་མེད་སྒྲོ་སྐུར་གྱིས་བསྙེས་ལྷད་ཅན་དུ་བཏགས་ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བསྟན་རིན་པོ་ཆེའི་རང་དབང་ཡང་གཞན་ལག་ཏུ་ཤོར་བའི་དུས་ངན་ཞིག་འཆར་གྲབས་བྱུས།

ཆོས་སྨྲ་ཆེན་པོ་བསྒྲགས་པའི་མཛད་ཆེན།

ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་རིང་བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་དང་། ལོ་པཎ་བཀའ་དྲིན་ཅན་སོགས་ཀྱིས་ལུས་སྲོག་ལོངས་སྤྱོད་སོགས་བསྔོས་ནས་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་གནང་བའི་བོད་དུ་དར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་མདོ་སྔགས་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེར་ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་ནས་དགྲ་བྱུང་སྟེ་ཉག་ཕྲ་བའི་གནས་སྟངས་སུ་གྱུར་སྐབས་༧རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཅིང་གཟིགས་པ་ཆེན་པོས་དགོངས་པ་ཏ་ཙང་ཆེ་བཞེས་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབོད་སྒྲོལ་གྱི་མེ་སྟག་ཕྲ་མོ་འཕྲོ་སྐབས་ནས་མ་བསད་ན་མ་དག་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་གྱུར་ཚེ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཉིད་ཐ་ན་ནང་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གྲས་སུའང་མི་ཚུད་པའི་གནས་སྟངས་སུ་གྱུར་ན་བཟོད་མི་ཐུབ་པ་དང་བསམ་མི་ཁྱད་པ་ཞིག་འབྱུང་སྲིད་པ་དགོངས་ཏེ་བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་ནས་རིང་མིན་དེའི་སྐོར་ནས་མཛད་པ་བསྐྱང་གནང་མཛད། ད་ཕན་དཔྱད་གཞི་ཉེད་པ་གཞིར་

དང་། འགའ་ཞིག་ནས་བོན་གྱི་ཆོས་མ་རྩར་བཞག་སྟེ་དེ་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་ཤིག་ཡིན་པར་བསམ་པ་སོགས་བསམ་ཚུལ་མང་ཡང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༠ ཟླ་ ༢ ཚེས་ ༤ ཉིན་རྗེར་གདན་བོད་དགོན་དགའ་ལྡན་འཕེལ་རྒྱས་གླིང་གི་མཁན་བླ་སྤྱི་ནས་ཇི་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་བཞིན་ཡོན་ཏན་གཞི་གྱུར་མའི་བཤད་ཁྲིད་སྩོལ་རྒྱུས་གྲུབ་རྗེས་སྩལ་བའི་བཀའ་སློབ།

བཞག་ན་བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་ནས་ལོ་ང་གཅིག་མ་ཟིན་ཙམ་སྔོ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོ་མགོར་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་རང་རེའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་གཞན་གྱིས་མི་ཤེས་པ་དང་ལོག་རྟོག་གིས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་པར་ནོར་འཁྲུལ་ཅན་དང་། དེ་ལྟར་མ་ཡིན་པའི་བཀའ་སློབ་གནང་འགོ་ཚུགས།[6] དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༤ པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་ཡང་བཀའ་སློབ་སྔ་ཕྱི་གང་མང་གནང་འདུག་ཅིང་དེ་གསུམ་ནི་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཡིན།[7] [8]

རང་རེའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་བཀའ་སློབ་ཤུགས་ཆེ་གནང་བར་མ་ཟད། རྒྱ་ཆེ་ས་ནས་བཀའ་སློབ་སོགས་གནང་འགོ་ཚུགས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༢ ལོར་"སྐྱབས་མགོན་མཆོག་གིས་ཁོང་རིན་པོ་ཆེའི་མཛད་རྣམ་དང་འབྲེལ་ནས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་ཏེ། ངོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་། ངོས་ཀྱི་མི་མང་། ཞེས་པ་བོད་ཡིག་ཏུ་ལྷུགས་རྩོམ་དང་པོ་དེར་རང་དུ་དབྱིན་བསྒྱུར་གྱིས་དབྱིན་ཡུལ་ནས་འགོ་ཚུགས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྤྱིར་དངོས་སུ་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས།[9] ཕྱག་དེབ་འདིར་ལེའུ་བཅུ་གསུམ་དང་། ཁ་སྐོང་གི་ས་བཅད་གཉིས་ཡོད་པ་ལས་གཅིག་ནི། ནང་པའི་ཆོས་ཀྱི་གནས་ཚུལ། ཞེས་པ་ཡིན་ཞིང་དེ་ལ་ནང་གསེས་ཀྱི་ས་བཅད་བཅུ་བཞི་ལས་བཞི་པ། བོད་དུ་ནང་ཆོས་དར་ཚུལ། ཞེས་པའི་ཐད་དུ་བོད་དུ་དར་བའི་ནང་བསྟན་ནི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་དྲི་མ་མེད་པ་ལས་བོད་ཀྱི་བླ་མས་

6. དུས་ད་ལྟའི་ཆར་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ཆ་ཚང་ལ་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་དེ་བོད་ལ་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལྟ་ནའང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ནས་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཇི་བཞིན་ཤེས་དཀའ་ཞིང་། འགའ་ཞིག་ནས་གནས་ཚུལ་ཇི་བཞིན་མ་ཤེས་པར་དཔེ་དེབ་ཀྱང་བྲིས་ཡོད། དཔེར་ན། འགའ་ཞིག་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལ་བླ་མའི་ཆོས་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་ཆོས་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཟེར་བ་སོགས་དང་། འགའ་ཞིག་ནས་བོན་གྱི་ཆོས་མ་རྩར་བཞག་སྟེ་དེ་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་ཤིག་ཡིན་པར་བསམ་པ་སོགས་བསམ་ཚུལ་མང་ཡང་། རང་རེའི་ཆོས་ཚིག་བཅད་གཅིག་ཡན་ཆད་རྒྱ་གཞུང་ལ་མ་བརྟེན་པ་མེད་ཅིང་། རྗེའི་གསུང་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་ལ་བརྟེན་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་སྟབས་སྟགས་ཀྱི་གསང་བ་རྣམས་མ་གཏོགས་ཚང་མས་གསལ་པོར་ཤོད་ཐུབ་ན་ལེགས། ཀྱོན་པའི་ཆོས་གཞི་རང་རེས་དམར་པོ་ཀྱོན་སྤྱོལ་སྐོར་ཡང་ངས་འདི་འདྲ་ཞིག་བརྗོད་པ་ཡིན། བོད་ནང་རྣམ་ཀུན་གྲྭ་ཆས་ཀྱི་ཆོས་གཞི་དམར་པོ་དང་། ཚོགས་ཆོས་གལ་ཆེའི་སྐབས་སེར་པོ་ཀྱོན་སྤྱོལ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ཡང་འཛམ་གླིང་ནང་ཀྱོན་ཆས་ཀྱི་ཆོས་གཞི་དཀར་ཤས་ཆེ་བས་ཉི་མའི་ཚ་ཤུགས་འགོག་ནུས་ཆེ་བས་བསིལ་བ་དང་། ནག་ཤས་ཆེ་བས་ཉི་མའི་ཚ་ཤུགས་འཛིན་ནུས་ཆེ་བས་དྲོ་བ་ཡོད་པ་ལྟར་དཀར་ནག་གཉིས་གྲྭ་པས་ཀྱོན་མི་ཆོག་སྟབས་སེར་པོ་ལ་ལྟོས་ཏེ་དམར་པོ་ནག་ཤས་ཆེ་བས་བོད་ས་མཐོ་གྲང་ཟླུག་ཆེ་བའི་ཡུལ་དུས་དང་བསྟུན་ཏེ་ཀྱོན་པ་ཞིག་ཡིན་ཚོད་བརྗོད་པ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༢ ཚེས་ ༣ ཉིན་རྫོང་གདན་བོད་དགོན་དགའ་ལྡན་འཕེལ་རྒྱས་གླིང་གི་མཁན་བླ་སྤྱི་ནས་ཇི་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་བཞིན་ཡོན་ཏན་གཞི་གྲུར་མའི་བཤད་ཁྲིད་སྐྱིན་རྒྱས་གྲུབ་རྗེས་སྩལ་བའི་བཀའ་སློབ་ལས།

7. ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༢༩ ཉིན། ཊ་ལ་ཧའོ་སེར་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ལ་སྨྱུན་རས་གཟིགས་ངན་སོང་ཀུན་སྦྱོང་གི་རྗེས་གནང་དང་། ཡོན་ཏན་གཞིར་གྱུར་མའི་བཀའ་ཁྲིད་སྩལ་སྐབས་སྔོན་འགྲོ་ཆོས་བཤད།

8.བོད་གངས་ཅན་ལ་ཡོད་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིས་སུ་མ་ཆད་པ་ཚང་མ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ནས་བཟུང་བརྒྱུད་པ་ཆུ་འགོ་གངས་ཐུག་ཟམ་མི་ཆད་པས་བཟུང་བ་ཤ་སྟག་ཡིན། མི་འགའ་ཤས་ནས་རང་གིས་མ་ཤེས་པར་བོད་ཀྱི་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ཟེར་བ་དེ་རྒྱ་གར་ཧིན་དུའི་ སྔགས་ཀྱི་ཆོས་དང་། བོད་སྔ་རབས་པའི་ཆོས་གཉིས་པོ་དེ་འདྲེས་པ་ཡིན་ཚུལ་དང་། དེ་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ཞེས་མིང་བཏགས་ཏེ་དེ་འདྲའི་མཐོང་ཚུལ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནོར་འཁྲུལ་རེད། ང་ཚོས་བརྒྱུད་པ་བར་མ་ཆད་དུ་ཡོད་པའི་ཁུངས་སྐྱེལ་ཐུབ་པ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༥ ཉིན། བཞུགས་སྒར་རྡ་རམ་ས་ལར་བུད་མེད་ལྷན་ཚོགས་ནས་ཆོས་འབྲེལ་ཞུས་སྐབས་སྩལ་བའི་བཀའ་སློབ།

9. Weidenfeld & Nicolson, 20 New Bond Street London WI, edited by David Howarth 1962

རྟོག་བཟོ་དང་། ཆོས་ལུགས་གཞན་དང་བསྲེས་ལྷད་བཏང་བའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་གཙོ་བོ་རྒྱུ་མཚན་གསུམ་དང་དཔེ་གཅིག་བཅས་འགོད་གནང་མཛད་འདུག

རྒྱུ་མཚན་དང་པོ། བོད་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་བསྟན་བཅོས་ཀུན་ཏུ་ནང་པའི་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་གང་ཞིག་གཏན་ལ་ཕབ་ཀྱང་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བཀའ་མདོ་རྒྱུད་དང་འཕགས་ཡུལ་པཎ་གྲུབ་རྣམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་གསུང་དྲངས་ནས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་པའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་སྟངས།

གཉིས་པ། དེང་སང་རྒྱ་གར་ལ་སོགས་པའི་ནང་ཆོས་མཁས་པ་རྣམས་དང་ལྷན་དུ་བགྲོ་གླེང་བྱེད་སྐབས་སཾསྐྲི་ཏའི་སྐད་དུ་ཡོད་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཚིག་གོ་བརྡ་འཕྲོད་དཀའ་བའི་རིགས་རྣམས་ལོ་ཙཱ་བརྒྱ་ཕྲག་སྟོན་ནས་བསྒྱུར་བའི་བོད་ཡིག་ཏུ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཇི་བཞིན་དུ་ཁོང་རྣམ་པས་འགྲེལ་བཞིན་པའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ།

གསུམ་པ། སཾསྐྲི་ཏའི་སྐད་ཐོག་ནས་གོ་དཀའ་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་གཞུང་འགའ་ཤས་བོད་ཡིག་གི་འགྱུར་དང་འགྲེལ་བ་ལ་བལྟས་ནས་གྲུང་བསྒྲིག་སྐབས་གོ་བ་ཆེད་པར་ཕན་ཐོགས་ཆེ་སྐོར་རྒྱ་གར་མཁས་པས་བརྗོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དང་གསུམ་བཀོད་གནང་མཛད།

དཔེ་གཅིག་ནི། སྔར་རྒྱ་གར་དུ་ནཱལེནྡྲ་དང་། བྲི་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་ལའི་མཁས་གྲུབ་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་རྗེས་འབྲངས་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ཡང་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་འཆད་སྐབས་མིང་འདོགས་དང་འཁྲིད་སྟངས་ཕྲན་བུའི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་བཞིན་བོད་དུའང་རྙིང་མ། བཀའ་བརྒྱུད། ས་སྐྱ། དགེ་ལུགས་སོགས་མིང་འདོགས་དང་འཁྲིད་སྟངས་མི་འདྲ་བ་ཙམ་ལས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མདོ་སྔགས་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་རྒྱལ་བསྟན་ཤ་སྟག་ཡིན། ཞེས་གཙོ་བོ་རིགས་པ་གསུམ་དང་དཔེ་གཅིག་གི་སྒོ་ནས་བོད་དུ་དར་བའི་ནང་བསྟན་ནི་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པ་ཡིག་ཐོག་ནས་དགག་བཞག་གི་རིགས་པའི་སྒྱུ་རེངས་ཐོག་མར་ཤར། [10]

10. དེ་ལྟར་བོད་དུ་དར་ཁྱབ་ཀྱི་ནང་བསྟན་འདི་རྒྱ་གར་གྱི་ནང་བསྟན་དྲི་མ་མེད་པ་འདི་རང་ལས། བོད་ཀྱི་བླ་མས་རྟོག་བཟོ་དང་། ཆོས་གཞན་དང་བསྲེས་ལྷད་བཏང་བ་མེད་ཅིང་། དཔེར་ན། བོད་འགྲེལ་དེ་ཚོའི་ནང་ཆོས་ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ལའང་མཇུག་ཏུ་སངས་རྒྱས་རང་ཉིད་ཀྱི་གསུང་དངམ། དེ་མིན་རྒྱ་གར་མཁས་པའི་གསུང་དྲངས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཤ་སྟག་ཡིན། ཆེས་ཤིན་ཏུ་ར་འཕྲོད་པ་གཅིག་ལ། དེང་སང་གི་རྒྱ་གར་པ་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀའི་ཁོངས་ཀྱི་མཁས་པ་རེ་ཟུང་དང་ཞིབ་གླེང་སྐབས་ཆོས་ཚིག་སྐད་བརྡ་འཕྲོད་དཀའ་བའི་གནས་ཚུལ་འདི་གའི་འོག་ལའང་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་མང་པོའི་སྟོན་ནས་བསྒྱུར་བའི་བོད་ཡིག་ནང་གི་ཆོས་ཀྱི་བཤད་པ་འགོད་ཡོད་པ་དེ་ག་རང་ཁོང་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་འདུག དེར་མ་ཟད། རྒྱ་གར་བ་མཁས་པ་འགས་བརྗོད་རིགས་སུ། དེང་སང་སཾསྐྲི་ཏའི་སྐད་ཐོག་ནས་གོ་དཀའ་བའི་གཞུང་འགའ་ཤས་བོད་སྐད་ཐོག་ནས་བལྟས་ཏེ་གྲུང་བསྒྲིགས་སྐབས་གོ་བ་ཆེས་ཐུལ་དུ་བྱུང་བ་ཡོང་གི་འདུག་ཟེར། གནས་ཚུལ་འདིའི་ཐོག་ནས་དོས་ཀྱི་བསམ་པར་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལ་ཡུལ་དུས་གནས་ཚུལ་དབང་གིས་རྒྱ་གར་བ་དང་ཕྲན་བུ་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་ནང་པའི་བསྒྱུར་

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོ་ཡས་མས་ནས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཕྱི་གླིང་བ་དང་། གནས་བརྟན་སྙེ་བའི་གྲས་ནས་ཀྱང་བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་འབོད་སྒྲོལ་འབྱུང་བར་ཐུགས་ཁྲལ་ཆེན་པོ་དང་། འབོད་སྒྲོལ་དེ་ཉིད་ནོར་འཁྲུལ་ཅན་དུ་ཡིན་པའི་བཀའ་སློབ་གཟབ་ནན་ཆེན་པོས་གནང་བའི་ཚུལ་ནི་ཨ་རི་བ་ཐུར་མན་ (Robert Thurman) གྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༨ ལོར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་ཞལ་སྔ་ནས་ཡུན་རིང་གསུང་ཆོས་ཞུས་ནས་ཇ་སར་སྡོད་སྐབས་ཁོང་གིས་དངོས་སུ་མཐོང་ཐོས་འབྱུང་བ་དག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་ཁོང་གིས་བྲིས་པའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གལ་གནད་ཆེ་དོན་ཅི་ཡིན་ནམ། (Why Dalai Lama is Matter) ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཏུ་གསལ་པོར་བཀོད་པ་ལས་ཤེས་ཐུབ།[11]

ངོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་། ངོས་ཀྱི་མི་མང་། ཞེས་པའི་ཕྱག་དེབ་ལྟེགས་རྩོམ་མཛད་ནས་ལོ་ངོ་གསུམ་ཙམ་གྱི་རྗེས་བསྐྱར་དུ་གལ་ཆེ་གཟིགས་ནས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལོག་རྟོག་དེ་ཉིད་ནོར་འཁྲུལ་ཅན་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲོད་དུ་གོ་རྟོགས་སྤེལ་སླད་དུ་ཀུན་སྐྱབས་མགོན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་མཆོག་གི་ལམ་སྟོན་ལྟར་ཕྱག་དེབ་དེའི་ཁ་སྐོང་ས་བཅད་དང་པོ། ནང་པའི་ཆོས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞེས་པའི་ས་བཅད་དེ་ཉིད་སྐུ་སྐེར་ཡིག་ཚང་ནས་ཆེད་གཉེར་གྱིས་བསྐྱར་དུ་དབྱིན་བསྒྱུར་གྱིས་ཁ་བྱང་ལ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ངོ་སྤྲོད་ (An Introduction To Buddhism) ཅེས་བཏགས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༥ ལོར་རྒྱལ་ས་ལྡི་ལི་ནས་དེབ་ཚུགས་དུ་དཔར་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ཁྱབ་ཆེ་བགྲམས།[12]

དེ་བཞིན་དུ་སྔར་འཕགས་ཡུལ་དུ་ཐེག་ཆེན་གྱི་ཆོས་ལ་ལོག་རྟོག་འབྱུང་སྐབས་མགོན་པོ་

བཙོས་ཕྱིན་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་དེ་རྩ་བ་ནས་ནོར་བ་བྱུང་བ་རེད། ཡང་བརྗོད་རྒྱུར། ཞེས་དང་། རྒྱ་གར་དུ་སྔར་ནཱ་ལེནྡྲའི་མཁས་པའི་འཆད་སྒྲོལ་དང་། ཝི་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་ལའི་མཁས་པའི་འཆད་སྒྲོལ་ཞེས་ཙ་བའི་དོན་གཅིག་ཀྱང་། མིང་འདོགས་དང་། འཕྲིད་སྟངས་ཐུན་བུའི་ཁྱད་པར་ཡོང་གི་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་བོད་དུའང་རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜི་ཏ་དང་། དེའི་བོད་ཀྱི་སློབ་རྒྱུད་ཀྱི་མཚན་དང་། ས་གནས། དུས་ཚོད་སོགས་ཀྱིས་མིང་འདྲ་མིན་བྱུང་སྟེ། དེ་ཡང་གྲགས་ཆེ་བར་རྙིང་མ། བཀའ་རྒྱུད། ས་སྐྱ། དགེ་ལུགས་ཞེས་མིང་འདོགས་སོ་སོ་དང་། རྩ་བ་གཅིག་ཀྱང་འཕྲིད་སྟངས་མི་འདྲ་བ་ཐན་ཐུན་ཡོད་པ་རེད། ཐམས་ཅད་ཀྱང་མདོ་སྔགས་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་ནོ། ། ངོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་ངོས་ཀྱི་མི་དམངས། ཤོག་གྲངས་ ༤༢༠ བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། པར་ཐེངས་གསུམ་པ།

11. སྐོར་གྱི་མཇལ་ཁྲིད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༨ ལོར་ངས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཐོག་མར་མཇལ་དུས། ཁོང་དགུང་ལོ་ཉེར་དགུར་སོན་པའི་ན་གཞོན་ཞིག་རེད། ངེད་གཉིས་རྒྱ་གར་ལྷོ་ར་ཏ་སྡེའི་ཁོང་བཞུགས་སའི་མགྲོན་ཁང་གི་མཇལ་ཞུ་ཁང་དུ་མཇལ་འཕྲད་བྱུང་ལ། ཁོང་དེར་འཛམ་གླིང་ནང་པའི་མཇལ་འབྲེལ་ཚོགས་ཆེན་ (The World Fellowship of Buddhist Meeting) གྱི་གདན་ཞུས་སྐུ་མགྲོན་དུ་ཕེབས་འདུག ངས་ཁོང་གི་གསུང་བཤད་ཐོག་མ་དེ་གསལ་པོ་ཞིག་དྲན་གྱི་མི་འདུག རྒྱུ་མཚན་ནི་ཁོང་གིས་གསུང་སྒྱུར་བ་ཞིག་བརྒྱུད་དེ་གསུང་བཤད་དེ་གནང་བ་དང་། གསུང་བཤད་དེ་ཅུང་ལུགས་སྒྲོལ་ལ་བསྟུན་ཆེ་བ་དང་ངོགས་མི་བདེ་བ་ཞིག་རེད། ཁོང་གི་ཕྲག་ཏུ་འབག་འཕྲི་ཤྭི་མོ་ཞིག་ཡོད་དེ། སྐབས་དེ་དུས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་ལྷད་འདྲེས་པའི་ས་གནས་ཆོས་ལུགས་ཤིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་མཁན་གྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་པ་ཚོ་ལ་ཁོང་གིས་བོད་བརྒྱུད་ངོ་སྤྲོད་བྱེད་པའི་དབུ་འཛུགས་བཞིན་ཡོད། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གལ་གནད་ཆེ་དོན་ཅི་ཡིན། Robert Thurman ཤོག་གྲངས་ ༤༨ བོད་ཀྱི་སྒྲ་སྒྱུར་དང་ཉམས་ཞིབ་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྱུར། བོད་བསྒྱུར་མ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩

12. An Introduction to Buddhism, The Fourteenth Dalai lama, September ,1965 Produced by the secretariat of H.H. The Dalai Lama, Upper Dharamsala, Himachal Pradesh, Printed at the stateman Press, Connaught Circus, New Delhi

ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་ཆོས་སྒྲ་ཆེན་པོ་ལན་གསུམ་བསྒྲགས་པ་ལྟར་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་སྲོལ་གྱི་ལོག་རྟོག་འབྱུང་སྐབས། “གོང་ས་མཆོག་གིས་ཆེད་གཉེར་གྱིས་ཕྱི་ལོ་༡༩༥༣ ལོར་(ལེགས་བཤད་བློ་གསལ་མིག་འབྱེད་) ཅེས་པའི་ཕྱག་དེབ་ལྷུག་རྩོམ་མཛད།

དེ་ཡང་སྔ་སྲོལ་ལྟར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་བཤད་ཀྱི་རྣམ་པ་མ་ཡིན་པར་ཕྱི་ཚོགས་འགྱུར་གྲོས་དང་མཐུན་པའི་ཡུལ་དུས་གནས་འབབ་དང་འཚམས་པའི་ནང་ཆོས་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་ལམ་བུ་ཆེས་གསར་གཏོད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲོད་དུ་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པའི་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་ངོ་སྤྲོད་གོ་བདེ་གནང་བ་དང་། ཕྱི་ཟླག་ཏུ་ (བོད་དུ་ཡོད་པའི་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཁག་གི་གནས་ཚུལ་སྐོར་) ཞེས་པའི་ས་བཅད་ལོགས་སུ་བཀར་ནས་ཚུ་མགོ་གངས་དང་། ཆོས་མགོ་རྒྱ་གར། ཞེས་པའི་དཔེ་ལྟར་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་སུ་དར་བའི་ཆོས་བརྒྱུད་རྣམས་ནི་སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་དང་འཕགས་ཡུལ་གྱི་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྡན་རྣམས་ལས་ཇོ་ལག་བརྒྱུད་ཀྱི་དཔེ་ལྟར་བོད་དུ་དར་ཚུལ་ལོ་རྒྱུས་ཁུངས་བཙན་དང་འབྲེལ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱིས་བླ་མས་གསར་དུ་བཟོ་མ་ཡིན་པ་དང་། རིགས་པར་མཚོན་ན་བོད་ཀྱི་ནང་པའི་ཆོས་པ་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། ཆོས་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར་དོགས་སེལ་དང་། ཁུངས་གཏུགས་དགོས་པ་ཅུང་ཟད་ཅིག་བྱུང་ནའང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ངམ། རྒྱ་གར་པཎ་གྲུབ་གང་ཟང་ཞིག་གི་གསུང་ལ་ཁུངས་གཏུགས་ཡོད་པ་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་མས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པར་བསྒྲུབས། སྒྲུབ་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཆ་ཚང་ཞིང་གོ་བདེ་བ། མང་ཉུང་འཚམས་པའི་ལེགས་བཤད་སྔ་ན་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། གསུང་རྩོམ་ལེགས་བཤད་བློ་གསལ་མིག་འབྱེད་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཉིད་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་ཞིང་དཔལ་ན་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཁེ་གཙང་ཐོག་མ་དེ་ཡིན།

“གོང་ས་མཆོག་གིས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཉིད་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པའི་ཚུལ་བློ་གསལ་མིག་འབྱེད་དུ།

༡) བོད་དུ་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་ཐོག་མར་དར་ཚུལ་དང་། བར་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜི་ཏ་སུ་དང་སུ་བོད་དུ་ཕེབས་པའི་སྐོར།

༢) རྒྱ་གར་དང་། བལ་པོའི་སློབ་དཔོན་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་ལྷན་དུ་མདོ་རྒྱུད་བསྟན་བཅོས་བོད་བསྒྱུར་བྱེད་པའི་སྐོར།

༣) བོད་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱུད་ཁག་གི་སྲོལ་འཛིན་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་པཎྜིཏ་སྐུ་དང་སྐུ་ལ་ཁྱུངས་གཏུགས་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར་གྱི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འབྱུང་བ་སོགས་ཡིན།

དེ་དག་ལ་དེར་བརྟེན་ ༸གོང་ས་མཆོག་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་མཚན་གསོལ་བའི་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་འཛིན་དང་། གསོལ་བྱེད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ལ་ལེགས་བཤད་བློ་གསལ་མིག་འབྱེད་འདི་བཞག་ན་ཧ་ཅང་འཐད་སྙམ།[13] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༩ ལོར་ལེགས་བཤད་བློ་གསལ་མིག་འབྱེད་དེ་ཉིད་ཧིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བ་དང་ཕྱག་དེབ་ཀྱི་མཚན་ཙུང་འགྱུར་བ་བཏང་ནས་(སངས་རྒྱས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའི་སྙིང་པོ་)ཞེས་བཏགས།[14] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༨ ལོར་ལེགས་བཤད་བློ་གསལ་མིག་འབྱེད་དེ་ཉིད་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ནས་མཚན་ལ་ (Opening of wisdom Eyes) ཞེས་བཏགས་[15] ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་ཐ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོ་སྐུར་གྱི་མུན་སྟུག་སེལ་བའི་ལེགས་བཤད་ཉི་མ་སྟ་ན་མེད་པ་ཞིག་ཤར་བ་མཛད།

ཕ་ཤུལ་མཁན་སྤྲུལ་ཐུབ་བསྟན་སྐལ་བཟང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༩ ལོ་ནས་ ༡༩༩༠ བར་ལོ་བདུན་རིང་ཐའི་ཡུལ་དུ་བཅའ་བཞུགས་སྐབས་སུ་ལེགས་བཤད་བློ་གསར་མིག་འབྱེད་ཐའི་སྐད་བསྒྱུར། དེ་བཞིན་དུ། Spain Germany, Japan , Italy, China, France སོགས་ཀྱི་སྐད་དུ་རིམ་པས་བསྒྱུར་འདུག དེང་གི་དུས་སུའང་རྒྱལ་ཕྱི་ནང་གི་མཐོ་སློབ་དང་ཆོས་ཚོགས་ཁག་ཏུ་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ངོ་སྤྲོད་བྱེད་པར་གོ་བདེ་ཞིང་མང་ཉུང་ཧ་ཅང་རན་པའི་བསྟན་བཅོས་སུ་བརྩིས་ནས་འགྲོ་དོན་ཧ་ཅང་རྒྱས་བཞིན་འདུག

འཕགས་པ་གནས་བརྟན་སྡེ་བའི་ཕྱོགས་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་མ་ཡིན་པའི་རྣམ་འགྱུར་དང་བཤད་ཡམས་ཟློག་ཕྱིར་ ༸གོང་ས་མཆོག་ཡུལ་དངོས་སུ་ཕེབས་ནས་ལོག་རྟོག་སྨུན་འབྱིན་གྱི་མཛད་པ་བསྐྱངས་གནང་མཛད་ཡོད། དེ་ཡང་བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་ནས་ཐེངས་དང་པོ་ཉི་ཧོང་དང་ཐེངས་གཉིས་པ་ནི་ཐྭ་ལཎ་དུ་ཕེབས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༧ ལོ་དང་། དེ་ནས་ ༡༩༧༢ ལོར་འཕགས་པ་གནས་བརྟན་སྡེ་བའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཆེས་ཆེར་དར་ཡུལ་ཐྭ་

13. ལེགས་བཤད་བློ་གསར་མིག་འབྱེད། ཤོག་གྲངས་ ༩༧ ནས་ ༡༠༢ བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། དཔར་ཐེངས་ ༤ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢

14. ཨཙྱཱ་ར་ཐུབ་བསྟན་མཆོག་གྲུབ་དང་། Prof. Ram Shankar Tripathi རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་བསྒྱུར།

15. Thubten Kalzang Rinpoche ནི་བོད་ཀྱི་བླ་སྤྲུལ་ཞིག་དང་། Bhikkhu Nagasena, ནི་རྒྱ་གར་མི་རིགས་གནས་བརྟན་སྡེ་བའི་དགེ་སློང་དང་། Bhikkhu Khanti palo ནི་དབྱིན་ཇི་མི་རིགས་གནས་བརྟན་སྡེ་བའི་དགེ་སློང་དང་། ཁོང་རྣམ་པ་གསུམ་གྱིས་ཐྭ་ལཎ་ (Thailand) རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་བསྒྱུར། ཕྱིས་སུ་དབྱིན་བསྒྱུར་མི་འདྲ་བ་ཁ་ཤས་བྱུང་ཡོད།

ལཱཆ་དུ་ཕེབས་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་རྒྱ་གར་འཕགས་ཡུལ་ནས་བོད་དུ་དར་ཚུལ་སོགས་དང་། བོད་ལ་འདུལ་བའི་ཉམས་བཞེས་ཕྲ་ཞིང་ཕྲ་བ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དངོས་སུ་འཛུབ་ཁྲིད་ཀྱིས་ཉིན་མང་རིང་བགྲོ་གླེང་གནང་ནས་སྡེ་བ་གཉིས་ཀ་སྟོན་པ་གཅིག་གི་རྗེས་འཇུག་ཡིན་པའི་འདུ་ཤེས་ཀྱི་རྩ་བ་སྲ་བརྟན་བཙུགས་ཏེ་འབྲེལ་ལམ་ཀྱི་སྒོ་མོ་ཕྱེ་བར་མ་ཟད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་ལྷ་ཤུལ་མཁན་སློབ་ཐུབ་བསྟན་སྐལ་བཟང་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོར་༧གོང་ས་མཆོག་སྐུ་དངོས་སུ་ཐའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཕེབས་ནས་ཆོས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་བསྐྱངས་རྗེས་ཐའི་ཆོས་དོན་ལས་ཁུངས་ནས་གསོལ་འདེབས་ཞུ་འདུན་ལྟར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོ་མཇུག་ཏུ་བོད་ཀྱི་དགེ་སློང་གསུམ་མངགས་གཏོང་གིས་ཕན་ཚུན་སྟོན་པ་གཅིག་གི་རྗེས་འཇུག་ཡིན་པའི་འདུ་ཤེས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོར་དར་བའི་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་གཏིང་ཟབ་རྒྱུས་ཡོན་གྱི་ལེའུ་གསར་པ་ཞིག་འགོ་བཙུགས་ཤིང་། དེའི་མཇུག་འབྲས་ནི་དེང་ཆེས་ཆེར་མངོན་བཞིན་པ་ཀུན་གྱིས་མཐོང་ཆོས་དེ་ལྟར་ལགས།

དེ་བཞིན་ཐའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྗེས་སུ་༧གོང་ས་མཆོག་སིནྡྷའི་ཡུལ་དུ་ཕེབས་འདུན་མཆིས་ཀྱང་རྐྱེན་གནོད་ཤུགས་ཀྱིས་ཕེབས་མ་ཐུབ། དེ་ནས་བཟུང་གནས་བརྟན་སྡེ་བའི་དགེ་འདུན་པ་དང་ཐུགས་འཕྲད་ཡང་ཡང་གནང་ཞིང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོར ༧གོང་ས་མཆོག་གི་ལམ་སྟོན་འོག་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་འདུལ་བའི་བགྲོ་གླེང་ཞེས་པ་དབུ་བཙུགས་ཀྱིས་ལོ་གཉིས་རེའི་མཚམས་སུ་ཐེངས་རེ་བཙུགས་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་ཉིད་སྤྱིར་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་མ་རེད་སྙམ་པའི་ལོག་རྟོག་དང་། ཡང་འདུལ་བའི་ཉམས་ལེན་མེད་སྙམ་པའི་ལོག་རྟོག་གི་རྩ་བ་དྲུང་ནས་འབྱིན་ཞིང་། བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་འཆད་ཉན་དང་སློབ་གཉེར་གྱི་གོ་རིམ་སོགས་ཀྱིས་ཁོང་རྣམ་པའི་སེམས་ཁོངས་སུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་སྨྲ་ན་མེད་པའི་བརྩི་མཐོང་དང་གུས་བཀུར་བསྐྱུན་གནང་མཛད། དེ་བཞིན་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༢ ལོ་ནས་པཱ་ལིའི་ཆོས་བརྒྱུད་འཛིན་པའི་དགེ་སློར་སེར་པོ་དང་ལེགས་སྦྱར་ཆོས་བརྒྱུད་འཛིན་པའི་དགེ་འདུན་དམར་ཤེས་ཡོན་བརྗེ་ལེན་ཞེས་པའི་ལས་གཞི་དངོས་སུ་འགོ་བཙུགས་པ་དང་མཛད་སྒོར་༧གོང་ས་མཆོག་གིས་བཀའ་སློབ་ཞིབ་རྒྱས་གནང་། སྡེ་གཉིས་ཀྱི་དགེ་འདུན་རྣམས་ཕན་ཚུན་གྱི་དགོན་སྡེ་དང་སློབ་གཉེར་ཁང་དུ་དངོས་ཕེབས་ཀྱིས་ཉམས་མྱོང་བརྗེ་རེའི་ཁྲིད་གནས་བརྟན་པའི་དགེ་སློང་ཆོས་བོད་བརྒྱུད་ཀྱི་ནང་བསྟན་གྱི་འདུལ་བས་མཚོན་མདོ་སྔགས་ཀྱི་སློབ་གཉེར་དང་ཆོས་འབྱུང་སོགས་ཤེས་ནས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལོག་རྟོག་གི་བག་ཆགས་ཀྱང་དྲུང་ནས་ཕྱུང་ཞིང་། བོད་ཀྱི་དགེ་འདུན་རྣམ་པས་ཀྱང་གཞན་ལ་འགྲམ་ཚུ་ལྟང་མི་དགོས་པར་ནོར་བུའི་ནོར་ཉམས་ཆོད་པ་ཞིག་སྨྱོང་ཐོག་ནས་

སྐྱེས་སུ་བཅུག་ཏེ་རང་གཞན་ཀུན་གྱི་རྒྱུད་ལ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་རྗེས་འཇུག་པ་ཡིན་པའི་སྤོབས་པ་རི་བོ་ལྟར་བརྟན་དུ་བཅུག

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱད་ཀྱི་རྗེས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༧ ལོར་ཐེངས་དང་པོར་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཕེབས་འགོ་བཙུགས་ཅིང་། བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལོག་རྟོག་འབྱུང་བའི་གཞི་རྩ་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་མ་ཤེས་པ་ཁོ་ནས་ལན་པ་དགོངས་ཏེ་ཕྱི་གླིང་བ་ཚོར་མདོ་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་འབྲེལ་གནང་སྐབས་སྔོན་འགྲོའི་གསུང་ཆོས་ཞེས་ཆོས་ཐུན་ཞིག་གསར་དུ་སྲོལ་གཏོད་གནང་། ཆོས་ཐུན་དེའི་སྐབས་སྤྱིར་ནང་པའི་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་གྱི་སྐོར་དང་། བྱེ་བྲག་ཏུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ཟབ་ཁྱད། བོད་དུ་དར་བའི་ནང་ཆོས་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཅེས་འབོད་པ་ནི་ནོར་འཁྲུལ་ཡིན་སྐོར་བཀའ་སློབ་ལན་གཅིག་དང་གཉིས་གཅིག་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ཤར་ཉི་ཧོང་ནས་འགོ་བཙུགས་ཀྱིས་ནུབ་ཨ་རིའི་བར་དང་། དེ་ཡང་མི་ཚོགས་འདུ་འཛོམས་ཀྱང་བརྒྱ་ཕྲག་ནས་འབུམ་ཕྲག་བར་དང་། མཐོ་སློབ་འཛིན་ནས་ཆུང་མི་སེར་དཀྱུས་མ་ཚུན་ཆད་ཀྱི་བར་གནང་ཞིང་། གསུང་ཆོས་དང་བཀའ་སློབ་དེ་རྣམས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་ཕབ་པའི་དཔེ་དེབ་ཀྱང་ཏ་ཅང་མང་། དེ་བཞིན་དུ་༧གོང་ས་མཆོག་གི་མཛད་རྣམ་དང་འབྲེལ་བའི་དབྱིན་ཡིག་གི་ཕྱག་དེབ་དང་། ༧གོང་ས་མཆོག་ལ་བཅར་འདྲི་དང་ལྷན་དུ་གླིང་སོལ་གྱི་སྐོར་རྣམས་དཔེ་དེབ་ཏུ་བཀོད་པ་སོགས་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒལ་ཞིང་། ཕྱག་དེབ་དེ་དག་ཏུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་སྲོལ་བྱུང་བར་༧གོང་ས་མཆོག་གི་དགོངས་ཚུལ་གང་ཡོད་ཕྲ་ཞིང་ཞིབ་པར་འཁོད་ཡོད་པས་ཕྱི་གླིང་བའི་ཁྲོད་དུ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབོད་སྲོལ་དང་ལྟ་ཚུལ་ཐལ་བའི་རྡུལ་དུ་བརླགས་པའི་མཛད་ཆེན་བསྐྱངས་ཡོད། [16]

དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་མཚན་སྙན་གསོལ་བ།

༧གོང་ས་མཆོག་གིས་འདས་པའི་ལོ་ངོ་བཞི་བཅུ་ལྷག་རིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་པའི་མཁས་དབང་། ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ། ཚན་རིག་པ་སོགས་དང་ལྷན་དུ་བགྲོ་གླེང་དང་ཚོགས་འདུ་གྲངས་ལས་འདས་པ་ཚོགས་པའི་ཐུགས་སྨོང་ལས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་རྒྱ་གར་འཕགས་ཡུལ་གྱི་པཎ་གྲུབ་སུ་དང་སུ། དེ་དག་གི་ལེགས་བཤད་གང་དང་གང་

16. Live In a Better Way, Reflection on Truth, Love and Happiness, His Holiness the Dalai Lama, Complied and Edited by Renuka Singh, Published by Viking Penguin 2001

ལ་གཏུགས་པའི་ཚུལ་གོ་བདེ་ཞིང་སྙེ་བོ་ཆེ་ཕྲ་ཀུན་གྱིས་རྟོགས་རྒྱུ་གལ་ཆེར་གཟིགས་ནས་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་པཎ་གྲུབ་བཅུ་བདུན་གྱི་ཐ་སྙད་དང་། སྐུ་ཐང་བྲི་སྲོལ་གསར་དུ་སྲོལ་གཏོད་པ་དང་། གསོལ་འདེབས་དད་གསུམ་གསལ་བྱེད། ཅེས་པའི་གསོལ་འདེབས་ཀྱི་གཞུང་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོར་གསར་དུ་ལྷུགས་རྩོམ་མཛད་པའི་སྒོ་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་མཚན་སྙན་དངོས་སུ་གསོལ་ཞིང་།[17] གསོལ་འདེབས་གཞུང་དེའི་ལུང་ཁྲིད་ཀྱང་ལན་མང་གནང་བ་སོགས་ཀྱིས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པར་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཡིན་པའི་ཆོས་སྒྲ་ཆེན་པོ་འཛམ་གླིང་ཤར་ནུབ་ཏུ་བསྒྲགས་པའི་མཛད་པ་ཉག་ཅིག་ལ་བརྟེན་ནས་དེང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་མཚན་གསར་པ་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཅེས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲོད་དུ་འབོད་སྲོལ་བྱུང་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མཚན་ལ་དགུང་ནས་དགུང་དུ་བཏེགས་པའི་མཛད་པ་ནི་སྔོན་བྱོན་འཕགས་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་སུས་ཀྱང་བསྒྲུབ་དུ་མེད་པའི་མཛད་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

དེ་བཞིན་དུ་ཀུན་གཟིགས་སྐྱབས་མགོན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༧ ལོ་ནས་བཟུང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༢ ལོའི་བར་སེམས་དང་ཚེ་སྲོག་ཅེས་པའི་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་ ༣༨ ལྷག་གི་དབུ་ཁྲིད་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚན་རིག་པ། སེམས་ཁམས་རིག་པ། ཤེས་ཡོན་པ་དང་ལྷན་དུ་ཡུན་རིང་བགྲོ་གླེང་གནང་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་དད་པའི་ཆོས་ལུགས་ཤིག་མ་ཡིན་པར་རིགས་པའི་ཆོས་ལུགས་དང་། དེ་ཡང་ཚན་རིག་དང་ལྷན་དུ་གོམ་པ་མཉམ་སྤོས་ཐུབ་པའི་ཆོས་ལུགས་ཤིག་ཡིན་པའི་གནས་ལུགས་དེ་ཉིད་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟེང་དུ་ངོ་སྤྲོད་གནང་བའི་བཀའ་དྲིན་ནི་བསམ་བརྗོད་ལས་འདས་པ་ཡིན་ཞིང་།[18] དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོ་སྐུར་རིང་དུ་བསྐྱུར།

འདས་པའི་ལོ་ངོ་ ༤༠ ལྷག་ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ལོ་ནས་བཟུང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ལོའི་བར་ཀུན་གཟིགས་

17. སྐྱབས་མགོན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ། ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༢༥ ཉིན། རྒྱ་གར་ཧི་མ་ཅལ་མངའ་སྡེའི་ཀང་ར་རྫོང་ཁོངས། ཛ་རམ་ས་ལ་ཐེག་ཆེན་ཆོས་གླིང་དུ།

18. དཔེར་ན། ཕྱི་ལོ་ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་སུམ་ཅུ། བཞི་བཅུའི་ཡས་མས་ལ་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་མིང་བཏགས། དེ་ལ་རྩེད་མོ་རྩེད་ས་དང་། ལྟད་མོ་ལྟ་ས་ལྟ་བུར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ཆིག་སྟོང་བདུན་ཅུ་དང་། བརྒྱད་ཅུའི་ནང་ལ་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལ་རྒྱུ་མཚན་གང་འདྲ་ཡོད་མེད་དང་། བསམ་བློ་གཏོང་ས་གང་འདྲ་ཡོད་པ་རྣམས་རིམ་པས་ཤེས་མཁན་མང་དུ་ཕྱིན་པའི་སྐབས་ལ་གཞི་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་འདི་ལྟད་མོ་ལྟ་ཡུལ་དང་། ལག་རྩེད་བྱེད་ཡུལ་མིན་པར་འདི་ལ་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་པ་དང་། འདིས་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་ངོས་འཛིན་གསར་པ་ཞིག་འཛམ་གླིང་ས་ཁུལ་མང་པོ་ནས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ལྷག་པར་ཚན་རིག་པའི་ནང་ནས་སྤྱིར་ནང་པའི་ཆོས། དེའི་ནང་ནས་བོད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་འདི་རྗོངས་དད་ཀྱི་སྐད་ཆ་མིན་པར་དེར་བསམ་བློ་གཏོང་ས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱུ་མཚན་ཡོད་པ་ཞིག་ཏུ་གཞི་ནས་མཐོང་བ་དང་། ངོ་སྣང་གསར་དུ་བྱེད་ཀྱི་འདུག ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༢༡ ཉིན་དོན་གྲུབ་གླིང་གཞིས་ཆགས་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མི་མང་དང་། སློབ་ཕྲུག་བཅས་ལ་སྩལ་བའི་བཀའ་སློབ།

མཆོག་གིས་རྒྱ་གར་དང་གནས་བརྟན་སྡེ་བའི་སྤྱི་ཚོགས། ཨ་རི་དང་ཡོ་རོབ། ཐ་ན་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ལའང་ཡིག་ངག་གཉིས་ཐོག་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་མ་ཡིན་པའི་བཀའ་སློབ་ཟབ་མོ་མཐའ་ཡས་པ་ཕེབས་པར་བརྟེན་ད་ཆ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཡིན་མིན་སུས་ཀྱང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་དང་། ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་རིགས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཤིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་ཆེས་ཆེར་འབྱུང་བ་ནི་“གོང་ས་“སྐྱབས་མགོན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་འདས་པའི་སྐུ་ཚེའི་རིང་མཛད་པ་མཐའ་ཡས་པ་བསྐྱངས་པའི་གྲུབ་ནས་ཆེས་ནླབས་ཆེན་དང་། ཆེས་ བླ་ན་མེད་པའི་མཛད་འཕྲིན་ཞིག་ཡིན། དེ་ལྟར་ཡིན་པ་“གོང་ས་མཆོག་གི་ཞལ་སྔ་ནས་བཀའ་སློབ་ཡང་ཡང་ཕེབས་པ་ལས་དཔོག་ནུས། དཔེར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༢༧ བཞུགས་སྒར་ནས་བློ་སྦྱོང་ཚིག་བརྒྱད་མའི་བཀའ་ཆོས་སྐབས་སུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཞྭ་མོ་གཡོག་པ་དེ་ཉིད་ཕུད་ནས་ཚན་རིག་དང་མཉམ་དུ་དཔྱད་པ་མཉམ་གཤིབ་བྱེད་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གོ་གནས་བསྐྲུན་ཡོད་ཅེས་ཐུགས་སྤོབས་དང་སྤྲོ་སྣང་ཆེན་པོའི་སྒོ་ནས་བཀའ་སྩལ་བ་དང་།[19] དེ་ཡང་ལུང་ཁུག་གཅིག་དང་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཙམ་མ་ཡིན་པར་འཛམ་གླིང་སྤྱི་དང་། ལྷག་ཏུ་ཤེས་ཡོན་པའི་ཁྲོད་དུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་འདི་རིག་གཞུང་གཏིང་ཟབ་ཡོད་པའི་འདུ་ཤེས་དང་ངོས་འཛིན་བསྐྲུན་སྐོར་བཀའ་སྩལ་བས་ཀྱང་[20]མཛད་པ་དེ་རྣམས་ཇི་ཙམ་གལ་ཆེ་ཡིན་པ་ང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་ངོས་འཛིན་དང་ཤེས་པར་བྱེད་དགོས།

“གོང་ས་མཆོག་ནས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོ་སྐུར་ལ་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་རིག་པའི་སྒོ་འཕར་ཡངས་མོ་ཕྱེ་རྗེས་བོད་ནང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༧ ལོར་ཨ་ལགས་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་དང་།[21] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༨ ལོར་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོར་དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས།[22]

---

19. ངས་འདིར་ཀློག་ཀློག་བྱས་ནས་བཤད་ན། དེ་སྔ་ང་ཚོས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཞྭ་མོ་གོན་བསྡད་ཡོད་རེད། ང་ཚོ་རྒྱ་གར་ལ་བསླེབས་ནས་ཚན་རིག་པ་མཉམ་དུ་གོ་བསྡུར་བྱས། མཁས་པ་མང་པོ་མཉམ་དུ་གོ་བསྡུར་བྱས་ནས་ཡོང་དུས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཞྭ་མོ་དེ་ཕུད་ནས་ཚན་རིག་པའི་ཞྭ་མོ་གོན་བསྡད་ཡོད་རེད། བྱང་ཨ་མི་རི་ཀར་ཡོད་པའི་བོད་རིགས་ཚོར་དྲ་རྒྱའི་ལམ་ནས་བཞུགས་སྒར་ཕོ་བྲང་ནས་སྟོན་འགྲོའི་གསུང་ཆོས་སྐབས། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༢༧ ཉིན།

20. ང་ཨ་མདོའི་ས་ཁུལ་སྐྱོག་ཅིག་ལ་སྐྱེས་པའི་བུ་གུ་དེས། བོད་གངས་ཅན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ། རིག་གཞུང་གཏིང་ཟབ་ཡོད་པ་དེ་འཛམ་གླིང་ལ་འཕྲུར་ཐུབ་པ་དང་ཚང་མས་ཆ་འཛོག་ཡོད་པའི་ཞབས་འདེགས་ཕྲན་བུ་བསྒྲུབས་ཡོད་རེད། བྱང་ཨ་མི་རི་ཀར་ཡོད་པའི་བོད་རིགས་ཚོར་དྲ་རྒྱའི་ལམ་ནས་བཞུགས་སྒར་ཕོ་བྲང་ནས་སྟོན་འགྲོའི་གསུང་ཆོས་སྐབས། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༢༧ ཉིན།

21. བོད་དུ་དར་བའི་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོའི་མིང་འདོགས་ཀྱི་དཔྱད་པ་འཁྲུལ་སེལ་ངག་གི་ཕྱུགས་མ། ཤོག་གྲངས་ ༡༡༡ གླེགས་བམ་དྲུག་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

22. བོད་ཀྱི་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་པ་ཡང་དག་མིན་སྐོར། ཤོག་གྲངས་ ༧༡ གྲུབ་མཐའི་སྐོར་གྱི་རྣམ་བཤད། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

ཨ་ལགས་དོར་ཞི། གཞན་རྩོམ་པ་པོ་འགས་ཀྱང་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འབོད་སྒྲོལ་ལ་དགག་བཞག་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་བྲིས་འདུག ཡིན་ནའང་བཙན་བྱོལ་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་དུ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་དཔྱད་རྩོམ་དང་བསྒྲོ་གླེང་བྱེད་མཁན་ཧ་ཅང་ཉུང་། དེང་ཡོང་གྲགས་སུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་དུ་ངོས་འཛིན་པ་ལས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་འབོད་སྒྲོལ་མེད་ཀྱང་། གཙང་པོ་ལས་ཐར་ཡང་། ཡུལ་ཆུ་ལས་མ་ཐར། ཞེས་པའི་དཔེ་ལྟར། ད་དུང་ཡང་འཛམ་གླིང་ཚིག་མཛོད་གྲགས་ཅན་ Oxford དང་ Cambridge dictionary གཉིས་ཀའི་ནང་དུ་འང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་གོ་དོན་ལ་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཞེས་བཀོལ་འདུག་པས་དེང་རབས་ཀྱི་འགྲོ་ལུགས་ཤེས་མཁན་སྤྱི་སྒེར་གཉིས་ཀྱིས་དོན་ཆུང་དུ་མི་བཙི་བར་ཚིག་མཛོད་སྒྲིག་པ་པོའི་འབྲེལ་ཡོད་ལས་བྱེད་པར་ངེས་པར་བསམ་ཚུལ་བཏོན་ནས་བཅོས་ཐབས་བྱེད་དགོས་འདུག

མཇུག་བསྡུས།

ཇི་སྐད་དུ། མདའ་ཚོན་གོ་ཆ་མ་བཟུང་བར།། རང་ཉིད་གཅིག་པུས་བྱེ་བའི་བདུད།། མ་ལུས་ཕམ་མཛད་གཡུལ་གྱི་ལས།། ཁྱོད་ལས་གཞན་པ་སུ་ཡིས་ཤེས།། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་སྒྲོ་སྐུར་གྱི་དགྲ་ཤུགས་ཆེ་འབྱུང་སྐབས། དམག་དཔུང་དང་རྒྱུ་སྟོབས་སོགས་ཀྱི་གོ་ཆ་གང་ཡང་མ་བརྟེན་པར་༸གོང་ས་མཆོག་གིས་གཅིག་པུས་ཐབས་དང་རིགས་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་གྱིས་བླ་མའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གཡུལ་ས་ཆེན་པོ་དེ་ལས་བརྒྱལ་ནས་དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་སྲིད་དུ་བསྒྲིངས་པའི་བཀའ་དྲིན་དང་མཛད་ཆེན་ནི་བསམ་བརྗོད་ལས་འདས་ཤིང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་སངས་རྒྱས་པའི་བསྟན་པ་དར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཀུན་གྱི་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ཏོག་ལྟར་ཡིན་པར་རང་གཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་རྒྱུ་མཚན་ལྡན་པའི་འདུ་ཤེས་བརྟན་པོ་དང་སྤོབས་པ་སྐྱེས་སུ་བཅུག་པ་དང་། སྔར་ཟུར་ཟ་དང་སྒྲོ་སྐུར་འདེབས་མཁན་དགེ་སློང་སེར་པོ་ཚོས་ཀྱང་༸གོང་ས་མཆོག་གི་ཞབས་རྡུལ་སྤྱི་བོས་བླངས་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་བཙི་མཐོང་སྲིད་དུ་འདེགས་པར་མཛད། ད་དུང་མཛད་པ་དེ་ལས་ལྷག་པའི་མཛད་ཆེན་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ནི་ཚན་རིག་དང་དཔྱད་པ་མཉམ་གཤིབ་ཀྱིས་གཞིའི་གནས་ཚུལ་འཚོལ་བར་བསྒྲོ་གླེང་བྱེད་ཐུབ་པའི་རིགས་པའི་ཆོས་ལུགས་དང་། ད་དུང་དེར་མ་ཟད་དུས་རབས་དང་མཐུན་པའི་འགྲོ་བ་མིར་ཕན་བདེ་བསྐྲུན་ཐུབ་པའི་ཆོས་ལུགས་སུ་བསྒྱུབས་པའི་སྒོ་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མཚན་ལ་དགུང་ནས་དགུང་དུ་བཏེགས་པ་དང་བླ་ནས་བླར་བཏེགས་པའི་མཛད་བཟང་ལྷ་མི་

སུས་ཀྱང་བསྒྱུན་དུ་མེད་པར་བསྐྱངས་ཡོད་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་མདོ་ཙམ་དང་། གལ་ཏེ་༧གོང་ས་མཆོག་གིས་མཛད་པ་དེ་ལྟར་བདག་གིར་བཞེས་མེད་ན། ཐར་ནས་སྒྲོ་སྐྱུར་ལོག་རྟོག་ཡོད་ཚུས་དང་། བོད་ཀྱི་བླ་སྤྲུལ་ཁག་ཅིག་གི་ཡ་མ་ཟུང་གིས་འཆལ་སྤྱོད་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མཚན་ལ་གང་དུ་གྱུར་ཡོད་མེད་དང་། ང་ཚོས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་རྗེས་འཇུག་པ་ཡིན་ཞེས་སྤོབས་པ་ཆེན་པོ་དང་མགོ་བོ་བཀྱག་ནས་འཛམ་གླིང་མི་དམངས་མདུན་སར་འབུད་ཐུབ་ཡོད་མེད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལ་ཀུན་གྱིས་བསམ་ཤིས་བྱེད་དགོས། མཛད་ཆེན་འདི་ཇི་ཙམ་གྱིས་ངེས་ཤེས་དང་ངོས་འཛིན་ཐུབ་ན་དེ་ཚོད་ཀྱིས་ས་སྐྱིང་རྒྱལ་བསྟན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་མངའ་བདག་ཅེས་མཚན་བསྙོད་ཆེན་པོ་ཞུས་པའང་དེ་ཚོད་ཀྱིས་གལ་ཆེ་དང་རབ་བཏགས་མིན་པ་ཤེས་ནུས།

ཞེས་ས་སྐྱིང་རྒྱལ་བསྟན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་མངའ་བདག བོད་མི་སྤྱི་བོ་གནམ་བསྟན་ཡོངས་ཀྱི་བླ་ན་མེད་པའི་རྣམ་འདྲེན། ༧སྐྱབས་མགོན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་མཆོག་བསམ་བཞིན་དུ་མིའི་སྲིད་པ་ཉེ་བར་བཟུང་ནས་དགུང་གྲངས་དགུ་བཅུ་བཞེས་པའི་༧སྐུའི་གོ་སྟོན་བསུ་ཆེད་དང་ཚེ་རབས་ཀུན་ཏུ་རྗེས་སུ་བཟུང་བའི་གསོལ་འདེབས་ཞུ་རྟེན་ལྷ་རྫས་དཀར་པོའི་དོད་དུ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༣༠ ཉིན། ཨ་ལགས་རྗེ་སྤྲུལ་བློ་གྲོས་ཆོས་བཟང་གིས།

༄༅། །རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་སྟེང་ནས་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་པའི་དཔྱད་གླེང་།

ཛ་སྲུས་བདེ་ཆེན། འབུམ་རམས་པ་རིག་འཛིན་ལྷུན་གྲུབ།

[ནང་དོན་གནད་བསྡུས།] རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས"རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པ"ལ་བརྟེན་ནས་བརྗོད་བྱ་སྟོང་པ་ཉིད་གཏན་ལ་ཕབ་ཡོད་པས། དེ་ལྟར་གཏན་ལ་འབེབས་བྱེད་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་ཅི་ཞིག་བསྟེན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། འདིར། ཀླུ་བསམ་བརྗོད་མེད་དང་སྤྲོས་བྲལ་གྱི་སྟོང་ཉིད་དེ་ཉིད་ངག་གམ་ཡི་གེའི་ལམ་ནས་གཞན་ལ་ཇི་ལྟར་སྟོན་པའི་འཆད་ཐབས་སམ་རྩོམ་ཐབས་སུ་ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་གྱི་རིགས་པ་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་བསྟེན་ཡོད་པའི་ཐུན་མིན་གྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་གནད་དོན་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད།

[བརྡ་ཆད་གཙོ་བོ།] རྩོམ་ཐབས། སྟོང་ཉིད། རྟེན་འབྲེལ། ཐལ་འགྱུར། སུན་འབྱིན། ཕྱོགས་མི་འཛིན་པ།

སྔོན་གླེང་།

དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་ཀྱི་བཙན་པོའི་བཀའ་གཙིགས་ལས། "གནའི་མཁན་པོ་ཆེན་པོ་ནཱ་ག་རྫུ་ན་དང་། བ་སུ་བནྡྷུ་ལ་སོགས་པས་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། ཙནྡྲ་ག་ར་ནའི་ལུགས་ལས་ཇི་ལྟར་འདྲེན་པ་དང་ཡང་བསྟུན་ཏེ་……"[1] ཞེས་སོགས་གསུངས་ནས་དམ་ཆོས་བོད་དུ་སྒྱུར་སྐབས་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་དང་སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་སོགས་ཀྱི་གསུང་ལ་བསྟུན་དགོས་ཞེས་བཀས་བཅད་གནང་ཡོད། སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་འཕགས་བོད་ཀྱི་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་དབུ་མའི་གཞུང་མང་པོ་བོད་སྒྱུར་བྱས་པ་དང་། དབུ་མའི་ལྟ་བའི་འཆད་ཉན་དང་སྒོམ་སྒྲུབ་ཆེས་ཆེར་དར་ཏེ། "བོད་ཡུལ་དབུ་མའི་ལུང་པ"ཞེས་སུ་གྲགས། བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དབུ་མ་རྩ་བ་ཤེས་རབ་རྩ་གཞུང་དུ་བཟུང་ནས་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་གཏོས་ཆེན་པོ་མཛད་པར་མ་ཟད། གྲུབ་མཐའ་ཡང་སྣ་ཚོགས་བྱུང་ཡོད།

1. སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ། (༢༠༠༣) བོད་ལྗོངས་རྟེན་རྫས་བཤམས་སྟོན་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས། ༧༠-༧༧

གནའ་དེང་གི་མཁས་པ་མང་པོས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ལ་དཔྱད་པ་གནང་། འགྲེལ་པ་བརྩམས། ཉམས་ཞིབ་བྱས་ཡོད་མོད། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་བསྟན་དོན་ནམ་བརྗོད་དོན་གཙིགས་སུ་བཟུང་བ་ལས། རྗོད་བྱེད་རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་སྟེང་ནས་རྩ་ཤེ་ལ་དཔྱད་པ་གནང་བའི་སྐོར་མཇལ་དུ་མེད། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ལ་དཔྱད་པ་བཏང་ཆོ། དེའི་གནད་དོན་གལ་ཆེན་གསལ་འདོན་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཁར། རྗོད་བྱེད་རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་སྟེང་ནས་བརྗོད་བྱའི་བསྟན་དོན་ལའང་གསལ་བཤད་ཆེན་པོ་བྱེད་ཐུབ་པར་སྙམ། དེས་ན། དབུ་མ་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་སྟོང་ཉིད་བརྗོད་བྱར་བྱས་པ་དང་དེ་གཏན་ལ་འབེབས་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་བསྟན་ཞིང་། དེ་ལྟར་སྟོན་པར་རྗོད་བྱེད་རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་གང་ཞིག་བསྟེན་ཡོད་དམ་ཞེས་དྲིས་ཆོ། ཕྱོགས་མི་འཛིན་པའི་ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་གྱི་རྩོམ་ཐབས་འབའ་ཞིག་བསྟེན་ཡོད་ལ། བརྗོད་བྱ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་། དེ་གཏན་ལ་འབེབས་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པའི་རྣམ་གཞག དེ་ལྟར་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་བཅས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་གྱི་ཟབ་གནད་བཀྲོལ་བའི་རོགས་དན་ཆེན་པོ་བྱེད་ཐུབ།

དགག་ཕྱོགས་ཁོ་ན་བཟུང་བའི་རྩོམ་ཐབས།

སྤྱིར་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ལ་རང་རེའི་བསྟན་འགྱུར་གཅིག་པུའི་ཁྲོད་དུ་ཆོས་ཚན་བརྒྱ་དང་བཅུ་དྲུག་ཡོད་པ་དང་རྒྱ་ཡིག་ཏུའང་དེ་དང་དོ་མཉམ་པ་ཡོད་པར་བཤད་ཀྱང་།[2] དེ་དག་ཐམས་ཅད་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པ་མིན་པར། ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་དབུ་མའི་ལྟ་གྲུབ་སྨྲ་བའི་ཀླུ་སྒྲུབ་དང་། གསང་སྔགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་མཁན་གྱི་ཀླུ་སྒྲུབ། སྨན་གཞུང་རྩོམ་མཁན་གྱི་ཀླུ་སྒྲུབ། གསེར་འགྱུར་རྩི་སྦྱོར་མཁན་གྱི་ཀླུ་སྒྲུབ་ཅེས་ཀླུ་སྒྲུབ་མཚན་ཅན་གྱི་གང་ཟག་བཞི་བྱུང་བར་འདོད་མཁན་ཡོད།[3] ཡོངས་གྲགས་སུ་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་རིགས་ཚོགས་དྲུག་མཛད་པ་ཡིན་ཞེས་གནང་དེང་མཁས་པ་མང་པོ་ཞལ་མཐུན་པར་སྨྲ་མོད། དེ་ལའང་དོགས་སློང་གིས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་བྱུང་ཡོད།[4] ཁོང་གི་རྩོད་མེད་ཀྱི་བརྩམས་ཆོས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ནི་བརྗོད་བྱ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་རྗོད་

2. Westerhoff J. C. (2017) Nagarjuna's Madhyamaka: A Philosophical Investigation, Ph.D Dissertation, Michigan: ProQuest LLC. ཤོག་ངོས། ༧༥

3. Winternitz, M. (1933) History of Indian literature (Vol. 2: Buddhist literature and Jaina literature; S. Ketkar et al., Trans.) Calcutta: University of Calcutta Press. pp. 343–344.

4. དཔེར་ན། སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ་ལ་མཚོན་ན། དེའི་ཚིགས་བཅད་ ༦༠ ནས་ ༦༢ བར་སྤྲུལ་སྐུ (Nirmāṇakāya) འི་སྐོར་བྱུང་ཡོད་པ་དང་སྤྲུལ་སྐུའི་

བྱེད་དགག་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་འབའ་ཞིག་བསྟེན་པའི་བསྟན་བཅོས་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ལ། བསྟན་བཅོས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དབུ་མའི་གྲུབ་མཐའ་བྱུང་།

ནང་བསྟན་གྱི་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་ཐབས་ལ་མཚོན་ན། ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་དོན་(སྦས་དོན་མངོན་རྟོགས) འཆད་ཐབས་སམ་རྩོམ་ཐབས་ནི་སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱི་རྣམ་བཤད་རིག་པ་ལས་བྱུང་བའི་བཤད་ཐབས་ཡན་ལག་ལྔ་གྲགས་ཆེ། དེ་ཉིད་ལས། "ཇི་ལྟར་མདོ་སྡེ་རྣམ་པར་བཤད་པར་བྱ་ཞེ་ན། རྣམ་པ་ལྔ་དག་གིས་ཏེ། མདོ་སྡེའི་དགོས་པ་དང་། བསྡུས་པའི་དོན་དང་། ཚིག་གི་དོན་དང་། མཚམས་སྦྱར་བ་དང་། བརྒལ་བ་དང་། ལན་གཉིས་བརྗོད་པར་བྱའོ། །འདིར་སྨྲས་པ། མདོ་དོན་སྨྲ་བ་དག་གིས་ནི། །དགོས་པ་བསྡུས་པའི་དོན་བཅས་དང་། །ཚིག་དོན་བཅས་དང་མཚམས་སྦྱར་བཅས། །བརྒལ་ལན་བཅས་པར་བཤད་པར་བྱ། །"[5] ཞེས་མདོ་ཡི་དོན་གཏན་ལ་འབེབས་སྐབས་ཐབས་ལམ་ལྔའི་སྟེང་ནས་གཏན་ལ་འབེབས་དགོས་པར་བསྟན་ཡོད། དེ་བཞིན། གསང་སྔགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་ཐབས་སམ་འཆད་ཐབས་ལ་ནི། སློབ་དཔོན་ཟླ་གྲགས་ཀྱི་སྒྲོན་གསལ་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱས་མཐོ་རྣམ་པ་ལྔའི་འཆད་ཐབས་ལྔ་བསྟན་ཡོད་དེ། དེ་ཉིད་ལས། "རྒྱུད་འདིའི་མིང་ནི་ཅི་ཞིག་ཡིན། །གང་གི་དོན་དུ་འདི་ཉིད་མཛད། །སུ་ཞིག་བྱེད་པོ་འདིའི་ཚད་གང་། །འདི་ཡི་དགོས་པའང་ཅི་ཞིག་ཡིན། །"[6] ཞེས་གསུངས། འོན་ཀྱང་། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་འདི་དག་ལྟ་བུའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་ཤིག་མ་བསྟེན་པར། "གཞན་གྱིས་སྨྲས་པའི་ཉེས་པར་ཐལ་བ"འཕེན་པ་དང་བརྒལ་བརྟག་སྣ་ཚོགས་བྱེད་པའི་རྩོམ་ཐབས་ཤིག་བཀོལ་ཡོད།

གཞན་ཡང་། སྤྱིར་རྒྱ་གར་གྱི་གནའ་བོའི་ལྟ་གྲུབ་ཁག་གི་ཁྱད་ཆོས་གཅིག་ནི། ཤེས་བྱའི་ཆོས་ལ་དབྱེ་སྒོ་དང་དབྱེ་བའི་རྣམ་གྲངས་རྒྱ་ཆེར་བྱས་པ་དེ་ཡིན། དཔེར་ན། རྒྱ་གར་གྱི་གནའ་བོའི་ལྟ་གྲུབ་གྲངས་ཅན་གྱི་ལྟ་བར་རྩ་བའི་ཤེས་བྱ་ཉེར་ལྔའི་སྟེང་ནས་གཞི་ལམ་གྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པ་ལྟ་བུ་རེད། རིག་གཞུང་གི་ཁོར་ཡུག་དེ་ལས་བྱུང་བའི་ནང་པའི་ལྟ་གྲུབ་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་དུ་མངོན་པའི་གཞུང་རྣམས་སུ་གྲངས་འདྲེན་གྱི་རྣམ་གཞག་ཤིན་ཏུ་མང་། དཔེར་ན། བདེན་པ་བཞི་དང་། ཕུང་པོ་ལྔ་དང་། སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས། ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་སོགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཕྱེ་བ་ལྟ་བུ་རེད། འོན་

རྣམ་གཞག་ནི་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་རྗེས་སུ་མ་གཏོགས་དར་མེད་པར་བཤད། (Tola & Dragonetti, 1987, p. 4) དེའི་ཚོགས་བཅད་དྲུག་ཅུ་པའི་ནང་དུ་སེམས་ཙམ་གྱི་སྐོར་གསལ་བ་དང་། སེམས་ཙམ་གྱི་རྣམ་གཞག་འདི་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་ལྟ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་བརྗོད། (Xuanzang, as cited in Tola & Dragonetti, 1987, p. 4)

5. སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན། རྣམ་པར་བཤད་པའི་རིགས་པ། སེམས་ཙམ། ཤི། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཤོག་ངོས། ༣༩

6. སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པ། སྒྲོན་མ་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རྒྱ་ཆེར་བཤད་པ། རྒྱུད། ཏ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཤོག་ངོས། ༡-༢

ཀྱང་། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཏུ་རང་སྡེ་དངོས་སྨྲ་བ་དང་གཞན་སྡེ་ཕྱི་རོལ་བའི་གཞུང་རྣམས་ལ་གྲགས་ཤིང་གྲུབ་པའི་ཤེས་བྱའི་རྣམ་གྲངས་དང་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་དགོས་སྐྱོན་དང་ཐལ་བ་འབའ་ཞིག་བརྗོད་པ་ལས། སྒྲུབ་ཕྱོགས་ནས་ཤེས་བྱའི་རྣམ་གྲངས་འདྲེན་པ་གཙིགས་སུ་མ་བཟུང་བར་"རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པ"འི་སྒོ་ནས་བཀལ་བརྟག་བྱེད་པ་གཙིགས་སུ་བཟུང་ཡོད།

འོ་ན་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་དེ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེའི་གལ་གནད་ཅི་ཞིག་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། བཤད་པར་བྱ་སྟེ། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ལ་རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་དང་ཤློཀ་བཞི་བརྒྱ་དང་བཞི་བཅུ་ཞེ་དགུ་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བའི་ལྟ་བ་ལ་ཐལ་འགྱུར་འཕེན་པ་དང་སུན་འབྱིན་བརྗོད་པ་འབའ་ཞིག་ལས། སྒྲུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞིའི་གནས་ཚུལ་གཏན་འབེབས་གནང་བ་ཅི་ཡང་མེད་པ་དང་། ཕྱོགས་གང་ཡང་མ་བཟུང་བའི་ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་འབའ་ཞིག་གི་རྩོམ་ཐབས་ཤིག་བསྟེན་ནས་བསྟན་བཅོས་བརྩམས་པ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་འདི་ནས་མགོ་བརྩམས་པར་མངོན། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་སྟོང་ཉིད་བརྗོད་བྱར་བྱས་པ་དེ་རྩོམ་ཐབས་འདིའི་དབང་གིས་ཡིན་ལ། རྩོམ་ཐབས་འདི་འདྲ་ཞིག་བསྟེན་དགོས་དོན་ཡང་སྟོང་ཉིད་བརྗོད་བྱར་བྱས་པའི་གནད་ཀྱིས་ཡིན་པར་མཐོང་། དེ་དོན་རབ་བྱེད་འགའ་ཞིག་གི་དཔེ་མཚོན་གྱི་སྟེང་ནས་གླེང་བར་བྱའོ། །

སྤྱིར་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་གྱི་རྩོམ་ཐབས་བསྟེན་པ་དེ་ཚིགས་བཅད་རེ་ཟུང་ཙམ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། རྩོམ་ཐབས་དེ་གཞུང་ཧྲིལ་པོའི་ནང་དུ་ཁྱབ་ཡོད་པས། རྩ་ཤེའི་རྩོམ་ཐབས་མི་འདྲ་བ་འདི་ཚིགས་བཅད་རེ་ཟུང་དང་རབ་བྱེད་རེ་ཟུང་ཙམ་མ་ཡིན་པར་གཞུང་ཧྲིལ་པོའི་སྟེང་ནས་ངོས་འཛིན་བྱ་རྒྱུ་གནད་ཆེ་བར་མངོན་ལ། ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་གྱི་རྩོམ་ཐབས་ལའང་ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་གྱི་བརྡ་ཆད་དངོས་སུ་མ་སྨོས་ཀྱང་། དགག་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱོགས་བཟུང་བའི་རྩོམ་ཐབས་དང་འཆད་ཐབས་ཐམས་ཅད་ལ་ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་གྱི་རྩོམ་ཐབས་དོན་གྱིས་བསླེབ་ཡོད་པ་ཡིན། འདིར་གནད་ཆེ་བའི་གཞུང་ཚིག་ཤློཀ་འགའ་ཤས་བདམས་གསེས་ཀྱིས་གླེང་བ་ལ།

དེ་ཡང་། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ལས།

གང་གིས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་། །འགག་པ་མེད་པ་སྐྱེ་མེད་པ། །

ཆད་པ་མེད་པ་རྟག་མེད་པ། །འོང་བ་མེད་པ་འགྲོ་མེད་པ། །

ཐ་དད་དོན་མིན་དོན་གཅིག་མིན། །སྤྲོས་པ་ཉེར་ཞི་ཞི་བསྟན་པ། །

རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སྨྲ་རྣམས་ཀྱི། །དམ་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །[7] ཞེས་མཆོད་པར་བརྗོད།

མཆོད་བརྗོད་འདི་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་བརྗོད་བྱའི་ལུས་མདོར་བསྟན་ལྟ་བུ་ཡིན་པར་མ་ཟད། དགག་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་ཁོ་ན་བསྟེན་པའི་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྗོད་བྱེད་རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་ལུས་མདོར་བསྟན་ལྟ་བུའང་ཡིན། "འགག་པ་མེད་པ"སོགས་དགག་པ་བརྒྱད་པ་དང་ལྡན་པའི་རྟེན་འབྲེལ་སྟོན་པའི་ཆ་ནས་ཐུབ་པ་སངས་རྒྱས་ལ་མཆོད་བརྗོད་བྱས་པའི་གཞུང་ཚིག་འདིའི་སྟེང་ནས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བརྗོད་བྱ་གང་ཞིག་ཚུལ་ཇི་ལྟར་དུ་སྟོན་པ་གཙིགས་སུ་བཟུང་བ་ཤེས་ཐུབ། ལུས་མདོར་བསྟན་གྱི་ཚིག་འདི་གཉིས་ནི། དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱི་རྣམ་པས་སྟོང་ཕྱོགས་དང་དགག་ཕྱོགས་ཁོ་ན་སྟོན་པའི་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོའི་འཆད་ཐབས་དང་། ཐལ་འགྱུར་དང་བརྒལ་བརྟག་གི་ལམ་ནས་སྟོང་ཕྱོགས་སམ་དགག་ཕྱོགས་ཁོ་ན་སྟོན་པའི་རྩ་ཤེའི་རྩོམ་ཐབས་བར་གྱི་མཚམས་སྦྱོར་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། མཆོད་བརྗོད་ཚིག་འདི་གཉིས་ཀྱི་སྟེང་ནས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་འགག་པ་མེད་པ་དང་། སྐྱེ་བ་མེད་པ། འོང་བ་མེད་པ། འགྲོ་བ་མེད་པ། ཆད་པ་མེད་པ། རྟག་པ་མེད་པ། ཐ་དད་པར་མེད་པ། དོན་གཅིག་པར་མེད་པའི་དགག་ཕྱོགས་རྐྱང་པའི་ངོས་ནས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་སྟོན་རྒྱུ་ཡིན་པ་ལུས་མདོར་བསྟན་གྱི་ལམ་ནས་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད། ཤེར་མདོ་དང་རྩ་ཤེ་ལ་དགག་ཕྱོགས་རྐྱང་པ་སྟོན་པའི་ཆ་ནས་ཁྱད་པར་མེད་ཀྱང་། དེ་ཇི་ལྟར་སྟོན་པའི་རྩོམ་ཐབས་ལ་ཁྱད་པར་ཡོད།

འོན་ཀྱང་། རྩ་བ་ཤེས་རབ་སྐོར་གྱི་དེང་རབས་ཉམས་ཞིབ་དང་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་གཞུང་དག་སྒྲིག་ཁྲོད། ཚིག་འདི་གཉིས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་གྲངས་སུ་མི་བགྲངས་པར། རྩ་ཤེའི་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་གྲངས་ནི། བདག་ལས་མ་ཡིན་གཞན་ལས་མིན། །ཞེས་སོགས་ནས་མགོ་བཙམས་པ་དང་། འདིའི་ཐད་དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ་ལགས་ཀྱིས་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དབུ་མའི་གཞུང་ཞེས་པའི་སྔོན་གླེང་ངོ་སྤྲོད་དུ། "རྩ་ཤེའི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་དཔེ་ཞུས་བསྒྲིགས་བྱས་པ་དེང་མཇལ་དུ་ཡོད་པ་མང་ཆེ་བར། རྩ་ཤེའི་ཚིགས་ཀྱི་ཨང་གྲངས་བཀོད་པ་རྣམས་སུ། རབ་བྱེད་དང་པོའི་ཚིགས་ཀྱི་

7. མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། དབུ་མ་རྩ་བའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་ཤེས་རབ། དབུ་མ། ཙ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཤོག་ངོས། ༡

ཨང་གྲངས་དེ། བདག་ལས་མ་ཡིན་གཞན་ལས་མིན། །ཞེས་པ་ནས་འགོ་བཙུགས་པ་སྤྱི་མཚུངས་སུ་ཡོད་པ་ལྟར་འདིར་ཡང་སྒྲོལ་དེ་འཛིན་ཡོད།"[8] ཞེས་མཆན་བཏབ། དེར་བརྟེན། ཤློག་འདི་གཉིས་རྩ་ཤེའི་ཤློགའི་གྲངས་སུ་མ་བགྲངས་པའི་རྒྱུ་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཆགས་ཡོད།

ཤློག་འདི་གཉིས་དང་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བའི་ཤློག་གཉིས་འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཀཽ་ཤི་ཀའི་མདོ་ རུའང་མཆིས་ཏེ། དེ་ཉིད་ལས། "འགག་པ་མེད་ཅིང་སྐྱེ་མེད་ལ། །ཆད་པ་མེད་ཅིང་རྟག་པ་མེད། །ཐ་དད་དོན་མིན་དོན་གཅིག་མིན། །འོང་བ་མེད་ཅིང་འགྲོ་མེད་ལ། །སྤྲོས་པ་ཞི་བས་ཞི་བ་ཡི། །རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་སྟོན་པ། །རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་གང་ཡིན་པ། །སྨྲ་མཆོག་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །"[9] ཞེས་གསལ་བར་མ་ཟད། འཛར་མན་གྱི་ནང་བསྟན་ཞིབ་འཇུག་པ་ཇོ་སེ་ཕྷི-ཝལ་ཟེར(Joseph Walser) གྱིས་ཤློག་འདི་གཉིས་ཀྱི་ལུང་ཚིག་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཞིག་མཆིས་ནའང་། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་དང་ཕོང་གི་དུས་སྐབས་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྩ་ཤེར་གསལ་བའི་ལུང་ཚིག་དེ་གཉིས་གཞིར་བཟུང་བ་འདྲ་ཞེས་ཤློག་འདི་གཉིས་གཞུང་གཞན་ཞིག་ལས་དྲངས་པ་ཡིན་ཤག་བྱས་ཤིང་། ལུང་ཚིག་མི་འདྲ་བ་དེ་དག་གི་སྐོར་ལ་ལོ་ཨེ་སི(Louis de La Vallée Poussin) ཡིས་བརྩམས་པའི་ Théorie des douze causes ཞེས་པ་ལ་ལྟོས་ཞེས་ཕྷི་རན་སིའི་སྐད་ཀྱི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་ལ་ཁ་ཕངས་གནང་། [10]

གནད་ཆེ་བ་ཞིག་ལ། འདིའི་ཐད་ཀྱི་རྩ་འགྲེལ་ག་ལས་འཇིགས་ལས། "འོ་ན་ཅིའི་ཕྱིར་འགག་པ་མེད་པའི་སྒྲ་སྔར་སྨོས། འདིར་བཤད་པ། འདི་ལྟར་རེ་ཞིག་སྐྱེ་བའི་སྒྲ་སྔར་བརྗོད་པར་ངེས་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་སྦྱར་བའི་དབང་གིས་འགག་པ་མེད་པའི་སྒྲའི་སྦྱོར་བ་སྔ་བ་ལ་འགལ་བ་མེད་དོ། །ཡང་ན་འགག་པ་ཞེས་བྱ་བའི་མིང་ལ་དངོས་པོར་མངོན་པར་ཞེན་པ་རྣམས་ཀྱི་མངོན་པར་ཞེན་པ་དེ་སྤང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་མ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལས……"[11] ཞེས་འགག་སོགས་བརྒྱད་ཀྱི་དང་པོར་འགག་པ་སྨོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བརྗོད་སྐབས། "ཡང་ན་"ཞེས་ངེས་པ་མེད་པའི་ཚིག་བཀོལ་ཡོད་ཅིང་། འདི་ལ་བལྟས་ན་ག་ལས་འཇིགས་མེད་རྩོམ་

8. སླང་རི་བ་ཐུབ་བསྟན་སྤྱིན་པ། (༢༠༡༩) སྔོན་གླིང་ངོ་སྤྲོད། འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དབུ་མའི་གཞུང་། རྒྱ་གཞུང་གནད་ཆེ་བདམ་བསྒྲིགས་པོད་ཕྲེང་། དབུ་མ། ༧ ཤོག་གྲངས། ༣༨

9. འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཀཽ་ཤི་ཀ ཤེར་ཕྱིན་སྣ་ཚོགས། ཀ། སྡེ་དགེ་བཀའ་འགྱུར། ཤོག་གྲངས། ༧༩༩

10. Walser, J (2005), Nagarjuna in Context. Mahayana Buddhism and Early Indian Culture, New York: Columbia University Press, p. 318

11. མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། དབུ་མ་རྩ་བའི་འགྲེལ་པ་ག་ལས་འཇིགས་མེད། དབུ་མ། ཙ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཤོག་གྲངས། ༣༠

མཁན་གྱིས་ཤླཽཀ་འདི་གཉིས་བཙམས་པ་མིན་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་སྙམ། མཁས་དབང་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ་ལགས་ཀྱིས་ཀ་ལས་འཇིགས་མེད་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་མིན་ཐད་སྐོར་ཀྱིས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གནང་བའི་དགོངས་སློང་གི་ཁར། "གནོད་བྱེད་གཉིས་པ་ཞིག་ནི། <<ཀ་ལས་འཇིགས་མེད་>>དུ། དཔེར་ན། མཆོད་བརྗོད་ཚིགས་བཅད་གཉིས་ཀྱི་གཞུང་དོན་འགྲེལ་སྐབས་དང་དེ་བཞིན་དུ་སྐབས་གཞན་དུའང་། "ཡང་ན་"ཞེས། རྩ་བའི་ཚིག་དོན་འགྲེལ་ཚུལ་བདམ་ངའི་ཚུལ་དུའང་བཀོད་འདུག་པ། འགྲེལ་པ་དེ་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡིན་ན་བདམ་ངའི་འགྲེལ་ཚུལ་ཐོན་ཨེ་སྲིད།"[12] ཅེས་རྟོགས་ལྡན་གྱི་དགོངས་སློང་གནང་ནའང་། འདི་ནི་ཀ་ལས་འཇིགས་མེད་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་རང་རྩོམ་མིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་མ་ཡིན་པར། མཆོད་བརྗོད་ཤླཽཀ་འདི་གཉིས་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་བམ་ཀ་ལས་འཇིགས་མེད་རྩོམ་མཁན་གྱི་རང་རྩོམ་མིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་འགྱུར་དགོས་པར་སྙམ་ལ། ཀ་ལས་འཇིགས་མེད་ཀྱི་སྐབས་གཞན་དུའང་། "ཡང་ན་"ཞེས་ངེས་པ་མེད་པའི་ཚིག་བཀོལ་བ་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་བདེན་ནའང་། དེ་དག་ནི་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བ་གཞན་གྱི་འདོད་པ་བརྟག་པའི་སྐབས་སུ་བརྗོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཚིག་དོན་ལ་འགྲེལ་པ་བྱེད་སྐབས་མིན་པས། རྩ་ཤེའི་ཚིད་དོན་ལ་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད་སྐབས། "ཡང་ན་"ཞེས་ངེས་པ་མེད་པའི་ཚིག་བཀོལ་བ་འདི་ཙམ་ལས་མི་སྣང་། གཞན་ཡང་། ཀ་ལས་འཇིགས་མེད་དུ། རྩ་བའི་ཚིགས་བཅད་གཞན་རྣམས་དང་བསྡུར་ན། ཚིགས་བཅད་ཤླཽཀ་འདི་གཉིས་ལ་མདོ་ལུང་དུ་མ་དང་སྦྱར་ནས་འགྲེལ་པ་རྒྱས་ཤོས་གནང་བ་དེ་ཡང་འདི་གཉིས་མདོ་ལུང་ཡིན་པས་གཙིགས་སུ་བཟུང་བ་ཞིག་མིན་ནམ་སྙམ།[13] གོང་གསལ་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་མཆོད་བརྗོད་ཀྱི་ཤླཽཀ་འདི་གཉིས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་རང་གི་གཞུང་ཚིག་ཅིག་མིན་པར། ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་ལུང་གལ་ཆེན་ཞིག་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་མཆོད་བརྗོད་དང་ལུས་མདོར་བསྟན་གཉིས་ཀའི་དོད་དུ་བྲངས་པ་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཆོག་པར་སྙམ། གང་ལྟར་ལུས་མདོར་བསྟན་གྱི་ཤླཽཀ་འདི་གཉིས་ནས་བཟུང་རྩ་ཤེའི་གཞུང་ཧྲིལ་པོས་དགག་སྒྲུབས་ཁོ་ནའི་རྩོམ་ཐབས་བསྟེན་ཡོད།

12. སླང་རི་བ་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ། (༢༠༢༥) <<རྩ་བ་ཤེས་རབ་>> དང་དེའི་འགྲེལ་པ་སྔ་ཤོས་གཉིས་ལས་བཙམས་པའི་འབེལ་གཏམ། རྩ་ཤེའི་འགྲེལ་པ་བུདྡྷ་པ་ལི་ཏ་དང་། ཀ་ལས་འཇིགས་མེད། རྒྱ་གཞུང་གནད་ཆེ་བདམ་བསྒྲིགས་པོད་ཕྲེང་། དབུ་མ། ༢ p. xii

13. མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། དབུ་མ་རྩ་བའི་འགྲེལ་པ་ཀ་ལས་འཇིགས་མེད། དབུ་མ། ཙ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཤོག་ངོས། ༢༩-༣༣

ཕྱོགས་མི་འཛིན་པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱི་རྩོམ་ཐབས།

དགག་ཕྱོགས་ཁོ་ན་བསྟེན་པའི་དབུ་མ་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལྟ་བ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པའི་"གཞི་དབུ་མ"དང་། ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་འབའ་ཞིག་གི་རྩོམ་ཐབས་བསྟེན་པའི་གཞུང་ནི་"གཞུང་དབུ་མ"ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་སྟོན་པའི་གང་ཟག་ནི་གང་ཟག་"དབུ་མ་པ"ཡིན། འོན་ཀྱང་། སྔར་གྱི་གཞུང་རྣམས་སུ་གཞི་དབུ་མ་དང་གང་ཟག་དབུ་མ་པའི་སྐོར་རྒྱས་པར་བཀྲལ་བ་ལས། གཞུང་དབུ་མའི་རྩོམ་ཐབས་ཇི་ཡིན་གྱི་ཐད་ལ་དཔྱད་པ་གནང་མེད། འོན་ཀྱང་། དབུ་མའི་གཞུང་ལ་རྩོམ་ཐབས་དམིགས་བསམ་བ་མེད་པ་ནི་མིན་ཏེ། རྩ་ཤེའི་ལྟ་བུའི་དབུ་མའི་གཞུང་ཞིག་ལ་མིག་བཤེར་བྱས་པ་ཙམ་གྱིས་བརྗོད་བྱ་གང་ཡིན་ལ་ལྟོས་པར་དབུ་མའི་གཞུང་ཞིག་ཡིན་པ་རྒྱུས་ཡོད་སུས་ཀྱང་ངོས་འཛིན་ཐུབ་པས། འདི་ནི་དབུ་མའི་གཞུང་ལ་རྩོམ་ཐབས་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པས་ཡིན། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར། རྩོམ་ཐབས་འདི་རྩ་ཤེའི་གཞུང་རྟེའུ་པོར་བསྟེན་ཡོད་པས་རྩོམ་ཐབས་འདིའི་དཔེ་མཚོན་གང་ནས་དྲངས་ཀྱང་ཆོག་མོད། ཀློག་འགའ་ཞིག་གི་སྟེང་ནས་དཀའ་གནད་གསལ་འདོན་ལྷག་པར་བྱེད་ཐུབ་པས། གཤམ་དུ་གལ་ཆེའི་ཀློག་རེ་ཟུང་གི་དཔེ་མཚོན་གྱི་སྟེང་ནས་བགྲོ་བར་བྱ།

དེ་ཡང་། རབ་བྱེད་བཅོ་ལྔ་པ་རང་བཞིན་བརྟག་པ་ལས།

"ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་རྟག་པར་འཛིན།། མེད་ཅེས་བྱ་བ་ཆད་པར་ལྟ།།

དེ་ཕྱིར་ཡོད་དང་མེད་པ་ལ།། མཁས་པས་གནས་པར་མི་བྱའོ།།"[14] ཞེས་གསུངས།

རྩ་ཤེའི་ཀློག་གཞན་མང་པོ་ཞིག་དང་མི་འདྲ་བར་ཀློག་འདིར། ཡོད་"ཅེས"ཞེས་པ་དང་མེད་"ཅེས" ཞེས་རྗོད་བྱེད་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་བཀོལ་ཏེ། གང་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་བའི་ངག་ཐམས་ཅད་རྟག་མཐའི་སྐད་ཆ་དང་། གང་ཞིག་མེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་བའི་ཚིག་ཐམས་ཅད་ཆད་མཐའི་སྐད་ཆ་ཡིན་པས། མཁས་པ་(དབུ་མ་པ་)རྣམས་མཐའ་འདི་གཉིས་ལ་གནས་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་བསྟན་ཡོད། གང་ཞིག་ཡོད་པ་ཡིན་པའི་ཡོད་ཚུལ་སྨྲ་བ་དང་གང་ཞིག་མེད་པ་ཡིན་པའི་མེད་ཚུལ་སྨྲས་ནས་བདེན་ཞེན་གྱིས་སྒྲུབ་པ་ནི། ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་སོགས་སྔར་གྱི་གཞུང་ལུགས་སྨྲ་བ་ཐམས་ཀྱིས་རང་རང་གི་ལངས་ཕྱོགས་འཛིན་སྟངས་དང་གཞུང་རྩོམ་སྟངས་ཤིག་ཡིན་སྟབས། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་"ཕྱོགས་མི་འཛིན་པ"འི་རྩོམ་ཐབས་བསྟེན་ནས་འདི་དག་ལ་དགག་སློང་དང་

14. མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། དབུ་མ་རྩ་བའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་ཤེས་རབ། དབུ་མ། ཙ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཤོག་ངོས། ༩

སྲུན་འབྱུན་གནང་ཡོད། དེ་བཞིན་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱལ་པོའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། "ཡོད་དང་མེད་ཅེས་བྱ་བ་གཉི་ག་མཐའ། །གཙང་དང་མི་གཙང་འདི་ཡང་མཐའ་ཡིན་ཏེ། །དེ་ཕྱིར་གཉིས་ཀའི་མཐའ་ནི་རྣམ་སྤངས་ནས། །མཁས་པ་དབུས་ལའང་གནས་པར་ཡོང་མི་བྱེད། །"[15] ཞེས་དབུ་མ་པ་ནི་འདི་ཡོད་དོ་ཞེས་པ་དང་འདི་མེད་དོ་ཞེས་པའི་མཐའ་གཉིས་གང་ལའང་མི་གནས་པར་མ་ཟད། དེ་གཉིས་སྤངས་པའི་དབུས་ལའང་མི་གནས་པ་བསྟན་ཡོད་པས། གོང་གསལ་གཞུང་ཚིག་འདི་གཉིས་དབུ་མའི་ལྟ་བ་སྤྱི་དང་། དབུ་མའི་སྒྲ་བཤད། ལྷག་པར་དུ་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་གསལ་འདོན་བྱེད་པ་ལ་གནད་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོར་གྱུར་ཡོད་ལ། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་གཞུང་རྫིལ་པོར། ཡོད་མཐའ་དང་། མེད་མཐའ། དབུས་མཐའ་བཅས་ཀྱི་"ཕྱོགས་མི་འཛིན་པ"པར། གཞན་གྱིས་བདེན་ཞེན་དུ་བཟུང་བའི་མཐའ་གཅིག་འཛིན་གྱི་ལྟ་བ་ལ་རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པའི་སྒོ་ནས་དོགས་སློང་དང་། ལུན་འབྲིན། བརྒལ་བརྟག་བཅས་མེད་དགག་གི་རྩོམ་ཐབས་ཤིག་བསྟེན་པ་ནི། "མཐའ"ཞིག་ལ་གནས་པའམ"ཕྱོགས"ཤིག་བཟུང་ནས་དཔྱད་པ་བྱས་ན་དེ་ལ་དབུ་མའི་དོན་མེད་པ་དང་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཀྱང་རྫོགས་པར་འཆད་མི་ཐུབ་པའི་གནད་ཀྱིས་ཡིན་པར་མངོན།[16]

རྩ་ཤེར་ཕྱོགས་མི་འཛིན་པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱི་རྩོམ་ཐབས་ཇི་ལྟར་བསྟེན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། རབ་བྱེད་ལྔ་པ་ཁམས་བརྟག་པ་ལས།

15. འཕགས་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་མཉམ་པ་ཉིད་རྣམ་པར་སྤྲོས་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ། མདོ་སྡེ། ད། སྡེ་དགེ་བཀའ་འགྱུར། ཤོག་གྲངས། ༢༧

16. ཡོངས་གྲགས་སུ། མཐའ་གཉིས་སྤངས་པའི་དབུས་ལ་གནས་པའི་ཚ་ནས་དབུ་མ་ཞེས་སྒྲ་བཤད་བྱེད་ཅིང་། "མཐའ་གཉིས་རྣམ་པར་སྤངས་པས་དབུས་དང་འདྲ་བས་ན་དབུ་མ་སྟེ། དབུས་ཉིད་དབུ་མའོ"ཞེས་རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས་ཀྱང་དབུས་མ་དང་དབུ་མ་གཉིས་གནད་གཅིག་པ་ལྟ་བུར་གསུངས། (དབུ་མ། ཛ། སྡེ་དགེ ཤོག་གྲངས། ༣༢༨) འོན་ཀྱང་། འདི་ལ་དཔྱད་དགོས་པའི་གནས་ཆེ་སྙམ་སྟེ། མཐའ་གཉིས་སྤངས་ཀྱང་མཐའ་གཞན་ཞིག་ལ་གནས་ན། དེ་ནི་དབུ་མའི་ལུགས་སྤྱི་དང་ཕལ་ཆེར་ནང་འགལ་དུ་གྱུར་བར་མངོན་པས། དབུ་མ་ཞེས་པ་དང་དབུས་མ་ཞེས་པ་གཉིས་གནད་གཅིག་ཨེ་ཡིན་སྙམ། དབུས་མ་ཞེས་བརྗོད་ཚེ་མཐའ་གཉིས་སྤངས་པའི་དབུས་མ་ལ་བཤད་ཚོག་ཀྱང་། དབུ་མ་ཞེས་ནི། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ལྟར། ཡོད་མཐའ་དང་མེད་མཐའ་གཉིས་ཀ་སྤངས་པར་མ་ཟད། དབུས་ཀྱི་མཐའ་ཞིག་ལའང་མི་གནས་པར། རིགས་པའི་བརྒལ་བརྟག་མཐའ་མེད་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་རྩལ་འདི་ལ་གོ་དགོས་པར་སྙམ་ལ། སྔར་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་མ་དྷྱ་མ་ཀ་ཞེས་པ་དབུས་མ་ཞེས་མ་བསྒྱུར་པར་དབུ་མ་ཞེས་བསྒྱུར་པའང་འདིའི་གནད་ཀྱིས་མིན་ནམ་སྙམ། འོ་ན། འདུལ་བའི་གཞུང་དུའང་། དབུ་མ་ཞེས་བསྒྱུར་བ་ཅི་ཞིག་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། དེ་ནི་བཙུན་པོའི་སྐབས་སུ་མ་དྷྱ་མ་ཀ་ལ་དབུ་མ་ཞེས་གཏན་འབེབས་མཛད་པ་དང་སྒོ་བསྟུན་པ་ཞིག་ཡིན་ཚོག་པས་སྐྱོན་མེད་པར་སྙམ། ཡང་ནས། རྟོག་གེ་འབར་བ་ལྟ་བུའི་རང་རྒྱུད་པའི་གཞུང་རེ་ཟུང་མ་གཏོགས་མཐའ་གཉིས་སྤངས་པའི་དབུས་ལ་གནས་པས་དབུ་མ་ཞེས་པའི་འགྲེལ་བརྗོད་འདི་དབུ་མའི་རྒྱ་གཞུང་གལ་ཆེན་ཁག་ཏུ་ཐོན་མེད་པར་མངོན་པས། རང་རྒྱུད་པའི་གཞུང་རྣམས་སུ་རང་རྒྱུད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་སམ་རྟོག་གེའི་རིགས་པ་ཆེས་ཆེར་བཀོལ་བས། མཐའ་གཞན་སྤངས་ནས་གཞན་ཞིག་མ་བཟུང་ཐབས་མེད་ལྟ་བུ་ཡིན། སྔ་རབས་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དབུ་མ་པ་ལས་ཁས་ལེན་མེད་ཅེས་པའི་ལྟ་བ་ཡང་གནད་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་ཞིང་། རྗེས་ཚོང་ཁ་པས་ཡིམ་ཆེན་མོར་ཁས་ལེན་པའི་ལྟ་བ་ལ་དེ་དགག་པ་ཤུགས་གནང་ཡོད་ནའང་། ཁོང་གི་དབུ་མ་ལྟ་བའི་ཁྲིད་ཡིག་ཏུ"དབུ་མ་པ་ནི་རང་ལུགས་ཀྱི་ཁས་ལེན་མེད་ཀྱང་། ....."ཞེས་སོགས་གསུངས་ཡོད། (པོད། བ། སྡེ་དགེ ཤོག་གྲངས། ༢༡)

“ནམ་མཁའི་མཚན་ཉིད་སྔ་རོལ་ན། །ནམ་མཁའ་ཅུང་ཟད་ཡོད་མ་ཡིན། །
གལ་ཏེ་མཚན་ལས་སྔ་གྱུར་ན། །མཚན་ཉིད་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །
མཚན་ཉིད་མེད་པའི་དངོས་པོ་ནི། །འགའ་ཡང་གང་ནའང་ཡོད་མ་ཡིན། །
མཚན་ཉིད་མེད་པའི་དངོས་མེད་ན། །མཚན་ཉིད་གང་དུ་འཇུག་པར་འགྱུར། །
མཚན་ཉིད་མེད་ལ་མཚན་ཉིད་ནི། །མི་འཇུག་མཚན་ཉིད་བཅས་ལ་མིན། །
མཚན་བཅས་མཚན་ཉིད་མེད་པ་ལས། །གཞན་ལའང་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་རོ། །”[17] ཞེས་སོགས་གསུངས།

འདི་ལྟར་ཁམས་བརྟག་པའི་རབ་བྱེད་ཏྲིལ་པོས་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཡོད་པར་བདེན་ཞེན་གྱིས་འདོད་པའི་ལྟ་བ་ལ་ཕྱོགས་སྔ་ཚོགས་ནས་བཀག་བརྟག་བྱས་ཡོད་ལ། ཆོས་མངོན་པ་སོགས་ཀྱིས་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཡོད་པ་བདེན་ཞེན་གྱིས་འདོད་ཅིང་དེ་ལྟར་དུ་ཁས་ལེན་པ་ལ། བརྟག་པ་འདི་ལྟར་གནང་ཡོད། ནམ་མཁའ་ཇི་ལྟར་ཡོད་དེ། ནམ་མཁའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྔ་རོལ་དུ་ནམ་མཁའ་མེད་པས་སོ། །གལ་ཏེ་ཡོད་ན་མཚན་ཉིད་མེད་པའི་མཚན་གཞི་ཡོད་པར་ཐལ་ལོ། །མཚན་ཉིད་མེད་པའི་དངོས་པོ་ཞིག་མེད་པས། མཚན་ཉིད་ནི་མཚན་གཞི་ཞིག་ལ་འཇུག་དགོས་པས། དེ་ཇི་ལྟར་འཇུག མཚན་ཉིད་མེད་པ་ཞིག་ལ་མཚན་ཉིད་འཇུག་སྐབས་ནི་མི་སྲིད། མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་ཞིག་ལ་སླར་ཡང་མཚན་ཉིད་འཇུག་པ་ནི་དགོས་པ་མེད་ལ། མཚན་ཉིད་གཉིས་སུའང་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་སོགས་རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པའི་སྒོ་ནས་བཀག་བརྟག་དང་སུན་འབྱིན་གནང་ཡོད།[18]

འདི་ལྟར་ཕས་རྒོལ་གྱི་ཁས་ལེན་ལ་བཀག་བརྟག་ཁོ་ན་བྱེད་པ་ལས། རང་གི་ཕྱོགས་མི་འཛིན་པ་དང་ལངས་ཕྱོགས་མི་བརྗོད་པའི་རྩོམ་ཐབས་འདི་རྩོམ་ཐབས་དང་དཔྱད་ཐབས་ཤིག་གི་སྟེང་ནས་མ་བལྟས་པས། མཁས་པ་མང་པོས་དབུ་མ་ཙ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ལྟ་བ་ནི། ཆད་ལྟ་དང་།

17. མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། དབུ་མ་ཙ་བའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་ཤེས་རབ། དབུ་མ། ཙ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཤོག་ངོས། ༩

18. དབུ་མ་པས་རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པའི་སྒོ་ནས་སྟོང་ཉིད་བསྟན་ཚུལ་ལ་འགྲེལ་སྐབས་སྣ་ཚོགས་མཆིས་ཀྱང་། གཙོ་བོ་ནི་ཙ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་བཀག་བརྟག་གི་དཔྱད་ཐབས་འདིའི་སྟེང་ནས་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད། དཔེར་ན། རྗེ་ཙོང་ཁ་པས། “དེས་ན་ཐེག་ཆེན་པས་ནི་ཙ་ཤེས་ལས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། གཞི་གཅིག་བདེན་མེད་དུ་སྒྲུབ་པ་ལ་ཡང་། སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པ་མི་འདྲ་བ་མཐའ་ཡས་པས་བསྒྲུབས་པས། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་བློ་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་འགྱུར་ལ།” (དབུ་མ་དགོངས་པ་རབ་གསལ། པོད། མ། སྡེ་དགེ ཤོག་ངོས། ༣༥) ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་རེད། དེ་ཡང་། མཐར་གཏུགས་ན་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བའི་ཁས་ལེན་དང་བསྟུན་ནས་རིགས་པས་བཀག་བརྟག་མཐའ་མེད་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་ཚུལ་ཞིག་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། འདི་ནི་རྩོམ་ཐབས་ཤིག་ཡིན་ལ། དཔྱད་ཐབས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན།

ཡང་ན། ཁས་ལེན་མེད་པའི་ལྟ་བ། ཡང་ན། ཁས་ལེན་བཟུང་བའི་ལྟ་བ་ཞིག་ཏུ་འགྲེལ་བརྗོད་གནང་ཡོད། རྩ་ཤེར་གཞན་གྱི་མཐའ་གཅིག་འཛིན་གྱི་བདེན་ཞེན་ཟློག་པའི་ཆེད་དུ་ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་བྱས་པ་ལས། ལས་འབྲས་དང་རྟེན་འབྲེལ་སོགས་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲར་བ་ཅི་ཡང་མ་བཏང་པས། ཆད་ལྟར་འགྱུར་བའི་གནས་མེད། དེ་བཞིན། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་གཞུང་འདི་ཕྱི་རོལ་གྱི་ངོ་བོའི་སྟེང་ནས་བརྩམས་པས། ཕྱི་རོལ་ནི་སུན་འབྱིན་རྗོད་མཁན་ཡིན་པ་ལས། དམ་བཅའ་རྗོད་མཁན་མིན་པས། ཁས་ལེན་ཡོད་མེད་ཀྱི་རྩོད་པའང་རྩ་ཤེའི་སྐབས་སུ་ཡོང་མི་འོས་པ་ཞིག་ཏུ་མངོན། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བརྗོད་ན། རྩ་ཤེ་ནི་བདེན་གཉིས་ལས་དོན་དམ་བདེན་པ་སྟོན་པའི་གཞུང་སྟེ། མེད་དགག་ཁོ་ནའི་རྩོམ་ཐབས་དང་དཔྱད་ཐབས་བསྟེན་པའི་གཞུང་ཞིག་ཡིན་པས། གཞུང་འདིར་གཞན་གྱི་འདོད་པ་འགོག་པ་ཁོ་ན་ལས། སྒྲུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ལས་འབྲས་དང་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཡོད་པར་ཁས་ལེན་པའི་སྐབས་སུ་མ་བབས་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་། རྩ་ཤེར། རྟེན་འབྲེལ་དང་སྟོང་ཉིད་གཉིས་གནད་གཅིག་ཏུ་བསྟན་ཡོད་ལ། དབུ་མའི་རྩོམ་ཐབས་དང་དཔྱད་ཐབས་འདིའི་ཁྲོད། རིགས་པ་འདི་ལས་གནད་ཆེ་བ་ཞིག་མེད་པས་རྟེན་འབྲེལ་རིགས་པའི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་ཀྱང་བསྔགས། དཔེར་ན། སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་གང་ཞིག་བཟང་པོའོ། །ངན་པའོ། །དགེ་བའོ། །སྡིག་པའོ། །ཞེས་སོགས་སུ་འཛིན་ནའང་། བཟང་པོ་ཞེས་པ་གང་ཡིན་ནམ་ཞེས་བརྒྱལ་བརྟག་བྱས་ན། གང་ཟག་རང་ཉིད་ལ་ལྟོས་པའི་བཟང་པོ་ཞིག་ལས། ཀུན་ལ་ཆོས་ཅན་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་བཟང་པོ་ཞིག་རྙེད་དུ་མེད། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཟང་པོ་ཡིན་པར་འདོད་པ་དེ་དོན་གྲུབ་ལ་བཟང་པོ་མིན་པས། བཟང་པོ་ཞེས་པ་ཞིག་གང་དུ་ཡོད་དམ་ཞེས་བཏགས་དོན་བཙལ་ན་ཅི་ཡང་རྙེད་དུ་མེད་པས། རྟེན་འབྲེལ་དང་ལྟོས་གྲུབ་ཙམ་གྱི་ངང་ནས་བཟང་པོ་བཞག་ཅིང་། 'བཟང་པོ་འདི་ཞེས་ཧྲིང་ངེ་བ་ཞིག་གཏན་ནས་ཁས་ལེན་དུ་མེད། དེ་བས། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་དང་དཔྱད་ཐབས་ནི། ཁས་ལེན་དང་དམ་བཅའི་འཛིན་མཚམས་ཤིག་མངོན་གསལ་དུ་ཡོད་པའི་རྟོག་གེའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་གཞུང་དང་གཏན་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན། [19] འདི་དག་གི་སྐོར་གུས་པའི་འབུམ་རམས་པའི་ཆེད་རྩོམ་དུ་རྒྱས་ཙམ་གླེང་བའི་འབད་བརྩོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པས་འདིར་ཕྱོགས་ཙམ་ལས་རྒྱས་པར་མི་གླེང་།

19. གཏན་ཚིགས་རིག་པའི་གཞུང་དུ། གཏན་ཚིགས་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱའི་ཐད་ལ་རྒོལ་བ་གཉིས་ཀྱི་བར་རྩོད་གཞི་ཡོད་ཀྱང་། ཕྱོགས་ཆོས་དང་རྗེས་ཁྱབ་གཉིས་ནི་རྒོལ་བ་གཉིས་ཀས་གཅིག་མཐུན་དུ་ཁས་ལེན་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བཀོལ་བའི་རིགས་ལམ་ཁྲོད། ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་དོགས་སློང་བྱས་ཡོད་པས། ལྟ་བའི་ལངས་ཕྱོགས་དང་ཤེས་རྟོགས་བྱེད་ཚུལ་གཏན་ནས་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན།

མཇུག་གཏམ།

གོང་དུ་མདོ་ཙམ་གླེང་བ་ལྟར། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཏུ། ཐལ་འགྱུར་དང་སྲུན་འབྱིན་གྱི་རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པའི་ལམ་ནས་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བའི་ཡོད་འཛིན་གྱི་ཁས་ལེན་ལ་སྟོང་ཕྱོགས་ནས་དགག་པ་འབའ་ཞིག་བརྗོད་པ་དང་། ཚུལ་དེའི་སྒོ་ནས་སྟོང་པ་ཉིད་ནི་གཞུང་འདིའི་བརྗོད་བྱར་གྱུར་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། སྟོང་ཕྱོགས་ཁོ་ན་བརྗོད་པའི་གཞུང་ལ་ཐལ་འགྱུར་དང་སྲུན་འབྱིན་གྱི་རྣམ་གྲངས་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་མ་བསྟེན་ཐབ་མེད་ཡིན་པས། གཞུང་འདིའི་དགག་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩོམ་ཐབས་ཀྱང་བརྗོད་བྱ་སྟོང་ཉིད་ཡིན་པའི་གནད་ཀྱིས་ཡིན། མདོའི་ལས་སྟོང་ཉིད་སྟོན་པའི་སྐབས་སུ། སྤྲོ་བསམ་བརྗོད་མེད་དང་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱི་སྒོ་ནས་སྟོང་ཕྱོགས་བསྟན་ཡོད་ཀྱང་། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཤེར་མདོར་བསྟན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱི་བདེན་པ་དེ་ཉིད་ཐལ་འགྱུར་དང་སྲུན་འབྱིན་གྱི་རྩོམ་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་བསྟན་ཡོད་པས། དབུ་མའི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད། འདི་ནི་སྟོང་ཉིད་སྤྲོ་བསམ་བརྗོད་མེད་དུ་བསྟན་པའི་ལྟ་བ་ནས། བརྗོད་བྱེད་ངག་གི་ཐབས་ལམ་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་གི་སྒོ་ནས་སྟོང་ཉིད་བསྟན་པའི་འགྱུར་ལྡོག་ཅིག་ཡིན། ཕྱིས་ཀྱི་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་ཁྲོད། དབུ་མའི་ལྟ་བ་དང་གཏན་ཚིགས་ཐབས་མེད་ཟུང་འབྲེལ་བྱེད་པ་སོགས་འགྱུར་བ་མང་པོ་ཕྱིན་ཡོད་ཀྱང་། དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་དུ། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྩོམ་ཐབས་ཅི་ཞིག་བསྟེན་པའི་གནད་མདོ་ཙམ་གླེང་བ་ཙམ་ཡིན།།

དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ།

འཕགས་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་མཉམ་པ་ཉིད་རྣམ་པར་སྤྲོས་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ། མདོ་སྡེ། ད། སྡེ་དགེ་བཀའ་འགྱུར།

འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཀཽ་ཤི་ཀ་ཤེར་ཕྱིན་སྣ་ཚོགས། ཀ། སྡེ་དགེ་བཀའ་འགྱུར།

མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། དབུ་མ་རྩ་བའི་འགྲེལ་པ་ག་ལས་འཇིགས་མེད། དབུ་མ། ཙ།   སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར།

——. དབུ་མ་རྩ་བའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་ཤེས་རབ། དབུ་མ། ཙ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར།

སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན། རྣམ་པར་བཤད་པའི་རིགས་པ། སེམས་ཙམ། ཤི། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར།

སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པ། སྒྲོན་མ་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རྒྱ་ཆེར་བཤད་པ། རྒྱུད། ཧ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ། (༢༠༠༣) བོད་ལྗོངས་རྟེན་རྫས་བཤམས་སྟོན་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

གླང་རི་བ་ཐུབ་བསྟན་སྨིན་པ། (༢༠༡༨) སྟོན་གླིང་ངོ་སྤྲོད། འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དབུ་མའི་གཞུང་། རྒྱ་གཞུང་གནད་ཆེ་བདམས་བསྒྲིགས་པོད་ཕྲེང་། དབུ་མ། ༡

གླང་རི་བ་ཐུབ་བསྟན་སྨིན་པ། (༢༠༡༨) <<རྩ་བ་ཤེས་རབ་>> དང་དེའི་འགྲེལ་པ་སྟ་ཧོས་གཉིས་ལས་བཙམས་པའི་འབེལ་གཏམ། རྩ་ཤེའི་འགྲེལ་པ་བུདྡྷ་པ་ལི་ཏ་དང་། ག་ལས་འཇིགས་མེད། རྒྱ་གཞུང་གནད་ཆེ་བདམས་བསྒྲིགས་པོད་ཕྲེང་། དབུ་མ། ༢

Winternitz, M. (1933) History of Indian literature (Vol. 2: Buddhist literature and Jaina literature; S. Ketkar et al., Trans.) Calcutta: University of Calcutta Press.

Westerhoff J. C. (2017) Nagarjuna's Madhyamaka: A Philosophical Investigation, Ph.D Dissertation, Michigan: ProQuest LLC. P.

Tola, F., & Dragonetti, C. (1987). Śūnyatāsaptati: The seventy kārikās on voidness (according to the Svavṛtti) of Nāgārjuna. Journal of Indian Philosophy, 15(1), https://doi.org/10.1007/ BF00163268

Xuanzang. (T no. 1585). Cheng weishi lun（成唯識論）[Demonstration of Consciousness-Only]. In Taishō shinshū daizōkyō (Vol. 31). (L. de La Vallée Poussin, Trans., 1928–1929, pp. 421–423). Bruxelles: Institut Belge des Hautes Études Chinoises. (Tola & Dragonetti, 1987)

༄། །བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་གྱི་བོད་བརྒྱུད་ནང་པའི་དམག་དོན་གྱི་བསམ་བློར་དཔྱད་པ།

འབུམ་རམས་པ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་པོ།

གཞན་དོན་སྙིང་རྗེའི་རླབས་འཕྲེང་འཇིགས་མེད་ཐུགས་བསྐྱེད་མ་དྲོས་མཚོ་ཆེན་ལྟེམ། །
ལུངས་རྟོགས་བང་རིམ་མངོན་པར་མཐོ་བའི་སྙན་གྲགས་གངས་དཀར་ལྷུན་པོས་བརྗིད། །
འཕྲིན་ལས་ཁ་འབབ་རྣམ་བཞིའི་རྒྱུན་གྱིས་ཕྱོགས་བཅུའི་འགྲོ་བའི་གདུང་བ་སེལ། །
༼རྒྱལ་མཆོག་གངས་རིས་སྐྱོར་བའི་ཞིང་གིས་རྟག་ཏུ་འགྲོ་རྣམས་སྐྱོངས་གྱུར་ཅིག
ཤེས་རབ་རལ་གྲི་མཁའ་ལ་འཕྱུར་ཞིང་མ་རིག་མགོ་བོ་གཞིལ་བའི་ལྷ། །
དྲུག་ཅུའི་དབྱངས་ལྡན་སྒྲ་སྙན་དབྱངས་ཀྱིས་འཇིགས་ལྡའི་བྱ་ཚོགས་དཀྲོག་མཛད་མ། །
འཇམ་དཔལ་ཡབ་ཡུམ་སྙིང་ཁའི་པད་མོའི་གདན་དུ་བཞུགས་ནས་མདོ་མཁར་བའི། །
དམག་དོན་བསམ་བློ་གླིང་བ་འདི་ཡིས་འགྲོ་རྣམས་བདེན་པའི་དཔལ་ཐོབ་མཛོད། །

དང་པོ། ནང་དོན་སྙིང་བསྡུས།

བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་བ་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༦༩༧ ལོར་འཁྲུངས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༧༦༣ ལོར་འདས། ཁྲོན་དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུ་ ༦༧ བཞུགས། བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མིན་པའི་མདོ་སྔགས་རིག་གནས་ཀུན་ལ་སློབ་སྦྱོང་མཛད། རྒྱལ་བ་སྐུ་འཕྲེང་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པའི་སྐུ་རིང་དུ་ (༡༧༥༡-༡༧༩༣) སྲ་རྗེས་ཇོོང་དཔོན་དང་ཁྲལ་བསྡུ་བ། རྫིས་དཔོན་སོགས་མ་རྫིས་པར་བཀའ་བློན་གཅིག་པུ་མི་ལོ་ ༣༩ གནང་བ་སོགས་ཀྱིས། ཞི་བའི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཉམས་མྱོང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཅམ་མ་ཟད། སོག་པོ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་དང་ལ་དྭགས། སྟོ་སྲིད་སངས་རྒྱམ་དང་ལྷ་བཟང་ཁང་། མོན་ཏ་དབང་དང་ལྗོ་འབྲུག ཇུན་གར་བ་དང་ལྷ་བཟང་ཁང་སོགས་ཀྱི་སྟེ་གཟར་བར་མ་ཆད་པའི་ཁྲིད་དུ་ནར་སོན། གཞོན་དུས་ཧ་བཞོན་མདའ་འཕེན་སོགས་དྲག་

པོའི་རིག་གནས་ལ་སྦྱངས་ཤིང་། ཁོང་གིས་བརྩམས་པའི་གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་དང་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད། བཀའ་བློན་རྟོགས་བརྗོད་སོགས་ཀྱི་ནང་དུ་དམག་འཁྲུག་སྐོར་བཀོད་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། དབུས་གཙང་དམག་འཁྲུག་སྐབས་སུ་དབུས་དམག་གི་གཡས་རུའི་རུ་དཔོན་གྱི་འགན་བླངས་པ་སོགས་དམག་ལ་དངོས་སུ་ཞུགས་པའི་མྱོང་བ་ལྡན། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་དམག་གི་ངོ་བོ་དང་བྱེད་ལས། དམག་རྒྱག་པའི་རྒྱུ་མཚན། དམག་གི་དབྱེ་བ། དམག་གིས་རྒྱལ་ཁ་ལེན་སྟངས་དང་། གལ་ཏེ་དམག་ཕམ་པའི་ཚེ་བྱ་བའི་མཐའ་སྐྱོང་སྟངས་སོགས་ལ་དཔྱད་པ་བྱ་རིན་ཡོད་སྟབས། ཐེངས་འདིར་ཁོ་བོས་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་གྱི་དམག་དོན་བསམ་བློར་དཔྱད་པ་ཞིབ་པ་དཔྱད་གཞིར་བདམས་པ་ཡིན།

གཉིས། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་དམག་གི་ངོ་བོ་དང་དབྱེ་བ་གླེང་བ།

དམག་ནི་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀའི་བདེ་སྐྱིད་འཇོམས་པའི་གཤེད་མ་དང་། བཟོད་དཀའི་སྡུག་བསྔལ་རྫེན་པར་འབྱིན་པའི་འཚེ་བའི་རང་བཞིན་ཅན་ཞིག་རེད། གནའ་དེང་གི་སྤྱི་ཚོགས་ག་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་། དམག་འཁྲུག་ནི་ཐོག་མར་མི་སྣ་ག་གེ་མོའི་དབང་དོན་རྐྱེན་ཆེ་ཆུང་གང་ཡང་རུང་བའི་ཐོག་ཏུ་ལྟ་བ་མི་མཐུན་པའི་དབང་གིས་འཁོན་སེམས་སྐྱེས་ཏེ། དབང་དུ་མི་འདོད་པའི་ཚིག་མཚོན་འཕེན་རེས་བྱེད། མཐར་གཡུལ་བཤམས་ཏེ་ཕན་ཚུན་མཚོན་ཆས་གསོད་རེས་བྱེད་པའི་འཚེ་བའི་ལས་འཛིགས་སུ་རུང་བ་ཞིག་རེད།

འགྲོ་བ་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་དུ་དམག་འཁྲུག་འགའ་རེ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འགལ་བ་དང་དར་སྤེལ་གྱི་ཆེད་དུ་བརྒྱབ་པ་དང་། དམག་འཁྲུག་འགའ་རེ་ས་ཁོངས་རྩོད་རྙོག་ཆེད་དུ་བརྒྱབ་ཅིང་། འགའ་ཞིག་ནི་གཞན་གྱི་ས་ཆ་དང་མི་རིགས་དབང་བསྒྱུར་གྱི་ཆེད་དུ་དང་། འགའ་ཞིག་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བལྟ་གྲུབ་མ་མཐུན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དམག་འཁྲུག་བཀྱི་བ་སོགས་འཇིག་རྟེན་འདིར་དམག་བརྒྱབ་པའི་དགོས་པ་མི་འདྲ་བ་བཤད་དུ་ཡོད།

མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་དམག་འཁྲུག་ནི་ཕོ་མོའི་བརྩེ་དུང་དང་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་འཁྱེར། དབང་ཆ་འཐབ་རྩོད་གསུམ་གྱི་ནང་དུ་འདུས་པ་ཁོང་གིས་མཛད་པའི་བརྩམས་ཆོས་དག་ལས་རྟོགས་པར་འགྱུར།

དེང་སྐབས་ང་ཚོས་མཐོང་བཞིན་པའི་དམག་ལ་མཁའ་མཚོ་ས་གསུམ་གྱི་དམག་ཅེས་གསུམ་དུ་དབྱེ་ཆོག །འོན་ཀྱང་མདོ་མཁར་བས་མཛད་པའི་གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་(མཇུག་ཏུ་གཞོན་ཟླའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅེས་བསྡུས་འབྲི་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།)ཅེས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་རིང་མོའི་ནང་དུ་དཔུང་ཚོགས་ཡན་ལག་བཞི་[1]བཤད་ཅིང་། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དང་བཀའ་བློན་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་རྐང་དམག་དང་རྟ་དམག་གཉིས་ལས་གསལ་མེད།

གཞོན་ཟླའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅེས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་རིང་མོའི་ནང་དུ་སྲིད་པའི་རྒྱན་གྱི་རྒྱལ་བློན་རྣམས་ཀྱི་ཡིད་འོང་མ་བཙུན་མོ་ཐོབ་པའི་ཆེད་དུ་དང་པོ་ལུགས་མཐུན་གྱི་མནའ་མ་སློང་རྒྱུ་དང་། གཉིས་པ་རྒྱལ་སྲས་ཡིད་འོང་མ་སླུ་འཁྲིད་བྱ་རྒྱུ། གསུམ་པ་དྲག་པོའི་དམག་བཏང་ནས་བཙུན་མོ་བསྒྱུ་རྒྱུའི་སྐོར་གྲོས་ཆོད་དོན་ཚན་གསུམ་བཞག་པ་ལས་དམག་ནི་ཆེས་མཐའ་མར་བཞག དེ་བཞིན་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་རྒྱལ་པོ་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་ལྷོ་འབྲུག་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེར་"བསོད་ནམས་ཀྱི་དཔུང་པས་མཐོ་བའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་གང་གིས་མཉན་པར་འོས་པའི་ཚིག་འདི་ལ་དང་བ་སྟོན་ཅིག ཕྱོགས་དེའི་ཡུལ་འཁོར་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི། ཁྱོད་ཉིད་ཀྱིས་ལོངས་སྤྱོད་པར་འོས་པ། སྐྱོང་བར་འོས་པ་ཡིན་གྱི། བདག་ཅག་གི་ཕྲག་དོག་པ་དང་། འགྲན་ཟླ་ཡོད་པ་མི་བཟོད་པའི་སེམས་མེད་དོ། །འོན་ཏང་སྐྱེ་བོ་ཕྲ་མ་འགའ་ཞིག་གིས་དབྱེན་བཙས་ཏེ་རྒྱུ་ཆུང་ངུ་ལ་འབྲས་བུ་ཆེན་པོར་འགྱུར་བའི་རྗེས་སུ་འཇུག་པ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་དཔུང་གི་ར་སྦྱོར་བ་རྩོམ་པར་གྱུར་ན་ནི་སྐྱེ་དགུ་ཀུན་ལ་བདེ་བས་ཕོངས་པ། ཉམ་ང་བ། མ་བཟོད་པའི་གདུང་བ་ཉམས་སུ་མྱོང་ཞིང་། ཞར་བྱུང་དུ་དུད་འགྲོའི་ལུས་ཅན་དུ་མའང་ཉམས་ཉེས་པར་གྱུར་ཏེ། དེའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ནི། སའི་ཁམས་ལ་མ་ཡིན། ཆུའི་ཁམས་ལ་མ་ཡིན། རླུང་དང་མེའི་ཁམས་ལ་མ་ཡིན་ཏེ། བྱེད་པ་པོ་ཡུ་ཅག་གཉིས་ལ་སྨིན་པས་འཆི་འཕོས་ནས། མཚམས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་ཆེན་པོར་སྐྱེས་བར་གདོན་མི་ཟ་བས། དེའི་སླད་དུ་ཕྲག་དོག་གི་བསམ་པ་སྤངས་ཏེ། ནངས་ཀྱི་དུས་ན་བོད་རྗེ་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་ཇི་ལྟར་བཅས་པའི་གཏན་ཆིངས་རི་མོར་འཁོད་པར་བྱས་པ་དེའི་དོན་ཉམས་སུ་བླང་ན། ཀུན་ཏུ་དགེ་བར་མི་འགྱུར་གྲང་། གལ་ཏེ་དེ་ལས་ལྡོག་པར་སྤྱོད་ན་ངས་ཡན་ལག་བཞི་དང་ལྡན་པའི་དཔུང་གི་ཚོགས་བགྲང་གིས་མི་ལང་བ་མིག་མི་བཟོད་པའི་ཚོགས་ཉེ་བར་བཤམས་ཏེ། ཡུལ་འཁོར་དེ་བརླགས་པར་བྱས། མིང་གི་ལྷག་མར་བྱས་

[1] མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུན་ཏུ་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༣༡།

ན་ཁྱོད་ཅག་ཉམས་པར་འགྱུར་ཏ་རེ། ”[2]ཞེས་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་ཡི་གེའི་ནང་དུ་དང་པོ་རང་རང་སོ་སོས་མངའ་ཁོངས་བདེ་བར་སྐྱོང་འོས་པ་དང་ལྷ་བཟང་ཁང་ཕྱོགས་ནས་མི་འདོད་པ་དང་ཕྲག་དོག་སོགས་མེད་པ། གཉིས་པ་སྐྱེ་བོ་ཕྲ་མ་མཁན་གྱིས་དབྱེན་བཙས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཇུག་ནས་དམག་འཁྲུག་དགོས་གྱུར་ན་མི་སྲོག་ཉམས་ཉེས་དང་སྡུག་བསྔལ་ཞིང་སྡིག་པའི་ལས་སུ་འགྱུར་ཚུལ། གསུམ་པ་སྔ་མོ་ནས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་ཇི་ལྟར་བཅས་པའི་གཏན་ཆིངས་རི་མོར་འཁོད་པར་བྱས་པ་དེའི་དོན་ཉམས་སུ་བླངས་ན་ཀུན་ཏུ་དགེ་བར་འགྱུར་བ་དང་། བཞི་པ་དེ་ལས་ལྡོག་ནས་དམག་དྲངས་ནས་རྩ་མེད་བཟོ་རྒྱུ་ཡིན་སྐོར་གསལ་བ་སོགས་ལས་དམག་ནི་ཆེས་མཐའ་མའི་གདམ་ཁྱར་བཀོད་འདུག དེ་བཞིན་ཇུན་གར་དང་ལྷ་བཟང་ཁང་བར་གྱི་དམག་འཁྲུག་གི་ནང་དུ་དང་པོ་གཉེན་སྒྲིག་བྱས་ནས་མཛའ་མཐུན་མཉམ་གནས་ཡོང་རེ་འཆང་བ་དང་། ང་ལུམ་སྦྱོར་གསུམ་དང་ཕོ་ལྷ་བའི་དམག་འཁྲུག་གི་སྐབས་སུ་ཡང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ས་སྐྱ་བདག་ཆེན་སོགས་ཀྱིས་ཡང་ནས་ཡང་དུ་བར་འདུམས་མཛད་ཐབས་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་སྐྱེ་བོ་བློ་གྲོས་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་དམག་ནི་འུ་ཐུག་ཐབས་ཟད་ཀྱི་དབང་གིས་བྱས་པར་བསྟན་པ་ལས་དགའ་འོས་པའི་བྱ་བ་ཞིག་མིན་པར་རྟོགས་ཐུབ།

འོན་ཀྱང་ཕྲལ་ཕུགས་ཀྱི་ཕན་གནོད་ཇི་བཞིན་མི་ཤེས་པའི་སྐྱེ་བོ་རང་སྟང་ཅན། ཞེ་སྡང་ཅན། བཙོད་པས་དབུལ་བ་དག་གིས་དཔྱད་ཞིབ་ཕྲ་མོ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་རང་ཕྱུང་གཞན་བརྙགས་ཀྱི་དམག་འཁྲུག་འགོ་རྩོམ་པའི་ཚུལ་ནི། གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་ནང་དུ་རྒྱལ་པོ་ཟླ་བའི་བློ་གྲོས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོ་གསལ་ལྡན་གྱི་ཡི་གེ་ལ་དཔྱད་ཞིབ་ཕྲ་མོ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་དམག་འཁྲུག་གི་སྟ་གོན་བྱས་པའི་སྐོར་གསལ་བ་དང་། [3] མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ་ཡང་ལྗོ་འབྲུག་གི་རྒྱལ་པོ་དེས་ཀྱང་ལྷ་བཟང་ཁང་ལ་ཡིག་ལན་བཏང་བའི་དོན་མདོར་བསྡུས་ནས་བཀོད་ན། མོང་གོལ་རྒྱལ་པོ་ཁྱོད་ཀྱིས་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་གོ་ཞིང་དོན་ཡང་དེས་པ། གནའ་དུས་སུ་བོད་རྗེ་གཞན་འཁོར་ཕྲག་དོག་ཅན་དག་གིས་ཐེངས་མང་རྒོལ་ན་ཡང་ཁྱེད་ཅག་རྒྱལ་བའི་སྐད་ཆ་གང་ཡང་མེད་ཅེས་དང་། དེའི་དཔེ་ལ་བལ་འདབ་ཀྱིས་བཏུམ་པའི་འབྲུ་སྲིན་གྱིས་ཇི་ཙམ་འཕག་ཚག་བརྒྱབ་ན་ཡང་རང་ཉིད་ངལ་བའི་རྒྱུ་ལས་བལ་འདབ་ལ་གནོད་པའི་གོ་སྐབས་མེད་པའི་དཔའ

2. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༢༢༨ ནས་ ༢༢༩།

3. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུནྡཱ་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༣༡།

སྐད་བསྒྲགས་པ་མ་ཚད། ཡང་ཁྲ་དང་སྤྱང་ཀིའི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་སྙིང་རྗེ་ནི་སྙིང་རྗེ་མཚན་ཉིད་མིན་པར་གླེང་བ་མ་ཟད། སོང་གོལ་བའི་དཔུང་ཚམ་མ་ཚད་ལྷ་ཚངས་པ་དང་དབང་པོ། དྲག་པོ་དང་གཞོན་ནུ་གདོང་དྲུག་སོགས་ལྷག་ན་ཡང་གང་འཇིགས་སྐྲག་མེད་[4]སྐོར་དཔའ་གཏམ་བཤད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་འབྲུག་བར་ལ་དམག་འཁྲུང་བ་རྟོགས་ཐུབ།

གསུམ། མ་དོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་དམག་འཁྲུག་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་གླེང་བ།

གཞོན་ཟླའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅེས་པའི་བཙོས་སྒྲུང་རིང་མོའི་ནང་དུ་སྲིད་པ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་སྲས་གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་དང་སྣང་བ་འབུམ་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་སྲས་ལྷ་ལས་ཕུལ་བྱུང་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྲས་ཡིད་འོང་མ་རྫོད་གཞིར་བཟུང་བ་དང་། དེའི་ཆེད་དུ་དམག་ སྡེ་རྗེས་གཉིས་བརྒྱབ་པའི་སྐོར་འབྲི་བཞེངས་བྱས་ཡོད།

འོན་ཀྱང་མདོ་མཁར་བས་གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱིས་སྣང་བ་འབུམ་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དམག་རྒྱག་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཉིས་དངོས་སུ་བཤད་ནས་རྒྱུ་མཚན་གཞན་ཞིག་ཤུགས་སུ་མཚོན་པར་བྱས་པ་དང་། དེ་ཡང་གཞོན་ཟླའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "རིང་ནས་སྙིང་ལ་མཛའ་བའི་དམ་བཅའ་ཡི། །རི་མོ་མ་ཉམས་བཀོད་པ་ལས་སྨོན་གྱི། །མཚམས་སྦྱོར་ཟབ་ལྡན་ཡིད་འོང་ནུ་རྒྱས་མ། །གཏན་བདེའི་སྣང་བ་དཀར་པོར་བཀོད་བྱེད་ཅིང་། །སྲིད་པ་གཞོན་ནུ་སྡུག་བསྔལ་ཉེས་བརྒྱའི་ཁུར། །ལྷི་བས་ནོན་པ་དེ་ལས་ཐར་བྱས་ན། །རེ་བའི་འབྲས་བུ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཕྱིར། །བདག་ནི་དཔུང་གི་གཙོ་བོར་མྱུར་དུ་འདེངས། །"[5]ཞེས་དང་པོ་ཡིད་འོང་མ་བཙུན་མོར་བསུས་ནས་གཉིས་མོས་ཀྱི་གཉེན་སྒྲིག་རང་དབང་རྣམ་པར་རྒྱལ་བར་བྱས་ནས་གཏན་དུ་བདེ་བའི་མི་ཚེའི་དཔལ་ཡོན་ལ་ལོངས་སུ་སྤྱོད་རྒྱུ་དང་། གཉིས་པ་རང་གི་བློན་པོ་དཔའ་བོ་སྲིད་པ་གཞོན་ནུ་དགྲ་བོའི་ལག་འོག་ཏུ་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་ནོན་པ་ལས་ཐར་བར་བྱ་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་གཉིས་དངོས་སུ་ཚིག་གི་ལམ་དུ་བསྟན་ཡོད། དམིགས་ཡུལ་གསུམ་པ་ནི་སྣང་བ་འབུམ་ལྡན་གྱི་མི་མང་རྣམས་རྒྱལ་

4. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༢༨ ནས་ ༢༣༠། སྐབས་འདིར་ཡིག་ཚོགས་ལ་འཇིགས་ནས་ལུང་ལེབ་བཤུས་བྱས་མེད།

5. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཨུཏྤལ་གའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༠༩།

ངན་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་གཙོས་པ་ལས་ཐར་རྒྱུ་ཡིན་པ་ལས་དམག་མི་མང་པོ་སྲོག་འཕྲོག་རྒྱུ་ནི་དམག་གཡོ་བའི་དམིགས་ཡུལ་ལམ་བསྒྲུབ་བྱ་དངོས་དེ་མ་ཡིན་པར་བཙོས་སྒྲུང་རིང་མོ་དེ་ཉིད་ཆ་ཚང་བར་བཀླགས་ན་རྟོགས་ཐུབ།

དེ་བཞིན་མདོ་མཁར་བས་མཛད་པའི་དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ཀྱི་ནང་དུ་དམག་འཁྲུག་སྔ་རྗེས་རིམ་པ་བཞིའི་སྐོར་གསལ་ཞིང་། དང་པོ་སོག་པོ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་དང་ལ་དྭགས་དབར་གཡུལ་འགྱེད་བྱས་པ་དེ་རེད། སྐབས་དེའི་རྒྱལ་པོ་སེང་གེ་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་དགེ་ལྡན་པ་ལ་སྡང་ཞིང་ཆོས་བརྒྱུད་གཞན་རྣམས་མཆོག་ཏུ་བཀུར་བའི་སྐོར་འགོད་པ་ལ་དཔྱད་ན། དེ་ནི་ཆོས་ལུགས་འཛིན་འཁྱིར་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་དམག་འཁྲུག་ཅིག་ཏུ་མངོན། དེའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ལྟར་ན། "ཡུལ་ལ་ཐགས(དྭགས)ཀྱི་ས་སྐྱོང་བ་སེང་གེ་རྣམ་རྒྱལ་ཞེས་བྱ་བ་བསོད་ནམས་ཀྱི་དཔུང་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ་ནི། ཇི་ཙམ་སྔོན་བསགས་དཀར་མིན་ལས་ཀྱིས་ཉམས་སུ་མྱོང་བའི་དུས་ལ་བབས་པ་དང་རང་ཉིད་བརྙགས་པར་བྱེད་པའི་ཚོ་ག་དང་པོ་ནི་གཞན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ལ་མི་བཟོད་པའི་ཕྲག་དོག་གིས་ཀུན་ནས་བསླང་པའི་བསམ་པ་ངན་པ་འཆར་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པས། དེའི་ཕྱིར་བདེ་བར་གཤེགས་པ་འཇམ་དཔལ་སྙིང་པོའི་ལུང་དང་རྟོགས་པའི་བསྟན་པ་མཁའ་ཁྱབ་ཏུ་གདལ་བ་ལ་ལོག་པར་འཕྱུ་བའི་བསམ་སྦྱོར་མ་རུངས་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཅི་ཡང་ཤར་བར་གྱུར་ཏོ། །"[6] ཞེས་དང་། "དེ་ནས་ཡུལ་ཕྱོགས་དེ་ཉིད་ཀྱི་སའི་བདག་པོ་དེས་ནི་ཞྭ་སེར་ཅོད་པན་འཛིན་པའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་མངོན་པར་དར་ལ་དྲག་པ་ལ་སྙིང་མི་དགའ་ནས་ཉམས་པར་བྱེད། སྨད་པར་བྱེད། མཐར་གྱིས་མིང་མེད་པ་ལ་བརྩོན་པ་དང་། ཡང་གྲུབ་པའི་མཐའ་གཞན་དག་འཛིན་པ་ལ་ནི་མཆོད་པར་བྱེད། རི་མོར་བྱེད། བསྟི་སྟངས་བྱེད། སྲིད་ཞུར་བྱེད། གྲུབ་མཐའ་ལ་ཕྱོགས་ལྷུང་དང་བཅས་པ་ཡིན་མོད་ཀྱི། མིའི་སེང་གེ་དགའ་ལྡན་ནི་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ཏེ་"[7]ཞེས་སོགས་ཀྱི་དུམ་མཚམས་སྔ་རྗེས་གཉིས་ཀྱིས་སྐབས་དེའི་དམག་གི་རྩ་བ་ཆོས་བརྒྱུད་འཛིན་འཁྱིར་ལས་བྱུང་བར་བཤད།

གཉིས་པ་རྒྱལ་པོ་ལྷ་བཟང་སྐབས་སུ་མོན་འབྲུག་དབར་ལ་ཆོས་ལུགས་འཛིན་འཁྱིར་དབང་གིས་དམག་འཁྲུག་བྱུང་བར་གསལ། དེ་ཡང་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ་"མ་རྣ་ཀ་ལ་ཁྲག

6. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༤། ཤོག་གྲངས། ༢༥།

7. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༤། ཤོག་གྲངས། ༤༢།

འཐུང་གི་རྒྱལ་པོས་ལུང་དུ་བསྟན་པའི་ཡུལ་ལྗོངས་ལ་དབང་སྒྱུར་བར་བྱེད་པ་ལྷོ་འབྲུག་ཅེས་གྲགས་པ་དང་། དགའ་ལྡན་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱི་གདུགས་དཀར་པོས་ཁྱབ་པར་བྱས་པ། ཅོད་པན་གསེར་མདོག་རིང་ལུགས་འཛིན་པ་རྣ་ཕང་དགའ་ལྡན་རྣམ་རྒྱལ་ལྷ་རྩེར་གྲགས་པའི་འཁོར་ལོ་གསུམ་གྱི་བྱ་བ་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་དགེ་བར་སྐྱོད་ཅིང་། བསྟན་པ་ལ་འཚེ་ཞིང་རྐོལ་བ་དག་ལྷགས་ན་གཞོམ་པར་སྤྲོ་བའི་དཔའ་བརྟུལ་གྱི་རྒྱལ་མཚན་ཕྲག་པར་བསྣང་བ་དེ་དག་ཕན་ཚུན་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་ཞེ་སྡང་ཞིང་གནོད་པར་བྱེད། འཚེ་བར་བྱེད། སེམས་ཅན་དེ་དག་འཐབ་པ་དང་། འཁྲུགས་པ་དང་། རྩོད་པར་བྱེད་པ་ལ་བརྩོན་ཞིང་། ལུས་ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་མི་དགེ་བ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་བྱེད་ཅིང་། ཕན་ཚུན་གནོད་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་བརྩོན་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཕན་ཚུན་ཀུང་སེམས་ཞེ་སྡང་གིས་ཀུན་ནས་དཀྲིས་ཏེ་གཡུལ་འགྱེད་པ་ལ་ཕྱོགས་པ་ཙམ་དུ་གྱུར་ཏོ། །"[8]ཞེས་སོགས་འཕོད་པ་ལས་དམག་འཁྲུག་གི་རྐྱེན་རྩ་གསལ་བར་གྲུབ།

གསུམ་པ་ལྷ་བཟང་ཁང་དང་ཇུན་གར་དབར་གྱི་དམག་འཁྲུག་ནི་ཕོ་མོའི་བརྩེ་དུང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པར་སྤྱད་ནས་དབང་ཆ་ཐོབ་ཤོར་གྱི་དམག་འཁྲུག་ཅིག་ཡིན་པར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ལས།" ལྷ་བཟང་ཁང་གི་སྲས་ཐུ་བོ་དགའ་ལྡན་བསྟན་འཛིན་བཙུན་མོའི་བགོ་སྐལ་འཛིན་པའི་དུས་ལ་བབ་སྟེ། རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་རིགས་དག་གི་གཞོན་ནུ་མ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ལས། མོན་གོལ་ཇུན་གར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཚེ་དབང་རབ་བརྟན་གྱི་རིགས་ལས་སོན་པའི་བུ་མོ་ལ་བཙུན་མོར་འོས་པའི་མེ་ཏོག་ཕོག་པར་གྱུར། ཀྱེ། གང་གི་བུ་ཐུ་བོ་ལ་ངའི་རིགས་ཀྱི་བུ་མོས་རྗེ་ཕོགས་ན་དེ་བཞིན་དུ་འདོད་པ་འཇོ་བ་གདོན་མི་ཟ་ཡང··················། ཞེས་སྤྲིངས་ཡིག་ཏུ་བྱས་པ་ན། ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་དེའི་བསམ་པའི་ཚུལ་དེ་རྟོགས་ནས་དེ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ནོ། ཞེས་བུ་ཐུ་བོ་བཀག་ནས་ཡུན་རིང་བར་འདས་སོ། །"[9] ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ལྷ་བཟང་གི་བུ་རྒན་པ་ཇུན་གར་བུ་མོར་སེམས་ཤོར་བར་ཤེས་ནས་ཇུན་གར་བས་ན་གཞོན་གཉིས་ཀྱི་མཛའ་བ་མངོན་འགྱུར་ཡོང་ཕྱིར། དངུལ་སྲང་ཆེན་འབུམ་ཕྲག་གི་གྲངས་སུ་ལོང་པ་བུ་མོའི་ནུ་རིན་མཉམ་དུ་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་བུ་ཐུ་བོ་ཡང་མངགས་གཏོང་དགོས་ཚུལ་བཤད་པ་སོགས་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་བུ་ཇུན་གར་བས་གཡོ་བསླུས་བྱས་ནས་དམག་འཁྲུག་བྱུང་བ་དང་།

8. གོང་མཚུངས། ཤོག་གྲངས། ༢༢༤།

9. གོང་མཚུངས། ཤོག་གྲངས། ༢༥༤།

བཞི་པ་ང་ལུམ་སྒྱུར་གསུམ་དང་ཕོ་ལྷ་བ་སོགས་ཀྱི་དབུས་གཙང་ནང་འབྲུག་གི་རྐྱེན་ནི་དང་ཐོག་ཕོ་ལྷ་བ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱས་དང་ལུམ་པ་བ་གཉིས་བསམ་སྤྱོད་མ་མཐུན་པའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ། "དེ་ནི་ཕྱོགས་ལྷུང་གི་ལམ་དུ་རྒྱུགས་པ། ཉེད་པ་ལ་ཆགས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ཉེ་དུ་གཉེན་བཤེས་སུ་གྱུར་པ་དག་ནི་ཐབས་ཀྱིས་སྐྱོང་། ཡིད་ལ་མི་འབབ་པ་དག་ནི་སུན་ཕྱུང་བར་བྱེད་པ་ལ། ཡུལ་པེ་ཅིང་ནས་ལྷགས་པའི་དཔུང་ཚོགས་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་དང་། མོང་གོལ་གྱི་སྐྱེ་བོ་དག་འོངས་ན་ཡིན་ལུགས་སྨྲ་བའི་ཚིག་ཙམ་ཡང་གླེང་བར་ཇོ་མི་ཐོག་ཅིང་། "[10] ཞེས་ལུམ་པ་བའི་སྤྱོད་ལམ་བྲིས་པ་དང་། ཕོ་ལྷ་བ་ནི་མཆོག་དམན་བར་གསུམ་ཐམས་ཅད་ལ་གང་དྲན་ཐད་དཀར་གླེང་བ་མ་ཚད། རྒྱ་སོགས་སྐྱེ་བོས་བརྙས་ཚིག་གཏམ་པ་དག་གླེང་བ་ལ་འཇིགས་པ་མེད་པར་ཚིག་རྩུབ་མོས་ལན་འདེབས་པ། དབང་རྩལ་ངོར་རྗེས་སུ་འབྲངས་པ་མ་ཡིན་པ་སོགས་ཀྱིས་ལྟ་ཚུལ་མ་མཐུན་པའི་སྐོར་གསལ་བ་ལ་བལྟས་ན། དབུས་གཙང་ནང་འབྲུག་གི་འགལ་བའི་རྩ་བ་ནི་ཕོ་ལྷ་བ་དང་ལུམ་པ་བ་གཉིས་སྐོར་གྱི་ལྟ་བ་མ་མཐུན་པ་དེས་དངོས་སུ་ལུང་ཚན་ཕྱོགས་རིས་ཐོག་ལ་འཁྱེར་ཡོང་བ་དང་། ཤུགས་སུ་དབང་ཆ་འཐབ་རྩོད་བྱས་ཏེ་མཐའ་མ་སུས་ཀྱང་དབར་འདུམས་མ་ཐུབ་པ། ཕྱོད་ཤི་ང་གསོན་གྱི་དམག་འབྲུག་བྱེད་དགོས་པར་གྱུར་པ་སོགས་ནི་དམག་གི་རྐྱེན་རྩར་གྱུར་པ་རྟོགས།

བཞི། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་དམག་དོན་ཐབས་ཇུས་བཙོ་བརྒྱུད་གླེང་བ།

མདོ་མཁར་བའི་དམག་དོན་ཐབས་ཇུས་སྐོར་གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅེས་པའི་བཙོས་སྒྲུང་རིང་མོའི་ནང་དུ་གསལ་བ་དེ་དག་དངོས་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་དམག་འཐབ་དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་པ་དག་རེ་རེ་བཞིན་གུང་བསྒྲིགས་ནས་དཔྱད་བསྡུར་རིགས་པའི་ལམ་ནས་ཞིབ་འཇུག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

༡། གཡུལ་དུ་ཆས་ཁར་དཔའ་བསྟོད་དམག་ཇུས།

གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ལས་རྒྱལ་པོ་ཉི་མའི་བློ་གྲོས་ཀྱིས། "བཙས་མ་ཐག་ནས་

10. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧། ཤོག་གྲངས་ ༥༩༨ ནས་ ༦༠༠།

དཔའ་ཞིང་བརྟུལ་ཕོད་པའི། །དྲན་པ་བརྟེན་ཤིང་རིང་པོར་མ་ཐོགས་པར། །ཤེས་བྱར་སྲིད་ཀུན་སྐྱེས་སྟོབས་ལྡན་གྲུབ་ཀྱི། །རིག་རྩལ་སྟོབས་ཀྱི་ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པར་གྱུར། །དྲུག་ཅུའི་གྲངས་ལ་རིག་བྱེད་ཀྱིས་འབྱུད་སྐྱེ་བོ་ལ་འོས་སྒྱུ་རྩལ་གྱི། །ཚོགས་ཀུང་གང་གིས་སྦྱངས་ལ་མི་ལྟོས་དེ་དག་ངང་གིས་འདུ་བ་བཞིན། །མཐུ་རྩལ་རྒྱ་མཚོའི་ཕ་རོལ་ཕྱིན་གྱུར་ད་ནི་འཇིག་རྟེན་མེས་པོ་ཀྱ། །ངེས་ཉིད་དེ་ཕྱིར་བཞེད་བཞིན་འཚོལ་ཡོ་འགོག་པར་བཟོད་པའི་ཐབས་གཞན་མེད། །"[11] ཅེས་དཔའ་བོ་དམག་ལ་འགྲོ་ཁར་སྙིང་སྟོབས་བསྐྱེད་པའི་བསྟོད་པ་བྱས་ཤིང་། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ནི་སོ་སྐྱེའི་རང་བཞིན་ལས་འདས་པའི་ཤེས་རབ་དང་མཐུ་རྩལ་གྱི་བདག་ཉིད་དུ་འཕགས་པ་སྟེ་ཕ་རོལ་གྱི་རྒོལ་བས་བཟི་བར་མི་ནུས་པའི་ཆེ་བསྟོད་མཛད་པ་བཞིན། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་ཡང་། རྒྱལ་དབང་ལྷ་པས་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་ལ་བླ་རྗེ་དང་སྲོག་འཕོར་སོགས་གནང་ནས། "ཁྱོད་ནི་སྔོན་གྱི་སྨོན་ལམ་གྱི་མཐུ་ལས་ཡུལ་བསྐོར་གསུམ་གྱི་ལྗོངས་སུ་ལུང་བཙན་པོས་དབང་བསྒྱུར་བར་གདོན་མི་ཟ་བ་ཡིན་ན། ཡིད་དགའ་བ་དང་བདེ་བ་སྐྱིད་ལ་མྱུར་བར་དེངས་ཤིག"[12]ཅེས་བསྐོས་པ་དམག་ལ་འགྲོ་ཁར་དཔའ་བོར་སྙིང་སྟོབས་བསྐྱེད་པར་འགྱུར་བ་འདི་ཡང་དམག་འཁྲུག་ཁྲོད་དུ་ནང་སེམས་དང་འབྲེལ་བའི་དམག་གི་ཐབས་ཐུས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་འདུག།

༤། དགྲ་བོ་ལ་སྣང་ཚུང་གཏང་རྒྱུ་མེད་པའི་དམག་ཐུས།

གཞོན་ཟླའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "འོན་ཏེ་སྙིང་སྟོབས་མཐུ་རྩལ་ལྡན་ན་ཡང་། །ཤེས་རབ་ཟབ་མོའི་དཔལ་དང་མི་ལྡན་ན། །འཇིགས་པ་མེད་རློམ་གདོང་ལྔའི་དབང་པོ་ནི། །བློ་ལྡན་རི་བོང་འཕྲུལ་གྱིས་བཅོམ་ཞེས་ཐོས། །"[13]ཞེས་པ་འདིས་རང་ཉིད་ལ་དཔའ་རྩལ་ཇི་ལྟར་ལྡན་ན་ཡང་རློམ་སེམས་མ་བྱས་པར་དུས་རྟག་ཏུ་སྦྱང་གྲུང་འཇོམས་པའི་ཤེས་རབ་ལྡན་དགོས་ཞིང་དགྲ་བོ་ཉམས་ཆུང་ལྟ་བུར་མཐོང་ཡང་སྣང་ཚུང་གཏང་ན་རི་བོང་གིས་སེང་གེ་བཅོམ་པའི་སྒྲུང་བཞིན་ཉམས་ཉེས་ཡོང་སྲིད་པས་ན་ངེས་པར་དུ་དགྲ་བོ་ལ་སྣང་ཚུང་གཏང་རྒྱུ་མེད་པ་ནི་དམག་ཐུས་གལ་ཆེན་

11. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུནྡ་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས་ ༡༡༣།

12. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས་ ༢༧།

13. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུནྡ་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས་ ༡༡༥།

ཞིག་བསྟན་པ་བཞིན། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་ཡང་ལ་དྭགས་རྒྱལ་པོའི་བློན་པོ། ནོ་ནོ་ཤཱཀྱ་དང་ནོ་ནོ་སྒྲོར་ར་གཉིས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་ལ་སྣང་ཚུང་བཏང་བས་དམག་སྣ་རྗེས་གཉིས་དངོས་སུ་ཕམ་པ་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་ཐུབ།

༤། དོམ་ལྟར་སྙིན་འཛིངས་བྱ་རྒྱུ་མེད་པའི་དམག་བྱུས།

གཞོན་ནྲིའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "དཔའ་བས་རབ་དྲེགས་གཡུལ་ངོར་འཇུག་པ་ལ། །མཛངས་ཤིང་དཀྱིལ་ཆེ་དེ་ལ་བློ་འགྱུར་བ། །མེད་ན་དཔའ་བས་བསྙེམས་པའི་དགྲ་སྡེའི་དབུས། །དོམ་ལྟར་མཚོང་ཡང་བླུན་ཕྱིར་སྒྲོག་དང་འབྲལ། །"[14]ཞེས་པ་ལྟར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་ཡང་རྒྱལ་པོ་ལྷ་བཟང་ཁང་ཆེན་གར་གྱི་དམག་ཐོག་ཏུ་ཁེར་རྐྱག་བྱས་ནས་ཚེ་སྲོག་ཤོར་བ་དང་། བཀའ་བློན་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་ཡང་དབུས་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔའ་རྩོད་དུ་གྲགས་པ་ཚེ་བདག་[15]དཔའ་ཐལ་ཤོར་ནས་དབུས་དཔུང་ཕམ་པའི་སྐུ་ལྟས་བྱུང་བ་སོགས་ལ་གཞིགས་ན་དགྲ་དམག་དཔའ་མཛངས་ལྡན་པའི་ཁྲོད་དོམ་ལྟར་དཔའ་ཡང་སྙིན་འཛིངས་བྱ་རྒྱུ་མེད་པའི་དམག་བྱུས་གལ་ཆེན་ཡིན་པར་གྲུབ།

༥། རང་སྲུང་གི་གོ་ཆ་ཡག་པོ་དགོས་པའི་དམག་བྱུས།

གཞོན་ནྲིའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "ལུས་སྲུང་རྡོ་རྗེའི་གོ་དང་ཕ་རོལ་སྡེ། །འཇོམས་པའི་མཚོན་ཆའི་ཐེ་བྲག་བཞོན་པ་སོགས། །ཡིད་བརྟན་རུང་བའི་གདེང་དང་མི་ལྡན་ན། །ཉམས་ཉེས་སྲིད་ཕྱིར་དེ་དག་ལེགས་པར་བཅང་། །"[16]ཞེས་དགྲ་བོ་འཇོམས་པ་ལ་ངེས་པར་དུ་རང་ཉིད་ལ་དགྲ་བོའི་མཚོན་ཆས་གནོད་མི་ཐུབ་པའི་ལུས་སྲུང་གོ་ཁྲབ་མི་ཕྱེད་རྡོ་རྗེ་ཕ་ལམ་ལྟ་བུའི་སྲ་མཁྲེགས་ལྡན་དགོས་ཞིང་། གོ་ཁྲབ་གང་གིས་ཀྱང་མི་ཐོག་པའི་དགྲ་བོ་འདུལ་བྱེད་ཀྱི་མཚོན་ཆ་རྣོ་ངར་བླ་མེད་པ་དགོས་པ་ནི་གནའ་རབས་ཙམ་མ་ཡིན་པར་དེང་དུས་སུ་ཡང་རང་ཕྱོགས་སྲུང་སྐྱོབ་ཆེད་དུ་གནམ་སྲུང་དང་སྒྲོགས་སྲུང་འཕྲུལ་ཆས་སྤུས་དག་པོ་དགོས་པ་མ་ཟད་དགྲ་བོ་འདུལ་ཀྱི་བྱེད་

14. གོང་མཚུངས། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

15. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། བཀའ་བློན་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས་ ༢༣།

16. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཤུཀྲ་ཀའི་ཐིགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

མི་སྒྲོགས་དང་འཕྲུར་མདའ་སོགས་གོ་ལག་གི་རྣམ་པ་འགྱུར་བ་མ་གཏོགས་རང་སྐྱོབ་དགྲ་འདུལ་གྱི་གོ་ལག་ཡག་པོ་དགོས་པ་ནི་གནས་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་དམག་ཐུས་གལ་ཆེན་ཡིན་པར་གྲུབ་ཡོད།

༥། དགྲ་བོ་ལ་རྟག་ཏུ་མེལ་ཚེ་བྱེད་དགོས་པའི་དམག་ཐུས།

གཞོན་ནླའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "གང་ཞིག་མཁའ་ལས་ཐོག་ལྟར་བབ་པ་དང་། །ས་ཡི་ཏྲུམ་ནས་སྤྲིན་བུ་ལྟར་ཐོན་པའི། །གཡོ་ཅན་དགྲ་ཐབས་གར་འོང་ཆ་མེད་ཕྱིར། །རྣམ་ཀུན་དཔུང་གི་མེལ་ཚེ་ཡེངས་མེད་བྱ། །"[17]ཞེས་པའི་དམག་ཐུས་འདི་ཕོ་ལྷ་བས་དམག་འཁྲུག་གི་སྐབས་སུ་དངོས་སུ་སྦྱད་ནས་རྒྱལ་ཁ་བླངས་པའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། "ཕྱོགས་མཚམས་ཀུན་ཏུ་གཡུལ་བཀྱེ་བ་ནི་འདི་སྟེ། གནམ་ལྕགས་ཐོག་མདའ་ལྟར་སྒོ་བུར་དུ་འབབ་ཤེས་པ་དང་། སྦྲུ་མའི་རོལ་རྩེད་ལྟར་ས་ཏྲུམ་ནས་གློ་བུར་དུ་ཐོན་འོང་བ་དང་། སྐར་མདའ་ཇི་ལྟ་བར་ཤིན་ཏུ་མྱུར་བའི་ཤུགས་དང་བཅས་པ་ཞུང་ཟད་ཙམ་རེ་ཡང་དང་ཡང་དུ་མངགས་པ་ལས་དེ་དག་གིས་རྒྱུགས་དོན་དུ་གཉེར་བའི་དབུས་གོང་དཔུང་ཚོགས་རྣམས་དང་གཡུལ་བཀྱེ་བ་ལས། འགའ་ཞིག་ནི་གཡུལ་ངོ་ཉིད་དུ་བཀུམ། འགའ་ཞིག་ནི་བཟུང་ཞིང་བཅིངས་ནས་ཁྲིད་། "[18]ཅེས་གསལ་བ་བཞིན་ང་ལུམ་སྦྱར་གསུམ་དམག་གིས་མེལ་ཚེ་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་དམག་ཕམ་པའི་སྐོར་གསལ་ཡོད། །

༦། དམག་ཕར་འགྲོའི་སྔོན་མ་དང་ཚུར་ཡོང་རྗེས་མ་བྱས་ཏེ་དཔའ་བོའི་འགན་འཁྱེར་དགོས་པའི་དམག་ཐུས།

གཞོན་ནླའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "གལ་ཏེ་གཡུལ་ངོར་ལན་ཅིག་ཞུགས་ཟིན་ནས། །ཕར་བགྲོད་མཐུག་སྟུད་སླར་ལྡོག་སྣ་འདྲེན་དུ། །བྱེད་པ་དེ་ནི་སྲིད་པའི་འཕོར་ལོ་འདིར། །སྐྱེས་བུའི་རྟེན་ཐོབ་ས་ལ་སྨད་བྱར་འོས། །"ཞེས་དམག་ལ་ཕར་ལ་འགྲོ་བའི་སྔོན་མ་བྱས་ནས་དགྲ་བོ་ཚར་གཅོད་བྱས་ཏེ་རང་ཕྱོགས་དཔའ་སེམས་བསྐྱེད་པ་དང་དམག་ཚུར་ལོག་སྐབས་དམག་གི་ཏྲུ་རྟིང་གནོན་ནས་རང་ཕྱོགས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱ་རྒྱུ་ནི་དམག་ཐུས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་དེ་ལ་ལྡོག་ནས་དམག་ཕར་

17. གོང་མཚུངས། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

18. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས་ ༦༡༠།

འགྲོའི་རྗེས་མ་དང་ཚུར་ཡོང་གི་སྔོན་མ་བྱེད་མཁན་དམག་དཔོན་དེ་སྐད་བྱར་འོས་ཞེས་དགག་པ་བརྒྱབ་པ་བཞིན། ལྷོ་འབྲུག་གི་དམག་འཁྲུག་གི་སྐབས་སུ་ཕོ་ལྷ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱས་ཀྱིས་དམག་ཕར་འགྲོའི་སྔོན་མ་དང་ཚུར་འོང་གི་རྗེས་མ་བྱས་ནས་བྱས་རྗེས་ཆེན་པོ་བཞག་པའི་སྐོར་ཐམས་ཅད་ཡིག་ཚོགས་ལ་འཛིགས་ནས་འདིར་ལུང་འདྲེན་བྱས་མེད། དེ་དོན་མདོར་བསྡུས་ནས་བཤད་ན། བོད་དམག་རྣམས་ཕྱིར་ལོག་པའི་སྐབས་སུ་འབྲུག་དམག་གིས་རྗེས་འདེད་བྱེད་སྐབས་ཏུ་རིང་དུ་དམག་ཤུང་དུ་ལས་མེད་པས་རབ་ཏུ་འཛིགས་ནས་བཙན་ས་གཟུང་ཕྱིར་འབྲོས་པར་བྱེད་དོ། །ཞེས་མགྲིན་ཅིག་གླེང་བའི་ཚེ། ཕོ་ལྷ་བས་རོགས་པ་མཐུ་ཆུང་བ་རྣམས་དགྲ་ལག་ཏུ་བཞག་ནས་བྲོས་ན་ཁྲི་ལས་སྐྱོ་བ་ཡིན་ཞེས་སྨྲས་ནས། ཀི་སྒྲ་དྲག་པོ་དང་བཅས་ལག་ཏུ་མདུང་རིང་རྩེ་གཅིག་མ་ཐོགས་ནས་འབྲུག་དམག་སྟོང་ཕྲག་གཉིས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་དཔུང་དམག་དྲུག་ཅུས་སྐོར་ནས་ཚམ་ཚོམ་མེད་པར་གཤེགས་ཏེ། ཕ་རོལ་པོ་འགའ་ཞིག་བསད། འགའ་ཞིག་མཁར་རྫོང་དུ་བྲོས་པར་བྱས་པའི་དཔའ་རྟགས་ཆེན་པོ་བཞག་པའི་སྐོར་གསལ་ཡོད།[19]

༧། གཡུལ་སར་དགྲ་བོར་སྙིང་རྗེ་མི་ལྟ་བའི་དམག་ཐུས།

གཞོན་ནྲའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "བསད་ཁྲག་དམར་བས་བསྐོས་པ་གཤིན་རྗེའི་ཚལ། །ཇི་བཞིན་བགྲང་ཡས་རོ་ཕུང་ལྡན་གྱུར་ཀྱང་། །རྒྱལ་དང་འཕམ་པའི་ཁྱད་པར་མ་ཤེས་ན། །སྙིང་རྗེར་མི་བྱ་དཔའ་སྟོབས་བསྐྱེད་དེ་བསྒྲལ། །"[20] ཞེས་པས་དམག་འཁྲུག་ནང་དུ་དགྲ་བོ་བསད་པའི་ཁྲག་གིས་ས་གཞི་དམར་ཞིང་གྲངས་ཀ་རྩིས་སུ་མེད་པའི་རོ་ཡིས་ཁེངས་ན་ཡང་མཐའ་མའི་རྒྱལ་ཕམ་ཐག་མ་ཆོད་པའི་བར་དུ། རང་ཉིད་ཀྱི་ཐོག་ཏུ་མཚོན་ཆ་འཕྱུར་ནས་འཛིང་མཁན་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་སྙིང་རྗེ་མེད་པར་དཔའ་སྟོབས་བསྐྱེད་ནས་དགྲ་འཐབ་བྱེད་དགོས་པ་ནི་དམག་ཐུས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་བཤད།

༨། ཆེས་ཐོག་མར་དགྲ་དཔུང་གི་གཙོ་བོ་འཛོམས་པའི་དམག་ཐུས།

གཞོན་ནྲའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "གང་ཞིག་ཕ་རོལ་རྒོལ་བ་ངན་པའི་དཔུང་། །མང་ཡང་གཙོ་

19. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས་ ༢༥༥།

20. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཨུཏྤ་ལའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

པོ་མ་ལུས་འཕམ་བྱས་མཐར། །གཞན་དག་གཞོམ་པར་སླ་ཡང་ཉམ་ཐག་ཀུན། །སྡིག་ལ་མི་རྒོལ་སྡིག་པའི་ཁུར་དུ་ལྡི། །"[21]ཞེས་ཚིགས་བཅད་འདིས་ཕ་རོལ་དགྲ་བོ་ཚར་གཅོད་པའི་ཐོག་མར་དགྲ་བོའི་དམག་དཔུང་གི་གཙོ་བོ་རྣམས་གཞོམ་པ་ཡིན་ན་རྒྱལ་ཁའི་རང་བཞིན་གྱིས་ཐོབ་པ་དང་གཞན་དམག་མི་དཀྲུས་མ་གསོད་པ་ནི་སྡིག་པ་ཆེ་རོགས་རེད་ཅེས་སྙིང་རྗེའི་ཉམས་དང་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་དགོས་མེད་དུ་དམག་དམངས་མ་བསད་པར་རྒྱལ་ཁ་ལེན་ཐབས་ཀྱི་དམག་ཇུས་གསལ་པོར་བསྟན། །

༩། དགྲ་བོ་ཞི་ཐག་པ་ནས་མགོ་སྒྱུར་མཁན་ལ་སྟང་ཟུག་བྱ་མི་རུང་བའི་དམག་ཇུས།

གཞོན་ནླའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "སྐྱེ་བོ་དོ་ནླར་མི་བཟོད་ཞུམ་པ་ཡིས། །སྐྱབས་སུ་འོངས་ལ་དགྲ་ཡི་སྐྱེས་བུ་ཞེས། །སྟང་ཟུག་མི་བྱ་དེ་ནི་རང་ཉིད་ལ། །འདྲེན་བྱེད་བལྟ་བའི་ཡུལ་དུ་འོངས་པའི་ཕྱིར། །"[22] ཞེས་ཚིགས་བཅད་འདིས་དགྲ་བོའི་རང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་འཇིགས་ཤིང་སྐྲག་ནས། རྒོལ་བ་བྱས་པ་ལ་ཞི་ཐག་པ་ནས་བཟོད་གསོལ་དང་བཅས་སྐྱབས་སུ་འོངས་བ་ལ་དགྲ་ཡི་སྐྱེས་བུ་ཞེས་སྟང་ཟུག་མི་བྱར་བར་བྱམས་ཀྱིས་སྐྱོང་དགོས་ཤིང་། དེ་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་ཞལ་རས་དང་མིག་ཟུང་གི་འཛུམས་མདངས་མཇལ་བའི་ཕྱིར་དུ་འོངས་པ་ཡིན་པར་གསུངས་པ་འདི་ཡང་དམག་ཇུས་གལ་ཆེན་དུ་བརྩི་འོས། །

༡༠། དགྲ་བོ་ནུས་མེད་གཡུལ་ས་ལྷག་པ་དག་མ་བསད་པར་ཚེ་ཐར་གཏོང་བའི་དམག་ཇུས།

གཞོན་ནླའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "ཕྱིར་ཡང་ཕ་རོལ་མཐུ་དང་བྲལ་བྱས་མཐར། །གཡུལ་ངོར་ལྷགས་པའི་སྐྱེ་བོ་སུ་ལ་ཡང་། །འཁོན་དུ་འཛིན་པས་བསྒྲལ་བར་མི་བྱ་སྟེ། །ཇི་ལྟར་བྱ་ཡང་རང་གི་ལག་རྗེར་གནས། །"[23] ཞེས་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་འདིས་དགྲ་བོ་རྒོལ་བའི་ནུས་པ་མེད་པ་གཡུལ་སར་བསྐྱིབས་པའི་སྐྱེ་བོ་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་འཁོན་འཛིན་བྱས་ནས་བསྒྲལ་བར་མི་བྱ་སྟེ། དེ་

---

21. གོང་མཚུངས།

22. གོང་མཚུངས།

23. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་སྣ་ཀྲི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

དག་ནི་གང་བྱེད་རང་ཉིད་ཀྱི་ལག་པར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་གསུངས་པའི་དམག་ཇུས་བཞིན་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་‘‘”མངའ་རིས་གུ་གེ་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་མངགས་པའི་དམག་མི་ཞིག་ཕྱི་རྗེས་སུ་ལུས་པ་ལ་དབུས་གོང་གི་སྐྱེ་བོ་དུ་མས་བསྐོར་ནས་མགོ་བོ་ལ་རལ་གྲི་བསྣུན་པའི་ཁྲག་གིས་བཞིན་རས་དང་ལུས་ཀུན་གཤེར་བར་གྱུར་ཅིང་། ལག་པ་ཐལ་མོ་སྦྱར་བས་ཕྱག་བྱས་ནའང་། སྙིང་རྗེ་དང་མི་ལྡན་པ་དེ་རྣམས་ཀྱིས་སྐད་ཅིག་སྲོག་འཕྲོག་པ་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པ་ཞིག་ངས་མཐོང་ངོ་། མཐོང་ནས་ཀྱང་སྲུ་ཐེང་ཞེས་བྱེད་ཅིང་། སྙིང་རྗེས་མཆི་མ་བླགས་པ་ཙམ་དུ་བཟོད་དཀའ་བར་གྱུར་ནས་དེའི་མགོ་བོ་ལ་ལུས་ཀྱིས་བཀབ་སྟེ་ཞུ་བ་གསོལ་བས། དེ་སྲོག་པ་ལས་ཐར་བར་གྱུར་ཏེ་ཕྱིས་ཀྱང་རང་གནས་སུ་བདེ་བར་ལོག་པར་བྱུང་སྟེ། འདི་ནི་ཁོ་བོའི་བསོད་ནམས་ཆེན་པོའི་བྱ་བའོ་སྙམ་མོ། །”[24]ཞེས་དང་ཡང་བཀའ་བློན་རྟོགས་བརྗོད་དུ། ” རྒྱལ་མཁར་གྱི་དབུས་དཔུང་ཐོག་གཙང་དཔུང་གིས་མཚན་འགེབས་བཏང་བའི་འཁྲུགས་ལོང་རྒྱ་ཆེར་ཤར་བ་སྐར་དཔོན་སྐར་བཞི་ནས་སོགས་ཁ་ཤས་རྐྱེན་དབང་དུ་གྱུར་སྐབས་ཟླ་བ་རྒྱལ་པོའི་དམག་མི་ཞིག་གསོད་པར་བརྩམ་པ་ངེད་རང་གིས་ཞུས་གསོལ་སྲོག་སྐྱབས་ཀྱི་བདེ་བར་གནས་ནས་སླར་རང་གནས་སུ་ལོག་ཆོག་པ་བྱས། ”[25] ཞེས་དགྲ་བོ་ནུས་མེད་མ་བསད་པར་ཚེ་ཐར་བཏང་དགོས་སྐོར་གཞོན་ཟླའི་གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་དམག་ཇུས་ལྟར་དངོས་སུ་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་ལག་བསྟར་བྱས་པ་གྲུབ་ཡོད།

༡༡། མི་དགེའི་སྤྱོད་པས་ངན་པའི་སྐྱེ་བོ་གྱོང་པོ་དག་ཞི་དྲག་གང་རུང་གིས་ཚར་གཅོད་དགོས་པའི་དམག་ཇུས།

གཞོན་ཟླའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། “འོན་ཏང་སྡིག་ཅན་གྱོང་པོ་སོག་ལེའི་སེམས། །འཆང་བ་རྣམ་འགྱུར་ཞི་དུལ་ལྟར་སྟོན་ཀྱང་། །ནམ་ཞིག་ཁྲོ་གཏུམ་རྒྱས་པ་སྤྱོད་པའི་མཐའ། །སྟོན་ཕྱིར་བསྒྲལ་ལམ་འཇམ་པོའི་ཐབས་ཀྱིས་འདུལ། །”[26]ཞེས་མི་སྡིག་ཅན་སོག་ལེ་ལྟ་བུའི་གནག་སེམས་ཅན་གྱི་སྤྱོད་ལམ་ལྡན་པའི་གཡོ་ཅན་དག་གིས་ཞི་དུལ་གྱི་སྤྱོད་ལམ་ཇི་ལྟར་སྟོན་ན་ཡང་གོ་སྐབས་ཐོབ་ཚེ་རང་ཉིད་ལ་གནོད་པ་བྱེད་པའི་ཕྱིར་ན། དེའི་རིགས་གནས་སྟངས་ལ་དཔགས་ནས་དྲག་

24. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༤༠༣།

25. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། བཀའ་བློན་ ་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༣ ནས་ ༢༥།

26. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཨུཏྤ་གའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་བསྒྲལ་བའམ་ཡང་ན་ཞི་བའི་སྒོ་ནས་འཇམ་པོའི་ཐབས་ཀྱིས་བཏུལ་དགོས་ཞེས་བཤད་པའི་དམག་བྱུས་ལྟར། ཕོ་ལྷ་བས་ང་ལུམ་སྤྱར་གསུམ་གནས་སྐབས་རྒྱལ་བ་བདུན་པའི་བཀའ་བཞིན་ཞི་བར་གནས་བཅུག་ན་ཡང་མན་ཇུའི་དམག་ལ་ལྐོག་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་མཐར་ནག་ཅན་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་མིང་ཐོག་ནས་རྩ་རྗོགས་བཏང་བའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་[27]ནང་དུ་གསལ་ཡོད།

༡༢། རང་ཕྱོགས་བསླུ་བར་བྱེད་པའི་སྐྱེས་བུ་ངན་པར་ཡིད་ཆེས་བྱ་མི་རུང་བའི་དམག་བྱུས།

གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། “གཉེན་དུ་རེ་བའི་གཉེན་བཤེས་བསླུ་བྱེད་པའི། །བློ་ངན་འབངས་ཁོལ་ལྟ་བུའི་སྐྱེས་བུ་དེས། །ཕན་པར་བྱེད་པའི་བྱ་བ་འགའ་བསྒྲུབས་ཀྱང་། །ཡིད་བརྟན་མི་རུང་ཉེ་བར་བསྟེན་མི་འོས། །”[28]ཞེས་ཚིགས་བཅད་འདིས་རང་ཉིད་ཀྱི་རེ་བ་བཅོལ་སའི་གཉེན་བཤེས་ཡིན་ན་ཡང་དགྲ་བོ་ལ་མགོ་བསྒྱུར་ཏེ་རང་ཕྱོགས་ཕུང་པར་བྱེད་མཁན་གཞོན་ནུའི་བཙོས་སྒྲུང་ནང་གི་མི་སྣ་འབངས་ཁོལ་ཞེས་པ་པ་དེ། དཔའ་བོ་སྲིད་པ་གཞོན་ནུས་ངན་གསོད་བཏང་བ་ལྟར་བཀའ་བློན་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་ཡང་དབུས་གཙང་ནང་འཁྲུག་སྐབས་སུ་གཙང་ལྗོངས་དམག་གི་ཁ་ལོ་པ་ནུ་མ་པཎྜི་ཏ་ཐའི་ཇི་གྲགས་པས་ཡུལ་དབུས་སུ་རྒྱལ་བའི་ཡབ་རྗེར་ཡི་གེ་འབུལ་མཁན་མངགས་ཤིང་། ཡི་གེའི་ནང་དུ། ཕོ་ལྷ་བ་མངའ་རིས་སུ་དམག་སྐྱལ་དུ་ཕྱིན་པ་དང་། འདམ་ལྗོངས་སུ་དྭ་ཆིང་བ་དུར་ལ་བསམ་པ་དཀར་བ་དང་ཕོ་ལྷ་བ་དང་ལག་འབྲེལ་མ་བྱུང་གོང་གཙང་དམག་རྣམས་ཚར་གཅོད་དགོས་སྐོར་གྱི་གསང་གནས་དེ་ཕོ་ལྷ་བའི་ལག་ཏུ་ཤོར་བར་བརྟེན། ནུ་མ་བ་ལུས་གཅེར་བུར་ཕྱུངས། ཡན་ལག་རྣམས་ཐག་གུས་བཅིངས་ཏེ་གོང་བུར་བཟོས་ནས་ཕོ་བྲང་གི་ཡང་ཐོག་ནས་གཅོང་རོང་ཟབ་མོའི་གཡང་དུ་གཡུག་ནས་སྲོག་འགག་པར་བྱས་པ་[29]དེས་རང་གསད་ལུག་འདར་གྱི་དཔེ་ལྟར་བློ་ཐེ་ཚོམ་ཅན་རྣམས་རང་དབང་མེད་པར་ཕོ་ལྷ་བར་བསམ་བློ་རྩེ་གཅིག་པར་གྱུར་སྐོར་གསལ་བ་དེ་ནི། གཞོན་ནུའི་བཙོས་སྒྲུང་ནང་གི་ཉེས་ཅན་ཚར་གཅོད་བྱེད་

27. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༤༥༡-༤༧༣།

28. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཨུཏྤ་ལ་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

29. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས་ ༥༧༥

༡༣། དཔའ་བོར་གཟིངས་བསྐོད་བྱས་ཏེ་བྱས་རྗེས་འཛོག་པར་སྐུལ་འདེད་བྱེད་པའི་དམག་ཐུས།

གཞོན་ནྲའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "རང་སྡེའི་བློ་ལྡན་དཔའ་བོར་ཕ་རོལ་དཔུང་། །འཇོམས་པར་བརྩོན་པའི་དཔའ་རྟགས་ཅན་རྣམས་ལ། །བྱ་དགས་ཚོམ་བྱ་དེས་ནི་གཞན་དག་ཀྱང་། །སྙིང་སྟོབས་ཆེར་བསྐྱེད་སྦྲོ་བ་བརྟས་པར་འགྱུར། །"[30]ཞེས་ཚིགས་བཅད་འདིས་རང་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔའ་བོ་བློ་གྲོས་ཅན། ཕ་རོལ་དགྲ་དཔུང་འཇོམས་པའི་བྱས་རྗེས་འཛོག་མཁན་རྣམས་ལ་མཐོང་ཆུང་མ་བྱས་པར་ཆེ་བསྟོད་དང་། བྱ་དགས་ཚོམ་པར་བྱས་ཏེ་དམག་དཔུང་གཞན་པས་ཀྱང་སྙིང་སྟོབས་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་བྱས་རྗེས་འཛོག་པར་སྦྲོ་བ་བརྟས་ཕྱིར། སྐུལ་འདེད་བྱེད་དགོས་པར་བསྟན་པ་བཞིན་ལ་བོད་དམག་འཁྲུག་ཁྲིད། དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་དམག་ལས་རྒྱལ་ནས་ལྷ་སར་ལོག་པའི་སྐབས་སུ་ད་ལའི་ཁང་དང་། མི་རྗེ་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་ཀྱིས་ཆེ་བསྟོད་ཀྱི་ནོམ་པར་བྱས་པའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ་གསལ་ཡོད། [31]

༡༤། སྟར་མ་ཚིག་གིས་ཚར་བཅད་ནས་དགྲ་བོར་མགོ་སྐྱུར་མཁན་ལ་ཆད་པ་གཅོད་པའི་དམག་ཐུས།

གཞོན་ནྲའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "སྟར་མའི་ངང་ཚུལ་དགྲ་ལ་འཇིགས་བལྟ་བའི། །མཐུ་ཆུང་རྣམས་ལའང་ཚིག་གིས་བཟ་སྦྱོར་ལས། །ཚར་དུ་བཅད་ན་དགྲ་ལ་སྐྱབས་སོང་སྟེ། །རང་མཚང་རྗེན་པར་སྟོན་པའི་ཉེས་པ་ལྡན། །"[32]ཞེས་དམག་གི་སྐབས་མཐུ་སྟོབས་ནུས་པ་དམན་ཞིང་དགྲ་བོ་ལ་འཇིགས་ཤིང་སྐྲག་ནས་རང་ཕྱོགས་ནུས་པ་མེད་པར་སྨྲ་མཁན་གྱི་སྟར་མ་དག་གིས་རང་སྡེའི་དཔའ་སེམས་ཉམས་པར་བྱེད་པས་དེ་དག་གི་སྨྲ་བ་ཚར་བཅད་དགོས་པ་དང་ཡང་དགྲ་ལ་དངོས་

30. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཤུཀྵི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

31. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༤༥།

32. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཤུཀྵི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

སུ་སྐྱབས་སུ་སོང་ནས་མགོ་བསྒྱུར་བའི་རང་མཚན་རྗེན་པར་སྟོན་མཁན་དག་ལ་ཉེས་ཆད་དྲག་པོ་གཅོད་དགོས་པ་དམག་འཁྲུག་གི་ཁྲོད་དུ་མེད་ན་མི་ཐུབ་པའི་དམག་ཇུས་ཤིག་ཡིན་པར་བཤད།

༡༥། དམག་དཔོན་གྱི་གཙོ་བོས་དགྲ་ལས་རྒྱལ་བའི་སྔགས་གྲུབ་ཀྱང་ཐུབ་པར་བྱེད་དགོས་པའི་དམག་ཇུས།

གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "འཇིགས་མེད་དཔུང་གི་ཁྱུ་མཆོག་རིགས་ཀྱི་བུ། །དཔའ་ལྡན་ལྗོན་པོའི་ཚོགས་ཀྱི་མདུན་བདར་ཏེ། །ཕ་རོལ་རྩིག་མེད་བཙེམ་པའི་གྲུབ་སྔགས་ཀྱིས། །སྲིད་པའི་ཁོང་པ་འགེངས་ལ་བརྟེན་པར་ཞུགས། །"[33]ཞེས་ཚིགས་བཅད་འདིས་འཇིགས་པ་མེད་པའི་དམག་དཔུང་གི་གཙོ་བོ་དཔའ་དང་སྙིང་སྟོབས་ལྡན་པའི་ལྗོན་པོའི་ཚོགས་ཀྱི་མདུན་དུ་བདར་ཏེ། ཕ་རོལ་དགྲ་བོ་རྩིག་མེད་དུ་བཙེམ་པའི་སྔགས་གྲུབ་ཀྱིས་སྲིད་པ་འཇིག་རྟེན་ཁམས་སུ་འགེངས་ལ་བརྟེན་པར་ཞུགས་ཤིག་ཅེས་བསྐུལ་བ་བཞིན་མི་དབང་རྒོད་བརྗོད་ནང་དུ་ལ་བོད་དང་། ཕྱོ་འབྲུག་རྡུན་གར་བ། ང་ལུམ་སྦྱར་གསུམ་གྱི་གཡུལ་འགྱེད་ཁྲོད་དུ། དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་དང་ཕོ་ལྷ་བ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱས་གཉིས་ཀྱི་དགྲ་འཐབ་ཀྱི་དཔའ་རྩལ་ཡང་ཡང་མངོན་པར་བྱུས་ནས་རྒྱལ་ཁ་ལེན་པ་འདི་ཡང་དམག་ཇུས་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད།

༡༦། དགྲ་བོ་ལ་འཇིགས་པ་སྐྱངས་ན་དཔའ་སེམས་བསྐྱེད་དགོས་པའི་དམག་ཇུས།

གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་དུ། "རང་ཁྱིམ་བདེ་བའི་སྟན་ལ་བག་ཕབ་སྟེ། །འདུག་ཚེ་དཔའ་བས་བསྙེམས་པའི་གཏམ་གླེང་ཞིང་། །འཁོར་ལ་སྟང་བའི་མཆོན་གྱི་ལས་ཐབས་མཁས། །ཕ་རོལ་རྒོལ་བས་བསྡིགས་པའི་སྒྲ་ཙམ་ལའང་། །འཇིགས་པའི་ལུས་ནི་ཤིང་བལ་གཡོ་བ་བཞིན། །འདར་ཞིང་ཞུམ་ལ་མིག་ཀྱང་གཡོ་མེད་པ། །ཐ་ཆད་སྟར་མའི་རྣམ་ཐར་རིང་དུ་དོར། །"[34]ཞེས་རང་ཁྱིམ་དུ་འདུག་ཚེ་ང་རྒྱལ་ཆེན་པོས་དཔའ་གཏམ་གླེང་ཞིང་འཁོར་འབངས་ལ་སྟང་བའི་མཆོན་ཆ་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐབས་ལ་མཁས་ན་ཡང་། ཕ་རོལ་རྒོལ་བོའམ་དམག་གིས་སྡིགས་རའི་སྒྲ་ཙམ་ལའང་འཇིགས་ཤིང་སྐྲགས་ནས་ལུས་ཤིང་བལ་གཡོ་བ་བཞིན་འདར་ཞིང་ཞུམ་པའི་ཐ་ཤལ་དཔའ་

33. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུན་ཀི་གའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༡༥།

34. གོང་མཚུངས།

མེད་སྟར་མའི་གཉིས་ཀ་ངེས་པར་དུ་སྤྱོངས་དགོས་ཞེས་དམག་རྒྱག་སྐབས་སུ་འཇིགས་སྣང་མེད་པར་འཛིངས་དགོས་པར་བཤད།

༡༧། གསད་བྱ་དགྲ་བོ་ངོ་རྟགས་ཆོད་པར་བྱེད་དགོས་པའི་དམག་ཐབས།

གཞོན་ནྲིའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "གཡུལ་གྱི་དོ་ར་འཇིགས་ཅུང་བསད་ཁྲག་གིས། །བརླན་ཅིང་མི་རོའི་ཕུང་པོ་དཀྲིགས་གྱུར་པ། །ཉམ་ངར་མཆིས་ཀྱང་སྙིང་རྗེའི་ཡུལ་མིན་པས། །བསྒྲལ་བྱའི་ཡན་ལག་རྟགས་མཚན་གསལ་བར་ལོངས། །"[35]ཞེས་གཡུལ་གྱི་དོ་རར་ཁྲག་གིས་བརླན་ཅིང་མི་རོས་དཀྲིགས་པར་གྱུར་པའི་ཁྲོད་དུ་ཤིན་ཏུ་ཉམ་ང་བའི་དགྲ་བོ་ཡོད་ན་ཡང་། དགྲ་བོ་ནི་ནམ་ཡང་དགྲ་བོ་ཡིན་པས་སྙིང་རྗེ་མེད་པར་དགྲ་ངོ་ཆོད་པར་བྱས་ནས་བསྒྲལ་དགོས་པ་དེ་མ་བསྒྲལ་ན་དེས་རང་ཉིད་ཕམ་པར་བྱེད་པས་ན་ངེས་པར་དུ་བསྒྲལ་དགོས་པར་བཤད། །

༡༨། དགྲ་བོ་ལ་མགོ་སྒུར་མཁན་ཡིན་ཚེ་དེ་ཉིད་ཁོ་ན་ངེས་པར་དུ་བསྒྲལ་དགོས་པའི་དམག་ཐབས།

གཞོན་ནྲིའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "དགྲ་ལ་དོ་ཟླར་མ་ནུས་གུས་མཚོན་ཕྱིར། །ལག་སོར་སྙིང་གར་འཇུམ་བཞིན་སླན་པའི་ངག །སྒྲ་བས་བསྟོད་ཅིང་འདུད་པར་བྱེད་མཐོང་ན། །བདག་ཉིད་ཁོ་ནས་བསྒྲལ་བར་གཡར་དམ་བཅས། །" [36] ཞེས་རང་ཕྱོགས་དམག་གིས་དགྲ་བོར་མ་དོ་བའི་སྐབས་སུ་ལག་སོར་སྙིང་གར་ཟུམ་ནས་སླན་པའི་ངག་གིས་བསྟོད་ཅིང་གུས་པར་བྱེད་པ་མཐོང་ན་ངེས་པར་དུ་བསྒྲལ་དགོས་པར་བསྟན་པ་འདི་ཡང་དམག་ཐབས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་བཤད།

ལྔ་པ། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་ལྷ་བླའི་ལུང་བསྟན་བཞིན་དམག་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྟངས་སྐོར་གླེང་བ།

གནའ་དུས་སུ་འབྱུང་འགྱུར་ཇི་ལྟར་ཡོང་མིན་སྔོག་ཏུ་གྱུར་ཞིང་ལེགས་ཉེས་ཐག་མ་ཆོད་

35. གོང་མཚུངས།

36. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཨུཏྤ་ལའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༥༧

པའི་སྐབས་སུ་ཉམས་རྟོགས་ལྡན་པའི་སྐྱེས་བུ་དམ་པས་ལུང་བསྟན་པ་དང་། མོ་འདེབས་པ། ལྷ་འབེབ་པ། གཉིད་ལམ་བརྟགས་པ། ཟན་རིལ་བསྒྲིལ་བ་སོགས་སྣ་ཚོགས་བྱེད་པ་ལས་སྐབས་རེ་ལས་དོན་བདེ་ཆླག་ཏུ་འགྲུབ་པའི་ཕྱོགས་སུ་འགྱུར་ཞིང་། སྐབས་རེ་བྱ་བ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པ་སོགས་སྣ་ཚོགས་འབྱུང་གི་ཡོད་སྟབས། ཁྱབ་མཐའ་གཟུང་ནས་ལེགས་ཉེས་ཁ་མཚོན་གཅོད་པར་དཀའ། བོད་ཀྱི་ལྷ་བླ་ཚད་ལྡན་གྱི་ལུང་ལ་ཕལ་ཆེར་བསླུ་བ་མེད་སྐོར་གསལ་ཡང་སྐབས་རེ་ལུང་དོན་ཇི་བཞིན་མ་གོ་ནས་བྱུས་ཉེས་བྱུང་ཡོད།

དེ་ཡང་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་ཆེན་པོས་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་ལ་མཚོན་སྤྲུང་བླ་རྗེ་སྲོག་འཕོར་གནང་ནས། ”ཁྱོད་ནི་སྔོན་གྱི་སྨོན་ལམ་གྱི་མཐུ་ལས་ཡུལ་བསྐོར་གསུམ་གྱི་ལྗོངས་སུ་ལུང་བཙན་པོས་དབང་བསྒྱུར་བ་གདོང་མི་ཟ་བ་ཡིན་ན་ཡིད་དགའ་བ་དང་བདེ་བ་སྐྱིད་ལ་མྱུར་བར་དེངས་ཤིག་ཅེས་བསྒོ་བ་ན་དེས་ཀྱང་ཞུམ་པ་མེད་པའི་སྙིང་སྟོབས་ཀྱིས་བཀའ་བཞིན་འཚལ་ལོ། །”[37]ཞེས་ཁས་ལེན་བྱས་ཤིང་། གནས་ཆུང་ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོར་ལུང་ཞུས་པའི་ལན་དུ། ”ད་ལམ་ཀྱང་སློབ་དཔོན་གྱི་ཐུགས་བཞེད་ཇི་ལྟ་བའི་དོན་ནླབས་པོ་ཆེ་འགྲུབ་པར་གདོན་མི་ཟ། ”[38]ཞེས་དང་། ལམ་བར་དུ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་པན་ཆེན་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་མཇལ་ནས་གཉེར་བྱའི་དོན་མ་ལུས་པར་གསོལ་བའི་སྐབས། ”དེས་ཀྱང་དེ་བཞིན་འགྲུབ་པར་ཞལ་གྱིས་འཆེས་ཤིང་། ”[39]ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་དམག་ལས་རྒྱལ་ཁ་ཐུབ་པའི་ལུང་བསྟན་པ་དོན་དུ་སོང་ཡོད།

འོན་ཀྱང་སྐབས་རེ་རྒྱལ་པོ་ལྷ་བཟང་གིས་རང་གི་བུ་དྲུན་གར་བུ་མོ་མནའ་མ་བསུ་བར་བཏང་ན་ཅི་འབྱུང་སྐོར་ལ་མོ་ཚངས་པ་ལ་ལུང་ཞུས་པས། ”ཟིང་ཡུར་བུ་རྩ་ཡིས་བཟུང་བ་ལ། །ཕྱི་ཆུ་ཚགས་མཁས་པས་དམ་དུ་ཆིངས། །སྙིང་རྗེ་བའི་གནས་ལུགས་བློ་ལྡན་ལ། །སོ་ཆུ་གཉེར་གཅིག་རྗེས་གཅིག་གིས་གནོན། །”ཞེས་དང་པོར་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་ལུང་བསྟན་བསྩལ། སླར་ཡང་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་བུ་ཐུ་བོས་སྲོག་ཀྱང་འདོར་གྲབས་བྱས་ལུགས་ཞུས་ནས་གང་དྲག་ཞུས་པའི་ལན་དུ། ”ནན་གྱིས་མ་ལྡོག་དངོས་པོའི་གཞིས་ལ་ཐོང་། །ནར་གྱིས་བསྐྱངས་ན་རྣམ་རྟོག་མ་ལུས་

37. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས་ ༢༧།

38. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༥།

39. གོང་མཚུངས་ཤོག་གྲངས། ༢༠།

རྟོགས།།”[40]ཞེས་པའི་ལུང་དོན་ཇི་བཞིན་མ་རྟོགས་ནས་ལྷ་བཟང་ཁང་ཕ་བུ་གཉིས་ཀྱིས་གོ་བ་ཐ་དད་དུ་བླངས་ནས་བུའི་འདོད་པའི་ཕྱོག་ཏུ་ཕྱིན།

ཇེས་སུ་ལྷ་བཟང་ཁང་ལ་དོག་གནས་མང་པོ་བྱུང་བའི་སྐབས་ཀྱིས་ཚངས་པ་དྲུང་ཕྱོད་ཅན་གཟུགས་ཅན་གྱི་ཁོག་ཏུ་བརླམས་ནས་གསོལ་བ་བཏབ་པའི་ལུང་དུ། “གཟུགས་མེད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་དུ་ས་ངན་གྱི་མཚམས་སུ་གཡུལ་གྱི་སྦྱོར་བ་འདུ་ཀྱིས་ཤིག་ཅེས་བྱ་བསྒྱལ་ཡང་ལེ་ལོའི་དབང་གིས་དོགས་པ་མེད་པར་གནས་བཅས།”[41]ཞེས་བཤད།

ད་དུང་ཡང་དགྲ་ལྷ་འོད་ལྡན་དཀར་པོ་ཁོག་ཏུ་བརླམས་པ་ལ་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཚུལ་གསོལ་བའི་ལུང་དུ། “ཤ་ཟན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་རིགས་ཀྱི་བུ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་ན། འདྲེ་ལ་དྲི་སྨེད་(སྨིད་)མེད་པས་ད་ནི་བླང་དོར་ལུང་དུ་སྟོན་པ་དཀའ་ཞིང་འོན་ཀྱང་དཔུང་བསྐྱེད་ཀྱི་དུས་ལ་བབ་ཅེས་”ཞེས་དང་། “ཚངས་པ་དྲུང་ཕྱོད་ཅན་གྱིས་གདོང་ལེན་བྱེད་པ་ཕོ་ཚོད་གནད་དུ་ཆེ། ”[42]ཞེས་ཀྱང་གསུངས། ཡང་དྲེགས་པའི་སྡེ་དཔོན་ཙིཙུ་དམར་པོས།” ངན་ཙུང་ཀའི་ཚང་དེ་ཞིག་ངོ་ཆེ་།།”[43]ཞེས་སོགས་ཀྱི་ལུང་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་དོན་ལ་གནས་པར་གྱུར་ཡོད།

དབུས་གཙང་གི་སྡེ་གཟར་ཁྲིད་དུ་ཕོ་ལྷ་བས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་ཟན་རིལ་བསྒྲིལ་བའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། ”གཅིག་ཏུ་འདི་ནས་བྱང་ལམ་དུ་སོང་སྟེ་ཡུལ་འཁོར་ཆེན་པོ་ཟི་ལིང་བརྒྱུད་ནས་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ཞབས་པད་ག་ལ་བ་དེར་སླེབ་གམ། གཉིས་སུ་ན་ཡུལ་བསྐོར་གསུམ་གྱི་སྐྱེ་བོའི་ཚོགས་དང་། གཙང་ལྗོངས་སྐྱེ་བོའི་ཚོགས་ཀུན་ར་མདར་སྦྲན་ཏེ་མ་རུང་པ་དེ་དག་དང་གཡུལ་སྤྲོད་པར་བྱེད་དམ། ཡང་ན་རེ་ཞིག་ས་དགའ་དང་རྡོ་ཤོད་མངའ་རིས་ཀྱི་ཡུལ་གྲུ་བཟུང་སྟེ་ཕྱི་ནས་རྒོལ་བར་བྱ་བ་ལེགས་སམ་ཞེས་དོན་དེ་གསུམ་ཟན་གྱི་རིལ་བུའི་ཁོངས་སུ་བཙུད་པ་ཡོལ་གོ་ལ་བཅུག་ནས་སངས་རྒྱས་སྲས་དང་བཅས་པའི་སྣང་བརྙན་

40. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༦༠།

41. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༦༡།

42. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༦༥-༢༦༦།

43. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༦༦།

གྱི་སྤྱན་སྔར་བདེན་པ་བདར་ནས་སྨྲིལ་བ་ན་དོན་བར་པ་དེ་ཉིད་བཟང་བར་བབ་བོ། །”[44]ཞེས་པའི་ལུང་དོན་བཞིན་བསྒྲུབས་པས་ཕོ་ལྷ་བ་རྒྱལ་བར་གྱུར།

ཡང་ལྷ་ཁ་ཅིག་ལུང་བསྟན་གནད་དུ་མ་སོང་པས་དམག་ལ་ཕམ་ཉེས་བྱུང་བ་ནི་སེང་གེ་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱལ་བློན་རྣམས་ཀྱིས་སྲུང་མ་ཁོག་ཏུ་བཀླམས་ནས། ”རིགས་ཀྱི་སྲུང་མ་དགོངས་ཤིག ཕ་རོལ་གྱི་རྐོལ་བ་ངན་པ་འདི་ལྟར་བདག་ཅག་ལ་རྐོལ་བ་ལ་ལྷགས་ན། ད་ཡང་ཕྱི་རོལ་དུ་གཡུལ་བསྲིས་ན་རྒྱལ་བ་དང་འཕམ་པ་ཇི་ལྟར་འབྱུང་བའི་གནས་སྐབས་གསུངས་ཤིག དེས་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་དུ་གདེངས་ཤིག་དང་གདོན་མི་ཟ་བར་ཁྱེད་ཅག་རྒྱལ་བར་འགྱུར་རོ། །”[45]ཞེས་བཤད་པ་ཚད་མར་བཟུང་ན་དཔུང་ཚོགས་ཆེན་པོ་དྲངས་ནས་བྱུང་ལར་ཞེས་བྱ་བའི་ལྟོངས་སུ་གཡུལ་བསྲིས་པས་དམག་ཤོར་བར་བཤད།

ལྷའི་ལུང་གི་ཐད་ལ་མདོ་མཁར་བས་བསྒོམས་འདི་འདྲ་ཞིག་བརྒྱབ་ཡོད། “མ་འོངས་ལུང་དུ་བསྟན་པ་ཕལ་ཆེ་བའི་རིམ་པ་འདི་འདྲ་སྟེ། དང་པོ་ཚིག་གི་དོན་རྣམས་ཇི་བཞིན་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་མི་འགྱུར། བར་དུ་བཟང་རྟོགས་ངན་རྟོགས་ཀྱི་སྤྲོས་པ་སྣ་ཚོགས་པས་སེམས་ཉིའི་འཁྲུགས་ལ་འཕྲུང་། མཐར་བཟང་ངན་གྱི་རིམ་པ་འདས་ཟིན་པའི་རྗེས་ཐོགས་སུ་དེ་དང་དེའོ་ལུང་དོན་སྦྱར་ནས་སྨྲ་བར་བྱེད་པ་ནི་གཤིས་ལུགས་ཡིན་ནོ། །”[46]ཞེས་དོན་ལ་གནས་པའི་སྨོན་ཚིག་ཅིག་བཀོད་འདུག

དྲུག་པ། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་དམག་གི་རྣམ་པ་དང་མཚོན་ཆ་སོགས་གླེང་བ།

མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་དག་གི་ནང་དུ་དམག་མིའི་མཚོན་ཆ་དང་དམག་དཔུང་གི་སྣང་བརྙན། དམག་དཔུང་གི་ཉ་སྒྲིག་བྱེད་སྟངས་སོགས་གང་འཚམས་གསལ་པོར་བྲིས་པ་དག

44. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༥༣༧།

45. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༣༥།

46. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས༢༨༥།

ཐྭོག་པ་པོར་གསལ་རྗོགས་སྐད་དུ་ཅུང་ཟད་སླེང་ན། དེ་ཡང་གཞོན་ནླའི་གཏམ་བརྒྱུད་ནང་དུ་དམག་གི་རྣམ་པ་ནི་དཔུང་ཚོགས་ཡན་ལག་བཞི་ལས་ཡན་ལག་དང་པོའི་མིང་ལ་དཔུང་བུ་ཆུང་ཟེར་ཞིང་དེང་དུས་ཀྱི་ཕལ་སྐད་ལྟར་བོས་ན་རྐང་དམག་ཡིན། ཡན་ལག་གཉིས་པ་ཤིང་རྟ་འཁོར་ལོའི་དམག་དང་། ཡན་ལག་གསུམ་པ་ནི་རྟ་དམག་ཡིན། ཡན་ལག་བཞི་པ་ནི་གླང་ཆེན་གྱི་དམག་གི་གཞི་རྩའི་དབྱེ་བ་བསྟན། དམག་གི་མཚོན་ཆ་ནི་རལ་གྲི་དང་། མདུང་། མདུང་ཐུང་། དགྲ་སྟ། ཐོ་བ། ལྕགས་ཀྱུ། ལྕགས་མདའ། མདའ་བོ་ཆེ་དང་ཞགས་པ་སོགས་གསལ་བ་མ་ཟད། "རྣོ་དབལ་རལ་གྲིས་མགོ་བོ་འདྲེག་བྱེད་ཅིང་། ། དགྲ་སྟས་ཡན་ལག་ཉིང་ལག་དུམ་བུར་གསིལ། ། རིང་པོས་ཞགས་པས་མགུལ་པ་ཆིངས་བྱེད་ཅིང་། ། ལྕགས་ཀྱུས་ལང་ཚོའི་ཆ་ཤས་ནས་བཟུང་སྟེ། །"[47] ཞེས་སོགས་ཀྱི་མཚོན་ཆ་དེ་དག་སྤྱོད་སྟངས་དང་བྱེད་ལས་གསལ་པོར་བཤད།

གཞན་ཡང་སྲིད་པའི་རྒྱན་གྱི་དམག་དཔུང་གི་སྐོར་ལ་བྲིས་པ་གཞོན་ནླའི་གཏམ་རྒྱུད་དུ། "དེ་ནས་དྲག་ཤུལ་གྱིས་གཤིན་རྗེའི་ཚོགས་ལའང་སྐྲིངས་པ་སྟེར་བའི་དཔུང་ཚོགས་ཆེན་པོ་འཛིགས་སུ་རུང་བ། ནམ་མཁའི་རྒྱུ་སྐར་གྱི་ཚོགས་ས་གཞིར་འཕོས་པ་ལྟ་བུས་ཕོ་བྲང་གི་ཕྱོགས་མཚམས་མ་ལུས་པ་ཡོངས་སུ་གང་སྟེ་གོ་མཚོན་གྱི་འོད་ཟེར་རབ་ཏུ་འབར་བས་མུན་པའི་གོ་སྐབས་འཕྲོག་པ་ཉིན་མོར་བྱེད་པའི་སྣང་བ་ལ་འགྲན་བཟོད་པ་ལྟར་བྱས། རྟ་དང་། ལག་ལྡན། ཤིང་རྟ་དང་བཅས་བགྲོད་པའི་ལམ་དུ་ས་གཞི་དག་ཀྱང་གཡོ་བ་སྙམ་བྱེད་པས་རྡུལ་ཚོགས་ལང་པས་བར་སྣང་གི་ཁམས་བསྒྲིབས་པ་ལྟར་བྱས། མདུང་དང་། མདུང་ཐུང་དང་། རལ་གྲི་ལ་སོགས་མཚོན་ཆའི་བྱེ་བྲག་མཐའ་ཡས་པ་བར་སྣང་ཁམས་སུ་འཕྱུར་ཏེ་དེ་དག་འཐབ་པའི་སྒྲ་ནི་ཐོག་མདའ་ལྡུང་བ་དང་བཅས་པའི་འབྲུག་གི་གད་རྒྱངས་སྒྲོགས་པ་ལྟར་བྱེད། རྔ་མཚོན་སྣ་ཚོགས་པའི་བ་དན་གྱི་དར་ལྕེ་ལྷབ་ལྷུབ་ཏུ་གཡོ་བས་བར་སྣང་མ་ལུས་པ་གང་སྟེ་ཉི་ཟླའི་འོད་ཀྱང་མི་གསལ་བའི་ཚུལ་དུ་བྱེད། དཔའ་བའི་ང་རོ་རྐྱོབ་གསོད་ཀི་སྲོའི་སྒྲ་དབྱངས་དྲག་པོར་བསྒྲགས་པས་ནམ་མཁའ་སྟོང་པའི་ཁམས་ཀྱང་རལ་བ་སྙམ་དུ་བྱེད་པར་གྱུར།"[48] ཞེས་སོགས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་གི་འཇིགས་སུ་རུང་བའི་དཔའ་ཉམས་མངོན་པའི་ཡན་ལག་བཞི་ལྡན་གྱི་དཔུང་ཚོགས་ཀྱི་རྣོ་བའི་དྲག་མཚོན་དང་། བརྗིད་པའི་རུ་དར། དཔའ་བའི་ང་རོ། བཙན་པའི་ཁྲབ་སོགས་རྣམས་བརྗིད་ལྡན་པར་

47. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་མུ་ཏྲི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩པར་ཐེངས་བཞི་པའི། ཤོག་གྲངས། ༡༨༦།

48. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་མུཏྲི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༢༡།

བཀོད་འབྲི་བྱས་པ་མ་ཟད་སྲིད་པའི་རྒྱན་གྱི་དམག་དཔུང་སྣང་བ་འབུམ་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འཁྱོར་བའི་སྐོར་གཞོན་ནྒཱའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས། "དེ་ནས་མི་རིང་བ་ཉིད་དུ་སྲིད་པའི་རྒྱན་གྱི་དཔུང་གི་ཚོགས་ཆེན་པོ་རིམ་གྱིས་ལྷགས་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་གཏིང་མཐའ་མེད་པ་དྲག་པོའི་རླབས་གཉེར་བ་དལ་གྱིས་འབབ་པ་གང་གིས་ཀྱང་ཟློག་ཏུ་མེད་པ་དེ་བཞིན་''། ཅང་ཤེས་མགྱོགས་འགྲོ་ཡོངས་སུ་ངལ་བ་མེད་པ་དང་། །རྣ་རྩེར་གཡུལ་གྱི་མཚོན་ཆ་འཛིན་པ་ཞུགས་དྲག་ཅན། །གླང་པོ་དང་ནི་སྟོབས་ལྡན་ཤིང་རྟའི་འཕྲུལ་འཁོར་བསྐོར། །འཇིགས་མེད་གཏུམ་དྲག་སྐྱེས་བུ་དཔག་ཡས་ཁྲི་གཉེར་ཚོགས། །སྤྲིན་མཚམས་བར་བརྡུས་ཏ་ཏའི་གད་རྒྱངས་མཐོན་པོར་སྒྲོགས། ། མཚོན་ཆའི་ཅི་བྲག་རལ་གྲི་མདུང་ཐུང་དགྲ་སྟ་དང་། །ལྕགས་ཀྱུ་ལྕགས་མདའ་དང་ནི་མདའ་བོ་ཆེ། །ཞགས་པ་ལ་སོགས་ཐོགས་པ་དེ་རྣམས་རྒྱུ་བའི་ཚེ། །ས་གཞི་དག་ཀྱང་འཇིགས་ཤིང་འདར་ནས་གཡོ་བ་སྙམ། །ཁྱིད་ཅིང་བར་སྣང་རྡུལ་གྱིས་བར་མཚམས་མེད་གྱུར་པ། །དེར་ནི་མཁའ་ལ་རྣམ་པར་སྤྱོད་པའི་འདབ་ཆགས་ཀྱང་། །ས་གཞིར་འབབ་པའི་གོ་སྐབས་མེད་པར་བྱེད་པ་བཞིན། །"[49] ཞེས་སོགས་སྤྱི་རྗེས་ཐབས་ལམ་སྣ་ཚོགས་པའི་སྒོ་ནས་དམག་དཔུང་གྲངས་དང་། དཔའ་ཞིང་རྒོད་ལ་ཁྲོ་གཏུམ་ཆེ་བའི་དམག་གི་རྣམ་པ་ངོ་སྤྲོད་གསལ་པོར་བྱས་པ་ལྟར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ་ཡང་སོག་པོ་དགའ་ལྡན་དམག་ལ་ཆས་སྐབས་སུ། "རང་ཉིད་གཞོམ་པ་མེད་པ། རྡོ་རྗེའི་ཡ་ལད་ཀྱིས་ནི་སྐྱབས། མཚོན་ཆའི་ཅི་བྲག་མེའི་འཕྲུལ་འཁོར་དང་། ཉག་ཐུབ་དང་། རལ་གྲི་དང་། མཚོན་རྩེ་གཅིག་པ་ནི་ཐོགས།"[50] ཞེས་དང་། "རྐོལ་བ་དེ་དག་ནི་འཁྱོར་བ་ཆེན་པོ་ལྡན་པ་ཞིག་སྟེ། གྱོན་པ་བཟང་པོ་སྲབ་འཇམ་ཡང་བ་དང་། བཞོན་པ་རྟ་བཟང་པོ་དང་། ལུས་མཚོན་ཆ་ལས་ཉེ་བར་སྐྱོབ་པའི་ཡ་ལད་ཀྱི་རིམ་པ་ལྕགས་ཀྱི་དྲ་མིག་ཅན་དང་། མཧ་སུའི་ནང་ཚངས་ཅན་དང་།མཚོན་ཆ་མེའི་འཕྲུལ་འཁོར་དྲག་ཅིང་རྩུབ་པ་དང་།རལ་གྱི་རྟེ་དབལ་སོགས་མཆིས་''།"[51]ཞེས་སོགས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་གི་དམག་དཔུང་སྣང་བརྙན་གསལ་པོར་བཀོད།

ཡང་ལྷོ་འབྲུག་དམག་གི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། "ཕ་རོལ་གྱི་དཔུང་ཚོགས་ཀུན་

49. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཨུཏྤ་ལའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༥༡ ནས་ ༡༥༢།

50. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༣༥།

51. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༣༢

མགོ་བོ་དང་ལུས་ཀུན་ལ་དུ་ཀུ་ལའི་རས་ཀྱི་དཀྲིས་པ་གངས་རིའི་དུམ་བུ་ཆད་པ་འདྲ་བ། ལག་ན་རལ་གྲི་དང་། ཕུབ་དང་། མདུང་ཐོགས་པ། ཏ་ཏའི་གད་རྒྱངས་སྒྲོག་པ་དག་ཚམ་ཚོམ་མེད་པར་ལྷགས་པ་ན། "[52]ཞེས་སོགས་ཀྱི་སྐབས་དེའི་འཐབ་དམག་གི་གོ་ལག་སྐོར་གང་འཚམས་གསལ་པོར་བྲིས་པ་མ་ཆད་འཐབ་དམག་རྣམས་བཙན་རྫོང་བཟུང་བའི་སྐབས་སུ་བོད་དང་སོག་པོའི་དམག་གིས་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་སྐྱོགས། སྐྱོགས་ཆེན་རྐང་དྲུག རྣ་བཞི་འཕྱུལ་སྐྱོགས་སོགས་བཟོས་ན་བཙན་རྫོང་ལ་བཞུས་པ་སོགས་སྐྱོགས་[53]ཀྱི་སྐོར་ཡང་གསལ།

ཧྲུན་གར་བ་དང་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་དམག་འཁྲུག་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་སྐབས་འདིར་ཧྲུན་དམག་སྟོང་ཕྲག་དྲུག་ཡོད་པར་བཤད་ཅིང་། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ། "ཕ་རོལ་དཔུང་གི་ཚོགས་བཞིན་རས་ལ་ཤྲུན་ཀོག་ཐོ་རེ་ལོང་དུ་རྫོལ་བ། པགས་པའི་གོས་དང་རེ་བ་དང་། ཕྱིང་པ་ལས་བྱས་པའི་གོས་རྒྱལ་པོ་དག་མནབས་པ། ཞྭ་ཐོད་རིང་པོ། ཕུ་ཐུང་གི་རྩ་བ་བཅད་ཅིང་རྩེ་མོ་བསྡུས་པ་ལ་ཕོད་ཀྱིས་མཚན་པ་འདྲ་བ་གྱོན་པ། ལག་ན་མདུང་རིང་ཐོགས་ཤིང་ མེའི་འཕྲུལ་འཁོར་དང་། འཁོར་གསུམ་དང་། རལ་གྲི་ལ་སོགས་པའི་མཚོན་ཆ་སྣ་ཚོགས་འཛིན་པ། བཞོན་པ་རྟ་མཆོག་མཇུག་མ་བཅིངས་པ་ལ་ཞོན་པ་ཚན་པོ་ཆེའི་སྟོབས་དང་ལྡན་པ་ཉེ་བར་ལྷགས་ནས"[54]སོགས་དམག་མིའི་གོས་དང་གདོང་མདོག་མཚོན་ཆ་རྟ་སོགས་གསལ་པོར་མངོན་པར་བྱས་འདུག

ཡང་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ལས་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་དམག་གི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། "སོང་གོལ་གྱི་གཡུལ་སྤྱོད་པའི་ལུགས་ལ། གཙོ་བོ་དེའི་སྔོན་དུ་འགྲོ་བའི་དཔའ་བོ་ཁོ་ཤོའུ་ཆེར་གྲགས་པ་འགའ་ཞིག་དང་། ཕྱི་ནས་འོང་བ་ཁེ་ཐུར་ཁེ་གྲགས་པ་འགའ་ཞིག་དང་། ཉེ་བའི་གམ་གཡས་གཡོན་དུ་ཕྱུས་མོ་གནོན་མིར་གྲགས་པ་རྣམས་ཐེ་བོ་ལ་སློ་བ་ཉེ་ཞིང་། སྙིང་སྟོབས་ལྡན་པ་དག་གི་བགྲི། ………དཔུང་གི་ཚོགས་ས་གཞི་འདར་བར་བྱེད་པའི་ཚོགས་ཏུ་མཆོན་གྱི་དར་ལྡིས་ནམ་མཁའ་སྤྲིབ་པ་ཙམ་དུ་ཉེ་བར་བཤམས་ཏེ། རྒྱང་རིང་པོ་ནས་མེ་ལྕགས་ལས་མེ་ཕྱུང་སྟེ་མེའི་འཕྲུལ་འཁོར་འཐྲུག་གི་ང་རོ་དང་འདྲ་བ་རིམ་པར་བསྐུལ་བ་དང་། དེ་ལས་ཐག་ཉེར་སོང་

52. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༣༥།

53. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་སྨྲུ་ཀའི་ཐྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༢༣༦།

54. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༧༥།

བ་ན་གཞུ་རྣ་བའི་བར་དུ་བཀང་ནས་མདའ་འཕེན་པ་དང་། དེ་ནས་གཡུལ་འདྲེས་པ་ན་མཚོན་རྩེ་གཅིག་པ་ནི་མདུང་རིང་གིས་བསྣུན་པ་དང་རལ་གྲི་བརྡེག་པ་སོགས་ཀྱིས་ལས་ལ་ཞུགས་པར་གྱུར་ཏོ། །”[55]ཞེས་སོགས་ཀྱིས་དམག་གི་ཋུ་སྒྲིག་དང་། འཐབ་སྟངས་སོགས་ཀྱང་གསལ་ཇོགས་ནུས།

བདུན་པ། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་གི་དམག་ལས་རྒྱལ་སྟངས་སྐོར་སླིང་བ།

དམག་གི་བྱ་བ་ལས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་ཁྲིད་རྒྱལ་ཐབས་ཀྱི་རྩ་བ་སྐབས་རེར་དམག་མི་དང་དམག་དཔོན་ཚོས་བསམ་བློའི་འཁྲིར་སོ་དང་ཏ་ཅང་གིས་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་འདུག དཔེར་ན་སོག་པོ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་གིས་གཡུལ་ས་མདུན་མར་དངོས་སུ་དམག་འཁྲུག་འགོ་འཛུགས་ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་སུ་བསམ་བློ་ཇི་ལྟར་བཏང་བའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། “དཔུང་གི་གཙོ་བོ་དགའ་ལྡན་རང་ཉིད་……། ཆར་སྤྲིན་ནག་པོ་མཁའ་ལ་སྒྲོ་བུར་དུ་ལངས་པ་ལྟ་བུའི་ཁ་དོག་དང་། ཤུགས་དང་ལྡན་པའི་བཞོན་པ་ཀྱི་ལིང་གི་མཆོག་ལ་བཅིབས་ནས་འདི་སྙམ་དུ་སེམས་བསྐྱེད་དེ། བདག་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་ཟློ་ཆུན་ཀྱི་འཁྲུད་མོ་ལྟ་བུར་འཁོར་བའི་ལས་ཇི་སྙེད་ཅིག་བླངས་ནའང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སླད་དུ་བཏང་བ་འགའ་ཡང་མེད་དོ། །དེང་བསྟན་པ་ལ་ཕན་པར་བྱ་བ་དང་ལུས་ཅན་རྣམས་བདེ་ལེགས་སུ་བྱ་བ་དང་། བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་དོན་གཉེར་གྱི་ཆེད་དུ་འཚོ་བའི་དངོས་པོ་འདོར་བར་བྱེད་པ་སླ་ཡི། བདེ་བར་གཤེགས་པ་འཇམ་དཔལ་སྙིང་པོའི་བསྟན་པ་ལ་གཅེས་སྤྲས་སུ་འཛིན་པ་དག་མཆིས་ན་ངའི་ཕྱི་བཞིན་འབྲེངས་ཤིག་ཅེས་བསྒོ་ནས།”[56] ཞེས་པ་སོགས་ཀྱིས་འཇིགས་མེད་དཔའ་བའི་ནང་སེམས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཁྱད་པར་ཅན་གྱིས་ཕྱི་ལུས་ཀྱི་དཔའ་ཉམས་ཁྱད་པར་བ་ཐོན་པ་ལ་བརྟེན། ཁ་གཏད་ཀྱི་དགྲ་བོ་སྐད་ཅིག་ཉིད་དུ་དབང་དུ་བསྡུ་ཐུབ་པའི་གནས་ལུགས་ཁྱད་པར་བ་སེམས་དང་འབྲེལ་བ་གྲུབ་ཡོད་པ་མ་ཚད། མི་མང་ན་རོ་མང་ཞེས་པ་ལྟར་དམག་གི་རྒྱལ་ཐབས་ཀྱི་རྩ་བ་ནི་དམག་གི་ཁ་གྲངས་ལ་རག་ལས་པ་མ་ཡིན་པ་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། ”སྙིང་སྟོབས་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་བློ་གྲོས་དང་།

55. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧། ཤོག་གྲངས། ༢༧༠།

56. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧། ཤོག་གྲངས། ༣༥།

དཔའ་བརྟུལ་དང་། བྱེ་བྲག་ལ་ལྟོས་པ་ཡིན་ཀྱི། ཚན་པ་ཆེ་ཆེན་པོའི་དཔུང་སྟོབས་ལ་རག་ལུས་པ་མ་ཡིན་པས་ཐོག་མ་ཁོ་ནར་ཕ་མཐའ་མི་མངོན་པའི་གནམ་མཚོའི་འགྲམ་ངོགས་ནས་བསྐྱོད་པ་ན། དེའི་དཔུང་གི་གྲངས་ཀྱང་བཅུ་ཕྲག་ཉི་ཤུའི་རྩ་ལྔའི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བར་བྱེད་དོ། །”[57]ཞེས་སོགས་ལ་གཞིགས་ན་སོག་པོ་དགའ་ལྡན་གྱི་དམག་དཔུང་གྲངས་ ༢༥༠ ཙམ་གྱིས་ཁ་གཏད་ཀྱི་དགྲ་བོ་དཔུང་ཚོགས་ཤིན་ཏུ་མང་བ་ལས་རྒྱལ་བར་བཤད།

དེ་བཞིན་ཕོ་ལྷ་བ་དང་ངམ་ལུམ་སྦྱར་གསུམ་བར་དབུས་གཙང་གི་སྡེ་གཟར་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ། དབུས་ཀོང་དང་ཧོར་སོག་གི་དམག་གིས་རི་བོའི་ངོགས་དང་། བདེ་མོའི་ཐང་། རྒྱ་བོའི་འགྲམ་སོགས་དམག་ཏུ་གསུམ་དབྱེ་ནས་འཁྲུག་པའི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། “དེའི་ཚེ་མིའི་དབང་པོ་རང་ཉིད་ཞམ་རིང་པ་ཉི་ཤུའི་གྲངས་ལྷག་ཙམ་དང་བཅས་ཏེ་ལུས་པ་ན་འདི་སྙམ་དུ་དགོངས་པར་གྱུར་ཏེ། ཀྱེ་མ་བོད་ལྗོངས་སུ་མཐུ་སྟོབས་བཙན་པོའི་གྲགས་པ་ཕྱོགས་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་པར་གྱུར་པ་དའི་ཆེད་བླ་ཐུར་དེ་ནི་མཚོན་གདེངས་པ་ཙམ་གྱི་མཐུ་ཡང་མེད་པར་བཀུམ། དེའི་རྗེས་ཐོགས་སུ་ཁོ་བོ་ཉམ་ཆུང་དུ་ཞིག་དེ་ལྟར་སློག་འཁོར་པའི་ཕྱིར་སྤྱ་མ་དང་ཕྱི་མ་རིམ་པར་གཡུལ་བཤམས་ཤིང་། དེའི་དོ་ཟླར་ཁོ་བོས་ཀྱང་དཔུང་ཚོགས་དང་བཅས་ཏེ་གཡུལ་འགྱེད་པར་དབང་ཐོབ་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་ན་བློ་ཆེན་དཔའ་བོར་བགྲང་བའི་འོས་སུ་གྱུར་པ་སྟེ། ད་ནི་གཡུལ་གྱི་དོ་རར་གཡུལ་བཀྱེ་ནས་ལུས་མཚོན་གྱི་ཕུག་སྟེ་ཤི་བ་མཆོག་ཡིན་ཀྱི། རང་ཁྲིམ་གྱི་མལ་དུ་གཉེན་བཤེས་ཉེ་དུའི་གདོང་ལ་མིག་རིག་རིག་པོར་ལྟ་བཞིན་པར་ཤི་བ་ནི་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ནོ་སྙམ་ནས། ”[58]ཞེས་བློ་སྟོབས་དྲག་པོ་བསྐྱེད་པས་ཕོ་ལྷ་བའི་དམག་མི་ ༢༠ ཙམ་གྱིས་ཕ་རོལ་པོའི་དགྲ་དཔུང་བཅུ་ཕྲག་བཞི་ལྷག་ཐལ་བའི་ཧྲུལ་དུ་བརླགས་པ་སོགས་ཀྱིས་དམག་གི་རྒྱལ་ཕམ་ནི་དམག་མི་དང་དམག་དཔུང་གི་བསམ་བློ་གཏོང་ཕྱོགས་ལ་འབྲེལ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རྟོགས། གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་ནང་དུའང་། “འབུམ་ཕྲག་དོ་ཟླ་གཅིག་པ་དེ་ནི་གཡུལ་དུ་འཇུག་པ་ལ་ནམ་མཁའ་ལྡིང་རྒྱ་མཚོར་སྤྲོ་བའི་ཤུགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་ལྟར་དགའ་བའི་རོས་སྙིང་སྤྲོས་བཞིན་དུ་སླས་པ། ……………… དཔའ་མི་ཡི་སེང་གེ་དེའི་དོ་ཟླར། །ཁྱོད་སླང་ཁྱུའི་ཚོགས་ལྷགས་བཞད་གད་འཕེལ། །ད་ལན་གཅིག་གཡུལ་ངོར་ཆས་ཟིན་ནས། །ཕྱིར་ལྡོག་ན་གསོན་པོ་སློག་སོང་ཡིན། །མཐུ་ནུས་པ་ཅི་ཡོད་

57. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༡།

58. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༥༨༥།

སྤྱངས་བྱས་ནས། །བློ་དཔའ་བརྩལ་གྱི་ཁྱད་པར་དེ་རིང་འཕྲེད། །དགྲ་སྟོང་གསུམ་གང་བས་རྒོལ་ཕྱུར་ཀྱང་། །བདག་འཛིགས་པ་མེད་དོ་གཞན་སྡེའི་ཚོགས། །གདམ་ཐོས་འཛིན་ལམ་དུ་ལྷུང་ཕྱུར་ན།། ཡིད་ནེམ་ནུར་སྤྱངས་ཏེ་འཁྲིད་པར་རིགས།། ”ཞེས་སྨྲས་ཏེ་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་དགྲ་དམག་ཁྲོད་དུ་དཔའ་བའི་ཡིད་འགྱུར་དྲག་པོའི་སྒོ་ནས་དགྲ་ལས་རྒྱལ་བའི་སྣང་བརྙན་མཚོན་ཐབས་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་གྲུབ།

བརྒྱད་པ། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་དམག་ཕམ་པའི་རྐྱེན་སྐྱེང་བ།

གཞོན་ནླའི་རྟོགས་བརྗོད་ཅེས་པའི་བཙོས་སྒྲུང་རིང་མོའི་ནང་དུ་སྲིད་པ་རྒྱན་དང་སྣང་བ་འབུམ་ལྡན་ཞེས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་དམག་བརྒྱབ་པའི་སྐོར་འབྲི་བཞེངས་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་སྣང་བ་འབུམ་ལྡན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་དམག་ཕམ་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱལ་པོ་ཟླ་བའི་བློ་གྲོས་དང་རྒྱལ་སྲས་ལྷ་ལས་ཕུལ་བྱུང་གཉིས་འབབས་ལ་འཆེ་ཞིང་འབབས་ཀྱིས་མི་གུས་པ་དང་གཅིག ཡང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་བློ་དཀར་ཞིང་བློ་གྲོས་ཆེ་བའི་བློན་ཆེན་ཚངས་པའི་བློ་ལྡན་སོགས་བློན་པོ་དག་ལ་ཆེ་མཐོང་དང་བདག་རྐྱེན་མེད་པ་གཉིས། ཕྲ་མེན་གྱི་རིག་པ་འཛིན་པ། ཁ་འཇམ་ཁོག་རྩུབ་ཅན་གྱི་དགྲ་ཕྱོགས་མི་སྣ་དཔའ་བོ་སྲིད་པ་གཞོན་ནུའི་གཡོ་འཁོག་ཏུ་རྩེད་སླ་བ་གསུམ། སྐར་གྱི་བྱ་བ་ཆུང་ངུ་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་མངའ་འོག་གི་མི་སེར་ཁྲལ་འུར་གྱིས་གཙེས་དྲགས་པ་ནི་དམག་ཕམ་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོར་བཤད།

དངོས་སུ་དམག་འཁྲུག་ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་སུ་སྣང་བ་འབུམ་ལྡན་གྱི་དམག་བཙན་མཁར་ནས་དོང་སྟེ། ཕར་རྒོལ་དམག་འགོ་བཙུག་པ་དང་དམག་དཔོན་ལྷ་ལས་ཕུལ་བྱུང་གིས་ང་རྒྱལ་ཆེན་པོས། ”གོ་བར་གྱིས་ཤིག འུ་བུའི་གམ་ན་ལྷགས་པའི་དཔུང་དམག་འདི་རྣམས་གོ་ཆ་བཙན་པོ་དང་མཚོན་ཆ་རྣོ་དབལ་ཅན་དང་། བཞོན་པ་བཟང་པོ་རྣམས་བདག་ཅག་ལ་སྐྱེས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བསྐུར་བ་ལ་ལྷགས་པ་ཡིན་གྱི། བུད་མེད་ཀྱི་བརྩལ་ཞུགས་ལྡན་འདི་དག་གིས་ཅི་བྱར་ཡོད། རྡོ་རྗེའི་ལྷུན་པོ་ལ་སྤྲི་བོའི་བརྡུང་བ་དང་། སྒྲོན་མེས་སྣང་བ་ལ་སྨྲང་བུས་རྒོལ་བའི་ངང་ཚུལ་འདི་ནི་ངེས་པར་དུ་གཞོམ་སླ་མོད། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་བབ་ཅོལ་མང་དུ་སྨྲ་བའི་ཚེ། བློན་པོ་གཞན་རྣམས་ཁོང་འཇུམ་ཤོར་ཡང་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་གདམ་ཅི་ཡང་མ་གླེང་ངོ་། །བློན་པོ་སྙིང་སྟོབས་ཅན་དེ་ནི་

བག་ཟོན་མི་ལྡན་པ། དྲང་པོར་སྨྲ་བ་ཞིག་ཡིན་པས······། མིའི་བདག་པོ་གཟིགས་ཤིག གཡུལ་དུ་འཇུག་པའི་གཏམ་ཙམ་སྨྲ་བ་ནི་སླ་ཡི། གཡུལ་དུ་འགྱེད་པ་ནི་དེ་ཙམ་སླ་བ་མ་ཡིན་ཀྱི····།"[59] ཞེས་སོགས་བཤད་པ་ལ་མ་བཟོད་ནས་དམག་དཔོན་ངར་མ་ཞིག་དེ་མ་ཐག་བཀུམ་པ་སོགས་དམག་གི་ནོར་འཁྲུལ་གསལ་སྟོན་བྱས། ཡང་གཡུལ་ས་ནས་རང་ཕྱོགས་ཕམ་ནས་བྲོས་ཡོང་བའི་དམག་ལ་རྒྱུ་མཚན་མེད་པའི་ཆད་པ་དྲག་པོ་བཅད་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་དམག་ཕམ་པར་གྱུར་པ་བཞིན། དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་དུའང་སོག་པོ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་གི་དམག་དང་འཁྲིལ། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། "དེའི་ཚེ་ལ་ཐགས་(དྭགས)ཛེ་བོའི་མདུན་ན་འདོན་དཔུང་གི་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་པོ་ནོ་ཤཱཀྱ་དང་སྦྱོར་ར་ཞེས་བྱ་བས་སྨྲ་ར་ལག་པས་ཕྱི་དོར་བྱེད་བཞིན་དུ་འཇིགས་པ་མེད་པར་རློམ་པའི་ཚིག་གིས་བསྒོ་བ། ཀྭ་ཡེ་དཔུང་གི་ཚོགས་རྣམས་གོ་བར་གྱིས་ཤིག་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་མོན་གོལ་གི་(ཀྱི་)ཕྱོགས་ནས་ལྷག་པའི་སྐྱེ་བོ་འགའ་ཞིག་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན། ཐོ་བར་འཕྱུར་ཞིང་རྗེག་པར་བཟས་(གཟས)པ་ལ། མགོ་བོ་བཏུད་པར་བྱེད་པ་དེ་བཞིན་དུ། གནམ་གྱིས་བསྐོས་པའི་སའི་བདག་པོ་སེང་གེ་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་དཔལ་འབྱོར་ལ་མངོན་པར་འབུ་བ་ལྷགས་སོ་ཞེས་ཐོས་ན་དོགས་པ་མི་དགོས་ཀྱི་བག་ཕེབས་པར་བྱོས་ཤིག རྒོལ་བ་དེ་དག་ནི་འབྱོར་བ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་སྟེ། ཕྱོན་པ་བཟང་པོ་སྲབ་འཇམ་ཡང་བ་དང་། བཞོན་པ་རྟ་བཟང་པོ་དང་། ལུས་མཚོན་ཆ་ལས་ཉེ་བར་སྐྱོབ་པའི་ཡ་ལད་ཀྱི་རིམ་པ་ལྕགས་ཀྱི་དྲ་མིག་ཅན་དང་། མདའ་སྒྲུའི་ནང་ཚངས་ཅན་དང་། མཚོན་ཆ་མེའི་འཁྲུལ་འཁོར་དྲག་ཅིང་རྩུབ་པ་དང་རལ་གྲི་རྣོ་དབལ་དང་ལྡན་པ་སོགས་མཆིས་པར་གྲགས་པའི་རྙེད་པ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡོད་ན་འདེངས་ཤིག མགོ་དགུས་མདོན་པར་འབྱོར་བར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་དྲེགས་པའི་ང་རོ་གསང་མཐོན་པོར་སྒྲོག་པར་བྱེད་པ་ན། གཟུ་བོར་གནས་པ། བརྟགས་པའི་གཏམ་སྨྲ་བ། བློ་གྲོས་ཀྱི་འཇུག་པ་ཡངས་པ་ནོ་ནོ་བི་ཏ་ཛོ་གི་ཞེས་བྱ་བས་སྨྲས་པ། ཤེས་ལྡན་དག་གཡུལ་གྱི་གཏམ་བྱ་བ་ནི་སླ་ཡི། གཡུལ་དུ་འཇུག་པ་ནི་དེ་ཙམ་སླ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །རྒོལ་བ་མངོན་པར་ལྷག་པར་ཡང་རྒྱུ་དང་བྲལ་བ། གདེངས་མ་རྙེད་པ། གཟུ་ཚོམས་སུ་ཕྱོགས་འདིར་ལྷགས་པ་ནི་མ་ཡིན་གྱི། རང་གི་བརྟུལ་ཞུགས་ཇེ་ཐོགས་པ་དང་། འཇིགས་པ་མེད་པའི་མཐུ་ཐོབ་པ། དགྲ་ཐབས་ཀྱི་ལས་ཁོང་དུ་ཆུད་པ། སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གནས་ལ་མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པས་ཁས་འཆེས་ཏེ་རྒོལ་བར་ལྷགས་པ་གདོན་མི་ཟའོ། །དེའི་ཕྱིར་ལེགས་པར་བརྟགས་ནས་གཡུལ་གྱི་བྱ་བ་ལ་འཇུག་པར་བྱ་བ་ཡིན་པས། དེ་ཡང་མོན་གོལ་ནས་ལྷགས་པ་རྣམས་ནི་བཙོན་པའི་

59. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་མུཏྟི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པའི། ཤོག་གྲངས། ༡༦༥།

སྙིང་ནས་མཆོན་རྩེ་གཅིག་པ་བཟུང་ནས་རྟ་མཆོག་བསྐྱོད་པའི་ཤུགས་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་རྡེག་པར་མཁས་པ་ཡིན་པས། མྱུ་ངམ་ཐང་དུ་གཡུལ་བསྒྲི་བར་མི་བྱའོ། །རང་ཅག་དཔུང་ནི་རི་བོའི་ངོགས་དང་ཆུ་བྲག་གི་ས་གནད་བཙན་པོ་བཟུང་བར་བྱའོ། །མཁར་བཙན་པོ་ལ་གནས་ནས་ཐབས་མཁས་པས་འདུལ་བར་བྱའོ། །ཞེས་ལེགས་པར་བསྒོ་བ་ལས། གཞན་དག་གིས་ཡང་སྨྲས་པ་ལ། ཀྱཻ་བཞིན་བཟང་དག་དེ་ལྟ་བུའི་སྨྲ་བ་ནི་སྐྱེས་པ་ལ་འོས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་བུད་མེད་ཀྱི་ལུས་རྟེན་ཅན་གྱི་གླིང་བར་འོས་སོ། །ཁྱོད་ཅག་གཡུལ་གྱི་བྱ་བ་ལ་འཇུག་པ་མི་སྤྲོ་བ་དེ་ཙམ་དུ་བདག་ཅག་ནི་གཡུལ་དུ་འཇུག་པ་ལ་སྤྲོ་ཆེའོ། །………"[60] ཞེས་སོགས་སོག་པོ་དཀའ་ལྡན་ཚེ་དབང་གི་དམག་རྣམས་ནི་འབྱོར་བ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་ཞིང་། བཞོན་རྟ་བཟང་བ་སོགས་ནོར་གྱིས་ཕྱུག་པས་མིང་གྲགས་དང་རྒྱ་ནོར་འདོད་ན་དམག་ལ་དམག་ལ་འགྲོ་ན་ནོར་གྱིས་ཕྱུག་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་ཁ་ཕོ་བསྒྲགས་པ་མ་ཟད། གཟུ་བོར་གནས་ཤིང་དོན་དངོས་ལ་བརྟགས་པར་མཁས་པའི་ནོ་ནོ་པི་ཏ་ཛོ་གིའི་གཏམ་ལ་མ་ཉན་པར་ཁྲུད་གསོད་བྱས་ཡོད། ད་དུང་ཁོང་ཚོས་སོག་པོ་དཀའ་ལྡན་ཚེ་དབང་ལ་བཏང་བའི་འཕྲིན་དུ། "གཡུལ་བསྲེས་ཏེ་གལ་ཏེ་ཁྱོད་རྒྱལ་བར་གྱུར་ན་གཞོན་པ་ཡང་ཕོ་བྲང་གི་སེང་གེའི་སྒོ་མོར་ཐོགས་ཤིག གལ་ཏེ་བདག་ཅག་རྒྱལ་བར་གྱུར་ན་བཞོན་པ་ཡང་ཡུལ་ལྷ་ལྡན་གྱི་རྡོ་རིང་ལ་འདོགས་པར་བྱེད་དོ། །"[61] ཞེས་འུ་ཤུབ་དང་ཁེངས་དྲེག་གིས་ཕ་རོལ་པོར་སྨད་ཆུང་གཏང་དྲགས་ནས་དམག་ཐེངས་དང་པོ་ཕམ་པ་དང་དམག་ཐེངས་གཉིས་པ་ཡང་ལྷ་ཡི་ལུང་བཞིན་དམག་ཕོ་བྲང་ནས་ཕྱིར་ཐོན་ནས་བྱུང་ལར་དམག་ཕམ་ནས་དཀའ་ལྡན་ཚེ་དབང་གི་རྟ་ཡང་སེང་གེའི་སྒོ་མོར་བཏགས་པར་བཤད།

ལྷ་བཟང་དང་ཇུན་གར་གྱི་དམག་འཁྲུག་གི་སྐབས་སུ། ལྷ་བཟང་ཕ་བུ་གཉིས་ཀྱི་དབར་ལ་ཇུན་གར་ལ་གཉེན་འབྲེལ་འཛུགས་པར་བསམ་བློ་མི་མཐུན་པ་བྱུང་བ་མ་ཚད་ལྷའི་ལུང་དོན་ལ་ཕ་བུ་གཉིས་གོ་བ་ཐ་དད་དུ་གྱུར་ཏེ་བུའི་འདོད་ཐོག་ཏུ་བཙུན་མོ་བསུ་བར་ཕྱིན་པ་དང་གཅིག ཇུན་གར་བའི་ལམ་གསར་ཞེས་པའི་ས་ན་ཡོད་སྟེ་ལྷ་བཟང་བའི་སྲས་ཐུ་བོ་བཙུན་མོ་དང་བཅས་ཕྱིར་ཕེབས་པའི་ཞབས་འབྲིང་ཡིན་ཁུལ་གྱི་རྫུན་གཡོ་བཤད་དེ་ནག་ཚང་གི་འཁྲུག་པའི་ཁྲིད་དུ་འཛུལ་བས། ལྷ་བཟང་ཕྱོགས་ལ་དགྲ་གཉེན་གང་ཡིན་ཚོད་མི་ཐིག་པ་བཟོས་པ་དང་གཉིས། ཡང་

60. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༣༢།

61. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༣༤།

བོད་དམག་རྣམས་ལ་“བདག་ཅག་རྒྱལ་པོ་ལྷ་བཟང་ལ་ཕྲག་པ་དོག་པ་དང་། མཐོ་འཚམ་པའི་སྐད་དུ་རྒོལ་བར་ལྷག་པ་མ་ཡིན་གྱི། བོད་འབངས་སྐྱེ་བོ་སྐྱབས་མེད་མགོན་མེད་དག་གི་སྐད་དུ་མཆི་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་འགྲམ་ངོགས་ནས་དའི་ཆིང་ཁོ་ཤོའུ་ཆེ་དཔུང་དང་བཅས་པས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་མགོན་པོ་ལག་ན་པད་མའི་སྐྱེ་རབས་ཀྱི་ཕྲེང་བ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་མདོ་ཁམས་སའི་ཆ་ནས་སྤྱན་དྲངས་ཏེ་འོང་བར་འགྱུར་གྱི། དེ་དང་བློ་གྲོས་མཐུན་པའི་སྒོ་ནས་ཁྱོད་ཅག་བོད་འབངས་ཀྱི་སྐད་དུ་བདག་ཅག་བསྟན་པ་ཁོ་ན་ཡིད་ལ་བརྣགས་ཏེ་ལྷགས་པ་ཡིན་ན་ཡིད་དགའ་བ་དང་བདེ་བ་སྐྱིད་ཅིག”[62] ཅེས་སོགས་བཤད་པས་ལྷ་བཟང་གི་དམག་རྣམས་དགྲ་བོའི་གཡོ་འོག་ཏུ་ཚུད།

གསུམ་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུ། “ཀྱེ། ཛེ་བློན་དག་ཁྱུ་འདུས་ཞེས་བྱ་བའི་རི་བོ་འདི་མཁར་རྫོང་བཙན་པོ་དག་དང་མཚུངས་པར་མཐོང་ན་ཕ་རོལ་པོས་བཟུང་བ་ནི་གནས་མ་ཡིན་གྱི། ཡུ་ཅག་གི་ཧུ་པ་མེའི་འཕྲུལ་འཁོར་ལ་བྱུང་བ་འགའ་ཞིག་གིས་བསྲི་བར་བྱ་བ་མི་རིགས་སམ། ཞེས་གསོལ་བ་ན། རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོ་དམ་པའི་ཡབ་ཐར་པ་ཨེ་ཁེ་ཐའི་ཇི་ཞེས་བྱ་བས་ཁྲིལ་ཁྲིལ་ལྟར་དུ་བལྟས་ནས། ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཇིར་གྲགས་པ་ཁྱོད། བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བ་བཟུང་བའི་ཕྲུ་གུ་མོང་གོལ་གྱི་དགྲ་འཐབ་ལ་མཁས་པ་མ་ཡིན་པས་ཅི་ཡང་མི་ཤེས་ཀྱི་ཁ་རོག་འདུག་ཅིག ཁོ་བོས་ནི་ཨ་པ་ལས། ཚེ་ཚོན་ཁང་། སྒོ་ཤོག་ཐུ་ཁང་ལ་སོགས་པའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་ནས་གཡུལ་གྱི་གཏམ་དང་གཡུལ་བསྲི་བ་དང་། གཡུལ་གྱི་ཐབས་ལ་སོགས་པར་བྱུང་ཞིང་མཁས་པར་བྱས་པ་ཡིན་པས། ཕ་རོལ་གྱི་དཔུང་གིས་བདག་ཅག་ལ་རྒོལ་བར་ལྷགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་གམ་དུ་བཅར་ཏེ་འོང་ཞིང་འདུག་གི རི་བྲག་བཟུང་སྟེ་གནས་པ་ནི་དོན་མེད་པའོ་ཞེས་སྨྲས་སོ། །’ ’[63]ཞེས་སོགས་ཕོ་ལྷ་བའི་བློ་གྲོས་ལྡན་པའི་ཚིག་ལ་དང་བ་མི་སྟོན་པར་མཐོ་ཚུང་དང་ཟུར་ཟ་བྱས་པ་མ་ཟད་ནང་གནས་ཕྱི་ལ་ཤོར་བ་སོགས་ལྷ་བཟང་ཁང་དམག་ཕམ་པར་གྱུར་པ་སོགས་ལ་ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་ན། ལྷ་བཟང་ཁང་དམག་ཕམ་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ནི་དགྲ་བོ་ལ་སྣང་ཆུང་བཏང་དྲགས་པ་དང་། རང་ཕྱོགས་དམག་དཔུང་ལ་ཆེ་མཐོང་དང་མཐུན་སྒྲིལ་མེད་པ། དགྲ་བོའི་གཡོ་གཏམ་ལ་ཆ་འཛོག་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་གྲུབ་ཡོད།

62. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༡༧༣།

63. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡། ཤོག་གྲངས། ༢༥༧།

དགུ་པ། དམག་ཤུལ་གྱི་གཡུལ་སའི་སྣང་བརྙན་གློང་བ།

དམག་འཁྲུག་ནི་མི་གསོད་ཁྲག་སྒྱུར་གྱི་ལས་ངན་པ་ཞིག་ཡིན་པས་དམག་ཤུལ་གྱི་གཡུལ་ས་ལ་ཡིད་དུ་འོང་བའི་ཆ་ཉིལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་མེད་པ་མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་པོར་བཤད། གཞོན་ནླའི་གཏམ་རྒྱུད་ནང་དུ། "དེ་རིང་ལྗོངས་ཀྱི་ནེའུ་གསིང་ཡངས་པའི་གཞི། །པད་རག་མདངས་ཆགས་གཤིན་རྗེའི་ཚལ་ལྟར་དུ། །ཁྲག་ཟགས་ཀྱིས་བརྒྱན་སྤོ་བསངས་ནམ་མཁའ་ཡང་། །དེ་ཡི་མདངས་ཀྱིས་ཐུན་མཚམས་སྤྲིན་ལྟར་སྣང་། །མགོ་བོར་བཅས་པའི་ཡན་ལག་ཉིང་ལག་སོགས། །ལུས་ངན་དུམ་བུར་བྲུས་པའི་ཕུང་པོ་ནི། །ཕྱུར་བུར་སྤུངས་ལ་བྱ་ཁྱིའི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས། །ལོངས་སྤྱོད་པད་མའི་ཚལ་ལ་བུང་བ་བཞིན། །འགའ་ཞིག་མིག་བཅེར་སྐྲོམས་པའི་གཞི་ཡང་འགྱེལ། །ལ་ལ་རྐང་རྨས་ཞ་བོའི་བགྲོད་པས་རྒྱུ། །ཁ་ཅིག་མཚོན་གྱིས་ལུས་ཕུག་ཁྲག་ཟགས་པས། །ས་ལ་འཁྱོག་པོའི་རི་མོ་འབྲི་ཞིང་འབྱེར། །འགའ་ཞིག་ཡན་ལག་ཉམས་པས་སྟོང་དུམ་བཞིན། །འགྲེ་ལྡོག་གིས་སྒྲ་ལྡང་བའི་ནུས་པ་མེད། །གཞན་དག་འཇིགས་པས་ཉེན་པས་མིག་འཕྲུལ་ཏེ། །དགྲ་བོའི་གམ་དུ་དོགས་པ་མེད་པར་རྒྱུ། །ལ་ལ་ལུས་ནི་བསྣད་པར་མ་གྱུར་ཀྱང་། །བཀྲེས་ཆེས་གོམ་སྟབས་འཁྱོར་ཞིང་འགྲོ་མི་ཤེས། །ལ་ལ་མཚོན་ཆའི་འཁར་བ་ལ་བརྟེན་ནས། །རྐས་གོག་སྐྱིད་རྩ་འདར་བའི་དཔེ་ཟླར་གྱུར། །གཞན་དག་ཕྲུག་དང་ཞེ་སར་བཅས་པ་ཡིས། །ཞིགས་བདུད་སྐྱབས་སུ་འཆའ་བའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན། །ཀུན་ཀྱང་དོ་ཟླར་ནུས་པ་མ་གྱུར་ནས། །རང་གི་ཕྱོགས་སུ་འོ་དོད་ཀུ་ཅོ་ཡི། །ཚེ་ངེ་དྲག་པོས་ཡུལ་ཁམས་གཡོ་སྐྱམ་བྱེད། །ཕ་རོལ་འཇིགས་མེད་དཔའ་བོའི་མཆོག་དེ་རྣམས། །སྲ་བའི་གོ་བགོས་གཞན་སྡེ་འཇོམས་བྱེད་པའི། །མཚོན་ཆའི་བྱེ་བྲག་དག་ཀྱང་མཐའ་ཡས་ཏེ། །རྡོ་དབལ་རལ་གྲིས་མགོ་བོ་འདྲིག་བྱེད་ཅིང། །དགྲ་སྟས་ཡན་ལག་ཉིང་ལག་དུམ་བུར་གསིལ། ། རིང་པོའི་ཞགས་པས་མགུལ་པ་འཆིང་བྱེད་ཅིང་། །ལྕགས་ཀྱིས་ལང་ཚོའི་ཆ་ཤས་ནས་བཟུང་སྟེ། ། ཁྲག་རྒྱུན་འབབ་པས་ལུས་ཀུན་གཤེར་བར་བྱེད། །འཇིགས་རུང་ཙ་ཙོ་ག་ཞའི་སྒྲ་ཡིས་ཀྱང་། །སྟར་མའི་སྙིང་ལ་བཟོད་དཀའི་ཟུག་རྔུ་སྟེར། ། "[64]ཞེས་བཙོས་སྒྲུང་རིང་མོའི་ནང་གི་དམག་འཁྲུག་ཤུལ་གྱི་སྣང་བརྙན་འདི་འདྲ་བ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་དང་། ལྷ་བཟང་དང་ཧུན་གར། ང་ལུམ་སྤྱུར་གསུམ་དང་ཕོ་ལྷ་བ་སོགས་ཀྱི་དམག་ཤུལ་དུ་སྐྲི་གཡའ་བ་དང་འཇིགས་སུ་རུང་བ་ཤ་སྟག་ཡིན་པ་བཤད་མི་དགོས།

64. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུན་ཀྲི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ཤོག་གྲངས། ༡༨༧།

བཅུ་པ། དམག་ཕམ་རྒྱལ་ན་བྱ་བའི་འཕྲོ་སྒྲིང་སྟངས་གླེང་བ།

དམག་ཕམ་པའི་ཚེ་ན་རང་གི་ཚེ་སྲོག་གཅེས་སྤྲས་བྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེར་བརྩིས་ནས་དམག་ཕམ་མཁན་གྱི་ཕྱོགས་ལ་གྱོང་དང་དམག་རྒྱལ་མཁན་གྱི་ཕྱོགས་ལ་ཁེ་བཟང་ཅུང་ཟད་སྤྲད་ནས་ཞི་གྲོས་བྱ་ཐབས་བྱེད་དགོས། ཡང་ན་དམག་ཕམ་མཁན་གྱིས་མགོ་བསྒུར་ནས་དམག་རྒྱལ་མཁན་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་འདུག་རྒྱུ་དེ་རེད། དེ་གཉིས་ལས་གཞན་ནི་གནས་སྐབས་རང་གི་ལུང་པ་དང་རྒྱུ་ནོར་སོགས་ཡོད་ཚད་བློས་བཏང་ནས་གནས་སྐབས་རང་སྲོག་སྲུང་ཕྱིར་ལུང་པ་གཞན་དུ་བྲོས་ནས་གོ་སྐབས་རེག་ཚེ་དགྲ་བོར་དགྲ་ཤ་ལེན་རྒྱུ་དང་། ཡང་ན་དེ་ལས་གཞན་པ་དགྲ་བོའི་ཐོག་ཏུ་ཞོར་ནས་ཤི་རོགས་མགོ་སྒྲིལ་ཞིག་ཐོབ་ཐབས་བྱེད་པའམ་རང་ཤི་རྒྱུག་རྒྱུ་སོགས་ལས་མ་འདས།

དེ་ཡང་རང་གི་དགྲ་བོ་ཡ་རབས་དམ་པའི་ལུགས་ལས་མི་འདའ་མཁན་ཞིག་ཡིན་ན་དེ་ལ་མགོ་བསྒུར་ནས་རང་སྲོག་སྲུང་རྒྱུ་གལ་ཆེ་ཞིང་དེའི་སྐོར། གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་ནང་དུ་རྒྱལ་པོ་ཟླ་བའི་བློ་གྲོས་དམག་ཕམ་ནས་ཞུ་ཐུག་ཐབས་ཟད་སྐབས་སུ། དེའི་བློན་ཆེན་ཚངས་པའི་བློ་ལྡན་གྱིས་རྒྱལ་སྲས་གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་དམ་པའི་ལུགས་ལ་མི་འདའ་བའི་སྐྱེས་མཆོག་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་རྟོགས་ནས་མགོ་འདོགས་ཞུས་ན་ཕྲལ་ཕུགས་གཉིས་ཀར་ཕན་པར་སྨྲས་པ་འདིར་ཤེས་བྱེད་དུ་དྲངས་ན། ”སྟོབས་ལྡན་སྲིད་ཀྱི་རྒྱལ་ཐབས་བློ་ཆེན་གྱི། །སྤྱོད་ཚུལ་ཁོང་ཡངས་དཀྱིལ་ཆེ་བསྒྲུབ་དགོས་ན། །ལན་ཅིག་ཉམས་ཉེས་གྱུར་ཅེས་རྫོངས་གྱུར་པ། །བློ་གྲོས་ཆུང་ངུའི་ཚུལ་དེ་རིགས་པ་མིན། ། ''''''འཁོར་བ་སྙིང་པོ་མེད་པའི་དོ་ར་ན། །བདེ་སྡུག་འགྱུར་རྒྱུད་རྣམ་འགྱུར་རོལ་གར་མཁན། །སྐད་ཅིག་མི་བརྟན་གཡོ་བའི་ཚུལ་འདི་ལ། །ཤེས་རབ་ལྡན་པ་སུ་ཞིག་རྟག་པར་འཛིན། ། ''''''སྔོན་ལས་བྱེད་པོ་བདེ་སྡུག་ཟ་འོག་གི །ཐག་རིས་ལྟ་བུས་བཀོད་པའི་ཚུལ་དགོངས་ནས། །ཁྱོད་ཐུགས་གདུང་བའི་རྒྱ་ལས་གྲོལ་བར་མཛོད། ། ''''''ད་ནི་དེ་དག་དོ་ཟླ་མི་ནུས་ཕྱིར། །དམ་པའི་རིགས་ཅན་རེ་ཞིག་ཁྲིས་འཁྲུགས་ཀྱང་། །ཞི་ཞིང་དུལ་བའི་སྤྱོད་པས་བཏུད་བྱས་ན། །ཟོལ་མེད་རྗེས་སུ་འཛིན་པའི་སྐབས་ཡོད་ཕྱིར། །”[65] ཞེས་སོགས་ལྟར་རྒྱལ་པོ་ཟླ་བའི་བློ་གྲོས་གནས་སྐབས་བདེ་བ་དང་ཕྱིས་སུ་སླར་ཡང་རྒྱལ་པོའི་གོ་ས་ཐོབ་ཡོད། །དེ་བཞིན་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་དུ་ཡང་། “དུས་དེར་དཔལ་ལྡན་ནྣ་རོ་ཏ་པ་བསམ་བཞིན་མིའི་སྲིད་པ་བཟུང་བ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་མཚན་གྱི་རོལ་མོས་ཕྱོགས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་རྫོགས་པ་དེ་ཉིད་ཞུ་བ་གསོལ་ནས་ལ་ཐགས་རྒྱལ་

65. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཨུཏྤ་ལའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༨༧ ནས་ ༡༨༨།

པོ་སེང་གེ་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ། བདེ་ལྡན་རྣམ་རྒྱལ་རིགས་ཀྱི་མྱུ་གུ་དང་བཅས་པའི་ཟུར་ཕུད་རིན་པོ་ཆེའི་ཅོད་པན་འཆང་བའི་སིལ་ཁྲོལ་གྱི་སྒྲ་དབྱངས་ཅན་གྱི་མིའི་བདག་པོ་དགའ་ལྡན་རང་ཉིད་ཀྱི་ཞབས་སོར་ལ་མངོན་པར་འདུད་དུ་སྩལ་ཞིང་…………སྙིང་རྗེའི་ཡུལ་དུ་གཟིགས་ནས་སློལ་མཁར་དང་། སྲི་ཐུབ་དང་ཁྲིག་སེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་མཁར་གཞིས་བདུན་མངའ་རྩལ་དཔལ་འབྱོར་དང་བཅས་པ་བསྩལ། ”[66] ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ན་ལ་དྭགས་རྒྱལ་པོས་འབྲུག་པ་སྐྱབས་མགོན་གྱིས་གསུངས་ལ་གསན་ནས་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་ལ་གུས་ཕྱག་ཞུས་པ་བཞིན་གང་ཅིར་དགེ་བར་གྱུར་པ་འགོད་ཡོད། འོན་ཀྱང་ལ་དྭགས་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོས་བརྩམས་པའི་རྒྱལ་རབས་ནང་དུ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་དང་ལ་དྭགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོར་རྒྱལ་ཕམ་གཉིས་ཀ་བྱུང་བའི་སྐོར་དང་། ཡང་མཐའ་མར་ཕྱོགས་གཉིས་ཀར་རྒྱལ་ཕམ་ཐག་མ་ཆོད་པ། གཞན་པར་སོག་པོ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་ཙུང་ཟད་རྒྱལ་ནས་ཆིངས་འགྲིག་བྱས་སྐོར་བཤད་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་སྟབས་སུས་བཤད་པ་བདེན་མིན་ཁ་ཚོན་བཅད་ཆོག་ཆོག་ཅིག་མིན་པས་དཔྱད་གཞིར་བཞག་ཡོད།

ཏྟུན་གར་དང་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་དམག་འཁྲུག་སྐབས་ལྷ་བཟང་ཕྱོགས་གཏོགས་ཕམ་པའི་རྟགས་མངོན་པའི་སྐབས། ཕོ་ལྷ་བས་ལྷ་བཟང་ཁང་ལ་”ལྗོངས་འདིའི་དཔལ་འབྱོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་ཆགས་པར་ཡང་མི་རིགས་ཏེ། ནོར་ནི་བཏང་གི་སྲོག་ནི་མིན། [67]”ཞེས་རེ་ཞིག་ལྷ་ས་བསྐྱུར་ནས་ཞམ་རིང་ཙུང་ཤས་དང་བཅས་མཚོ་སྔོན་ཕྱོགས་སུ་མཉམ་དུ་ཐོན་རྒྱུའི་རེ་སྐུལ་བྱས་ན་ཡང་མ་ཉན་པར། བློ་བཟང་ཚོས་འཕེལ་ཞེས་པའི་འཁོར་ཞིག་དང་ལྷན་དུ་ཏྟུན་དམག་ཐོག་ཏུ་ཤོར་ཏེ་ཤེ་རོགས་མགོ་སྤྲིལ་ཞིག་བཙལ་ནས་ཚེ་སྲོག་བཏང་བས་དུས་དེ་ནས་བཟུང་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་རྒྱུད་པ་དང་བཅས་པ་གཏན་དུ་ཕམ་པར་གྱུར་པ་འདི་ནི་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་ནོར་འཁྲུལ་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པ་རྟོགས་ཐུབ།

དགྲ་ངན་གདུག་རྩུབ་ཅན་ཡ་རབས་དམ་པའི་ལུགས་ལས་འདས་པ་རྒྱ་འབྲས་ལ་རྔོངས་པའི་སྐྱེ་བོ་ཕོ་ལྷའི་ཕྱོགས་གཏོགས་གནག་སེམས་ཅན་མན་ཏྟུ་ལྟ་བུ་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་དེས་ང་ལུམ་སྦྱོར་གསུམ་བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད་དང་བཅས་པ་མིང་གི་ལྷག་མ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་བཟློས་པ་སོགས་ལ་གཞིགས་ཚེ་དགྲ་བོ་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུ་བ་ནི་བྱ་བའི་མཐའ་མ་ཡིན་པ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བདེན་

66. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༦༣།

67. ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧། ཤོག་གྲངས། ༢༥།

པ་རེད།

ནང་པའི་དམག་དོན་གྱི་བསམ་བློའི་ཐད་ལ་བཤད་ན་འདུལ་བ་གཞི་ལས། "ཡུལ་དང་སྲོག་ལ་གནོད་གྱུར་ན། །ས་བུས་ཀུན་དུ་སྲོག་བསྲུང་བྱ། །བློ་ཡིས་གཉིས་ཀ་དཔྱད་བྱས་ནས། །ཡུལ་ནི་ཡང་ཉིད་སྲོག་ནི་མིན། །" [68]ཞེས་གལ་ཏེ་རང་གི་ཡུལ་དང་རང་གི་སྲོག་གཉིས་ལས་གང་རུང་ལ་གནོད་པར་གྱུར་ན་སྐྱེས་བུས་དང་པོ་སྲོག་བསྲུང་དགོས་པར་བསྟན་ཡོད། ཡུལ་བསྲུང་བ་དང་སྲོག་བསྲུང་བ་གཉིས་ལས་གང་གལ་ཆེ་མིན་ཐད་ལ་དཔྱད་པ་བྱས་ན་རང་ཉིད་གསོན་པོར་གནས་ཐུབ་སོང་ན་ཡུལ་ནི་སླར་ཡང་ཐོབ་རྒྱུ་ཡོད་པ་དང་། སྲོག་ཤོར་ན་རྗེས་སུ་ཅི་ཡང་ཐོབ་རྒྱུ་མེད་པར་གསུངས་པ་ནི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་དག་ཅིག་རེད།

བཅུ་གཅིག་པ། མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་གསལ་བའི་ནང་པའི་དམག་དོན་གྱི་བསམ་བློ་སྙིང་ནས་མཇུག་བསྡུས་པ།

མདོ་མཁར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ནང་དུ་ནང་པའི་བསམ་བློ་དང་འབྲེལ་བའི་དམག་གི་སྐོར་བཤད་ཡོད། དེ་ཡང་གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་དུ། "དུ་མའི་སྲོག་ལ་རྒོལ་བ་ནི། །སྡིག་པའི་ཁུར་དུ་ལྕི་འགྱུར་བས། །སྒྱུ་རྩལ་ཆ་ཙམ་མིག་ལམ་དུ། །སྣང་བར་བྱས་ཏེ་ཆམ་དུ་འབེབས། །"[69] ཞེས་དམག་མི་དུ་མའི་སྲོག་ལ་རྒོལ་བ་ནི་སྡིག་པའི་ཁུར་པོ་ལྕི་བོ་ཞིག་ཡིན་པས། མི་བསད་ནས་ཚེ་འདིར་དམག་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ན་ཡང་། ཚེ་ཕྱི་མར་སྡིག་པའི་ལས་ཀྱིས་དམྱལ་བར་སྐྱེས་ནས་ཕམ་པར་འགྱུར་བར་བཤད་པ་ནི་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ལྟ་ཚུལ་རྣལ་མ་ཞིག་རེད། འོ་ན་དམག་འཁྲུག་གི་སྐབས་སུ་དགྲ་ཕྱོགས་ཀྱིས་རང་དམག་གི་སྟོབས་དང་ནུས་པ། དམག་ཤུགས། དམག་འཐབ་སྒྱུ་རྩལ་འགྲན་ཟླ་བྲལ་བའི་ཆ་རྣམས་མཐོང་བར་བྱས་པ་བརྒྱུད་དགྲ་བོ་འཇིགས་ནས་མགོ་བསྒྱུར་ཐབས་བཟོ་དགོས། དགྲ་བོ་མ་བསད་པར་དགྲ་ལས་རྒྱལ་བར་བྱེད་པ་ནི་འདི་ཕྱིའི་གཉིས་ཀར་དགེ་བའི་དམག་ལས་རྒྱལ་སྟངས་ཡག་ཤོས་དེ་ཡིན་པས། དེའི་སྐོར་གཞོན་ནུའི་གཏམ་རྒྱུད་དུ། "ལུས་སྲོག་འབྲལ་བའི་གཡུལ་གྱི་ལས། །སླ་ཡང་སྡིག་པའི་ཁུར་དུ་ལྕི། །བདག་ལྟའི་དོ་ཟླར་རྩོམ་པ་ནི། །འཁྲུལ་ལོ་རང་མཚང་འདིར་བསྟན་བྱ། །ཞེས་ཕྲུག་གི་སོར་མོ་རེ་རེས་བློ་ལྡན་དཔའ་བོ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་གི་སྐ

68. སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། འདུལ་བ་གཞི། སྡེ་དགེ་བཀའ་འགྱུར། d1པོད་རྟགས། (ཀ)ལྡེབ་གྲངས། (-1-1a311~1b3-1(.2a

69. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུནྡཱ་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༠༩

རགས་ཀྱི་བར་ནས་བཟུང་སྟེ་ཕྱད་དུ་ལན་གསུམ་བསྐོར་ཞིང་། ས་གཞི་ལ་ལན་གསུམ་བརྡབས་པས་རེ་ཞིག་བརྒྱལ་ཞིང་ར་རོས་ལྟར་བྱས་སོ། །"[70] ཞེས་སོགས་ཀྱིས་གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་དམག་འཐབ་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཉམས་འགྱུར་དགྲ་བོའི་མཐོང་བར་བྱས་ནས་དགྲ་བོའི་དམག་དཔོན་གཙོ་བོ་རྣམས་འཐབ་སེམས་བཅོམ་སྟེ་དགྲ་ལས་རྒྱལ་བར་གསུངས་པ་འདིས་དམག་རྒྱག་པའི་དགོས་པ་ནི་མི་གསོད་རྟ་སྒྲིལ་བྱ་རྒྱུ་དེ་མ་ཡིན་པར་གཙོ་བོ་རྒྱལ་ཁ་ལེན་དགོས་པར་བསྟན་པ་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་པའི་དམག་དོན་བསམ་བློར་ངོས་འཛིན་བྱ་ཚུལ་དེ་བཞིན་སྣ་བཞེད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་སུ། "སློབ་དཔོན་གྱི་ཞལ་ནས། མ་ག་ད་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཀྱི་སྒོ་མདུན་ན་ཟ་ཧུ་རྩེ་དོ་བྱ་བའི་མཆོད་རྟེན་གཅིག་གི་ནང་ན་རྒྱལ་པོ་མ་སྐྱེས་དགྲའི་བསྐལ་བ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གདུང་དང་རིང་བསྲེལ་མ་ག་དའི་བྲེའི་ཁབ་གཅིག་བཞུགས་པར་གྲགས་སོ་གསུངས་ནས། རྒྱལ་པོའི་དེ་སྤྱན་དྲངས་པའི་ཕྱིར་བོད་ཀྱི་རྟ་ཇོག་ཆགས་ལྷ་(སྣ)མནན་མ་ཐག་གཅིག་ཡན་ཆད་མ་ལུས་པར་འཆད་པ་ལ་བཟོས་ཏེ། འགོས་ཀྱིས་ཕག་རིར་འདུས། སློབ་དཔོན་གྱིས་ལམ་རྒྱུས་མཛད་ན་མཐའ་འཁོབ་བོད་ཀྱི་རྟ་པའི་དམག་ཕྱིན་པས། དཔལ་མོ་དཔལ་ཐང་དུ་གྲངས་ལ་བཏབ་པས། རྟ་པ་བྱེ་བ་ཕྲག་བཅུ་བཞི་བྱུང་། རྒྱ་གར་ཐ་འཁོབ་ཏུ་སླེབ་སྟེ་རྟོལ་བ་དང་། ཡུལ་དེའི་རྒྱལ་པོ་བྲེད་ནས་མཐའ་ཁོབ་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དེའི་རྟ་པ་འདི་འདྲ་ན། ཏང་བུ་ཚུང་གི་ཚོགས། སྐྱང་པོ་ཆེའི་ཚེག་(ཚོགས)ཅི་འདྲ་བར་འགྱུར་ཟེར་ནས། ཕོ་བྲང་གི་ཡ་ལད་ལ་བོད་ཀྱི་བཙན་པོ་ལྷམ་བཏགས་ནས། དེའི་འོག་ན་ཕར་འཁོར་དང་བཅས་པ་འཇུལ་ནས། ངའི་རྒྱལ་ཁམས་བཙན་པོ་ཁྱོད་ཀྱི་ཞབས་འོག་ཏུ་འཇུལ་ཞིང་བཅའ་དང་སྐྱེས་ལོ་ཐང་དུ་འབུལ་ཟེར་ཏེ། དེ་ལྟར་ཁས་བླངས་ནས་མངར་འདུས་ལགས། "[71]ཞེས་སོགས་གསལ་བ་བཞིན་སྔོན་ཆེ་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེའུ་བཙན་གྱིས་དམག་དཔུང་གྲངས་ལས་འདས་པར་མངོན་པར་བྱས་ནས་མི་གཅིག་གི་སྲོག་ལ་མ་འཚེ་བར་རྒྱལ་ཁ་བླངས་པར་མཛད་པ་ནི་འདི་ཕྱི་གཉིས་རྒྱལ་གྱི་ནང་པའི་དམག་དོན་ཐབས་བྱུས་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་རེད། ཕྱིས་སུ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་ཀྱང་མཚོན་ཁབ་རྩེ་ཙམ་དང་ཁྲག་ཐིགས་ཙམ་ཡང་མ་སྟོན་པར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དབང་དུ་བསྡུས་པ་ནི་ནང་པས་རྒྱལ་ཁ་ལེན་སྟངས་ཞིག་ཡིན་པར་གསལ་བར་གྲུབ། །

70. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཤུཀྲི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ། ཤོག་གྲངས། ༡༧༥།

71. རྩོམ་སྒྲིག་མཁན་བདེ་སྐྱིད། ཐ་བཞེད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། སྦ་བཞེད་ཅེས་བྱ་བ་ལས། སྦས་གསལ་སྣང་གི་བཞེད་པ་བཞུགས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང ༢༠༠༡། ཤོག་གྲངས། ༡༢༤།

ལུང་ཐོ།

༡། མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གཞོན་ནུ་ཟླ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཤུཀྲི་ཀའི་ཕྲེང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༩ པར་ཐེངས་བཞི་པ།

༢ ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་མིའི་དབང་པོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་འཇིག་རྟེན་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡།

༣། ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། བཀའ་བློན་རྟོགས་བརྗོད། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༡།

༤། སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། འདུལ་བ་གཞི། སྡེ་དགེ་བཀའ་འགྱུར། d1པོད་ཏགས། (ཀ)ལྡེབ་གྲངས། (a1~311b2.)

༥། བཀྲ་ཤིས་རབ་རྒྱས། མར་ཡུལ་ལ་དྭགས་ཀྱི་སྔོན་རབས་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ།། གླེ་ལ་དྭགས། ༢༠༠༦

༦། ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས་འཆི་མེད་གཏེར། བསོད་ནམས་ཚེ་བརྟན་ཡོ་སེབ་དགེ་རྒན། བསོད་ནམས་སྐྱབས་ལྡན་དགེ་རྒན། ༡༩༧༥།

༧། འཇམ་དབྱངས་རྒྱལ་མཚན། ལ་དྭགས་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སྙིང་པ། དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ཆེད་བརྗོད་དང་བཀའ་ཤོག་ཀུན་བཏུས་འཕྲུལ་གྱི་གློག་སྐད། ལ་དྭགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་ལྷན་འཛོམས། གླེ། དཔར་ཐེངས་དང་པོ། ༢༠༠༨།

༨། ཞ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། གླེགས་བམ་དང་པོ། དཔར་ཐེངས་བཞི་པ། ༢༠༠༧།

༩། ཚབ་སྤྲེལ་ཚེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་དང་ནོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན། ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་འཕྲེང་བ། བོད་ལྗོངས་ཡིག་སྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦ དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ།

༡༠། རྩོམ་སྒྲིག་མཁན་བདེ་སྐྱིད། ཟ་བཞེད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩།

༧གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་ཉི་ཧོང་ནས་ཕེབས་པའི་བོད་དམག་གི་དམག་རྩེད་སློབ་སྟོན་པ་ཡ་སུ་ཛི་རོ་ཡ་ཛི་མ་ (YasujirŌ Yajima) ཡི་སྐོར་ལ་མདོ་ཙམ་གླེང་བ།

ལྷ་ཁ། འཇམ་དབྱངས་དོན་གྲུབ།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས། བཀའ་དྲིན་ཟླ་མེད་༧གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་དུས་སུ་བོད་ནང་དུས་རབས་ཀྱི་འགྲོས་དང་མཐུན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་མང་པོ་ཞིག་ལེགས་བཅོས་གནང་ཡོད་པའི་ཁོངས་སུ། དྲག་པོ་དམག་གི་འདུ་འགོད་དང་འབྲེལ་བའི་དམག་དོན་ཐད་རླབས་ཆེན་གྱི་ལེགས་བཅོས་དང་ཡར་རྒྱས་གཏོང་གནང་མཛད་ཡོད་ཅིང་། སྐབས་དེར་བོད་དམག་རྣམས་ལ་དེང་རབས་ཀྱི་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་དམག་སྦྱོང་སྦྱོང་སྟངས་ཐད་ཕྱིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་བཞི་ནས་ཆེད་ལས་དམག་རྩེད་སློབ་སྟོན་ནམ་དགེ་རྒན་གདན་དྲངས་ནས་བོད་དམག་གི་དམག་སྦྱོང་དང་དྲག་ལས་ཀྱི་གནས་ཚད་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ཡར་རྒྱས་བཏང་གནང་ཡོད་པའི་ཁྲོད། ཉི་ཧོང་གི་དམག་རྩེད་སློབ་སྟོན་པ་ཡ་སུ་ཛི་རོ་ཡ་ཛི་མ་ (YasujirŌ Yajima 1882-1963) བོད་ལ་སླེབས་ནས་དུས་ཡུན་ལོ་ངོ་དྲུག་ (*༡༨༨༢-༡༩༦༣*) ལྷག་ཙམ་གྱི་རིང་བོད་དམག་ལ་སློབ་སྟོན་གནང་ཡོད་པའི་ཉེར་ལེན་ལས། བོད་དམག་གི་དམག་རྩེད་སྦྱོང་བརྡར་ལ་ཉི་ཧོང་གི་དམག་དོན་ཤན་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད། དེས་ན་དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་སྐབས་དེའི་བོད་དམག་གི་སློབ་སྟོན་པའམ་དམག་རྩེད་སློབ་སྟོན་པ་ཡ་སུ་ཛི་རོ་ཡ་ཛི་མ་ (YasujirŌ Yajima) ཁོང་གི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འཕྲོས་ཏེ་ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་དམག་དོན་བྱ་བཞག་ལ་ཞབས་འདེགས་ཇི་ཞུས་སྐོར་ལ་མདོར་བསྡུས་ཙམ་གླེང་ཡོད།

[བཙ་ཆད་གཙོ་བོ།] ༧གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག བོད་དམག ཡ་སུ་ཛི་རོ་ཡ་ཛི་མ། ཉི་ཧོང་། དམག་རྩེད།

སྐྱིད་སྡུག་བའི་གདམ་ཐན་ཐུན།

དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པའི་དུས་མཇུག་སྤྱི་ལོ་ ༡༨༩༥ ལོར་བཀའ་དྲིན་ཟླ་མེད་ ༸གོང་ས་ ༸རྒྱལ་དབང་བཅུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་བོད་ལྗོངས་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མི་འཛིགས་གདོང་ལྔས་བརྒྱན་པའི་སེང་གེའི་ཁྲི་ལ་འཁོད་དེ་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་དུ་གྱུར། ཡིན་ནའང་བོད་ཀྱི་གནམ་དཔེར། བུ་སྐྱེས་པ་དང་དུས་ངན་ཞེས་པའི་དཔེ་ལྟར་དུས་སྐབས་དེ་ནི་འཛམ་གླིང་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ཁྲོད་དུ་སྲིད་དོན་གྱི་གཡོ་འགྱུར་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ལ་འཁེལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ནང་དུ་ཡང་དབང་ཆའི་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་མེ་ལྕེ་མ་ཞི་བར་ལྷུ་མཐུད་གནས་ཡོད་པས། ལམ་ལྗོངས་མ་བྱུང་བ་མ་གཏོགས་དེ་མོ་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པ་ངག་དབང་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་ ༸གོང་ས་མཆོག་གི་སྐུ་སྲོག་ལ་ཐོ་འཚམས་པའི་བྱ་བ་བརྩམས་ཡོད་ཀྱང་། མཐར་ངན་བྱུས་ལམ་དུ་མ་སོང་བར་ཇུན་རྐུབ་བརྡོལ་ནས་དེ་མོའི་བསྟན་རྒྱས་གླ་བྲང་ཉེ་ལྟོས་དང་བཅས་པར་སྐྱུ་ཉེས་ཕོག་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༤ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་འཁྱོར་མཚམས། ཤིང་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༤ ལོའི་བོད་ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་ ༸གོང་ས་མཆོག་སྐུ་འཁོར་ཉུང་ཤས་ཤིག་དང་ལྷན་དུ་གནས་མཆོག་ཉེ་མ་ལྷ་ས་ནས་ཆིབས་ཁ་གནང་སྟེ་སོག་ཡུལ་ལ་ཉེན་ཡོལ་དུ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་རྒྱ་ནག་ལ་ཕེབས་པ་དང་། ས་བྱ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༨ ལོའི་བོད་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༨ ཉིན་རྒྱ་ནག་ནས་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ལ་ཞབས་སོར་འཁོད་ནས་ཟླ་བ་གཉིས་ཙམ་ལས་མ་ཕྱིན་པར་རྒྱ་ནག་ལུའུ་ཙུན་དམག་མི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་སླེབས་པས། དེ་མ་ཐག་ལྕགས་ཁྱི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༠ ལོའི་བོད་ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༣ མཚན་མོར་ནོར་གླིང་ཕོ་བྲང་ནས་ཞལ་བྲལ་ཏེ་རྒྱ་གར་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་ལ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་ཞིང་། རྒྱ་གར་དུ་ཁྲོད་ལོ་ངོ་གཉིས་ལྷག་ཙམ་བཞུགས་ནས་མཐར་ཆུ་བྱི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༢ ལོའི་བོད་ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༡༦ ཉིན་རྩེ་ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལར་ཞབས་སོར་འཁོད་ཐུབ་པ་བྱུང་། གང་ལྟར་མི་ལོ་ཧྲིལ་པོ་བརྒྱད་ཙམ་གྱི་ལོ་ཟླའི་རིང་གཞན་ཡུལ་དུ་ཡ་ང་བའི་སྐྱབས་བཅོལ་གྱི་སྐུ་ཚེ་བསྐྱལ་ནས་བཞུགས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱུས་མེད་གཞན་ཡུལ་འགྲིམས་པའི་ལོ་ཟླའི་ནང་ཁོང་གི་ཐུགས་ལ་རང་ཡུལ་རང་གིས་སྐྱོང་བར་དམག་དོན་འདི་ཧ་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའི་ངེས་ཤེས་གཏིང་ནས་འཁྲུངས་ཏེ་བོད་དུ་ཕྱིར་ཕེབས་མ་ཐག་སྐུ་དྲག་གི་བུ་ཕྲུག་བཞི་ཨིན་ལན་ལ་སློབ་སྦྱོང་དུ་བཏང་གནང་བ་དང་། དེ་ནས་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་མཆོག་བོད་དམག་གི་དམག་སྤྱི་ཆེན་མོར་བསྐོ་བཞག

གནང་ནས་བོད་དམག་གི་ཕྱོགས་ཡོངས་ཀྱི་གནས་ཚད་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུའི་ཐུགས་རེ་བཅངས་པ་རེད། ལས་འགུལ་འདིའི་ཆ་ཤས་སུ་བོད་དམག་རྣམས་ཀྱི་དམག་རྩེད་སྦྱོང་བརྡར་ཆེད་ཨིན་ཇི་དང་། ཨུ་རྡུ་སུ། རྒྱ་མི། ཉི་ཧོང་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་མི་འདྲ་བ་ཁག་བཞིའི་ལུགས་སོ་སོར་བསླབས་ཡོད་པ་དང་། མཐར་དེ་དག་ལས་ཨིན་ཇིའི་ལུགས་དེ་ཡག་ཤོས་སུ་གཟིགས་ནས་བོད་དམག་གི་སྦྱོང་བརྡར་སྐོ་ཀུན་ནས་ཨིན་ལུགས་དང་མཐུན་པ་བཟོས་གནང་བ་རེད།

བོད་འདི་དེང་རབས་སྤྱི་ཚོགས་དང་མཐུན་པར་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་ཐུབ་པར་དམག་དོན་གྱིས་གལ་ཆེའི་ནུས་པ་ཐོན་ཡོད་ཅིང་། བོད་དམག་གི་དམག་དོན་འཕེལ་རྒྱས་གླིང་དགོས་ན་འཛར་པན་གྱི་མི་སྣ་འདིའི་སྐོར་ལ་ངེས་པར་དུ་གླིང་དགོས་ངེས་ལགས་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་ཉེ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་ནང་ཉི་ཧོང་བ་ཡ་སུ་ཇི་རྣོ་ཡ་ཇི་མ་ཁོང་གི་སྐོར་ལ་ཡིག་ཐྲེང་ཁ་ཤས་ཙམ་ལས་མཇལ་རྒྱུ་མེད་ལ། ལྷག་པར་དུ་བོད་ཡིག་ཐོག་ཁོང་གི་སྐོར་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱས་པ་ཏ་ལམ་མཇལ་རྒྱུ་མི་འདུག[1]པས། འདིར་བོད་ཡིག་ཐོག་བྲིས་པའི་ཁོང་གི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཐར་ཐོར་དག་གི་ཐོག་ཉི་ཧོང་བས་བྲིས་གནང་བའི་ཨིན་ཡིག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ནས་ཁ་གསབ་བྱས་ཏེ་ཙུང་འཕྱུས་སྐོ་ཚང་བ་ཞིག་འབྲི་རྒྱུའི་འབད་རྩོལ་བསྐྱེན་ཀྱང་། གཅིག་ནས་ཁོང་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དཀོན་པ་དང་། གཉིས་ནས་འཛར་པན་དུ་ཕྱིན་ནས་དེའི་སྐོར་རྩད་གཅོད་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ད་དུང་ཡང་མ་འདང་བའི་ཆ་མང་པོ་ཡོད་ངེས་པས་མཁྱེན་ཡངས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་སྨྲ་བ་ཚོས་སློབ་སྟོན་དང་ཡོ་བསྲང་ཡོད་པ་ཞུ།

དང་པོ། དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་ཉི་ཤུ་བར་གྱི་བོད་དམག་གི་ཟུང་འཕེལ་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་མདོར་ཙམ་གླེང་བ།

དུས་རབས་བདུན་པའི་སྐབས་སུ་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་འདི་བཞིན་གཅིག་གྱུར་བཟོས་རྗེས་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་དྲུག་གམ་ཁོད་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་རྒྱ་ཁྱབ་གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད་པའི་ནང་། བོད་ཡུལ་རུ་ཆེན་ལྔ་[2]རུ་ཕྱེ་བ་དང་། སྟོད་ཀྱི་སྟེང་སྡེ་དྲུག་

1. སྐལ་བཟང་གཡུང་དྲུང་ཚེ་རིང་། བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་དང་མདའ་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་བཞེས་མྱོང་བའི་ཉི་ཧོང་པ་ཞིག་གླིང་བ། ཁ་བརྡ། སྤེལ་དུས། ༢༠༡༨ ༠༥། ༠༧

2. རུ་ཆེན་ལྔ་ནི། རུ་ལག གཡས་རུ། དབུ་རུ། གཡོ་རུ། སུམ་པ་བཅས་སོ། །

ཙུ་རྩ་གཅིག[3]ཊུ་ཕྲེ་སྐེ། ཊུ་དར་དང་། ཊུ་ཏྲ། ཊུ་སྐབ། ཡིག་ཚངས། དམག་བཞེད། མགོ་གྲངས་སོགས་གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད། འདིར་དཔེ་མཚོན་གྱི་ཚུལ་དུ་སྟོང་སྡེ་གཅིག་གི་སྐོར་ཞུས་ན་འདི་ལྟ་སྟེ། "གཡོ་ཊུ་སྟོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ནི། སྨད་སྟག་ཚང་གཡུ་བརྟན་བྱ་བ་ཡིན། ཊུ་ཏྲ་ནི་སྟག་གི་བྱ་མ་ཚོ་ཅིག ཊུ་དར་ནི་སེང་གེ་ཁ་སྒྲོད། ཊུ་སྐབ་ནི་ཞང་མ་བཞེངས་སྟོས་ཆུང་། ཡིག་ཚངས་ནི་ཟྲངས་ཀྱི་ཡི་གེ། དམག་བཞེད་ནི་ཞ་ཉེའི་ཐེམ་བུ་བཛོལ་བ་འདྲ། མགོ་གྲངས་ནི་སུམ་འབུམ་ལྷ་ཁྲི་ཡོད་"[4]ཅེས་པ་ལྟ་བུས་མཚོན་ཐུབ་པ་དང་། དེ་རྗེས་བོད་བསིལ་བུར་འཕྲོར་རྗེས་ལུང་ཆུང་རེ་ལ་དཔོན་ཆུང་རེས་དབང་བསྒྱུར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས་རང་གི་ས་ཁོངས་ཆུང་ཆུང་དེར་དགྲ་འགོག་བྱེད་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཡུལ་དམག་འགའ་ཡོད་ན་ལས་གཞན་དམག་གི་སྒྲིག་འཛུགས་ཚད་ལྡན་ཞིག་བྱུང་མྱོང་མེད་པ་འདྲ་ལ། ལྷག་པར་དུ་ས་ཕག་རིན་གཙང་བཞིའི་དུས་སྐབས་སུ་བོད་ནང་སྡེ་དཔོན་ཚན་པ་སོ་སོའི་རང་སྐྱོང་དང་རྒྱ་བསྐྱེད་དབང་བསྒྱུར་གྱི་ཆེད་དུ་དམིགས་ཏེ་སྐོར་གྱི་དམག་དཔུང་གང་འཚམས་རེ་འཛུགས་ཉར་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་པ་ལས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་ཅིང་སྒྲིག་འཛུགས་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་གཞུང་དམག་བྱུང་མེད། དེ་རྣམས་དུས་རྒྱུན་དུ་ཁྲིམ་དུ་སྡོད་པ་དང་། ལོ་རེ་བཞིན་དམག་སྦྱོང་གི་སྦྱོང་བརྡར་ཡང་བྱེད་སྲོལ་ཡོད། དམག་འཁྲུག་ལངས་སྐབས་སྲིད་དབང་འཛིན་མཁན་དེས་མངའ་ཁུལ་སྡེ་ཁག་ལ་དམག་སྐུལ་གྱི་གྲངས་འབོར་གྱི་བཀའ་བཏང་སྟེ་དུས་ཐོག་ཏུ་སྐོང་བསྡུ་བྱས་ནས་སྡེ་ཁག་སོ་སོས་རང་ཁུངས་ཀྱི་དམག་རྣམས་ཀྱི་འགོ་འདོམས་དམག་དཔོན་བྱེད་པ་དང་། དེ་རྣམས་རྒྱུན་དུ་ཁྲལ་འུལ་རྒྱུགས་མཁན་གྱི་དམག་མི་ཡིན་པ་དང་། རྒྱུགས་རང་འཁུར་ཡིན་སྟབས་དམག་ཤུགས་དེ་ཙམ་མེད།[5]

སྤྱི་ལོ་ ༡༧༩༢ ལོར་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གི་སྲིད་གཞུང་དབུ་བརྙེས་པ་ནས་བཟུང་སྔར་གྱི་དམག་མིའི་ལམ་ལུགས་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་བྱུང་སྟེ་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་གཟིམ་པ་ཞེས་པའི་གནའ་བོའི་ཆོས་རྒྱལ་སྐབས་ཀྱི་དྲག་པོའི་དམག་གི་རྣམ་པ་མཚོན་པའི་དྲག་དཔུང་གི་རྩ་འཛུགས་ཤིག་འཛུགས་གནང་མཛད་ཅིང་། དེའི་འོས་འགན་གཙོ་བོ་ནི་"གོང་ས་མཆོག་གི་གཟིམ་ཆུང་ཡས་མས་ལ་བསྐོར་སྲུང་གི་འགན་འཁུར་གྱི་ཡོད་[6]པ་དང་། ལྷ་ལྡན་རྒྱལ་སར་བསྐོར་གཡེངས་སོགས་ཞུ

3. དབུ་ཊུ་དང་། གཡོ་ཊུ། གཡས་ཊུ། ཊུ་ལག ཞང་ཞུང་གི་ཊུ་བཅས་ལ་སྟོང་སྡེ་བཅུ་རེ་དང་། སུམ་པའི་ཊུ་ལ་སྟོང་སྡེ་བཅུ་གཅིག་བཅས་བསྡོམས་པས་སྟོང་སྡེ་དྲུག་ཅུ་རེ་གཅིག་ཏུ་དབྱེ་ཡོད།

4. འབྲི་གུང་ཆེ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས། སྟོང་བཙན་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ཤོག་གྲངས། ༢༨༩

5. སྟག་ལྷ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། མི་ཚེའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ། དེབ་ཕྲེང་གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཤོག་གྲངས། ༡༣༣

6. སྟག་ལྷ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། མི་ཚེའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ། དེབ་ཕྲེང་གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཤོག་གྲངས། ༡༣༩

སྒོ་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་དུ་ལྷ་སའི་སྐྱོན་ལམ་གཏོར་རྒྱག་ཉིན་སྔར་སྲོལ་དམག་ལུགས་ལྟར་ཁྲབ་རྩོག་འཁོར་གསུམ་གྱོན། བོད་མདའ་འཇམ་གྲགས། མདའ་གྲི་མདུང་གསུམ་བཟུང་ནས་རྟ་དམག་དང་། རྐང་དམག་གཡས་རུ་དང་། གཡོན་རུ་སྟེ་ཚན་མ་འདྲེས་པར་གནའ་བོའི་གཡུལ་རྩེད་དང་། ཁ་ཐད་ཤོད་རེས་བྱེད་པ་དང་། མཚམས་སོ་སོར་བོད་མདའ་འཛམ་གྲགས་དུས་གཅིག་ཏུ་རྒྱག་པ། རྐང་དམག་ནས་ཞུབ་རྩེད་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདྲ་མིན་གཟིགས་འབུལ་ཞུ་སྲོལ་ཡོད། [7]

སྐབས་དེ་དུས་བོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་ནི་ཧ་ཅང་ཉམས་དམའ་པོ་ཞིག་ཡོད་ཚོད་འདུག་སྟེ། <<རྡོ་རིང་པཎྜི་ཏའི་རྣམ་ཐར་>>ལས། “དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་ཆབ་འབངས་རྣམས་ནི་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་གྱི་ཐུགས་རྗེར་དབུས་གཙང་དུས་གཟིར་བྱུང་ཚུན་ནས་འདི་ལོ་ཕན་དམག་གི་མིང་ཙམ་ཡང་མ་གྲགས་པའི་དུས་བདེ་ཞོད་འཇགས་ལ་སོང་སྐབས་བསྐོར་རེས་གཟིམ་ཚུང་སྐར་པའི་རྐང་དམག་དང་། བཀའ་མདའ་ལས་ཚན་པ་སོགས་ཀྱི་རྟ་དམག་ཁྲུ་བསྡུས་ལྷ་ལྡན་སྨོན་ལམ་ཆེན་མོའི་རྗེས་འབྲེལ་གཏོར་རྒྱབ་ཏུ་ཡོང་སྲོལ་དེ་ཙམ་མ་གཏོགས་དེང་དུས་དང་མི་འདྲ་བར་འདི་སྐབས་བོད་འདིར་ཁྲལ་དམག་ཉིས་འཛིན་བྱེད་མི་ཤ་དག་ལས་དམག་མི་ཞེས་དགྲ་བྱུང་ན་དོན་ཚོག་མ་ནི་གཏན་ནས་མེད་སྐབས་དགོས་དུས་གྲ་མ་འགྲིགས་བྱུང་དོགས་དམག་དེབ་རྩ་བ་བསྟན་པའི་དབུས་གཙང་དྭགས་ཀོང་ཁུལ་དུ་མདའ་མགྱོན་སྤྲེལ་པོ་ཞིབ་གཙོད་ལ་ཆེད་བསྐུལ་མཛད་སོང་”[8]ཞེས་གསུངས་ཡོད་པ་ལས་རྟོགས་ཐུབ།

དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་ནང་དབུས་གཙང་སྡེ་གཟར་གྱི་རྐྱེན་ལས་ཆེད་དམག་བོད་དུ་སླེབས་པ་དང་། ཕོ་ལྷ་བའི་སྲས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་སྲིད་སྐྱོང་བའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་བོད་གཉིས་དམག་འཁྲུག་བྱུང་བ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་དམག་དོན་ཐད་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱུང་། དེ་ཡང་གོར་བོད་དམག་འཁྲུག་གི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༩༣ ལོར་བོད་དམག་ ༣༠༠༠ གསར་འཛུགས་གནང་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་དབུས་གཙང་རྫོང་གཞིས་ཁག་ལ་ཆ་གསེས་ཀྱིས་གཞིས་རྩེ་དང་དབུས་ཁུལ་ནས་དམག་མི་ཆིག་སྟོང་རེ་དང་། རྒྱལ་རྩེ་དང་དིང་རི་ཁུལ་ནས་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་རེ་བཅས་ཁྱོན་དམག་མི་སུམ་སྟོང་བསྡུས་པ་དང་། གཞིས་ཀ་རྩེ་དང་དབུས་གཉིས་ཀྱི་དམག་སྐར་ལ་མདའ་དཔོན་གཉིས་རེ་དང་། རྒྱལ་དིང་གཉིས་ལ་མདའ་དཔོན་རེ་བསྐོ་བཞག་སྐུལ་ཞིང་། དེ་རྣམས་ལ་

---

7. རྒྱལ་རྩེ་རྣམ་རྒྱལ་དབང་འདུས། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་བའི་དམག་དོན་ལོ་རྒྱུས། དེབ་ཕྲེང་དང་པོ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ཤོག་གྲངས། ༡༨

8. རྡོ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར། རྡོ་རིང་པཎྜི་ཏའི་རྣམ་ཐར། སྟོད་ཆ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ཤོག་གྲངས། ༥༨༡

ཡོངས་གྲགས་སུ་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་སྒར་རམ་བོད་དམག་སུམ་སྟོང་ཟེར། [9]

དེ་རྗེས་༸གོང་ས་༸སྐྱབས་མགོན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༢ ལོ་མཇུག་བོད་ལ་ཆིབས་ཞལ་བསྒྱུར་རྗེས་བོད་ལྗོངས་དམག་སྤྱི་ཁང་གསར་བཙུགས་གནང་བ་མ་ཟད། དེ་སྔ་གོར་བོད་སྡེ་གཟར་གྱི་དམག་འཁྲུག་སྔ་རྗེས་དང་། ཨིན་ཇིའི་དམག་འཁྲུག་སྔ་ཕྱི་རིམ་བྱུང་ལ་བརྟེན་འབྱུང་འགྱུར་རང་ཡུལ་རང་གིས་སྲུང་བའི་ཆེད་དུ་སྔར་༸གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པའི་སྐབས་སུ་བཙུགས་པའི་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་སུམ་སྟོང་གི་དམག་རྟེན་དམག་ཇང་རེར་ཚ་སྙོམས་བྱས་ནས་ས་ཞིང་སོན་ཁལ་ ༤༠ ནས་ ༧༠ ལ་སླར་ཡང་དམག་མི་འགེལ་སྐུལ་བྱས་པ་སྟེ་དབུས་ཁུལ་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་ཇང་གཉིས་རེའི་སར་སྐུ་སྲུང་དམག་རེ་དང་། གཙང་ཁུལ་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་ཇང་བཞི་རེའི་སར་སྐུ་སྲུང་དམག་རེ་བསྡུ་སྒྲིག་བྱས་པ་ཁྲོན་དམག་གྲངས་ཆིག་སྟོང་ཐམ་པ་ཡོད་པའི་འགོ་འདོམས་མདའ་དཔོན་གཅིག་དང་། རུ་བརྒྱ་ལྡིང་བཅས་གསར་བསྐོས་ཀྱིས་༸གོང་ས་མཆོག་གི་སྐུ་སྲུང་ཞུ་བྱར་ནོར་གླིང་དུ་ཀ་དང་སྐུ་སྲུང་དམག་སྒར་ཞེས་པ་གསར་དུ་བཙུགས་པ་དང་། དེ་དང་དུས་མཚུངས་སྔར་ཡོད་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་མི་སུམ་སྟོང་ཡོད་པའི་ཁྲོད་ནས་དབུས་ཁུལ་གྱི་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་མི་ཆིག་སྟོང་ལ་ཁ་དང་གྲྭ་བཞི་དམག་སྒར་དང་། གཙང་ཁུལ་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་མི་ཆིག་སྟོང་ལ་ག་དང་གཞིས་རྩེ་དམག་སྒར། རྒྱལ་རྩེ་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་ཐམ་པར་ང་དང་རྒྱལ་རྩེ་དམག་སྒར་དང་། གཙང་སྟོད་དིང་རི་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་ཐམ་པར་ཙ་དང་དིང་རི་དམག་སྒར་ཞེས་པ་ལ་སོགས་དམག་སྒར་གྱི་མིང་ཚང་མ་ཀ་མད་བཞིན་བསྒྲིགས་ཡོད། [10]

ལྷག་པར་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༨ ལོར་རྒྱལ་རྩེ་ཁུལ་དུ་དམག་དཔོན་སློབ་སྦྱོང་གསར་འཛུགས་ཀྱིས་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་སྡེར་པའི་བུ་ཕྲུག་ཁག་གཅིག་ལ་དབྱིན་ཇིའི་དམག་གི་སྒྲིག་སྲོལ་དང་མེ་མདའ་རྒྱག་སྟངས། རུ་སྒྲིག་སྟངས། དམག་རྒྱག་སྟངས་བཅས་སློབ་སྦྱོང་སྤྲད་ཡོད་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༢ ལོར་བཀའ་མགྲོན་གཡུ་ཐོག་སྲས་བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་དང་། ཕྲེང་རིང་སྲས་འཇིགས་མེད་སུམ་རྩེན་དབང་པོ། སྐུ་སྲུང་དམག་སོགས་མི་གྲངས་ཉེར་ལྔ་རྒྱལ་རྩེའི་དམག་དོན་སློབ་སྦྱོང་

9. སྟག་ལྷ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། མི་ཚེའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ། དེབ་ཕྲེང་གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཤོག་གྲངས། ༡༣༥

10. ཀ་དང་སྐུ་སྲུང་དམག་སྒར། ཁ་དང་གྲྭ་བཞི་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་སྒར། ག་དང་གཞིས་རྩེ་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་སྒར། ང་དང་རྒྱལ་རྩེ་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་སྒར། ཙ་དང་དིང་རི་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་སྒར། ཚ་དང་གཟིམ་ཆུང་མེ་སྒྲིགས་དམག་སྒར། ཛ་དང་བརྒྱད་བཞིའི་དམག་སྒར། ཉ་དང་བརྒྱད་བཞིའི་དམག་སྒར། ཏ་དང་བརྒྱད་བཞིའི་དམག་སྒར། ཐ་དང་བརྒྱད་བཞིའི་དམག་སྒར། ད་དང་ཕུ་ལི་སུ་དམག་སྒར། ན་དང་ལྷ་ཞོལ་ཡུལ་དམག་དམག་སྒར། པ་དང་དབུས་ཁུལ་གྲོང་དྲག་དམག་སྒར། ཕ་དང་བཅུ་གཉིས་དྲུག་སྟའི་དམག་སྒར། བ་དང་ཀོང་ཁུལ་ཡུལ་དམག་གི་དམག་སྒར། མ་དང་གཙང་ཁུལ་གྲོང་དྲག་དམག་སྒར་བཅས་སོ།།

དུ་བཏང་ནས་དྲག་པོའི་སློབ་སྦྱོང་ཐོན་མཚམས་ལོ་དེར་གཡུ་ཐོག་སྲས་ལ་གྲོང་དྲག་དམག་སྒར་གྱི་མདའ་དཔོན་དང་། ཕྲེང་རིང་སྲས་ལ་མདའ་ཚབ། དེ་མིན་སྐེར་པའི་བུ་ཕྲུག་འགའ་ཤས་ལ་རུ་དཔོན་དང་། བརྒྱ་དཔོན་བཅས་བསྐོ་བཞག་སྩལ་ཡོད་[11]པ་སོགས་བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེར་ཉ་མོ་མཟིན་མ་གཏོགས་མཚོ་མོ་མ་བསྐོར་བ་མེད་ཅེས་པའི་དཔེ་ལྟར་“གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་དུས་སུ་བོད་འདི་རང་ས་རང་སྲུང་དང་། རང་ས་རང་སྐྱོང་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་དམག་དོན་གི་ཐོག་ལ་འཛམ་གླིང་སྟོན་ཐོན་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་ནས་ལེགས་ཆ་ཚུར་ལེན་གྱིས་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་འཕེལ་རྒྱས་བཏང་གནང་ཡོད་པ་ནི་གཞལ་བར་དཀའ་བའི་བཀའ་དྲིན་གྱི་ཕུང་པོ་ཞིག་ཡིན།

གཉིས་པ། “རྒྱལ་མཆོག་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་སུ་བོད་དམག་གི་ལམ་ལུགས་དང་སྒྲིག་གཞིར་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ལེགས་བཅོས་ཇི་ལྟར་གནང་བའི་སྐོར།

<<བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཕྲེང་བ་>>ལས། “ཤིང་སྟག་ (༡༧༡༩) ལོར་སིམ་ལའི་གྲོས་ཚོགས་གྲོལ་ནས་ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་བོད་དམག་བཅོས་སྒྲིག་དང་རྒྱ་བསྐྱེད་བཏང་སྟེ་བོད་དམག་དམག་སྒར་གཅིག་ལ་ཉི་ཧོང་གི་དམག་དཔོན་ཧྲིང་པ་ཡ་སུ་མ་ཇི་ཡ་ནས་ཉི་ཧོང་གི་དྲག་པོའི་ལུགས་སྲོལ་གྱི་དམག་རྩེད་དང་། དམག་སྒར་གཅིག་ལ་ཨུ་རུ་སུའི་དྲག་པོའི་སློབ་སྦྱོང་ཐོན་པ་སོག་པོ་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཚན་ནས་ཨུ་རུ་སུའི་ལུགས་ཀྱི་དམག་རྩེད། དམག་སྒར་གཅིག་ལ་ཨིན་ཇིའི་ལུགས་ཀྱི་དམག་རྩེད། སྔར་ཡོད་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་རྩེད་བཅས་ཁག་སོ་སོར་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་དུ་བཅུག་སྟེ་དམག་རྩལ་འགྲན་བསྡུར་གྱིས་དམག་རྩེད་གང་ཞིག་དགེ་མཚན་ཆེ་བ་ཡོད་མེད་གཟིགས་ཞིབ་དང་འབྲེལ་བོད་དམག་ཆིག་ཁྲི་ཙམ་འཛུགས་རྒྱུའི་འཆར་འགོད་གནང་། དེའི་སྤྱི་ཁྱབ་དམག་དཔོན་ཆེ་བ་བཀའ་བློན་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་དང་། དམག་སྤྱི་གཞོན་པ་ཐའི་ཇི་ཁྲི་སྨོན་ནོར་བུ་དབང་རྒྱལ་ལ་བསྐོ་གཞག་བསྩལ། དེ་རྗེས་དམག་སྒར་གསར་རྙིང་རྣམས་ཀ་སྡེའི་གོ་རིམ་སྡེ་ཚན་བསྒྲིགས་ཤིང་། དམག་དར་དང་། དམག་སྤྱི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་རྩ་འཛུགས་སྒྲིག་གཞི། དམག་ཁྲིམས་སོགས་གཏན་འབེབས་གསལ་བསྒྲགས་གནང་། ”[12]ཞེས་འཁོད་ཡོད།

11. སྟག་ལྷ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། མི་ཚེའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ། དེབ་ཕྲེང་གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཤོག་གྲངས། ༡༣༧

12. ཆབ་སྲིད་ཚེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་དང་ནོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཕྲེང་བ། སྨད་ཆ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྙིང་

སྙིང་བྱ་ཚེ་རིང་རྫོ་རྗེས་བརྩམས་པའི་<<ཉེ་རབས་ཀྱི་བོད་དམག་དང་བོད་ལྗོངས་དམག་སྤྱི་ཁང་གི་སྐོར་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་འགའ་ཞིག་>>ཞེས་པའི་རྩོམ་ཡིག་གི་ནང་། "དམག་རྩེད་ཐད་ཐོག་མར་ཕྱི་སོག་གི་མི་ཞིག་དགེ་རྒན་དུ་བསྟེན་ནས་ཀ་དང་སྐུ་སྲུང་དམག་སྒར་ལ་ཞུ་རུ་སུའི་དམག་རྩེད་བསླབས་པ་དང་། དེ་རྗེས་རི་པིན་གྱི་མི་ཞིག་དམག་རྩེད་དགེ་རྒན་ལ་བསྟེན་ཏེ་ཁོ་པར་རུ་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་སྤྲད་ནས་གཞུང་ཞབས་དཀྱུས་མའི་སྒྲ་ཅོག་ཀྱང་བརྒྱབ་ཡོད་པ་དེས་རི་པིན་གྱི་དམག་རྩེད་བསླབས་པ་རེད་ཅེས་གོ་ཐོས་བྱུང་། དེ་རྗེས་ཀ་དང་སྐུ་སྲུང་དམག་སྒར་ནས་དམག་མི་ན་གཞོན་ཤེས་རིག་བཀྲ་ལ་གཟུགས་པོ་ཐང་བ་མི་གྲངས་ཉི་ཤུ་སྐོར་དང་གཞུང་ཞབས་འགའ་ཞིག་བཅས་ཧིན་རྡུའི་ས་ཁོངས་ཀོ་ཕྲར་དུ་དབྱིན་ཇིའི་དམག་རྩེད་ལོ་ཤས་རིང་སློབ་སྦྱོང་བྱས་རྗེས་བོད་ལ་ཕྱིར་ལོག་གིས་དམག་སྒར་ཚང་མར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་རྩེད་བསླབས་ཏེ་དབྱིན་ཇིའི་དམག་རྩེད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་གཅིག་གྱུར་བྱ་རྒྱུར་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཀྱང་། སྲིད་སྐྱོང་སྟག་བྲག་དང་། དམག་སྤྱི་ཆེ་བ་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་བ་ཞུན་ཚོགས་རབ་རྒྱས། དམག་སྤྱི་ཆུང་བ་ཇ་སག་ཁེ་སྨད་སྲས་བསོད་ནམས་དབང་འདུས་དང་། ཇ་སག་སྐལ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བཅས་ཀྱི་སྐབས་སུ་དབྱིན་ཇིའི་དམག་རྩེད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ་དག་གི་རྩ་བའི་ནང་དོན་དང་བྱེད་སྟངས་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་མེད་རུང་བཀོད་བརྗའི་སྒྲ་དབྱིན་སྐད་དེ་བོད་སྐད་དུ་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ལ་བསྒྱུར་དུ་བཅུག་ནས་བོད་སྐད་ཐོག་ནས་དམག་རྩེད་ཀྱི་བཀོད་བརྗ་བྱ་རྒྱུ་གཏན་འཁེལ་བྱས་པ་རེད།"[13]ཅེས་གསུངས་ཡོད།

<<བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་བའི་དམག་དོན་ལོ་རྒྱུས་>>ལས། "༄ རྒྱལ་མཆོག་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་དམག་ལུགས་སྤྱི་དང་། ར་འདྲེན་བྱ་ཚུལ། དམག་སྦྱོང་གི་བཀོད་བརྗ་སྣ་ཚོགས། དམག་གོས་སོགས་སྤྱི་མཐུན་ལེགས་བཅོས་མཛད་དགོངས་ཀྱིས་ ༡༩༡༢ ལོར་བོད་ལྗོངས་དམག་སྤྱི་ཁང་གསར་འཛུགས་མཛད་ཐོག ཉི་ཧོང་གི་དམག་དཔོན་ཟུར་པ་ཡ་སུ་ཤྰ་ཛི་ཡ་ཆེད་འཛུགས་ཀྱིས་དམག་སྒར་ཁག་ཅིག་ལ་ཉི་ཧོང་གི་དམག་ལུགས་སློབ་སྦྱོང་དང་། འདི་སྐབས་ནོར་གླིང་སྐུ་སྲུང་དམག་སྒར་ཡང་ཉི་ཧོང་གི་དམག་སྒར་ལ་དཔེ་བལྟས་ཏེ་གསར་བསྐྲུན་གནང་འདུག ཡང་རུ་སུའི་དམག་ལུགས་ལ་མཁས་པ་སོག་པོ་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་ཆེད་

དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༢༠ ཤོག་ངོས། ༨༩༨

13. སྙིང་བྱ་ཚེ་རིང་རྫོ་རྗེ། ཉེ་རབས་ཀྱི་བོད་དམག་དང་བོད་ལྗོངས་དམག་སྤྱི་ཁང་གི་སྐོར་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་འགའ་ཞིག བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་སྒྲིག་ པོད་དྲུག་པ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ཤོག་ངོས། ༩༠༥

འཛུགས་ཀྱིས་དམག་སྒར་ཁག་ཅིག་ལ་ཉ་སུའི་དམག་ལུགས། ཡང་དམག་སྒར་ཁག་ཅིག་ལ་དབྱིན་ལུགས་དམག་དོན་བཅས་ཁག་གསུམ་སྦྱོང་སྦྱོད་དང་། སྔར་ཡོད་དམག་ལུགས་བཅས་ཁག་བཞིའི་དམག་རྩེད་ཉ་སྒྲིག་དང་། ལུས་རྩལ། གོ་ལག་ཐོན་གསར་རྙིང་གི་མིང་དང་བཤིག་སྒྲིག་རྟ་རྩལ་དང་ཆུ་རྩལ་ལ་སོགས་ཞིབ་འཇུག་མཛད་སྣང་ཉིན་བཞིའི་རིང་ནོར་གླིང་སྤྱན་བསལ་ཕོ་བྲང་གི་གླིང་གསེབ་ཏུ་༸གོང་ས་མཆོག་གིས་དབུས་གཞུང་གི་ཆེས་མཐོའི་ཞི་དྲག་དཔོན་རིགས་དང་། ལྷ་ཞོལ་མི་མང་བཅས་ཀྱི་གཟིགས་ལམ་དུ་རྒྱུགས་བཞེས་འགྲན་བསྡུར་སྐབས། དབྱིན་ཇིའི་དམག་ལུགས་ལེགས་ཤོས་སུ་གཟིགས་པ་དེ་ནས་བཟུང་དམག་ལུགས་སྤྱི་དང་། དམག་ཆས། དམག་སྦྱོང་སོགས་དབྱིན་ལུགས་སུ་གཏན་ལ་ཕབ་སྟེ་དམག་སྒར་གསར་རྙིང་ཚང་མ་གཅིག་གྱུར་བཟོས་"[14]ཞེས་གསུངས་ཡོད་པ་དང་།

བཀའ་བླུར་མདོ་སྟགས་བསྟན་འཛིན་ལགས་ཀྱི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ལས། "དེ་ཡང་༸རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས་བོད་ཀྱི་དམག་སྲིད་གནས་ཚད་གོང་མཐོར་གཏོང་གནང་མཛད་པའི་སྔོན་འགྲོའི་ཆ་རྐྱེན་དུ་གཞུང་ཞབས་སྡུམ་པ་ཛ་སག་ཟུར་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་དང་། ཇོ་རིང་ཐའི་ཇི་བསྟན་འཛིན་ནོར་བུ་གཉིས་རྒྱལ་རྩེར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་སྒར་དུ་གཏོང་གནང་གིས་དྲག་པོའི་སྦྱོང་བརྡར་མཐར་སོན་བྱུང་རྗེས་ལྷ་ས་ཁྲལ་དུ་གནས་སྡོད་བརྒྱད་སྣ་དམག་སྒར་ལ་དབྱིན་ལུགས་དམག་སྦྱོང་དང་། ཡང་ཉེ་ཧོང་དམག་དཔོན་མ་སུ་ཇི་ཉ་ཡ་ཇི་མ་ཟེར་བ་ ༡༩༡༣ ལོར་ལྷ་སར་སླེབས་པ་ནས་དྲུག་སྣ་དམག་སྒར་ལ་ཉེ་ཧོང་གི་དམག་ལུགས་སྦྱོང་བརྡར། དེ་བཞིན་སོག་རིགས་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་ནས་གྲོང་དྲག་དམག་སྒར་ལ་ཨུ་ཉ་སུའི་དམག་ལུགས་སྦྱོང་བརྡར། གཞན་ཡང་སྔོན་གྱི་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་རྩེད་སྦྱོང་བརྡར་ཡོད་ཤུས་བཅས་ཁག་བཞི་ ༡༩༡༨ ལོར་ནོར་གླིང་སྤྱན་གསལ་ཕོ་བྲང་དུ་དབྱིན་ཇི་དང་། ཉེ་ཧོང་། ཨུ་ཉ་སུ། རྒྱ་སྦྱོང་བཅས་པའི་དམག་ལུགས་ཁག་བཞི་སོ་སོ་ནས་སྤྱིར་བཏང་དམག་རྩེད་དང་། ཐོན་གསར་གོ་ལག་བེད་སྤྱོད་བྱེད་སྟངས། དགྲ་འཐབ་གཡུལ་བཀྱེའི་ལུས་རྩལ། རྟ་རྩལ། རྟ་རྩེད་པོ་ལོ། ཆུ་རྩལ་སོགས་ཉིན་བཞིའི་རིང་༸གོང་ས་༸སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་དབུ་བཞུགས་ཐོག་སྲིད་བློན་དང་། བཀའ་བློན། གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ། ལྷ་སྡོད་མི་མང་བཅས་པའི་དབུས་སུ་དྲག་པོའི་སྒྱུ་རྩལ་རྣམ་གྲངས་གཟིགས་འབུལ་སྤྱན་ཞིབ་ཀྱིས་དབྱིན་ཇིའི་དམག་ལུགས་ལ་ལེགས་ཚོགས་ཆེ་བའི་གཟིགས་ཚུལ་དགོངས་སེམས་བྱུང་སྟབས་དུས་

14. རྒྱལ་རྩེ་རྣམ་རྒྱལ་དབང་འདུས། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་བའི་དམག་དོན་ལོ་རྒྱུས། དེབ་ཕྲེང་དང་པོ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ཤོག་ངོས། ༢༨

དེ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་དྲག་པོའི་ལམ་སྲོལ་དབྱིན་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བཅོས་གཏན་འབེབས་མཛད་འདུག”[15]ཅེས་གསུངས་པ་བཅས་ལས་བཀའ་དྲིན་ཟླ་མེད་༸གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་རང་ཡུལ་ཆོས་ལྡན་ཞིང་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་མ་ཐག་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་བོད་དམག་ཡར་རྒྱས་དང་ལེགས་བཅོས་གནང་སྟེ་བོད་འདི་དེང་རབས་དང་མཐུན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་བསྒྱུར་རྒྱུའི་དགོངས་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་གསལ་པོར་མངོན་ཐུབ། འདིར་དམིགས་བསལ་བརྗོད་དགོས་པ་ཞིག་ལ་དམག་སྒྲིང་གི་ལུགས་ཞེས་པ་ནི་དམག་མི་རྣམས་ཏུ་སྒྲིག་ནས་འགྲོ་བའི་སྐབས་ཀྱི་རྐང་པའི་སྟངས་སྟབས་ཙམ་ལ་གོ་དགོས་ཞེས་མཁས་དབང་ཛོ་སྲིད་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་སོ། །

གསུམ་པ། ཉི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་དབར་གྱི་གཞུང་འབྲེལ་ཇི་ལྟར་འགོ་བཙུགས་པ་དང་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་འགོ་སྟོད་བོད་དུ་ཕེབས་མཁན་གྱི་ཉི་ཧོང་བ་འགའ་ཞིག་གི་སྐོར།

ཉི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་དབར་ཐོག་མར་འབྲེལ་བ་བྱུང་བའི་དུས་སྐབས་ནི་༸གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་ཡིན་པ་དང་། དེ་ཡང་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་དབྱིན་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་ཉེར་༸གོང་ས་མཆོག་སོག་ཡུལ་དང་རྒྱ་ནག་ལ་ཉེན་གཡོལ་ལ་ཕེབས་པའི་སྐབས་སུ་བྱུང་བ་ཞིག་རེད། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་ལས། “ཉི་ཧོང་ནི་ཤི་ཧོང་གན་ཇིའི་ (Nishi Honganji Temple) ལྷ་ཁང་ཆེན་པོའི་མཁན་པོ་ཀོ་ཛུའི་ཨོ་ཀྲ་ནིས་ (Kozui Otani) ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེ་རི་བོ་རྩེ་ལྔར་ཕེབས་ཀྱི་ཡོད་པ་མཁྱེན་མ་ཐག་ཁོང་གིས་སྤྱན་མཆེད་ཚུང་བ་སོན་ཡུ་ཨོ་ཀྲ་ནི་མཇལ་ཕྱག་ཞུ་བར་ཆེད་གཏོང་གནང་སྟེ་ཁོང་ཟླ་བ་ ༦ པའི་འཁྱོར་ཏེ་མཇལ་ཁར་བཅར་བ་རེད། ཉི་ཧོང་ནང་པའི་བླ་ཆེན་གྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་མཇལ་བ་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གིས་ཉི་བོད་གཉིས་ནང་པའི་ཆོས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡག་པོ་ཡོང་བའི་སྐོར་ཞུས་པ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེས་ཀྱང་དེ་ལ་ཐུགས་མོས་གནང་བ་དང་། ཕན་ཚུན་སློབ་གཉེར་བ་གཏོང་རྒྱུའི་བཀའ་མོལ་ཡང་གནང་”[16]ཞེས་གསལ་

---

15. བཀའ་ཟུར་མདོ་སྔགས་བསྟན་འཛིན། བཤུལ་རིང་མི་ཚེའི་བྱུང་རབས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། དག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར། ༡༨ སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༢ ཤོག་གྲངས། ༢༥

16. སྐུ་ངོ་ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། གླེགས་བམ་གཉིས་པ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༨༨ ཤོག་གྲངས། ༡༩༥

ཡོད་པ་ལྟར་ཕན་ཚུན་སྐྱེས་འབུལ་རེས་དང་། སློབ་གཉེར་བ་ཕར་ཚུར་གཏོང་གནང་ཡོད་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་བོད་ནས་ཚ་སྨྱུལ་རིན་པོ་ཉི་ཧོང་ལ་གཏོང་གནང་མཛད་ཡོད། སྐབས་དེར་པེ་ཅིང་དུ་བཅའ་སྡོད་ཉི་ཧོང་གི་གཞུང་ཚབ་ཁོངས་ལུ་ཀྱི་ནན་འཛའ་ནེ་རལ་ཡ་སུ་མ་ས་ཕུ་ཀོ་ཤི་མ་(Lieutenent general Yasumasa Fukushima) ཟེར་བ་དེ་ཡང་མཇལ་ཁར་བཅར་ཏེ་འཕྲུལ་མདའ་ཐོན་གསར་ཁ་ཤས་ཀྱང་འབུལ་ལམ་ཞུས་ཡོད་པ་རེད། [17] སྐབས་དེར་གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས་ཉི་ཧོང་ནི་ཤི་ཧོང་ཀན་ཇིའི་ (Nishi Honganji Temple) ལྷ་ཁང་ཆེན་པོའི་མཁན་པོ་ཀོ་ཛུའི་ཨོ་ཀྲ་ནིས་ (Kozui Otani) ལ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་དུ་ཕྱིན་པའི་མདོ་ལ་སོགས་པའི་ཕྱག་དཔེ་མང་པོ་གསོལ་རས་གནང་ཡོད་པ་དང་། རྗེས་སུ་བཀའ་འགྱུར་གྱི་ཕྱག་དཔེ་གནང་རྒྱུ་སོགས་ཀྱི་ཞལ་བཞེས་གནང་ཡོད་ལ། ཉི་ཧོང་གི་མཁན་པོ་ཀོ་ཛུའི་ཨོ་ཀྲ་ནིས་ཀྱང་གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ལ་ཇོ་ཏོ་ཡོན་དགོན་པའི་ཕྱག་དཔེ་པོད་གསུམ་དང་། ཉི་ཧོང་ནང་ཤིན་ཤུ་ཟེར་བའི་ཆོས་ལུགས་ཐོག་མར་སྟོན་པ་ཤིང་རན་གྱིས་བྲིས་གང་བའི་སན་ཇོ་ཕ་སན་ཞེས་པའི་ཕྱག་དཔེ་ཞིག་དང་། དེ་མིན་དངོས་པོ་མང་པོ་ཕུལ་ཐོག་སླད་ཆོས་འབྲེལ་ཡོང་བའི་སྐྱབས་འཇུག་ཞུས་ཡོད་པ་རེད། འདི་ནི་གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག་དང་ཉི་ཧོང་གི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་གཉིས་མཇལ་འཕྲད་གནང་བ་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་ལ། ཉི་ཧོང་དང་བོད་གཉིས་དབར་འབྲེལ་ལམ་བྱུང་བ་ཐོག་མ་དེ་ཡང་ཡིན།

དེ་ལྟར་གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་དུས་སུ་ཉི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་དབར་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་ནས་བཟུང་བོད་ས་མ་ཤོར་བར་དུ་ནུ་ཕྱིར་ཉི་ཧོང་བ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ལས་ཀའི་ངོ་བོ་མི་འདྲ་བ་དང་དམིགས་ཡུལ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་ལ་སླེབས་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ཕྱོགས་བསྡོམས་བརྒྱབ་ནས་མདོར་ཙམ་ཞུས་ན། དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་དུས་མགོ་ནས་བོད་ལ་དུས་འགྱུར་མ་བྱུང་བར་ཁྲིན་བསྡོམས་ཉི་ཧོང་གི་མི་སྣ་བཅུ་བོད་ནང་བསྐྱོད་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་ལས་ལྔ་ནི་རབ་ཏུ་བྱུང་ཏེ་ཆོས་བྱེད་མི་སྣ་ཡིན་པ་དང་། [18] བཞི་ནི་གསང་བའི་ཉུལ་ཞིབ་པ་ཡིན་པ་དང་། [19] གཅིག་ནི་བོད་ཀྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུ་ས་པ་བཞིན་བོད་དམག་གི་དྲག་པོའི་དམག་རྩེད་

17. སྐུ་ངོ་ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། གླེགས་བམ་གཉིས་པ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༨༦ ཤོག་ངོས། ༡༩༦

18. Yutaka Nomi, Ekai Kawaguchi, Enga Teramoto, Bunkyo Aoki & Takan Tada.

19. Yasuteru Narita, Jinzo Nomoto, Hisao Kimura & Kazumi Nishikawa.

སློབ་སྟོན་པ་ཡིན་པ་བཅས་ཡིན། དེ་ཡང་རེ་རེ་བཞིན་མདོར་ཙམ་ཞུས་ན། བོད་ལ་ཐོག་མར་བསྐྱོད་མཁན་གྱི་ཉི་ཧོང་པ་ནི་བཙུན་པ་ཨི་ཀཱའི་ཀཱ་ཝ་གྷུ་ཅི་ (Ekai Kawaguchi 1866-1945) ཡིན་པ་དང༌། ཁོང་གིས་<<བོད་ནང་ལོ་གསུམ་>>ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་ཀྱང་བརྩམས་ཡོད། <<ཉི་ཧོང་ཆོས་འབྱུང་ཕྱོགས་བསྡུས་>>ནང༌། "དེ་ནས་རྗེང་གི་བཙུན་པ་ཁ་ཝ་གུ་ཆི་ཨེ་ཁ་ཨི་(གཙང་པོའི་ཁའི་ཤེས་རབ་) (Ekai Kawaguchi) སྤྱི་ལོ་ ༡༨༩༩ ཟླ་བ་དང་པོའི་ནང་ཇོ་རྗེ་གླིང་ནས་ཕེབས་ཐོན་གྱིས་ལ་དྭགས་བརྒྱུད་རྗེས་ལོ་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ནང་ལྷ་སར་འབྱོར་ཏེ་སེ་ར་གདན་སར་ལོ་གཅིག་ཙམ་རིང་སློབ་གཉེར་མཛད་ཡོད་ཅིང༌། ཁོང་གསང་བའི་ཐོག་བོད་དུ་འཛུལ་ཞུགས་གནང་ཙང་ཉེན་ཁ་ཞིག་བྱུང་སྟེ་ལན་གཅིག་རྒྱ་གར་དུ་བྲོས་བྱོལ་མཛད་དགོས་བྱུང༌། དེ་རྗེས་སྐྱབས་མགོན་“རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པས་ཁོང་ལ་བོད་ལ་ཡོང་ཆོག་པའི་བཀའ་ཁྲོལ་གནང་སྟེ་ཡང་བསྐྱར་བོད་དུ་ཕེབས་"[20]ཞེས་བཀོད་ཡོད་པ་དང༌། ཁོང་ནི་བོད་དུ་ཕེབས་པའི་ཉི་ཧོང་གི་མི་སྔ་ཤོས་དེ་ཁོང་ཡིན་ཞེས་གླེང་ཡོད་ཀྱང༌། ཉི་ཧོང་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཡཱ་སུའུ་ཀོ་ཀོ་མོ་ཏོ་ (Yasuko Komoto) ཡིས་བྲིས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ནང་བོད་ནང་ཐོག་མར་བསྐྱོད་མཁན་གྱི་ཉི་ཧོང་བ་ནི་ཡུའུ་ཏཱ་ཀཱ་ནོ་མི་ (Yutaka Nomi 1868-?) ཡིན་པར་གསུངས་ཡོད། [21]

ནཱ་རི་ཏཱ་ཡཱ་སུ་ཏེ་རུ་ (Narita Yasuteru) བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སར་ཉིན་བཅུ་གྲངས་ལས་མ་བསྡད་པར་ཕྱིར་ཐོན་བྱེད་དགོས་བྱུང་ཞིང༌། ཁོང་ནི་ཉི་ཧོང་ཕྱི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་མངགས་གཏོང་བྱས་པའི་གསང་བའི་སྤྱུལ་ཞིབ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང༌། ཨེན་ག་ཏེ་ར་མོ་ཏོས་ (Enga Teramoto) ཡང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་སླེབས་ཤིང་ཟླ་བ་གཅིག་ཙམ་དེར་བསྡད་སྡོང༌། ཁོང་བོད་ལ་ཡོང་དགོས་དོན་གཙོ་བོ་ནི་ཉི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་དབར་གཞུང་འབྲེལ་འཛུགས་ཐུབ་པ་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ཞིང༌། “རྒྱལ་མཆོག་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་རྒྱ་ནག་རི་བོ་རྩེ་ལྔར་ཕེབས་སྐབས་ཁོས་གསུང་བསྒྱུར་གྱི་ཞབས་ཞུ་བསྒྲུབས་ཡོད་པ་རེད། བུན་ཀྱོ་ཨོ་ཀི་ (Bunkyo Aoki) ནི་ཉི་ཧོང་གི་ཆོས་བརྒྱུད་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ནྭ་གཙོས་བོད་དུ་མངགས་གཏོང་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང༌། ཁོང་གིས་བོད་དུ་དམག་སྤྱི་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་དང་ལྷན་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་བཟོ་བཀོད་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བརྗོད་

---

20. ཨཱ་ཙཱརྱ་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐལ་བཟང་དང༌། ཐ་ཆི་ཁ་ཝ་ཨུ་ས་ཤི་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཞུས། ཉི་ཧོང་ཆོས་འབྱུང་ཕྱོགས་བསྡུས། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་པའི་ཚོགས་པ་ནས་འགྲོ་སྒྲོན་བཏང་སྟེ་པར་དུ་བསྐྲུན། ཉི་ཧོང༌། སྤྱི་ལོ་༡༩༩༧ ཤོག་གྲངས། ༧༨

21. Edited by S.G. Fitzherbert and Alice Travers. Japanese Visitors to Tibet in the Early 20th Century and their Impact on Tibetan Military Affairs -with a Focus on Yasujiro Yajima. Asian Influences on Tibetan Military History between the 17th and 20th Centuries. Vajra Books. 2022 P. 344

ཀྱི་ཡོད། [22] ཏོ་ཀན་ཏཱ་ཏྭཱ་ (Takan Tada) ནི་བོད་དུ་བསྐྱོད་ནས་སེ་ར་དགོན་པར་ལོ་ངོ་བཅུ་རིང་མཚན་ཉིད་རིག་པར་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ཏེ་དགེ་བཤེས་དམ་བཅའ་འཛུག་མཁན་གྱི་ཉི་ཧོང་བ་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གིས་"རྒྱལ་མཆོག་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་ཚེའི་རྣམ་ཐར་ཞིག་ཀྱང་བརྩམས་ཡོད། དེ་བཞིན་ནོ་མོ་ཧོ་ཛིན་ཛོ་ (Nomoto Jinzo) དང་། ཧི་སཱ་ཨོ་གི་མུ་ར་(Hisao Kimura) ཀཱ་ཛུ་མི་ནི་ཤི་ཀ་ཝ་(Kazumi Nishikawa) སོགས་ནི་ཉི་ཧོང་གསང་བའི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་བོད་དུ་ཆེད་དུ་བཏང་བའི་སྒྱུལ་མ་ཡིན་པ་སོགས་རེད། [23]

བཞི་པ། ཉི་ཧོང་གི་དམག་དཔོན་ཡ་སུ་ཛི་རོ་ཡ་ཛི་མ་ (YasujirŌ Yajima) ཛོ་སྒྲོད་མདོར་བསྡུས་ཙམ་གླེང་བ།

ཉི་ཧོང་བ་ཡ་སུ་ཛི་རོ་ཡ་ཛི་མ་ལགས་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༨༨༢ ལོའི་ཟླ་ ༨ ཚེས་ ༢༣ ཉིན་འཛར་པན་དུ་འཁྲུངས་ཤིང་། དམའ་འབྲིང་གི་སྐབས་སུ་སློབ་གྲྭར་འགྲོ་མཚམས་བཞག་སྟེ་ཨུ་ཊ་སུ་དང་འཛར་པན་གྱི་དམག་འཁྲུག་ཁྲིད་དུ་ཞུགས་ཤིང་། དམག་འཁྲུག་གི་ཁྲིད་དུ་གསེར་གྱི་རྟགས་མའི་བྱ་དགའ་ཡང་བཞེས་འདུག སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༢ ནས་ ༡༩༠༧ བར་འཛར་པན་གྱི་དམག་ནང་ཞུགས་ནས་དམག་རྩེད་སྐོར་ལ་སྦྱོང་བརྡར་བྱས་པས་སློབ་ཐོན་བྱུང་བ་དང་། བར་སྐབས་དེར་ཀ་བ་གུ་ཅིས་ (Kawaguch) བྲིས་པའི་ཡུལ་སྐོར་ཟིན་ཐོ་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཨེ་ཤེ་ཡའི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་འགྲུལ་བསྐྱོད་བྱེད་རྒྱུའི་དམ་བཅའ་བཞག་ཅིང་། སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་ཁོང་གིས་བོད་མི་རྫུན་བཟོ་བྱེད་ཕྱིར་སྐྲ་རིང་པོའང་བཞག་འདུག སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༨ ལོར་ཁོང་ཉི་ཧོང་དང་ཁ་བྲལ་ཏེ། རྒྱ་ནག་གི་གྲོང་ཁྱེར་ཧྲང་ཧེ་དང་། ཐྭ་ཛན། ནན་ཅིན། པེ་ཅིན་སོགས་བརྒྱུད་དེ་མཐར་ཁྲིན་ཏུར་འབྱོར་ཞིང་། ཡུལ་དེ་ནས་བོད་དུ་འགྲོ་བར་སྔ་གོན་བཏིངས་ནའང་ཁྲིན་ཏུའི་ས་མཚམས་ནས་རེ་ཞིག་བོད་དུ་འགྲོ་བར་ཆོག་མཆན་ཐོབ་མེད། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༠ ལོའི་སྟོན་ཁར་ལོ་གཅིག་གི་སྔོན་ལ་ཐྭ་ཛན་ནས་འཕྲོད་སྦྱོང་བའི་བཙུན་པ་ཨེ་དབྱངས (Eyang) ལ་སླར་ཡང་ཐུག་ཅིང་། བཙུན་པ་དེ་ཛ

---

22. Edited by S.G. Fitzherbert and Alice Travers. Japanese Visitors to Tibet in the Early 20th Century and their Impct on Tibetan Military Affairs -with a Focus on Yasujiro Yajima. Asian Influences on Tibetan Military History between the 17th and 20th Centuries. Vajra Books. 2022 P. 350

23.འདིའི་སྐོར་ཏོ་ཀན་ཏཱ་ཏྭཱ་ཡིས་བརྩམས་པའི་<<ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག>>ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཀྱི་སྒྱུར་པ་པོའི་གཏམ་ནང་གསལ་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཉི་ཧོང་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཡཱ་སུཙུ་ཀོ་ཀོ་སོ་ཧྲོ་ཡིས་བྲིས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ནང་གསལ་ཡོད་པ་དག་ལས་སྙིང་པོ་བཏུས་པ་ཡིན་པས་དེ་དོན་དགོངས་འཇགས་ཡོད་པ་ཞུ།

ཚོང་རྒྱག་མཁན་སྐོར་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་ལྷ་སར་འགྲོ་བ་མཁྱེན་ཚོར་བྱུང་བས། ཁོང་གིས་ཇ་ཚོང་རྒྱག་མཁན་གྱི་འགོ་པ་དེར་རང་ཉིད་སོག་པོ་ཞིག་ཏུ་བརྫུས་ཏེ་ཁོང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བོད་དུ་འགྲོ་ཆོག་པའི་རེ་བ་ཞུས། ཚོང་དཔོན་གྱིས་ཁོང་གི་ལག་ན་མེ་མདའ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ལ་རྐྱེན་བྱས་ཏེ་ཁོང་ནི་ཚོང་པ་སྐོར་ཚོ་དེའི་ཉེན་སྲུང་མི་སྣ་ཡིན་པའི་ཟོལ་གྱིས་མཉམ་དུ་འཁྲིད་ཡོད་ཅིང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོའི་ཟླ་ ༣ པའི་ཚེས་ ༦ ཉིན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་འབྱོར། ཁོང་ནི་ལྷ་སར་འབྱོར་བའི་ཉི་ཧོང་པ་བཞི་པ་དེ་ཡིན་པ་རེད་ལ། ཉི་ཧོང་གི་མི་གཞན་པ་དེ་དག་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་ནས་བོད་དུ་སླེབས་ཤིང་། ཁོང་ནི་ཟི་ཁྲོན་བརྒྱུད་དེ་ལྷ་སར་འབྱོར་བའི་ཉི་ཧོང་གི་མི་ཐོག་མ་དེ་ཡིན།[24] ལྷ་སར་འབྱོར་ནས་ཅང་མ་འགོར་བར་རྒྱ་ནག་གི་དཔོན་རིགས་ཚོས་ཁོང་ནི་ནག་ཚོང་རྒྱག་མཁན་ཞིག་ཏུ་འབྲུལ་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་གིས་དེ་ལ་གཡོལ་ཆེད་ཟླ་གཅིག་ཙམ་གྱི་རྗེས་སུ་བོད་ཀྱི་ལྷོ་ལམ་དེད་ནས་འབྲས་ལྗོངས་དང་། དེ་ནས་ཀ་ལི་ཀ་ཏར་ཕྱིན་ཏེ་གྲུ་གཟིངས་ལ་བསྡད་དེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༢ ལོའི་ཟླ་ ༣ པའི་ནང་ཉི་ཧོང་དུ་ཕྱིར་ལོག་བྱས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༢ ལོ་མཇུག་སྐབས་ཡང་བོད་དུ་ཕེབས་ནས་ལོ་ངོ་དྲུག་གི་རིང་བོད་དམག་ལ་དམག་རྩེད་སྦྱོང་བརྡར་གྱི་སློབ་སྦྱོང་སྤྲད་ཡོད་ལ། "གོང་ས་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་སྲུང་མདའ་དཔོན་ཡང་གནང་འདུག སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༥ ལོར་བཟའ་ཟླ་བུ་ཕྲུག་དང་མཉམ་དུ་འཇར་པན་དུ་ལོག་ནས། མཐར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༣ ལོའི་ཟླ་ ༢ པའི་ཚེས་ ༢༣ ཉིན་ཚེ་ལས་འདས།

ཉི་ཧོང་དང་བོད་གཉིས་ཀ་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་རྗེས་འཇུག་གཅིག་པ་ཡིན་པ་དང་། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་འགོ་སྟོད་ནས་བཟུང་ཉི་ཧོང་བ་མི་ཤུང་ཞིག་བོད་ལ་སླེབས་ཡོད། དེ་དག་གི་ཁྲོད་ནས་འགའ་ཞིག་ཉི་ཧོང་གཞུང་གི་སོ་པ་ཡིན་པ་དང་། འགའ་ཞིག་ནང་ཆོས་སློབ་གཉེར་བྱེད་ཆེད་ཁོ་ནར་ཡོང་བ་དང་། ཡང་འགའ་ཞིག་ནི་དཔེ་ཆ་འཚོལ་སྒྲུབ་བྱེད་པར་ཡོང་བ་སོགས་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཁ་ཤས་ཤིག་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཡ་སུ་ཇི་ཏ་ཡ་ཇི་མ་ནི་བོད་དུ་སླེབས་པའི་ཉི་ཧོང་བ་བྱིངས་དང་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་རེད། འོ་ན་ཉི་ཧོང་གི་དམག་རྩེད་མཁས་ཅན་ཡ་སུ་ཇི་ནྟོ་ཡ་ཇི་མ་བོད་ལ་ཇི་ལྟར་སླེབས་སམ་ཞེ་ན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་ལས། "ཉི་ཧོང་པེ་ཅིང་གི་གཞུང་ཚབ་གོན་སུ་ཀེ་ཏ་ཡ་ཤི་ནས་རྒྱུས་ཡོད་གནང་བ་ཉི་ཧོང་དྲག་པོའི་ཁོངས་ནས་དགོངས་ཞུ་བྱས་པ་ཡ་སུ་ཇི་ཏ་ཡ་ཇི་མ་ཟེར་བ་མདོ་སྟོད་བརྒྱུད་ཚུ་སྐྱང་ ༡༩༡༣ ལོར་ལྷ་སར་འབྱོར། བོད་གཞུང་ནས་

24. སྙན་བཟང་གཡུང་དྲུང་ཚེ་རིང་། བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་དང་མདའ་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་བཞེས་མྱོང་བའི་ཉི་ཧོང་པ་ཞིག་གླེང་བ། ཁ་བརྡ། སྤེལ་དུས། ༢༠༡༥། ༠༥། ༠༧

དམག་སྒར་གཅིག་ལ་ཉི་ཧོང་དྲག་པོའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་འཇུག་གནང་བ་དང་། ཁོང་ལྷ་སར་ལོ་འཁོར་དྲུག་བསྡད་རིང་གཞུང་ཞབས་སྐྱ་བོའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་སྒྲ་ཕྱོག་བརྒྱབ་པ་དང་། མཛད་སྒོ་ཁག་ལ་གཞུང་ཞབས་སྤྱི་བྱིངས་ལྟར་བཙར་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་སྲུང་དམག་སྒར་དེ་བཞིན་ཉི་ཧོང་གི་ལུགས་ལྟར་བརྒྱབ་པ་རེད་"[25]ཅེས་གསུངས་ཡོད།

ཡ་སུ་ཇི་རོ་ཡ་ཇི་མ་ (YasujirŌ Yajima)བོད་ལ་བཞུགས་པའི་སྐབས་སུ་བསྒྲོན་པའི་པར།

(སྤྱི་ལོ་༡༩༡༢ ལོ།)

ཉོ་ཀན་ནཱ་རྡཱ་ཡིས་བརྩམས་པའི་<<ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག>>ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ཀྱི་བོད་སྐྱུར་མཁན་གྱི་གཏམ་ནང་འདི་ལྟར་འཁོད་ཡོད་དེ། "ཡ་སུ་ཇི་རོ་ཡ་ཇི་མ་ནི་བོད་དུ་ཕེབས་མཁན་གྱི་ཉི་ཧོང་བ་བྱིངས་དང་མི་འདྲ་བ་ཞིག་རེད། ཁོང་ལ་བོད་དུ་ནང་ཆོས་སློབ་གཉེར་བྱ་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་མེད་ཅིང་། བོད་དུ་ཕེབས་མཁན་གྱི་ཉི་ཧོང་བ་གཞན་དང་མི་

25. སྐུ་ངོ་ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། གླེགས་བམ་གཉིས་པ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༨ ཤོག་ངོས། ༢༢༢

འདྲ་བར་ཁོང་ལ་རབ་བྱུང་གི་བསླབ་སྡོམ་སྲུང་དགོས་པའི་ཁུར་ཡང་མེད། གང་ལྟར་མ་དངུལ་མེད་པར་འཛམ་བུ་གླིང་གི་ཡུལ་གྲུ་གང་སར་ཕྱོགས་སྐྱོད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་འཆང་མཁན་གྱི་ཉེ་ཚོང་བ་དེ་ནི་བོད་དམག་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཐད་ཕན་པ་ཆེ་ཤོས་སྒྲུབ་མཁན་གྱི་ཕྱི་གླིང་པ་ཞིག་ཡིན། ༸རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོའི་བཀའ་དགོངས་ལྟར་རང་ཉིད་དམག་ཟུར་ཞིག་དང་། དམག་དོན་ལས་རིགས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་སྒོ་ནས་བོད་དམག་སྡེ་ཁག་གཅིག་ལ་དམག་སྦྱོང་གང་ལེགས་སྤྲད་ཀྱང་། མཐར་རྒྱང་ཐག་ལ་སོགས་པར་གཞིགས་ཏེ་རྒྱ་གར་དུ་དབྱིན་ལུགས་དམག་སྦྱོང་བྱེད་སྦྱོང་བའི་བོད་པ་ཞིག་གིས་དམག་སྦྱོང་སྤྲད་པའི་དམག་སྡེ་དེ་ལེགས་ཤོས་སུ་བརྩིས་ཏེ། བོད་དམག་ཕྱིངས་དེ་ལྟར་བྱ་དགོས་པའི་བོད་གཞུང་གི་ཐག་གཅོད་དང་། ༸རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་སྐུ་མཚམས་སུ་བཞུགས་སྐབས་ཀླད་སྙིང་མཁྲེགས་བཟུང་དང་ཕྲག་དོག་ཅན་འགས་མི་བདེ་བ་བཟོས་རྐྱེན་རང་གི་ཚུང་མ་ནོར་བུ་ལགས་མཉམ་འཁྲིད་ཀྱིས་ཉེ་ཚོང་ཕྱོགས་སུ་ཐོན་”ཞེས་གསལ་ཡོད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་ཁོང་ནི་ཉེ་ཚོང་བ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བར་བོད་དུ་བོད་དམག་རྣམས་ལ་དམག་རྩེད་སློབ་ཁྲིད་དང་སློབ་སྟོན་བྱེད་པར་ཡོང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་གཞན་པའི་དམིགས་ཡུལ་ཅང་མེད་པར་འདོད། ཡིན་ན་ཡང་སྐབས་དེར་དབྱིན་ཇིས་ཁོང་ཉེ་ཚོང་གཞུང་གི་སོ་པ་ཡིན་པའི་དོགས་པ་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

ཚ་རོང་དབྱངས་ཅན་སྒྲོལ་དཀར་གྱིས་གསུངས་པར་གཞིགས་ན། “སྐུ་ཞབས་ཡ་ཤེ་མ་ལགས་ཞུ་བ་ཁོང་ལྷ་སར་རྒྱུན་རིང་སྐུ་བཞུགས་མཛད་སྐབས། ཁོང་ལ་ཚ་རོང་ཁང་པའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་བཞུགས་ཡུལ་ཞིག་འབུལ་ལམ་ཞུས་པ་རེད། དུས་ཡུན་གང་འཚམས་སོང་རྗེས་ལྷ་སའི་ནང་ཡོད་ཚོང་པ་ཞིག་གི་བུ་མོ་ཞིག་དང་། འབྲུངས་ས་བསྐྱོན་ནས་ཁོང་རང་གཉིས་ལ་ཨ་ཕ་སྲས་ཤིག་བྱུང་། དེའི་མིང་དུ་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་ཞེས་བཏགས་པ་རེད། ཁོང་བོད་དུ་ཧ་ལམ་ལོ་ངོ་བདུན་ཙམ་བཞུགས་པ་རེད། དེ་རྗེས་ཁོ་རང་ལ་ཐུགས་དོགས་ག་རེ་བྱུང་ཡོད་མེད་ཆ་མ་རྫོགས་པས། ཁོང་གི་ལྕམ་དང་ཨ་ཕ་བཅས་པ་འཇའ་པན་ལ་ཕྱིར་ལོག་གནང་དགོས་བྱུང་། ཁོང་གི་ལྕམ་སྐུ་ཁམས་བདེ་མིན་གྱི་རྐྱེན་པས་འཇའ་པན་རང་དུ་དགོངས་པ་རྫོགས་པ་རེད། ཁོང་གཉིས་ཀྱི་སྲས་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་ལགས་ནི། རྒྱལ་སྤྱིའི་དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་དམག་ལ་ཕེབས་ནས་དགོངས་པ་རྫོགས་པ་རེད་”[26]ཅེས་གསལ་ཡོད་པ་ལྟར་བུ་དེ་དགུང་ལོ་བཅུ་དགུའི་སྟེང་དམག་ཆེན་ནང་ཚེ་ལས་འདས།

ཕྲེང་རིང་བསྟན་འཛིན་ནོར་བུ་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་བྲིས་གནང་བའི་ཕྲེང་རིང་སྐུ་ངོ་འཛིགས་

26. ཚ་རོང་དབྱངས་ཅན་སྒྲོལ་དཀར། བོད་ཀྱི་དམག་སྤྱི་ཆེ་བ་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ། ལྡི་ལི། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ཤོག་ངོས། ༤༢

མེད་སྲུམ་རྩེན་དབང་པོའི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་། "གང་ལྟར་ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་སྐུ་སྲུང་དམག་མི་ཚོར་དམག་རྩལ་བསླབ་གནང་བ་དང་ཁོང་གིས་གཙང་ཁྲུལ་(དྲུ་)ལོ་ཤས་བཞུགས་སྐབས་བོད་གཙང་ཁྲུལ་གྱི་གཟིམ་ཤག་ཐོན་པའི་སྲས་མོ་ཞིག་དང་འབྲུངས་ས་བསྐྱོན་ནས་སྲས་ཤིག་དང་སྲས་མོ་ཞིག་འབྲུངས་ཏེ་ལོ་ཤས་རྗེས་ལྷམ་དང་ཕྲུ་གུ་གཉིས་འཁྲིད་ནས་ཉི་ཧོང་ལ་ཕྱིར་ལོག་གནང་འདུག རྗེས་མ་ངས་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བར་སྲས་དེ་དགུང་གྲངས་ ༡༩ ཅམ་ལ་དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་སྐབས་ཉི་ཧོང་གིས་འབར་མའི་ནང་དམག་འཁྲུགས་རྒྱག་སྐབས་སྐུ་སྲོག་ཤོར་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་སྐྱོང་། སྲས་མོ་དེ་བཞུགས་འདུག་པས་ང་རང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༨ ལོར་ལྷ་སར་བསྐྱོད་པའི་སྐབས་ཡ་ཛི་མའི་སྐུ་ཟླ་ཐོན་པའི་གཟིམ་ཤག་ནས་ཡིན་པ་དེའི་སྐུ་མཆེད་ཡིན་པ་སྲས་བསོད་སྟོབས་ལགས་ཞུ་བ་ཞལ་འཚོར་ཡོད་པ་ངོས་མཇལ་སྐབས་ང་གཉིས་པན་ཚུན་འཕྲོས་མོལ་སྐབས་ཁོང་གིས་ཡ་ཛི་མའི་སྲས་མོ་དེ་བོད་ལ་ཕེབས་ནས་སྤྱན་མཆེད་རྩད་གཅོད་གནང་སྐོ་ཁོང་གཉིས་པན་ཚུན་ངོ་ཤེས་ཐུག་འཕྲད་བྱུང་ལུགས་དང་ང་ལ་སྐུ་པར་འདི་ཡང་བསྟན་པ་གནང་བྱུང་"[27]ཞེས་སྲས་མོ་དེའི་པར་རིས་ཞིག་ཀྱང་མཉམ་དུ་གསལ་འདུག་པ་དེའི་ཐོག་ནས་ཉི་ཧོང་བ་ཡ་ཛི་མ་ལགས་ལྷ་སར་བཞུགས་པའི་སྐབས་སུ་གཟིམ་ཤག་ཐོན་པའི་[28]སྲས་མོ་ནོར་བུ་ (Nobura 1894-1923) ལགས་དང་འབྲུངས་ས་བསྐྱོན་ནས་སྲས་ཤིག་དང་སྲས་མོ་ཤིག་འབྲུངས་ཡོད་པ་དང་། སྲས་དེའི་མཚན་ལ་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་ཟེར་ཞིང་རང་ལོ་བཅུ་དགུའི་སྐེང་འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་སྐབས་སུ་དམག་ནང་སྲོག་ཤོར་ཡོད་པ་དང་། སྲས་མོ་དེ་རྗེས་སུ་བོད་ལ་སྤྱན་མཆེད་རྩད་གཅོད་གནང་བར་ཕེབས་ཡོད་པ་གསལ་པོར་རྟོགས་ཐུབ་ཅིང་། ཉི་ཧོང་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཡཱ་སུཀུ་ཀོ་ཀོ་མོ་ཏོ་ (Yasuko Komoto) ཡིས་བྲིས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ནང་བུ་མོ་དེའི་མིང་ལ་ནཱ་ཀཱ་ཀོ་ཡཱ་ཛི་མཱ་ (Nakako Yajima) ཟེར་གྱི་ཡོད་པར་བརྗོད། [29] ཁོང་གི་རྩོམ་ཡིག་ནང་གསལ་བ་ལྟར་ན། ཉི་ཧོང་བ་ཡ་ཛི་མ་དང་ཐོན་པའི་སྲས་མོ་ནོར་བུ་ལགས་གཏན་ཞལ་གཉིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༡༤ ལོར་འབྲུངས་ས་བསྐྱོན་ཏེ་དེའི་ཕྱི་ལོ་སྐེ་ ༡༩༡༧ ལོར་བུ་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་སྐྱེས་ཡོད་པར་གསུངས་འདུག གོང་དུ་ཚ་རོང་དབྱངས་

27. ཕྲེང་རིང་བསྟན་འཛིན་ནོར་བུ་རྣམ་རྒྱལ། འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་"རྒྱལ་བའི་ཞབས་ཞུ་མཛད་པ། ཕྲེང་རིང་སྐུ་ངོ་འཛིགས་མེད་སྲུམ་རྩེན་དབང་པོའི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༢ ཤོག་གྲངས། ༢༩

28. གཟིམ་ཤག་ཐོན་པ་ནི་སྔར་བོད་བཙན་པོའི་སྐབས་བོད་ཡིག་གསར་བཏོད་མཛད་མཁན་བློན་པོ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊའི་རིགས་རྒྱུད་ཡིན་པའི་ཤོད་སྒྲོལ་ཡོད།

29. Edited by S.G. Fitzherbert and Alice Travers. Japanese Visitors to Tibet in the Early 20th Century and their Impact on Tibetan Military Affairs -with a Focus on Yasujiro Yajima. Asian Influences on Tibetan Military History between the 17th and 20th Centuries. Vajra Books. 2022 P. 351

ཅན་སྒྲོལ་དཀར་ལགས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ནང་བུ་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་མ་གཏོགས་སྲས་མོ་ཞིག་ཡོད་པར་གསུངས་མེད་ཅིང་། དེའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཚོད་དཔག་བྱས་པ་ལྟར་ན། སྤྱི་ལོ་༡༩༡༧ ལོར་བུ་དེ་བོད་དུ་སྐྱེས་པ་དང་། དེའི་ལོ་རྗེས་མར་ཁོང་བཟའ་མི་སྐྱངས་དཔྱལ་གཉིས་རང་ཡུལ་གངས་ལྗོངས་དང་ཁ་བྲལ་ནས་འཛར་པན་ལ་ལོག་ཅིང་། བུ་མོ་དེ་འཛར་པན་དུ་སྐྱེས་པ་ཞིག་མིན་ནམ་སྙམ། དེ་ལྟར་ཡིན་ན་བོད་དུ་བཞུགས་པའི་བོད་མིས་ཚོས་བུ་དེ་མ་གཏོགས་བུ་མོ་ཞིག་སྐྱེས་ཡོད་པ་ཤེས་ཚོར་མ་བྱུང་བར་ཐུགས་ཁག་གཏན་ནས་མེད་ངེས་སྙམ།

སྲིང་བྱ་ཚེ་རིང་རྡོ་རྗེས། “དུས་ཕྱིས་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐུ་དུས་སུ་ཐོག་མར་ས་ཧ་ (༡༩༡༨) ལོ་བོད་དམག་གི་དམག་རྩེད་དབྱིན་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བ་དང་ཆབས་ཅིག་དམག་སྐར་ཁག་གི་དར་ཆ་ཚང་མ། གངས་རི་དཀར་པོའི་རྩེར་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་ཁ་དོག་སྔོ་དམར་བཅུ་གཉིས་དང་ལྡན་པ། སེང་གེ་དཀར་མོ་ཟུང་གི་ལག་ཏུ་ནོར་བུ་མིག་གསུམ་འཛིན་པ། མཐའ་ལྡུགས་སེར་པོ་ཡོད་པ་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་”[30]ཅེས་གསལ་ཡོད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་ཕྱི་ལོ་༡༩༡༨ ལོར་བོད་དམག་གི་དམག་རྩེད་དབྱིན་ལུགས་སུ་གཅིག་གྱུར་བཟོས་པར་བརྟེན་ཨུ་རུ་སུའི་ལུགས་དང་ཉི་ཧོང་གི་ལུགས་གཉིས་རང་བཞིན་གྱིས་འཇའ་ལྟར་ཡལ་ཡོད་པའི་ར་འཕྲོད་གསལ་པོ་བྱེད་ཐུབ།

མཇུག་བསྡུ་བའི་གཏམ།

དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་འགོ་སྟོད་དུ་བཀའ་དྲིན་ལྷ་མེད་“ཀོང་ས་”སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་དུས་སུ་བོད་ནང་ཆབ་དཔལ་རིག་གསུམ་ལ་དུས་རབས་ཀྱི་འགྱུར་དང་བསྟུན་ནས་སྔར་མེད་ལེགས་བཅོས་དང་ཡར་རྒྱས་མང་པོ་ཞིག་བཏང་གནང་ཡོད་པའི་ཁོངས་ནས་བོད་ཀྱི་དམག་དོན་བྱ་བཞག་ནི་སུས་ཀྱང་བསྒྱུར་དུ་མེད་པའི་གྲུབ་ཆ་གལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། གྲུབ་ཆ་དེའི་ཁྲོད་དུ་ཉི་ཧོང་གི་དམག་མི་ཞིག་གིས་བོད་དམག་གི་དྲག་པོའི་དམག་རྩེད་ཐད་བྱས་རྗེས་བཞག་ཡོད་པ་ནི་བོད་མི་ཚོས་ནམ་ཡང་བརྗེད་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་བོད་དུ་ལོ་ངོ་དྲུག་ལྷག་ཙམ་སྡོད་རིང་ཕྲུག་ལས་གཙོ་བོ་གསུམ་གནང་ཡོད་པར་འདོད་དེ། ལོ་ངོ་བཞིའི་རིང་བོད་དམག་རྣམས་ལ་ཉི་ཧོང་གི་ལུགས་ལྟར་དྲག་པོའི་དམག་སྦྱོང་བསླབས་གནང་བ་དང་གཅིག ལྷ་ས་ནོར་བུ་གླིང་ཁའི་ནང་ཉི་ཧོང་གི་ལུགས་ལྟར་བོད་དམག་རྣམས་སྡོད་སའི་དམག་སྒར་ཞིག

30. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་སྒྲིག བོད་དྲུག་པ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ཤོག་ངོས། ༩༠༨

གསར་རྒྱུག་གནང་རྒྱུའི་ཐད་ཀྱི་ཇུས་འགོད་གཙོ་བོ་གནང་ཡོད་པ་དང་གཉིས། ལྷ་ས་དང་དེའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་དཔེ་རིས་ལས་དབྱེའི་དམག་དོན་གྱི་ས་ཁྲ་བཀོད་པ་དང་། དེར་ཏ་ལམ་མི་ཏར་ངོས་སློམས་གྲུ་བཞི་མ་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་ཙམ་ཡོད་པ་བཅས་རེད། དེ་བཞིན་ཁོང་གིས་"རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་སྲུང་མདའ་དཔོན་གནང་སྐྱོང་བ་བཅས་བོད་ཀྱི་དམག་དོན་ལོ་རྒྱུས་སྙིང་མ་བཤད་ཐབས་མེད་ཀྱི་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། རྒྱ་ཆེ་ས་ནས་བཤད་ན་བོད་དང་ཉེ་ཧོང་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་དབར་གྱི་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཆུ་རྒྱུན་རིང་མོའི་ཁྲོད་ནས་ཡང་བསྐྱབ་དཀའ་བའི་བྱུས་རྗེས་འཇོག་སྐྱོང་མཁན་གྱི་སྐྱེས་བུ་ཞིག་ཡིན་པས། ཆུ་ཐོན་སོང་ཟམ་པ་ག་ཞེར་བཞུགས་ཟེར་བའི་གཏམ་དཔེ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་ཆེན་པོའི་ལེགས་སྐྱེས་དང་བཅས་བསྐོད་གླུ་ཕུལ་མ་ཐུབ་ཅུང་བཀའ་དྲིན་རྗེས་དྲན་གྱི་མེ་ཏོག་ཆུང་ངུ་མཆོད་པའི་རྣམ་ཀྱི་ཚུལ་དུ་འབུལ་ན་སྙམ་པའི་སེམས་ཚོར་དྲག་པོ་ཞིག་དང་ལྷན་དུ་རྩོམ་མཇུག་བསྡུས་པའོ། །

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

འབྲི་གུང་ཆེ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས། སྲོང་བཙན་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༡༠

ཇོ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར། ཇོ་རིང་པཎྜི་ཏའི་རྣམ་ཐར། སྟོད་ཆ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༡༩༨༧

སྐུ་ངོ་ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། གླེགས་བམ་གཉིས་པ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༡༩༨༤

ཆབ་སྤེལ་ཚེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་དང་ནོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཕྲེང་བ། སྟོད་སྨད་བར་གསུམ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༢༠

ཕྲེང་རིང་བསྟན་འཛིན་ནོར་བུ་རྣམ་རྒྱལ། འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱིས་"རྒྱལ་བའི་ཞབས་ཞུ་མཛད་པ། ཕྲེང་རིང་སྐུ་ངོ་འཇིགས་མེད་སུམ་རྩེན་དབང་པོའི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༢༢

ཚ་རོང་དབྱངས་ཅན་སྒྲོལ་དཀར། བོད་ཀྱི་དམག་སྤྱི་ཆེ་བ་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ། ལྡི་ལི། སྤྱི་ལོ། ༢༠༡༩

ཨ་ཙཱཪྻ་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐལ་བཟང་དང་། ཐ་ཆི་ཁ་ཞ་ཨུ་ས་ཤེ་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཞུས། ཉི་ཧོང་ཆོས་འབྱུང་ཕྱོགས་བསྡུས། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་པའི་ཚོགས་པ་ནས་འགྲོ་སྒྲོན་བཏང་སྐྱེ་པར་དུ་བསྐྲུན། ཉི་ཧོང་། སྤྱི་ལོ། ༡༩༧༧

ཏཱ་ཀན་ཏྲ་ཧྲཱ་ཡིས་བརྩམས། བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བོད་འགྱུར་ཞུས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༡༡

ཤིང་བྱ་ཚེ་རིང་རྡོ་རྗེ། ཉེ་རབས་ཀྱི་བོད་དམག་དང་བོད་ལྗོངས་དམག་སྤྱི་ཁང་གི་སྐོར་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་འགའ་ཞིག བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་སྒྲིག བོད་དྲུག་པ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༢༠

དྭང་སློབ་མདའ་ཟུར། སྤྱི་འཕྲུས་རྒྱལ་རྩེ་རྣམ་རྒྱལ་དབང་འདུས། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་བའི་དམག་དོན་ལོ་རྒྱུས། དེབ་ཕྲེང་དང་པོ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༣

བོད་ཀྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ལོ་རྒྱུས། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༧ ལོའི་དངོས་གཞི་ལྔ་པའི་འཛིན་གྲྭ་ཐུན་མོང་ནས། འཕགས་ཡུལ་ཀིརྟིའི་བྱེས་པ་གྲྭ་ཚང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༢༢

སྟག་ལྷ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། མི་ཚེའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ། དེབ་ཕྲེང་གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༡༩༩༥

ཤེས་རབ་དར་རྒྱས། དྲུག་དང་དྲུག་ཅུའི་ལམ་སྣེ་ན་འཁྱོར་བའི་བོད་རྒྱ་འབྲེལ་མོལ། ཧི་ལི། སྤྱི་ལོ། ༢༠༡༧

མིག་དམར་ཚེ་རིང་དང་མིག་དམར་ལྷ་མོས་སྒྲིག་སྒོམ་བྱས། བོད་ཀྱི་གནའ་སྲོལ་རྣམ་བཤད་མུ་ཏིག་ཕྲེང་མཛེས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༡༩

བཀའ་ཟུར་མདོ་སྟགས་བསྟན་འཛིན། བཤུལ་རིང་མི་ཚེའི་བྱུང་རབས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཕྲེང་། ༡༨ སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༢

སྣན་བཟང་གཡུང་དྲུང་ཚེ་རིང་། བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་དང་མདའ་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་བཞེས་སྐྱོང་བའི་ཉི་ཧོང་པ་ཞིག་གླིང་བ། ཁ་བརྡ། སྲིལ་དུས། ༢༠༡༥། ༠༤། ༠༧

Edited by S.G. Fitzherbert and Alice Travers. Japanese Visitors to Tibet in the Early 20th Century and their Impact on Tibetan Military Affairs -with a Focus on Yasujiro Yajima Asian Influences on Tibetan Military History between the 17th and 20th Centuries. Vajra Books. 2022

སྤྱི་ལོ་༡༩༡༨ ལོའི་སྐབས་ཀྱི་བོད་དམག་གི་དྲག་པོའི་དཔུང་སྡེ་ཞིག

ཡ་སུ་ཇི་རོ་ཡ་ཇི་མའི་སྐུ་ཟླ་ནོར་བུ་ལགས་དང་སྲས་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་མ་བུ་ཟུང་། (༡༩༡༩ ལོར)

གོང་འཁོད་པར་རིས་དང་པོ་དེ་ཇོ་དེབ་ནས་དྲངས་པ་དང་། གཉིས་པ་ནས་བཞི་པ་བར་ <<Asian Influences on Tibetan Military History between the 17th and 20th Centuries.>>ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ལས་དྲངས་པ་ཡིན།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཨུ་དབྱིན་དབར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ལས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གནོན་ཡིག་ཆ།

རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཁྲུག་བཤད་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་ནི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་ལ་ཡོད་ཚུལ་གྱི་སྒྲུང་འདི་འབྲི་བའི་སྲིད་བྱུས་དང་། ཟུར་གནོན་ཡིག་ཆ་དེའི་ནུས་པའི་སྐོར་ལ་དཔྱད་པ།

ཉམས་ཞིབ་པ། བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་ཏུ་སུའི་རྒྱལ་སར་ཨུ་ཏུ་སུ་དང་། དབྱིན་ཇི་དབར་དབུས་ཨེ་ཤེ་ཡ་ནང་ཁུལ་ཁོངས་ཀྱི་འགལ་ཟླ་ཆོད་འཛིན་བྱ་ཕྱིར་དང་འབྲེལ་བའི་ཆིངས་ཡིག་ཅིག་བཞག་ཡོད་པ་དང་། ཆིངས་ཡིག་འདིའི་ནང་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གནོན་དོན་ཚན་ཁག་ལྔ་འཁོད་པ་འདི་ད་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་སྒྲུད་དེ་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་ནི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་ལ་ཡོད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་བཀོལ་ནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྒྱས་བཤད་བྱས་ཡོད། དེ་ལྟར་འཁོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ཁག་དང་། ཡིག་ཆ་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོ། ཆིངས་ཡིག་བཅས་ལ་ཞིབ་བསྡུར་གྱིས་ཆིངས་ཡིག་འདིས་དོན་དངོས་ཐོག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་དང་དེའི་ནུས་པ་ཐོན་མིན་སྐོར་དང་། ཆིངས་ཡིག་འདི་སྒྲུད་དེ་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་ནི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་ལ་ཡོད་ཅེས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྒྲུང་འདི་འབྲི་བའི་སྲིད་བྱུས་གང་ཡིན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ཙུང་དཔྱད་པ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

གནད་ཚིག། [༡༩༠༧] བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་། ཨུ་དབྱིན་ཆིངས་ཡིག་གི་ཟུར་གནོན་ཡིག་ཆ། རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་།

སྔོན་སླེང་།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་ནི་ཨུ་ཏུ་སུའི་རྒྱལ་ས་ཧྲེང་པ་ (Saint Petersburg) སེནཊ

ཕི་ཏརས་སྲུ་རག་ཏུ་བཞག་ཅིང་། དེའི་དགོས་པ་གཙོ་བོ་ནི་རྩེད་འགྲན་ཆེན་མོ་བྱ་བའི་ཨུ་དབྱིན་གཉིས་ཀྱི་དབུས་ཨེ་ཤི་ཡའི་དབང་འཛིན་ཁྲབ་ཁོངས་ཐད་ཀྱི་འགལ་ཟླ་འདི་མཐའ་སྒོམ་རྒྱབ་ཕྱིར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ཅིག་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་ཨུ་དབྱིན་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པའི་སྐབས་སུ་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱིས་དབྱིན་ཇིའི་ཐ་སྙད་འདི་ལ་སྣང་འཇོག་བྱས་མེད་ཀྱང་།[1] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༤ ལོར་བོད་རྒྱ་དབྱིན་གསུམ་དབར་སིམ་ལར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་གི་སྔོན་འགྲོའི་གྲོས་གཞིའི་ཐོག་ཐ་སྙད་འདིའི་སྐོར་གླེང་སློང་ཤུགས་ཆེན་བྱས་འདུག[2] མིང་ཚིག་འདི་ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཙམ་མིན་པར། མིང་ཚིག་འདི་ནི་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དབར་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བར་ཕྱི་མིས་བཏགས་པའི་ཐ་སྙད་ཅིག་རེད། (དེ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གཞུང་ལ་རྒྱུས་ལོན་ཅི་ཡང་མེད་པའི་འཛམ་གླིང་སྟོབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གིས་བཏགས་པའི་མིང་ཞིག་རེད།)

ད་བར་ཕྱིའི་མི་སྣས་བོད་དང་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དབར་གྱི་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བར་མིང་ཚིག་སྣ་ཚོགས་ཞིག་སྤྱད་ཡོད་པ་ནི། ཉམས་ཞིབ་པ་ཟླ་བ་ནོར་བུའི་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲུབ་དོན་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༧༥ ལོ་ནས་ ༡༩༣༠-༡༩༤༠ བར་གྱི་དབྱིན་ཇིའི་གཞུང་འབྲེལ་མི་སྣ་དང་། འགྲིམ་འགྲུལ་པ། གནམ་བདག་ཆོས་པ་སོགས་ཀྱི་ཉིན་དེབ་དང་། རྣམ་ཐར་ལ་སོགས་པའི་ནང་ (བོད་ཆིང་དབར་གྱི་འབྲེལ་བར་བརྗོད་ཚིག་སྣ་ཚོགས་པ་ཞིག་གིས་འགྲེལ་བ་བྱས་ཡོད་འདུག) གསལ་བ་མ་ཟད།[3] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་བཞག་པར་བརྟེན་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡིག་ཆའི་ནང་མིང་ཚིག་འདི་ནི་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་མཚོན་པའི་ཚིག་ཏུ་གྱུར་བ་རེད། མ་ཟད་ཐ་སྙད་འདི་ནི་ད་ལྟའང་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དབར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འགྲེལ་བ་བྱེད་པའི་ཚིག་ཏུ་སྤྱོད་ཀྱིན་ཡོད།

1. སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་ཧོང་ཀོང་གི་ཚགས་པར་ཁག་གསུམ་(Hongkong Weekly Press, Hongkong Daily Press, The China Mail and The Hongkong Telegram) བཅས་ཀྱི་ཚགས་པར་ཁྲོད་ ༡༣༤ ལྷག་ལ་བལྟས་ཀྱང་། དེ་དག་གི་ནང་དུ་སྤྱིའི་ཆ་ནས་ཆིངས་ཡིག་དང་འབྲེལ་བའི་རྩོམ་ཡིག་མང་ཡང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་དེར་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་པའི་ཚིག་གཅིག་ཀྱང་མཐོང་རྒྱུ་མི་འདུག དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༨ ལོའི་ཟླ་བ་ ༢ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་དབྱིན་ཇིའི་གྲོས་ཚོགས་ནང་གི་ཚོགས་འདུ་གྲོས་གཞིའི་ཚིག་ཐོའི་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་ཨུ་དབྱིན་དབར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ཐོག་གྲོས་མོལ་བྱས་པའི་སྐབས་སུ་ཆིངས་ཡིག་འདིར་བོད་ཕྱོགས་ནས་ཁས་ལེན་བྱ་མིན་ལ་སེམས་ཁྲལ་བྱས་པ་ཙམ་ལས། དེར་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་ཁས་བླངས་མིན་དང་། དེར་ལན་འདེབས་ཡོད་པའི་སྐོར་ཚིག་གཅིག་ཀྱང་མི་འདུག (HANSARD 2005–1803 Website (https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1908/feb/17/the-anglo-russian-convention བྱ་ཚིགས། ༢༠༢༥། ༠༢། ༡༢)

2. H. e. Richardson, Indian Political Service, Government of India press: 1945, Tibetan Precis, p13-

3. Editor Ms Tenzin Dolma, Reviews on Tibetan Political History (A compilation of Tibet Journal Articles), The Library of Tibetan Work and Archives, p 74

རྒྱ་མཚན་དེ་ལ་རྟེན་ནས་ཨུ་དབྱིན་ཆིངས་ཡིག་འདི་ལས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གསོན་ཡིག་ཆ་འདི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆེ་གལ་གནད་ཆེ་བའི་དོན་རྐྱེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། མ་ཟད་ཕྱིས་ཀྱི་རྙོག་འཛིང་ཆེ་བའི་དོན་རྐྱེན་སོགས་ཀྱི་འོང་རྐྱེན་དང་། རྒྱལ་སྤྱི་ཐོག་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ལ་ངོས་འཛིན་བྱ་བྱེད་ཀྱི་ཁུངས་སུ་འཛིན་པའི་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་ཐོག་དཔྱད་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་ཡང་། གནད་དོན་འདིའི་ཐོག་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཐོག་ཞིབ་འཇུག་གི་རྩོམ་ཡིག་ཅིག་མིག་ལམ་དུ་མ་བྱུང་བས། སྒྱུག་འཛིན་པས་བརྗོད་བྱ་འདི་བསྡུས་སྟེ་ཆིངས་ཡིག་འདིས་དོན་དངོས་སུ་ནུས་པ་གང་འདྲ་ཞིག་ཐོན་མིན་དང་། རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཆིངས་ཡིག་འདི་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་དམིགས་ཡུལ་སམ་སྲིད་བྱུས་གང་ཡིན་སྐོར་གཤམ་དུ་དཔྱད་ཡོད།

ཀ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་ཨུ་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གསོན་ཆིངས་ཡིག་འདི་བཞག་པའི་དགོས་པ་གང་ཡིན་ནམ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་བཞག་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གང་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། དབུས་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ནང་ཨུ་དབྱིན་དབར་གྱི་ཁྱབ་ཁོངས་བདག་དབང་གི་འགལ་ཟླ་དང་། བོད་རྒྱ་དབར་གྱི་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས། རྒྱ་གར་ཤར་ཕྱོགས་ཚོང་འབྲེལ་ཚོགས་པ་ལ་སོགས་ཚར་རྒྱུ་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་རིང་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་དང་དགོས་པ་གང་ཡིན་སྐོར་ཙུང་བཤད་ན།

ཆིངས་ཡིག་འདི་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་འགོ་སྟོད་ཀྱི་སྟོབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ཨུ་རུ་སུ་དང་། དབྱིན་ཇི་གཉིས་དབུས་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ནང་ཁྱབ་ཁོངས་བདག་དབང་གི་འགལ་ཟླ་ལས་བྱུང་བའི་འགྲན་རྩོད་ཀྱི་གནས་བབ་འདི་ཚོད་འཛིན་བྱ་ཕྱིར་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཆིངས་དོན་ཞིག་རེད། སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་ནི་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དང་ཧི་མ་ལ་ཡའི་རྒྱལ་ཕྲན་དག་ལས་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་ཕྱི་འབྲེལ་མེད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་ངོ་བོར་གནས་ཤིང་། དུས་ཡུན་འདིའི་ནང་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་གཞུང་དང་འབྲེལ་བ་ཇི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་བོད་ཕྱོགས་ནས་ཡ་ལན་གང་ཡང་སྤྲད་མེད།

དེར་བརྟེན་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་བརྒྱུད་དེ་བོད་དང་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ས་མཚམས་དང་ཚོང་དོན་སོགས་དང་འབྲེལ་བའི་དབྱིན་ཇི་དང་མན་ཆིང་དབར་ཆིངས་

ཡིག་མི་འདྲ་བ་གསུམ་ཙམ་བཞག་ཀྱང་། དེར་བོད་གཞུང་གིས་ཆིངས་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་གང་ལའང་ཁས་ལེན་མེད་པའི་རྣམ་པ་གསལ་བོ་བསྟན་པས། དབྱིན་ཇི་གཞུང་གིས་ཀྱང་བོད་དབྱིན་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ནི་བོད་དང་ཐད་ཀར་བྱ་དགོས་པ་ལས་རྒྱ་ནག་བརྒྱུད་དེ་འབྲེལ་བ་བྱ་རྒྱུ་ནི་ནུས་མེད་ཅིག་ཏུ་མཐོང་[4]བ་རེད། རྗེས་སུ་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་ལ་ཡིག་ལམ་ནས་འབྲེལ་བ་བྱས་ཀྱང་ཡིག་ལན་མེད་ཅིང་། བོད་དུ་ཡོད་པའི་དབྱིན་ཇིའི་སྐུལ་མས་ཀྱང་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་ཏཱ་སུ་དབར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་དང་། ཏཱ་སུའི་གྲྭ་བ་མང་པོ་བོད་ནང་དུ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་སྤྲད་པར་བརྟེན། དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་དམག་དཔོན་ཡང་ཧ་སི་ཟྷན་བོད་དུ་བཏང་སྟེ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པ་རེད།

རྒྱུ་མཚན་ནི་པར་ཤེ་ཡ་དང་། ཨབ་ཧྥན་གཉིས་ཀྱི་བདག་དབང་ཐད་ཨུ་དབྱིན་དབར་འགལ་ཟླ་ཡོད་པའི་སྐབས་བོད་ནང་ཏཱ་སུའི་དབང་ཤུགས་སླེབས་ཚེ། དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་གར་རྒྱ་མཚོའི་མཚོ་ལམ་སྲུང་རྒྱུར་དཀའ་ངལ་དུ་འགྱུར་གྱི་ཡོད་པར་བརྟེན། བོད་ནང་ཏཱ་སུའི་ཤུགས་རྐྱེན་ཡོད་མེད་དང་། བོད་དབྱིན་དབར་འབྲེལ་བ་འཛུགས་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་བོད་དུ་དབྱིན་ཇིའི་ཆབ་སྲིད་མི་སྣ་ཞིག་དངོས་སུ་བཏང་སྟེ་བརྟག་དཔྱད་བྱེད་དགོས་པའི་གནས་སྟངས་འོག་བོད་དུ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པ་རེད། བཙན་འཛུལ་གྱི་དམག་འཁྲུག་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་། དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་དབར་ཐད་ཀའི་འབྲེལ་བ་དངོས་སུ་བྱུང་སྟེ། བོད་དབྱིན་དབར་ལྷ་སའི་ཆིངས་ཡིག་ཅེས་པ་ཞིག་བཞག་པ་རེད། དེར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ལའང་རྒྱ་སྤྱིའི་ཐོག་བོད་ལ་ངོས་འཛིན་གསར་བ་ཞིག་བྱེད་པའི་དུས་ཤིག་བྱུང་བ་རེད། རྒྱུ་མཚན་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ནང་དབྱིན་རྒྱ་དབར་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐོག་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་བཅས་ཀྱི་ནང་བོད་རྒྱ་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ནི་ས་གནས་དང་སྲིད་གཞུང་ལྟ་བུའི་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཆིངས་ཡིག་ཁག་ལས་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད་པ་འདིས་ད་ལྟའི་ཆིངས་ཡིག་འདིས་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ཐད་གཏིང་འཇོག་གསར་པའི་ལམ་གསར་པ་ཞིག་བཟོས་པས་རེད།

རྒྱུ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཨུ་ཏཱ་སུ་དང་རྒྱ་ནག དེ་བཞིན་ནུབ་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོས་མི་འདོད་པའི་རྣམས་འགྱུར་ཤུགས་ཆེན་བསྟན་པར་བརྟེན་[5] ཆིངས་ཡིག་འདི་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༤

4. H. e. Richardson, Indian Political Service, Government of India press: 1945, Tibetan Precis, p5-4-

5. མ་ཨེ་ཁལ་ སི་ ཤན་ ཤལཏ་ ཤན་པ་རག བོད་ཀྱི་གནས་བབ། (རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཐོབ་ཐང་། མདུན་ལམ་བཅས་ཀྱི་དོན་གནད།) བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། ཤོག ༤༠-༤༣

ལོའི་དབྱིན་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་ཆིངས་ཡིག་དེ་གཉིས་བྱུང་བ་རེད། རྒྱུ་མཚན་ནི་བོད་དང་ཌུ་སུ་དབར་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། བོད་ནང་དབྱིན་ཇིའི་ཤུགས་རྐྱེན་དང་། བོད་དེ་དབྱིན་ཇིའི་སྲུང་སྐྱོབ་མངའ་ཁུལ་དུ་འགྱུར་བར་ཌུ་སུ་གཞུང་གིས་མཐོང་འདོད་མེད་པ་དང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དང་། དེ་དང་ཚོང་གི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ནུབ་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་གྱིས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གནོན་ཡིག་ཆ་དོན་ཚན་ཁག་ལྔ་འདི་བྱུང་བ་རེད།

ཁ། དབྱིན་ཚིག་ "suzerainty" ཞེས་པར་གོ་བ་བླངས་ཚུལ་དང་། བོད་གཞུང་ལ་ཆིངས་ཡིག་འདིས་ཤུས་པ་བོན་མིན་སྐོར་དཔྱད་པ།

༡། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་སོགས་ལ་གཞི་བྱས་ན། དབྱིན་ཚིག་ནང་གི་ "suzerainty[6]" ཡང་ན་བོད་པས་མིང་ཙམ་གྱི་མངའ་ཁོངས་[7]བྱ་བ་ནི་ཐོག་མ་ཕྷི་རན་སིའི་ནང་སྤྱོད་པ་དང་། དེ་ཡང་ཨོཀ་སྥོ་(OED's)[8]གྱིས་ཡིག་ཆའི་རྒྱུ་ཁུངས་ལ་གཞིག་ན་དབྱིན་ཚིག་འདི་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༡༥༠-༡༥༠༠ ཙམ་གྱི་ནང་དུ་སྤྱོད་འགོ་ཚུགས་པ་དང་། "suzerainty" བྱ་བའི་དབྱིན་ཚིག་འདི་ཕྷི་རན་སིའི་སྐད་ཀྱི་མཐོ་པོ་ (sus means above)དང་། ལ་ཏིན་ཚིག་གི་(Latin word sursum)གོང་མཐོ་བཏང་བ་ཞེས་པ་ལས་བྱུང་བ་རེད། དེའི་དོན་ནི་རྒྱལ་ཕྲན་ཞིག་གི་རྒྱལ་པོའི་དབང་ཆ་བཞིན་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ལའང་མངའ་བ་ལ་ཟེར། [9] དེ་ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གནོན་དོན་

6. Suzerainty བྱ་བའི་དབྱིན་ཚིག་འདི་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༨ བར་བེད་སྤྱོད་བྱས་པ་རེད། དེའི་བར་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ཡིན་པ་དབྱིན་ཇི་གཞུང་གི་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་མེད་ཀྱང་། དབྱིན་ཚིག་འདི་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༤ ལོར་བོད་དབྱིན་དབར་བཞག་པའི་སིམ་ལའི་ཆིངས་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་ཡིན་པ་ལས་སྐབས་དོན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཆིངས་ཡིག་དེར་གཞི་བྱས་པ་ཞིག་མ་རེད། དེར་བརྟེན་ཐོག་མ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ suzerainty དང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༤ ལོའི་ suzerainty གཉིས་ཀྱི་གོ་དོན་ལོགས་ཀ་ཡིན་པ་ཐོག་མ་ནས་ཤེས་པར་བྱ་དགོས།

7. ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོ་ནས་ད་ལྟའི་བར་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་དང་། བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ལ་སོགས་པའི་ནང་དབྱིན་ཚིག་གི་ suzerainty བྱ་བ་དེར་མིང་ཙམ་གྱི་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་དང་། ཕྱིའི་རང་བཙན། ཕྱེད་རང་བཙན། ཡང་ན་སུ་ཛེ་རན་ཊི་ཞེས་ཐ་སྙད་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཞིག་སྤྱད་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ནང་གསལ་བའི་ suzerainty ལ་གོ་དོན་ཞིག་མཚོན་མེད་ཁར་དེར་དོན་དག་ཅིག་མཐོང་རྒྱུ་མི་འདུག དེར་བརྟེན་གུས་པས་བོད་ཡིག་ནང་ཡོད་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༤ ལོའི་སིམ་ལའི་ཆིངས་ཡིག་ལས་བྱུང་བ་དག་ཡིན་པས་དེས་གོ་བ་དང་དོན་བཅས་ལོས་ཀ་ཡིན་སྟབས་ད་ལྟའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་འགྲེལ་བའི་སྐབས་དབྱིན་ཚིག་དེ་རང་སྨྲད་དེ་བཤད་ཡོད།

8. Oxford English Dictionary (website 03/05/2025)

9. 1. Macmillan, A modern Dictionary of the English Language (second edition), Co. Limited ST. Martin's Street, London, 1911, P.703

Su'-ze-rain-(soo'-ze—ra-n), n. an overload. [Su'-ze-rain-ty, n. the authority of a -. [F., lit. one above]

2. William Dwight Whitney, The century Dictionary and Cyclopedia (a work of universal reffernce in all departments of knowledge with a new atlas of the world) v. 7 p. The Centuey co. new yourk, 1897, p 6095

Suzerain (Su- 'ze-ran), n, [<OF. <and F.] suzerain, sovereign but nor supreme; soigneur suzerain, A lord who holds a fief of which other fiefs are held, or who has exclusive jurisdiction (Roquefort); appar. Formed, in imitation of suverain, soverein, etc., Sovereign (with which

ཚན་ལྔ་ཡོད་པ་ལས། དོན་ཚན་དང་པོའི་ནང་ "The Governments of Great Britain and Russia recognizing the suzerain rights of China in Thibet,"[10] ཞེས་པ་དང་། དོན་ཚན་གཉིས་པའི་ནང་ "In conformity with the admitted principle of the suzerainty of China over Thibet,"[11] ཞེས་པའི་བརྗོད་པ་དེའི་ནང་གི་དབྱིན་ཚིག "suzerainty" ཞེས་པའི་ཚིག་འདི་སྦྱད་ཡོད། དེ་ལྟར་ན་དབྱིན་ཚིག་གི་ "suzerainty" ཞེས་པར་སྤྱིའི་ཆ་ནས་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་ག་འདྲ་ཡིན་པའི་སྐོར་ཅུང་བཤད་ན།

འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་ "suzerainty" བྱ་བའི་མིང་ཚིག་འདི་ལ་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་འདྲ་མིན་ཞིག་ཡོད། [12] འོན་ཀྱང་ད་བར་ངོས་འཛིན་བྱུང་བའི་དབྱིན་ཚིག་འདི་རྒྱ་གར་དབྱིན་ཇི་གཞུང་གིས་རྒྱ་གར་ལ་དབང་འཛིན་བྱེད་པའི་དུས་སྐབས་སུ། དབྱིན་ཇིས་རྒྱ་གར་གྱི་ས་ཁུལ་འགའ་ཤས་ཀྱི་ནང་དུ་ལྟའི་ "suzerainty" ཆ་རྐྱེན་འོག་དབང་སྒྱུར་བྱས་པའི་རྒྱལ་ཕྲན་མང་པོ་ཞིག་མཆིས་པས། ཆ་རྐྱེན་འདི་དག་གཞིབ་བསྡུར་བྱས་དུས་suzeraintyབྱ་བར་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་གཉིས་ཡོད་པ་ནི། ཀ། suzerainty ཡིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་། དེར་མངའ་དབང་སྒྱུར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་ suzerainty ཡིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དེར་ནང་སྲིད་ཀྱི་བདག་དབང་ཆ་ཚང་ཡོད་ཀྱང་། ཕྱི་འབྲེལ་ཐོག་མངའ་དབང་སྒྱུར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་དེས་ཐག་བཅོད་པ་ལས། suzerainty ཡིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ལ་དེའི་དབང་ཆ་མེད། "[13]

Roquefort in fact identifies id), with term. -or-ain (as if <ML. *suvorsum, *Surseranus), <OF. Sus, <L. sursum, above, for *suvorsum, <sub, under, from under, +vorsus, versus, PP. of vertere, turn (cf. retrorse, introrse): see sub- and verse, and cf. subvert.] A feudal lord or baron; a lord paramount. Also used attributively. "In 1459 the illegitimate pretender, james II., did homage to the sultan of Egypt as suzerain oof Cyprus." [Stubbs, Medieval and Mordere Hist., P. 164] ཞེས་དང་། Suzerainty (su- 'ze-ra-n-ti), n. [<OF. Suzerainete, F. Suzerainete', the office or jurisdiction of a suzerain, <suzerain, suzerain: see suzerain.] the office or dignity of a suzerain; feudal supremacy; superior authority or command.

3. Chauncey a Goodrich, Noah Porter, Mahn of Berlin, Webster's Complete Dictionary of the English Language, George Robertson. Bombay: Thacker, Vining & Co. Café Town: J.C. JUTA. Paris LONDON, 1886, p.1335

Su- 'ze-ra-in, n. A superior lord, to whom fealty is due; a Feudal load. Su-'ze-rain ty, n. {Fr. suzeraineti, from suzerain, paramount, a lord paramount, from Fr. Sus, above, over, lat. Ausum, sursum, as souverain, from lat. Superus, super. See Sovereign} The dominion or authority of a suzerain; paramount authority or command

10. Mss Eur F532/112 དང་། IOR/L/PS/455/10

11. Mss Eur F532/112 དང་། IOR/L/PS/455/10

12. དབྱིན་ཚིག་གི་ "suzerainty" ཞེས་པ་ནི་ངོས་འཛིན་མཁན་དང་ངོས་འཛིན་ས་གཉིས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་དང་། ཡང་ན་རྒྱལ་ཕམ་གྱི་གནས་བབ་འོག་ཐག་བཅད་པ་ལས་དེར་ཚིག་ཏུ་བཀོད་པའི་གོ་དོན་ཞིག་མེད།

13. Chapter ١١, Categories of Dependency, "Suzerainty" p- ٢٥١ (from IMF eLibrary – International Monetary Fund) website ٠٦/١١/٢٠٢٥)

ཁ། “ suzerainty ཡིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དེར་ནང་སྲིད་ཀྱི་བདག་དབང་ལྷན་ཚང་བཀག་ཅན་གྱི་ཕྱི་འབྲེལ་གྱི་རང་དབང་ཡོད་པ་དང་། ཆིངས་ཡིག་ཁ་ཤས་ཀྱི་ནང་དུ་ཆ་ཤས་བླངས་ཆོག་པའི་ནུས་པ་ཡོད་པ་རེད། དེ་བཞིན་བདག་དབང་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དམག་འཁྲུག་གང་འདྲ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཞུགས་ཀྱང་། “suzerainty” ཡིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དེས་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་དམག་འཁྲུག་ནང་ཞུགས་པ་རེད[14]། [15] དེ་འདྲའི་ཆ་ནས་ “suzerainty” ཡིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་ཐོབ་ཐང་ཚང་མ་ཡོད་པ་འདྲ་ཡང་། རྒྱལ་ཁབ་དེ་ནི་ནམ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་མངའ་འོག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལས་མ་འདས།

༢། དེས་ན་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ “suzerainty” རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་ཞེས་པའི་ཆིངས་ཡིག་དགོངས་དོན་དེ་གོང་གསལ་འཛུག་ཚུལ་གཉིས་ལས་གང་དུ་ཚུད་དམ་ཞེ་ན། བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ “suzerainty”རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་དེ་ཉིད་ཐོག་མ་ནས་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་ཞིག་སྟེ། གོང་བཞིན་འཛུག་ཚུལ་གཉིས་ལས་ལྷག་པ་ཞིག་མེད་པ་འདྲ་ཡང་། རྒྱ་གར་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་ཕྲན་མང་དག་ཅིག་སྲིད་བྱུས་འདིས་དབང་སྒྱུར་བྱས་ཀྱང་། དབྱིན་ཚིག་ “suzerainty” བྱ་བ་དེ་གོང་གསལ་འཛུག་པ་གཉིས་པོ་བོད་ཐོག་འཛུག་མིན་དང་། ཡང་ན་གོ་བ་གཞན་ཞིག་ཡོད་མིན་སྐོར་བསམས་ན། དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཨུ་དབྱིན་བར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་ལས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་ཚན་ལྔའི་ནང་དབྱིན་ཚིག་ “suzerainty” བྱ་བའི་མིང་ཚིག་འདི་ལ་འགྲེལ་བ་གང་ཡང་བྱེད་མེད་ཀྱང་། ཨུ་དབྱིན་གང་རུང་གི་བོད་དང་སྲིད་དོན་གྱི་འབྲེལ་བ་བྱ་དགོས་ན་ངེས་པར་དུ་མན་ཆེང་སྲིད་གཞུང་བརྒྱུད་དེ་འབྲེལ་བ་བྱེད་དགོས། [16] ཞེས་པ་ལས་ལྷག་པའི་མན་ཆེང་སྲིད་གཞུང་ལ་དབང་ཆ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པའི་སྐོར་འཁོད་མི་འདུག ལྷག་པར་དུ་ཤིང་སྟག་སིམ་ལའི་ཆིངས་ཡིག་མ་བཞག་པའི་བར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧

14. གལ་ཏེ་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ “suzerainty” གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་ན་རྒྱ་ནག་གི་རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་དང་། རྒྱ་ནག་ནང་འཁྲུག་བཅས་ཀྱི་ནང་མཉམ་བཞུགས་བྱེད་དགོས་ཀྱང་། བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དམག་འཁྲུག་ནང་ཞུགས་མེད་ལ། ལྷག་པར་དུ་རི་འགོག་དམག་འཁྲུག་གི་སྐབས་སུ་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གིས་རྒྱ་གར་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ལ་རོགས་སྐྱོར་ཆེད་བཏང་བའི་དངོས་ཟོག་འདྲེན་པའི་ལམ་ཡང་སྤྲོད་མེད་པ་མ་ཟད། དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་སྐབས་སུ་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དབར་གནས་སུ་སྡོད་པ་ལས་སུ་ལའང་རྒྱ་སྐྱོར་མི་བྱེད་པའི་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་པ་རེད། དེའི་ཐོག་ནས་བོད་ནི་རྒྱ་ནག་གི་ “suzerainty” ཡིན་ཟེར་བ་ནི་གད་མོ་སྐྱོང་བའི་སྐད་ཆ་ཤིག་ལས་མ་འདས།

15. Chapter ١١, Categories of Dependency, “Suzerainty” p- ٢٥١ (from IMF eLibrary – International Monetary Fund) website ٠٦/١١/٢٠٢٥)

16. Mss Eur F532/112 དང་། IOR/L/PS/455/10

ལོའི་ཨུ་དབྱིན་དབང་གྱི་ཆིངས་ཡིག་དེས་བོད་གཞུང་གི་ཆབ་དཔལ་ཅི་ལ་ཡང་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་མེད་ཅིང་། མ་ཟད་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དང་། རྒྱ་ནག་མི་གསེར་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཕྱིའི་བཙན་འཛུལ་གང་ཞིག་ལའང་བོད་གཞུང་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་མེད་ལ། མཐའ་ན་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གིས་མི་མདའ་ཙམ་ཡང་སྤྲད་མེད། དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་། བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་ རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པས་བོད་འདི་རང་བཙན་གཙང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་གསལ་བསྒྲགས་བསྒྲུངས་པ་མ་ཟད། བོད་དང་སོག་པའི་དབར་ཕན་ཚུན་རང་དབང་གཙང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ངོས་འཛིན་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པ་རེད།

མདོར་ན་ཨུ་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ "suzerainty" རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་རེད་བྱ་བ་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་བོད་ལ་ཆ་འཛོག་བྱེད་པ་ཙམ་ལས་དོན་དངོས་སུ་ཆིངས་ཡིག་དེས་བོད་གཞུང་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་མེད་པ་མ་ཟད། དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་དེར་ཆ་འཛོག་མ་བྱས་པར་བོད་གཞུང་དང་གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་འབྲེལ་བ་མང་པོ་ཞིག་སྔར་བཞིན་ཉར་ཡོད་པ་སྐབས་དེའི་ཏར་འཕྲིན་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་བཅས་ལས་ཤེས་ཐུབ། མ་ཟད་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༣ ལོར་རྒྱ་གར་དབྱིན་ཇི་གཞུང་གི་དྲུང་ཆེར་བཏང་བའི་ཕྲུག་ཡིག་ཅིག་གི་ནང་། བོད་ལ་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་མིང་ཙམ་གྱི་དབང་ཆ་ (Suzerainty) ཡོད་ཅེས་པ་ནི་ཁྲུངས་མེད་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། ཚིག་འདི་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་རང་གི་ཁེ་ཕན་ཁོ་ན་ལས་དོན་ལ་མི་གནས་པ་ཞིག་རེད། [17] ཅེས་ཕུལ་ཡོད་པ་དེའི་ཐོག་ནས་མིང་ཚིག་འདི་ནི་དབྱིན་ཇི་ཡིས་རང་གི་ཁེ་ཕན་དང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་ལ་བསྟུན་མཁས་བྱས་པའི་ཚིག་ཙམ་ལས་བོད་ནང་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་དབང་ཆ་མེད་པ་བསྟན་ཡོད།

འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༤ ལོར་ཀ་ལི་ཀ་ཏར་ཏུ་བོད་ནང་ཡོད་པའི་དབྱིན་ཇིའི་ཁྲིམ་ཁྲ་དང་། ཏར་འཕྲིན་གྱི་གློག་སྐུད་སོགས་དང་འབྲེལ་བའི་བོད་མན་དབྱིན་གསུམ་གྱི་དབར་ཆིངས་ཡིག་ཅིག་བཞག་ཡོད་ཀྱང་། བོད་གཞུང་གིས་ཆིངས་ཡིག་འདི་ངོས་ལེན་མ་བྱས་པའི་ཁར་ཆིངས་དོན་སྐུ་ཚབ་གོ་གནས་ནས་ཕབ་སྟེ་ཉེས་པ་ལྷི་མོ་བཏང་བ་རེད། གཞན་ཨུ་དབྱིན་དབར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་འདིས་བོད་ནང་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དང་རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ནུས་པ་ཅི་ཡང་ཐོན་མེད་པའི་ཁར། བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གིས་སྔར་བཞིན་ཕྱི་འབྲེལ་དང་། དམག་དོན། ཆིངས་ཡིག་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་འདྲ་མཉམ་ངང་བཞག་ཡོད། མདོར་

17. Son, darling, further papers relating to Tibet ١٩٠٤)١٩٢٠), printed for His Majesty's stationery office, ١٩٢٠ P.١٥٤

ན་ཨུ་དབྱིན་དབར་གྱི་ཆིངས་ཡིག་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་ཆ་འཇོག་བྱེད་པའི་ཡིག་ཆ་ཙམ་ལས་དོན་དངོས་སུ་ཆིངས་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་བཞིན་ནུས་པ་ཐོན་པའི་དོན་ཚན་གཅིག་ཀྱང་སྟོན་རྒྱུ་མེད་ཅིང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ དང་ ༡༩༡༤ ལོའི་བོད་སོག་དང་། ཤིང་སྟག་སིམ་ལའི་ཆིངས་ཡིག་བཅས་རིམ་པས་བཞག་པས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཨུ་དབྱིན་དབར་གྱི་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་ནང་འཁོད་པའི་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གནོན་དོན་ཚན་ལྔ་པོའི་ནུས་པ་མེད་པར་བཟོས་པ་མ་ཟད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༧ ལོར་ཨུ་རུ་སུའི་ཕྲིལ་ཊི་མིར་ ལེན་ནིན་(Vladimir Lenin) གྱིས་འགོ་འཁྲིད་པའི་དམར་པོའི་གཞུང་གི་ཆིངས་ཡིག་འདི་དོན་ལེན་མེད་པར་རྩིས་མེད་བཏང་བ་རེད། དེར་བརྟེན་ཆིངས་ཡིག་འདི་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༧ ལོ་ནས་ནུས་མེད་དུ་སོང་ཟིན་པ་རེད།

ག ཟུར་གནོན་ཡིག་ཆ་འདི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་དྲིལ་བསྒྲགས་ཕྱིར་ཇི་ལྟར་བཀོལ་བའི་སྐོར་དཔྱད་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོར་རྒྱ་ནག་ཏུ་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་སྲིད་གཞུང་བཙུགས་པའི་དུས་ནས་བོད་འདི་རྒྱལ་ནག་གི་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་པའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་གྱིས། ད་ལྟའི་བར་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་མུ་མཐུད་དེ་བོད་ནི་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་ངོས་འཛིན་དང་། དེར་བདག་དབང་ཡོད་པའི་དྲིལ་བསྒྲགས་དང་། དཔེ་དེབ་སོགས་ཕྱི་ནང་མཁས་པ་སོགས་ལ་འབྲི་རུ་བཅུག་པའི་བརྩམས་ཆོས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་པའི་ནང་ནས། དེར་དྲིལ་བསྒྲགས་དང་། ཞིབ་འཇུག་དཔེ་དེབ་གྲགས་ཆེ་བ་འགའ་དཔེ་མཚོན་དུ་གདམས་ནས་དཔྱད་ཞིབ་ཙམ་བྱས་ན།

༡། དེའང་ཀྲུའུ་རྒྱེ་རུང་གིས་བརྩམས་པའི་《བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་བོད་དུ་སྙེལ་བའི་བཙན་འཛུལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད། 》དང་ 《ཧྲ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར། [18]》ཅེས་པའི་ནང་། "དབྱིན་ཇི་དང་ཨུ་རུ་སུ་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་པོས་བོད་ལྗོངས་(དབུས་དང་གཙང་རང་ལ་གོ)འཕྲོག་རྩོད་བྱེད་པའི་འགལ་བ་དེ་ཞི་སྐྱོད་དུ་གཏོང་བ་དང་། ཐུན་མོང་ཐོག་འཇར་མན་ལ་ཁ་གཏད་གཙོག་ཆེད་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་བཀྲུས་རྫས་བགོ་བའི་གྲོས་ཚོགས་ཤིག་ཚོགས་ནས《དབྱིན་ཇི་དང་ཨུ་རུ་སུའི་ཆིངས་ཡིག》ཅེས་པ་བཞག་སྟེ་ཕན་ཚུན་བཀག་སྐྱིལ་བྱས་པ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱིས་ཆིངས་ཡིག་བཞག་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་བོད་ཀྱི་ནང་སྲིད་ལ་ཐེ་གཏོགས་མི་བྱེད་པ་དང་། དེའི་མངའ་ཁོངས་ཆ་ཚང་

18. དཔེ་དེབ་འདི་གཉིས་ཀྱི་རྗོད་ཚིག་ཙམ་ལས་བརྗོད་དོན་ཐོག་ཁྱད་པར་མི་འདུག

ཡོང་རྒྱུར་གཏོར་བཤིག་མི་གཏོང་བ། ལྷ་སར་བཙའ་སྡོད་སྐུ་ཚབ་མི་གཏོང་བ། བོད་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་མི་བྱེད་པ་བཅས་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཆིངས་ཡིག་ནང་ (ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་བདག་པོའི་དབང་ཆ་དེ་ཁས་ལེན་གྱི་ཡིན།)[19] ཟེར་བ་ཞིག་བཀོད་ཡོད། བཤད་སྟངས་དེའི་རིགས་ནི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆིངས་ཡིག་ནང་ཐེངས་དང་པོ་ཐོན་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་འདི་ཀྲུང་གོ་ལས་ཁ་བྲལ་གཏོང་རྩིས་བྱེད་པའི་སློག་བརྫ་ཞིག་རང་རེད། ”[20] ཅེས་བྲིས་འདུག

འོན་ཀྱང་ཨུ་རུ་སུ་དང་། དབྱིན་ཡིག་གཉིས་ཀྱི་ནང་འཁོད་པའི་གཞུང་འབྲེལ་ཡིག་ཆ་ Mss Eur F112/532 དང་། IOR/L/PS/10/455 ནང་“ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་བདག་པོའི་དབང་ཆ་དེ་ཁས་ལེན་གྱི་ཡིན། ”ཞེས་འཁོད་པའི་ཚིག་ཟུར་ཙམ་ཡང་བྲིས་མི་འདུག གཞུང་འབྲེལ་ཡིག་ཆ་འདིའི་ནང་དུ་ཤོག་བུ་དཀར་པོའི་སྟེང་སྣག་ཚ་ནག་པོས་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ “suzerainty”རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱ་རྒྱུ་ཞེས་པ་ལས། ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་བདག་པོའི་དབང་ཆ་དེ་ཁས་ལེན་གྱི་ཡིན་བྱ་བ་ཞིག་འཁོད་མི་འདུག མ་ཟད་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༣ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་མི་སྣ་ཚོར་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་ཤེས་ཕྱིར་དཔར་བསྐྲུན་བྱས་པའི་《ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར། 》ཞེས་པའི་རྒྱ་ཡིག་མ་ཕྱིར་དེ་འདྲའི་ཚིག་འབྲུ་མེད་ཀྱང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་རྒྱ་ཡིག་དང་བོད་བསྒྱུར་གྱིས་སྤྱི་དམངས་ཆེད་དུ་དཔར་སྐྲུན་བྱས་པའི་དཔེ་དེབ་དག་གི་ནང་ཚིག་འདི་གསར་དུ་བྲིས་པ་ལས། སྔོན་གྱི་མ་ཕྱི་དག་གི་ནང་“ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་བདག་པོའི་དབང་ཆ་དེ་ཁས་ལེན་གྱི་ཡིན་”ཞེས་པའི་ཚིག་ཅིག་འཁོད་མི་འདུག མ་ཟད་ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བོད་གཞུང་གིས་ཨུ་དབྱིན་ཆིངས་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་བཞིན་ལག་བསྟར་བྱས་མེད་ལ། ཨུ་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་དེར་དགག་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཙམ་ཡང་བསྟན་མེད། དེར་བརྟེན་“ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་བདག་པོའི་དབང་ཆ་དེ་ཁས་ལེན་གྱི་ཡིན། ”ཞེས་པ་འདི་ཕྱིས་སུ་རྩོམ་པ་པོས་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཆེད་དུ་སྒྲུང་

19. ཡ་ཧན་ཀྲང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༥༨ ཤོག ༥༧༧ ནང་གསལ་བ་འདི་ 《བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་བོད་དུ་སྒྲིལ་བའི་བཙན་འཛུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུད། 》ནང་གི་རྗོད་ཚིག་གི་ཆ་ནས་ཁྱད་པར་ཡོད་ཀྱང་ནང་དོན་གཅིག་པ་རེད་འདུག འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༣ ལོར་གཞུང་འབྲེལ་མི་སྣའི་ཆེད་དུ་བཏོན་པའི་ 牙含章，《达赖喇嘛传》汉文内部版， 三联书店，1963年 ཞེས་པའི་ནང་དུ་ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་བདག་པོའི་དབང་ཞེས་པའི་སྐོར་འཁོད་མེད་ལ། དེའི་ནང་ཆིངས་ཡིག་གི་ནང་དོན་འགའ་གསལ་བ་ལས་དེ་རིགས་བྲིས་མེད་ཀྱང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་བཏོན་པའི་རྒྱ་ཡིག་དེབ་ཐེང་དང་བོད་ཡིག་གཉིས་པོའི་ནང་སྔར་མ་ཡིག་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་སྟེ་དཔེ་དེབ་ནང་བྲིས་པ་ཞིག་རེད་འདུག

20. ཀྲའོ་རྩེ་ཙུང་། བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱིས་བོད་དུ་སྒྲིལ་བའི་བཙན་འཛུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུད། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག ༡༠༡ ནས ༡༠༢

འདིའི་ནང་ཚ་རྒྱབ་སྡེ་སྐྱུང་འདི་སྐྱན་པོ་བཟོས་པ་ལས་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་རིན་ཐང་མི་འདུག

《ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར། 》ཞེས་པའི་ནང་ཆིངས་ཡིག་འདི་ལ་གཞི་བྱས་ཏེ་ཨུ་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་དེ་མེས་རྒྱལ་ལས་ཁ་བྲལ་དུ་བཅུག་པར་སྐྱོན་འཛུགས་བྱས་པ་དང་། [21] ཡང་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁུངས་ཡིན་ཞེས་པའི་སྐབས་ཆིངས་ཡིག་འདི་རྒྱ་ནག་ལ་ཁེ་ཕན་ལྡན་པའི་དོན་ཚན་དག་བཀོད་ནས་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ཡིན་པ་བཤད་ཡོད། དེ་བཞིན《བོད་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་གོ་བབ་དཔྱད་ཞིབ། 》ཅེས་པའི་ནང་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་དང་བདག་དབང་བཤད་པའི་སྐབས་སུ་ཆིངས་ཡིག་འདི་སྤྱད་པ་དང་། [22] ཡང་ཆིངས་ཡིག་འདི་སྤྱད་དེ་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པ་ཁུངས་སྐྱེལ་བྱས་འདུག[23] དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༠ ལོར་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་སྐབས་མན་ཆིང་གིས་རོགས་སྐྱོར་མ་བྱས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བཅས་ལའང་ཆིངས་ཡིག་འདི་[24] སྤྱད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢ ལོར་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་དྲིལ་བསྒྲགས་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོ་ཞེས་པའི་ནང་"ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་ཨུ་དབྱིན་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པ་ལས་སྔར་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁུང་ཡིན་པའི་བོད་འདི་ཕྱིད་རང་བཙན་ལྡན་པའི་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དང་། དེར་བརྟེན་ནས་སྔར་རྒྱ་ནག་གི་བདག་དབང་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་འགྱུར་ནས་ཕྱིད་རང་བཙན་ལྡན་པའི་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་འགྱུར་བ་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡིག་ཆའི་ནང་རྒྱ་ནག་གི་བདག་དབང་ལྡན་པའི་བོད་འདི་ཕྱིད་རང་བཙན་ལྡན་པའི་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་འཁོད་པ་ཐོག་མའང་རེད། "[25] ཅེས་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོར་བཏོན་པའི་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོའི་ནང་"ཕྱི་ལོ་ ༡༨༩༠ ཉལ་ཐའི་དམག་འཁྲུག་གི་རྗེས་སུ། རྒྱ་ནག་ནི་ཕྱིད་མི་སེར་སྡེབ་ཡུལ་དང་། ཕྱིད་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་

---

21. ཡ་ཧན་ཀྲང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༦ ཤོག ༥༧༢ དང་། ༥༧༩

22. དབང་རྒོད། ཤེས་རབ་ཉི་མ། ཐང་ཅ་ཕེ་གསུམ་གྱིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་གོ་བབ་དཔྱད་ཞིབ། སྟོད་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༣ ཤོག ༤༦༧

23. དབང་རྒོད། ཤེས་རབ་ཉི་མ། ཐང་ཅ་ཕེ་གསུམ་གྱིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་གོ་བབ་དཔྱད་ཞིབ། སྟོད་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༣ ཤོག ༤༤༧-༤༥༠

24. དབང་རྒོད། ཤེས་རབ་ཉི་མ། ཐང་ཅ་ཕེ་གསུམ་གྱིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་གོ་བབ་དཔྱད་ཞིབ། སྟོད་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༣ ཤོག ༤༣༩

25. རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོ། ༡༩༩༢ (on August 1907 ,31, Britain and Russia Signed the Convention Between Great Britain and Russia, which changed China's sovereignty over Tibet into "Suzerainty". This marked the first Chin's sovereignty over Tibet was altered into Tibet "suzerainty" in international Document.)

ཏུ་གྱུར་བ་རེད། དེར་བརྟེན་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་མངའ་ཁུངས་གཞན་བཞིན་བོད་དེའང་ཕྱིའི་བཙན་འཛུལ་གྱི་དཀའ་ངལ་འོག་ཚུད་པ་དང་། འདྲ་མཉམ་མིན་པའི་ཆིངས་ཡིག་མང་པོ་ཞིག་གི་དམིགས་གསལ་གྱི་ཁེ་དབང་མང་པོ་འཕྲོག་པ་དང་། བོད་ཀྱི་མི་དམངས་ནི་བཙན་རྒྱལ་བས་ཚོད་འཛིན་དང་། ཐོན་ཁོངས་བཙན་འཕྲོག་བྱས་པ་དང། བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་དཔོན་པོ་ཚོར་བོད་འདི་མིས་རྒྱལ་ལས་ཁ་བྲལ་དགོས་པའི་ངན་སླུལ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས། བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་དང་། ས་བདག་ཞིང་བྲན་ལམ་ལུགས་ཀྱི་འཆིང་རྒྱ་ལས་ཐོན་རྒྱུ་ནི་བོད་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གྱུར་དང་བརྟན་སྲུང་ནི་བླ་ན་མེད་པའི་ལས་དོན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། ”[26] གཞན་ཕྱི་ལོ་༢༠༡༡ ལོའི་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོའི་ནང་གི་བརྗོད་དོན་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢ ལོའི་བརྗོད་དོན་ལས་ལྷག་པའི་གསར་པ་གང་ཡང་མི་འདུག[27] དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལོའི་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོའི་ནང་གི་བརྗོད་དོན་དག་གོང་གསལ་དང་ཁྱད་ཆེན་པོ་ཕྱིན་མེད་ཀྱང་། བརྗོད་དོན་ཅུང་ཁྱད་པར་བྱུང་བ་ནི་རྒྱ་ནག་གིས་མི་ཤེས་པའི་ཐོག་བོད་འདི་ཕྱིད་རང་བཙན་ལྡན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་རེད། [28] ཞེས་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པའི་ནང་འཁོད་འདུག

འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལོར་བཏོན་པའི་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོའི་ནང་དུ་རྒྱ་ནག་གི་མི་ཤེས་པའི་ཐོག་བོད་འདི་ཕྱིད་རང་བཙན་ལྡན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་ཞེས་པ་དེ། དོན་དངོས་དང་རྒྱབ་འགལ་ཆེན་པོ་ཕྱིན་པ་དང་། མེ་ཤིང་དངོས་སུ་མེད་ཀྱང་དུ་བ་འདོན་པ་ལྟར་དོན་ལ་གནས་མི་འདུག གང་ཡིན་ཟེར་ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་གསར་ཁང་གྲགས་ཆེ་བ་དག་གི་གསར་ཤོག་ཁྱོན་བརྒྱ་དང་སུམ་ཅུ་སོ་བཞི་[29]ལྷག་གི་ནང་། འགོ་ཆིངས་ཡིག་

26. རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོ། ༢༠༠༩ (After the Opium War of 1840, China was reduced to a semi- colonial, semi-feudal country. Tibet, like other parts of China, suffered from the aggression of imperialist powers, which grabbed all kinds of special privileges by means of unequal treaties, subjected Tibet to colonial control and exploitation, and, at the same time, groomed separatists among the upper ruling strata of Tibet, in an attempt to sever Tibet from China. Therefore, the removal of the fetters of imperialism and feudal serfdom became a historically paramount task for safeguarding the unification of the country and realizing the development of Tibet.)

27. རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོ། ༢༠༡༡། On August 1907 ,31, Britain and Russia signed the Convention between Great Britain and Russia on Tibet, changing, for the first time, China's sovereignty over Tibet into "suzerainty" in an international document.

28. རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོ། ༢༠༡༥། In 1907, Britain and Russia signed the Convention Between Great Britain and Russia on Tibet, without the Chinese government's knowledge, changing China's sovereignty over Tibet into "suzerainty" in an international document for the first time.

29. གཞན་ (Hongkong weekly press) ཞེས་པའི་ནང་ཚགས་པར་ཁྱོན་ ༥༣ གྱི་ནང་ཆིངས་ཡིག་དེར་མི་འདོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་པའི་ཚིག་གཅིག་ཀྱང་མི་འདུག Hongkong daily press 73 དང་། ཆིངས་ཡིག་དང་འབྲེལ་བའི་ཚགས་པར་བཅུ་ཙམ་ཡོད་པ་ལས་རྒྱ་ནག་གི་དེར་ཁས་ལེན་མེད་པའི་སྐད་ཆ་བཤད་པའི་སྐོར་འཁོད་མི་འདུག (The China mail) ཞེས་པ་ཁྱོན་ ༡༨ ཙམ་ཡོད་པ་ལས་ཆིངས་ཡིག་དང་འབྲེལ་བའི་རྩོམ་ཡིག་འགའ་མཆིས་ཀྱང་། དེར་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་རྣམ་འགྱུར་ཇི་སྟོན་གྱི་ཐོག་ཚིག་གཅིག་ཀྱང་མཐོང་རྒྱུ་མི་འདུག

བཞག་པའི་དུས་ནས་མཇུག་ཐག་གཅོད་གང་བྱུང་སྐོར་སོགས་གསལ་པོ་བཀོད་ཡོད། དེ་འདྲའི་གསར་ཤོག་གི་དུས་སྐབས་སུ་འཕོད་པའི་གནས་ཚུལ་དག་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་ཤེས་མ་སོང་ཟེར་བའི་བཤད་ཚུལ་འདི་ནི་ངོ་ཚ་དགོས་པ་ཞིག་འདུག་ལ། (སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་ནི་རྒྱ་ནག་ཏུ་སྐྱེས་མེད་པའི་ཕྲུག་གུ་ཞིག་རེད།) འདི་ནི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཞིག་གིས་རྟོག་སྣང་རྩོམ་ཡིག་ཅིག་ལས་མ་འདས། མ་ཟད་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ནས་ ༡༩༨༠ ལོའི་ནང་རྩོམ་པ་པོ་ཧྰང་ཧྥུན་ཧྲིན་(黄奋生) མ་འདས་པའི་སྔོན་དུ་བརྩམས་པའི་《བོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རག་བསྡུས། 》《藏族史略》[30]ཞེས་པའི་ནང་ཆིངས་ཡིག་འདི་དང་། དེའི་བརྒྱུད་རིམ་བཅས་པ་ལོ་མང་སྔོན་ནས་ཤེས་ཡོན་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་པ་གསལ་པོ་འདུག་ཀྱང་། ད་ལྟ་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་གི་མི་ཤེས་ཞེས་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོའི་ནང་བྲིས་ཡོད།

མདོར་ན་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གི་དྲིལ་བསྒྲགས་དང་། ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་བཅས་ཀྱི་ནང་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་ཚུལ་རྒྱས་བཤད་བྱས་པའི་སྐབས་སུ་ཆིངས་ཡིག་འདིས་ནུས་པ་ངེས་ཅན་ཐོན་ཐུབ་ཡོད། དེ་ཡང་གཙོ་བོ་རྒྱ་ནག་གི་ལས་བྱེད་ནང་ཁུལ་གྱི་དཔེ་དེབ་ནང་བཤད་ཚུལ་གཅིག་དང་དྲིལ་བསྒྲགས་ཆེད་བཤད་ཚུལ་རེ་ཡོད་པ་མ་ཟད་དྲིལ་བསྒྲགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་དཔར་བསྐྲུན་བྱས་པའི་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་མང་ཆེ་བའི་ནང་རང་གི་འདོད་ཕྱོགས་སྒྲུབ་ཕྱིར་དམིགས་ནས་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་དོན་ཚན་དག་སྟོན་པ་དང་། དེར་དགག་པའི་སྐབས་སུ་ཆིངས་ཡིག་གི་དོན་ཚན་དག་སྨྲང་ནས་མིང་ཙམ་ལས་སྤྱད་མེད། དེའི་ཐོག་ནས་ཆིངས་ཡིག་འདི་ནི་རང་གི་ཁེ་ཕན་སྒྲུབ་བྱེད་ཙམ་ལས་དེར་མཉམ་གནས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲུབ་དོན་ཧ་ལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་སྟོན་རྒྱུ་མི་འདུག དེར་བརྟེན་དེ་དག་དངོས་འབྲེལ་དྲང་འབྲེལ་གྱི་དྲིལ་བསྒྲགས་ཙམ་ལས་མ་འདས་སོ། །

ང་། རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཆིངས་ཡིག་འདི་སྤྱོད་པའི་སྲིད་ཇུས་དང་། ཆིངས་ཡིག་འདི་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་རྩོད་ཕྱིར་ནུས་པ་ཡོད་མེད་སྐོར་དཔྱད་པ།

རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཆིངས་ཡིག་འདི་དེ་ལྟར་སྤྱོད་བྱེད་པའི་དགོས་དམིགས་

30. 黄奋生，藏族史略, 民族出版社, 1985, P 305-304

དེབ་འདི་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༥ ལོར་ཕྱིར་བཏོན་པ་དང་། དཔེ་དེབ་འདི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ནས་ ༡༩༨༠ ལོའི་ནང་བརྩམས་པར་གྲགས་ཤིང་། དེབ་འདི་ནི་བོད་ཡུལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པའི་རྗེས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འཕོད་པའི་ནང་ནས་རྒྱུས་ཤོས་གྲས་གཅིག་དང་། སྔ་ཤོས་ཀྱི་གྲས་ཀྱང་རེད།

གཙོ་བོ་ནི། འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལན་ཞིག་དང་། གསལ་བཤད་ཅིག་བྱ་ཕྱིར་རེད་ཅེ་ན་མི་འགྲིག་པ་མ་མཐོང་། (གཙོ་བོ་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ཡིན་པ་གསལ་སྟོན་བྱ་ཕྱིར་དང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་བཅོད་མི་ཐུབ་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་བཤད་པ་ཞིག་ཏུ་འདོད།) རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དྲིལ་བསྒྲགས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་དང་ཡིག་ཆ་དག་གི་ནང་ཆིངས་ཡིག་འདི་བཀོད་པའི་དགོས་པའམ་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི།

༡། ཨུ་དབྱིན་དབར་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པ་ནས་ལོ་ངོ་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཙམ་རིང་བོད་གཞུང་དཀའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གིས་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དང་། རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་དབར་སྟར་ཡོད་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཚད་བཅད་དེ་བོད་འདི་ཇི་ལྟར་བཞིན་རང་བཙན་དུ་གནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་སྐྱུང་ཆེད་ཆིངས་ཡིག་དེ་དག་སྐྱུད་དེ་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་ལས་ཁ་བྲལ་བའི་རྒྱུ་ཏུ་ངོས་འཛིན་གྱིས་བཤད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱུ་མཚན་ནི་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་ཟུར་གནོན་ཡིག་ཆའི་ནང་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ལ་དབྱིན་ཇོག་གི་ "suzerainty" ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་སྦྱུད་ཡོད་ས། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྟར་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པའི་རྣམ་པའི་ཐོག་ཆིངས་ཡིག་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཞིག་བཞག་ཡོད་པ་དེའི་གནས་བབ་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་འགྱུར་བ་སོང་བས་རེད། དེའི་ཐོག་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ལ་ངོས་འཛིན་གསར་པ་ཞིག་བྱེད་འགོ་ཚུགས་པ་དང་། མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་འདོད་པ་བཞིན་བོད་ནང་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གིས་དབང་འཛིན་གྱི་ནུས་པ་མེད་པས། རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་སྟབས་སྐྱུང་ཆེད་ཆིངས་ཡིག་འདི་རང་གི་འདོད་ཕྱོགས་སྒྲུབ་ཆེད་རང་གི་འདོད་པ་དང་འཚམས་པའི་དོན་ཚན་དག་སྦྱུད་དེ་བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་ཁྲིམ་ཚང་ལས་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་པ་བསླུ་བྲིད་བྱེད་པའི་དཔང་པོ་བྱས་ཏེ་བཤད་ཀྱི་ཡོད།

༢། གཞན་ནི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་བརྟོན་པའི་དཔེ་དེབ་ཁག་ཅིག་གི་ནང་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གི་མངའ་ཁུངས་ཡིན་པའི་ཁུངས་སུ་བྱས་ནས་ཆིངས་ཡིག་འདི་སྤྱོད་པའི་དགོས་པ་ནི། བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པར་བོད་ཕྱི་ནང་གི་བོད་མི་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་མི་དམངས་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཁས་ལེན་གྱི་མེད། མ་ཟད་བོད་རྒྱའི་ཡིག་ཚགས་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གཞུང་འབྲེལ་མི་སྣའི་ཟིན་བྲིས་དང་ལོ་རྒྱུས་བཅས་ཀྱི་ནང་བོད་འདི་རྒྱའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པའི་ཁུངས་བཙན་མེད་པས། ཆིངས་ཡིག་འདི་བོད་ནང་མན་ཆིང་གི་ནུས་པ་ཡོད་པར་སྟོན་པའི་ཡིག་ཆ་གཅིག་པུ་དེ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཟུར་གནོན་ཡིག

ཆ་འདི་(མ་ཕྱི་ནས་བསྒྱུར་བ་དག་རང་གི་འདོད་ཕྱོགས་དང་ནང་དོན་བཅོས་ཟིན་པ་དག)སྨྲད་དེ། བོད་རང་བཙན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དག་ནི་ཁུངས་མེད་ཅིག་དང་། དེ་དང་འབྲེལ་བའི་མི་སྣ་དག་ནི་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་པ་ཡིན་ཚུལ་སྔར་ནས་ད་ལྟ་བར་མ་ཆེ་འདོན་པ་བཞིན་བཤད་ཀྱིན་ཡོད།

མདོར་ན་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནུས་པ་ཟད་ཟིན་པའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་སྒྲོད་པའི་སྲིད་བྱུས་སམ་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་མི་སྣའི་ཟིན་བྲིས་བཅས་ལས་བོད་འདི་རང་བཙན་གཙང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ལས་བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པའི་དཔང་པོ་ཅི་ཡང་མེད་(དེ་ཡང་རྩོམ་པ་པོ་ལིག་ཧྲན་ཁྲིན་གྱིས་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་འབྲེལ་ཡིག་ཚགས་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱས་པའི་《བོད་ནི་གནའ་སྔ་མོ་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་མིན།》ཞེས་པའི་ནང་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གི་གཞུང་འབྲེལ་ཡིག་ཚགས་ཀྱི་ནང་བོད་དུ་མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གིས་དམག་དང་སྲིད་གཉིས་ཀྱིས་བཀོལ་སྤྱོད་དང་། བྱུས་གཏོགས་བྱེད་རྒྱུའི་དབང་ཆ་མེད་པ་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད། [31])པས། རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གི་འདོད་ཚུལ་འདི་ལུགས་མཐུན་ཡིན་པ་ཁུངས་སྐྱེལ་ཕྱིར་སྔོན་ཕྱིར་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་དོན་ཚན་དག་རང་འདོད་ཀྱིས་དོན་དག་ལྷུག་ལག་བསྒྲིགས་དེ་སྤྱོད་པ་དང་། བོད་འདི་རང་བཙན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་མཁན་དག་ལ་སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་ཆིངས་ཡིག་དག་སྤྱོད་དེ་བསླུ་ཐབས་བྱས་ཏེ་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་སུ་ངོས་འཛིན་བྱ་ཕྱིར་འབད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

༣། ལོ་རྒྱུས་ལས་ཆིངས་ཡིག་འདི་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་རྩོད་ཕྱིར་རྒྱུ་ཆའི་རིན་ཐང་ལྡན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ཆིངས་ཡིག་འདི་ལ་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་རྩོད་ཕྱིར་ནུས་པ་ཅི་ཡང་ལྡན་མེད། རྒྱུ་མཚན་ནི་ལོ་རྒྱུས་ནང་སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟོབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱིས་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་“suzerainty”རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ དང་ ༡༩༡༤ ལོར་བོད་སོག་ཆིངས་ཡིག་དང་ཤིང་སྐྱ་ཆིངས་ཡིག་བཅས་ཀྱིས་བོད་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཆིངས་ཡིག་ལས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་ཚན་དག་གི་ནུས་པ་མེད་པར་བཟོས་པ་མ་ཟད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༤ ལོའི་སྔོན་དུ་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་དགོངས་དོན་བཞིན་བོད་མན་དབར་འབྲེལ་བ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིག་མེད་ཁར། བོད་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་ཆིངས་ཡིག་དགོས་དོན་ལས་འགལ་བའི་ལས་དོན་

31. ལིག་ཧྲན་ཁྲིན། སངས་རྒྱས་སྐྱབས་ཀྱིས་བསྒྱུརད། བོད་ནི་གནའ་སྔ་མོ་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་མིན། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། (ཆིང་རྒྱལ་རབས།) ༢༠༢༢

མང་པོའི་ནང་བཙྩམས་པ་དང་། བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་དེའི་མི་དམངས་ཀྱིས་སྔར་བཞིན་རང་བཙན་གྱི་རྣམ་པས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་འདི་རྒྱུན་གནས་སུ་བསྐྱངས་ཡོད།

མ་ཟད་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་“རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པས་ཀྱང་ཆིངས་ཡིག་འདི་འདྲ་ཞིག་བཞག་མིན་སྐོར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༠ ལོར་རྒྱ་གར་ལ་བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་པའི་རྗེས་སུའང་ཆིངས་ཡིག་འདི་འདྲ་ཞིག་བཞག་ཡོད་མིན་སྐོར་ལ་ཤེས་མི་འདུག[32] མ་ཟད་ཆིངས་ཡིག་གི་ཚིག་“suzerainty”དགོངས་དོན་བཞིན་བོད་དང་རྒྱ་ནག་(མན་ཆིང་སྲིད་གཞུང་དང་མི་གསེར་རྒྱལ་ཁབ།)དབར་དེ་འདྲའི་འབྲེལ་བ་བྱུང་མེད་ལ། བྱུང་བ་དག་ཀྱང་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ངོས་འཛིན་བྱས་མེད། གནད་དོན་འདི་འདྲ་མང་པོ་ཞིག་བརྒྱུད་དེ་མཐར་རྒྱ་གར་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་ལྟ་བུའི་སྟོབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཀྱང་བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ཤིག་ལ་ནམ་ཡང་ངོས་འཛིན་བྱས་མེད་ལ་བྱ་འདོད་ཀྱང་བྱུང་མེད། (འོན་ཀྱང་ཤིང་སྟག་སིམ་ལའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༨ བར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་རེད།)

མཇུག་སྡོམ།

མདོར་ན་དཔྱད་རྩོམ་གྱི་བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་ནི། ཨུ་དབྱིན་བར་གྱི་ཆིངས་ཡིག་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲོག་ཆ་འཛུགས་བྱེད་པའི་ཡིག་ཆ་ཙམ་ལས་དོན་དངོས་སུ་ཆིངས་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་བཞིན་བོད་རྒྱའི་དབར་གྱི་གནས་བབ་ལ་ནུས་པ་ཐོན་པའི་དོན་ཚན་གཅིག་ཀྱང་སྟོན་རྒྱུ་མེད། མཐར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༧ ལོའི་ཐུ་སུའི་སྲིད་གཞུང་གསར་པས་གསལ་བསྒྲགས་བཅས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོའི་ཨུ་དབྱིན་དབར་གྱི་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་ནང་འཁོད་པའི་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟུར་གནོན་དོན་ཚན་ལྔ་དང་བཅས་པ་ནུས་པ་མེད་པར་བཟོས་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་དྲིལ་བསྒྲགས་ཆེད་དཔར་བསྐྲུན་བྱས་པའི་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་མང་ཆེ་བའི་ནང་རང་གི་འདོད་ཕྱོགས་སྐྱུབ་ཕྱིར་དམིགས་ནས་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་དོན་ཚན་དག་རྩེར་འདོན་བྱེད་པ་དང་། དེར་དགག་པའི་སྐབས་སུ་ཆིངས་ཡིག་གི་དོན་ཚན་དག་སྤྲས་སྐྱུང་གིས་མིང་ཙམ་ལས་བེད་སྤྱོད་བྱས་མེད། དེ་ལྟར་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གིས་སྤྱད་པའི་སྲིད་ཇུས་སམ་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་

32. ཞ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། སྨད་ཆ། ལྦ་ཤི་མིན་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༧༨ དོན་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག ༨༠

མི་སྣའི་ཐེབ་ཐེབས་བཅས་ལས་བོད་འདི་རྒྱ་ཁོངས་ཡིན་པའི་དཔང་པོ་ཅི་ཡང་སྟོན་ཐུབ་མེད་པས། ཆིངས་ཡིག་འདི་བེད་སྤྱོད་དེ་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་སྲིད་གཞུང་གི་འདོད་ཚུལ་འདི་ལུགས་མཐུན་ཡིན་པ་ཁུངས་སྐྱེལ་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་སྒྱུར་ཐབས་བྱས་པ་རེད། དེའི་ཐོག་ནས་ཆིངས་ཡིག་འདི་ནི་རང་གི་ཁེ་ཕན་སྒྲུབ་བྱེད་ཙམ་ལས་དེར་མཉམ་གནས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་གྲུབ་དོན་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་སྟོན་རྒྱུ་མི་འདུག

དེ་བཞིན་ཆིངས་ཡིག་འདི་གཅིག་པུས་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་བཙོད་པའི་ནུས་པ་མི་ལྡན་ཡང་། ད་བར་རྒྱ་ནག་སྲིད་གཞུང་གིས་དྲིལ་བསྒྲགས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞིག་གི་ནང་ནུས་པ་མེད་པའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་ད་དུང་སྤྱོད་བཞིན་ཡོད།

གཞན་རྩོམ་ཡིག་འདི་འབྲི་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་ཕན་ཐོགས་ལགས་དང་། འབུམ་རམས་པ་བྱེ་གཞོང་ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ། འབུམ་རམས་པ་བཟོད་པ་ལགས་བཅས་ནས་ལམ་སྟོན་དང་། རྒྱ་ཆ་མཁོ་སྒྲུབ། དག་བཅོས་བཅས་ཀྱིས་རོགས་རམ་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། མ་ཟད་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ ཟླ་བ་ ༡༡ པའི་ཚེས་ ༠༣ ཉིན་བོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་པའི་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་བཅུ་གཅིག་པའི་སྐབས་སུ་མཁས་དབང་ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ལགས་ནས་དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་དོན་ཐད་ལ་བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་གནང་བར་སྙིང་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

དཔྱད་གཞི་རྒྱུ་ཆ།

Official document of British India government

IOR/L/PS/10/455

IOR/L/PS/10/122

MISS EUR F111/158

MISS EUR F111/164

MISS EUR F111/175

further paper on Tibet 1910, Her Majesty’s Stationery Office, 1910

Tibetan Precis, Government of India press, 1945

British documents on the origins of the war, 1898-1914, (v.4 The Anglo-Russian Rapprochement 1903-7) Her Majesty's Stationery Office, 1929

HANSARD 1803–2005 Website (https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1908/feb/17/the-anglo-russian-convention)

བརྗོད་དོན་འདི་དང་འབྲེལ་བའི་བོད་ཡིག་གི་རྒྱུ་ཆ།

བོད་འདི་གནའ་སྔ་མོ་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་མིན། སངས་རྒྱས་སྐྱབས་ཀྱིས་བསྒྱུར། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༢༢

ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར། ཡ་ཧན་ཀྲང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༤

བོད་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་གོ་བབ་དཔྱད་ཞིབ། དབང་རྒོད་སོགས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༣

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཕྲེང་བ། ཆབ་སྤེལ་ཚེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་དང་ནོར་བྲང་དབང་རྒྱན། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༡

བོད་ཀྱི་གནས་བབ། མ་ཡེ་ཁལ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། ༡༩༥

བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། ལྷ་ཤི་མིན་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༧༤

བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་། དབུས་བོད་མི་བསྒྲིགས་འཛུགས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱབ་ཤ་དཀར་པོར་ལན་འདེབས་དཔེ་དེབ་ཆ་ཚང་།

བོད་དང་མན་ཇུའི་འབྲེལ་བར་དཔྱད་པའི་གཏམ། དུས་སྐབས་ལྔ་ཅན། བོད་གཞུང་བདེ་སྲུང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་། ༡༩༩༩

ཞིག་ཧན་ཁྲིན། སངས་རྒྱས་སྐྱབས་ཀྱིས་བསྒྱུར། བོད་ནི་གནའ་སྔ་མོ་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་མིན། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། (ཆིང་རྒྱལ་རབས།) ༢༠༢༢

related book and document in English and Chinese language

Hong Kong daily press 1907

China Mail 1907

Hongkong Telegram 1907

Anglo-Chinese Convention 1890, 1894, 1906

Anglo-Tibet Convention 1904

Anglo-Russian convention of 1907,

white papers of the Chinese Government. 1-1992, Tibet-its ownership and human Right situation

white papers of the Chinese Government: 4-2004, Regional Ethnic Autonomy in Tibet

white papers of the Chinese Government: 60 years since peaceful liberation of Tibet. -2011

Reviews on Tibetan Political History (the Europeanization of Sino-Tibetan relations, 1775-1907: The Genesis of Chinese "Suzerainty" and Tibetan "Autonomy") The Library of Tibetan work and Archives, 2020

The International Position of Tibet (Government of His Holiness the Dalai Lama 1959)

Our Relations with Tibet (Both pass and present) Younghusband, The Government Central Printing office, 1903

Asian journal of International Law 2020 ("Suzerainty" Simi-Soverignty, and International legal Hierarchies on China's Borderland bt Yuan yi zhu)

From Tibet Confidentially (Secret Correspondence of the Thirteenth Dalai Lama to Agvan Dorzhhiv, 1911-1925), Jampa Samten & Nikolay Tsyrempilov, The Library of Tibetan work and Archives, 2012

white papers of the Chinese Government: Tibet since 1959: Liberation. -2021

The Status of Tibet, Michael C, Westview press/ boulder, Colorado, 1987

Chapter 11, Categories of Dependency, from IMF library – International Monetary Fund) website 2025/11/06

黄奋生，　藏族史略，民族出版社, 1985,

སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་ནམ།

མཁན་པོ་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས། འབུམ་རམས་པ་རིག་འཛིན་ལྷུན་གྲུབ།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས།

གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ན། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ནི། བོན་གྱི་བསྟན་པའི་སྲོལ་འབྱེད་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ཇི་བཞིན། འོག་མིན་དུ་སངས་རྒྱས་ཏེ། མི་མཇེད་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སུ་སངས་རྒྱས་སྤྲུལ་སྐུའི་རྣམ་པར་བྱོན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད། འོན་ཀྱང་། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་གཤེན་རབ་མི་བོས་སྟོན་པ་དང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་སྤྱོད་བསྟན་པ་མཐོང་རྒྱུ་མེད་ཅིང་། དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིབ་འཇུག་གི་སྔིངས་ཆར། དེ་ལྟར་ཁུངས་སྐྱེལ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པར་མ་ཟད། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་དངོས་སུ་བྱུང་བའི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་མིན་སོགས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་ཅི་རིགས་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་ཡང་། ཁོང་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་དང་། འཁྲུངས་འདས་ལོ་ཚིགས་སོགས་ལ་ད་བར་ངོས་འཛིན་གཅིག་གྱུར་བྱུང་མེད་པ་དང་། ཁོང་གི་བཀའ་ཡིན་པར་བསྒྲགས་པ་རྣམས་ཀྱང་། བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད། བྱུང་རབས་ལོ་ཚིགས་སོགས་གང་ནས་དཔྱད་ཞིབ་བགྱིས་ཀྱང་། བཀའ་ཡིན་པ་ལས་མ་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཁུངས་བཙན་པ་སོགས། བསྐྱར་དུ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་མང་པོ་ཡོད། འདིར་ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དང་། དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྙིང་། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས། གཞན་འབུམ། སྲི་གསས་བྱུང་བ་སྟག་ཆུང་སོགས། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཡིན་ངེས་པའི་དཔེ་རྙིང་ཁག་ཅིག་དང་། དུས་རབས་བཅུ་པའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་མཛད་རྣམ་དུ་གྲགས་པ། མདོ་འདུས་སོགས་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁོ་ན་དཔྱད་གཞི་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ། ཡིག་ཆ་གཤིབ་བསྡུར་སོགས་འགྲེལ་བརྗོད་ཞིབ་འཇུག་གི་ཐབས་ལམ་གཙོ་བོར་སྤྱད་ནས། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ནི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་དུ་འཕོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཞེས་པའི་མི་སྣ་གང་དེ། གཏམ་རྒྱུད་འགྲེལ་བརྗོད་ཀྱི་ཁྲོད། རབ་བརྟགས་ཀྱིས་བོན་དུ་བཞག་ཅིང་། དེ་ལ་ཚད་ལས་བརྒལ་བའི་འཕྲོག་བརྗོད་བྱས་ཏེ་བཞེངས་སྐྲུན་བྱས་པའི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་ཇི་སྐད་བཤད་པ་ནང་བཞིན་གྱི་མི་སྣ་ཞིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་དངོས་སུ་བྱུང་མེད་པའི་གྲུབ་དོན་བཏོན་ཡོད།

གནད་ཚིག གཞིན་རབ་སྨྱི་བོ། ཕ་གཞིན་རབ་མི་བོ། སྟོན་པ་གཞིན་རབ་མི་བོ་ཆེ། སྲིད་པའི་བོན། གཙོ་པ།

སྔོན་སླེང་།

མིག་སྔར་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་སུ། གཞིན་རབ་སྨྱི་བོའི་མཚན་འཁོད་པའི་ཡིག་ཆ་སྙིང་པ་ཁག་ཅིག་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད། བོད་རིག་པའི་ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པ་ལྟར་ན། དཔེ་སྙིང་འདི་དག་ལས་ཕལ་ཆེ་བ་དུས་རབས་བཅུ་པའི་སྔོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཡིན་པར་ངེས། ཡིག་ཆ་འདི་དག་ལ་ཐུན་མོང་གི་མིང་ཞིག་བཏགས་པ་ནི་བོན་གྱི་དཔེ་སྙིང་ཞེས་པ་དེ་རེད། སྐབས་སུ་བབས་པའི་བོན་ཞེས་པ་འདི། བོན་ལ་རིགས་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། གདོད་མའི་བོན་ནམ། སྲིད་པའི་བོན་ལ་གོ་དགོས་པ་འདྲ་བོ་འདུག །རྒྱུ་མཚན་ནི། སྤྱི་བམ་གྱིས་བཤད་ན་ཡིག་ཆ་འདི་དག་ལ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བསམ་བློ་དང་ལྟ་གྲུབ་ཀྱིས་ཤུགས་རྐྱེན་རྩ་བ་ནས་ཐེབས་མེད། ཡིག་ཆ་འདི་དག་ནི་དུས་རབས་མང་པོའི་རིང་ས་ཕྱུག་དང་། འབུམ་པ་སོགས་ཀྱི་ནང་དུ་གབ་པ་དང་། སྦས་པ་མངོན་དུ་ཕྱུང་བ་ཡིན་སྐབས། གཏེར་སྟོན་པ་དང་། བོན་འབྱུང་མཁན་པོ། ཆོས་འབྱུང་མཁན་པོ་སོགས་ཀྱིས་སོ་སོའི་ཞེ་འདོད་ཀྱི་ཚོན་རྩི་བྱུག་ཐུབ་མེད།

སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དཔེ་སྙིང་དེ་དག་ནི། ཏུན་ཧོང་བོན་གྱི་ཡིག་སྙིང་དང་། དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་སྙིང་། གནའ་འབུམ། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས། སྲི་གསས་བུང་བ་སྟག་ཚུང་བཅས་རེད། དཔེ་སྙིང་དེ་དག་གི་གཏམ་བརྒྱུད་ཁྲོད་དུ་གཞིན་རབ་སྨྱི་བོ་ནི། བོན་གྱི་གཙོ་པ་ཞིག་དང་། གྲོང་ཚོག་པ་ཞིག་ནས། མིའི་རྗེ་བོ་དང་། བོན་ལྷའི་ངོ་བོ་ཏུ་གནས་བབས་དང་སྣང་བརྙན་འཕེལ་འགྱུར་བྱུང་བའི་སྣང་ཚུལ་ཞིག་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད། གཞིན་རབ་མི་བོའི་མཚན་འཁོད་པའི་ཡིག་ཆ་རིགས་གཅིག་ནི། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཡིན་པ་དང་། ཡིག་ཆ་དེ་དག་ནི་དུས་རབས་བཅུ་པའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་ཡིག་ཆ་ཤ་སྟག་ཡིན། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་གཞིན་རབ་སྨྱི་བོ་ནི་སངས་རྒྱས་ཤིག་དང་། སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་འཁྲུག་བརྗོད་དང་རྒྱས་སྤྲོས་བྱས་ཡོད། གཤམ་དུ་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་རིགས་གཉིས་སུ་འཁོད་པའི་གཞིན་རབ་སྨྱི་བོའི་སྐོར་གཤིབ་བསྡུར་དང་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན།

དང་པོ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དུ་འཁོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ། [1]

ཧྥ་རན་སིའི་རྒྱལ་གཉེར་དཔེ་མཛོད་དུ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་མཁོད་པའི་ཡིག་ཆ་གྲངས་ལྔ་ཡོད། དེ་ལས་ཡིག་ཆ་ཨང་རྟགས། P.T.1068 ཅན་ལ་བསྡོམས་པས་ཡིག་ཕྲེང་ ༡༣༡ ཡོད་ཅིང་། ནང་དོན་ནི་དམར་མཆོད་དང་འབྲེལ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད། གཏམ་རྒྱུད་དེར་ཡུལ་སྐྱི་རོ་ལྗང་སྔོན་གྱི་སྐྱི་རྗེ་སྣང་པོ་དང་བཙུན་མོ་སྲོ་ཟའི་བུ་མོ་གཉིས་ལ་སྲས་མིང་པོ་དྲལ་པོ་སྐྱི་ཕྱུག་གི་འཛོན་པ་དང་། སྲིང་མོ་ལྕམ་མོ་སྐྱི་ནམ་ཞག་ཅིག་མ་གཉིས་སྐྱེས། མིང་སྲིང་གཉིས་ནར་མ་སོན་པར་སྐྱི་བདག་བཙུན་མོ་གྲོངས། སྐྱི་རྗེ་སྣང་པོས་རྗེགས་བཟའ་གང་རགས་མ་ཞིག་བཙུན་མོར་བསུས། དེས་མིང་སྲིང་གཉིས་ལ་སྡང་སྟེ་ལྟོ་གོས་ཀྱིས་མནར་བ་དང་། ནམ་ཞིག་མིང་པོ་དྲལ་པོ་ཡུལ་གཞན་དུ་རི་དྭགས་རྔོན་པར་སོང་བའི་ཚེ། སྲིང་མོར་ཕག་འཚོ་བར་བསྐུལ་བས་ངལ་དུས་ཀྱིས་སྐྲ་གྱེན་དུ་ཟིངས། ལུས་ཤིག་སྲོས་གང་སྟེ་གྲོངས། མིང་པོ་དྲལ་པོ་རྔོན་ནས་སླར་འཁོར་བ་ན། སྲིང་མོ་གྲོངས་པར། གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། དུར་གཤེན་རྨ་ར། གཤེན་ཚ་ལུང་སྣྲ་གསུམ་གདན་དྲངས་ཏེ། ཤི་བོའི་འདས་མཆོད་མཛོ་མོ་ཞིག་བསད་དེ་དམར་མཆོད་ཕུལ་བ་དང་། གཏོ་དང་འདུར་གྱི་ཆོ་ག་བགྱིས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད།

གཏམ་རྒྱུད་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་ཐེངས་གཉིས་བྱུང་བ་འདིར་དྲངས་ན། "87སྲིང་པོ་དྲལ་པོས་ཕ་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་དང་དུར་ཤེན་གྱི་རྨ་ར་[2]88དང་གཤེན་ཚ་ལུང་སྣྲ་གསུམ་ཞིག་གཉེརདེ། ལྕམ་སྐྱི་ཞག་ཅིག་གི་དབུ་སྐྲ་89གནམ་དུ་ཡེར་སྒྲོ་ཤིག་ནི་ལྟགས་ཀྱིས་མ་མཆིས་སྣ་པ་ལ་གནོད་ཇི་མཆིས། བོན་90ལ། ག་བྱད་ཅི་མཆིས་ཤེས་བགྱིསྣ་ཕ་དུར་གཤེན་རྨ་ར་དང་གཤེན་རབ་མྱི་པོ་དང་གཤེན་91ཚ་ལུང་སྣྲ་གསུམ་གྱི་མཆིད་ནས་བོང་ལ་གཟོད་མཆིས་གཤེན་ལ། དཔྱད་མཆིས"[3]ཞེས་གསལ།

གཏམ་རྒྱུད་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་གྱི་སྔོན་དུ་ཕ་ཞེས་པའི་ཚིག་ཅིག་སྦྱར་ཡོད།

1. རྩོམ་ཡིག་འདིར་དཔྱད་གཞིར་བཀོལ་བའི་ཏུན་ཧོང་བོད་ཀྱི་ཡིག་རྙིང་ནི། ཧྥ་རན་སིའི་རྒྱལ་གཉེར་དཔེ་མཛོད་དང་། དབྱིན་ཇིའི་ལོན་ཊོན་དཔེ་མཛོད་དུ་ཉར་ཚགས་བྱས་པའི་ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་གྲས། དབང་ཆེན་རྡོ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས་པ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། དེབ་གསུམ་པ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་། དེབ་དྲུག་པ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་སྒྲུང་རབས་ལས་དྲངས་པ་ཡིན།

2. ཡིག་ཆ་གཞན་དུ། དུར་གཤེན་རྨ་ད་དང་། དུར་གཤེན་རྨ་ང་ཞེས་འཁོད་པ་རྣམས་དག་ཆ་མི་འདྲ་བ་ཙམ་ལས་དོན་དུ་གང་ཟག་གཅིག་ཡིན་ཚོད་འདུག།

3. དབང་ཆེན་རྡོ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས། ༢༠༢༢ ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས། གསུམ་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་ངོས། ༡༤༣

སྐབས་སུ་བབས་པའི་ཕ་ཞེས་པ་ནི་སྐྱིད་བྱེད་ཀྱི་ཕ་མཚོན་པའི་ཐ་སྙད་ཅིག་མ་ཡིན་པར། དེ་ནི་གཏོ་དང་འདུར་གྱི་ཆོ་ག་ཕྱུག་ལས་གནང་མཁན་ལས། བློ་འདྲི་ས་ལྷ་བུའི་གནས་བབས་མཚོན་པའི་ཆེ་བསྟོད་ཀྱི་མིང་བཟ་ཞིག་དང་།[4] ཕ་ནི་བོན་གྱི་བདག་པོའམ། སྐྱབས་དང་མགོན་ལ་གོ་བ་དང་།[5] ཕ་ནི་བོན་དང་། བླ་མ་དང་། དགེ་རྒན་ལ་འཇུག་ཚུལ། དེ་བཞིན་ཕ་ནི་ཆ་ལོ་དང་གུས་མིང་ཡིན་ཚུལ་སོགས།[6] ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་འགྲེལ་བརྗོད་སྣ་ཚོགས་བྱེད། འོན་ཀྱང་། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་དུ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་དུར་གཤེན་རྨ་ད་དང་། བྱ་བ་ཐན་དར། མུས་དཔལ་ཕྱོག་རོལ་སོགས་གཤེན་གཞན་ལའང་ཕ་ཞེས་པའི་ཁྱད་ཚིག་སྦྱར་ཡོད་པས། མིང་བཟ་དེ་ཙམ་གྱིས་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་ནི་གཤེན་རབ་གཞན་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པ་དང་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བསྒྲུབ་ཐུབ་རྒྱུ་ཁག་པོ་རེད་སྙམ།

ཡིག་ཆ་ཨང་རྟགས། P.T.1134 ཅན་ལ་བསྡོམས་པས་ཡིག་ཕྲེང་ ༢༩༧ ཡོད་ཅིང་། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོ་སོགས་ཀྱིས་མི་གྲོངས་པའི་རྗེས་སུ་དུར་ཆོག་དང་། འདུར་གྱི་ཆོ་ག་བགྱིས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད།

གཏམ་རྒྱུད་འདིར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་ཐེངས་གཉིས་བྱུང་བའི་མ་ཡིག་འདིར་དྲངས་ན། “61 དུར: ཤེན: རྨ: ང: དང་། གཤེན: རབས: རབ: མྱི: བོ: དང: སྐར: ཤེན། ཐེའུ: བཞུག: དང: ཕྱུགས: སྤྱི: མ: ཉེ: དུ: ཁྱིད: ཀྱང་: 62གྲོངས: རྗེས: གྲོངས: གིས: མྱིད: ཀྱུགས: གིས: མེད: འཕན: གི: ནི: བུ: གྲོངསོ: ཁྲུང: ཁྲུ: ནི: སྔོང: རྟོལྔ། 63རྗོའི: ནི: གཞུ: ཆག: གིས: ཕྱི: སྔོ: ནི: གཟིགས: ཤིག: ར: སྒྲོམ: ལུག: སྒྲོམ: གྱིས: ནི: བསྒྲོམས: གཤེན: । 64སྒྲོམ: མར: བར: ནི: བཙུག: སྟེ: མཏོ: ལ: འང: མྱི: འདའ: དམའ: རབ: ཀྱང: མྱི: འབོག: གོ། པ: དུར: ཤེན: རྨ: ང: ན: ཐྲ 65གཤེན། རབ: མྱི། བོ: གཉིས: གྱིས་སེ: སོ: ནོ: བགྲོད: ལེགས: ཏེ: གྲུ: བཞི: ནི: བགྲོད: ལེགས: ཏེ: རྗེ: གྲལ: ནོ: མཏོ: 66ཡང་: སླེབས: ཤ: རྩི: ནོ: གདའ: ཡང་། མནབས། ད: ཐུང: ནི: ད: ཙུང་། དུ: བཤོས: ཀྱི: ནི། ལྷ: ས: ན: མ: གྲོངས: ནི: བཤོ 67ས:

4. ལྷགས་མོ་མཚོ། (༢༠༡༤) གཏམ་ཤུལ་དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེ་ནས་རྙེད་པའི་བོན་གྱི་གནའ་དཔེའི་ཞིབ་འཇུག ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས། ༩༤-༩༩)

5. ལྷགས་མོ་མཚོ། ༢༠༡༩ སྟོན་པ་གཤེན་རབ་སྐོར་གྱི་དོགས་གནད་ལ་དཔྱད་པ། བོད་རིག་པ། ༡༣ རྣམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན་གྱིས་གཙོ་སྒྲིག་བྱས། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས། ༤༧

6. སྣན་བཟང་པ་རྣམ་རྒྱལ། ༢༠༢༥ ཏུན་ཧོང་ཡིག་ཚང་ལས་“ཕ”ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་གོ་དོན་དང་མཐའ་དཔྱོད། ཁུངས། ཞིབ་འཇུག་རྩོམ་ཡིག་སྤེལ་སའི་དྲ་ཚིགས། བོད་རིག་པ། ༢༠༢༥། ༡༡། ༡༨ ཉིན་བསླུགས།

གྱི༔ རབས། སོ། །”[7]ཞེས་གསལ།

གདམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། དུར་གཤེན་རྨ་ང་། སྐར་གཤེན་ཐེའུ་བཞུག །གཤེན་ཕྱུགས་པོ་ཉེ་དུ་མ་སོགས་ཀྱིས་མི་གྲོངས་པའི་རྗེས་སུ་སྐར་དཔྱད་བལྟས་ཤིང་། དུར་ས་བཅལ། དུར་སྐམ་བཟོས། བེམ་རོ་དུར་འཇུག་བྱས་པ་སོགས་དུར་ཆོག་དང་། གཏོ་དང་འདུར་གྱི་ཆོ་ག་བསྒྲུབས་པ་གསལ་པོ་རེད།

ཡིག་ཆ་ཨང་རྟགས། P.T.1136 ཅན་ལ་བསྡོམས་པས་ཡིག་ཕྲེང་ ༤༠ ཡོད་ཅིང་། ནང་དོན་ནི་གདམ་རྒྱུད་མི་འདྲ་བ་ཚན་པ་གཉིས་ཀྱིས་གྲུབ། དེས་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་མཐོང་པའི་གདམ་རྒྱུད་ནི། ཡུལ་ཆབ་ཀྱི་ཡ་བགོ་ན་རྩང་ཧོ་དེའི་ཧོས་བདག་བྱ་བ་ཞིག་དང་། ཡུམ་གཤེན་ཟའི་གྱི་མེད་མ་བཞོས་པ་ལས། མིང་སྲིང་གཉིས་སྐྱེས། སྲིང་མོའི་མིང་ལྕམ་ལྷོ་རྒྱལ་གྱི་བྱང་མོ་ཙུན་བཏགས། ཕྱིས་སུ་ལྕམ་ལྷོ་རྒྱལ་བྱང་མོ་ཙུན། གུ་གེའི་རྗེ་བོ་ཁང་ཕྲན་ལ་གཉེན་གདམ་སྟེ། གུ་གེའི་རྗེ་བོས་གཉེ་བོ་མི་བརྒྱ་རྟ་བརྒྱ་བཏང་། འོན་ཀྱང་། ལྕམ་ལྷོ་རྒྱལ་བྱང་མོ་ཙུན་གྱིས་མཆིད་ནས། གུ་གེ་ཡུལ་ཐག་རིང་བ་དང་། གུ་གེའི་རྗེ་བོ་ཁང་ཕྲན་འདྲིས་ཀྱིན་སྣང་མཁན་ཞིག་ཡིན་པར་བསྙད་དེ། བག་མར་འགྲོ་མ་འདོད་པར་ལྩེབས་པ་དང་། ཡབ་རྩང་ཧོ་དེའི་ཧོས་བདག་གིས་གཤེན་རབ་མི་བོ་ལ་ལྟེབ་ཐག་དགྲོལ་རོགས་ཞུས། གཤེན་རབ་མི་བོས་ལྟེབ་ཐག་དགྲོལ་མ་ནུས་པར། བྱ་གཤེན་འཛོན་མོས་ནུབ་གསུམ་ལ་ཆོ་ག་བགྱིས་ཏེ་ལྟེབ་ཐག་བཀྲོལ་བའི་གདམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད།

གདམ་རྒྱུད་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་ཐེངས་གཉིས་བྱུང་བའི་མ་ཡིག་འདིར་དྲངས་ན། “51ཕ་ཡབ་རྩང་ཧོ་དེའི་ཧོས་བདག་དང་དྲལ་སྨྲ་བོན་ཟིང་སྐྱེས་ཀྱིས། །ཕ་གཤེན་རབས་ཀྱི་མྱི་བོའི་སྣན་དུ་གསོལ་ཏེ། མྱི་ངན་52བུ་འི་བུ་མོ་ལྕམ་ལྷོ་རྒྱལ་གྱི་བྱང་མི་ཚུན་ནི། །རྩི་དག་གནགགིས་འགེགསྟེ་གུམ་ན། ། ད་རྩི་དག་གནག་ཆིག་དགྲོལ་འཚལ་ཞེས་བགྱིས་ན། ཕ་གཤེན་53རབས་ཀྱི་མྱི་བོའི་ཞལ་ནས། རྩི་དག་གནག་པོ་ནི་གྲི་དགྲོལ་མྱི་འཚལ། བྱ་གཤེན་འཛོན་མོས་དགྲོལ་འཚལ་ཞེས་གསུང་ན་འོ་ན་བྱ་གཤེན་འཛོན་མོ་ཞིག་54བྱ་བོན་བང་པ་བང་རེག་ཅིག་གཉེར་དུ་བཏང་ན་ཡང་བྱ་གཤེན་འཛོན་མོ་མ་ཁྲུགས་ནས་སྐྱིན་པོ་ཊ་ཐོག་རྗེ་ཞིག་བྱ་གཤེན་འཛོན་མོ་55གཉེར་དུ་བཏང་ན། །བྱ་གཤེན་འཛོན་མོ་ཞི་ཁྲུགསྟེ་མཆིས་ནས་བྱ་གཤེན་འཛོན་མོ་འིས་འགེག་ལུག་ནག་པོ་དང་འགེག་ར་རྒྱ་བོ་ཞིག་རྒྱུསུ་བརྒྱུས་56ནས། ནུབ་གསུံ་བོན་གཤེན་བོན་དུ་བསྐྱེརད་ན་སང་

---

7. དབང་ཆེན་རྗེ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས། ༢༠༢༢ ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས། གསུམ་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་ངོས། ༡༧༢-༡༧༣

འགི་ནམ་ནངས་ན་འགེག་ལུག་ནང་པོ་དང་འགེག་ར་རྒྱ་བོ་ལ་བདུད་དགུ་ནི་བདུད་དུ་བོར་ཞིང་57མཆིས། ། ལྷམ་ལྔོ་རྒྱལ་བྱང་མོ་ཙུན་གྱི་མགུལ་ནས། ། རྗི་དག་གནག་ཆིག་གྲོལ་ཆིང་མཆིསྟེ་ཞལ་མདངས་དཀར་ནི་སླ་རེ་འོད་དེ་ཞལ་དང་58བཞད་པ་ལྟ་ཞིང་བཞུགས་ནས། ཡབ་རྗབ་ཧོ་དེའི་ཧོས་བདག་གིས་ཤིད་དུ་ནི་གཏང་འཚལ་འབྲང་དུ་ནི་གཟུགས་འཚལ་ཞེས་གསུངས་”[8]ཞེས་གསལ།

གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་ལས། གཤེན་རབ་མི་བོས་ལྷེབ་ཐག་དགྲོལ་བའི་ལས་ཆོག་སྒྲུབ་མ་ནུས་པར། བྱ་གཤེན་འཇོན་མོ་གདན་དྲངས། བྱ་གཤེན་འཇོན་མོས་ལུག་ནག་པོ་གཅིག་དང་། ར་རྒྱ་བོ་ཞིག་དམར་མཆོད་ཕུལ་ཏེ། ནུབ་གསུམ་ལ་བོན་ཆོག་བགྱིས་ནས་ལྷེབ་ཐག་བཀྲོལ་བར་གསལ། གལ་ཏེ་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་འཁོད་པ་ལྟར། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་བོན་བསྟན་པའི་སྒྲོལ་འབྱེད་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་དང་སངས་རྒྱས་ཡིན་ན། ཁོང་གིས་སྒྲུབ་མི་ཐུབ་པའི་བོན་ཆོག་ཅིག་མེད་དགོས་སོད། འོན་ཀྱང་། གོང་གི་གཏམ་རྒྱུད་དེས་གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་བོན་ཆོག་ཐམས་ཅད་མཁས་པ་དང་། བོན་ཆོག་ཐམས་ཅད་སྒྲུབ་ནུས་མཁན་ཞིག་མ་ཡིན་པ་གསལ་འདོན་བྱས་འདུག །

ཤོག་དྲིལ་ཨང་རྟགས། P.T.1194 ཅན་ལ་ཡིག་ཕྲེང་ ༧༧ ཡོད་ཅིང་། ནང་དོན་ནི་གཤེད་འདུལ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆོ་ག་ཞིག་སྟེ། བུ་ཐེ་ཝོན་ནེ་ཝོན་གྱི་མ་གྲོངས་ཤིང་། མ་བུ་ཤི་གསོན་གཉིས་(ཤིད)གཤེད་མ་མཐུན་པས། མ་ཤི་བོས་བུ་ལ་འཚེ་བ་ན། གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། དུར་གཤེན་རྨ་ད། སྐལ་གཤེད་གཤེན་ཐོའུ་ཡུག ། བྱ་བ་ཐན་ངར་བཅས་ནས་རྐོད་ཐང་དཀར། ཐང་ནག ། ཐང་སེར་གསུམ་བཀུམ་སྟེ། གཤེད་འདུལ་བའི་ཆོ་ག་བགྱིས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད།

ཤོག་དྲིལ་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་ཐེངས་གཉིས་བྱུང་བས་མ་ཡིག་ངོ་མ་འདིར་དྲངས་ན། "5ཕ་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་དང་དུར་ཤེན་རྨ་ད་དང་སྐལ་གཤེ་གཤེན་ཐོའུ་ཡུག་ཞལ་ན་རེ"ཞེས་དང་། "16ཕ་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་དང་དུར་ཤེན་རྨ་དའི་ཞལ། གཡང་ངོ་རྗ་ཁྲོད་ཀྱི་17བུ++ནི་བུའི་སྐྱིན་བ་རླག་གི་ནི་ཆབམ་འོ་འབབ་འབབ་ནི་བོས་ཤིང་སོངཤིག"ཅེས་དང་། "39ཕ་བྱ་བ་ཐན་ངར་གྱིས་བྱ་སྐེ་ནི་གསྟང་མྱི་གསཙང་ནི་འོག་དུ་ཞུགསོ་སྐྱེ་40ཁྲི་སྐྱོ་ཁྲི་རོ་བམ་བ་ནི་སྟེང་དུ་བོར་བྱ་སྐེ་ནི་གསྟང་བྲིས་སོ་རྐོད་ཐང་ཀར་ནག་ཐང་སེར་གསུ41མ་ནི་ཚ་བཀུམ་སྟེ་རྐོད་གཤོག་གཡས་ཀྱི་གུང་ཚ་བླངས་སྟེ་ཐན་གཤེན་ཐན་གྱི་ཐན་དུ་ཡང་མ་42ཙང་ངོ་གནམ་དུ་ཡར་ཀྱིས་མ་མཆིསོ་གཤོག་ལ་འོ་མཉན་ཏོ་རྐོད་ཀྱིས་གཡས་གཤོག་གི་འོག་ཚ་བླངས་ 43 སྟེ་ཐན་གཤེན་དུ་བགྱི་ཤིས་

8. གོང་མཚུངས། ཤོག་ངོས། ༢༠༥-༢༠༦

བགྱིས་ན། གཤིན་ཐན་དུ་མ་ཊུང་ལྷའི་གཤོག་དུ་ཡར་གྱིས་མ་མཆིས་སོ”[9]ཞེས་གསལ། གཏམ་རྒྱུད་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། བྱ་བ་ཐན་ངར་གཉིས་ཀའི་མཚན་མགོར་ཕ་ཞེས་པའི་ཁྱད་ཆོག་སྦྱར་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ཚོས་བྱ་རྐོད་བསད་དེ་དམར་མཆོད་བྱས་པ་གསལ།

ཤོག་དྲིལ་ཨང་རྟགས། P.T.1289 འདི་ཅན་ལ་ཡིག་ཕྲེང་ ༧༢ ཡོད་ཅིང་། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མཇུག་མི་ཚང་ཡང་། ནང་དོན་ནི་འདི་འདྲ་ཞིག་སྟེ། ཡུལ་དང་ཡུལ་གྱི་དབྱེ་བཀྲ་ན། ཛེ་དང་ད་དང་སྐྱི་ཞེས་པ་ཞིག་ཡོད། ནམ་ཞིག་ཛེ་དང་ད་དང་སྐྱི་བྱང་ཀ་སྟམ་བརྒྱད་[10]དུ་རི་དྭགས་རྔོན་དུ་ཆས་པ་ན། སྤྲིན་ཞ་མོ་དགུ་ལྡོགས་མོས་ཛེ་དང་ད་དང་སྐྱི་བཀྲོངས། ཛེ་དང་ད་དང་སྐྱིའི་ཇོ་མོ་ཚོག་སྟམ་ཟའི་སྟམ་ཁྲིད་མས་གཤེན་རབ་མི་བོ་གདན་དྲངས་ཚུལ་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད། གཏམ་རྒྱུད་མཇུག་མི་ཚང་བས་གཤེན་རབ་མི་བོས་ཅི་བགྱིས་པ་ཐག་བཅད་དེ་བཤད་མི་ཐུབ། འོན་ཀྱང་། ཡིག་ཆ་གཞན་གྱི་ནང་དོན་ལ་གཞིགས་ན། ཁོང་གིས་སྐབས་དེར་ཡང་གཤིན་འདེབས་པ་དང་དུར་གྱི་ཆོ་ག་བགྱིས་པར་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཆོག་སྙམ།

ཡིག་ཆ་དེར་འདིར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་ཐེངས་གཅིག་བྱུང་བ། མ་ཡིག་ངོ་མ་འདིར་དྲངས་ན། “71ཕ་ཕ་སེ་གཤེགས་ན་གཤེན་རབས་ཀྱི་མྱི་བོ་ཕ་སེ་གཤེགས། 72གཤང་དྲིལ་ཆེན་ན་ཕྱག་མ་གཡོན་ན་སྣམས། གཤོག་ཐེ་ར་ཐེར་བུ་ནི་ཕྱག་མ་གཡས་ན་སྣམས། ཤི་ནི་བླིདུར་ལྷག་ནི་ཚོལ། མྱི་གཤིན་ནི་གཤེན་ཀྱིས་སདོ”[11]ཞེས་གསལ།

ཀུན་གྱིས་མཐོང་གསལ་ལྟར། ཤོག་དྲིལ་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་རྣམ་པའམ་ཆ་ལུགས་ཟུར་ཙམ་ཞིག་གསལ་ཡོད་པ་སྟེ། གཤེན་རབ་མི་བོའི་ཕྱག་གཡོན་པར་གཤང་དྲིལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཐོགས་ཤིང་། ཕྱག་གཡས་པར་གཤོག་ཐེ་ར་ཐེར་བུ་ཞིག་བསྣམས་པར་བྲིས་ཡོད། འདི་ནི་ད་ཡོད་ཡིག་ཆའི་ཁྲོད་ནས། གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་སྔ་ཤོས་དེ་ཡིན་སྲིད་ལ། གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་འདི་ནི། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆའི་ནང་འབྲི་བཞེངས་བྱས་པའི་གཤེན་རབ་

9. གོང་མཚུངས། ཤོག་ངོས། ༢༠༨-༢༠༩

10. འཕྲིན་ལས་ལྷུན་གྲུབ། ༢༠༡༠ བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་ངོས། ༩༢ ཡུལ་ཚུང་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་མ་ཡིག་ངོ་འདྲ་གོ་བདེར་བྲིས་པ་ཞེས་པ་ཊ། “༡༢ ཡུལ་བྱང་ཀ་ནམ་བརྒྱད་···དྲུ་གུའི་ཡུལ་དེ་ཀན་སུའི་ཞིང་ཆེན་གྱི་ནུབ་བྱང་ཁུལ་ལ། ན། མཁར་ཤུ་བ་ལེགས་ཀྱི་ནང་ན། དྲུ་གུའི་ལྗེ་ཡོལ་དང་རེ། རྒྱལ་ཧྱིར་གིན་དང་། དར་ཀན། ༀན་པོ་དུན་རྒྱུས་དང་། ཨ་མ་ཛྷ། ཁོལ་ནག་དྲུག་དང་། ཨ་མ་ཛྷ། ཏ་ཏལ་ཙུན་དང་། ཐོག་བྱ་ཆད་དང་བརྒྱ་སྟོང་རེ་ཐམ་པ···། ”ཞེས། རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཡུལ་བྱང་ཀ་ནམ་བརྒྱད་ནི། དེང་སང་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་བགོ་འགྲེམ་བྱས་པ་ལྟར་ན་ཀན་སུའི་ཞིང་ཆེན་གྱི་ནུབ་བྱང་ཁུལ་ལ་ཡིན་པར་བཤད།

11. དབང་ཆེན་རྡོ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས། ༢༠༢༢ ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས། གསུམ་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་ངོས། ༢༩༧

མི་བོའི་སྣང་བརྙན་དང་རྩ་བ་ནས་ཐ་དད་ཡིན་པ་རེད།

དབྱིན་ཇིའི་རྒྱལ་གཉེར་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཉར་ཚགས་བྱས་པའི་ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཁྲོད་དུ་གཞན་རབ་མི་བོའི་མཚན་འཁོད་པའི་ཡིག་ཆ་གྲངས་གཅིག་ཡོད། དེ་ནི་ཤོག་དྲིལ་ཨང་རྟགས། IO. 731r ཅན་དེ་རེད། [12] ཤོག་དྲིལ་དེར་ཡིག་ཕྲེང་ ༡༣ ཡོད་ཅིང་། ནང་དོན་ནི་རྟ་དང་འབྲོང་འཐབས་པའི་བསྟུས་བརྗོད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད། གཏམ་རྒྱུད་དེར་གཞན་རབ་མི་བོའི་མཚན་ཐེངས་གཅིག་བྱུང་བའི་མ་ཡིག་ངོ་མ་འདིར་དྲངས་ན། "ད་རེ་ཤིག་རེ་ཤིག་ན་མྱི་རྨ་བུ་ལྷམ་84ཤད་ནི་གནམ་ནས་ནི་བདུབ་སྐྱེ་སྟུད་ག་ནི་བལ་ནས་བཆད།། ས་ལས་སྲི་ལང་སྐྱེ་ཆགས། 85སྒྲོགས་ནི་སྲིན་གྱིས་བཁྲོལ་ཏེ་རྗེ་ནི་དཔན་ཏེ་ན་ཉོངས་གཡུ་ནི་བཟང་གྲུགས་རྗེ་བྲོངས་ནི་གནམ་ 86ལས་གྲོངས་གཡུ་གྲུགས་ནི་དབུ་ལས་གྲུགས། རྗེ་དཕན་ཏེ་ན་ནི་ཉོངས་སྟུག་སྐྱེ་ནི་ཀླག་གྱིས་ 87མྱིད་ནས།། ཕ་གཞན་རབས་མྱི་བོ་དད་དུར་གཞན་རྨ་དད་བས་ལ་ནི་རྒྱལ་སྐོས་ལུང་དུ་ནི་ 88བཆས། སྐྱེ་གཞིན་སྐྱེ་ཉེར་བུ་ནི་བཆས་རྟན་བང་ཁོད་མོ་ནི་བཁོད་དེ་བཟང་སེ་ལ་བསགསྐྱེ། 89ས་ནི་གྲལ་དུ་དངར་ཏེ།། ངོ་མ་སྙིང་དགས་སུ་ནུ་ཁུ་རྨང་དར་འིས་ཆབ་གང་ནི་ལ་ཏུ་བགྱི། ཡང་ 90བ་ནི་རབ་ཏུ་སྒྲོགསྐྱེ།། རྗེ་གྲལ་ནི་མཐོ་གཉེར་བྱང་རྩོ་ནི་གད་མནབ། མཚུངས་དང་ནི་ 91མཚུངས་མཉམས་དང་ནི་མཉམསོ།། གན་འི་ནི་ཕྱུལ་བྱུངོ་དའི་ནི་ལ་བསགསོ"[13]ཞེས་གསལ།

གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མཇུག་དེར་གཞན་རབ་མི་བོ་དང་། དུར་གཞན་རྨ་ད་གཉིས་ཀྱིས་སྲི་བཏུལ་ཅིང་། དུར་ས་བཅོལ་བ་དང་། ཕུང་པོ་དུར་སྒྲས་བྱེད་པ་སོགས་དུར་མཆོད་ཀྱི་ཆོ་ག་བསྒྲུབས་པ་གསལ། གོང་གི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་དག་ཏུ་གཞན་རབ་མྱི་བོ་སོགས་ཀྱིས་གཤེད་འདུལ་བ་དང་། གཏོ་དང་འདུར་གྱི་ཆོ་ག་བསྒྲུབས་པ། སྲི་འདུལ་བ། དུར་མཆོད་དུར་ལས་བྱེད་པ། བོན་ཆོག་དེ་དག་སྒྲུབ་སྐབས་སེམས་སྣ་ཚོགས་བསད་དེ་དམར་མཆོད་ཕུལ་བའི་ཚུལ་མ་གཏོགས། ལྷ་སྒྲུབ་དང་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཆ་ནི་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་མཐོང་རྒྱུ་མེད་པ་ལ་གཞིགས་ན། གཞན་རབ་མྱི་བོའི་བོན་ནི་ཆོས་ལུགས་དང་མོས་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པ་ཟུར་བལྟས་ལེབ་མཐོང་གི་དཔེ་ལྟར་དུ་སོང་མི་འདུག་གམ།

12. ཁོ་བོས་འདིར་དཔྱད་གཞིར་བཀོལ་བ་མ་ཡིག་ནི། དབང་ཆེན་རྡོ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས་པ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ལས་དེབ་དྲུག་པ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་སྒྲུང་རབས། ཞེས་པ་ལས་དྲངས་པ་ཡིན།

13. དབང་ཆེན་རྡོ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས། ༢༠༢༢ ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་སྒྲུང་རབས། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས། དྲུག་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་ངོས། ༡༡༧-༡༢༥

དེས་ན། འགའ་ཞིག་གིས་ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དུ་ཡོད་ན་ཡོད་པ་དང་། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དུ་མེད་ན་མེད་པ་ལྟ་བུའི་ལོག་རྟོགས་ཀྱིས། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་བྱུང་ཡོད་སྟེ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དུ་འཁོད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱུང་རྒྱལ་དུ་སྨྲ་བ་དག་ལ་བཤད་པ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དུ་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཅེས་པའི་མཚན་ནི་མ་བྱུང་ཞིང་། གཤེན་རབ་མྱི་བོ་ཞེས་མཚན་བྱུང་ཡང་། དེ་གཉིས་ཁྱད་པར་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་སུ་ལའང་གསལ་ལ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དུ་འཁོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་གཤེན་རབ་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་གིས་དུས་སྐབས་དེའི་གཤེན་རབ་གཞན་དང་མཚུངས་པར། ཕུང་པོ་དུར་འཇུག་བྱེད་པ་སོགས་དུར་གྱི་ཆོ་ག་དང་། གཤེད་དང་སྲི་འདུལ་བ་སོགས་འདུར་གྱི་ཆོ་ག། ནད་པའི་ཆེད་དུ་གཏོ་དང་དཔྱད་ཀྱི་ཆོ་ག་སྒྲུབ་པ་སོགས། མདོར་ན། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་ག་སྣ་ཚོགས་སྒྲུབ་པའི་གྲོང་ཆོག་པ་ཞིག་གམ། གཏོ་པ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། ཁོང་ཆོས་ལུགས་ཤིག་སྲོལ་འབྱེད་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་དང་། སངས་རྒྱས་པ། སངས་རྒྱས་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཡིན་པ། བོན་གྱི་འཁོར་ལོ་སྐོར་བ་སོགས་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་དང་འགྲེལ་བརྗོད་གཏན་ནས་མཐོང་རྒྱུ་མེད་པར་མ་ཟད། སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱི་དང་ལས་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག། དགེ་སྡིག ཐར་པ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སོགས་ཀྱི་དོན་ནི་ལྟ་ཅི། ཐ་ན་མིང་བརྡ་ཙམ་ཡང་གོ་རྒྱུ་མེད་པ་དེས། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་ཁྲོད་ཀྱི་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་ནི། གཡུང་དྲུང་བོན་ཟེར་བ་དང་འབྲེལ་བ་རྩ་བ་ནས་མེད་པ་ཏ་ཙང་གསལ་པོ་མ་ཡིན་ནམ།

གཉིས་པ། དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྙིང་ཁྲོད་ཀྱི་གཤེན་རབ་མི་བོ། [14]

དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྙིང་ཁྲོད་ཀྱི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་དེ་དག་ནི། བརྗོད་བྱའི་ཆ་ནས། གནག་རབས་དང་། [15] རྣེལ་དྲི་འདུལ་ཐབས། ཤ་རུ་ཤུལ་སྟོན། སྨད་དཔྱད་ཀྱི་སྐོར་བཅས་སྟེ་

14. འདིར་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆར་བཀོལ་བའི་དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྙིང་ནི། པ་ཚབ་པ་སངས་དབང་འདུས་དང་། གླང་རུ་ནོར་བུ་ཚེ་རིང་གཉིས་ཀྱིས་གཙོ་བསྒྲིགས་བགྱིས་པ། གཏམ་ཤུལ་དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེ་ནས་གསར་རྙེད་བྱུང་བའི་བོན་གྱི་གནའ་དཔེ་བདམས་བསྒྲིགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༧ པར་ཐེངས་དང་པོ། ཞེས་པ་ལས་དྲངས་པ་ཡིན། དཔེ་དེབ་དེའི་གླེང་བརྗོད་དུ། ཡིག་རྙིང་འདི་དག་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༦ ལོའི་དབྱར་དུས། བོད་ལྗོངས་ལྷོ་ཁ་ས་ཁུལ་གཏམ་ཤུལ་གྱི་དད་ལྡན་མི་མང་གིས། དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེ་ཉམས་གསོ་ཞུ་སྐབས། འབུམ་པའམ། མཆོད་རྟེན་གྱི་ནང་ནས་རྙེད་པ་དང་། "ལྷག་དོན་གནའ་ཡིག་དེ་རིགས་ཁྲོད་ཀྱི་བོན་དཔེའི་བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་ནི་ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་གོང་གི་བོན་གྱི་ཤེས་རིག་སྐོར་ཡིན་པ་དང་། རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་ནི་ཏུན་ཧོང་གི་གཏེར་ཡིག་གི་ཁྱད་ཆོས་དང་འདྲ་མཚུངས་སུ་ཡོད་ལ་བྲིས་གཟུགས་ཀྱང་རྙིང་ཉམས་ལྡན་པ་ཞིག་འདུག་པས་ཏ་ལམ་སྤུ་རྒྱལ་བཙན་པོའི་དུས་སྨད་དུ་བྱུང་བའི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་ཡིན་པར་འདུག"ཅེས་མཚམས་སྦྱོར་གནང་འདུག ཤོག་ངོས། ༧

15. "བོན་དཔེ་ག་པའི་ནང་གནག་རབས་སམ་ཟེ་མ་རྐོང་རྒྱུའི་རབས་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཕྱོལ་རབས་ཞེས་བྱ་བ། གསེར་སྐྱེམས་ཀྱི་རབས་ཞེས་བྱ་བ་བཅས་རབས་གསུམ་གྱི་དོན་བསྟན་ཡོད་དེ། འདིར་རབས་ཞེས་པའི་དོན་ནི་བོད་ཀྱི་བརྡ་རྙིང་དུ་རྒྱུད་དམ་ལོ་རྒྱུས་ལ་གོ་བ་ཡིན་ཏེ། དེའང་ཆེ་

ཚན་བཞི་ རུ་འདུས་ཤིང་། དེ་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྐོར་འཁོད་པ་ནི་གནག་རབས་ཡིན་པ་དང་། གནག་རབས་སུ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་ཐེངས་བཅུ་གཉིས་བྱུང་།

གནག་རབས་སུ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་འཁོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་རྟ་ཕྱི་གཉིས་ཡོད། གཏམ་རྒྱུད་རྟ་མའི་ནང་དོན་བསྡུས་འབྲི་བགྱིས་ན་འདི་ལྟ་སྟེ། བདུད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཤེ་ལེ་ཏུ་ཚེ་དང་། ལྷས་ངན་གྱི་རྒྱལ་པོ་གང་པར་གེ་བེར་གཉིས་བསྡོངས་ཏེ། གནམ་ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་ལས་ཡོ་གསུམ་དཔྱ་དང་། སྲིད་གསུམ་གྱི་རྣལ་ལེན་པར་བགྲོས་ནས། བདུད་དང་ལྷས་ངན་གྱི་དམག་བབས་པ་དང་། ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་གིས་གནམ་གྱི་བོན་མོ་སྲིད་ང་སྲིད་ཡོམ་དང་། སའི་བོན་མོ་འཁྲི་ར་འཁྲིར་འཛིང་གཉིས་ལ་ཅི་དྲགས་ཞུས་པ་ན། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་མོ་བཏབ་པས། བདུད་དང་ལྷས་ངན་བབས། གཤེན་བཞི་སྤྱན་དྲངས་ཏེ། གླུད་བཞི་གཏང་ན་བཟང་བར་བཤད། དེ་ནས་བདུད་བོན་དྲེང་ནག་ཚུ་ལུགས་དང་། ཐར་བོན་དྲུ་སྐྱོལ་དང་། གླུད་བོན་ངག་སྔན་དང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་བཞི་གདན་དྲངས་ཏེ་གླུད་བཛངས་པས། བདུད་དང་ལྷས་ངན་གྱི་གནོད་པ་བཟློགས་ཤིང་། ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་བསླུ་ཐུབ་པར་བཤད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་ཡིན།

འདིར་གཏམ་རྒྱུད་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་འབྲེལ་བའི་མ་ཡིག་ངོ་མ་དྲངས་ན། "ལྷས་ངན་རྒྱལ་པོ་ཞལ་ན་རེ། ། གནམ་གྱི་ཡ་བླ་ཀུང་གྱི་ཡ་སྟེངས་ན། རྗེ་ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་ལ། བདུད་དང་ལྷས་ངན་བསྡོངས་ལ། ། ཡོ་གསུམ་གྱི་དཔྱ་བླང་། སྲིད་གསུམ་གྱི་རྣལ་བླང་། དེ་སྐད་བགྱིས་པ་ལ། རྗེ་ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་ལ། ། ཁྲིམ་ཕྱི་ན་རྒྱ་ཙིག་འཁོར། བདུད་ཀྱི་རྒྱ་ཅིག་འཁོར། ། ལྷག་ཕྱི་ན་རྨག་ཅིག་བབ། ལྷས་ངན་གྱི་རྨག་ཅིག་བབ། ། གནམ་གྱི་བོན་མོ་སྲིད་ང་སྲོང་ཡོམ་དང་། ས་འི་བོན་འཁྲི་ར་འཁྲིར་འཛིང་གཉིས་ཀྱིས། ། ཤེལ་ཀྱི་མོ་རྡེའུ་བཞི་བཅུ་རྩ་གཉིས་ལ། ། གཏོ་དང་མོ་བགྱིས་ན། བདུད་དང་ལྷས་ངན་བབ། ། གཤེན་བཞི་སྤྱན་དྲང་འཚལ། གླུད་བཞི་གཏང་བར་བཟང་། ། བདུད་བོན་དྲེང་ནག་ཚུ་ལུགས་དང་། ཐར་བོན་དྲུ་སྐྱོལ་དང་། ། གླུད་བོན་ངག་སྔན་དང་། གཤེན་རབ་མྱི་བོ་བཞི། ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་གྱིས། གཤེན་བཞི་སྤྱན་དྲངས་སོ། ཇན་དུ་བ་ཕུལ། ཡས་སུ་གསེར་དྲངས་

གནའ་བོའི་དུས་སུ་བོད་མིས་ཡར་གནམ་གྱི་ལྷ་མཆོད་པ། མར་སའི་འདྲེ་རྦུང་བ། གཤེན་གྱི་དྲི་འདུལ་བ། གསོན་གྱི་རིམ་གྲོ་བྱེད་པ། འདུལ་ངན་པ་བཟང་པོར་འཚོས་པ། དགྲ་བགེགས་རྐྱེན་ངན་བར་ཆད་ཐན་ལྷས་དང་གདོན་གྱི་གནོད་པ་ཐམས་ཅད་ཟློག་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་ཅི་རིགས་ཡོད་ལ། གནག་རབས་དང་ཁྱོལ་རབས་ནི་སྔུང་གི་རྣམ་པའི་ཐོག་ནས་འཆད་པའི་གོད་ཀ་དང་། བདུད་དང་སྲིན་ལྷས་ངན་པ་ལ་སོགས་པའི་དགྲ་བགེགས་ཀྱི་གནོད་པ་ཟློག་ཐབས་ཀྱི་ཚོ་གའམ་གཏོ་བཅོས་ལྟ་བུའི་གནའ་བོའི་བོན་དཔེ་ཡིན་པར་མངོན། " ཞེས། གཏམ་ཤུལ་དཀའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེ་ནས་གསར་རྙེད་བྱུང་བའི་བོན་གྱི་གནའ་དཔེ་བདམས་བསྒྲིགས། ཤོག་ངོས། ༢ གསལ།

སོ། །”[16] ཞེས། ཡབ་ལྷ་བདལ་དྲུག་གིས་གཤེན་རབ་མི་བོ་སོགས་གཤེན་བཞི་གདན་དྲངས་པའི་ཚུལ་དང་།

དེ་ནས་གཤེན་རབ་མི་བོས་སྲུད་གཏོང་ཚུལ་འཁོད་པ། “ཡང་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་འིས། །སྐུ་ལས་འོད་ཅིག་གཏང་བ་དང་། ཐར་ལུག་ཡང་ངས་བཟུང་། བདུད་ལ་ཡོར་མོའི་གོང་དུ། འོད་ཆ་སྣ་རྒུ་དང་། །ཐར་ལུག་ཡང་གངས་ཀྱི་ཁོང་ནས་སྙིང་ཕྱུང་སྟེ། །བདུད་དར་མཐིང་ནག་ཏུ་དྲིལ་དེ། །ཕྱི་འི་རྒྱན་དུ་དར་དང་ཟབ། ནང་གྱི་རྒྱན་དུ་གསེར་དང་གཡུ། །མྱི་སྙིང་འཕར་བ་དང་། ལུག་སྙིང་འཕར་བ་བརྗེ་ཅྭ། །ལུག་སྙིང་འཕར་བ་ནི་དར་ཀར་གྱི་རྒྱ་ཕྱོང་གྱི་ནང་དུ་གསལ། །གདན་མ་སུ་གདས་ན། བདུད་ཀྱི་སྤྱང་ངར་འདས། །བདུད་ཀྱིས་གཟིགས་པ་ལ། གསེར་གྱི་གཏུན་བུ་རྒྱན་དུ་བཙུག་པ་དྲལ། །ཡབ་ལྷ་བདུད་མཉེས་ནས། རྗེ་ཡབ་ལྷ་བདལ་དྲུག་གྱི། མྱི་སྙིང་འཕར་བ་དང་། །ལུག་སྙིང་དུ་བརྗེས་དེ་ཕན་ནོ། །ཡང་གཉན་ཤ་ལྷག་པ་དེ། ཕས་དྲེད་ནོ་ཚུས་དྲེད་ན། །དྲེད་ཀྱི་སྒོ་མོ་ལས། །ལུག་ཀྱི་ལྷག་པ་སྒོ་མོ་ལས་འོལ། །གཉན་ཤ་ལྷག་པ་ལ་མཆེ་དང་ཉུངས་ཀྱིས་བསྡུགས། གླས་དང་སྲུད་ཀྱིས་བླུས། །ལུས་ཀྱི་ལྷག་པ་འིས། །མྱི་འི་ལྷག་པ་བླུས། །འོལ་ཤ་ལག་ངར་ལ། ཕས་ངར་ཚུས་ངར་ན། འཁྲོང་ལྷར་ངར་ལ་འོལ། །འོལ་ཤ་དཔུང་པ་འིས། དཔུང་ནོ་ཚུས་དཔུང་ན། གྲ་དཔུང་གཡས་ལ་འོལ། གྲའ་དང་བགགས་ལ་འོལ། །ཕར་རྩིབ་ཚུར་རྩིབ་ན་རྩིབ་ཀྱི་གུང་ཅུ་ལས་འོལ། །སྣན་ཤ་བཞུག་དོ་དང་། བདུད་ཟན་ཁར་ཐབས་ལ། །འོལ་གྱི་ནི་སྒོ་བཞི་བཏོད། ལྗོ་སྐྲར་མོན་སྐྲར་ནང་དུ་གསལ། །ཤེན་རབ་མྱི་བོ་འིས་ཕྱག་རྒྱ་འོལ་གྱིས་བཏབ། །ཤུལ་གྱི་ཁྲི་མདོར་འོལ་དེ་བོར། གནའ་སུ་འི་འོལ་ན། རྗེ་ཡབ་ལྷ་བདལ་དྲུག་ཀྱི་འོལ། ”[17]ཞེས་སོ། །

བདུད་དང་ལྷས་ངན་བཟློག་པའི་རབས་སམ་གཏམ་རྒྱུད་དེ་ལས། ང་ཚོས་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། གཤེན་རབ་མི་བོས་དངོས་སུ་ལུག་གི་ཁོག་ནས་སྙིང་བཏོན་ཏེ། ལུག་སྙིང་འཕར་བཞིན་པ་དེ་དར་མཐིང་ནག་ཅིག་ཏུ་གསེར་གཡུ་དང་མཉམ་དུ་དྲིལ་ནས། ཡབ་ལྷ་བདལ་དྲུག་གི་སྙིང་གི་ཚབ་ཏུ། བདུད་ལ་སྲུད་དུ་བཙངས་པ་དང་། དེ་བཞིན་ལུག་གི་ལྷག་པ་དང་། ལག་ངར། སྣད་ཤ་བཅས་འོལ་དུ་བཏང་བའི་སྣང་ཚུལ་ལས། དུས་སྐབས་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོས་སྒྲོག་ཆག་དངོས་སུ་བསད་དེ་དམར་མཆོད་འབུལ་གྱི་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་དེ་རེད།

16. པ་ཚབ་པ་སངས་དབང་འདུས། གཏམ་ཤུལ་དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེ་ནས་གསར་རྙེད་བྱུང་བའི་བོན་གྱི་གནའ་དཔེ་བདམས་བསྒྲིགས། བོད་ལྗོངས་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས། ༡༦-༡༧

17. གོང་མཚུངས། ཤོག་ངོས། ༡༤-༡༧

གཏམ་རྒྱུད་ཕྱི་མའི་ནང་དོན་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ཡུལ་སྣ་ཡུལ་ཐང་བརྒྱད་བྱ་བ་ན། རྗེ་ཡབ་སྣ་རྒན་ཐང་པོ་དང་། ཡུམ་སྣ་བདག་བཙུན་མོ་གཉིས་ལ། སྲས་མིང་པོ་དྲལ་པོ་སྣ་ཐེན་པ་དང་། སྲིང་མོ་སྣ་ལྕམ་སི་ལི་མ་ཞེས་བུ་ཕོ་བུ་མོ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། མིང་པོ་ལུང་པའི་ཕུ་ལ་རྟ་འཚོ་ཞིང་དམག་སྐྱོང་གིན་འདུག་པ་ན། སྲིང་མོ་སྣ་ལྕམ་སི་ལི་མས་ཉིན་པར་ཞིང་ཁར་མ་ཡུར། མཚན་མོར་ཞིང་ཁར་ཆུ་མ་དྲངས་པར་ཀླུ་རབ་བཟང་ཧོ་རེ་ཞེས་པའི་སྐྱེས་པ་ཞིག་དང་འགྲོགས་ཏེ་འདུག་པ། བྲན་མོས་མིང་པོ་སྣ་ཐེན་པ་ལ་ཞུས་པས། སྣ་ཐེན་པ་ཁྲོས་ཏེ། ཀླུ་རབ་བཟང་ཧོ་ཏེ་རལ་གྲིས་བཀྲོངས། ཕྱུར་དོང་འདོམ་དགུ་བྲུས་ཏེ་སྦས་སོ། ། དེ་ནས་ཡབ་ཀླུ་རྗེ་ཟིང་བརྩན་གྱིས་བུ་ཀླུ་རབ་བཟང་ཧོ་རེ་གང་སར་བཙལ་ཡང་རྙེད་དུ་མེད་པ་ན། སྣ་ཐེན་པས་ལྷ་བཙན་བས་དང་རྗེ་ལ། ཀླུ་རྗེ་ཟིང་བརྩན་གྱི་བུ་ཁོས་བསད་ཚུལ་བཤད། དེ་ཀླུ་རྗེ་ཟིང་བརྩན་གྱིས་ཐོས་ཏེ། ཀླུ་རྗེ་ཟིང་བརྩན་དང་། སྣ་ཐེན་པ་འཐབས་པས། སྣ་ཐེན་པས་འགྲན་མ་ནུས་པར་བྲོས། དེ་ནས་ལྷས་གཟུ་དཔང་བགྱིས་ཏེ། སྣ་ཐེན་པས་ཀླུ་རབ་བཟང་ཧོ་རེ་བསད་པའི་སྟོང་དུ། སྲང་བདུན་འབུམ་བདུན་ཁྲི་འཇལ་དགོས་པར་བཤད་ཀྱང་། སྣ་ཐེན་པས་མ་ཉན་པས། ཀླུ་རྗེ་ཟིང་བརྩན་གྱིས་བདུད་དང་ལྟས་ངན་དང་ཡི་དྭགས་བཅས་བསྐོངས་ཏེ་དམག་དྲངས་ནས། སྣ་ཐེན་པ་རྩ་མེད་དུ་གཏོང་ལ་ཁད་དུ་གྱུར་པ་ན། སྣ་ཐེན་པས་གཤེན་རབ་མི་བོ་ལ་གཏོ་དང་དཔྱད་མཛད་པར་ཞུས་ཤིང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། བསྐམ་ལྷ་བོ་ལྷ་སྲས་གཉིས་ཀྱིས་གཏོ་དང་དཔྱད་བགྱིས་ཀྱང་ཟློག་པར་མ་ནུས། དེ་ནས་གནམ་གྱི་བོན་པོ་མུས་དཔལ་ཕྲོག་རོལ་གདན་དྲངས། མུས་དཔལ་ཕྲོག་རོལ་དང་། བསྐམ་ལྷ་བོ་ལྷ་སྲས། གཤེན་རབ་མི་བོ་གསུམ་གྱིས་ནང་གསུམ་ནུབ་གསུམ་དུ་གཏོ་དང་དཔྱད་ཀྱི་ཆོ་ག་བགྱིས་ཏེ། སྤྲ་མི་ལག་རིང་སོགས་སྒྲོག་ཆག་མང་པོ་ཞིག་སླུད་དུ་བཏང་ནས། སྣ་ཐེན་པས་ཀླུ་བསད་པའི་སྟོང་འཇལ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་རེད།

འདིར་གཏམ་རྒྱུད་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་འབྲེལ་བའི་མ་ཡིག་ངོ་མ་དྲངས་ན། "སྣ་ཐེན་པའི་མཆིད་ནས། །ཕ་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་ལ། །གཏོ་དང་དཔྱད་བགྱིས་སམ། །མོ་དང་མཚུངས་བགྱིས་སམ། གཞེན་རབ་ཞལ་ན་རེ། །མྱི་ཁོ་བོ་ལོ། །གཏོ་དང་དཔྱད་མཆིས། །མོ་དང་མཚུངས་བགྱིས་ནས་མཆིས་སྟེ། "ཞེས་དང་། "གཤེན་རབ་མྱི་བོའི་གསས་རྟ་དྲྭ་བཞུར་ནི་སྐས་བསྟད་དེ། །དར་གྱི་རལ་ག་རིང་ལ་གསོལ། །ཟ་འོང་ཆེན་འོང་དྲགས་རྒྱབ་ལ་ཁུར། གཤང་ཁྲི་ཡོ་སྐད་སྙན་མཆན་དུ་གསལ། །ལྷ་བོ་རྡོངས་ཡང་བྱེ་ལ་རྡོངས། འགམ་ཡང་བྱེ་ལ་འམ། བདུར་ཡང་བྱེ་ལ་བདུར། བརྒྱུགས་ཡང་བྱེ་ལ་བརྒྱུགས། །འོལ་ཕུ་གཡང་གང་ན། །འོལ་ཕུ་ལུང་རིངས་ན། །འོལ་ཕུག་ཀ་དང་འོལ་གྱི་སྤང་བཟངས་

ན། །སྐམ་ལྷ་པོ་ལྷས་[18]དེ་ན་བཞུགས་དེ། གཤེན་རབ་མི་བོས་ཕྱག་མ་དུད་ཀྱིས་བཙལ། །སློ་བ་འོང་གྱིས་བླངས་སྟེ། །བསྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་ཞལ་ནས། །ཕ་གཤེན་རབ་མི་བོ་གར་ཏུ་གཤེགས། །དེ་སྐད་བགྱིས་པ་ལ། །གཤེན་རབ་ཞལ་ན་རེ། ”ཞེས་པ་ནས། “བསྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་དང་། །གཤེན་རབ་མི་བོ་འིས། ནང་གསུམ་གཙོ་ཏུ་བཙུགས། །ཐུབ་གསུམ་དཔྱད་དུ་དཔྱད་ནས། །དོ་ཚོར་དོ་མ་ཚོར། དཔྱད་ཀྱི་དོ་ཚོར་དོ་ཚོར། །”ཞེས་དང་། “ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་དང་། མུས་དཔལ་ཕྲོག་རོལ་དང་། །གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། ཐུབ་གསུམ་གཙོ་འིས་ཚོར། །ནང་གསུམ་དཔྱད་ཀྱིས་ཚོར། །སྟོང་དང་སྨྲུད་དུ་ནོ། །སྲ་མི་བོ་ལག་རིངས་དང་། །བདུད་ལུག་ཡོར་བ་དང་། །བྱད་དཀར་ཐོ་ལོ་དང་། བ་འབྲི་གཡས་པ་ལ། །བསེ་མདུང་མར་བོ་བཏགས། བ་འབྲི་གཡོན་པ་ལ། གཡུ་སྦྲུད་སྔོན་པོ་བདགས། །བཟང་དར་སྣ་ཚོ་ཀུ་ཟ་དུག་མཚོན་དང་བཅུས་བརྒྱན་དེ། །རྒྱན་ཕུར་ཕུར་དེ། སྐྱེས་པ་རྨག་ལ་ཆས་པ་དྲབ། །མདའ་རྒྱུད་སྨྱུག་མ་རེ་རེ་ནོ། །མཛོ་ཧ་རེ་རེ་ཁལ་དང་ཆས་པར་སྤྲུལ། །བྱ་སྤུ་དང་འཕན་དང་ཆས་པ་ནོ། མཛོ་ཧ་རེ་རེ་ཁལ་དང་ཆས་པར་སྤྲུལ། ”ཞེས་པ་ནས། “སྟོང་ཐང་དེ་ལྟར་བཅད་དོ། །སྦྲ་ཐེན་བས་སླུ་བསད་པའི་སྟོང་ཁོར་རོ། །ཕ་བོན་གྱི་སླུད་ཡང་། སྟོང་རི་ཡང་དེ་ནས་བྱུང་ཞིང་བསྲིད་དོ།། ”[19]ཞེས་སོ། །

གཏམ་རྒྱུད་དེར་ང་ཚོས་ཤེས་རྟོགས་དགོས་པའི་གནད་དོན་གསུམ་འདུག །གཅིག་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོས་གཤེན་རབ་བསྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་ལ་ཕྱག་འཚལ་བའི་བྱུང་བ་དེ་རེད། དེས་ཅི་ཞིག་གསལ་བཤད་བྱས་པ་རེད་ཟེར་ན། དུས་སྐབས་དེའི་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གནས་བབས་གསལ་འདོན་བྱས་པ་རེད། བསྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ལས་གནས་རིམ་མཐོ་བ་དང་། གཙོ་

18. སྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་ཟེར་བའི་གཤེན་རབ་འདི་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་མི་ཡིན་པར་མངོན་ཏེ། མཁས་པ་ལྡེའུས་མཛད་པའི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ་ཏུ། “དེའི་དུས་སུ་སྲིན་གྱི་དགྲ་མདོས་བྱུང་ཏེ། ལྷུང་སྲིན་དང་གོང་[སྲིན་]ཁ་གཡེལ་ནས། སྲིན་གཡབ་དམར་པོ་གཅིག་དབྱུགས་ནས་བྱུང་པ་ལ། སྐྱེས་བློའི་རིན་ཆེན་མཆེད་བདུན་གྱི་སྐུ་སྲུང་ལྡེ་སྣང་ཏུ་དཀར་གྱིས་ཏུའི་དབལ་བཏང་ནས་བཏུད། དུང་འཕར་པོ་འཕར་ཆུང་གིས་རང་བུས། ཁྲབ་ཀྱིས་རང་གོན། ཕུབ་ཀྱིས་རང་གོན། རལ་གྲི་དང་ཆུ་གྲིས་རང་བཏབ། མདུང་གིས་རང་དྲངས། གཞུ་རང་བདུངས། དཔལ་གྱི་མདའ་རང་འཕངས། དེ་རྣམས་ཀྱིས་ལྷུང་སྲིན་གོང་སྲིན་བསད་དེ། ཤ་བོར་བས་རི་དམར། ཁྲག་བསྐྱིལ་བས་མཚོ་སྨུག་གོ། ཤིང་ལྕུ་ལེ་ཀྲུམ་ཤིང་གི་ཁ་ནས་མདའ་ལྡཱ་འཕོངས། སོར་བཞི་བཞིག་པས་ཞལ་ཏ་སྐམ་གྱིས་མཛད་ནས། སྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་ཀྱི་ཞལ་ནས། དུས་འདིར་ཡུལ་འདིའི་རྗེར་གཤེགས། གདགས་སུ་ནི་གདུག་བརྟལ་ལོ་གསུངས་ནས། བཙུད་ས་བོན་ཀླུང་དང་འདྲ་བ་གཅིག་དབྱལ་སྟག་པ་ཏིང་ཏུམ་གྱི་ལྷུམས་སུ་ཞུགས་པ་ལས། སྲས་གཅིག་འཁྲུངས་པ་ནི་ལྷ་འོད་གྲགས་ཀྱི་བུ་གུང་གཟིགས་བྱ་བས་རྗེ་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་ལྷ་བོན་བྱས། ” ཤོག་གྲངས། ༢༣༨ ཞེས། གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོས་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་གསར་དུ་འཛུགས་སྐབས། ལྷུང་སྲིན་དང་གོང་སྲིང་སོགས་ཀྱི་དགྲ་བོས་འཇབ་དམག་བྱུང་བ་ན། སྐུ་སྲུང་བདུན་གྱི་དཔའ་རྩལ་གྱིས་འཇབ་དམག་རྩ་མེད་དུ་བཏང་ཞིང་། དམག་བྱུས་བཀོད་འདོམས་སྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་ཀྱིས་མཛད་པ་དང་། སྐམ་ལྷ་པོ་ལྷ་སྲས་ཀྱིས་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་གདུགས་ཀྱིས་བསུས་ཏེ་བོད་ཁ་གཡག་དྲུག་གི་རྒྱལ་པོ་གནང་བར་ཞུ་བ་ཕུལ་བར་མ་ཟད། ཁོ་རང་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་ལྷ་བོན་བྱས་པ་གསལ། བོད་ལྗོངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧ པར་ཐེངས་དང་པོ།

19. གོང་མཚུངས། ༢༨-༢༩

དཔྱད་ལ་མཁས་པ། ནུས་པ་ཆེ་བ། གཤེན་རབ་མི་བོས་ཀྱང་ཕྱག་འཚལ་དགོས་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་དེ་ལས་ལྷོག་པ་ཞིག་རེད། གཉིས་པ་ནི། བསྐམ་ལྷ་བོ་ལྷ་སྲས་དང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་གཉིས་ཀྱིས་གཏོ་དང་དཔྱད་བགྱིས་ཀྱང་མ་ཕན་པར། གནམ་གྱི་བོན་པོ་ཕ་མོས་དཔལ་ཕྲོག་རོལ་ཟེར་བ་ཞིག་གདན་དགོས་བྱུང་བ་དེ་རེད། དེས་ཅི་ཞིག་བསྟན་པ་རེད་ཟེར་ན། བསྐམ་ལྷ་བོ་ལྷ་སྲས་ཀྱང་དུས་སྐབས་དེའི་གཤེན་གྱི་ནང་ནས་མཆོག་ཏུ་ཕྱུར་པ་དེ་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གི་གོང་ན་མོས་དཔལ་ཕྲོག་རོལ་ཞེས་པ། སྒྱུ་ཆེ་ལ་འཕྲུལ་དྲག་པ། གཏོ་ལ་མཁས་པ། དཔྱད་རྣོ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་གསལ་འདོན་བྱས་པ་རེད། དེས་དུས་སྐབས་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོ་ལས་ཀྱང་། གཏོ་དཔྱད་སོགས་བོན་ཆོག་ལ་མཁས་ཤིང་ནུས་པ་ཆེ་བའི་གཤེན་རབ་གཞན་དུ་མ་ཡོད་པར་གསལ་བཤད་བྱས་པ་རེད། གནད་དོན་གསུམ་པ་ནི། གཏམ་རྒྱུད་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་ཐུང་ཐུང་ཞིག་ཞིབ་འབྲི་བྱས་ཡོད་པ་དེ་རེད། གཏམ་རྒྱུད་དེར་གཤེན་རབ་མི་བོས་ལུས་ལ་རལ་ག་རིང་པོ་ཞིག་གྱོན། ཟ་ཆེན་ཞིག་རྒྱབ་ཏུ་ཁུར། གཤང་དྲིལ་ཞིག་མཆན་འོག་ཏུ་བཙུག ། རྟ་དྲྭ་བོ་ཞིག་ཞོན་ནས་ཡོང་བའི་སྣང་བརྙན་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ་དེ་རེད། འདི་ནི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར། གཤེན་རབ་མི་བའི་གཟུགས་རྣམ་ཞིབ་འབྲི་བྱས་པ་ཞིབ་ཚགས་ཤོས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། གཟུགས་རྣམ་དེ་ལས་ཀྱང་། ཁོང་གནའ་མིའི་གྲོང་ཚོག་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་རྣམ་པ་མཐོང་ཐུབ། འདི་ནི་ཕྱིས་སུ་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གཟུགས་རྣམ་ཞིབ་འབྲི་བྱས་པ་དང་རྩ་བ་ནས་ཐ་དད་ཡིན་པ་རེད། གཞན་གཏམ་རྒྱུད་དེར་འོལ་ཕུ་ལུང་རིངས་ཞེས་པའི་མིང་ཞིག་ཐོན་པ་ནི། གཤེན་རབ་མི་བོ་འཁྲུངས་ཡུལ་དུ་གྲགས་པའི་འོལ་མོ་ལུང་རིང་ཡིན་པ་འདྲ། འདི་ཡང་འོལ་མོ་ལུང་རིང་དཔྱད་གཞི་རྩ་ཤོས་མིན་ནམ་སྙམ་ཞིང་། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་སུའང་འོལ་མོ་ལུང་རིང་གི་སྐོར་འཁོད་པ་གཤམ་དུ་བྲིས་ཡོད། [20]

དེས་ན། དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྙིང་ཁྲོད་ཀྱི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། སྔར་བཞིན་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་ག་སྣ་ཚོགས་སྒྲུབ་མཁན་གྱི་གྲོང་ཚོག་པ་ཞིག་དང་གཏོ་པ་ཞིག་གི་གནས་བབས་ཐོག་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཡིག་ཆ་འདིར་གཤེན་རབ་མི་བོས་དངོས་སུ་ལུག་བསད་དེ། ལུག་སྙིང་སོགས་གླུད་དུ་བཟངས་ཚུལ་གསལ་པོར་བྲིས་པས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་ཁ་གསལ་དུ་སོང་ཡོད་པ

20. མཁར་རྨེའུ་བསམ་གྱི་མདའ་དང་འཕངས། སྟོད་ཆ། བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། གྲུབ་མཐའ་གོ་དང་གཏམ་རྒྱུད་སྐོར་རགས་ཙམ་གླེང་བ། ཞེས་པར། "ད་ཕན་ང་ཚོའི་ལག་ཏུ་སོན་ཐུབ་པའི་དཔེ་ཆ་དང་རྗེ་བཀོས་ཡི་གེའི་ནང་གི་ནང་དོན་ལ་བལྟས་ན། འོལ་མོ་ལུང་རིང་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་དང་གོ་དོན་དེ་དུས་རབས་བཅུ་པའི་གོང་དུ་བྱུང་མེད་པ་ཤེས་ཀྱང་། བོད་དུ་མ་ལག་ལྡན་པའི་དང་གནའ་རྫས་བསྡོགས་གཤེར་དང་ཡིག་རྙིང་བསྡུ་རུབ་ཀྱི་ལས་དོན་ཞིག་ད་ཕན་སྤེལ་སྒྲོང་མེད་པས་དེའི་སྐོར་ཁ་ཆོན་གཅོད་ཐབས་བྲལ"ཞེས་བྲིས་འདུག ཤོག་ངོས། ༢༣༥

དང་། ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་གིས་གཤེན་རབ་མི་བོ་གདན་དྲངས་ཚུལ་འཁོད་པས། ཁོང་གཉིས་དུས་རབས་གཅིག་གི་མི་ཡིན་པའི་རྣམ་པ་མངོན་ཞིང་། ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་ནི་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་ཨ་མྱེ་ཡིན་པ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཤིང་གྲུབ་པས། འདི་ནི་ང་ཚོས་གཤེན་རབ་མི་བོའི་དུས་རབས་གཏན་འབེབས་བྱེད་པ་ལ་མཁོ་བའི་དཔྱད་གཞི་གལ་ཆེན་ཞིག་རེད་སྙམ།

གསུམ་པ། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས[21]སུ་འཁོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ།

སྲིད་པ་སྤྱི་སྐོང་སྣང་སྲིད་སྤྱི་མདོས་ཀྱི་ཡིག་ཆར། གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་དངོས་སུ་ཐེངས་གཉིས་ལས་མ་བྱུང་ཡང་། མདོས་ཚོག་གི་མགོ་ནས་མཇུག་བར་གྱི་ནང་དོན་རྣམས་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་དམ་པོར་འབྲེལ་ནས་ཡོད། སྤྱིར་སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ཀྱི་རྩ་བའི་ནང་དོན་ནི། མདོས་ཆས་བཤང་སྦྱང་དང་། ལྷ་ཚོགས་སྤྱན་འདྲེན། བཤང་གཏོང་བ། མདོས་སྐོང་། སྐོང་བཤགས། དགོངས་གསོལ་སོགས་མདོས་ཚོག་གི་རིམ་པ་ཁག་ཅིག་གིས་གྲུབ་ཅིང་། རིམ་པ་དེའི་ཁྲོད་ནས་ང་ཚོར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནད་དོན་འགའ་ཤས་ཤིག་མཁོ་སྤྲོད་དང་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད།

འདིར་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་འབྲེལ་བའི་མ་ཡིག་ངོ་མ་དྲངས་ན། ལྷ་ཚོགས་སྤྱན་འདྲེན་གྱི་རིམ་པར། "བསྒོ་ཡ་ཀི་སྐྱིད་པོ་ཡུལ། ཉམས་དགའ་བག་རེ་བྲོ། ཆུ་རྒྱལ་བཞི་འདུས་མགོ རི་རྒྱལ་ཏི་སེ་མདུན། མཚོ་རྒྱལ་མ་པང་འགྲམ། འོལ་ལུང་གཡུ་ཡི་མཁར། བཞུགས་གནས་ངོ་རེ་མཚར། དེ་འདྲ་སྐུ་མཁར་ན། སེ་བཞུགས་སུ་མི་བཞུགས། བཞུགས་པ་གཤེན་གྱི་ལྷ། གཤེན་རབ་མྱི་བོ་ཆེ། སྐུ་དྭངས་དུར་བདར་འདྲ། འཛུམ་མདངས་མེར་རེ་རེ། སྐུ་གཧོས་རི་ལས་བརྗིད། མུ་མཐིང་རལ་པ་ནི། དམུ་འོད་འཁྱུགས་སེ་འཁྱུགས། སྐུ་ལ་ཅི་གསོལ་ན། རྐོད་ཐུལ་ལྷམས་སེ་ལྷམས། གཞའ་ཡི་སྣད་གཡོགས་

21. འདིར་དཔྱད་གཞིར་བཀོལ་བའི་སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ཡིག་ཆ་འདི། བོད་རིག་པ་བ་མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་དང་། འཇར་པན་བ་ཡ་སུ་ཧི་ཀོ་ ནྭ་ག་ནོ་གཉིས་ཀྱིས་སྟུད་སྒྲིག་བགྱིས་པ། ཁུ་བྱུག་སྔོན་མོའི་གསུང་སྙན། (The call of the Blue Cuckoo, National Museum of Ethnology, Osaka 2002) ཞེས་པ་ལས་དྲངས་པ་ཡིན། ཡིག་ཆ་འདི་ཕལ་ཆེར་བོད་བཙན་པོ་རྒྱལ་རབས་ཏེ་དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་སྔོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཡིན་པར་བཤད་ཀྱང་། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་དང་། དམིགས་བསལ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྐང་བརྙན་གྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལ་གཞིགས་ན། གཏམ་རྒྱུད་སྔ་མ་དག་ལས། མདོས་ཚོག་འདིའི་བརྗོད་བྱ་ཕྱིས་སུ་བྱུང་བར་མངོན། འོན་ཀྱང་། ཚོ་གའི་མགོ་མཇུག་བར་གསུམ་དུ། སྐྱབས་འགྲོ་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་བཟོ་འདྲ་བོ་དང་། སྔོང་སྦྱང་། དགེ་རྩ་བསྔོ་བ། ཚེ་ཕྱི་མར་སྨོན་ལམ་འདེབས་པ་སོགས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་ཤུགས་རྐྱེན་ཅི་ཡང་མཐོང་རྒྱུ་མེད་ལ། ཐ་ན་སངས་རྒྱས་ཆོས་དང་དགེ་འདུན་ཏེ་དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་མཚན་ཙམ་ཡང་མཐོང་རྒྱུ་མེད། དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ། གསོལ་མཆོད་ཀྱི་གནས་རྣམས་ནི། ལྷ་ཀླུ་གཉན་མ་མོ་བཙན་ལ་སོགས་པ་ཤ་སྟག་ཡིན། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ཀྱི་མཇུག་བྱང་དུ། "སྲིད་པ་སྤྱི་སྐོང་སྣང་སྲིད་ཀྱི་སྤྱི་མདོས་ཟབ་མོ། དཔོན་གསས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིང་བའི་གོ་ཁྲབ་གཤེན་ཆེན་པོ་གཅེ་འོད་ནས་རིམ་པར་བརྒྱུད་པ། སངས་པོ་ཁྲིན་ཁོད་བདག་གིས་ཡི་གེར་བཀྲབས་པ། ཞང་བོད་དཔོན་གསས་བར་མ་ཆད་པས་མཐུ་ཐོན་པ། ཟབ་མོ་ཆིག་ཚོད་ནི་རྫོགས་སོ"ཞེས་ ཤོག་ངོས། ༡༨༧ གསལ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ། ཡིག་ཆ་འདི་རྩོམ་པ་པོ་ར་སངས་ཁྲི་ནེ་ཁོད་ཡིན་པ་དང་། ར་སངས་ཁྲི་ནེ་ཁོད་ནི་བཙན་པོ་སྟག་རི་གཉན་གཟིགས་ཀྱི་སྐུ་གཤེན་ཡིན་པར་བཤད་མཁན་ཡང་ཡོད་པས་དཔྱད་དགོས།

ལ། བྱིན་རླབས་ཐེབས་སེ་འཐེབས། ཕྱག་ན་ཅི་བསྣམས་ན། སྲིད་པའི་སྒྲོམ་བུ་བསྣམས། གཞིགས་པ་ཅི་ཆེ་སྟེ། གཤེན་རབ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ། བཞུགས་པ་ཅི་ཆེ་སྟེ། ཀློང་ན་མཉམ་པར་བཞུགས། གདན་ནི་ཅི་ཆེ་སྟེ། གཞའ་འོད་ཐིག་ལེའི་གདན། ”[22]ཞེས་གསལ།

ང་ཚོས་མཐོང་གསལ་ལྟར། ཚན་པ་དེར་གནད་དོན་གཉིས་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད། དང་པོ། གཤེན་རབ་མི་བོའི་འཁྲུངས་ཡུལ་དུ་གྲགས་པའི་འོལ་མོ་ལུང་རིང་གི་སྐོར་རེད། འདིར་ཡུལ་སྐྱིད་པོ་འོལ་མོ་ལུང་རིང་ནི། གཤེན་རབ་མི་བོའི་བཞུགས་གནས་ཡིན་པ་དང་། དེ་ཡང་ཆུ་བོ་བཞི་འདུས་པའི་མགོ། གངས་ཏི་སེའི་མདུན། མཚོ་མ་ཕམ་གྱི་འགྲམ། བོད་ཡུལ་སྟོད་མངའ་རིས་སུ་ཡོད་པ་གསལ་བ་ལས། འདིར་འོལ་མོ་ལུང་རིང་སྟག་གཟིག་(ཏ་ཟིག)ཏུ་ཡོད་པའི་སྐད་ཆ་མེད། ཡིག་ཆ་འདི་ནི་ད་བར་ལག་སོན་བྱུང་བའི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆའི་ཁྲོད་ནས། འོལ་མོ་ལུང་རིང་གི་ཕྱོགས་གསལ་སྟོན་བྱེད་པའི་ཡིག་ཆ་ཐོག་མའི་གྲས་སུ་བགྲངས་ཆོག །གཉིས་པ། གཤེན་རབ་མི་བོའི་གཟུགས་རྣམ་ཞིབ་འབྲི་བགྱིས་པ་དེ་རེད། འདིར་གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། ཤ་མདོག་དཀར་ཞིང་ཞལ་ངོར་འཛུམ་མདངས་ལྡན་པ། གཟུགས་སྟོབས་ཆེ་ཞིང་དབུ་སྐྲ་རལ་པ་ཐྲུགས་སེ་ཡོད་པ། སྐུ་སྟོད་དུ་ཀོད་ཐུལ་གྱི་སྟོད་གོས་གསོལ་བ། སྐུ་སྨད་པ་ལ་ཚོན་མདངས་རྣམ་པར་བཀྲ་བའི་སྨད་གཡོག་གྱོན་ཞིང་། ཕྱག་ཏུ་སྒྲོམ་བུ་ཞིག་བསྣམས་ཏེ། ཚོན་མདངས་རྣམ་པར་བཀྲ་བའི་གདན་ལ་བཞུགས་ཡོད། གསོན་ཉམས་དོད་པོའི་སྣང་བརྙན་འདི་ནི། གཤེན་རབ་མི་བོའི་གཟུགས་རྣམ་བྲིས་པ་སྤྱ་མ་ལས་ཞིབ་ཚགས་ཤིང་། གཟུགས་བྱེད་དང་། ཆས་གོས་ལས་ཕལ་ཆེར་ལྷ་ཞིག་གི་རྣམ་པ་མངོན་ཡོད། དོན་དངོས་དེ་ལྟར་ཡིན་མིན་སུས་ཀྱང་བཤད་དཀའ་མོད། འདི་ཡང་ཁོང་གི་གཟུགས་རྣམ་ཀྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལ་ངོས་འཛིན་ཆོག །གསུམ་པ། ཚན་པ་དེར། “གཤེན་གྱི་ལྷ། གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ”ཞེས་དང་། “ཀློང་ན་བཞུགས་པའི་ཚེ། གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར་ཟེར”ཞེས་དང་། “གཤེན་རབ་ཤེན་ཏུ་ཁྲོས། ཞལ་དམར་ཤེ་ཚུ་འབྲུགས”ཞེས་པ་ནས། “ཆིབས་སུ་ཅི་བཅིགས་ན། ཇམས་ཆེན་སྟག་ལ་བཅིབས། སྟག་ལ་མེ་འབར་གྲགས། ”ཞེས། འདུར་དང་གཏོ་ཡི་ཆོ་ག་སྒྲུབ་མཁན་གྱི་གྲོང་ཆོག་པ་སློམས་ཆུང་གཤེན་རབ་མི་བོ་གང་དེ། ཐ་མལ་བའི་མི་ལས་འདས་ཏེ་ལྷའི་རྣམ་པ་རུ་འཕོས་པར་མ་ཟད། ཐུགས་ཞི་བར་གནས་པའི་ཚེ་གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར་ཞེས་ཞི་བའི་ལྷའི་རྣམ་པར་གནས་ཤིང་། ཐུགས་ཁྲོས་པ་ན་སྟག་ལ་མེ་འབར་ཞེས་ཁྲོ་བོའི་ལྷ་རུ་འགྱུར་བ། ཞི་དྲག་གི་སྐབས་སོ་སོར་

22. སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས། ཁར་རྒྱལ་བསམ་གཏན་དང་། ནཱ་ཀ་ནོ། ཁུ་བྱུག་སྔོན་མོའི་གསུང་སྒྲན། The call of the Blue Cuckoo, National Museum of Ethnology, Osaka 2002 ཤོག་ངོས། ༡༤༧

ལྷའི་གཟུགས་རྣམ་འགྱུར་བ་འགྲོ་བའི་ཚུལ་དུ་བཞེངས་བསྐྲུན་བྱས་ཡོད། འདི་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་འཕེལ་འགྱུར་ཁྲིད་ཀྱི་མཚམས་ཚིགས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱང་རེད། འོན་ཀྱང་། རྒྱ་གར་དུ་ཐེག་ཆེན་དར་འཕེལ་བྱུང་བ་ན། ལྷ་ངོ་བོ་གཅིག་ལ་ཞི་དྲག་གི་སྐབས་སོ་སོར་གཟུགས་རྣམ་འགྱུར་བའི་ཚུལ་གྱི་བཤད་སྟངས་ཤིག་བྱུང་ཡོད་པས། བཤད་སྟངས་དེས་སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་ཡོད་མེད་ཀྱང་དཔྱད་ཞིབ་དགོས་པའི་གནས་སོ།།

མ་ཡིག་ངོ་མ་དྲངས་ན། སྐོང་བཤགས་ཀྱི་རིམ་པར། "བསྒྱོ་བསྒྱོ་བསྒྱོ། བཙན་རྗེ་ནི་ཅི་ལ་བགྱིས། ཟ་བ་ནི་ཤ་ལ་རྔམ། འཐུང་བ་ནི་ཁྲག་ལ་རྟབ། ལེན་པ་ནི་སྲོག་དབུགས་ལེན། སྟོང་བ་ནི་བགེགས་དང་སྟོང་། འགྲོགས་པ་ནི་གཉན་དང་འགྲོགས། མགོན་པ་ནི་བཙན་བོན་མགོན། འཚོ་བ་ནི་གསས་ལ་འཚོ། གཤེན་རབ་ནི་མཐུ་བཙན་པས། ཟོ་དམར་ནི་སྐད་ལ་གཟེར། སྲོག་ཐག་ནི་གཤེན་ལ་བཅོལ། ཐ་ཚིག་གི་ཡས་བཏགས་སྲིད། སྲོག་གླུད་ལ་ནམ་མཁས་བཟུན། དབུགས་གླུད་ལ་རླུང་གིས་བཟུན། དྲོད་གླུད་ལ་མར་མེས་བཟུན། ཁྲག་གླུད་ལ་ཆབ་ཀྱིས་བཟུན། ཤ་གླུད་ལ་ཁམ་སས་བཟུན། ཐུན་རྫས་ནི་འདི་བཤམས་ན། ངན་འདྲེས་ཀྱི་ནོང་པ་ཐོལ"[23]ཞེས་སོགས་གསལ།

སྐོང་བཤགས་ཀྱི་རིམ་པ་དེར། གཤེན་རབ་མི་བོོས་བདུད་དང་། བཙན་དང་། ཐེའུ་རང་། མ་མོ་སོགས། མི་ནོར་ཟས་གསུམ་ལ་འཚེ་ཞིང་། ཤ་ཁྲག་སྲོག་གསུམ་སྤྱོད་པའི་ལྷ་ཀླུ་གཉན་གསུམ་རྣམས་ཆམ་ལ་ཕབ་སྟེ། དེ་རྣམས་ལ་སྟོན་ཆད་མདོས་དང་གླུད་གཏོང་བའི་སྐབས། མདོས་གླུད་ཀྱི་རྫས་སུ་སྲོག་ཆག་བསད་དེ་ཤ་ཁྲག་སྲོག་གསུམ་གྱི་མཆོད་པར་བྱེད་ནའང་། གཤེན་རབ་མི་བོས་ཤ་ཁྲག་སྲོག་གསུམ་གྱིས་མཆོད་པའི་རྒྱུན་བཅད་དེ། དེ་དག་གི་ཚབ་ཏུ། འབྲུ་དང་བ་ལྡེ་དང་། དར་ཟབ། ལྷ་བཤོས། གསེར་སྐྱེམས། འོ་ཞོ་ལ་སོགས་པས་མཆོད་ཚུལ་འཁོད་ཅིང་། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་གཤེན་རབ་མི་བོས་དམར་མཆོད་འབུལ་བའི་སྲོལ་རྒྱུན་ལ་སྒྱུར་བཅོས་བཏང་སྟེ། ཟན་ལ་སོགས་པ་ལ་སྲོག་ཆག་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་གཟུགས་དབྱིབས་བཅོས་ཏེ་གཏོར་མ་སོགས་ཀྱིས་གསོལ་མཆོད་བྱེད་པའི་སྲོལ་གསར་གཏོད་མཛད་པར་བཤད། གཤེན་རབ་མི་བོས་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དམར་མཆོད་འབུལ་བའི་སྲོལ་རྒྱུན་ལ་སྒྱུར་བཅོས་དང་གསར་བརྗེ་བྱེད་ཐུབ་ཡོད་མེད་ད་དུང་ཁ་ཚོན་བཅད་ནས་བཤད་དཀའ། འོན་ཀྱང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་ཁོ་རང་གི་ཚེ་མཇུག་ཏུ་དམར་མཆོད་སྤངས་པ་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད་ཚོག་སྙམ།

23. གོང་མཚུངས། ཤོག་ངོས། ༧༤༥

མ་ཡིག་ངོ་མ་དྲངས་ན། དགོངས་གསོལ་གྱི་རིམ་པར། "བསྒོ། དགོངས་གསོལ་ནི་སྲུ་ལ་གསོལ་ན། དགོངས་གསོལ་ནི་གཤེན་ལ་གསོལ། ལྷ་རྗེ་ནི་གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར། སྲིད་རྗེ་ནི་སྟག་ལ་མྱེ་འབར། མྱི་རྗེ་ནི་གཤེན་རབ་མྱི་བོ། སྐུ་བཞུགས་པ་གླིང་ན་བཞུགས་ཀྱང་། ཐུགས་དགོངས་པ་གསལ་ལ་ས་ལེ་ཡ"[24]ཞེས་གསལ།

སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་གའི་ཁྲོད་དུ་སྤྱན་འདྲེན་དང་གསོལ་མཆོད་བྱེད་སའི་ལྷ་ཡོད་པར་གྱུར་པ་དང་། གཤེན་ལྷ་འོད་དཀར་དང་། སྟག་ལྷ་མེ་འབར་དུ་གྲགས་པའི་ལྷ་དག་ཀྱང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་ངོ་བོ་གཅིག་ཏུ་བསྒྲུབས་ཏེ། གཤེན་རབ་མི་བོའི་གོ་གནས་ཀྱང་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་གཙོ་པའམ། ཆོ་ག་པ་ཙམ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། མིའི་རྗེ་བོ་དང་། ལྷའི་ངོ་བོ་རུ་འཕགས་ཡོད་པ། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ཀྱི་དུས་རབས་ནི། གཤེན་རབ་མི་བོ་མི་ལས་ལྷར་བཞེངས་བསྐྲུན་བྱེད་པའི་དུས་སྐབས་ཡིན་པ་དང་། འདི་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གནས་བབས་འཕེལ་འགྱུར་ཁྲོད་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱང་རེད། དེས་ན། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་དང་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གནས་བབས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་ལ་གཞིགས་ན། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ཡིག་ཆ་ནི། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་དེ་དག་དང་། དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྙིང་གི་རྗེས་སུ་བྱུང་བ་དཔོགས་ཐུབ་བོ།།

བཞི་པ། སྲི་གསས་བུང་བ་སྟག་ཆུང་[25]དུ་འབོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ།

སྲི་གསས་བུང་བ་སྟག་ཆུང་གི་ཡིག་ཆའི་ནང་དོན་གཏམ་རྒྱུད་ཚན་པ་གསུམ་གྱིས་གྲུབ་ཅིང་། ཚན་པ་དང་པོར། སྲི་གསས་བུང་བ་སྟག་ཆུང་གི་བྱུང་རབས་བྲིས་པ་དང་། ཚན་པ་གཉིས་པ་ནི། སྲི་གསས་བུང་བ་སྟག་ཆུང་གིས་ཆུང་སྲི་བུ་རྐྱུན་བཏུལ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཡིན། དེ་ཡང་ཡུལ་སྦྲ་ཡུལ་ཐང་བརྒྱད་བྱ་བར། ཡབ་སྦྲ་རྗེ་བཙུན་པ་དང་། ཡུམ་སྐྱི་ཟ་འབྲང་ཁྱུག་མ་གཉིས་ལ། བུ་ཕོ་སྦྲ་སྲས་ལྡོན་པ་དང་། བུ་མོ་སྦྲ་ལྕམ་བཙུན་མོ་རན་གཉིས་སྐྱེས། ནམ་ཞིག་ཡབ་ཤ་བ་རྔོན་དུ་སོང་ཞིང་། ཡུམ་གྲོ་བ་རྐོ་རུ་སོང་བའི་ཤུལ་ན། ཆུང་སྲི་བུ་རྐྱུན་གྱིས་སྦྲ་སྲས་མིང་སྲིང་གཉིས་ཀྱི་ཁོང་ནས་སྙིང་

---

24. གོང་མཚུངས། ཤོག་ངོས། ༡༨༨

25. འདིར་དཔྱད་གཞིར་བྱ་དྲངས་པའི་སྲི་གསས་བུང་བ་སྟག་ཆུང་ཡིག་ཆ་འདི་ཡང་། བོད་རིག་པ་བ་མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་དང་། འཇར་པན་བ་ཡ་སུ་ཧི་ཀོ་ ནཱ་ག་ནོ་གཉིས་ཀྱིས་རྩོད་སྒྲིག་བགྱིས་པ། ཁྱུ་བྱུག་སྟོན་མོའི་གསུང་སྙན། ལས་དྲངས་པ་ཡིན། ཡིག་ཆ་འདི་གངས་ཅན་རིག་མཛོད། དེབ། ༤༠ ཁྱུ་བྱུག་སྟོན་མོའི་སྒྲ་དབྱངས། སྲུའང་བཀོད་ཅིང་། ངོ་སྤྲོད་དུ། ཡིག་ཆ་འདི་དཔེ་རྙིང་ཤོག་ལྷེ་ལྔ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། བོན་ལུགས་ཀྱི་ཆོ་ག་ཁྲོ་བོ་དབང་ཆེན་གྱི་ཨ་ཤེད་དུར་དང་གཡང་ཕུར་ནག་པོའི་འཕྲིན་ལས་འགུག་སྒྲུབ་གནས་འདྲེན་སྐོར་ཞེས་པའི་ནང་འཁོད་པར་བཤད།" འོན་ཀྱང་། ཡིག་ཆ་འདི་ག་དུས་བྱུང་བའི་ལོ་ཚིགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ད་བར་གསལ་ཁ་མི་འདུག།

ཕྱུང་སྟེ་བཀྲོངས་པ་དང་། དེ་ནས་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱིས་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་སྲི་བོན་ནྭ་འཕེན་
བེའུ་ར་གཉིས་ལ་གཏོ་དང་དཔྱད་བགྱི་བར་ཞུས་པས། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་གཏོ་དང་དཔྱད་བགྱིས་
ཤིང་། སྲི་གསས་བྱུང་བ་སྟག་ཚུང་སྲི་འདུལ་བར་བསྐུལ་བས། སྲི་གསས་བྱུང་སྟག་ཚུང་གིས་ཚུང་སྲི་
བུ་རྐུན་བཏུལ་བའི་སྐོར་རེད། ཚན་པ་གསུམ་པར། སྒྲ་རྗེ་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ལ་མི་སྐྱིན་དུ་བུ་ཕོ་ཞིག་
སྐྱེས་པའི་སྐོར་བྲིས་ཏེ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མཇུག་བསྡུས་ཡོད།

སྲི་གསས་བྱུང་བ་སྟག་ཚུང་གི་ཡིག་ཆར། གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཚན་དངོས་ཐེངས་གསུམ་
བྱུང་བའི་མ་ཡིག་ངོ་མ་འདིར་དྲངས་ན། སྲི་གསས་བྱུང་བ་སྟག་ཚུང་གི་བྱུང་རབས་ཀྱི་དབུར། "བསྒྱུ།
ཡུལ་ཙུང་མ་གི་ན། དབལ་ཡུལ་ཡ་གི་ན། དབལ་གཡག་གནམ་དུ་ཟངས་སེ་ཟངས། དབལ་མཚོ་
འཁྱིལ་ལི་ལི། དབལ་རི་སྤུངས་སེ་སྤུངས། ཡུལ་ཁ་དེ་ཤེད་ན། ཕ་དང་ཡབ་ཀྱི་མཚན། དབལ་ལྡེ་རྒོད་
པོ་ལགས། མ་དང་ཡུམ་ཀྱི་མཚན། དབྱིག་དབལ་སྟོན་མོ་ལགས། སྟང་དབྱལ་གཉིས་ཀྱི་བུ། ལྟགས་ཀྱི་
སྒོང་ང་སྲན་མ་ཙམ་ཅིག་བྱུང་། ཡབ་ཅིག་ལྡེས་བྱིན་གྱིས་རླབས། ཡུམ་གཅིག་དབྱིག་གི་འཁོར་ཡོས་
བཀུག སྒོང་ང་མཐུ་ཆོལ་ཡོངས་སུ་གཤེགས། "ཞེས་པ་ནས། "གཤེན་རབ་བོན་གྱི་སྤྱན་སྔར་བྱོན།
གཤེན་རབ་བོན་གྱིས་དབང་གཅིག་བསྐུར། སྒོང་ང་འཕེལ་ཞིང་འདྲིལ་ཏེ་སོང་"ཞེས་དང་། "གཤེན་
རབ་མི་བོས་དབང་ཐོབ་པར། ཚུལ་ཡང་གཤེན་ཚུལ་སྟོན་པ་ཡིན། སྐད་ཀྱང་རང་སྐད་འདོན་པ་
ཡིན། ང་བོན་གྱི་སྲས་བུ་ཆེ་བ་ཡིན། ང་ལ་འཕྲིན་ལས་སྐལ་ཐོག་པ། ཚུང་སྲི་བུ་རྐུན་འདུལ་བ་ཡིན།
སྲི་ཡི་ལྷ་དང་གསས་སུ་བསྐོས། སྲི་བོན་དམུ་འཕེན་བེའུ་ར་དང་། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱིས། ལྷ་དང་
གསས་སུ་བསྐོས། "ཞེས་དང་། "དེར་སུ་ལ་གཏོ་དང་དཔྱད་ཞུས་པ། གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། སྲི་
བོན་དམུ་འཕེན་བེའུ་རས། གཏོ་དང་དཔྱད་དུ་བྱས། "ཞེས་དང་། "བྱུང་བ་སྟག་ཚུང་ལྡིང་ཏེ་སོང་།
གཤེན་རབ་བོན་གྱི་དབང་ཐོབ་པས། ཚུང་སྲི་མ་བཏང་དེད་ནས་བྱུང་""[26]ཞེས་གསལ།

གཏམ་རྒྱུད་དེ་དག་ལས་ང་ཚོས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་ནི། གཤེན་རབ་མི་བོས་ཚུང་སྲི་འདུལ་
བའི་གཏོ་དཔྱད་ཀྱི་ཆོ་ག་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡོད་པར་མ་ཟད། གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། སྲི་བོན་དམུ་འཕེན་
བེའུ་ར་གཉིས་ཀྱིས་སྲི་གསས་བྱུང་བ་སྟག་ཚུང་སྲིའི་ལྷ་དང་གསས་སུ་བསྐོས་པ་དང་། དེ་ལས་
དུས་སྐབས་དེར་སྲི་བོན་དམུ་འཕེན་བེའུ་ར་དང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་གཏོ་དང་དཔྱད་ཀྱི་ཆོ་ག་
སྒྲུབ་མཁན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཐོག ། གང་ཟག་གང་ཞིག་ལྷ་ཚུ་བསྒོ་བའི་དབང་ཚད་དམ་མཐུ་ནུས་

26. སྲི་གསས་བྱུང་བ་སྟག་ཚུང་། མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་དང་། ནྭ་སྒྲ་ནོ། ཁྱུ་བྱུག་སྔོན་མོའི་གསུང་སྐད། The call of the Blue Cuckoo, National Museum of Ethnology, Osaka 2002 ཤོག་ངོས། ༡༤༥-༡༤༨

ཡོད་པ་ངོས་འཛིན་དང་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པའི་སྣང་ཚུལ་དེ་རེད། དེ་ལས་ཀྱང་ཆེས་གལ་ཆེ་བའི་གནད་དོན་གཅིག་ནི། གཏམ་རྒྱུད་དེར“སྟོན་པ་གཤེན་རབ”ཅེས་པའི་བརྗ་ཆད་ཐེངས་གཅིག་བྱུང་བ་དེ་ཡིན། ཡིག་ཆ་འདིའི་བྱུང་དུས་ད་དུང་གཏན་ཁེལ་མེད་ནའང་། ཡིག་ཆ་འདིའི་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་ལ། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་གཏན་ནས་ཐེབས་མེད་པས། ནང་དོན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་དག་གི་བྱུང་དུས་ཅུང་སྔ་བ་རྟོགས་ཐུབ་མོད། “སྟོན་པ་གཤེན་རབ”ཅེས་པའི་བརྗ་ཆད་འདི་དུས་རབས་བཅུ་པའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་ཐ་སྙད་ཅིག་ཡིན་པས། ཡིག་ཆ་འདིའི་བྱུང་དུས་ནི་དུས་རབས་བཅུ་པའི་སྔོན་ལ་འདེད་དཀའ་བར་སྙམ། འོན་ཀྱང་། ཡིག་ཆ་འདི་ནི་ད་བར་ཉེད་སོན་བྱུང་བའི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆའི་ཁྲོད་དུ“སྟོན་པ་གཤེན་རབ”ཅེས་པའི་མཚན་གསལ་བའི་ཡིག་ཆ་གཅིག་པུ་དེ་རེད་ཅེས་བཤད་ཆོག། འོན་ཀྱང་། ཡིག་ཆ་འདིར“སྟོན་པ་གཤེན་རབ”ཅེས་པའི་མཚན་གསལ་བ་ཙམ་ལས། གཤེན་རབ་མི་བོ་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་མིང་དོན་གཏན་ནས་གསལ་མེད་ལ། ལྷག་པར་དུ་སྟོན་པ་ཞེས་པ་ནི་ཆོས་ལུགས་ཤིག་སྤྱོལ་འབྱེད་མཁན་དུ་འགྲེལ་བའི་ནང་དོན་དང་སྣང་ཚུལ་ཅི་ཡང་གསལ་མེད།

གོང་དུ་བཤད་པ་བཞིན། ཏུན་ཧོང་བོན་གྱི་ཡིག་རྙིང་དང་། དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྙིང་། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས། སྲི་གསས་བུང་བ་སྟག་ཆུང་བཅས་ནི། ཕལ་ཆེར་དུས་རབས་བཅུ་པའི་སྔོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཡིན་པར་མ་ཟད། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བསམ་བློ་དང་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་གཏན་ནས་ཐེབས་མེད་པའི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་ཤ་སྟག་ཡིན་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ། དུས་རབས་བཅུ་པའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བའི་གཏེར་སྟོན་དང་། ཆོས་འབྱུང་དང་བོན་འབྱུང་མཁན་པོ་སོགས་ཀྱིས་སོ་སོའི་ཞེ་འདོད་ཀྱི་ཚོན་རྩི་བྱུག་མེད་པས། ཡིག་ཆ་འདི་དག་ནི་ཁུངས་འཕེར་ཚད་ཐུབ་ཀྱི་དཔེ་རྙིང་ཡིན་པ་དང་། དཔེ་རྙིང་དེ་དག་ཏུ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྐོར་ལན་གྲངས་དུ་མར་བྱུང་བར་མ་ཟད། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་མི་འདྲ་བ་ཙམ་ལས། མི་སྣའི་རྣམ་པ་དང་བྱེད་ལས་ཕལ་ཆེར་གཅིག་མཚུངས་སུ་གནས་ཡོད། དེས་ན། ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཞེས་པའི་མི་སྣ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པར་ཡིད་རྟོན་བྱེད་ཆོག་སྙམ། འོན་ཀྱང་། དཔེ་རྙིང་དེ་དག་ཏུ་འགོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། གོང་དུ་རེ་རེ་ཞིང་དཔྱད་ཞིབ་བགྱིས་པ་ལྟར། གཞི་རྩའི་ཆ་ནས་ཁོང་ནི་བོན་གཤེན་ཞིག་ཡིན་པ་སྟེ། ཁོང་ནི། དུར་ཆོག་དང་། འདུར་གྱི་ཆོ་ག། གཏོ་བཅའ་བ། གླུད་རྫོང་བ་སོགས། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་ག་སྣ་ཚོགས་སྒྲུབ་མཁན་གྱི་གྲོང་ཆོག་པ་ཞིག་གམ། གཏོ་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཁོང་གིས་མཚམས་རེ་ར་ལུག་སོགས་སྒོག་ཆག་དངོས་སུ་བསད་ནས་དམར་མཆོད་འབུལ་

གྱི་ཡོད་པ་གསལ་པོ་རེད། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བཤད་ན། དཔེ་རྙིང་དེ་དག་ཏུ་དཀོན་མཆོག་གསུམ་དང་། ལས་རྒྱུ་འབྲས། སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱི། དགེ་སྡིག་གི་རྣམ་གཞག །བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས། ཐར་པ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སོགས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་བརྗོད་བྱེད་ཀྱི་དྲི་མ་ཙམ་ཡང་མེད་ལ། གཤེན་རབ་མི་བོ་ཞེས་པའི་མི་སྣ་དེ་ནི་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་སྤྲོལ་འབྱེད་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་དང་། ཁོང་གིས་སྒོ་བཞི་མཛོད་ལྔའི་བོན་འཁོར་སྐོར་ཚུལ། ཁོང་སངས་རྒྱས་ཤིག་ཡིན་པ་སོགས་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་མཐོང་རྒྱུ་མེད། འོན་ཀྱང་། ཡིག་ཆ་དེ་དག་གོང་བསྒྲིགས་ཏེ་དཔྱད་ན། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་ཁོང་གི་གནས་བབས་དང་སྣང་བརྙན་ལ་འཕེལ་འགྱུར་ཅུང་ཟད་ཅིག་བྱུང་ཡོད་པའང་དོན་དངོས་རེད་དོ། །

འོན་ཀྱང་། གཤེན་རབ་མི་བོའི་ལོ་ཚིགས་ཀྱི་ཐད་ལ་ད་དུང་གསལ་ཁ་བྱུང་ཐུབ་མེད། བོད་རིག་པ་བ་མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་གྱིས། "བོན་གྱི་བསྟན་རྩིས་ནང་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ་ནི་སྐལ་ཀྱ་ཐུབ་པའི་སྔོན་དུ་བྱུང་ཚུལ་འཁོད་ཡོད། དོན་དངོས་ཐོག་ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཞེས་དུས་རབས་དགུ་པའི་དུས་མཇུག་གམ་བཅུ་པའི་དུས་འགོར་བརྩམས་འགོ་ཚུགས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་ནང་དུ། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་ཡིག་རྙིང་དེ་དག་བྲིས་སྐབས་ཀྱི་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་ནང་བྱུང་ཚུལ་གྱི་རྣམ་པ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན"[27]ཞེས། ཏ་ལམ་དུས་རབས་བདུན་པ་བརྒྱད་པའི་ནང་བྱུང་ཡོད་པ་ལྟ་བུའི་གསུང་སྐམ་པོ་ཞིག་ཐོན་ཡོད། བོད་རིག་པ་བ་ནམ་མཁའི་ནོར་བུས། "ལོ་གྲངས་སུམ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཟིན་པའི་གོང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ་ཞང་ཞུང་འོལ་མོ་ལུང་རིང་དུ་སྐུ་བལྟམས་ནས་བོན་བསྟན་པའི་དུས་སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་ "གཡུང་དྲུང་བོན"ཅེས་བྱ་བ་དེའི་དུས་རབས་ཀྱི་དབུ་བརྙེས་པ་ཡིན་ལ། "ཞེས་དང་། "གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ་དེ་ཞང་ཞུང་གི་ཡུལ་དབུས་འོལ་མོ་ལུང་རིང་དུ་སྐུ་བལྟམས་ཤིང་གཡུང་དྲུང་གི་བོན་བསྟན་པའི་དུས་སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་། ད་ལྟ་ཕྱུགས་མོ་ལུག་གི་ལོ་ (༡༩༩༡) འདིའི་བར་དུ་ལོ་གྲངས་སུམ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཡོད་"[28]ཅེས་ཕྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་ལོ་ ༡༩༡༧ ཙམ་ལ་བྱུང་བར་བཤད་ཀྱང་། ཁོང་གིས་བབ་ཅོལ་དུ་སྨྲས་པ་ནི་མི་སྲིད་མོད། ཁུངས་གང་ལ་བཙལ་བའང་མི་གསལ། འོན་ཀྱང་། གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་འབྲེལ་བའི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་དག་ལས། ཡབ་རྣླ་བདལ་དྲུག་དང་། སྐྱི་རྗེ་རྨང་པོ་གཉིས་ཀྱིས་གཤེན་རབ་མི་བོ་

27. མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་རྒྱལ་མཚོ། ༢༠༠༧ མདའ་དང་འཕང་། སྟོད་ཆ། མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་གྱི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་གྲངས། ༢༥༥

28. ནམ་མཁའི་ནོར་བུ། ༢༠༡༥ ཞང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏི་སེའི་འོད། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིགས་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། དཔར་ཐེངས་གསུམ་པ། ཤོག་གྲངས། ༤༡། ༦༥

ཚོ་ག་སྒྲུབ་པར་གདན་དྲངས་ཚུལ་གསལ་བས། ཁོང་ཚོ་དུས་རབས་གཅིག་གི་མི་ཡིན་དགོས་ཤིང་། ཡབ་ལྷ་བདལ་དྲུག་ནི་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་ཨ་མྱེ་ཡིན་པ་ཡོངས་གྲགས་དང་།[29] སྐྱི་རྗེ་རྨང་པོ་ཡང་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་རྗེ་བོ་ཞིག་པས།[30] གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་དུས་སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་པ་གོར་མ་ཆག་ཅེས་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲོས་འགོ་བཏོན་པ་ཡིན།

ལྔ་པ། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་འཁོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ།

དུས་རབས་བཅུ་པའི་དུས་འགོ་ཙམ་ནས། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་གཏེར་ཡིག་འབོར་ཆེན་ཞིག་དབྱར་ཁའི་སྤྲང་ལ་ཤ་མོང་བཞིན་བཟོལ་བ་དང་། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་དུས་མགོར། དུས་གསུམ་གཤེན་རབ་བྱུང་ཁུངས་ཀྱི་མདོ་འདུས་པ་རིན་ཆེན་(མདོ་འདུས)བསམ་ཡས་ནས་རྙེད་པར་གྲགས། དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པ་ཙམ་ལ། དུས་གསུམ་གཤེན་རབ་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་དང་མཛད་པའི་རྒྱུད་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེ་གཟེར་མིག་གི་མདོ་ (མདོ་གཟེར་མིག་གམ་གསེར་མིག)དང་།[31] དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པར་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད་དྲི་མ་མེད་པ་གཟི་བརྗིད་རབ་ཏུ་འབར་བའི་

29. ཕྱ་རན་སིར་ཉར་བའི་ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་། ཤོག་དྲིལ་ཨང་རྟགས། P1286,0030 དང་། P1286,0031 འདི་ཅན་ནང་འཁོད་པ། "ལྷ་གནམ་གྱི་སྟེང་ནས་གཤེགས་པའ། གནམ་ལྷབ་ཀྱི་བླ་ན། ཡབ་ལྷ་བདག་དྲུག་བཞུགས་པའི་སྲས། གཅེན་གསུམ་གཅུང་གསུམ་ན། ཁྲིའི་བདུན་ཚིགས་དང་བདུན། ཁྲིའི་བདུན་ཚིགས་ཀྱི་སྲས། ཁྲི་ཉག་ཁྲི་བཙན་པོའ། "ཞེས་གསལ་ཞིང་། འབྲི་གུང་སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་འཕྲིན་ལས་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱི་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་དོས། ༥༢ སྐུ། གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་བོད་ཀྱི་བཙན་པོར་གྱུར་པའི་མ་ཡིག་འགྲེལ་བརྗོད་ཀྱི་སྐབས། གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་ནི་ཡབ་ལྷ་བདག་དྲུག་གི་སྲས་བདུན་ལས། སྲས་བཞི་པ་ཁྲིའི་བདུན་ཚིགས་ཀྱི་སྲས་ཡིན་པར་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་འདུག།

30. ཕྱ་རན་སིར་ཉར་བའི་ཏུན་ཧོང་ཤོག་དྲིལ་ཨང་རྟགས། P1286,0010 འདི་ཅན་ནང་། "ཡུལ་སྐྱི་རོའི་ལྦང་སྔོན་ན། རྗེ་སྐྱིད་རྗེའི་རྨང་པོ། བློན་པོ་ཤེའུ་དང་སྤུག་གཉིས"ཞེས་གསལ་ཞིང་། འབྲི་གུང་སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་འཕྲིན་ལས་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱི་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་དོས་ ༣༣-༤༢ ལས། མཁར་ཆུང་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་མ་ཡིག་འགྲེལ་བརྗོད་ཀྱི་སྐབས་སུ། སྐྱི་རྗེ་རྨང་པོ་ནི་བོད་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་རྗེ་བོ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཡུལ་སྐྱིད་རོའི་ལྦང་སྔོན་ནི་ལྷ་ས་སྐྱིད་ཆུའི་གཞུང་རྒྱུད་ཡིན་པ། བོད་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་དུས་སྐབས་ནི། སྤྱི་ལོའི་གོང་ལོ་c.-1,100c.390 BC ཙམ་ལ་ཡིན་པར་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་འདུག།

31. མདོ་གཟེར་མིག་གི་མཚན་བྱང་ཆ་ཚང་ལ། དུས་གསུམ་གཤེན་རབ་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་དང་མཛད་པའི་རྒྱུད་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེ་གཟེར་མིག་གི་མདོ་ཞེས་སུ་གྲགས། ཡིག་ཆ་འདི་བྱུང་རབས་ལ་བཤད་སྟངས་ཁ་ཤས་ཤིག་འདུག ༡ དྲང་རྗེ་བཙུན་པ་གསེར་མིག་གིས་གླིང་གི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཁྲི་དང་དུར་ཁྲོད་ཀྱི་ནང་ནས་རྙེད་ཅིང་། མར་པ་སྟག་ལ་དབང་ལ་དངོས་གྲུབ་ཏུ་བབས་པར་བཤད། ༢ བསམ་ཡས་གཏེར་བྱུང་ལས་ལྷོ་ནུབ་ཁྲི་དང་དུར་ཁྲོད་ཀྱི་གླིང་དུ་སྲིན་པོའི་ཁ་གནོན་ཙ་ཏི་ (མཆོད་རྟེན་) དམར་པོ་ལས་བཏོན་ཟེར། ༣ ཁ་ཅིག་བསམ་ཡས་ཏུས་པོ་རིའི་ཞོལ་གྱི་དུར་ཁྲོད་དུ་དྲང་རྗེ་བཙུན་པས་ས་ལ་རི་མོ་བྲིས་པས་སོལ་བ་ཞིག་བྱུང་བས་བརྐོས་པས་གཡའ་མའི་ཁང་བུ་ཞིག་ནས་རྙེད་ཟེར། ༤ འགའ་ཞིག་བསམ་ཡས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ནང་དོས་ལྷོ་ཕྱོགས་འདེར་སོ་དམར་པོའི་གདན་ཁྲིའི་རྒྱབ་ཏུ་ལོ་མང་སྦས་པ་ལས་བཏོར་ཟེར། ཡིག་ཆ་འདི། བོད་རིག་པ་བ་མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་གྱིས་ (མདའ་དང་འཕང་དུ་) དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པར་བྱུང་བར་བཤད་ནའང་། བོད་རིག་པ་གཞན་ཁག་ཅིག་གིས་མདོ་འདུས་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པར་བྱུང་ཞིང་། མདོ་གཟེར་མིག་ནི་བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་གང་གི་ཆ་ནས་མདོ་འདུས་ལས་འཕྱི་བ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ། མདོ་གཟེར་མིག་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པར་བྱུང་བ་ཁས་ལེན་གྱི་མེད།

མདོ་ (མདོ་དྲི་མེད་གཟི་བརྗིད)[32]བཅས་རིམ་པས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་། གཏེར་མ་དང་། བཀའ་བབས་སམ་སྙན་རྒྱུད་ཀྱི་མིང་ཐོག་ནས་ཁྱབ་སྤེལ་བྱས། ཡིག་ཆ་འདི་གསུམ་ནི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་མཛད་རྣམ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་དུ་གྲགས་ཤིང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པ་ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་མདོ་འདུས་ནི་མཛད་རྣམ་ཐོག་མ་དང་རྒྱས་སྤྲོས་ཀྱི་རྨང་གཞི་ཡིན་པ་དང་། མདོ་ཕྱི་མ་གཉིས་ནི་མདོ་འདུས་རྒྱས་སྤྲོས་ཀྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་གཅིག་གྱུར་ངོས་འཛིན་བྱུང་།[33] གཤེན་རབ་ཀྱི་མཛད་རྣམ་དུ་གྲགས་པའི་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ཏུ། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་མཛད་ཆེན་བཅུ་གཉིས་དང་། མཛད་པ་དྲུག་ཅུ་སོགས་རྒྱས་སྤྲོས་ཀྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་ཏེ། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། སྟོན་པ་ཞིག་དང་། སངས་རྒྱས་ཤིག་ཏུ་བཞེངས་སྐྲུན་བྱས་ཡོད།

བོན་འབྱུང་སྨྲ་བ་དང་། བོན་པོ་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ་བྱ་བ་ནི། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་འཁོད་པའི་གཤེན་རབ་མྱི་བོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པར་བསྒྲུབས་པར་མ་ཟད། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ནི་ཕྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་ལོ་སྟོང་ཕྲག་མང་པོའི་སྔོན་དུ་བྱུང་བར་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད་པ་རེད།[34] དེས་ན་གཤམ་དུ་མདོ་འདུས་སུ་འཁོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ལ་དཔྱད་གླེང་ཙམ་ཞིག་བྱ།[35]

---

32. མདོ་དྲི་མེད་གཟི་བརྗིད་ཀྱི་མཚན་བྱང་ཆ་ཚང་ལ། འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད་དྲི་མ་མེད་པ་གཟི་བརྗིད་རབ་ཏུ་འབར་བའི་མདོ་ཞེས་སུ་གྲགས། ཡིག་ཆ་འདི་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོའི་མཛད་རྣམ་རྒྱས་ཤོས་དང་། དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པར་བོན་སྤྲུལ་གཏེར་སྟོན་བློ་ལྡན་སྙིང་པོ་ (༡༣༦༠-?) ལ་སྙན་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཀའ་བབས་པར་བཤད། ཚེ་རིང་འོད་ལྡན་གྱི་དཔྱད་རྩོམ། བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་གྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལ་དཔྱད་པ་ཏུ། བོད་རིག་པ་པ་ཊན་མར་ཊིན་Dan Martin ཀྱི་དེབ། Unearthing Bon Treasures: ཞེས་པར། “མདོ་གཟེར་མིག་དང་། མདོ་དྲི་མེད་གཟི་བརྗིད་གཉིས་ནི་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་དང་། སློབ་དཔོན་པདྨ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་མང་པོ་ཞིག་གིས་གྲུབ་པར་མ་ཟད། དེ་གཉིས་ལ་གླིང་སྒྲུང་དང་རཱ་མཱ་ཡ་ཎའི་རྟོགས་བརྗོད་སོགས་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་ཡང་ཐེབས་ཡོད་པར་བཞེད་”ཚུལ་འཁོད་པས་དཔྱད་ཞིབ་དགོས་པར་མཐོང་།

33. བོད་རིག་པ་པ་ཊན་མར་ཊིན་Dan Martin ཀྱི་དེབ། Unearthing Bon Treasures: ཚེ་རིང་འོད་ལྡན། བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་གྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལ་དཔྱད་པ། སོགས་མང་།

34. མཆན། ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མ་བསྟན་འཛིན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་རྩིས་ངོ་མཚར་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཏུ། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ་ནི་ཕྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་ལོ་ (༡༦༠༡༧ BC) ལོར་ནུབ་སྟག་གཟིག་ཏུ་འཁྲུངས་ཤིང་། ཕྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་ལོ་ (༧༤༡༦BC) ལོར་སྐུ་འདས་པ་དང་། ཁོང་གཤེན་ལོ་ ༤༢ ལ་བཞུགས། མི་ལོ་བརྒྱ་ལ་གཤེན་ལོ་གཅིག་ཡིན་པར་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་འདུག།

35. མདོ་འདུས་ཡིག་ཆའི་མཚན་བྱང་ཆ་ཚང་ལ། གཡུང་དྲུང་ལྷ་ཡི་བོན་མདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད་ཅེས་ཟེར། རིག་འཛིན་ཀུན་གྲོལ་གྲགས་པས་བོན་གྱི་བཀའ་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཏུ། “བསམ་ཡས་མཆོད་རྟེན་དམར་པོ་ནས་པང་ཀུ་རིན་ཆེན་དང་དྲ་རྒྱ་ར་ཙ་སྟེ་བཙེ་མི་གཉིས་ཀྱིས་དངོས་གྲུབ་ཏུ་རྙེད་པའི་མདོ་བཞི་ཡོད་པའི་ནང་ནས། དུས་གསུམ་གཤེན་རབ་བྱུང་ཁུངས་ཀྱི་མདོ་འདུས་པ་རིན་ཆེན”ཞེས་པ་དེ། མདོ་འདུས་འདི་ཉིད་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་དང་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད། རིག་འཛིན་ཀུན་གྲོལ་གྲགས་པ། ༡༩༩༣ ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བཀའ་འགྱུར་གྱི་དཀར་ཆག་ཉི་མ་འབུམ་གྱི་འོད་ཟེར། ཤོག་ངོས། ༡༠༢-༡༠༣ སྤྱི་བསྟན་རྒྱལ་བཟང་པོས་མདོ་འདུས་ཀྱི་བྱུང་རབས་བྲིས་པ། “བསམ་ཡས་ཙ་ཏི་མའི་ལོ་རྒྱུས་ནི། དང་པོ་སྨྲ་ལི་ཤུ་སྟག་རིང་གིས། སྟག་གཟིག་གི་ཡུལ་དུ་རྫུ་འཕྲུལ་གྱིས་གཤེགས་ཏེ། བོན་རིན་པོ་ཆེའི་སྒོ་དགུ་བསྒྱུར་ནས། རྒྱལ་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་ལ་གདམས། དེ་ནས་ལོ་ཙྪ་བ་ལི་ཤུ་སྟག་རིང་དང་། བ་གོར་བཻ་རོ་ཙ་ན་གཉིས་ཀྱིས། བསམ་ཡས་གླིང་གི་ཀློ་ནུབ། ཁྲི་དང་

མདོ་འདུས་ཀྱི་དབུར། "སྟོན་པ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། འདི་སྐད་བདག་གིས་ཐོས་པ་དུས་གཅིག་ན། གནས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་འོག་མིན་རི་རབ་ཀྱི་རྩེ༔ རི་གཡུང་དྲུང་དགུ་བརྩེགས་ཀྱི་རྩེ་མོ་ན༔ སྟོན་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་བོན་གྱི་སྐུ་དང་༔ རིགས་ལྔ་ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་སྐུ་དང་། སྤྲུལ་སྐུ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྐུ་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་སྐུ་གསུམ་དབྱེ་བ་མེད་པ་བོན་ཉིད་བདེ་བ་ཆེན་པོ༔ ཡེ་ཤེ་ལྔ་ལྡན་དང་ལ་མི་གཡོ་མཉམ་གསལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལྡན་ངེ་ལྷང་ངེར་བཞུགས་སོ། འཁོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་དང་། ས་བཅུའི་གཡུང་དྲུང་སེམས་དཔའ་རྣམས་དང་"ཞེས་པ་ནས། "དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ན༔ ལྷ་ཚངས་པ་གཙུག་ཕུད་ཀྱིས༔ རིན་པོ་ཆེའི་འཁོར་ལོ་རྩིབས་སྟོང་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཕུལ་ཏེ། བོན་གྱི་འཁོར་ལོ་བླ་ན་མེད་པས་བསྐོར་བར་སྐུལ་མ་བཏབ་སྟེ༔ ཨེ་མ་གཤེན་རབ་ཕུལ་བྱུང་སྟོན་པའི་མཆོག༔ ཁྱོད་ཉིད་སྟོན་པ་བླ་ན་མེད༔ བདུད་བཏུལ་འགྲོ་དོན་སངས་རྒྱས

དུར་ཁྲོད་སྲིན་པོའི་ཁ་གནོན། སྣོ་མང་མཆོད་རྟེན་དམར་པོར་སྣང་ངོ་། རིན་པོ་ཆེའི་བསེ་སྒྲོམ་ཆུ་སྲིན་ཁ་སྦྱོད་བྲིས་པའི་ནང་དུ་བཅུག་ནས་སྦས། གཏེར་སྲུང་རྣ་པོམ་ར་གསང་བ་ལ་བཅོལ། དེ་ནས་ཐོན་ལུགས་ནི། མཆོད་རྟེན་དམར་པོའི་སོ་ཕག་གོག་པ་ནས། ཤོག་དྲིལ་འདྲ་བྱུང་ནས་བལྟས་པས། བོན་དུ་འདུག་ནས་མེ་ལ་སྲེག་པས། མི་ཉུང་བ་སྣ་ཚོགས་བྱུང་སྐད། ཡང་སང་ཕོད་ལུགས་མོ་བྱའི་ལོ་ལ། སོ་ཕག་གོག་ནས་ཞིག་གསོས་བྱས་པས། སྒྲོམ་ཅིག་བྱུང་བ་བལྟས་པས། ཤོག་དྲིལ་མང་བར་བྱུང་ཡང་བོན་དུ་འདུག དེར་ན་ཉིང་མ་ཉུངས་པས། མ་སྲེག་པར་བསམ་ཡས་ལྷ་ཁང་ཞེར་བཟོའི་རྒྱབ་ཏུ་སྦས་པས། ཉི་རྒྱ་ག་ར་ཛ་དང་། སད་གུ་རིན་ཆེན་གྲགས་གཉིས་དགོར་གཉེར་བྱས་པས་བརྙན་ཏེ། ནུབ་མོ་ཧ་ལ་ཁལ་བཀལ་ནས། རྐང་པོའི་ཡུལ་ཤིང་ཤད་ལ་ལམ་ཕྱུང་སྟེ། ཁམས་ཀྱི་ལྷོར་ཁྱེན་" སྤྱ་བསྟན་རྒྱལ་བཟང་པོ། ༡༩༨༧ བསྟན་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ། ཤོག་གྲངས། ༢༣༢-༢༩༠ ཞེས་དང་། ཉི་རྒྱ་ག་ར་ཛ་དང་། སད་གུ་རིན་ཆེན་གཉིས་ཀྱིས་བོན་གཏེར་རྣམས། གླང་སུམ་པ་གདོ་སྟོན་ལ་གཏད། གདོ་སྟོན་གྱིས་ཡོན་བདག་ཅིག་ལ་བཅོལ་ཏེ་གྲོངས། ཡོན་བདག་དེས་དབུ་མཆོད་ཕུར་པ་འབར་ཐེར་བའི་བོན་པོ་སླན་པ་ཞིག་ལ་སླན་ཡོན་དུ་ཕུལ། དབུ་མཆོད་ནི་བོན་གྱི་གཏེར་སྟོན་པ་ཡིན་སྐད། དབུ་མཆོད་ལས་དེར་གྱི་སྟོན་བཙུན་བྱ་བས་ཞུས། དབུ་མཆོད་དང་དེར་སྟོན་གཉིས་བསམ་ཡས་ཅ་ཏི་མའི་བོན་གཏེར་གྱི་ཁུངས་སུ་བྱེད་དོ་ཟེར། སྤྱ་བསྟན་རྒྱལ་བཟང་པོའི་འགྲེལ་བརྗོད་དེ་དོན་ལ་གནས་ན། མདོ་འདུས་སོགས་བརྟེ་མི་གཉིས་ཀྱིས་ (ལྕགས་བྱ་ལོ། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༢༧ ལོར་) རྙེད་པ་ནས། སྤྱི་ཚོགས་ནང་ཁྱབ་སྤེལ་མ་བྱུང་བར། བོན་གྱི་གཏེར་སྟོན་པ་དང་བོན་བླ་འགའ་ཞིག་གི་ལག་བརྒྱུད་ཡོད་ཚོད་འདུག་ཅིང་། དེས་དོན་དངོས་ཐོག་མདོ་འདུས་རྩོམ་པ་པོའམ་ཐ་མའི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་སུ་ཡིན་པ་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་པ་ལ་མགོ་རྙོག་བཟོས་འདུག ། ད་ལྟ་མཐལ་དུ་ཡོད་པའི་མདོ་འདུས་ཀྱི་མཇུག་བྱང་དུ། "མདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད་འདི། གཡུང་དྲུང་ལྷའི་སྐད་ལས། སྐ་ལི་ཤྲ་སྟག་རིང་གིས། བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བའོ། གཡུང་དྲུང་བོན་འདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད། ལེའུ་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་པ་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གསུང་རྫོགས་སོ༔ ༔ (གཡུང་དྲུང་ལྷའི་བོན་མདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད། བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིག ཤོག་གྲངས། ༡༢༢ ཞེས་གསལ། དེར་བརྟེན། བོན་འབྱུང་ཡོངས་གྲགས་སུ། མདོ་འདུས་ནི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཀྱི་བཀའ་ཡིན་པ་དང་། སྐ་ལི་ཤྲ་སྟག་རིང་(༡༧༥༡BC) གིས་ཞང་ཞུང་གི་སྐད་ལས། བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བར་ངོས་འཛིན་དང་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད། འོན་ཀྱང་། མདོ་འདུས་ལེའུ་གཉིས་པ། ཕྱི་སྣོད་ཇི་ལྟར་ཆགས་པའི་ལེའུ་དང་། ལེའུ་གསུམ་པ། ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་སྐྱེ་ཤི་ལས་འབྲས་བསྟན་པའི་ལེའུ་གཉིས་སུ། སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་བརྩམས་ཤིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་བནྡེ་དཔལ་བརྩེགས་ (༤-༩) ཀྱིས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ། ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་བསྟན་པའི་གནས་ཀྱི་ནང་དོན་ཕལ་ཆེར་དྲངས་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྗོད་བྱེད་ཚིག་སྦྱོར་ཡང་ཇི་བཞིན་བཤུས་པ་མང་བས། མདོ་འདུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་འདི་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གསུང་དང་། ཕྱི་ལོའི་སྔོན་དུ་བྱུང་བའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་དང་ཡིད་ཆེས་བྱེད་རྒྱུར་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཀྱི་ཡོད། འདིར་ཁོ་བོས་དཔྱད་གཞིར་བཀོལ་བའི་མདོ་འདུས་ཡིག་ཆ་ནི། བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིག ༢༠༡༠ གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༥༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ། གཡུང་དྲུང་ལྷ་ཡི་བོན་མདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད་ཅེས་པ་དེ་ཡིན། འདིའི་མ་དཔེ་ནི་ནག་ཚུའི་སླན་པ་ཨ་རྒྱ་ལགས་ཀྱིས་མཁོ་སྤྲོད་བྱས་པ། བྲིས་མ། ཡིག་གཟུགས་འབྲུ་ཚ་སྟོང་ཞབས་མ་ཡིན་པ་དང་། བྲིས་གཟུགས་དེ་ས་སྐྱའི་དུས་སྐབས་སུ་དར་ཁྱབ་ཆེ་བའི་ཡིག་གཟུགས་ཤིག་ཡིན་པ་སོགས་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ། མ་དཔེ་དེ་ཉིད་ས་སྐྱའི་དུས་སྐབས་སུ་འབྲི་བཞེངས་བྱས་པའི་མ་དཔེ་རྙིང་གྲས་ཤིག་ཡིན་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་མི་འདུག་ཅེས་འཚམ་སྦྱོར་བྱས་འདུག

ནས༔ འགྲོ་བ་སེམས་ཅན་ཀུན་དོན་དུ༔ ཐེག་མཆོག་བོན་གྱི་འཁོར་ལོ་ནི༔ བླ་ན་མེད་པར་བསྐོར་བར་བསྒྱུལ༔ ཅེས་ཞུས་སྟོན་པ་རབ་དགྱེས༔"[36]ཞེས་དང་། "དེ་ཚེ་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཞལ་སྔ་ནས་ནི། བོན་ནི་སྒོ་བཞི་མཛོད་དང་ལྔ༔ ཆག་(ཆབ)དཀར་སྔགས་རྒྱུད་ཕྱི་ནང་དང་༔ ཆབ་ནག་སྲིད་རྒྱུད་ཆེ་ཆུང་དང་༔ འཕན་ཡུལ་འབུམ་སྡེ་རྒྱས་བསྡུས་དང་༔ གཙང་མ་མཐོ་དོ་ཟབ་དོན་མཛོད༔ གཟུང་པོ་དག་ལ་འཛིན་ཤེས་ཀྱི༔ གདགས་སྒོ་དག་ལ་མིང་ཐོགས༔ གོ་ལམ་དག་ལ་དོན་རྙེད་མཛོད༔ ཅེས་བརྗོད་སྒོ་བཞི་མཛོད་ལྔ་གདན་ལ་ཕབ༔"[37]ཅེས་སོགས་གསལ།

མདོ་འདུས་སུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལྟ་ཚུལ་དང་། ལྷ་ཚོགས། སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱི། དགེ་སྡིག་དང་། ལས་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག། སྐུ་དང་ཞིང་ཁམས་ཀྱི་བཀོད་པ་སོགས། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མང་པོ་ཞིག་ནང་འདྲེན་བྱས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་རིམ་དང་། རྣམ་ཐར་ཞིབ་འབྲིའི་ཐབས་ལམ་རྣམས་དཔེ་བཤུས་བགྱིས་པར་བཤད་པ་དག་ནི། [38] མདོ་འདུས་ཀྱི་གནད་དོན་གཞན་ཞིག་ཡིན་པས་སྐབས་གཞན་དུ་གླེང་བར་བྱའོ། །

འོན་ཀྱང་། འདིར་གླེང་དགོས་པ་ནི། མདོ་འདུས་ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ་བསླེབས་པ་ན། གཤེན་རབ་མྱི་བོ་ཞེས་པའི་གདམ་རྒྱུད་ཁྲིད་ཀྱི་མི་སྣ་དེ། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ཇི་བཞིན། དང་པོ་བྱང་ཆུབ་མཆོག་ཏུ་ཐུགས་བསྐྱེད་པ་དང་། བར་དུ་བསྐལ་ཆེན་གྲངས་མེད་གསུམ་ལ་ཚོགས་བསགས་པ། མཐར་གནས་འོག་མིན་དུ་སྐུ་གསུམ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་ཏེ། འཛམ་བུ་གླིང་ན་གདུལ་བྱ་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་སངས་རྒྱས་སྤྲུལ་པའི་སྐུའི་རྣམ་པར་བྱོན་ནས། སྒོ་བཞི་མཛོད་ལྔ་ཊུ་གྲགས་པའི་བོན་གྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་སོགས། མདོར་ན། ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་གི་སྲོལ་གཏོད་མཁན་དང་། འགྲོ་བ་རྣམས་ལ་ཐར་པའི་ལམ་སྟོན་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག་དང་། སྐུ་གསུམ་མངོན་པར་རྫོགས་པ་སངས་རྒྱས་པའི་སངས་རྒྱས་ཤིག་ཏུ་བཞེངས་སྐྲུན་བྱས་པར་མ་ཟད། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྒྲ་བསྒྲགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་གླིང་གྲགས(བསྒྲགས་གླིང་) ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ་བསླེབས་པ་ན། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་མི་ཡུལ་ལ་མངགས་མཁན་དུ་

36. གཡུང་དྲུང་ལྷའི་བོན་མདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད། བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིག ༢༠༡༠ གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༥༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་གྲངས། ༡-༢

37. གོང་མཚུངས། ཤོག་གྲངས། ༣༧

38. ཚེ་རིང་འོད་ལྡན། བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་གྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལ་དཔྱད་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ། ༢༠༢༢ ལོའི་དེབ་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༧༠-༧༥

བཟོས་པ་དང་།[39] སྲིད་པ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁ་བྱང་རྣམ་ཐར་ཆེན་མོའི་(སྲིད་རྒྱུད)དུས་རབས་སུ་བསྒྲིབས་པ་ན། སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ནི་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྤྲུལ་པ་རུ་བཞེངས་བསྟུན་བྱས་ཡོད།[40]

འདི་ནི་གཏམ་རྒྱུད་འགྲེལ་བརྗོད་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་གྲོང་ཚོག་པ། གཙོ་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ། སྟོན་པ་དང་། སངས་རྒྱས་སུ་གྱུར་པའི་གོ་རིམ་ཡིན་པ་རེད།

མཇུག་གི་གཏམ།

གོང་དུ་དཔྱད་ཞིབ་བགྱིས་པ་ལྟར། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་སོགས་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་དུ་འཁོད་པའི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། གཞི་རྩའི་ཆ་ནས་བོན་གཤེན་ཞིག་སྟེ། དུར་ཚོག་དང་། འདུར་གྱི་ཆོ་ག ། གཙོ་བཅའ་བ། གླུད་རྫོང་བ་སོགས། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་ག་སྣ་ཚོགས་སྒྲུབ་མཁན་གྱི་གྲོང་ཚོག་པ་ཞིག་དང་། གཙོ་པ་དཀྱུས་མ་ཞིག་ཡིན་པ་ཙམ་ལས། དཔེ་རྙིང་དེ་དག་ཏུ་ཁོང་ནི་ཆོས་ལུགས་ཤིག་གི་སྒྲོལ་འབྱེད་མཁན་དང་། འགྲོ་ལ་ཐར་པའི་ལམ་སྟོན་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཡིན་པ། བོན་འཁོར་ལོ་སྐོར་བ་སོགས་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་རྩ་བ་ནས་མཐོང་རྒྱུ་མེད་ཅིང་། གལ་ཏེ་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་འཁོད་པ་ལྟར། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི། སྔོ་བཞི་མཛོད་ལྔ་སོགས་བོན་གྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་ཏེ་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བསྟན་པའི་སྒྲོལ་འབྱེད་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་ཤིག་ཡིན་ན། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཆ་ཚང་མ་བྱུང་རུང་། མིང་བཏགས་ཙམ་ཞིག་ཡོང་རིགས་སོད། འོན་ཀྱང་། དཀོན་མཆོག་གསུམ་དང་། ལས་རྒྱུ་འབྲས། སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱི། དགེ་སྡིག་གི་རྣམ་གཞག ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས། ཐར་པ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སོགས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་ཇོད་བྱེད་རྣམས་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཁུངས་སྣེ་གང་ཡང་རྙེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པར་མ་ཟད། དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ་ཡིག་རྙིང་དེ་དག་ཏུ་ཁོང་གིས་སྐྱེ་བོ་ཕལ་པ་ཞིག་ལྟར། བོན་གཤེན་གཞན་ལ་ཕྱག་ཕྱུལ་བ་དང་། ཁོང་གིས་བོན་ཚོག་འགའ་ཞིག་མ་ནུས་པར་གཤེན་གཞན་གདན་དྲངས་པ། དེ་བཞིན་ཁོང་གིས་དངོས་སུ་ལུག་བསད་དེ་དམར་མཆོད་ཕུལ་བ་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཁོད་པས། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་དེ་དག་སྣང་མེད་དུ་བསྐྱུར་ཏེ། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་གཡུང་

39. གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྒྲ་བསྒྲགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་གླིང་གྲགས་ གཏེར་ཆོས། གཏེར་སྟོན་མཐའ་བཞི་འཕྲུལ་གསས། བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིག གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༥༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས། ༧༤༢

40. སྲིད་པ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁ་བྱང་རྣམ་ཐར་ཆེན་མོ། གཏེར་ཆོས། གཏེར་སྟོན་ཁོད་པོ་བློ་གྲོས་ཐོག་མེད། བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིག གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༥༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས། ༢༠༥

དྲུང་བོན་གྱི་བསྟན་པའི་སློབ་འཁྲིད་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཤིག་ཡིན་པ་ཇི་ལྟར་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད་དམ། ལོ་དུས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན། གཤེན་རབ་མི་བོ་ནི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྲན་སིལ་མའི་དུས་སྐབས་དང་། གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་ཨ་མྱེ་ཡབ་བླ་བདལ་དྲུག་གི་དུས་སྐབས་ཀྱི་མི་ཡིན་པས། ཕྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་གཉིས་པའམ་གསུམ་པའི་མི་ཡིན་དགོས་ཤིང་། གཡུང་དྲུང་བོན་ནི་དུས་རབས་བརྒྱད་པ་དགུ་པའི་ནང་། བོན་ལ་ཆོས་འདྲེས་ཏེ་རྩ་བ་ཚུགས་ཤིང་རྩེ་མོ་རྒྱས་པའི་བོད་ཀྱི་སངས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱུད་ཅིག་ཡིན་པས། སྟོན་པ་དང་བསྟན་པའི་བར་གྱི་ལོ་སྟོང་ཕྲག་གཉིས་ལྷག་ཙམ་གྱི་བར་སྟོང་དེ་འགྲེལ་བརྗོད་ཇི་ལྟར་བྱེད་དམ། དེས་ན། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་དང་། ཡིད་རྟོན་འཕེལ་བའི་ཁུངས་སྐྱེལ་གྱི་ཡིག་ཆ། དཔང་རྟགས་རྣམས་གཞི་ལ་བཞག་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་དྲང་པོར་བཤད་ན། མདོ་འདུས་སོགས་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆར་ཇི་སྐད་བཤད་པ་ནང་བཞིན་གྱི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཅེས་པའི་མི་སྣ་ཞིག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་དངོས་སུ་བྱུང་བའི་ཁུངས་སྐྱེལ་ཚད་ལྡན་ཞིག་ད་བར་རྙེད་མེད་ཅིང་། མ་འོངས་པར་ཡང་རྙེད་དཀའ་རྒྱུ་རེད།

འོ་ན། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ཟེར་བ་ནི། དུས་རབས་བཅུ་པ་ཙམ་ན་འཆར་ཡན་དང་རྟོག་བཟོ་ཁོ་ནས་བསྐྲུན་པའི་མི་སྣ་ཞིག་ལས། དངོས་བྱུང་གི་མི་སྣ་ཞིག་མིན་ནམ་ཞེ་ན། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་དཔེ་རྙིང་དེ་དག་དང་། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་དེ་དག་སྤྱི་གུང་བསྒྲིགས་ཏེ་བཙལ་ན། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ནི། རབ་བཏགས་ཀྱི་ས་བོན་རྩ་བ་ནས་མེད་པ། གཟུགས་མེད་གྲིབ་བཟོ་འམ། རྟོག་བཟོ་ཁོ་ནས་བསྐྲུན་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་ཨ་མྱེའི་དུས་སྐབས་ཙམ་ན། གཤེན་རབ་མི་བོ་ཞེས་པ། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་ག་པའམ། གཏོ་པ་ཞིག་བོད་དུ་བྱུང་སྒྲོང་བ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་རེད། འོན་ཀྱང་། གཏོ་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གཏམ་རྒྱུད་བཤད་ཀྱིན། བཤད་ཀྱིན། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁྲོད་ནས་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཇེ་ཆེ་ཇེ་ཆེར་སོང་བ་སྟེ། དེ་ཡང་ཐོག་མའི་ཆར། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་ག་པ་དཀྱུས་མ་ཞིག་ཡིན་པ་ནས། བར་དུ་ཕ་གཤེན་རབ་མི་བོ་རུ་གྱུར་པ་དང་། སྲིད་པ་སྤྱི་མདོས་ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ་བསླེབས་པ་ན། གཤེན་རབ་མི་བོས་དམར་མཆོད་སྤངས་པ་དང་། མིའི་རྗེ་བོ་རུ་གྱུར་པར་བཤད་པར་མ་ཟད། རིམ་གྱིས་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཐ་མལ་པའི་མི་འདས་ཏེ་ལྷ་ཡི་ངོ་བོ་རུ་འཕེལ་འགྱུར་བྱུང་བར་བཤད་པ་དང་། དེ་ནས་མདོ་འདུས་ཀྱི་དུས་རབས་སུ་བསླེབས་པ་ན། ཐོག་མའི་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་ཆོ་ག་པ་དཀྱུས་མ་དེ་ཉིད། དགོས་དབང་གིས་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་གི་སློབ་འཁྲིད་མཁན་དང་། འགྲོ་བ་རྣམས་ལ་ཐར་པའི་ལམ་སྟོན་མཁན་གྱི་སྟོན་པ་ཞིག །སྐུ་གསུམ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་སངས་རྒྱས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་།

འདུལ་བྱའི་དོན་དུ་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ནང་བཞིན་གྱི་མཛད་ཆེན་བཅུ་གཉིས་དང་། མཛད་པ་དྲུག་ཅུ་སོགས་བསྟན་ཚུལ་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་ཏེ། གཏམ་རྒྱུད་འགྲེལ་བརྗོད་པོ་ནའི་ཁྲིད་ནས་སྲིད་པའི་བོན་གྱི་གཏོ་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ། སྟོན་པ་དང་སངས་རྒྱས་སུ་བཞེངས་སྐུན་བྱས་པ་རེད། བློ་དྲང་སོས་དཔྱད་ཞིབ་བགྱིས་ན། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་གཏོ་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་དང་། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ་གཉིས། དོན་དངོས་སུ་ལྷ་ཅི། ཐ་ན་གཏམ་རྒྱུད་དང་ལོ་རྒྱུས་འགྲེལ་བརྗོད་ཙམ་གྱི་ཁྲིད་དུའང་། འབྱུངས་འདས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས། མི་སྣའི་རྣམ་པ་དང་ཆ་ལུགས། བྱེད་ལས་དང་གནས་བབས་སོགས་ལས་མི་སྣ་གཅིག་པའི་རྣམ་པ་མངོན་གྱི་མེད་ཀྱང་། བོན་འབྱུང་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཇོ་ཆག་བཅན་བསྒྲིགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

དེས་ན། མི་ལོ་ཉིས་སྟོང་ལྷག་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་འགྲེལ་བརྗོད་པོ་ནའི་ཁྲིད་ནས། སྲིད་པའི་བོན་གྱི་གཏོ་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གནས་བབས་ཀྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལས། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་ཉིད་ཐུབ་ཅིང་། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་ནི། གཏོ་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་རབ་བཏགས་ཀྱི་ས་བོན་དུ་བདམས་ཏེ། དེ་ལ་རབ་བཏགས་དང་འཕྲོག་བརྗོད་ཚད་ལས་བརྒལ་བ་བྱས་ཏེ། སྟོན་པ་དང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་པར་བཞེངས་སྐུན་བྱས་པ་ཞིག་རེད་དོ། །

ལུང་ཁུངས་དང་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

དབང་ཆེན་ཇོ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས། ༢༠༢༢ ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས། གསུམ་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

དབང་ཆེན་ཇོ་རྗེས་རྩོམ་བསྒྲིགས་བྱས། ༢༠༢༢ ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་གི་སྙུང་རབས། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས། དྲུག་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

པ་ཚབ་པ་སངས་དབང་འདུས། སླད་ཏུ་ཧོར་བུ་ཚེ་རིང་། ༢༠༠༧ གཏམ་ཤུལ་དགའ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེ་ནས་གསར་རྙེད་བྱུང་བའི་བོན་གྱི་གནའ་དཔེ་བདམས་བསྒྲིགས། བོད་ལྗོངས་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

མཁར་རྨེའུ་བསམ་གཏན་དང་། ནྣ་སྒ་ནོ། ཁུ་བྱུག་སྔོན་མོའི་གསུང་སྐད། The call of the Blue

Cuckoo, National Museum of Ethnology, Osaka 2002

ཁུ་བྱུག་སྔོན་མོའི་སྒྲ་དབྱངས། བོན་ལུགས་ཀྱི་གནའ་བོའི་གཏམ་རྒྱུད་དང་ཚེ་གའི་སྐོར་གྱི་དཔེ་སྙིང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༨༠ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༧ པར་ཐེངས་དང་པོ།

རིག་འཛིན་ཀུན་གྲོལ་གྲགས་པ། ༡༩༩༣ ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བཀའ་འགྱུར་གྱི་དཀར་ཆག་ཉི་མ་འབུམ་གྱི་འོད་ཟེར། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། དཔར་ཐེངས་དང་པོ།

བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིག ༢༠༡༠ གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༥༥ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མ་བསྟན་འཛིན། བཀའ་བརྟེན་འགྱུར་སྒྲིག་ཚུལ། བསྟན་རྩིས་ནོར་ཕྲེང་། དཀྱིགས་བསལ་བཅས་ཀྱི་གསུང་པོད་བཞུགས། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བཤད་སྒྲུབ་འདུས་སྡེ། ༢༠༡༣ པར་ཐེངས་དང་པོ།

སྤྱི་བསྟན་རྒྱལ་བཟང་པོ། ༡༩༩༡ བསྟན་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ་བཞུགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

ནམ་མཁའི་ནོར་བུ། ༢༠༡༥ ཞང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏི་སེའི་འོད། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིགས་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། དཔར་ཐེངས་གསུམ་པ།

མཁར་རྫི་འུ་བསམ་གཏན་རྒྱལ་མཚན། ༢༠༠༧ མདའ་དང་འཕངས། མཁར་རྫི་འུ་བསམ་གཏན་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། སྟོད་ཆ། བདེ་ཁང་བསོད་ནམས་ཚོས་རྒྱལ་གྱིས་དབྱིན་ཡིག་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར། ཀྲུང་གོ་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

འབྲི་གུང་སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་། འཕྲིན་ལས་ལྷུན་གྲུབ། ༢༠༡༠ བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས། ཏུན་ཧོང་བོད་ཀྱི་ཡིག་སྙིང་ལས་བྱུང་བ། སྲོང་བཙན་དཔེ་མཛོད།

བན་ཤུལ་དཔལ་མཁར་རྒྱལ། ༢༠༡༡ བོན་བཤད་པོ་ཏི་ཕྲ་མོ། བོན་དང་བོན་པོའི་རིག་གཞུང་སྐོར་གྱི་ཆེད་བཀོད་བརྩམས་ཆོས་ཁུང་བསྡུས། ཅང་ཧོ་གླིག་ཧྲུལ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

ལྕགས་མོ་མཚོ། ༢༠༡༤ གཏམ་ཤུལ་དཔལ་ཐང་འབུམ་པ་ཆེ་ནས་རྙེད་པའི་བོན་གྱི་གནའ་དཔེའི་ཞིབ་འཇུག ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

ཚེ་རིང་འོད་ལྡན། བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ལས་གཤེན་རབ་མི་བོའི་སྣང་བརྙན་གྱི་འཕེལ་འགྱུར་ལ་དཔྱད་པ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ། ༢༠༢༢ ལོའི་དེབ་གཉིས་པ།

ཟུར་ལྟའི་ཡིག་ཆ།

དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ། (༢༠༠༣) ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། ལྷོ་ཁ་བཛྲ་བིདྱཱ་དཔེ་མཛོད་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

ཀུ་གེ་པཎྜི་ཏ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། (༢༠༡༩) ཉི་མའི་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སྐྱེ་དགུའི་ཅོད་པཎ་ཉི་ཟླའི་ཕྲེང་མཛེས། གངས་ཅན་གཙུག་ལག་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ། དེབ་བདུན་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

ལྕགས་མོ་མཚོ། སྟོན་པ་གཤེན་རབ་སྐོར་གྱི་དོགས་གནད་ལ་དཔྱད་པ། བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག ། ༡༣ རྣམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན་གྱིས་གཙོ་སྒྲིག་བྱས། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ པར་ཐེངས་དང་པོ།

སྲིན་པ། (༢༠༢༠) ལྷོ་ཁའི་འོན་མོ་གླུང་རིང་གི་ཡུལ་བཤད་ལས་འཕྲོས་ཏེ་བོན་དང་བོད་ཀྱི་བཙན་པོའི་འབྱུང་ཁུངས་སྐོར་གླེང་བ། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ཐེངས་དང་པོ།

སྙན་བཟང་པ་རྣམ་རྒྱལ། (༢༠༢༥) ཏུན་ཧོང་ཡིག་ཚང་ལས"ཕ"ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་གོ་དོན་མཐའ་དཔྱོད། ཁུངས། ཞིབ་འཇུག་རྩོམ་ཡིག་སྤེལ་སའི་དྲྭ་ཚིགས། བོད་རིག་པ། ༢༠༢༥། ༡༡། ༡༨ ཉིན་བསྒྲགས།

gShen-rab Myi-bo, His life and times according to Tibet’s earliest literary sources. John Vincent Bellezza, Senior Rearch Fellow, Tibet Center, Universoty of Virginia.

STON PA GSHEN RAB: SIX MARRIAGES AND MANY MORE FUNERALS,

HENK BLEZER (LEIDEN UNIVERSITY) First Part: A Brief Survey of Early DevelopmentsIn Narratives on gShen and Bon, gShen and Bon in Dunhuang Sources.

དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པར་བཞེངས་པའི་བལ་ཡུལ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་གྱི་བོད་ཡིག་རྫོ་རིང་ཡི་གེའི་སྐོར་གླེང་བ།

ངག་དབང་བདེ་ཆེན་དབང་མོ།

[ནང་དོན་གནད་བསྡུས།] བལ་ཡུལ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་གྱི་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་མོ་ནི་བལ་ཡུལ་མཆོད་རྟེན་རྣམ་གསུམ་ལས་གཅིག་ཡིན་པ་དང་། བལ་པོའི་སྐད་དུ་དེ་ལ་སྭཡཾབྷུ་ནཱཐ་ཞེས་བརྗོད། མཆོད་རྟེན་གྱི་མདུན་ངོས་སུ་འབྲུག་པ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་དགོན་པར་འགྲོ་སའི་སྐས་འཛེགས་དང་ཤུཧྲི་སམྦྷུ་ཏི་སྐུ་འདྲའི་འགྲེམ་སྟོན་ཁང་གི་སྒོ་འགྲམ་དུ་དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་བོད་ཡིག་གི་རྫོ་རིང་ཞིག་ཡོད། རྫོ་རིང་ཡི་གེའི་ནང་དོན་དུ་བོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་ཁག་མང་པོས་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོ་ཇི་ལྟར་གནང་བའི་སྐོར་གསལ་བ་ན། དཔྱད་རྩོམ་འདིར་ཉམས་གསོའི་དུས་ཡུན། མི་སྣ། རྒྱབ་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་བཅས་སྟོན་ཐུབ་མཁས་པའི་རྣམ་ཐར་དང་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་པར་དཔྱད་དེ་བྲིས་ཡོད།

གནད་ཚིག འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན། ཀ༔ ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུ། བལ་པོ་དང་གོརྑའི་རྒྱལ་པོ།

༄། །བལ་ཡུལ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་གྱི་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་མོ་ནི་བལ་ཡུལ་མཆོད་རྟེན་རྣམ་གསུམ་གྱི་ཡ་གྱལ་ཞིག་དང་། དེ་ནི་བལ་པོའི་སྭཡཾབྷུ་ནཱཐ་ཞེས་བརྗོད། མཆོད་རྟེན་འདི་ནི་སྟོན་སངས་རྒྱས་གཙུག་གཏོར་གྱི་དུས་སུ་རྣམ་པ་ཤེལ་གྱི་མཆོད་རྟེན་ཁྲུ་གང་ཞིག་རང་བྱུང་དུ་འཁྲུངས་པ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་སྐྱོབས་ཀྱི་དུས་སུ་རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་ཀྱིས་རལ་གྲིས་རི་གཤགས་ནས་མཚོ་སྐམ་པར་གནང་བ་དང་། རྣམ་འདྲེན་དང་པོའི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་པོ་ཙནྡྲ་དེ་བས་ཤེལ་གྱི་མཆོད་རྟེན་དེར་ས་དང་རྫོའི་མཆོད་རྟེན་བཞེངས་པ་སོགས་གནས་བཤད་མདོར་ཙམ་གྱིས་འཕྲུས་པར་བྱས་ནས། འདིར་གཙོ་བོ་མཆོད་རྟེན་དེར་བོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་ཁག་མང་པོས་ཉམས་གསོའི་མཛད་པ་ལན་མང་བསྐྱངས་ཡོད་པ་ནི། དུས་རབས་བཅོ་

ལྷ་པར་གཙང་སྨྱོན་ཧེ་རུ་ཀ་ (༡༤༥༢-༡༥༠༧) [1]དང་ལྷ་བཙུན་རིན་ཆེན་རྣམ་རྒྱལ་ (༡༤༧༣-༡༥༥༧)། དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པར་བྱམས་པ་ཕུན་ཚོགས་ (༡༥༠༠-༡༦༩༩)། དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པར་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུ་ (༡༦༩༨-༡༧༥༥) དང་ཞྭ་དམར་པ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཆོས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ (༡༧༤༢-༡༧༩༢)། དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པར་རྟོག་ལྡན་ཤཱཀྱ་ཤྲཱི་ (༡༨༥༣-༡༩༡༩) དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པར་མཁྱེན་བརྩེ་འཇམ་དབྱངས་ཆོས་ཀྱི་བློ་གྲོས་(༡༨༩༣-༡༩༥༩) བཅས་ཡིན། དེ་དག་ལས་དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པར་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་ཚེ་དབང་ནོར་བུས་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་དེར་ཉམས་གསོ་གནང་བའི་སྐོར་བོད་ཡིག་ཇོ་རིང་ཞིག་དེའི་དུས་སུ་བཞེངས་ཀྱང་། ལོ་ངོ་ཉི་བརྒྱ་ལྷག་གི་རྗེས་སུ་འང་ཡི་གེར་ནག་སུབ་མེད་ཅིང་། ཇོ་རིང་དེ་ཡང་ཆག་གྲུམ་མེད་པར་སྲུང་པོར་མཆོད་རྟེན་གྱི་མདུན་ངོས་སུ་འབྲུག་པ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་དགོན་པར་འགྲོ་སའི་སྐས་འཛེགས་ཀྱི་འགྲམ་དང་ཨུཧྱེ་སཧྣཱཨྱུ་ཧེ་སྐུ་འདྲའི་འགྲེམས་སྟོན་ཁང་གི་སྒོ་འགྲམ་དུ་ཡོད་པ་དཔྱད་ཙོམ་འདིའི་འཆད་བྱ་གཙོ་བོ་ཡིན།

ཇོ་རིང་དེ་ནི་མདོག་སྔོ་སྐྱ། སྲབ་མཐུག་མཐོ་གང་དང་སོར་བཞི། མཐོ་ཚད་འདོམ་གང་དང་སོར་ལྔ། ཞེང་ཚད་འདོམ་ཕྱེད་དང་མཐོ་གང་། གྲུར་མགོའི་རྣམ་པ་ལ་མཐའ་ཤིང་ལོ་པ་ཏྲའི་རི་མོས་བརྒྱན་ཅིང་། ཐད་དུ་རྣམ་བཅུ་དབང་ལྡན་དང་ཉི་ཟླའི་དཔེ་རིས་བཀོས། [2] ཇོ་རིང་དེའི་ངོས་ཀྱི་ཡི་གེའི་བརྗོད་དོན་ནི་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་གྱི་མཆོད་རྟེན་རིན་པོ་ཆེ་ལོ་བདུན་རིང་(༡༧༥༡-༡༧༥༨) ཉམས་གསོ་གནང་བའི་སྐོར་ཡིན། ཇོ་རིང་གི་འགོ་སྟོད་དུ་བལ་པོའི་ཡི་གེ་ཡིག་ཕྲེང་ཞེ་གསུམ་དང་བོད་ཡིག་དབུ་ཅན་ཡིག་ཕྲེང་ལྔ་བཅུ་མཆིས་པ་ལས། ཇོ་རིང་གི་བོད་ཡིག་མ་ཡིག་[3]དེ་སྤྱན་འབུལ་ཞུ་ན།

1. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༦ ཤོག ༧༣༩ སྟོན་གཙང་སྨྱོན་ཆེན་པོ་དང་གནས་རབ་པས་ཞིག་གསོ་མཛད་པའི་རྩིས་གཞི་ལྟར་ན་གསེར་ནི་ལྷང་ངེས་ཙམ་བྱུང་ཡང་ཟངས་ཚུང་ཟད་འཛངས་ཤིང་། གདུགས་དང་ཆོས་འཁོར་བྲ་རྣམས་སྤར་གྱི་ཟངས་གསེར་ལ་བལ་པོ་ནོར་ལ་ཆེས་འཚུང་པས་ཟངས་ཤིན་ཏུ་བསྲུབ་པས་སླད་ནས་དུས་དབང་གི་ཞིག་གསོ་བྱེད་པ་པོ་ཡང་དཀོན་པར་གྱུར་པ་ཡི།

2. འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་ཞིག་གསོའི་ལོ་རྒྱུས། སྐྱོ་བྲག་དགའ་དབང་། ཁ་བརྡ། ༢༠༡༩ ། ༠༤། ༡༣

3. མ་ཡིག་ཏུ་དག་ཆ་གང་འདྲ་ཡོད་པ་དེ་གཞིར་བཟུང་བཀོད་ཡོད།

བལ་ཡུལ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་དུ་ཡོད་པའི་བོད་ཡིག་རྡོ་རིང་།

༡) ཨོཾ་སྭསྟི། སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐཾད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། ། དཔལ་ལྡན་བླ་མ་དམ་པ་རྡོ་རྗེ་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་ཞབས་ཀྱི་པདྨོ་དྲི་མ་མེད་པ་ལ་དུས་དང་༢) རྣམ་པ་ཐཾད་དུ་ཕྱག་འཚལ་ཞིང་སྐྱབས་སུ་མཆིའོ། ། དེ་ཡང་ལྷ་དང་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཐཾད་ཀྱི་ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་རྩ་ལག་དམ་པར་གྱུར་པ་བལ་ཡུལ་རང་བྱུང་གི་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་༣) འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་ཞེས་བྱ་བ། ཚངས་པ་དང་དབང་པོ་སྲིད་མེད་ཀྱི་བུ་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་བའི་ལྷ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གཙུག་གི་ནོར་བུས་རི་མོར་བགྱིས་པའི་འོད་ཟེར་གྱི་པ་ཏྲས་ཀུན་ནས་མཛེས་༤) པར་བྱས་པ། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བ་ལ་ངོམ་པ་མེད་པར་དད་པའི་ནོར་གྱིས་ཡང་དག་པར་ཕྱུག་པའི་སྐྱེས་དགུ་ཐད་ཀྱི་ལེགས་བྱས་ཟད་མི་ཤེས་པའི་རིན་པོ་ཆེའི་འབྱུང་གནས།

༥) གང་ལ་རེག་པའི་རླུང་གཞན་གྱིས་ཕོག་པའི་སེམས་ཅན་དུད་འགྲོའི་སྐྱེ་གནས་སུ་གྱུར་པ་རྣམས་ཀྱང་འཁོར་བའི་རྒྱ་མཚོ་ནས་བྱང་ཆུབ་རྣམ་པ་གསུམ་གྱི་སྐམ་པར་གདོན་མི་ཟ་བར་འདྲེན་པའི་༦) ལྕུགས་ཀྱུ། གང་ཞིག་མཐོང་ཐོས་དྲན་རེག་ཏུ་གྱུར་པའི་ལུས་ཅན་ཐམས་ཅད་རྣམ་གྲོལ་ཐར་པའི་དཔལ་ལ་ཉེ་བར་འགོད་པ་ཀུན་ནས་དོན་ཡོད་པའི་ཞགས་པ། འཇིག་རྟེན་འདི་ཉིད་དུའང་ཚེ་དང་རིཏ་རྒྱུད་དང་ནོར་ལ་༧) སོགས་པ་དཔལ་འབྱོར་ཇི་ལྟར་འདོད་པའི་སྨོན་པ་མཐའ་དག་ཡིད་བཞིན་དུ་འགྲུབ་པའི་བུཾ་པ་བཟང་པོ། ། ས་གསུམ་གྱི་སྐྱེ་དགུ་མ་ལུས་པའི་བསོད་ནམས་དམ་པའི་མཆོད་སྡོང་ཆེན་པོ། ། འཛམ་བུའི་གླིང་མཛེས་པར་བྱེད་པའི་༨) རྒྱན་གཅིག་པུར་གྱུར་པ་འདི་ཉིད། སྙིགས་མ་རྣམས་ལྔའི་སྐྱོན་གྱིས་སྨག་པའི་རྩོད་དུས་ཀྱི་དྲི་མས་ཡོངས་སུ་གོགས་ཤིང་རྙིང་པར

གསུང་པ་ན། མཁས་པ་དང་གྲུབ་པ་ཐོད་ཀྱི་གཙུག་གི་རྒྱན་དུ་གྱུར་པ་རིག་པ་འཛིན་པ་ཡོངས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྒྱུར་༩) བའི་དབང་ཕྱུག་དཔལ་རྡོ་རྗེ་ཚེ་དབང་ནོར་བུ་ཞེས་མཚན་ཉི་བླ་ལྟར་ས་སྙིང་ཐོད་ན་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་བ་དན་དཀར་པོ་ལྷབ་ལྷུབ་ཏུ་གཡོ་བ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཞལ་སྔ་ནས་སྔོན་བླ་འདྲུཾ་གྱི་སྣང་བ་ལྟར་དཀར་བའི་ལྷག་པའི་དགོངས་པས་རིས་མེད་༡༠) པའི་བསྟན་འགྲོ་སྤྱི་དང་། ཁྱེ་བྲག་གངས་ཅན་བོད་ཡུལ་གྱི་སྐྱེ་དགུ་མ་ལུས་པ་དང་། ལྷག་པར་ནེ་པཱ་ལ་ཡི་ལྗོངས་སུ་འཁོད་པའི་རྒྱལ་བློན་འབངས་དང་བཅས་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་ཁོ་ནའི་ཆེད་དུ། བལ་ཡུལ་སམྦྷཏ་ཀྱི་༡༡) ལོ། ༡༧༡ རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་པྲ་ཛ་པ་ཏི་ཞེས་བྱ་བ། སྟོད་འགྲེལ་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་སྐྱེས་བདག །མ་ཧཱ་ཅི་ནའི་ཁབ་ཏུ་ཟིན་ལྷུའི། དབང་ཐང་དང་བསྟུན་པ་ལྕགས་མོ་ལུགི་ལོ་རྒྱལ་གྱི་བླ་བའི་དུས་ཆེན་དགེ་བར་ཉམས་གསོས་༡༢) མཛད་པའི་དབུ་བཙུམ་པའི་ཚེ་ལྷ་ཆེན་པོ་ཚོགས་ཀྱི་བདག་པོ་དང་། གཞོན་ནུ་གཧྙེ་ཀ་གཉིས་ནས་རང་གཟུགས་དངོས་སུ་བསྟན་ཏེ་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་ཤིན་ཏུ་གུས་པའི་བློས་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོའི་ཉམས་གསོས་༡༣) སྒྲུབ་པ་འདིའི་གསེར་ལ་སོགས་ཡོ་བྱད་མཐའ་དག་འབད་མེད་ལྷུན་གྲུབ་ཏུ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་བདག་ཅགི་བགྱིའོ་ཞེས་ཁས་བླངས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ལྷ་ཆེན་པོ་བིཥྞུ་བྲམ་ཟེའི་གཟུགས་སུ་སྤྲུལ་པ་ཞིག་དངོས་སུ་བྱུང་ནས། ལྷ་ཡི་༡༤) མཆོད་སྡོང་དང་མཚུངས་པའི་སྲོག་ཤིང་ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་ཡོད་པ་འདྲེན་པར་མཛོད་ཅེས་བསྐུལ་བར་མཛད་པ་སོགས་ལྷ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་འཕྲིན་ཡང་དག་པར་སྒྲུབ་པའི་རྟེན་ལ་བསྟན་ནས། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ཤྲཱི་ཤྲཱི་ཛ་ཡ་པྲ་ཀཱ་ཤ་ནས་༡༥) ཕྱལ་དུ་བྱུང་བའི་ཞལ་བཞེས་གནང་བ་དང་། ཤྲཱི་ཤྲཱི་ཤྲཱི་གཱིརྦཱཎ་རྒྱལ་པོ་པྲིཐྦི་ཎཱ་ར་ཡ་ནས་ཀྱང་སྲོག་ཤིང་ཕྲལ་དུ་འདྲེན་པར་དམ་བཅས་ནས་སྒྲུབ་པར་མཛད་མོད་ཀྱང་། བར་སྐབས་སུ་མང་ཡུལ་ལ་དྭགས་ལྗོངས་སུ་སྟོད་ཧོར་གྱི་དམགི་འཇིགས་པ་༡༦) སྐྱོབས་པ་ལ་ཐོན་དགོས་བྱུང་བ་དང་། བོད་དང་བལ་མོན་གྱི་རྒྱལ་ཁག་རྣམས་ཀྱི་ཁྲུམ་འཆིངས་གནང་དགོས་དང་། གཟོ་རིག་པ་རྣམས་ཀྱང་རྒྱུ་སྐྱོམས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱིས་རིམ་འགྱངས་སུ་གྱུར་པའི་ཁར། བསྟན་འགྲོའི་བསོད་༡༧) ནམས་དམན་པའི་དབང་གིས་རྗེ་དེ་ཉིད་གཟུགས་སྐུ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་པའི་ཚུལ་བསྟན་ནས་ཤིན་ཏུ་བྱ་དཀའ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་མོད་ཀྱང་བལ་མོན་གྱི་རྒྱལ་ཁག་རྣམས་ལ་སྐྱིད་གྲོང་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་སྐབས་སུ་འབྱུང་འགྱུར་གསལ་བར་༡༨) གཟིགས་པའི་རྡོ་རྗེའི་བཀའ་ལུང་རྣམས་ལས། ད་ཆ་བདག་རང་ངོས་སུ་སླེབས་པ་ཞིག་མི་འབྱུང་རུང་། བདག་གི་སློབ་མ་བཙྭ་ཙཏྲ་ཞིག་དང་། སློབ་མའི་གཙོ་བོ་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ལྟ་བོ་རྣམས་ནས་ཞིག་གསོ་མཐར་ཕྱིན་༡༩) གནང་ཚུལ་ཕེབས་པ་བཞིན་རྗེ་བཙུན་

འབྲུག་པ་རིན་པོ་ཆེ་ནས་བླ་མའི་དམ་ཚིག་ལ་དགོངས་པའི་ཐུགས་བསྐྱེད་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་གཞལ་
དུ་མེད་པའི་ཐུགས་རྗེའི་རྒྱབ་གཉེར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་དང་མཆོད་དཔོན་བསྟན་འཛིན་རྡོ་རྗེ་༢༠)
སོག་ཞབས་རིམ་པ་མཐུ་བོ་རྣམས་ནས་རྗེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་པ་ཡང་དག་པར་བསྐང་བའི་སླད་
དུ་ཞུམ་པ་མེད་པའི་སྙིང་སྟོབས་ཀྱི་ཁུར་ཆེན་པོ་ཕྲག་པ་ལ་ཐོག་ནས། ལུས་དང་སྲོག་ལ་ལྟོས་པ་
མེད་པས་བརྩོན་༢༡) འགྲུས་དྲག་པོས་ལུས་ངག་གི་དཀའ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་དང་དུ་བླང་ནས། ༢རྗེ་
དེ་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་བཞེད་ཞལ་བཀོད་ཇི་ལྟར་གནང་བ་བཞིན་དུ་ལོ་ངོ་བདུན་སོང་བ་འབྲུ་མང་
ཞེས་བྱ་བ་ས་ཕོ་སྟག་གི་ལོ་ཞལ་དང་པོར་ཤར་༢༢) བའི་ཚེ། ༢ འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་འབྲུག་པ་རིན་པོ་
ཆེ་ནས་སྐྱིད་གྲོང་ནས་བྱིན་རླབས་དགོངས་པ་གཏད་ཅིང་། ༢ དཔའ་བོ་རིན་པོ་ཆེ་རྡོ་རྗེ་གཙུག་
ལགས་དགའ་བའི་དབང་པོའི་ཞལ་ལྔ་ནས་རབ་ཏུ་གནས་པ་བགྱི་༢༣) ཤིས་བྱིན་འབེབས་ཀྱི་ཆོ་ག་
ཡང་དག་པར་དཀའ་དྲིན་ཀྱང་ཏེ་རབ་གནས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པར་ཡོངས་རྫོགས་པར་འགྲུབ་པ་དེ་
ཉིད་ལ་སྔར་གྱི་ཟང་དང་གསེར་རྙིང་པ་རྣམས་ཀྱང་སྦྱིན་བདག་བསོད་ནམས་འཕེལ་༢༤) བའི་
སླད་དུ་ལྷབ་སྐྱོར་དུ་བྱས་ཤིང་སྐུ་རྒྱུའི་ཟང་གསར་རྙིང་སྟོམ་པར་ཧྲ་ཝེ་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་དང་སུམ་
བརྒྱ་བརྒྱད་བཅུ་གྱ་གཉིས་ལ་བཞུ་ཚད་སོགས་བརྟོན་ཏེ་བཟོས་གྲུབ་ནས་ཧྲ་ཝེ་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་
དང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་༢༥) ང་བརྒྱད་སོང་ཞིང་། བྲི་ཡི་ཕྱོགས་བཞི་ཧ་ལཾ་པ་ཊ་བཞི་ཆོས་འཁོར་བཅུ་
གསུམ་གདུགས་ཏོག་བཅས་པར་གསེར་ཏོ་ལ་སྟོང་ཕྲག་གཉིས་དང་བཞི་བཅུ་ཞེ་ལྔ་སྣ་ས་དྲུག་བཅས་
པར་གཞུ་ཚད་སོགས་བརྟོན་པའི་གསེར་༢༦) གཙོ་མ་ཏོ་ལ་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་དང་དགུ་བརྒྱ་གསུམ་
བཅུ་སོ་གཅིག་སྣ་ས་དྲུག་བྱུང་བའི་མཁར་གསེར་རྙིང་གཙོ་མ་ཏོ་ལ་གྱ་དགུ་དང་། སྣ་ས་བཅུ་བཅས་
བསྡུན་པའི་ཁྲོན་བསྡོམས་གཞུ་ཚད་སྟོན་པའི་གསེར་གཙོ་མ་༢༧) སྟོང་ཕྲག་གཉིས་དང་ཉི་ཤུ་
གཅིག་སྣ་ས་བཞི་བཅས་སོང་ཞིང་། དེ་ཕྱིན་ཞིག་གསོས་འདི་ཉིད་དབུ་བརྩམ་ནས་རབ་གནས་ལེག་
འབུལ་གྱི་མཐར་ཐུག་པ་གྲུབ་པའི་བར་དུ། ཤྲཱི་ཤྲཱི་མ་ཧཱ་ར་ཛ་ལས་བྱེད་མགོ་མི་རྣམས་༢༨) དང་བཟོ་
རིག་པ་སོ་སོར་གནང་ཆ། སྐུ་རིམ་མཆོད་འབུལ་གྱི་རྒྱུ་དངོས་ལས་བྱེད་ཀྱི་ཁ་ཅ་གཏོང་དགོས། དེ་
མཚུངས་སྲོག་ཤིང་འདྲེན་པའི་སླད་དུ་གོཊ་རྒྱལ་བློན་ལས་བྱེད་མི་མང་བཅས་པར་ཞུ་བསྟོན་
གནང་སྐྱེས། ཁ་༢༩) ཙ་ལེགས་འབུལ་སོགས་མདོར་ན་མཆོད་བརྟེན་ཆེན་པོའི་ཕྱག་ལས་འདི་ཉིད་
ཁོ་ནར་སོང་བའི་ཆས་དངོས་ལ་གོང་གསལ་སྐུ་རྒྱུའི་གསེར་དང་བཅས་པ་ཁྲོན་བསྡོམས་པར་
གསེར་ཏོ་ལ་སྟོང་ཕྲག་གསུམ་དང་གསུམ་བརྒྱ་བཞི་བཅུ་ཞེ་༣༠) བཞི་མ་ས་བཅུ་ཕྱེད་པ། དངུལ་ས་
ཧེ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་བཞི་དང་བདུན་བརྒྱ་བདུན་བཅུ་དོན་ལྔ། རྒྱ་དངུལ་མདར་ཧཱི་ཕྱེད་གཉིས། རང་

བྱུང་མདར་ཆེ་གཉིས། བལ་ཏཾ་འགྲོ་ཕེར་ངོ་ཐོག་ཁྲི་ཕྲག་གཅིག་དང་སྟོང་ཕྲག་བཞི་བརྒྱ་དང་དྲུག་༣༡) བྱུང་བ་དེ་ཡི་ཁར། ཁ་དག། གོས་ཆེན་ཁ་འཐོར། དར་རས་རྣམས་ཁྲུག། ཇ་མར། ཚྭ་འབྲུ་ཆ་ཀྲུམ་སོག་ཡུལ་དུས་རིན་ཐང་བལ་ཏཾ་དུ་ཕབས་པ་བཅས་བསྡོམས་པར་ཁྲི་ཕྲག་བཞི་དང་སྟོང་ཕྲག་གསུམ་དྲུག་བརྒྱ་སུམ་བཅུ་༣༢) སོ་དགུ་རག་བརྩིས་དང་དེར་བརྩིས་སུ་མ་ཐེབ་པའི་རྟ་ཁྲ་སྤུས་ལེགས་ཤས་ཆེའི་རྟ་དྲུག་བཅུ་རེ་བདུན། གོས་ཆེན་ཡུག་ཉེར་གཅིག་གུམ་གུམ་དངུལ་སྟོང་གི་རིན་ཡོད་ངེས་བཅས་སོང་བ་འདི་དག་ཀྱང་རྗེ་བཙུན་རིག་པ་༣༣) འཛིན་དབང་དེ་ཉིད་ནས་སྐུ་ཚེའི་རིང་མཆོག་ཤེས་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་གཏེར་ཆེན་པོའི། ངེས་འབྱུང་ཞེན་ལོག་གི་བང་མཛོད་ཡོངས་སུ་ཁེངས་པས། གསོལ་ཚས་ཕྲིན་བུ་ཙམ་ལས་ནོར་རྫས་དངོས་པོའི་འབུལ་ནོར་ཡེ་༣༤) ནས་མི་བཞེས་པར་བྱ་གཏང་གི་རྣམ་མཐར་གཙང་མར་སྐྱོང་བའི་མཛད་པ་མཆོག་དམན་ཡོངས་ཀྱི་དགོངས་ལམ་དུ་མངའ་བ་ལྟར་ལེགས་སོད་ནའང་། མཆོད་རྟེན་གྱི་ཕྱུག་ལས་འདི་བཞིན་དབུ་བཙམས་ནས་འཇུག་ཡོངས་སུ་༣༥) གྲུབ་པའི་བར་དུ་སྟོད་སྨད་ས་ཕྱོགས་ཡུལ་རིག་སོ་སོ་ནས། དད་པའི་ནོར་གྱི་ཕྱུག་པའི་སྦྱིན་བདག་རྣམས་ནས་ཇི་ལྟར་ཕུལ་བའི་རྫས་དངོས་ཡོ་བྱད་ཆེ་འཕྲ་མཐའདག་ཆུས་ཟིན་སུ་མ་སོང་བར། ཇི་ལྟར་རྒྱ་མཚོ་ཆེ་༣༦) ནང་ཆུ་ཐིགས་ལྷུང་། ། རྒྱ་མཚོ་མ་སྐམས་བར་དུ་དེ་མི་བསྐམ། ། དེ་བཞིན་བྱང་ཆུབ་ཡོངས་བསྔོས་དགེ་བ་ཡང་། ། བྱང་ཆུབ་མ་ཐོབ་བར་དུ་དེ་མི་མཛད། །ཞེས་ཕན་ཡོན་ཇི་ལྟར་གསུང་པ་བཞིན། །འདས་པ་དང་མ་བྱོན་པ་དང་། ད་
༣༧) ལྟར་བྱུང་བའི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ནམ་མཁའ་ལྟར་འདུས་མ་བྱས་ཤིང་ལྷུན་གྱི་གྲུབ་པའི། དངོས་པོ་མེད་བཞིན་དུ་དངོས་ཀུན་གྱི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པ། གཟུགས་མེད་པའི་གཟུགས་༣༨) བཟང་པོ་ཕྲ་རག་གི་བསྟུལ་ལས་འདས་པ་འགྱུར་བ་མེད་པའི་བདག་དམ་པ། གཙང་བ་བདེ་བ། རྟག་པའི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བསམ་གྱི་མི་ཁྱབ་པའི་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བརྒྱུད་ལ་ཡེ་འདོད་༣༩) མ་ནས་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་བཞུགས་མོད་ཀྱང་། སོ་སོ་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ལ་ཤིན་ཏུ་ལྐོག་གྱུར་གྱི་གནས་བརྟག་པར་དཀའ་བ་ཉིད་དུ་གྱུར་བ་ནས། དེ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་གོ་འཕང་དམ་པ་སྟོལ་བའི་སླད་དུ་༤༠) གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་མཆོད་རྟེན་གྱི་རྣམ་པ་འདི་ཉིད་ལ་བཀུར་བསྟི་དང་རིམ་འགྲོར་བྱ་བའི་མཆེད་ཁོ་ནར་འགྲོ་བར་བྱ་བའི་ལོ་རྒྱུས་རིམ་ཙམ་བརྗོད་པ་སྟེ། སངས་རྒྱས་པར་གཞན་དུ་འབྲིས་ཉིད་ལས་རྟོགས་པར་༤༡) བྱ་དགོས་ལ། རྩོལ་འདི་ལྟ་བུ་ཡང་འཇིག་རྟེན་འདིར་སྣང་བརྟན་པར་གྲགས་པ་དང་། གཞན་ལ་འགྲན་འདོད་ཀྱི་རློམས་སེམས་དང་ཆེ་འདོད་སོགས་འཇིག་རྟེན་ཆོས་བརྒྱད་ཀྱི་དྲི་མས་དགོས་པའང་མ་ལགས་༤༢) ཤིང་།

འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་ཏུ་འཁོར་ལོ་བསྒྱུར་བ་དང༌། ཚངས་བ་དང༌། དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པ་མངོན་པར་མཐོ་བའི་གོ་འཕང་འདོད་པའི་ཕྱིར་ཡང་མ་ཡིན་སྟེ། རྗེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་ལས་དགེ་བ་བདག་མེད་ཚུ་༤༣) སྟོད་ཇི་སྙེད་ནང༌། ཟླ་བ་དེ་སྙེད་འཆར་བའི་སྤྱི་བརྗོད་མཛད་པ་བཞིན་འབྲེལ་ཐོག་ཀྱི་བཙོས་པའི་ནམ་མཁའི་གར་ཁྱབ་ཀྱི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཟུང་འཇུག་རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་གོ་འཕང་ལ་༤༤) འགོད་པ་ཁོད་པ་པོ་ནའི་ཆེད། ཇི་ལྟར་བཞེད་པ་བཞིན་ཟག་པ་མེད་པའི་ཐུག་དགོངས་པ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་སུ་རྫོགས་པར་བསྐོང་བའི་སླད་དུ་བགྱིས་བར་ལགས་ན་དུས་གསུམ་ཆག་༤༥) མཆག་ཐོག་མེད་པར་གཟིགས་པའི་སྒྲིབ་མེད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་དང་ལྡན་ཅིང༌། སླུ་བ་མེད་པའི་སྐྱབས་གནས་དཀོན་མཆོག་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་པ་གསུམ་དང་བླ་མ་ཡི་དམ་མཁའ་འགྲོ་ཆོས་སྐྱོང་སྲུང་༤༦) མའི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱི་ཁྱབ་བདག་དཔལ་ལྡན་བླ་མ་དམ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སྨོན་ལམ་ཇི་ལྟར་བཞེད་པ་ཐམས་ཅད་དགེགས་མེད་དུ་འགྲུབ་ཅིང༌། བདག་སོ་ལུས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཟུང་༤༧) འཇུག་སྐུ་བཞིའི་བདག་ཉིད་རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་གོ་འཕང་ཆེ་འདི་ཉིད་ཐོབ་པར་བྱིན་རླབས་ཏུ་གསོལ། །ཛ་ཡ་ཛ་ཡ་སུ་ཛ་ཡ། །རྒྱལ་ཀུན་འཕྲིན་ལས་སྒོ་འཕར་རྒྱས། ཡང་པོར་ཕྱེ་པའི་བརྟུལ་༤༨) ཞུགས་ཅན། །སྙིང་དུས་འདྲེན་པ་ཆེན་པོ་དེས། །བསྟན་དང་འགྲོ་བའི་བདེ་སྐྱིད་གསོས། །ཐུགས་བསྐྱེད་སྐྱ་རེང་གི་དྲང་པའི། །ལྷ་མིས་མཆོད་གཏོང་ཉིན་བྱེད་དབང༌། །སྐྱེ་གུའི་བསོད་ནམས་༤༩) ཤར་རི་ལས། །མངོན་པར་འཕགས་པ་ལས་ཙམ་པའི། །གཏམ་གྱི་འོད་ཟེར་རྣད་བྱུང་འདིས། །ཡུལ་གྲུ་སོ་སོས་ཐོས་འཛིན་གྱིས། །བུ་གའི་མུན་པ་སེལ་བའི་ཕྱིར། །ཆང་གཉིས་སྦྱར་སྟེ་༥༠) འདི་འབིད། །ཅེས་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་ཉམས་གསོའི་སྐབས་ཀྱི་དཀར་ཆག་སྟོན་ཡོད་ཚུད་ཐེམས་དུ་སོང་བར་རྟེན་གསར་བསྐྲུན་བྱས་སྐབས་ཤྲཱི་རྣམ་སི་ཧླའི་ས་གླ་རས་བྲིས་པ་ཀ་ལྗུན་རྡ་བ་ཏུ། །

རྫོ་རིང་ཡི་གེ་དེར་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་མོའི་ཉམས་གསོའི་སླད་བཀའ་དྲིན་སྐྱོང་མཁན་གྱི་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ཁག་དང་། རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་གྱི་ཉམས་གསོའི་དགོས་པ། ལས་འགོ་བཙམས་པའི་དུས། མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་ལས་འཆར་ཕྱི་བཤོལ་གནང་དགོས་དོན། ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་སྐུ་གཤེགས་པའི་རྗེས་སུ་ཉམས་གསོའི་འཕྲོ་སྐྱོང་ཚུལ། མཐར་རྫོ་རིང་འདིའི་དཀར་ཆག་བཞེངས་པ་པོ་བཅས་རིམ་པར་གསལ་ཞིང་། དེ་གཞིར་བཟུང་ནས་དེ་དག་གི་རྒྱབ་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་ཁུངས་འདེད་པར་འབད་པ་ལ།

ཐོག་མར་རྫོ་རིང་འདིའི་ནང་གི་མི་སྣ་གལ་ཆེ་ཤོས་ནི། བོད་དང་ནེ་པཱ་ལ་ཡའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་མི་སྣ་གྲགས་ཆེན་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུ (༡༦༩༨-༡༧༥༥) ཡིན། ཁོང་གིས་

འཕགས་པ་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་ལས་འཆར་དབུ་འཛུགས་ཀྱིས་ཞལ་བཀོད་གནང་བ་ལ་བརྟེན། ཇོ་རིང་དེའི་ཡིག་ཕྲེང་དང་པོའི་ནང་། དཔལ་ལྡན་བླ་མ་དམ་པ་ཇོ་རྗེ་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་ཞབས་ཀྱི་པདྨོ་དྲི་མ་མེད་པ་ལ་དུས་དང་རྣམ་པ་ཐཾད་དུ་ཕྱག་འཚལ་ཞིང་སྐྱབས་སུ་མཆིའོ། ཞེས་པ་ལས་དུས་སྐབས་དེའི་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོ་གནང་མཁན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་མཚོན་ཐུབ། དེའང་ཀཿ ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུ་ནི་བོད་མདོ་ཁམས་སྡེ་འབོར་སྐང་གི་དུང་དཀར་རི་ཁྲོད་དུ་གྲགས་པའི་བསམ་གཏན་གྱི་བསྐྱིལ་བུར་སྐུ་འཁྲུངས། ཁོང་ནི་རིག་འཛིན་པདྨ་ནོར་བུའི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་། ཀཿ ཐོག་ལུགས་སུ་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་སྐུ་ཕྲེང་གཉིས་པ་དང་། ཇོ་ནང་ལུགས་ལ་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་བར་བགྲང་བ་ཡིན། ཁོང་ལ་ཕྱིས་སུ་རིས་མེད་བསྟན་པའི་སྲོལ་འབྱེད་དུ་ཡོངས་སུ་གྲགས།

ཁོང་གི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་ན་རྨད་བྱུང་མཛད་ཆེན་བཞི་ཞེས་གྲགས་པ་འདི་ལྟ་སྟེ[4]།

དམག་དང་འཁྲུགས་རྩོད་ཐབས་ཀྱིས་བཀླུམ་ཞིང་མི་འཇིགས་སྐྱབས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་བསྩལ། ། རྟེན་གསུམ་གསོ་དང་ཕྱོགས་མེད་སྦྱངས་ཏེ་རིས་མེད་གྲུབ་མཐའི་སྲོལ་ཚུགས་པ། ། མཁས་གྲུབ་དམ་པའི་ཐུགས་ཟིན་ཞིང་བརྒྱུད་པ་དཀོན་པོའི་སྲོལ་མཐུད་པ། ། གསོན་དུར་སྦྲ་པའི་རྒྱུན་བཅད་དེ་གཞན་ཕན་དགེ་བའི་ལུགས་སྲོལ་བ་དང་བཞིའོ། །

བླ་མ་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཚེའི་སྟོད་དུ་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྟོད་སྨད་བར་གསུམ་གྱི་གནས་ཆེ་ཕྲ་མང་དུ་མཇལ་ཞིང་གཞན་ཕན་མཛད་འཕྲིན་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བ་དང་། ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༢༨ ཙམ་ནས་བལ་ཡུལ་སོགས་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ཡུལ་གྲུར་ཕེབས་འགོ་བཙམས་ནས་མཐར་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༥ དགོངས་པ་ཆོས་དབྱིངས་མ་ཐིམ་གྱི་བར་བོད་དབུས་དང་དེའི་མཐའ་འཁོར་རྒྱལ་ཕྲན་ཁག་ཏུ་ཞབས་ཀྱི་བཅག་ཅིང་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པ་དང་། ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱིས་འགྲོ་ཕན་མཛད་པ་རླབས་ཆེན་བསྒྲུངས་ཡོད་པ་ནི།

ཕྱི་ལོ་ ༡༧༢༨ ལོར་དིང་རི་དང་གཉའ་ནང་བརྒྱུད་ཐོག་མར་བལ་ཡུལ་དུ་ཕེབས།[5] ཕྱི་ལོ་ ༡༧༢༧ ལོར་སྐྱིད་གྲོང་དུ་ཕེབས་ནས་འཕགས་པ་ཝ་ཏི་བཟང་པོ་མཇལ་བ་དང་རྗེ་བཙུན་མི་ལ་

4. ཀཿ་ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༨ ཤོག ༡༣

5. A Renovation of Svayambhunath-Stupa in the 18th Century and its History, Franz-Karl Ehrhard <<End of the year 1726 Rig-'dzin Tshe-dbang-nor-bu for the first time spent sometimes in the Kathmandu valley; he arrieved via Ding-ri and gNya'-nang.>>

རས་པའི་གནས་ རྫོང་དྲུག་དང་ཕུག་གསུམ་བཅས་མཇལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༦༩ ལོར་བྱང་ཐང་དང་མངའ་རིས་བརྒྱུད་ནས་སློ་བོའི་རྒྱལ་པོ་ཨ་མགོན་བསྟན་འཛིན་དབང་རྒྱལ་གྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུས་པ་ལྟར་ཕེབས། སློ་བོ་ནས་དོལ་པོར་ཕེབས། དེ་ནས་སླར་ཡང་སློ་སྨད་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༣༠ སློ་བོ་སྟོད་སྨད་བར་གསུམ་སྤྱིལ་ནས་དགེ་དཀར་གཙུག་ལག་ཁང་། བསམ་ཕུག (གསང་ཕུག) གཙང་རང་རྣམས་སུ་ཟླ་བ་ཁ་ཤས་བཞུགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༤ ལ་འབྲུག་ཡུལ་དུ་ཕེབས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༣༥ ལོར་སྦས་ཡུལ་འབྲས་ལྗོངས་སུ་འབྱོར། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༣༦ ལོར་སྦས་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ཐེངས་གཉིས་པ། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༤༨ ལོར་སློ་བོ་དང་ཇུམ་ལང་དམག་དཔུང་དབར་གྱི་ཁ་མཆུ་དེ་བླ་མ་ཀཿ ཐོག་པས་བར་སྐྱམ་གནང་།[6] ཕྱི་ལོ་ ༡༧༤༦ ལོར་བལ་ཡུལ་མཆོད་རྟེན་བྱ་རུང་ཁ་ཤོར་ཞིག་གསོར་ཕེབས།[7][8] ཕྱི་ལོ་ ༡༧༤༩ ལོའི་ཆུ་སྟོད་ཟླ་བའི་ཚེས་གསུམ་ལ་སྨོན་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཕེབས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༡ ལོར་བལ་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་ལས་འགོ་བརྩམས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༢ ལོའི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ ༢༨ ལ་བལ་པོ་ནས་ལ་དྭགས་སུ་རྒྱལ་བློན་དང་ཁུ་དབོན་ནང་འཁྲུག་ཆིངས་སྒྲུམ་གནང་བར་ཕེབས། ཕམ་ལེ་ཚོགས་འདུ་ཆེན་མོ་ཚོགས། ལོ་གཅིག་ལྷག་བཞུགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༥ བལ་ཡུལ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་སྒྲོག་ཤིང་བཙུགས་ནས་ཉམས་གསོའི་མཇུག་ཙུང་ཟད་འཕྲོ་ཅན་དུ་གྱུར་པ་ཞལ་སློབ་རྣམས་ལ་བཀའ་ཆེམ་ནན་ཏན་དུ་སྩལ་ཏེ་སྐྱིད་གྲོང་གི་བྱམས་སྤྲིན་གཙུག་ལག་ཁང་དང་ཉེ་བར་དངོས་གྲུབ་ཕུག་ཅེས་པའི་དགོན་དུ་རབ་བྱུང་ ༡༣ཤིང་མོ་ཕག (༡༧༥༥) ལོ་ཁྲིམས་ཟླའི་དམར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚེས་བཅུར་སྐུ་ངན་ལས་འདའ་བའི་ཚུལ་བསྟན།[9]

---

6. སློ་རྒྱལ་ཕྲན། ར་མེཤ་ཀུ་མར་རྫུང་གེལ། ངག་དབང་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱིས་བསྒྱུར། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༡༧ ཤོག་གྲངས། ༡༦༩

7. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༨ ཤོག ༧༦༩ རང་ཉིད་ནས་ཀྱང་མཆོད་རྟེན་བྱ་རུང་ཁ་ཤོར་གྱི་ཞིག་གསོ་གྲུབ་མཚམས་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་གྱི་ཞིག་གསོ་བགྱིད་འདོད་དུང་དུང་ཡོས་ཞེ་དམ་བཅས་པ་ཡིན་ཡང་། འབྲུག་ལོ་ (༡༧༤༦) རང་ལ་ལྟས་མ་ཆུབ་ཅིང་། སྤྲུལ་ལོ་གཞུག་གྲུང་གཡོག་རྣམས་ཀྱི་སྒྲོག་སྐྱོབས་ཁུར་ལྕིའི་དུབ་བཞིན་པས་བགྲོད་མ་ནུས་པ་དང་། རྟ་ལོའི་མཐར་སླར་ཡང་དུས་འགྱུར་གྱི་ལྗ་སར་ཡོང་དགོས་སོགས་པས་རིམ་འགྲངས་སུ་གྱུར་པས། འདི་ལོ་བལ་པོ་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ཡོང་དགོས་ཚུལ་ནན་བསྐྱེད་ཀྱི་བསྐུལ་བ་དང་། གོརྑ་རྒྱལ་པོ་ལ་མཆོད་རྟེན་སྒྲོག་ཤིང་བླང་པའི་སྤྱ་སོར་ནས་ཡིག་དན་ཡོད་ཀྱང་མོན་པའི་རྒྱལ་པོ་སློ་འགྱུར་བླ་བ་བཅས་འཕྲལ་དུ་ཕོ་ཉ་གཏང་བར་སྤྱ་ནས་དན་བཞིན་ཡིན་ཚུལ་བྱུང་ཞིང་།

8. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༨ ཀཿཐོག་རྗེ་རྫེ་གདན་གྱི་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་ཞབས་ཀྱི་གསུང་འབུམ། བྱ་བྲལ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་རིག་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག ཤོག ༢༨ དགུང་ལོ་ང་གཅིག་པ་གནམ་འབྲུག་སྟེ་ས་འབྲུག་ལོར། གཙང་ནས་རིམ་པར་ལ་སྟོད་ལྷོ་དང་། དཔལ་ཐང་དཔལ་མོ་ཆོས་སྡིང་རྫོང་དཀར་སྐྱིད་གྲོང་རྒྱུད་ནེ་པ་ལའི་ལྗོངས་སུ་བདེ་བར་ཕེབས་སོ། རྗེ་ཉིད་ནས་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་བྱ་རུང་ཁ་ཤོར་གྱི་ཞིག་གསོ་རྒྱས་པར་མཛད་པའི་རིང་བལ་མོན་བོད་གདུལ་གྱི་སྐྱེ་འགྲོ་དུ་མར་ཕན་བདེ་རྒྱ་ཆེན་པོའི་འཕྲིན་ལས་སྤེལ་ཞིང་།

9. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༨ དཔལ་རིག་འཛིན་ཀཿཐོག་ཆེན་པོ་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་ཞབས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས་དད་པའི་ས་བོན། ཤོག ༡༨༢

ཇོ་རིང་ཡི་གེ་འདིའི་ནང་གི་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ནི་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་གོང་དུ་ཞུས་ཟིན་པ་དང་། ཇོ་རིང་ཡི་གེའི་ནང་དོན་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་མོའི་ཉམས་གསོའི་སྐོར་དང་ཀཿཐོག་བླ་མའི་དུས་སྐབས་དེའི་མཛད་རྗེས་ལས་བོད་དབུས་དང་དེའི་མཐའ་སྐོར་རྒྱལ་ཁྲབ་མང་པོའི་སྐོར་དོ་སྣང་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༢༠ ཙམ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༠ ཙམ་བར་བོད་དབུས་དང་རྒྱལ་ཁྲབ་དེ་དག་ཏུ་ནང་འཁྲུག་གི་ལས་དབང་ཞིག་གཅིག་མཐུད་དུ་སྨྱོང་བཞིན་ཡོད་པ་ནི་འདི་ལྟར་ཏེ། དབུས་སུ་བཀའ་བློན་ང་ཕུམ་སྦྱར་གསུམ་དང་མི་དབང་ཕོ་ལྷའི་དབར་དབུས་དང་གཙང་ཞེས་པའི་ནང་འཁྲུག དེ་ནས་སྟོད་ལ་དྭགས་སུ་རྒྱལ་པོ་ཕུན་ཚོགས་རྣམ་རྒྱལ་དང་ཁོང་གི་ཨ་ཁུའི་དབར་ཁུ་དབོན་གྱི་ནང་འཁྲུག ལྷོ་བོའི་ཕྱོགས་སུ་ཡབ་རྒྱལ་པོ་ཨ་མགོན་བཀྲ་ཤིས་རྣམ་རྒྱལ་གཤེགས་རྗེས་སྲས་སྐུ་ན་ཕྲ་བ་ཞིག་གིས་སྲིད་སྐྱོང་སྐབས་ཕྱི་ནས་བཙན་འཛུལ་གྱི་དཀའ་ངལ། ལྷོ་འབྲུག་ཕྱོགས་སུ་འབྲུག་སྐྱབས་མགོན་ལ་སྤྲུལ་སྐུ་གཉིས་བྱུང་བས་ནང་འཁྲུག[10] སྤྲས་ཡུལ་འབྲས་ལྗོངས་སུའང་ཆུ་ཕག་ ༡༧༩༣ ལཀྱུས་སྤྲས་རྣམ་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་སྐུ་ན་ཕྲ་སྐབས་ཕྱུག་མཛོད་ཧ་མགྲིན་ནས་ཤུགས་འཁྲིར་བྱས་པའི་ནང་འཁྲུག་བཅས་སོ། ། ཀཿཐོག་བླ་མས་རྒྱལ་ཁྲབ་དེ་དག་ཀུན་གྱི་གདུང་བ་སེལ་ཞེས་བརྗོད་དཀའ་ཡང་། དེ་དག་མང་པོ་ཞིག་ལ་གཟིགས་སྐྱོང་གནང་ཡོད་པ་ནི་ཇོ་རིང་གི་ཡི་གེར་ལ་དྭགས་སུ་འཕེབས་པ་ལྟ་བུའོ། ། དེས་ན་ལོ་རྒྱུས་དེ་དག་རྒྱས་པར་མི་སྤྲོས་པར་བརྗོད་བྱ་དངོས་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་སྐོར་ཞུ།

རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་གྱི་ཉམས་གསོའི་དགོས་པ་ནི། ཇོ་རིང་གི་ཡིག་ཕྲེང་དགུ་པར། རིས་མེད་པའི་བསྟན་འགྲོ་སྤྱི་དང་། ཁྱེ་བྲག་གངས་ཅན་བོད་ཡུལ་གྱི་སྐྱེ་དགུ་མ་ལུས་པ་དང། ལྷག་པར་ནི་པུ་ལ་ཡི་ལྗོངས་སུ་འཁོད་པའི་རྒྱལ་བློན་འབངས་དང་བཅས་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་ཁོ་ནའི་ཆེད་དུ། ཞེས་གསལ་ཞིང་དེར་སྨྲས་ཀྱང་བཀས་བསྐུལ་མེད་པ་ནི། ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོས་ཆབ་ཤོག་ཏུ། བོད་ཡོངས་སུ་འཕགས་པ་ཞིང་ཀུན་ཏུ་གྲགས་པ་དེ་ཞིག་གྲུམ་གོག་ཉམས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཡིས། [11] ཞེས་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་མཆོག་གནས་ཆེན་དེའི་རང་

10. བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། པོད་དང་པོ། ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། ༢༠༡༨ ཤོག ༥༩༧ ཤིང་སྟག་ ༡༧༣༩ ལོར་ལྷོ་འབྲུག་ཕྱོགས་སུ་ཞབས་དྲུང་གི་ཡང་སྲིད་ངོ་འདྲ་གཉིས་བྱུང་སྟེ་སྟར་ནས་ཕྱོགས་འཛིན་དུ་གྱུར་བའི་སོགས་གསུང་།

11. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ། ༢༠༠༨ ཤོག ༧༢༧ ཆབ་ཤོག་ལས་འདིར་མགོ་བའི་ཡིག་ཕྲེང་རྣམས་བཤུས་ཡོད། བལ་ཡུལ་དུ་རྒྱ་གར་བ་རྣམས་ཀྱི་སྭ་ཡཾ་བྷུ་ཅཻ་ཏ་ཞེས་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་སངས་རྒྱས་རིན་ཆེན་གཙུག་ཏོར་ཅན་གྱིས་དཔྱལ་བའི་མཛོད་སྤུའི་འོད་ཟེར་ལས་གྲུབ་པའི་ཡིན་ཚུལ་བདག་ཅག་གི་སྟོན་པའི་གདུལ་བྱ་དེ་ཡི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་བསྟན་བཅོས་ཆེས་མང་བ་དང་བལ་ཡུལ་དུ་དཀར་ཆགས་ད་ལྟ་ཡང་གནས་ཤིང་། སྟོན་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་ཀྱང་ཡུལ་དབུས་ནས་བལ་ཡུལ་དུ་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་གཟིགས་པར་ཕེབས་པ་ལོ་རྒྱུས་ཁུངས་མ་རྣམས་ནས་འབྱུང་ཞིང་། ཇོ་བོ་རྗེ་དཔལ་ལྡན་ཨ་

བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་མོ་ཞིག་གྲུམ་མཛལ་བ་ཐུགས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་ཉམས་གསོ་གནང་རྒྱུ་ཐུགས་ཐག་བཅད་པ་མ་ཟད། བལ་པོ་དང་གོརྑ་རྒྱལ་པོ་བཅས་ཀྱི་གནང་བ་ཐོབ་པ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་༡༧༥༡ ཙམ་ནས་ལས་འགོ་བཙམས་པ་ནི། རྡོ་རིང་གི་ཡིག་ཕྲེང་བཅུ་གཅིག་པར། བལ་ཡུལ་སམྦཏ་ཀྱི་ལོ། ༨༧༡ ལ་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་པྲ་ཛ་པ་ཏི་ཞེས་བྱ་བ། སྟོད་འགྲེལ་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་སྐྱེས་བདག ། མ་ཧཱ་ཙཻ་ནའི་ཁབ་ཏུ་ཟིན་ལྷུའི། དབང་ཐང་དང་བསྟུན་པ་ལྷུགས་མོ་ལུགི་ (༡༧༥༡) ལོ་རྒྱལ་གྱི་ཟླ་བའི་དུས་ཆོས་དགེ་བར་ཉམས་གསོས་མཛད་པའི་དབུ་བཙམས་པའི་ཚེ་ཤྲཱི་ཤྲཱི་ཤྲཱི་གོརྑ་རྒྱལ་པོ་པྲིཐྦི་ཎ་རཱ་ཡ་ནས་ཀྱང་སྲོག་ཤིང་ཕྲལ་དུ་འདྲེན་པར་དམ་བཅས་ནས་རྒྱབ་པར་མཛད་ཡོད། ཅེས་པ་དང་། སྲོག་ཤིང་གི་བྱ་བ་མ་གྲུབ་པར་གོརྑ་དང་ཡམ་བུ་ཕན་ཚུན་འཐབ་འཁྲུག་མི་བྱེད་པ་སོ་སོ་ནས་ཡི་གེ་བླང་། ན་ག་ག་མིར་ཡམ་བུ་རྒྱལ་པོ་ངོས་དང་བལ་པོའི་སྐྱེ་བོ་ཁྲི་ཀྱི་སྐོར་ཏེ་ཡམ་བུ་གྲོང་དུ་ཞུགས། དེ་ནས་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོའི་འགྲམས་བལ་སྐད་ཀྱི་གིམྦུ་[12]ཞེས་གཙུག་ལག་ཁང་རྙིང་པ་ཞིག་ཏུ་རེ་ཞིག་གནས་ཕབ། [13] བལ་པོར་སྟོད་རིང་ཆོས་འཁོར་གྱིས་ཟངས་གསེར་རྣམས་གྲུབ་ཅེས། ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོས་ཐུགས་འདོད་ཆེན་པོས་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་ལས་འགོ་བཙམ་ཕྱིར་བལ་པོ་དང་གོརྑ་རྒྱལ་པོ་གཉིས་ཀས་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་ཐུགས་སྣང་ཡོད་པ་ནི། བླ་མ་ཁོང་བལ་ཡུལ་དུའང་མཛད་ཕྲིན་ཆེས་ཆེར་སྐྱོང་མཁན་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

ཏེ་ཤ་ཡང་བོད་དུ་ཕེབས་པ་ལ་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་གཟིགས་པའི་ཟློལ་མཛད་པ་སོགས་འཕགས་ཡུལ་ཉིད་དུ་ཤིན་ཏུ་གྲགས་ཆེ་ཤིང་བོད་ཡུལ་བར་སྐབས་མཁས་དང་གྲུབ་པས་སླར་ར་ལུང་བསྟན་ཀྱི་མདོར་གསུངས་པའི་མཆོད་རྟེན་གོ་མ་ས་ལ་གནྡྷར་ངོས་བཟུང་ཞིང་། བོད་ཡོངས་སུ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་ཏུ་གྲགས་པ་དེ་ཞིག་གྲུམ་གོག་ཉམས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཡིས། དེ་ལ་ཞིག་གསོའི་བློ་འདོད་བྱ་རི་ཀམ་ཤོ་མའི་ཞིག་གསོས་གྲུབ་པ་ནས་ཙམ་རིང་མོ་ཞིག་ནས་བྱུང་ཡང་རེས་རང་གི་བརྟག་པ་མ་འཆུབ། རེས་དུས་ཀྱི་འགྱུར་བས་རིམ་འགྱངས་སུ་སྒྱུར་བ་འདི་ལོ་ཡོ་བྱད་སྔོན་ནས་སྔ་གོན་མ་བྱས་སྐབས་ཞིག་གསོ་ཇི་བཞིན་པ་འགྲུབ་པར་དཀའ་ཡང་སྲོག་ཤིང་ཡོ་བ་བསྲང་བ་དང་། གསེར་ཟངས་ཀྱི་ཆར་ཁེབ་ཞལ་གསོ་ཙམ་ཕུལ་ཐུབ་བ་ཡང་ཕན་ཡོན་བསམ་གྱི་མི་ཁྱབ་པར་ཤེས་ཏེ་ནམ་དུས་ཀྱི་གཏུགས་ཤིང་ཆུ་མི་སློམ་པ་དང་། ཚད་པ་ཆེ་ཡང་རྒྱལ་བ་དགྱེས་ཕྱིར་རང་གི་ལུས་སྲོག་ལ་ལྟོས་མེད་ཀྱི་བལ་པོར་འགྲོ་བར་ཐག་བཅད་མཛད་ཚུལ་ཆད་དུ་དད་པ་ཅན་གྱི་སྦྱིན་པའི་ཡོ་བྱད་ཕལ་ཆེར་བདག་ཏུ་བཟུང་ནས་གསེར་དངུལ་དུ་དྲིལ་བའི་ཁུལ་བྱས། དེར་བལ་པོའི་རྒྱལ་པོ་དང་། རི་བྲག་པ་གོརྑ་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ཤིང་ཀུན་ཞིག་གསོ་ལ་བཀག་འགོག་མི་བྱེད་ཅིང་གྲོགས་ལྷན་སྲན་བུ་བྱེད་ཚུལ་གྱི་ཡི་གེ་ཡང་དཀའ་བས་གཏང་བ་འཇོར་ལ། བལ་ཡུལ་དུ་བསྒྲོད་པའི་ལམ་ཞུགས་དང་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོའི་ཞིག་གསོ་བསྒྲུབ་པའི་སྐབས་ཉིད་དུ་མི་དང་མི་མ་ཡིན་པའི་བར་ཆད་འཚེ་བ་མི་འབྱུང་བའི་ཐུགས་སྨོན་བསྒྲུབ་ཀྱང་རྡོ་རྗེའི་ར་བ་ནས་མི་བོར་བའི་སྐྱབས་འཇུག་ཅི་ནས་ཀྱང་མཁྱེན་མཁྱེན་མཁྱེན།

གངས་རིའི་ཁྲོད་ཀྱི་ལྷ་ཡི་ལྷ་རྒྱལ་བ་མཆོག་གི་འཕྲིན་ལས་པ་སྣང་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཞབས་སུ། རིག་འཛིན་རྒྱལ་ཁམས་པས་ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༡ ལ་སྨན་སྡོང་རྫོངས་ནས་ཐོན་པར་ཕུལ་བའི་ཞུ་ཡིག་འདི་གལ་ཆེན་ཡིན་པས་མན་བར་དུ་བསྐོར་འཁྱིད་བོར་བརླག་མེད་པར་ཅི་མྱུར་འབུལ་ལུགས་ཞུ་ཞུ་ཞུ།

12. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ། ༢༠༠༤ ཀཿཐོག་རྡོ་རྗེ་གདན་གྱི་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་ཞབས་ཀྱི་གསུང་འབུམ། བྱ་བྲལ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་རིག་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག ཤོག ༨༤ དགུང་ལོ་ང་གཅིག་པ་གནམ་འབྲུག་སྟེ་ས་འབྲུག་ལོར། གཙང་ནས་རིམ་པར་ལ་སྟོད་ལྷོ་དང་། དཔལ་ཐང་དཔལ་མོ་ཆོས་སྡིང་རྫོང་དཀར་སྐྱིད་གྲོང་རྒྱུད་ནི་ཕུ་ལའི་ལྡོངས་སུ་བདེ་བར་ཕེབས་སོ། རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་ཤིང་ཀུན་གྱི་བྱ་འདབས་འབྲས་སྤུངས་གི་གཙུག་ལག་ཁང་། བོད་རྣམས་བྱ་རྐོད་ཕུང་རི་དང་། བལ་པོ་རྣམས་ཀི་ཊོར་ (Kimdol) འཛོམས།

13. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ། ༢༠༠༤ ཤོག ༧༨༡

དེའི་དུས་རྒྱལ་པོ་རྣམ་པས་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོར་འབུལ་བ་གནང་ཡོད་པ་ནི་བརྗོད་མི་དགོས་ཡང་། བླ་མ་རང་ཉིད་ནས་ཀྱང་མི་མང་ལ་ཆོས་འཁོར་བསྐོར་ནས་གསེར་རྣམས་བསྡུབས་པའི་ངལ་བ་གནང་། དེའི་སྐབས་བལ་པོ་དང་གོ་རྑ་རྒྱལ་པོ་གཉིས་ལྷན་ཅིག་ཏུ་གསལ་བ་ནི། བལ་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཤྲི་ཛྙཱ་ཡ་པྲ་ཀཱ་ཤ(རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་ཡུན། ༡༧༣༦-༡༧༩༦ ཅམ་) ཡི་མངའ་ཐང་ཉམས་ལ་ཉེ་བ་དང་། བལ་ཡུལ་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་སྒྲིལ་ཏེ་དབང་སྒྱུར་མཁན་གོ་རྑ་རྒྱལ་པོ་ཤྲི་པྲི་ཐི་ཝི་ནཱ་ར་ཡན་(རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་ཡུན་ ༡༧༦༨-༡༧༧༥ ཅམ་)གྱི་མངའ་ཐང་བལ་ཡུལ་དབུས་སུ་རྒྱས་བཞིན་པའི་དུས་ཡིན་པས་སོ། །

མར་ཡུལ་ལ་དྭགས་སུ་ཡབ་སེས་རྒྱལ་པོ་ཉི་མ་རྣམ་རྒྱལ་ (རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་ཡུན་ ༡༦༨༩-༡༧༢༠) དང་ཡབ་རྒྱལ་པོ་བདེ་སྐྱོང་རྣམ་རྒྱལ་ (༡༧༢༠-༡༧༣༨/༡༧༣༠-༡༧༣༨ རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་ཡུན།) གཉིས་ཀ་ལོ་གཅིག་ནང་སྐུ་གཤེགས། རྒྱལ་སྲས་ཕུན་ཚོགས་རྣམ་རྒྱལ་ནར་མ་སོན་པ་ཞིག་རྒྱལ་ཁྲིར་བཀོད་པ་དང་ཕྱིས་སུ་ནར་སོན་ཙང་རྒྱལ་སྲིད་འབབས་ཀྱིས་འདོད་མོས་ལྟར་མ་བསྐྱངས་པའི་གླེང་རྙོག་དང་། ཕྱ་རིགས་སུ་ཡོད་པའི་ཨ་ཁུ་བཀྲ་ཤིས་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ལ་དྭགས་དབུས་ཀྱི་དབང་ཆར་དགོས་མཁོ་ཇེ་ཆེར་སྟོན་པ་སོགས། མདོར་ན་ཁུ་དབོན་བར་གྱི་ནང་འཁྲུག་དེ་ལོ་མང་སེལ་མ་ཐུབ་པས་བོད་དབུས་གཞུང་ལ་སྙན་སེང་ཞུས་པ་ལྟར། ༧རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་ (༡༧༠༨-༡༧༥༧) ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་མང་ཡུལ་ལ་དྭགས་སུ་ཁུ་དབོན་ནང་འཁྲུག་གི་ཆིངས་ཀླུམ་ལ་ཕེབས་དགོས་པའི་བཀའ་ཕེབས་[14]ནས་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་ལས་འཆར་ཕྱི་བཤོལ་གནང་དགོས། དེ་ཡང་རྗེ་རིང་ཡི་གེའི་ཡིག་ཕྲེང་བཅུ་དྲུག་པར། དེའི་སྐབསྲུ་མང་ཡུལ་ལ་དྭགས་ལྗོངས་སུ་སྟོད་ཧོར་གྱི་དམགི་འཇིགས་པ་སྐྱོབས་པ་ལ་བྱོན་དགོས་བྱུང་བ་དང་། བོད་དང་བལ་མོན་གྱི་རྒྱལ་ཁག་རྣམས་ཀྱི་ཁྲུམ་འཆིངས་གནང་དགོས་པ་དང། གཟྫ་རིག་པ་རྣམས་ཀྱང་རྒྱུ་སྐྱོམས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱིས་རིམ་འགྱངས་སུ་གྱུར་པའི་ཁར། ཞེས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༢ ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ ༢༦ ལ་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་མཆོག་བལ་ཡུལ་ནས་ལ་དྭགས་ལ་ཕེབས། ལོ་གཅིག་ལྷག་ལ་དྭགས་སུ་

14. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༦ ཤོག ༧༣༣ ད་ལམ་ཡོངས་ཀྱི་སྐབས་མགོན་བོད་ཀྱི་ལྷ་གཅིག་རྒྱལ་བ་མཆོག་གི་དག་པ་ཡེ་ཤེས་ཅན་གྱི་གཞན་ཕན་དུ་འགྱུར་བ་གཟིགས་པ་གོར་མ་ཆགས་གཤིས་བཀའ་ལུང་རིན་པོ་ཆེ་ལྟོག་པར་ནི་མི་སྲོབ་ཀྱི་བལ་ཡུལ་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོའི་ཞིག་གསོ་འབད་རྩོལ་ཅི་ཆེས་བསྒྲུབ་ནས་དེ་གྲུབ་མཚམས་སྨྲ་ལུས་མི་བདེ་བ་ཚབ་ཆེ་མེད་ཅིང་གསར་འགྱུར་གྱི་རིག་གཞན་མ་བྱུང་ན་རྒྱལ་དབང་དམ་པ་མཆོག་གི་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་བྱ་བ་གདངས་ཅན་བདེ་བའི་བརྩས་སུ་བཀའ་ཡི་ཅོད་པན་ཐོད་དུ་བཅིངས་ནས་རང་ཉིད་ངལ་དུབ་དཀར་བརྩེགས་སྨྲངས་སྦྱོད་ལ་མ་ལྟོས་པར་ལ་དྭགས་སུ་ངེས་པར་འཇུག་རྒྱུ་ཞུ་ལ། ཚ་སྒྲིལ་ (༡༧༥༢) གྱི་ལོ་ཆོ་འཕྲུལ་གྱི་ཟླ་བ་དཀར་ཕྱོགས་དགའ་བ་གཉིས་པ་ལ་བལ་ཡུལ་རི་ཡི་རྒྱལ་པོ་ནི་ལ་ཀཎྜ་རྒྱུད་རིག་འཛིན་རྒྱལ་ཁམས་པས་ཕུལ་བའི་ཞུ་ཡིག་སརྦ་མངྒ་ལཾ། >>

ལྷམ་ལེར་ཚོགས་འདུ་ཚོགས་སྡེ་ལ་དྭགས་རྒྱལ་པོ་ཁྲུ་དབོན་དང་བློན་ཆེན་གྱི་དཀའ་ངལ་རྣམས་སེལ་ཞིང་གཞན་ཡང་མཁར་དང་དགོན་པ་བཅས་སུ་འགྲོ་ཕན་གྱི་མཛད་ཕྲིན་བསྐྱངས། ཕྱི་ལོ་༡༧༥༥ ལ་བལ་ཡུལ་འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་སྒྲོག་ཤིང་བཙུགས་ནས་ཉམས་གསོའི་མཇུག་ཙུང་ཟད་འཕྲོ་ཅན་དུ་གྱུར་པ་ཞལ་སློབ་རྣམས་སུ་བཀའ་ཆེམ་ནན་ཏན་དུ་སྩལ་ཏེ་སྐྱིད་གྲོང་དུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བའི་ཚུལ་བསྟན། དེ་ཡང་། རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ་ཡིག་ཕྲེང་བཅུ་བདུན་པར། བསྟན་འགྲོའི་བསོད་ནམས་དམན་པའི་དབང་གིས་རྗེ་དེ་ཉིད་གཟུགས་སྐུ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་པའི་ཚུལ་བསྟན། གཞན་ཡང་རྡོ་རིང་ཡི་གེ་ཡིག་ཕྲེང་དེའི་གཤམ་ནས་རིམ་པར། བལ་མོན་གྱི་རྒྱལ་ཁག་རྣམས་ལ་སྐྱིད་གྲོང་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་སྐབས་སུ་འབྱུང་འགྱུར་གསལ་བར་གཟུགས་པའི་རྡོ་རྗེའི་བཀའ་ལུང་རྣམས་ལས། ད་ཆ་བདག་རང་ངོས་སུ་སླེབས་པ་ཞིག་མི་འབྱུང་ཟུང་། བདག་གི་སློབ་མ་བཟླ་ཙནྡ་ཞིག་དང་། སློབ་མའི་གཙོ་བོ་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ལྷ་བོ་རྣམས་ནས་ཞིག་གསོ་མཐར་ཕྱིན་གནང་ཚུལ་ཞེབས་པ་བཞིན་རྗེ་བཙུན་འབྲུག་པ་རིན་པོ་ཆེ་དང་མཆོད་དཔོན་བསྟན་འཛིན་རྡོ་རྗེ་སོགས་ཞབས་རིམ་པ་མཐུ་བོ་རྣམས་ནས་རྗེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་པ་ཡང་དག་པར་བསྐང་བའི་སླད་དུ་ཞུམ་པ་མེད་པའི་སྙིང་སྟོབས་ཀྱི་ཁུར་ཆེན་པོ་ཕྲག་པ་ལ་ཐོག་ནས། ལུས་དང་སྲོག་ལ་ལྟོས་པ་མེད་པས་བརྩོན་༢༡) འགྲུས་དྲག་པོས་ལུས་ངག་གི་དཀའ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་དང་དུ་བླང་། ཞེས་པ་དང་མཐར་ལོ་ངོ་བདུན་གྱི་རྗེས་ཉམས་གསོ་ལེགས་པར་གྲུབ་པ་ནི། རྡོ་རིང་གི་ཡིག་ཕྲེང་ཉེར་གཉིས་པར། ལོ་ངོ་བདུན་སོང་བ་འབྲུ་མང་ཞེས་བྱ་བ་ས་ཕོ་སྟག་གི་ལོ་ཞལ་དང་པོར་ཤར་བའི་ཚེ། ༧འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་འབྲུག་པ་རིན་པོ་ཆེ་[15]ནས་སྐྱིད་གྲོང་ནས་བྱིན་རླབས་དགོངས་པ་གཏད་ཅིང་། ༧དཔའ་བོ་རིན་པོ་ཆེ་རྡོ་རྗེ་གཙུག་ལག་དགའ་བའི་དབང་པོའི་[16]ཞལ་ལྔ་ནས་རབ་ཏུ་གནས་ཕ་བཀྲ་༢༣) ཤིས་བྱིན་འབེབས་ཀྱི་ཆོ་ག་ཡང་དག་པར་དཀའ་དྲིན་ཀྱང་ཏེ་རབ་གནས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པར་ཡོངས་རྫོགས་པར་འགྲུབ། ཅེས་པ་ལྟར་རོ། །

ལོ་ངོ་དེའི་རིང་གི་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་གྱི་ཉམས་གསོའི་འགྲོ་སོང་ནི། རྡོ་རིང་ཡི་གེའི་ཡིག་ཕྲེང་སུམ་ཅུ་དང་། སོ་གཅིག་དང་སོ་གཉིས་ལ་རིམ་པར་འདི་ལྟར་གསལ་བ་ནི། ཁྲོན་བསྡོམས་པར་གསེར་ཏོ་ལ་སྟོང་ཕྲག་གསུམ་དང་གསུམ་བརྒྱ་བཞི་བཅུ་ཞེ་བཞི་མ་ས་བཅུ་ཐེམས་པ། དངུལ་ས་ཏེ་

15. འབྲུག་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བཀའ་བརྒྱུད་འཕྲིན་ལས་ཤིང་རྟ་ (༡༧༡༨-༡༧༦༦) ནི་འབྲུག་པ་སྐྱབས་མགོན་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་ཡིན།

16. ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཆེན་པོའི་ཐུགས་སྲས་བཞི་ལས་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་དགའ་བ་གཅིག་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༨༡ ཙམ་ལ་སྐུ་གཤེགས།

ང་སྟོང་ཕྲག་བཞི་དང་བདུན་བརྒྱ་བདུན་བཅུ་དོན་ལྔ། རྒྱ་དཀྱུས་མདར་ཉི་ཕྱེད་གཉིས། རང་བྱུང་མདར་ཉི་གཉིས། བལ་ཊཾ་འགྲོ་ཕེར་ང་ཐོག་ཁྲི་ཕྲག་གཅིག་དང་སྟོང་ཕྲག་བཞི་བརྒྱ་དང་དྲུག་བྱུང་བ་དེ་ཡི་ཁར། ཁ་དག། གོས་ཆེན་ཁ་འཐོར། དར་རས་རྣམས་ཁྲུག། ཛ་མར། རྔ་འབྲུ་ཆ་ཀྲུམ་སོག་ཡུལ་དུས་རིན་ཐང་བལ་ཊཾ་དུ་ཕབས་པ་བཅས་བསྡོམས་པར་ཁྲི་ཕྲག་བཞི་དང་སྟོང་ཕྲག་གསུམ་དྲུག་བརྒྱ་སུམ་བཅུ་སོ་དགུ་རག་བརྩིས། ཞེས་པ་ལྟར། ད་དུང་རྩིས་སུ་མ་ཐེབས་པའང་ཡོད་འདུག འགྲོ་སོང་གི་ཆ་ནས་བལ་ཊཾ་དང་ཅ་དངོས་རྣམས་བལ་ཊཾ་དུ་ཕབ་ནས་ཁྲི་ཕྲག ད་དུང་གཙོ་བོ་གསེར་ཏོ་ལ་ ༣༣༤༤ ཡོད་པ་དང་དེང་གི་ཆར་གསེར་ཏོ་ལ་གཅིག་ལ་ཆིག་འབུམ་བཞི་ཁྲི་ལྷག་ཡིན་པས། དེ་ལྟའི་གཏོང་ཕོད་ནི་གཙོ་བོ་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོ་ལས་འགྲོ་དྲུག་སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱུད་ལ་དགེ་རྩ་བསྐྲུན་ཕྱིར་ཡིན་པས་རྟག་ཏུ་དད་པའི་ཐལ་མོ་སྦྱིང་གའི་དབུས་སུ་སྦྱར། ཉམས་གསོའི་སྐབས་ས་རྫ་སོགས་དང་མི་སྣ་ཙམ་ལ་གསེར་ཏོ་ལ་དེ་ཙམ་གྱི་མི་ཚད་པས། སྔར་གཙང་སྤྱིན་ཏེ་ཧུ་ཀས་ཉམས་གསོའི་སྐབས་བྲེ་ཡི་ཕྱོགས་བཞི་པ་ཏ་བཞི་ཆོས་འཁོར་བཅུ་གསུམ་གདུགས་ཏོག་བཅས་པར་གསེར་གྱི་ཚབ་ཏུ་ཟངས་སྦྱབ་པོས་བརྒྱན་ཡང་། ཁོང་གིས་དེ་དག་ཀུན་ལ་གསེར་ཏོ་ལ་དེ་དག་གིས་བརྒྱན་གནང་བ་ཤེས་ཐུབ།

རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོ་གྲུབ་པའི་རྗེས་དེར་དཀར་ཆག་ཅིག་ཡོད་པ་ནི་བརྗོད་མི་དགོས། འོན་ཀྱང་སྔོན་གྱི་དཀར་ཆག་དེ་ཇོ་ཁུ་བཀོས་པའམ་ཡང་ན་ཤོག་བུར་ཡོད་པ་སོགས་ཉིད་དོན་མ་བྱུང་རུང་། ད་ལྟའི་ཇོ་རིང་གི་དཀར་ཆག་འབྲི་པ་པོ་ནི་ཇོ་རིང་གི་ཡི་གེའི་ཡིག་ཕྲེང་མཐའ་མའམ་ལྔ་བཅུ་པར། མཆོད་རྟེན་ཆེན་པོ་ཉམས་གསོའི་སྐབས་ཀྱི་དཀར་ཆག་སྔོན་ཡོད་ཆུད་ཟོས་སུ་སོང་བར་བརྟེན་གསར་བསྐྲུན་བྱས་སྐབས་ཤྲཱི་རྡྷ་སི་ནྡྷའི་ས་གླ་རས་བྲིས་པ་ཀ་ལྱན་རྡ་བ་ཏུ། ཞེས་རྗེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་སྲས་ཞྭ་དམར་བ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཆོས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོས་ (༡༧༤༢-༡༧༩༢) མཛད་པའོ། ། སྐྱོ་བྲག་དགའ་དབང་གིས། [17] ཞྭ་དམར་ཆོས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ནི། བལ་ཡུལ་དུ་འབྲེལ་འདྲིས་ཆེ་བའི་ཤུགས་རྐྱེན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། མགོ་ནས་གཟིགས་སྐྱོང་གཙོ་བོ་གནང་མཁན་ཡང་ཁོང་ཡིན་ངེས་སོ། ཁོངས་སྐྱུང་དང་བླ་མའི་ཆེ་བ་འདོན་ཕྱིར་རང་རྣམ་མ་བཀོད་པ་ཙམ་ཡིན་པ་ཤེས་དགོས་ཞེས་ཀྱང་། རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་གྱི་ཉམས་གསོ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༧ ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༨ བར་ལོ་བདུན་ནང་ལེགས་པར་གྲུབ་སྙེ་རབ་གནས་སོགས་གནང་ཟིན་པ་དང་། ཞྭ་དམར་བ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཆོས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ནི་སེ་རྟ་ ༡༧༨༦ ལོར་འབྲུག་ལུགས་གོང་དཀར་བདེ་ཆེན་ཆོས་འཁོར་དགོན་

17. འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་ཞིག་གསོའི་ལོ་རྒྱུས། སྐྱོ་བྲག་དགའ་དབང་། ཁ་བརྡ། ༢༠༡༩། ༠༨། ༡༣

ཀྱི་སྤྱིལ་སྐུ་བཅས་བལ་ཡུལ་གནས་གཟིགས་སུ་ཕེབས། [18] བཅས་གོང་དུ་ཞྭ་དམར་བས་གཟིགས་སྐྱོང་གནང་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་དང་ལོ་ཚིགས་མི་མཐུན། དེས་ན། རྫོ་རིང་གི་དཀར་ཆག་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༠ ལོར་བཞེངས་པ་ཡིན། [19] དེའི་རྗེས་དུས་ནམ་ཞིག་ནས་ཡིན་མིན་བརྗོད་དཀའ་ཡང་། དུས་དང་འབྱུང་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ བར་རྫོ་རིང་དེ་འགྲེལ་ནས་ཡོད་པ་དེ་༧སྐྱབས་རྗེ་བྱ་བྲལ་རིན་པོ་ཆེས་ད་ལྟའི་ས་གནས་དེར་ཡར་བཞེངས་ཞེས་བྱའོ། ། [20]

དེ་ལྟར་རྫོ་རིང་ཡི་གེའི་ནང་རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཉམས་གསོའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁ་གསལ་པོ་བདེའི་ངང་གསལ་ཐུབ། རྫོ་རིང་ཡི་གེ་དེས་བོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་ཁག་གི་མཛད་ཕྲིན་ཙམ་མ་ཟད། བལ་ཡུལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་གནས་སྟངས། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་མཐའ་འཁོར་མར་ཡུལ་ལ་དྭགས་སོགས་རྒྱལ་ཕྲན་མང་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་བརྟག་བྱ་རྒྱུའི་བརྡ་སྟོན་ཞིག་ཀྱང་གནང་ཡོད། དཔྱད་རྩོམ་འདི་གཙོ་བོ་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་རྣམ་ཐར་དང་ཆབ་ཤོག དུས་རབས་དེའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་འགའ་ལ་མིག་བཤེར་རྒྱབ་ནས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་པས་འདིར་མཇུག་བསྡུའོ། །

དཔྱད་རྩོམ་འདིས་རང་ཉིད་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཙམ་མ་ཟད། རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་ཆེན་མོའི་གནས་བཤད་དང་ཉམས་གསོའི་སྐོར་རྒྱུས་ལོན་བྱུས་པས། གལ་ཏེ་དེར་དགེ་རྩ་ཕྲན་བུ་ཙམ་ཡང་མཆིས་ན། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་བསྔོ་བ་དང་བཅས། འཕགས་ཡུལ་རྒྱ་གར་དེ་པ་ལྷ་ཤིར་གུས་མོར་ངག་དབང་བདེ་ཆེན་དབང་མོས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༢༥ ཉིན་བྲིས་པ་དགེ་ལེགས་སུ་གྱུར་ཅིག །

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

༡) ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྟོད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སྤྱི་ལོ། ༢༠༠༤

༢) ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུ། བོད་རྗེ་ལྷ་བཙན་པོའི་གདུང་རབས་མདའ་རིས་

18. བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། བོད་དང་པོ། ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། ཀ་སློན་སྤུག་ཞྭ་སྒབ་ཤག ༡༩༧༤ ཤོག ༤༡༢

19. རྫོ་རིང་པཎྜི་ཏའི་རྣམ་ཐར། རྫོ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧ ཤོག ༨༤༧

20. མཁས་དབང་ཛོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱིས་གསུངས། དེའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ད་ལྟ་སྐལ་པ་མ་བྱུང་། བོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་པའི་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་བཅུ་གཅིག་པ། ༢༠༢༥། ༡༡། ༠༣

སྨད་གུང་ཐང་དུ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་ཚུལ་དེབ་གཏེར་དྭངས་ཤེལ་འཕྲུལ་གྱི་མེ་ལོང་། ཀཿ ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་བཀའ་འབུམ། སྨད་ཆ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦

༣) མར་ཡུལ་ལ་དྭགས་ཀྱི་སྔོན་རབས་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། བཀྲ་ཤིས་རབ་རྒྱས། གླེ་ལ་དྭགས། ༡༩༨༨

༤) རྫོ་རིང་པཎྜི་ཏའི་རྣམ་ཐར། རྫོ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧

༥) སློ་རྒྱལ་ཕྲན། ར་མེཤ་ཀུ་མར་རྡྷུང་གེལ། ངག་དབང་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱིས་བསྒྱུར། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༡༧

༦) བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། པོད་དང་པོ། ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། ཀ་སློན་སྤུག་ཞྭ་སྒབ་ཤག ༡༩༧༦

༧) ཧི་མ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་བ། རྫི་ཏུ་ཡུལ་ལྷ་ཐར། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༡

༨) འཕགས་པ་ཤིང་ཀུན་ཞིག་གསོའི་ལོ་རྒྱུས། སྐྱོ་བྲག་དགའ་དབང་། ཁ་བཏྲ། ༢༠༡༩། ༠༨། ༡༣

༩) ཀཿ ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་ཡུལ་ཁམས་འགྲུལ་བཞུད་དཔྱད་ཞིབ། ལྷོ་ཆ་ཡི་དམ་སྐྱབས། Waxing Moon Journal of Tibetan and Himalayan Studies

༡༠) ཀཿ ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུའི་ཕྱིའི་ཞིབ་འཇུག་གི་གནས་བབ་སྤྱི་བཤད། ལྷོ་ཆ་ཡི་དམ་སྐྱབས། ༢༠༢༢

༡༡) China and Tibet in the early XVIIIth Century L. Petech, E.J Brill, 1972

༡༢) A Renovation of Svayambhunath Stupa in the 18th Century and Its History Franz-Karl Ehrhard

༡༣) KATHOG RIGZIN TSEWANG NORBU’S (Kah-thog-rig-‘dzin Tshe-dbang-nor-bu) diplomatic mission to Ladakh in the 18th century, Peter Schwieger, Germany

༄༅། །དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་ཐ་སྙད་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱུད་ཁག་ཏུ་དེའི་ཕྲིན་ལས་རྒྱས་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ།

ཐྲི་སྲུང་དངོས་གྲུབ།

སྔོན་གཞི།

དེ་ལ་མཉམ་མེད་དྭགས་པོ་རིན་པོ་ཆེ་ཞེས་མཚན་གྱི་སྙན་པ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་རྣལ་འབྱོར་གྱི་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་རྗེ་བཙུན་མི་ལ་རས་པའི་ཐུགས་ཀྱི་སྲས་ཉི་མ་ལྟ་བུ་གང་དེས་གསུངས་པའི་རྒྱལ་བའི་བཀའ་མདོ་བརྒྱུད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྙིང་པོ་དོན་ཧྲིལ་གྱིས་བསྒྲིལ་བ་དྭགས་པའི་ཆོས་བཞི་ཞེས་པ་དེ་ཉིད། མཉམ་མེད་སྒམ་པོ་པ་དེ་ཉིད་རྗེ་བཙུན་མི་ལའི་སྐུ་མདུན་དུ་མ་བཅར་བའི་སྔ་རོལ་དུ་རྒྱལ་བ་བཀའ་གདམས་པའི་གདམས་ངག་ཉམས་སུ་བཞེས་པ་དེའི་གདམས་པའི་ཉིང་ཁུ་དང་། ཕྱིས་སུ་རྗེ་བཙུན་མི་ལ་རས་པ་མཇལ་ནས་གདམས་ངག་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་སྟེ། རྒྱ་གར་གྱི་གྲུབ་ཆེན་ཏི་ལོ་པ་དང་ནཱ་རོ་པ་ནས་བརྒྱུད་པའི་གདམས་ངག་དེ་གཉིས་ཟུང་དུ་འབྲེལ་ནས་ཉམས་སུ་བླངས་ནས་བཏབ་པའི་བཀའ་ཕྱག་ཆུ་བོ་གཅིག་འདྲེས་ཀྱི་གདམས་པའི་སྒོམ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་དེ་ནི་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ལམ་རིམ་གྱི་སྒོམ་ཆེན་མོ་ཞེས་བརྗོད་ཀྱང་ཆོག་གོ། །དེ་ལ་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ནི། ༡། བློ་ཆོས་སུ་འགྲོ་བ། ༢། ཆོས་ལམ་དུ་འགྲོ་བ། ༣། ལམ་འཁྲུལ་པ་སེལ་བ། ༤། འཁྲུལ་པ་ཡེ་ཤེས་སུ་འཆར་བ་བཅས་བཞི་ཡིན། ཆོས་བཞི་པོ་དེ་ནི་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་དགོན་སྡེ་མང་ཆེ་བའི་ནང་འདོན་པ་དང་ཚོགས་ཀྱི་སྟོན་དུ་ལམ་རིམ་གྱི་གསོལ་འདེབས་སུ་འདོན་གྱི་ཡོད། འདིར་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་ཐ་སྙད་དང་། བོད་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱུད་ཁག་ཏུ་དེའི་ཕྲིན་ལས་རྒྱས་ཚུལ་གྱི་སྐོར་ལ་ཅུང་ཟད་དཔྱད་པར་བྱའོ། །

དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་ཐ་སྙད།

དེ་ལ་དང་པོ། དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་ཐ་སྙད་དེར་སྟོན་བྱེད་མཁས་པ་ཆོས་ཐ་སྙད་གཞན་གང་དང་གང་སྦྱུད་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། དེ་ཡང་། ཐོག་མར་རྗེ་སྒམ་པོ་ཉིད་ཀྱིས་ཆོས་བཞི་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་དེ་སྦྱུད་ཡོད་ཀྱང་། ལྷོ་ལ་ཡག་པ་བྱང་ཆུབ་དངོས་གྲུབ་ཀྱིས་“གནད་ཀྱི་ཟེར་བཞི”ཞེས

གནད་ཀྱི་ཟེར་བཞིའི་མན་ངག་གཅེས་པ་བསྡུས་པ་ཞེས་པའི་ནང་སྨྲད་པ་དང་། དེ་བཞིན་རྗེ་སྒོད་ཚང་པས་"རྗེ་སྒམ་པོ་པའི་ཆོས་བཞི"ཞེས་སྒོད་ཚང་པའི་གསུང་འབུམ་གནད་ཀྱི་ཐེམས་བུ་ཆེ་བའི་ནང་སྨྲད་ཡོད། ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་"མན་ངག་གི་རིམ་པ་ཆོས་བཞི"ཞེས་མན་ངག་གི་རིམ་པ་ཆོས་བཞིའི་བསྡུས་དོན་ཞེས་པའི་ནང་སྨྲད་འདུག གཞན་ཡང་། ཀརྨ་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་"ཟབ་དོན་ཆོས་བཞི"ཞེས་ཟབ་དོན་ཆོས་བཞིའི་ཡི་གེ་ཞེས་པའི་ནང་སྨྲད་འདུག་པས། མདོར་བསྡུས་ན་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ལ་མཚན་མི་འདྲ་བ་ལྔ་ཙམ་སྨྲད་འདུག།

ཆོས་བཞིའི་ཕྲིན་ལས་རྒྱས་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ།

དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསལ་བ།

རྗེ་སྒམ་པོ་པ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་དུ་བྱོན་པའི་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྡན་གྱི་སྐྱེས་བུ་དམ་ཞིག་ཡིན་པ་ཙམ་མ་ཟད་ཁོང་ནི་དྭགས་པོ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་ཡིན་པས་དྭགས་པའི་ཆོས་བཞི་ཞེས་པ་ཁོང་གི་སྐབས་ནས་དར་ཁྱབ་ཏུ་བྱུང་ཡོད་པ་ནི་མི་སྨྲོས་ག་ལ་དགོས། ཆོས་བཞིའི་སྐོར་ཁོང་གིས་མཛད་པའི་ལམ་མཆོག་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་དང་། ཚོགས་ཆོས་སོགས་ཀྱི་ནང་རྒྱས་པར་གསལ་ཡོད། དེ་ཙམ་མ་ཟད་དེའི་སྔོན་དུ་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་དུ་བྱོན་པའི་ཁོང་གི་བླ་མ་རྗེ་བཙུན་མི་ལ་རས་པ་དང་། ཁ་རག་སྒོམ་ཆུང་གི་ཕྱག་དཔེ་ཁག་གི་ནང་དུའང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསལ། དེ་ནི་རྗེ་བཙུན་མི་ལ་རས་པའི་ (༡༠༤༠-༡༡༢༣) གསུང་མགུར་མཛོད་ནག་མའི་ནང་དུ་"བློ་ཆོས་སུ་འགྲོ་བ་བྱིན་གྱིས་རློབས"ཞེས་དང་། དེ་བཞིན། "ཆོས་ལམ་དུ་འགྲོ་བར་བྱིན་གྱིས་རློབས"སོགས་གསུངས་པའི་སྒོ་ནས་ཆོས་བཞི་རེ་རེ་བཞིན་སྨོན་ལམ་གྱི་ཚུལ་དུ་རིམ་པ་བཞིན་སྨྲད་ཡོད་པ་དང་། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་དུ་བྱོན་པའི་བཀའ་གདམས་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཁ་རག་སྒོམ་ཆུང་གི་ཐོ་ཆོས་ནང་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་ནང་ནས་ཆོས་དང་པོ་ཆོས་ཆོས་སུ་འགྲོ་བ་ཞེས་པ་ཞིག་ཐོག་ཟིན་དུ་བྱུང་། དེ་ཡང་དེ་ཉིད་ལས"དེ་བས་ང་ལ་སྒོམ་ཞིག་ཞུས་ན་ཆོས་ཆོས་སུ་འགྲོ་བ་འོངས་ཏེ་དགོངས་པ་ཞིག་བྱུང་བས"ཞེས་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ལས་ཆོས་དང་པོ་སྟེ་ཆོས་ཆོས་སུ་འགྲོ་བ་ཞེས་བྱུང་ཡང་དེ་ཙམ་གྱིས་ཆོས་བཞི་གསུང་པའི་ཁོངས་སུ་འགྲོ་མི་འགྲོ་ནི་ཆ་མི་ཚལ་ཡང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད་པ་ནི་བདེན། ཁ་རག་སྒོམ་ཆུང་གིས་ཁ་རག་སྒོམ་ཆུང་གི་ཐོ་ཆོས་ནང་ཆོས་བཞིའི་ཐ་སྙད་བཞི་ག་སྨྲད་མེད་ཀྱང་། ཆོས་

དང་པོ་"ཚོས་ཆོས་སུ་འགྲོ་བའི་"ཐ་སྙད་སྦྱད་ཡོད། དེ་ལ་པར་མ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་འདུག་པས་ནང་དོན་གཅིག་པ་ཡིན་ཀྱང་གཅིག་གི་ནང་ཐ་སྙད་དེ་སྦྱད་མི་འདུག འོན་ཀྱང་དེ་དག་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་ཡིན་པ་གོར་མ་ཆག

དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་དང་བཅུ་གསུམ་གྱི་སྐབས།

དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་དང་བཅུ་གསུམ་གྱི་ནང་རྗེ་སྒམ་པོ་པོའི་དགོས་སློབ་དང་། ཡང་སློབ་སོགས་ཀྱིས་ཆོས་བཞི་ལ་འགྲེལ་པ་དང་། འབེལ་གཏམ་སོགས་མཛད་ཡོད་པ་ལས་ཐོག་མ་བདེ་གཤེགས་ཕག་མོ་གྲུ་པ་ (༡༡༡༠-༡༡༧༠) ནི་ཆོས་རྗེ་བླ་འོད་གཞོན་ནུའི་དངོས་སློབ་ཡིན་ལ་དེས་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་འགྲེལ་པ་"དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་མམ་སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་བློ་ལྡོག་བཞི་བསྟན་པ་"ཞེས་པ་ཞིག་མཛད་ཡོད་པ་དང་། གཞན་ཡང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་ཚོགས་ཆོས་རིན་ཆེན་གཏེར་དང་། ཚོགས་ཆོས་ཟུང་པ་སེལ་བྱེད། ཚོགས་ཆོས་མ་རིག་མུན་སེལ། ཚོགས་ཆོས་དུམ་བུ་བཅུ་གཉིས་སོགས་ཀྱི་ནང་དུའང་གསུངས་ཡོད་པ་ཙམ་མ་ཟད། ཆོས་བཞིའི་ཉམས་མགུར་ཞེས་པ་སོགས་མཛད་ནས་ཆོས་བཞིའི་ཕྲིན་ལས་རྒྱས་པར་མཛད་ཡོད། དེ་བཞིན་དུ་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་ཕེབས་པའི་ཆོས་རྗེ་བླ་འོད་གཞོན་ནུའི་དངོས་སློབ་བླ་མ་ཞང་བརྩོན་འགྲུས་གྲགས་པས་ (༡༡༢༡/༡༡༢༣-༡༡༩༣) ཀྱང་"རིན་པོ་ཆེའི་གསུང་སྒྲོས་མན་ངག་ཚིག་བཞི་པ་"ཞེས་བྱ་བ་སོགས་ཆོས་བཞི་ལ་འགྲེལ་པ་མཛད་ཡོད་ལ། གཞན་ཡང་། དུས་རབས་དེ་ཉིད་དུ་བྱུང་བའི་རྗེ་སྒམ་པོ་པའི་དངོས་སློབ་ལྷོ་ལ་ཡག་པ་བྱང་ཆུབ་དངོས་གྲུབ་ཀྱིས་"གནད་ཀྱི་གཟེར་བཞིས་བསྟན་པའི་སྒོ་བསྡུ་བའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་རྗེ་སྒམ་པོ་པའི་ཞལ་གྱི་གདམས་པ་"ཞེས་བྱ་བ་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ལ་རྩ་བ་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཞིག་དང་། དེ་ལ་འགྲེལ་པ་"ཆོས་བཞིའི་འགྲེལ་པ་སྙིང་པོ་གསལ་བའི་རྒྱན་"མཛད་ནས་ཆོས་བཞིའི་ཕྲིན་ལས་རྒྱས་པར་མཛད་ཡོད། ལྷོ་ལ་ཡག་པ་ནི་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ཐུགས་སྣང་མཛད་ནས་ཆོས་བཞི་གཞི་ལ་བྱས་ནས་རང་ཉིད་ཀྱིས་རྩ་བ་དང་། རྩ་བ་དེ་ཉིད་ལ་འགྲེལ་པ་ཧ་ཅང་རྒྱས་པ་སོགས་མཛད་ཡོད་པས་ཆོས་བཞི་ལ་མཛད་རྗེས་བླ་ན་མཐོ་བ་ཞིག་ཡིན།

རྗེ་སྒམ་པོ་པའི་དངོས་སློབ་སྒོམ་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་སྙིང་པོས་ (༡༡༡༨-༡༡༨༩) "སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་རིམ་ཕྱེད་བཅས་ཤློ་ཀ་བཅུ་གཉིས་པའི་འགྲེལ་པ་མདོར་བསྡུས་པ་"ཞེས་པ་མཛད་ནས་ཆོས་བཞིའི་མཛད་ཕྲིན་རྒྱས་པར་བྱས་པ་དང་། འབྲི་གུང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་སྲོལ་འབྱེད་སྐྱོབ་པ་

འཇིག་རྟེན་གསུམ་མགོན་ (༡༡༤༣ ༡༢༡༧) གྱིས་བདེ་གཤེགས་ཕག་མོ་གྲུ་པའི་སྐུ་མདུན་ནས་ཆོས་བཞི་སོགས་གདམས་པ་ཡོངས་རྫོགས་གསན་ནས་ཁོང་ཉིད་ཀྱིས་"དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་འགྲེལ་པ་དོན་གསལ་"དང་། ཚོགས་ཆོས་ཆ་ལྔ་མ་སོགས་ཀྱི་ནང་དུའང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་མང་དུ་གསུངས་ཡོད།

གཞན་ཡང་། དུས་རབས་དེ་ཉིད་དུ་བྱོན་པའི་བདེ་གཤེགས་ཕག་མོ་གྲུ་པའི་དངོས་སློབ་སྟག་ལུང་ཐང་པ་བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ (༡༡༤༢-༡༢༡༠) གྱིས་མཛད་པའི་ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་པོད་ཀ་པར་བཞུགས་པའི་"བདེ་བར་གཤེགས་པ་སྟག་ལུང་ཐང་པའི་གདམས་ངག་"ཞེས་པ་དང་། "བདེ་བར་གཤེགས་པ་ཕག་མོ་གྲུ་པའི་གསུང་སྒྲོས་ལ་བརྟེན་ནས་གསུངས་པའི་དཔལ་སྟག་ལུང་ཐང་པས་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་ལ་གདམས་པ་"ཞེས་བྱ་བའི་ནང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསུངས་ནས་དེའི་ཕྱིན་ལས་རྒྱས་པར་བྱས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་སྟག་ལུང་པ་སངས་རྒྱས་དབོན་གྲགས་པ་དཔལ་ (༡༢༥༡-༡༢༨༦) གྱིས་"སྤྱིན་ཡིག་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་གཞན་ཕན་འོད་ཟེར་"གྱི་ནང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད་ལ། དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་དང་བཅུ་གསུམ་གྱི་ནང་བྱོན་པའི་གཡའ་བཟང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་སྨོན་ལམ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་"ཁྲིད་ཀྱི་རྒྱབ་ཆོས་ཆོས་ཀུན་གསལ་བའི་མེ་ལོང་"ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་བཞིའི་འགྲེལ་པ་འཁྲིད་ཞིག་མཛད་ཡོད།

དེ་བཞིན་གླིང་རས་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་བསྟན་པའི་སྲོལ་འབྱེད་གྲུབ་ཐོབ་གླིང་ཆེན་རས་པ་ (༡༡༢༨-༡༡༨༨) སྔོ་ཚུ་བོ་གཙང་འི་ཚུ་རོལ་ན་རྟོགས་པ་འགྲན་ཟླ་མེད་པ་ཡིན་པར་བདེ་གཤེགས་ཕག་མོ་གྲུ་པས་ཚོགས་ཀྱི་དབུས་སུ་བསྔགས་པ་བཞིན་ཀུན་མཁྱེན་པདྨ་དཀར་པོས་མཛད་པའི་ཁོང་གི་བསྟོད་པ་ལས་ཀྱང་། "ཙ་བོ་གཙང་འི་ཕ་རོལ་ན། །ས་ར་ཧ་དང་ཚུ་རོལ་ན། །རྟོགས་པ་མཐོ་བའི་གྲགས་སྙན་གྱིས། །ས་གསུམ་ཁྱབ་པར་ཁྱུར་ལ་འདུད། །"[1] ཅེས་གསུངས་པ་དེ་ལྟ་བུའི་སྐྱེས་བུ་དེ་དང་། ཕྱིས་སུ་ཁོང་གི་སློབ་མའི་གཙོ་བོ་འགྲོ་མགོན་གཙང་པ་རྒྱ་རས། (༡༡༦༡-༡༢༡༡) དེའི་སློབ་མ་རྒྱལ་བ་ལོ་རས་པ་ (༡༡༨༧-༡༢༥༠)དང་། རྒྱལ་བ་རྒོད་ཚང་པ། (༡༡༨༩/༡༡༩༨-༡༢༥༨) སོགས་དང་། གཞན་ཡང་། གྲུབ་ཆེན་ཀརྨ་པཀྴི། (༡༢༠༦-༡༢༠༨ ༡༢༢༣) ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེ་ (༡༢༨༤-༡༣༣༩) སོགས་ཀྱིས་ཆོས་བཞི་ལ་འགྲེལ་པ་རྒྱས་བསྡུས་ཅི་རིགས་པ་མཛད་ནས་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་དང་བཅུ་གསུམ་པའི་ནང་ཆོས་བཞིའི་མཛད་འཕྲིན་ལས་ཕྱོགས་མཐར་རྒྱས་པ་མཛད་ཡོད།

1. ཞལ་འདོན་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བདེ་ནས་བདེ་བར་འགྲོད་པའི་ཐེམ་སྐས། ཤོག་༩༩།

དུས་རབས་བཅུ་བཞི་དང་བཅོ་ལྔའི་སྐབས།

དུས་རབས་བཅུ་བཞི་དང་། བཅོ་ལྔའི་ནང་བྱོན་པའི་མཁས་པ་ཁག་གི་ནང་ནས་རྒྱལ་བ་ཀློང་ཆེན་རབ་འབྱམས་ཀྱིས་(༡༣༠༨-༡༣༦༤)དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ལ་འགྲེལ་པ་"ཆོས་བཞི་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲེང་བ་"ཞེས་བྱ་བ་ངོས་ཤོག་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ཡོད་པ་ཞིག་མཛད་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་དྭགས་པོ་བཀྲིས་རྣམ་རྒྱལ་ (༡༣༩༩-༡༤༥༨) གྱིས་"ཆོས་བཞི་ལམ་རིམ་གྱི་སྒྲོན་ལམ་"ཞེས་པ་ཞིག་མཛད་ཡོད། རྒྱལ་དབང་རྗེ་ཀུན་དགའ་དཔལ་འབྱོར་ (༡༤༢༨-༡༤༧༦) གྱིས་"ཟབ་དོན་དགོངས་པའི་གཏེར་མཛོད་གྲུབ་པའི་ཤིང་རྟ་"ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་བཞིའི་འགྲེལ་པ་གཞན་དང་རྩ་ནས་མི་འདྲ་བ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རིམ་པ་གསུམ་དང་། ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་གསུང་འབུམ་ཁག་དང་། དེ་བཞིན་རྗེ་མི་ལའི་ལྷ་མགུར་དང་བཅས་རིམ་པས་སྦྱར་ནས་བཀྲལ་བ་ངོ་མཚར་ཅན་ཞིག་མཆིས།

གཞན་ཡང་། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་ལམ་རིམ་སྙིང་པོ་ཞེན་པ་བཞི་བྲལ་དང་། འགྲོ་མགོན་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ལམ་རིམ་སྙིང་པོ་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ནི་སྔ་དེང་གི་མཁས་གྲུབ་དུ་མས་ཕན་ཚུན་སྦྱར་ནས་འཆད་པའི་སྐབས་མང་དུ་སྣང་ལ། དེ་ཡང་དགག་ཕྱོགས་ནས་ཞེན་པ་བཞི་བྲལ་དང་སྒྲུབ་ཕྱོགས་ནས་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་སྦྱར་ནས་གསུངས་པ་ནི་ཀུན་མཁྱེན་ཆེན་པོ་གོ་བོ་རབ་འབྱམས་པས། (༡༤༢༩-༡༤༨༩) "ཚེ་འདི་ལ་ཞེན་པ་དང་བྲལ་ནས་བློ་ཆོས་སུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པ་དང་། འཁོར་བ་ལ་ཞེན་པ་དང་བྲལ་ནས་ཆོས་ལམ་དུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པ་དང་། བདག་དོན་ལ་ཞེན་པ་དང་བྲལ་ནས་ལམ་འཁྲུལ་པ་སེལ་བར་བྱེད་པ་དང་། མཐའ་བཞིར་ཞེན་པ་དང་བྲལ་ནས་འཁྲུལ་པ་ཡེ་ཤེས་སུ་འཆར་བར་བྱེད་པ་དང་བཞི། "[2] ཞེས་གསུངས་པ་དང་། དེ་ཡང་དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པའི་ནང་ཕེབས་པའི་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་མཁས་པ་ནམ་མཁའི་སྐར་ཚོགས་ལྟ་བུ་ཡོད་པའི་ནང་ནས་ཉི་ཟླ་ལྟ་བུ་གོ་ཤཱག་གཉིས་སྟེ། ཀུན་མཁྱེན་གོ་བོ་རབ་འབྱམས་པ་དང་། པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན་ (༡༤༢༨-༡༥༠༧) གཉིས་ཀས་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད་པ་དེ་ཡང་། ཀུན་མཁྱེན་གོ་རམས་པས་"བློ་སྦྱོང་ཞེན་པ་བཞི་བྲལ་གྱི་ཁྲིད་ཡིག་ཟབ་དོན་གནད་ཀྱི་ལྡེའུ་མིག "[3]ཅེས་པའི་ནང་གོང་དུ་སྨོས་པ་བཞིན་དགག་ཕྱོགས་ནས་ཞེན་པ་བཞི་བྲལ་དང་། སྒྲུབ་ཕྱོགས་ནས་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་གསུངས་ཡོད། གཉིས་པ་པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན་གྱིས་མཛད་པའི་"གྲུབ་ཐོབ་ཆུ་འཕུར་བའི་

2. ཀུན་མཁྱེན་གོ་རམས་པ་བསོད་ནམས་སེང་གེ། བུདྡྷ་དྲ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:MW1PD 1725, ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་ཀུན་མཁྱེན་བླ་མ་ཆེན་པོའི་གསུང་འབུམ། པོད། ༧། བློ་སྦྱོང་ཞེན་པ་བཞི་བྲལ་གྱི་ཁྲིད་ཡིག་ཟབ་དོན་གནད་ཀྱི་ལྡེའུ་མིག ཤོག ༥༥༢-༥༥༣

3. བུདྡྷ་དྲ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:MW1PD 1725, ཤོག ༥47

བསྟོད་པའི་”ནང་། “གང་བློ་ཆོས་སུ་འགྲོ་བའི་གདམས་པ་ཡིས། །” ཞེས་དང་། “དམ་ཆོས་ལམ་དུ་འགྲོ་བའི་གདམས་པ་ཡིས། །”[4] ཞེས་དང་། “ཐར་ལམ་འཁྲུལ་པ་སེལ་བའི་གདམས་པ་ཡིས། །” ཞེས་དང་། “འཁྲུལ་སྣང་ཡེ་ཤེས་འཆར་བའི་གདམས་པ་ཡིས། །” ཞེས་གསུངས་པས་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་རྒྱས་པར་གསུངས། དེ་བཞིན་གཞན་ཡང་། ཀརྨ་པ་ལྔ་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། (༡༣༨༤-༡༤༡༥) རྒྱ་སེ་རྟོགས་ལྡན་རིན་པོ་ཆེ། (༡༣༨༦-༡༤༢༨) ཀརྨ་པ་ཆོས་གྲགས་རྒྱ་མཚོ། (༡༤༥༤-༡༥༠༦) འབྲུག་སྨྱོན་ཀུན་དགའ་ལེགས་པ། (༡༤༥༥-༡༥༢༨) ཞྭ་དམར་ཆོས་གྲགས་ཡེ་ཤེས། (༡༤༥༣-༡༥༢༤) འགོས་ལོ་གཞོན་ནུ་དཔལ། (༡༣༩༢-༡༤༨༡) སོགས་ཀྱིས་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད་པ་རང་རང་གི་གསུང་འབུམ་ནང་གསལ་བས་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་དང་བཅོ་ལྔའི་ནང་དུའང་ཆོས་བཞི་ལ་འགྲེལ་པ་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་མཛད་པར་སྣང་ངོ་། །

དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་ནས་ཉི་ཤུའི་བར།

དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་ནས་ཉི་ཤུའི་བར་དུ་གངས་ཅན་ཁ་བའི་ལྗོངས་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་བཞི་ལ་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད་མེད་དམ་སྙམ་ན། མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་། ཟུར་མང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་བླ་བརྒྱུད་དུ་བཞུགས་པའི་ཟུར་མང་དྲུང་པ་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་ (༡༥༦༧-༡༦༢༩) གྱིས་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད་པ་ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་ནང་གསལ་བ་དང་། ཀུན་མཁྱེན་པདྨ་དཀར་པོས་ (༡༥༢༧-༡༥༩༦) མཉམ་མེད་དྭགས་པོའི་གསུང་“ལམ་མཆོག་རིན་པོ་ཆེ་ཕྲེང་བ་”ཞེས་པ་ལ་འགྲེལ་པ་རྒྱས་པ་“དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་རྣམ་བཤད་སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་ཉིན་མོར་བྱེད་པ་”ཞེས་པ་ཞིག་དང་། དེའི་སྙིང་པོ་ཚུར་བསྡུས་པ་“སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་གྱི་མཆོག་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲེང་བ་”ཞེས་བྱ་བ་གཉིས་མཛད་ནས་ཆོས་བཞིའི་ཕྲིན་ལས་རྒྱས་པར་བྱས་ཡོད།

དུས་རབས་བཅུ་བདུན་དང་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་མཚམས་སུ་བྱུང་བའི་ལོ་ཆེན་དྷརྨ་ཤྲཱི་ (༡༦༥༤-༡༧༡༨) “ཞི་བྱེད་ཀྱི་ཁྲིད་ཡིག་”ནང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད། དེ་བཞིན་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་མཇུག་ནས་བཅོ་བརྒྱད་པའི་སྨད་ཀྱི་བར་བྱུང་བའི་ཀཿཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུས་ (༡༦༩༨-༡༧༥༥) ཀྱང་“བླ་སྒྲུབ་ཀྱི་དམིགས་པའི་ཆང་གྲངས་འཛིན་ཚུལ་པདྨའི་ཕྲེང་བ་”ནང་ཆོས་བཞི་དམིགས་པའི་ཆང་གྲངས་དང་སྦྲུར་ནས་ངོས་ཤོག་བཅུ་ཡས་མས་གསུངས་ཡོད། དེ་ལས་

4. པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན། བུདྡྷ་དྲ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:MW 23200 གསེར་མདོག་པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན་གྱི་གསུང་འབུམ། པོད། མ། གྲུབ་ཐོབ་ཆུ་འཕྱུར་བའི་བསྟོད་པ། ཤོག ༢༨༠ Delhi: Jayyed Press, India, 1995

ཟུར་ཙམ་ཞིག་བརྗོད་ན་དེ་ཉིད་ལས་“དེ་ལྟར་བླ་སྒྲུབ་ཀྱི་སྒྱུར་དངོས་རྗེས་གསུམ་གྱི་དམིགས་པའི་རྐང་ལ་ཆོས་བཞིའི་དང་པོར་དམིགས་རྐང་བཞི། གཉིས་པར་ཉི་ཤུ། གསུམ་པར་བཞི་བཅུ་ཞེ་བཞི། བཞི་པར་རྩ་བ་གསུམ་ཡན་ལག་བདུན་ཏེ་དམིགས་རྐང་བདུན་ཅུ་རྩ་བརྒྱད་ཐམ་པའོ། ། ” ཞེས་གསུངས།

རྒྱལ་བ་རྗེ་ནང་པའི་གདན་རབས་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་པ་རྗེ་བཙུན་ཀུན་དགའ་གྲོལ་མཆོག་(༡༥༠༧-༡༥༦༥/༦) གིས་བསྒྲིགས་པའི་“ཟབ་ཁྲིད་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཀྱི་ཡི་གེ་”ཞེས་པའི་ནང་། “ནམ་འཆི་ཆ་མེད་བསམ། འཆི་རྐྱེན་མང་བར་བསམ། འཆི་བ་ལ་ཅིས་ཀྱང་མི་ཕན་པར་བསམ་པ་དང་གསུམ་གྱིས་སྙིང་ནས་ཆོས་བྱེད་འདོད་ཅིག་སྐྱེས་ཏེ། བློ་ཆོས་སུ་སོང་བའི་ཁྲིད་འགོ་འཛིན། ”[5] ཞེས་དང་། “འཁོར་ལོས་བསྒྱུར་རྒྱལ་ཐོབ་ཀྱང་མཐར་འཆི་ཞིང་འཇིག་སྡུག་བསྔལ་ལས་མ་འདས་སྙམ་དུ་བསམ་པས་ཆོས་ལམ་དུ་འགྲོ། ”[6] ཞེས་དང་། “སེམས་ཅན་རེ་རེས་ཀྱང་ཕ་མ་མ་བྱས་པ་མེད་པས་འདི་རྣམས་བདེ་བའི་མཆོག་སངས་རྒྱས་ཐོབ་ན་བདག་བསྐལ་པ་ནས་བསྐལ་པའི་བར་དམྱལ་བར་སྐྱེས་ཀྱང་སྣ་སྙམ་པའི་བློ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་སྐྱེས་ནན་ཏན་དུ་བསྒོམས་པས་ལམ་གྱི་འཁྲུལ་པ་སེལ་བ་ཡིན་ནོ། ”[7] ། ཞེས་དང་། “དེས་ན་འདས་པ་ལ་སེམས་མི་འཇུག ། མ་འོངས་པ་ལ་སེམས་མི་གཞུག ། ད་ལྟ་བ་ལ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མི་གཞུག་པར་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྤྲོས་བྲལ་དུ་ངེས་པར་བྱས་ན། འཁྲུལ་སྣང་ཡེ་ཤེས་སུ་ཤར་ནས་སངས་རྒྱ་བ་ཡིན་གསུངས། ”[8] ཞེས་སོགས་གསུངས་པས་རྒྱལ་བ་ཇོ་ནང་གི་ནང་དུའང་ཆོས་བཞིའི་ཁྲིད་ལས་རྒྱས་ཡོད་པ་མངོན་ཐུབ་བོ། །

ཚིག་ཟིན་དུ་ཆོས་བཞི་མ་བསྟན་པར་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཆོས་བཞི་བསྟན་པའི་གསུང་འབུམ་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་མཁས་པའི་ཁྲོད་མང་དུ་མཆིས་ཀྱང་ཚིག་ཟིན་དུ་ཆོས་བཞི་བསྟན་པའི་ཐོག་ནས་འགྲེལ་བརྗོད་གནང་མཁན་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་དང་བཅུ་བདུན་པའི་ནང་བྱོན་པའི་པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ (༡༥༧༠-༡༦༦༢) ཉིད་ལས་ད་བར་ཕོ་བོར་རྙེད་སོན་མ་བྱུང་། ཁོང་གིས་ཆོས་བཞི་ལ་འགྲེལ་བཤད་“དགེ་ལྡན་བཀའ་བརྒྱུད་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་སྲོལ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་

5. ཀུན་དགའ་གྲོལ་མཆོག བྱཱཧྣ་དྲ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr: W 20877 གདམས་ངག་མཛོད། པོད། ཚ། ཟབ་ཁྲིད་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཀྱི་ཡི་གེ། ཤོག ༡༢༨

6. ཤོག ༡༢༨

7. ཤོག ༡༢༩

8. ཤོག ༡༢༩

པོའི་རྩ་བ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ཡང་གསལ་སྒྲོན་མེ་"ཞེས་པ་རྒྱས་པ་ཞིག་མཛད་ཡོད། དེར་"རྗེ་བཙུན་གྱི་རྗེས་འཇུག་གི་གཙོ་བོ་བཀའ་ཕྱག་ཆུ་བོ་གཉིས་འདྲེས་ཀྱི་སྲོལ་འབྱེད་དྭགས་པོ་རིན་པོ་ཆེས་ཀྱང་། དྭགས་པོ་ཆོས་བཞིར་གྲགས་པར། བློ་ཆོས་སུ་འགྲོ་བ། ཆོས་ལམ་དུ་ལོངས་པ། ལམ་འཁྲུལ་པ་སེལ་བ། འཁྲུལ་པ་ཡེ་ཤེས་སུ་འཆར་བ་བཞི་པོའི་རྒྱས་བཤད་བཀའ་གདམས་བློ་སྦྱོང་བཞིན་ཡིན་ནོ། །"[9] ཞེས་གསུངས་པས་དེ་ལས་ཆོས་བཞི་བསྟན་པ་གསལ་ལོ། །

གཞན་ཡང་འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བརྩེ་དབང་པོས་ (༡༨༢༠-༡༨༩༢) མཛད་པའི་"ཀུན་མཁྱེན་བོ་དོང་པའི་ལུགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་སྦྱོར་དང་ཟབ་གསལ་དབྱེར་མེད་ཟུང་དུ་འཇུག་པའི་སྔོན་འགྲོའི་ངག་འདོན་མ་རིག་མུན་སེལ་"དང་། "ཀུན་མཁྱེན་བོ་དོང་པའི་ལུགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ཁྲིད་ཡིག་གྲུབ་པའི་ཞལ་ལུང་བདུད་རྩིའི་སྙིང་པོ་"ཡི་ནང་དུ་ཡང་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་ཞིབ་པར་གསུངས་ཡོད། དེ་བཞིན་དུས་རབས་བཅུ་དགུའི་ནང་རི་བོ་རྗེ་དྲུང་བྱམས་པ་འབྱུང་གནས་ (༡༨༥༦-༡༩༢༢) ཀྱིས་"འཇམ་མགོན་རྗེ་རྗེ་འཆང་བློ་གྲོས་འཐའ་ཡས་ལ་གསོལ་འདེབས་པ་བྱིན་རླབས་སྤྲིན་ཕུང་"ནང་དུའང་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་གསོལ་འདེབས་དང་འབྲེལ་ནས་གསུངས་ཡོད་པ་དང་། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་ནང་དིལ་མགོ་མཁྱེན་བརྩེ་རིན་པ་ཆེས་(༡༩༡༠-༡༩༩༡) ཀྱང་"ཆོས་བཞིའི་གསོལ་འདེབས་རིན་ཆེན་སྙིང་པོ་"ཞེས་ཚིག་རྐང་དགུ་མ་ཅན་ཞིག་མཛད་ཡོད།

གཞན་ཡང་། དུས་རབས་འདིའི་མཚམས་འདིར་ཀཾ་ཚང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་ཆོས་རྗེ་ཀརྨ་ཕྲིན་ལས་པ། (༡༤༥༦-༡༥༣༩) ཀརྨ་མཐོང་བ་དོན་ལྡན། (༡༤༡༦-༡༤༥༣) ལོ་ཆེན་དྷརྨ་ཤྲི། (༡༦༥༤-༡༧༡༧/༡༧༡༨) ཀརྨ་པ་ཆོས་གྲགས་རྒྱ་མཚོ། (༡༤༥༤-༡༥༠༦) ཞྭ་དམར་དཀོན་མཆོག་ཡན་ལག(༡༥༢༥-༡༥༨༣) ནཱ་ག་ཨ་སྱེའམ་ཀརྨ་ཆགས་མེད། (༡༦༡༣-༡༦༧༨) ཀརྨའི་མཁན་པོ་རིན་ཆེན་དར་རྒྱས། (༡༨༣༥-) མི་ཕམ་འཇམ་དཔལ་དཔའ་བོ་(༡༧༢༠-༡༧༨༠)དང་། རྒྱལ་དབང་འབྲུག་པ་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་ཀུན་གཟིགས་ཆོས་ཀྱི་སྣང་བ། (༡༧༦༨-༡༨༢༢) རྗེ་ལུང་རིག་གླིང་པ། (༡༨༣༧-) འཇམ་མགོན་བློ་གྲོས་མཐའ་ཡས། (༡༨༡༣-༡༨༩༩) ཀརྨ་ངེས་དོན་ཆོས་ཀྱི་བློ་གྲོས། (༡༩༦༢-) ཀརྨ་མཁའ་ཁྱབ་རྡོ་རྗེ། (༡༨༧༠-༡༩༢༡) རྗེ་བསྟན་འཛིན་དོན་གྲུབ། (༡༩༦༢-) རྗོར་སློབ་བསྟན་དགའ་རིན་པོ་ཆེ། སྐྱབས་རྗེ་ཁྲ་འགུ་རིན་པོ་ཆེ། སོགས་ཀྱིས་ཆོས་བཞིའི་འགྲེལ་པ་མང་དུ་མཛད་ཡོད་ནའང་དེ་དག་གི་ཞིབ་ཕྲ་ཡིག་ཚོགས་ལ་

9. པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན། བུདྡྷ་ད་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:W 23605 གདམས་ངག་མཛོད། པོད། ང་། དགེ་ལྡན་བཀའ་བརྒྱུད་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་སྲོལ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའི་རྩ་བ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ཡང་གསལ་སྒྲོན་མེ། ཤོག ༥༠༣

འཇིགས་ནས་འདིར་མ་སྨྲས་སོ། །

ད་ལྟ་འཚོ་ཞིང་བཞུགས་པའི་མཁས་གྲུབ་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་ཆེ་ཕྲ།

ད་ལྟ་འཚོ་ཞིང་བཞུགས་པའི་མཁས་གྲུབ་དུ་མ་ཞིག་གིས་ཆོས་བཞིའི་སྐོར་ལ་འགྲེལ་པ་ཆེ་ཕྲ་འདྲ་མིན་མཛད་ཡོད་མོད་ཀྱང་། ཁོ་བོར་རྙེད་སོན་བྱུང་བ་ནི། [༤]སྐྱབས་རྗེ་སངས་རྒྱས་མཉན་པ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་མཛད་པའི་"ཆེན་པོ་གཞན་སྟོང་གི་ལྟ་བ་དང་འབྲེལ་བའི་ཕྱག་ཆེན་སྔོན་ལམ་གྱི་རྣམ་བཤད་ངེས་དོན་དབྱིངས་ཀྱི་རོལ་མོ། "དང་། "དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་གདམས་པ་ཚིགས་སུ་བཅད་དུ་བསྡེབས་པ་མན་ངག་བླ་མའི་ཞལ་ཆབ་ཅེས་བྱ་བ"གཉིས་མཛད་ཡོད་པ་དང་། འཚོ་ཞིང་བཞུགས་པ་འཇིགས་སྐར་མཁན་རིན་པོ་ཆེ་ཕྲིན་ལས་རྡོ་རྗེ་ཞལ་སྔ་ནས་"ཆོས་བཞི་ཐར་རྒྱན་གཞུང་དང་སྦྱར་ནས་བཤད་པ"ཞེས་པ་ཞིག་མཛད་ཡོད་འདུག་པས་དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞིའི་འགྲེལ་པ་ཉམས་སུ་ལེན་བདེ་བ་ཞིག་གདའ་འོ། །

མཐའ་སྡོམ།

དྭགས་པོའི་ཆོས་བཞི་ནི་སྤྱིར་བཀའ་ཕྱག་ཆུ་བོ་གཅིག་འདྲེས་ཀྱི་སྲོལ་གཏོད་པ་པོ་ཆོས་རྗེ་དྭགས་པོ་ལྷ་རྗེས་སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་རིམ་དང་གདམས་ངག་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཟུང་དུ་འབྲེལ་ནས་ཉམས་སུ་བླངས་བདེ་བའི་ཕྱིར་མཛད་པའི་ལམ་རིམ་གྱི་སྡོམ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། ཆོས་བཞིའི་ཐ་སྙད་དེ་ཉིད་རྗེ་སྒམ་པོ་པའི་སྔོན་དུ་ཡོད་ཀྱང་ཆོས་རྗེ་ཉིད་ནས་དར་ཁྱབ་ཕྱིན་ཡོད་པ་མ་ཟད། དེ་ཉིད་རྗེ་བཙུན་མི་ལ་རས་པ་ནས་བརྒྱུད་པ་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ནང་གསེས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ལའང་མཁས་པ་སྔ་མ་ཚོས་སྤྱོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་སྣང་བ་མ་ཟད། དགོངས་པ་འགྲེལ་ཚུལ་ལའང་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བ་སྣང་དུ་འདུག དེའི་མཛད་འཕྲིན་ནི་རྙིང་མ་དང་། བཀའ་བརྒྱུད། ས་སྐྱ། བཀའ་གདམས། ཇོ་ནང་། དགེ་ལུགས་སོགས་ཆོས་བརྒྱུད་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་ཆོས་རྗེ་དྭགས་པོ་རིན་པོ་ཆེས་ཆོས་དེ་ཉིད་མཛད་པ་ནས་བཟུང་དུས་ད་ལྟའི་བར་འགྲེལ་པ་དང་། འགྲེལ་ཆུང་། སྔོན་ནམ། གསོལ་འདེབས། ལམ་རིམ། བློ་སྦྱོང་སོགས་ལ་སྦྱར་ནས་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་འགྲེལ་བརྗོད་མཁན་པོ་རིམ་པར་བྱུང་འདུག དེ་ནི་ལམ་རིམ་ཉམས་སུ་བཞེས་མཁན་གྱི་གང་ཟག་གཅིག་གིས་ངེས་པར་དུ་སློབ་སྦྱོང་མཛད་དེ། ཉམས་སུ་ལེན་དགོས་པའི་རྒྱལ་བའི་མདོ་སྔགས་གཞུང་ལུགས་ཀུན་གྱི་སྡོམ་

ཚོག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་ངེས་པར་དུ་རིས་མེད་སྐྱེས་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱན་རས་གཡོ་བར་མཛད་དགོས་པ་ཞིག་གོ །

ལུང་འདྲེན་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་ཐོ་གཞུང་།

ཞལ་འདོན་ཕྱོགས་བསྡེབས་བདེ་ནས་བདེ་བར་འགྲོད་པའི་ཐེམ་སྐས། Darjeeling: KARGYUD SUNGRAB NYAMSO KHANG, Thupten Sangag Choling Monastery, West Point, Dali, Tenzin Norgye Road, INDIA

དྭགས་པོའི་ཚོས་བཞིའི་རྣམ་གཞག་ཕྱོགས་སྒྲིག་དྭགས་བརྒྱུད་བང་མཛོད། Kathmandu: Benchen Lekshe Gyunkyong Khang Library Swayambhu–15, Chhauni Hospital Road 497 P.O. Box 2072, NEPAL 2023

མི་ལ་རས་པ། བུདྡྷ་དྷ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:w 30541, གཙྪ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེའི་གསུང་འབུམ། རྣལ་འབྱོར་གྱི་དབང་ཕྱུག་མི་ལ་བཞད་པ་རྡོ་རྗེའི་གསུང་མགུར་མཛོད་ནག་མ་ཞེས་པ་གཙྪ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བཀོད་པ།

ཀུན་མཁྱེན་གོ་རམས་པ་བསོད་ནམས་སེངྒེ། བུདྡྷ་དྷ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:MW1PD1725, ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་ཀུན་མཁྱེན་བླ་མ་ཆེན་པོའི་གསུང་འབུམ། པོད། ཏ། བློ་སྦྱོང་ཞེན་པ་བཞི་བྲལ་གྱི་ཁྲིད་ཡིག་ཟབ་དོན་གནད་ཀྱི་ལྡེའུ་མིག

པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན། བུདྡྷ་དྷ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:MW23200 གསེར་མདོག་པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན་གྱི་གསུང་འབུམ། པོད། མ། གྲུབ་ཐོབ་ཚུ་འཕུར་བའི་བསྟོད་པ། Delhi: Jayyed Press, India, 1995

ཀུན་དགའ་གྲོལ་མཆོག བུདྡྷ་དྷ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:W20877 གདམས་ངག་མཛོད། པོད། ཚ། ཟབ་ཁྲིད་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཀྱི་ཡི་གེ།

པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན། བུདྡྷ་དྷ་ཐོག་དཔེ་མཛོད་ཀྱི་ཨང་། bdr:W 23605 གདམས་ངག་མཛོད། པོད། ང་། དགེ་ལྡན་བཀའ་བརྒྱུད་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་སྲོལ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོའི་རྩ་བ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ཡང་གསལ་སྒྲོན་མེ།

བོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་གི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་གླེང་བ།

བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ།

བོད་བཙན་པོའི་སྐབས་སུ་བཀའ་བསྟན་དུ་མའི་ཁྲོད་ནང་བསྟན་སྐྱེས་རབས་དང་རྟོགས་བརྗོད་འགོར་ཆེན་ཞིག་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཕྱིས་བྱུང་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དུས་ནས་དུས་སུ་རྒྱ་གར་གྱི་སྟོན་དག་པ་གྲགས་ཅན་དག་གིས་བརྩམས་པའི་སྐྱེས་རབས་དང་རྟོགས་བརྗོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཡོད་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་བསྒྱུར་ཞུས་སོགས་ཀྱང་མཛད་ཡོད། བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་དུ་ཡོད་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཉམས་ཀྱིས་ཕྱུག་པའི་སྟོན་དག་གི་བརྩམས་ཆོས་འདི་དག་གིས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ལ་འཆང་སྟེར་མེད་ལམ་གསར་ཞིག་བཏོད་དེ། རིམ་བཞིན་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་རང་གི་སྨྱུག་ཁ་ལས་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་གི་གླེགས་བམ་མང་པོ་ཞིག་འབྲུངས་ཡོད། བོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་འདིའང་སྔེ་ཚན་འགར་དབྱེ་ཆོག་པར་སྣང་། མདོ་སྡེ་ཁག་ལས་བཏུས་ཏེ་གསར་རྩོམ་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས། དཔེར་ན། བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གྱི་སྐྱེས་རབས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་ལྟ་བུ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བཞིན་དུ་བརྩམས་པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོའི་སྐྱེས་རབས། དཔེར་ན། བཀའ་གདམས་བུ་ཆོས་དང་འགྲོ་མགོན་ཕག་མོ་གྲུ་པའི་སྐྱེས་རབས་ལྟ་བུ། གཞན་ཡང་སྐྱེས་རབས་བསྡུས་དོན་དང་གསོལ་འདེབས་ཀྱི་རིགས་ལྟར་ཡིན་པས། འདིར་གྲུས་པས་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་གི་ཐོག་མའི་དུས་རབས་ཞེས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་སྐྱེས་རབས་བརྩམས་ཆོས་སྔ་དར་འགའ་གཞིར་བཞག་སྟེ་དག་གི་ཁྱད་ཆོས་མདོར་ཙམ་གླེང་བར་འདོད།།

བོད་དུ་དར་བའི་སྐྱེས་རབས་འབྲི་རྩལ།

བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་མང་པོ་ཞིག་ལ་རྒྱ་གར་སྐྱེས་རབས་དང་རྟོགས་བརྗོད་རྩོམ་རིག་གིས་ཤན་ཤུགས་ཆེ་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། བོད་དུ་སྐྱེས་རབས་འབྲི་རྩལ་དར་བ་ལའང་རིགས་འགར་དབྱེ་ཆོག་པར་སྣང་ངེ། གཅིག བཀའ་བསྟན་ཁྲོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྣམས་གཞིར་བཟུང་སྟེ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་དང་། གཉིས། རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པ་ཚོས་

མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་དང་སོ་ལྔ་ལྔ་བུའི་བསྡུས་དོན་དང་དོན་འགྲེལ་སོགས་ཁ་གྲངས་ཡོངས་བ་ཞིག་ཀྱང་མཛད་ཡོད་པ། གསུམ། བོད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་སྐྱེས་ཆེན་མང་པོ་ཞིག་གིས་གྲུབ་མཐའི་ལར་ཞེན་ཙམ་མ་ཡིན་པར་བླ་མར་རྩེ་གཅིག་པའི་དད་པའི་དབང་གིས་རང་རང་སོ་སོའི་བླ་རྒྱུད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྣམ་ཐར་དང་། མཁས་གྲུབ་ལ་ལ་ཞིག་ལ་རང་ཉིད་ཀྱི་གྲུབ་པའི་ཉམས་སྣང་དུ་ཤར་བའི་སྐྱེས་རབས་རྣམ་ཐར་འབྲི་བའི་སྲོལ་ཞིག་ཀྱང་དར་བར་སྣང་། མདོ་རྒྱུད་བསྟན་བཅོས་མང་པོའི་ནང་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་བླ་མ་ལ་སངས་རྒྱས་དངོས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དགོས་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། བླ་མ་མེད་པའི་སྔོན་རོལ་ན་སངས་རྒྱས་བྱ་བའི་མིང་ཡང་མེད་ཅེས་རང་ཉིད་ཀྱི་བླ་མ་ནི་རང་ཉིད་འཁོར་བ་དང་ངན་སོང་གི་འདམ་ལས་འདྲེན་མཁན་གྱི་སྒྲོན་མེ་ལྟ་བུ་ཞིག་གི་ངོ་བོར་དང་པ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་ཡོད་པའི་དབང་གིས་བོད་དུ་བླ་མའི་སྐྱེས་རབས་རྣམ་ཐར་དང་འབྲུངས་རབས་སོགས་གྲངས་ལས་འདས་པ་ཞིག་བྱུང་། བཞི། དེ་བཞིན་སྟོན་པའི་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་ཅན་གྱི་ཟློས་གར་རྣམ་ཐར་བཅས་སྤྱི་ཡོངས་ནས་བོད་དུ་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་དར་ཚུལ་ལ་དཔྱེ་བ་བཞི་རུ་འབྱེད་ཆོག་པ་ལས་སྐབས་དོན་དང་པོ་དང་གཉིས་པའི་སྐོར་ནས་གླེང་བར་བྱའོ། །

བོད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྩམས་ཚོས།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱུད་སོ་སོའི་བླ་མ་མཁས་གྲུབ་དམ་པ་རྣམས་དང་དེ་དག་གི་སྐལ་ལྡན་འདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་བརྩམས་ཆོས་སྣ་མང་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་དག་ལས་ཆེས་ཐོག་མ་ནི་འབྲོམ་སྟོན་པ་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བཀའ་གདམས་བུ་ཆོས་ཡིན་པར་སྣང་ལ། ཚ་རིས་སྐལ་བཟང་ཐོགས་མེད་ལྟར་ན་ཇོ་བོ་རྗེ་དགུང་ལོ་རེ་དགུ་བཞེས་པའི་ལྕགས་ཕོ་སྟག་སྟེ་སྤྱི་ལོ ༡༠༥༠ ལོར་ཡེར་པ་ལྷ་རིའི་མགུལ་དུ་བཞུགས་རིང་ལོ་གསུམ་གྱི་ཡུན་ཞུས་ལན་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་གསུངས་ཞེས་པ་ལྟར་ན་སྤྱི་ལོ ༡༠༥༠ ཡས་མས་སུ་བརྩིས་ན་ཆོག་པར་སྣམ། བཀའ་གདམས་བུ་ཆོས་ཀྱི་རྩོམ་མགོ་འཛིན་སྟངས་ཀྱི་ཆ་ནས་རྒྱ་གར་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་ཚུལ་དང་ཧ་ཅང་མཚུངས་ཏེ། བཀའ་གདམས་བུ་ཆོས་སུ “ཇོ་བོ་ཡབ་སྲས་གཉིས་ཡེར་བ་ལྷ་རི་སྙིང་པོའི་མགུལ་ན་བཞུགས་པའི་དུས་སུ། ཇོག་ལེགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས། འབྲོམ་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་ཞུས་པ”[1]ཞེས་གླིང་གཞིར་ཇོ་བོ་ཡབ་སྲས་གཉིས་ཡུལ་ཡེར་བ་ལྷ་རིར་གནས་པའི་

1. འབྲོམ་སྟོན་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བཀའ་གདམས་བུ་ཆོས། ཇོ་བོ་རྗེ་དཔལ་ལྡན་ཨ་ཏི་ཤ། ། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག ༡

སྐབས་སུ་ཇོག་ལེགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་གཏམ་གྱི་མགོ་བཟུང་ཚུལ་བསྟན་ཡོད། དེ་བཞིན་མདོ་མཛངས་བླུན་ཁྲིད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ཕལ་ཆེ་བའི་རྩོམ་མགོའང་འདི་ལྟར་བཟུང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་རྒྱལ་པོ་དགེ་དོན་གྱི་ལེའུ་ལྟ་བུར་མཚོན་ན། “འདི་སྐད་བདག་གིས་ཐོས་པ་དུས་གཅིག་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་བྱ་རྒོད་ཕུང་པོའི་རི་ལ་དགེ་སློང་ཆེན་པོའི་དགེ་འདུན་དང་ཐབས་ཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །དེའི་ཚེ་ན་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཀུན་དགའ་བོས་”[2]ཞེས་སངས་རྒྱས་བཞུགས་པའི་གནས་ངོས་བཟུང་བ་དང་། སྐབས་དེར་ཀུན་དགའ་བོས་གཏམ་གྱི་མགོ་བཟུང་ཏེ་སངས་རྒྱས་ལ་དྲི་བའི་ཚུལ་དུ་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་དག་རིམ་བཞིན་སྙིང་ཡོད། དེ་བཞིན་པཱ་ལིའི་སྐྱེས་རབས་ལྔ་བརྒྱ་བའི་ཁྲིད་དུའང་སྐྱེས་རབས་མང་པོ་ཞིག་འདི་ལྟར་བརྩམས་ཡོད། དཔེར་ན། ཏའི་རྒྱལ་པོ་བ་ལ་ཏའི་སྐྱེས་རབས་[3]ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་འདི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྒྱལ་བྱེད་ཚལ་དུ་བཞུགས་སྐབས་སུ་གསུངས་པ་ཞིག་ཡིན།

རྩོམ་མཇུག་སྒྲིལ་ཚུལ་ཡང་མཚུངས་ཏེ། བཀའ་གདམས་བུ་ཆོས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་དང་པོ་བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུ་གསལ་བར་ཇི་ལྟར་སྐྱེ་བ་བཞེས་པའི་ལེའུའི་མཇུག་ཏུ། “ལེགས་པའི་ཤེས་རབ་དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ན་བྲམ་ཟེའི་བཙུན་པ་བློ་གྲོས་འཇིགས་མེད་ནི་ཁོ་བོ་ཉིད་དོ། །ཡིད་འོང་མ་ནི་ཁྱོད་ཉིད་དོ། །ལེགས་སྐྱེས་ནི་ཁྱེའོ། །བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུ་གསལ་བ་ཁོ་བོ་ལ་གདམས་པ་ཐོབ་ནས་དཀོན་མཆོག་གསལ་བ་ནི་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་འདི་ཉིད་དོ་”[4] ཞེས་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་གི་ཁྱད་ཆོས་ལས་སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱི་ཐོད་གཏུག་པའི་རྣམ་གཞག་དང་མཚུངས་པར་སྦྱར་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། མདོ་མཛངས་བླུན་ཁྲིད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གདོང་གི་ལེའུ་ལས་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་མཇུག་ཏུ་འདི་ལྟར། “དགེ་སློང་དག་དེའི་ཚེ་རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གདོང་དེ་ནི་ད་ལྟ་ང་ཡིན་ནོ། །རྒྱལ་པོ་དེའི་ཕ་ནི་ངའི་ཡབ་ཟས་གཙང་མ་ཡིན་ནོ། །བཙུན་མོ་ཆེན་མོ་དེ་ནི་ངའི་ཡུམ་ལྷ་མཛེས་ཡིན་ནོ། །རྒྱལ་བུ་ལྔ་བརྒྱ་ནི་ཤཱཀྱའི་རིགས་ལྔ་བརྒྱ་ཡིན་ནོ་”[5] ཞེས་གོང་གི་མཇུག་བསྡུས་ཚུལ་དང་གཅིག་མཚུངས་པ་ཡིན། དེ་ནི་པཱ་ལི་སྐད་དུ་བཞུགས་པའི་སྐྱེས་རབས་ལྔ་བརྒྱ་བ་དབྱིན་སྐྱུར་དག་ཏུའང་གཅིག་མཚུངས་སུ་སྐྱེ་བ་སྔ་

2. མཛངས་བླུན་ཞེས་བྱ་བའི་མདོ། འགོས་ཆོས་གྲུབ་ཀྱིས་བསྒྱུར། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག ༢༧༦

3. The Jataka or Stories of the Buddha's Former Births Vol.1 translated by Robert Chalmers pg 89 Motilal Banarsidass

4. འབྲོམ་སྟོན་རྒྱལ་བའི་འབྱུང་གནས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བཀའ་གདམས་བུ་ཆོས། ཇོ་བོ་རྗེ་དཔལ་ལྡན་ཨ་ཏི་ཤ། ། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག ༢༣

5. མཛངས་བླུན་ཞེས་བྱ་བའི་མདོ། འགོས་ཆོས་གྲུབ་ཀྱིས་བསྒྱུར། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག ༢༧༧

ཕྱི་འཕྲོད་སྦྱོར་བྱས་ཡོད་པས་དེ་ནི་སྐྱེས་རབས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩོམ་སྟངས་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡིན།

བླ་མ་རང་ཉིད་ཀྱིས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་བསྡམས་ཆོས་ལྷ་བུ། དཔེར་ན་རབ་བྱུང་གཉིས་པའི་ལྕགས་སྟག་ཕྱི་ལོ་ ༡༡༡༠ ལོར་མདོ་ཁམས་ལྗོ་རྒྱུད་དུ་ཡབ་ལྗེ་ན་ཨ་ཐར་དང་། ཡུམ་བཙུན་ནེ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་འཁྲུངས་པའི་འགྲོ་མགོན་ཕག་མོ་གྲུ་པའི་སྐྱེས་རབས་ལྟར་ནའང་། ཁོང་གི་སྐྱེས་རབས་ཁྲོད་དུ་སྟོན་པའི་སྐྱེས་རབས་དང་མཚུངས་པའི་ཆ་ཏ་ཅང་མང་སྟེ་ "ཡང་སྐབས་ཤིག་ཏུ་སྐྱེ་བ་འདི་རྣམས་དྲན་པའི་སྣང་བ་ཡང་བྱུང་སྟེ། བུ་སློབ་བམ་སྟོད་ལྡན་འོང་སྲིད་ན། འདི་རྣམས་དང་ཕྲད་ན་ཕོ་བོ་དང་ཕྲད་པ་དང་ཁྱད་མི་འོང་སྙམ་ནས། དཀར་ཆག་འདི་རྣམས་གདབ་སྙམ་ནས་ཡི་གེར་བཀོད་པའོ་"[6] ཞེས་འཆད་འགྱུར་གྱི་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་གླེང་བསླངས་ཤིང་། དེའི་འཕྲོར་"མཐོང་སྣང་ཁྱད་པར་ཅན་འདི་ལྟར་འོང་བར་གདའ་སྟེ་"ཞེས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་མགོ་བརྩམས་ཡོད། གཏམ་རྒྱུད་དངོས་ནི་ "ཕོ་བོ་ཡུན་རིང་པོ་འདས་པའི་སྔོན་རོལ་ན། རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་དུ་དགེ་སློང་ཆོས་ཀྱི་དཔལ་ཞེས་བྱ་བར་སྐྱེས་ཏེ། དད་པ་དང་བརྩོན་འགྲུས་ཆེ་བས་རྒྱ་གར་གྱི་ནགས་འདབས་ཞིག་ཏུ་བསྒོམས་པས། ནགས་དེའི་ནང་ན་སྤྲེའུ་ཤིན་ཏུ་མང་བས་སྤྲེའུ་དེ་ཀུན་དད་པ་དང་བརྩོན་འགྲུས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་སྒོམ་ཡོ་ཡང་བྱེད། བདག་ཀྱང་ནགས་དང་སྤྲེའུ་ལ་ཡིད་ཆགས་ཏེ། བདག་རང་ཡང་སྤྲེའུ་འདི་ལྟ་བུར་སྐྱེས་ནས་ནགས་འདི་ཀུན་ཏུ་ཤིང་ཏོག་ཟ་ཞིང་བསྒོམས་ན་ཅི་མ་རུང་སྙམ་པའི་བློ་ཞིག་བྱུང་སྟེ། ཤེས་རབ་ཀྱིས་མ་ཟིན་པའི་ཡིད་སྨོན་ཅབ་ཙུབ་ཏུ་གྱུར་ཚུལ་དུ་གདའ་"[7]ཞེས་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་མདོར་བསྡུས་ཤིག་གླེང་རྗེས་ "དེ་དུས་ཀྱི་མཁན་པོ་དེ་བླ་མ་ལྷ་རྗེ་ལགས་ཚུལ་དུ་གདའ། དེ་དུས་ཀྱི་སློབ་དཔོན་དེ་བླ་མ་རས་ཆུང་པ་ལགས་པར་གདའ། ཕོ་བོ་ཡང་དེ་དུས་ན་རྟོགས་ལྡན་ཞིག་ཡིན་པ་ལགས་ཚུལ་དུ་གདའ། དེ་དུས་ཀྱི་སློབ་དཔོན་གཅིག་སློབ་དཔོན་ཕྱ་པར་གདའ་"[8] ཞེས་ཐུབ་པའི་སྐྱེས་རབས་བཞིན་སྐྱེ་བ་ངོས་འཛིན་གྱི་རྣམ་གཞག་གཅིག་མཚུངས་འདིར་སྣང་ཡོད།

དེའི་འཕྲོར་གོང་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱེས་རབས་རྗེས་མ་ནི་སྔོན་མར་སྤྲེའུ་དང་ནགས་ལ་ཆགས་ཏེ་སྨོན་ལམ་བཏབ་པའི་དབང་གིས་སྤྲེའུའི་སྐྱེ་བ་བཞེས། སྤྲེའུར་སྐྱེས་སའི་ནགས་ཀྱི་བཀོད་

6. ཕག་གྲུའི་བཀའ་འབུམ། ཀ སྐམ་པོ་པ་དཔེ་མཛོད། བལ་ཡུལ། 2003 ཤོག ༢༩༧

7. ཕག་གྲུའི་བཀའ་འབུམ། ཀ སྐམ་པོ་པ་དཔེ་མཛོད། བལ་ཡུལ། 2003 ཤོག ༢༩༨

8. ཕག་གྲུའི་བཀའ་འབུམ། ཀ སྐམ་པོ་པ་དཔེ་མཛོད། བལ་ཡུལ། 2003 ཤོག ༢༩༨

པ་ནི། "ནགས་ཚེན་པོ་ལྷས་བསྐོར་བའི་དབུས་ན་རི་གཟིངས་མཐོ་ལ། ཤར་ན་སེང་གེ་འབབ་ཞིག་ཡོད་པ། ལྷོ་ན་སྟག་དང་གཟིག་འབབ་ཞིག་ཡོད་པ། ནུབ་ན་སྦྲུལ་འབབ་ཞིག་ཡོད་པ། བྱང་ན་གཡག་རྒོད་འབབ་ཞིག་ཡོད་པ། བྱང་སྨད་ན་ཤ་བ་དང་དགོ་བ་འབབ་ཞིག་ཡོད་པ། ལྷོ་སྨད་ན་རྨ་བྱ་འབབ་ཞིག་ཡོད་པ། དེ་ལྟ་བུའི་ནགས་ལ་སེམས་ཅན་རིགས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་པའི་རི་ལྷས་བསྐོར་བའི་དབུས་ན། རི་གཞན་པས་གཟིངས་མཐོ་བ་ལ། ཤིང་སྡོང་ལོ་འདབ་མེ་ཏོག་དུ་མ་ཡོད་པས་མཛེས་པ། དྲི་ཞིམ་པོ་ཐྲོ་བ་གངས་དང་གཡའ་སྤང་གིས་བསྐོར་"[9] བའི་ཡུལ་ལྗོངས་ཁྱད་པར་ཅན་དང་། སྤྲེའུ་དེའང་སྤྲེའུ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བར་ "ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག་དང་ལྡན་པའི་ཡོན་ཏན་ཡོད་པ། ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པ། བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་ཆེ་བ། སྤྲེའུ་མང་པོས་བསྐོར་བ་ཞིག"[10] ཡིན་ཚུལ་འདིའང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་དང་སྒོ་ཀུན་ནས་མཚུངས་ཏེ། སློབ་དཔོན་དཔའ་བོའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་བར་བྱང་ཆུབ་སེམས་པ་སྤྲེའུ་ཆེན་པོར་སྐྱེས་བ་བཞེས་པའི་སྐབས་སུའང་"གངས་རི་དཔལ་དང་ལྡན་པའི་ངོས་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་རྫས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བརྒྱན་པ་ནགས་སྟུག་པོ་བཟང་པོས་ནི་གོ་ཤཱིརྵའི་དར་སྟོན་པོའི་སྟོད་གཡོགས་བྱས་པ་བཞིན། "[11] ཞེས་དང་། "ཤིང་ལྗོན་པ་མེ་ཏོག་འབྲས་བུ་སྣ་ཚོགས་དང་ལྡན་པ་དག་ནི་སེར་བུ་བསིལ་བ་ཡིད་དུ་འོང་བ"[12] ཞེས་ཡུལ་ལྗོངས་ཀྱི་བཀོད་པ་ཞིབ་པར་གླེང་སྟེ། " དེ་དེ་ལྟ་བུའི་གནས་སྐབས་སུ་གྱུར་པའི་ཚེ་ཡང་། ཆོས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ནི་མ་ཉམས་ལ་བྱས་པ་གཟོ་བ་ལ་འཇུམ་པའི་རང་བཞིན་ཅན་རབ་ཏུ་བརྟན་པ་དང་ལྡན་པ་དེ་ལ་རྗེས་སུ་ཆགས་པ་བཞིན་དུ་སྙིང་རྗེ་མ་བཏང་"[13] ཞེས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྤྲེའུ་ཆེན་པོ་དེའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གླེང་ཡོད། དེ་བཞིན་འགྲོ་མགོན་ཕག་མོ་གྲུ་པའི་སྐྱེས་རབས་སུ་ཁོང་གི་སྐྱེས་བར་གྱུར་བའི་སྤྲེའུ་དེས་སྤྲེའུ་གཞན་རྣམས་ལ་ཆོས་བསྟན་པ་ལས་མཐུག་ཏུ་སྤྲེའུ་ཕལ་ཆེ་བ་ཆོས་ལ་ཆུད་པ་མ་ཟད། "སྤྲེའུ་བཅུ་ལ་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྐྱེས་ནས། ང་དང་རྟོགས་པ་ཁྱད་མེད་དུ་སོང་"[14] བའི་ཡོན་ཏན་ཐོབ་ཚུལ་ཡང་། མདོ་མཛངས་བླུན་དུ་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་རེ་རེའི་

9. ཕག་གྲུའི་བཀའ་འབུམ། ཀ སྐམ་པོ་པ་དཔེ་མཛོད། བལ་ཡུལ། 2003 ཤོག ༢༤༩

10. ཕག་གྲུའི་བཀའ་འབུམ། ཀ སྐམ་པོ་པ་དཔེ་མཛོད། བལ་ཡུལ། 2003 ཤོག ༢༤༩

11. སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་རྒྱུད། བསྟན་འགྱུར་དཔེ་བསྡུར་མ། སྐྱེས་རབས། (ཧུ) ཤོག ༢༧༧

12. སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་རྒྱུད། བསྟན་འགྱུར་དཔེ་བསྡུར་མ། སྐྱེས་རབས། (ཧུ) ཤོག ༢༧༧

13. སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་རྒྱུད། བསྟན་འགྱུར་དཔེ་བསྡུར་མ། སྐྱེས་རབས། (ཧུ) ཤོག ༢༧༢

14. ཕག་གྲུའི་བཀའ་འབུམ། ཀ སྐམ་པོ་པ་དཔེ་མཛོད། བལ་ཡུལ། 2003 ཤོག ༢༥༧

མདུག་ཏུ་ཉན་པ་པོར་རྟོགས་པའི་ཡོན་ཏན་ཁྱད་པར་ཅན་ཐོབ་ཚུལ་གསུངས་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་རྒྱལ་པོ་ཟླ་འོད་ཀྱིས་མགོ་བྱིན་པའི་ལེའུའི་མདུག་ཏུ་ "ཁ་ཅིག་ནི་དགེ་སློང་གི་འབྲས་བུ་བཞི་ཐོབ་པར་གྱུར་ཏོ། ། ཁ་ཅིག་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་པར་གྱུར་"[15] ཞེས་པ་སོགས་སྐྱེས་རབས་འདིའི་རྩོམ་གཞི་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་སྒྲོམ་གཞི་དང་ཧ་ཅང་མཚུངས།

སྐལ་ལྡན་འདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་རང་རང་གི་བླ་མ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྩམས་ཚོས། དཔེར་ན། ཇོ་ནང་ཀུན་མཁྱེན་དོལ་པོ་བ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་ (༡༢༩༢-༡༣༦༡) གྱིས་མཛད་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྐྱེས་རབས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་ཞེས་པའི་བསྟན་བཅོས་འདི་ནི། ཁོང་གིས་ "ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་ཐམས་ཅད་དང་ལྡན་ཞིང་སྐྱོན་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་འདུས་པའི་ངོ་བོ། དམ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འབྱུང་གནས། འཕགས་པའི་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོའི་གཙུག་གི་རྒྱན་ནི་བླ་མ་དམ་པ་ཡིན་"[16] ཞེས་དད་པ་རྩེ་གཅིག་པའི་སྒོ་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་བླ་མ་དེ་ཉིད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ངོ་བོར་གཟིགས་པའི་སྒོ་ནས་བརྩམས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ལ། ཁོང་གིས་སྐྱེས་རབས་དངོས་སུ་མ་བརྩམས་པའི་གོང་དུ་བླ་མ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཡིན་ཚུལ་དང་། བླ་མ་ལ་དད་པ་དང་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བྲིས་པའི་ཕན་ཡོན་སོགས་མདོ་རྒྱུད་བསྟན་བཅོས་རྣམས་ལས་ལུང་གི་རྒྱབ་རྟེན་སྣ་མང་ཞིག་དྲངས་མཐར་ "ཕན་ཡོན་དཔག་ཏུ་མེད་པ་མདོ་རྒྱུད་ཀུན་ལས་གསུངས་པས་འདི་རྩོམ་པ་ལ་སེམས་སྤྲོ་བས་ཅུང་ཟད་བྲི་བར་འཚལ་"[17] ཞེས་བརྩམ་པར་དམ་བཅས་ཡོད།

ཁོང་གིས་"ཆོས་རྗེ་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ཉིད་སྤྲུལ་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྤྲུལ་པ་ཡིན་ཏེ། སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱིས་ཐབས་ཇི་ལྟར་དུ་འགྲོ་དོན་མཛད་པ་ནི་བརྗོད་དུ་མི་ལང་"[18] ཞེས་སྐྱེས་རབས་དང་པོ་དྲང་སྲོང་པད་མའི་ཕྲེང་བར་སྐྱེས་པའི་རབས་སུ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དྲང་སྲོང་པད་མའི་ཕྲེང་

15. མཛངས་བླུན་ཞེས་བྱ་བའི་མདོ། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ ཤོག ༡༩༢

16. ཇོ་ནང་ཀུན་མཁྱེན་དོལ་པོ་པ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་འབུམ། ༡ དཔལ་བརྩེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ཤོག ༢

17. ཇོ་ནང་ཀུན་མཁྱེན་དོལ་པོ་པ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་འབུམ། ༡ དཔལ་བརྩེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ཤོག ༧

18. ཇོ་ནང་ཀུན་མཁྱེན་དོལ་པོ་པ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་འབུམ། ༡ དཔལ་བརྩེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ཤོག ༩

བར་གྱུར་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་དྲུང་དུ་སྨོན་ལམ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བཏབ་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་བས། མ་འོངས་པར་སངས་རྒྱས་སུ་ལུང་བསྟན་མོད། སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོའི་ལུང་གིས་མི་ལ་བཙན་པའི་ཚུལ་གྱིས་འགྲོ་བ་རྣམས་ལ་རྟག་ཏུ་ཕན་པ་བསྒྲིད་པའི་སྨོན་ལམ་བཏབ་པས་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་ཏུ་འགྱུར་ནས་འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་དོན་བྱེད་པར་འགྱུར་བའི་ལུང་བསྟན། སྤྱིར་བསྟན་བཅོས་འདིར་བཞུགས་པའི་སྐྱེས་རབས་ཐམས་ཅད་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ཡིན་པ་གང་ཞིག་མདོ་ལས་ཁོལ་དུ་ཕྱུང་བ་ཤ་སྟག་ཡིན་ཚུལ་གྱི་མདོ་ཁུངས་རྣམས་བསྟན་བཅོས་སུ་གསལ་ཡོད། དཔེར་ན། སྐྱེས་རབས་བཅུ་པ་རྟའི་རྒྱལ་པོ་ཐྭ་ལ་ཧར་སྐྱེས་པའི་རབས་ནི་པུ་ལིའི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་སྐྱེས་རབས་ལྔ་བརྒྱ་ཞེ་བདུན་ལས་བརྒྱ་དང་གོ་དྲུག་པ་ཡིན་མོད། འཕགས་པ་ཟ་མ་ཏོག་བཀོད་པའི་མདོ་ འུ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་སུ་བཀོད་ཡོད། དེ་བཞིན་བསྟན་བཅོས་འདིར་རྟའི་རྒྱལ་པོའི་སྐྱེས་རབས་འདི་ཟ་མ་ཏོག་གི་མདོ་གཞིར་བཟུང་བཀོད་འདུག ཁོང་གིས་བསྟན་བཅོས་འདིར་རང་ཉིད་ཀྱི་བླ་མའི་སྐྱེས་རབས་ཉེར་དགུ་ཙམ་བཀོད་མཐར། "ཡང་ཕལ་པའི་གཟུགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་དེ་"[19] ཞེས་འབྲི་གུང་དུ་དཔལ་ལྡན་འཇིག་རྟེན་མགོན་པོར་སྐྱེས་པའི་རབས་དང་། ད་ལྟའི་དུས་ཀྱི་ཀུན་མཁྱེན་ཆོས་ཀྱི་རྗེར་སྐྱེས་པའི་རབས་གཉིས་དང་། མ་འོངས་པའི་དུས་སུ་སངས་རྒྱས་སུ་འགྱུར་བའི་རབས་གཅིག་བཅས་ཁྱོན་སྐྱེས་རབས་སོ་གཉིས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ཞིག་ཡིན། སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་སོ་གཉིས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱི་བསྟན་བཅོས་འདིའི་སྐྱེས་རབས་སུམ་ཅུ་པར་ཆོས་རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་རྣམ་ཐར་རྒྱས་པ་ཞིག་མཛད་ཡོད།

གཞན་ཡང་པཎྜི་ཏ་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ཞེས་པའི་ཕ་དམ་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་དྲུག་གི་བདག་ཉིད་ཅན་དེ་ཡང་གོང་དང་མཚུངས་ཏེ། དེའི་དཔེར "དེ་ལ་འདིར་ས་བཅུའི་དབང་ཕྱུག་དམ་པ་སངས་རྒྱས་ཞེས། ཉི་མ་དང་ཟླ་བ་ལྟར་མཚན་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་དེ་ཉིད། ཁ་བ་ཅན་དུ་ལན་གྲངས་མང་དུ་བྱོན་ཏེ། རྒྱུད་པ་སྔ་ཕྱི་བར་གསུམ་གྱི་གདམས་པའི་སྤྲོལ་ལུགས་མང་དུ་གསུངས་"[20] ཞེས་ཕ་དམ་པ་སྐུ་རྒྱུད་གཅིག་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་སུ་ལན་གྲངས་དུ་མར་ཕེབས་ཚུལ་མདོར་བསྟན་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་སྔོན་བྱུང་གི་རྟོགས་པ་

---

19. རྗོ་ནང་ཀུན་མཁྱེན་དོལ་པོ་པ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་འབུམ། ༧ དཔལ་བརྩེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ཤོག ༡༧༡

20. པཎྜི་ཏ་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་དྲུག ཨཾ W22103 ཤོག ༢༧༥

བརྗོད་པ་དང་། སྐུ་ཚེ་འདི་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་དང་། དེང་སང་དགའ་ལྡན་ན་བཞུགས་ཚུལ་དང་། མ་འོངས་པའི་མཛད་པ་ཆེན་པོ་བཅས་སྟེ་ཚན་བཞིའི་སྒོ་ནས་བརྩམས་ཡོད། དེ་བས་སྐབས་དོན་སྟོན་བྱུང་གི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པའམ་སྐྱེས་རབས་དང་པོ་པཎྜི་ཏ་ནམ་མཁའ་བཟང་པོའི་སྐྱེས་རབས་ནི། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་དབུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྣམས་དང་མཚུངས་པར་ཁོར་ཡུག་ཞིབ་འབྲིའི་ཚུལ་དུ་བརྩམས་ཡོད་དེ། “རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱུད། གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་སེ་ཏ་ཀ་ཞེས་བྱ་བ་ན། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ཟླ་གྲོས་གྲགས་པ་ཞེས་བྱ་བ། གྲོང་ཁྱེར་འབུམ་ཕྲག་མང་པོ་ལ་དབང་བྱེད་པ། རྒྱལ་ཕྲན་དྲེགས་པ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱི་བོས་བཏུད་པ། རང་གི་ཐོབ་པའི་ས་ཆེན་པོ་ལེགས་པར་སྐྱོང་བ། རྒྱལ་པོ་གཞན་གྱི་གྲགས་པ་དང་། གྲིགས་པ་(དྲིགས་པ)ཟིལ་གྱིས་ནོན་པ་ཞིག་ཡོད་”[21] ཅེས་དང་དེའི་རྗེས་རྒྱལ་པོ་དང་བཙུན་མོ་གཉིས་ལ་རྒྱལ་སྲས་མཐོང་ན་དགའ་ཞེས་པ་ཞིག་འཁྲུངས་པ། དེ་ནས་“མིའི་དབང་པོའི་སྲས་དེ་ནི། སྟོན་མཁའི་ཟླ་བ་ཤར་བ་བཞིན། ཀུན་གྱི་མཐོང་ན་དགའ་བའི་ཕྱིར། མིང་ནི་དོན་དང་མཐུན་པར་འགྱུར། དེ་ནས་རྒྱལ་བུ་དེ་རེ་ཞིག་ཆེར་སྐྱེས་པ་དང་། ཡབ་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་སྟེར་བྲམ་ཟེས་ལུང་བསྟན་པ་ལྟར་གཉན་ནས། རྒྱལ་པོ་དེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ་རབ་ཏུ་བྱུང་ནས། རིག་པའི་གནས་ལྔ་ལ་སྦྱོང་དུ་བཅུག་པས། རིང་པོ་མ་ཐོག་པར་གནས་ལྔ་རིག་པའི་པཎྜི་ཏར་གྱུར་ཏེ། པཎྜི་ཏ་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་བྱ་བར་བཏགས་”ཞེས་རྒྱལ་སྲས་དེའི་ཆེ་བ་བརྗོད་ཚུལ་སོགས་སྟོན་པའི་སྐྱེས་རབས་དང་ཀུན་ནས་མཐུན། ཡིན་ནའང་འདིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་གཞན་དང་ཏོག་ཙམ་མི་འདྲ་བ་ནི་སྐྱེས་རབས་འདིར་སྟགས་དང་མཁའ་འགྲོ་མ་སོགས་དང་འབྲེལ་བའི་བརྗོད་བྱ་མང་པོ་ཞིག་གླིང་ཡོད། སྐྱེས་རབས་གཉིས་པ་པཎྜི་ཏ་སྦྲའི་སླིང་པོའི་སྐྱེས་རབས་ནི་ཕྱི་རོལ་མུ་སྟེགས་པའི་སྟོན་པ་ཁྲབ་འཇུག་ཟླ་བ་ཞེས་རིག་པའི་གནས་མཐའ་དག་ལ་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་ནང་པའི་དགེ་སློང་དང་གཙུག་ལག་ཁང་ཐམས་ཅད་ལ་རྫོད་པས་ཕམ་པར་བྱས་པ་ཞིག་པཎྜི་ཏ་ཁོང་གིས་ཆོ་འཕྲུལ་གྱིས་བརྟུལ་ཏེ་ནང་པར་བཅུག་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་ཡིན། གསུམ་པ་ནི་པཎྜི་ཏ་འོད་ཀྱི་སྙིང་པོར་སྐྱེ་བ་བཞེས་པ་དང་། བཞི་བ་པཎྜི་ཏ་འཕགས་པ་རྫུ་འཕྲུལ་ཅན་དུ་སྐྱེ་བ་བཞེས་པ། ལྔ་བ་པཎྜི་ཏ་འགྲོ་བ་འཛིན་པའི་སྐྱེས་རབས། དྲུག་པ་ནི་པཎྜི་ཏ་ནོར་བུ་བཟང་པོའི་སྐྱེས་རབས་བཅས་དྲུག་གོ །

མདོར་ན་བོད་དུ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོའི་སྐྱེས་རབས་སྣ་མང་ཞིག་མཐོང་དུ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། འཇིགས་མེད་རིག་པའི་བློ་གྲོས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ <<ཕྲུག་ན་པདྨོ་ཡབ་རྗེ་སྐལ་ལྡན་རྒྱ་མཚོའི་

21. པཎྜི་ཏ་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་དྲུག ཤཾ W22103 ཤོག ༢༧༨

སྐྱེས་རབས་སྣང་བའི་སྒྲོན་མེ་>> དང་། <<ཁྱབ་བདག་རྡོ་རྗེ་འཆང་དང་ངོ་བོ་དབྱེར་མ་མཆིས་པའི་དཔལ་ལྡན་བླ་མ་དམ་པ་འདར་པ་པཎྜི་ཏ་རིན་པོ་ཆེ་རྗེ་བཙུན་ངག་དབང་ཆོས་འབྱོར་དོན་གྲུབ་དཔལ་བཟང་པོའི་སྐྱེས་རབས་རྣམ་ཐར་རྒྱལ་བསྟན་མཛེས་བྱེད་རིན་ཆེན་འཕྲེན་པ་>> སངས་རྒྱས་རྡོ་རྗེས་མཛད་པའི་ <<ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དཔག་བསམ་དབང་པོ་ཐུབ་བསྟན་ཡོངས་འདུའི་དཔལ་གྱི་སྔོའི་སྐྱེས་པ་རབས་ཀྱི་འཕྲེང་བ་ངོ་མཚར་རྩེ་དགའི་འཁྲི་ཤིང་>> སོགས་མང་བས་འདིར་མ་དྲངས་སོ། །

བཀའ་འགྱུར་ཁྲོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བསྒྱུར་རྩོམ་བརྩམས་ཆོས།

བོད་ཀྱི་མཁས་པ་འགའ་ཞིག་གིས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་པའི་བཀའ་བསྟན་ཁྲོད་དུ་ཡོད་པའི་སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་རྣམས་གཞིར་བཅས་ཏེ། སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྒྲོམ་གཞི་མ་བརྣགས་པར་རང་རང་གི་ཡིག་འགྲོས་བཀོལ་ཏེ་ཐུབ་པའི་སྐྱེས་རབས་རྒྱས་བསྡུས་མི་འདྲ་བའི་བསྟན་བཅོས་བརྩམས་ཡོད། དེ་དག་ལས་ཕོ་བོའི་ལག་ཏུ་སོན་པ་འགའ་ནི། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་མགོ་སྟོད་དུ་འཁྲུངས་པའི་བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིས་ (༡༢༢༧-༡༣༠༥) མཛད་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་<<སྐྱེས་རབས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་>>དང་། ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་གསུམ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་ (༡༢༨༤-༡༣༣༩) སློབ་དཔོན་དཔའ་བོའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞིའི་ཁ་སྐོང་གི་བསྟན་བཅོས་ << སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ་ >> དང་། བོ་དོང་པཎ་ཆེན་ (༡༣༧༥-༡༤༥༠) གྱིས་མཛད་པའི་ <<སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་ཕྲེང་བ་>> དང་། དེ་བཞིན་དུས་ཕྱིས་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་མགོ་སྟོད་དུ་འཁྲུངས་པའི་འཇམ་དབྱངས་བློ་གཏེར་དབང་པོས་མཛད་པའི་<<སྟོན་མཆོག་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཐུབ་པའི་དབང་པོའི་སྐྱེས་རབས་གསལ་བར་བརྗོད་པ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་པ་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་>>བཅས་བམ་མཐུག་པའི་བསྟན་བཅོས་བཞི་ཙམ་ཡིན།

སྐྱེས་རབས་བསྒྱུར་རྩོམ་མཛད་མཁན་ཁོང་རྣམས་ལས་སྔ་བ་ནི་བཅོམ་ལྡན་རིགས་རལ་དང་ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེ་གཉིས་ཡིན་ལ། ཁོང་གཉིས་ནི་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་ནང་འཁྲུངས། མཁས་པ་དེ་དག་གིས་ཐུབ་པའི་སྐྱེས་རབས་བསྒྱུར་རྩོམ་གནང་བའི་དགོས་དམིགས་ཅི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ཡང་སྐྱེས་རབས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་གི་མགོར།

"ཐུབ་པའི་རྣམ་ཐར་སྣད་བྱུང་ཚུལ་འདི་ལ། །མི་གང་མཐོ་རིས་ཐར་པའི་བདེ་འདོད་ཅིང་། །

སྟོན་དང་བསྟན་པ་གཞན་ལས་ཁྱད་འཕགས་པར། ། ཤེས་པར་འདོད་རྣམས་བལྟ་དང་མཉན་པར་གྱིས། །"[22]

ཞེས་དང་། པོ་དོང་པཎ་ཆེན་གྱིས "དད་པ་རྒྱལ་བའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི། ། གཉེར་དང་ནོར་དང་རྐང་པ་སྟེ། དེ་ཕྱིར་དད་པ་མཆོག་ཏུ་སྐྱེད། །"[23] ཞེས་སྟོན་པ་ཐུབ་པའི་དབང་པོའི་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་དག་བརྒྱུད་དེ་མི་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་མཐོ་རིས་དང་ཐར་པའི་བདེ་བ་ཐོབ་འདོད། ཁྱད་འཕགས་པའི་སྟོན་པ་དང་བསྟན་པ་ཤེས་འདོད་ཀྱི་འདུན་པ་བསྐྱུན་ཆེད། དེ་ལྟ་བུའི་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་གཉེར་དང་ནོར། རྩ་བ་ལྟ་བུར་གྱུར་བའི་དད་པ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་ཆེད་དུ་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་མོད། བོད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་དེ་དག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ནི་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་ཡིན་པ་ཧ་ཅང་གསལ། གཤམ་ནས་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་གི་སྐོར་ལ་དབྱེ་ཞིབ་རོབ་ཙམ་བྱའོ། །

སྐྱེས་རབས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག

བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲི་ (*༡༢༢༧-༡༣༠༥*) ནི་བོད་དབུས་ཀྱི་ལྟོ་ཁ་ཕུ་ཐང་དུ་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་མེ་ཕག་ཏེ་ཕྱི་ལོ་ *༡༢༢༧* ལོར་འཁྲུངས་ཤིང་། སློབ་དཔོན་ཉི་མ་བརྩོན་འགྲུས་སོགས་མཁས་པ་མང་པོའི་ཞབས་ལ་གཏུགས་ཏེ་མཁས་པར་གྱུར། ཁོང་གི་བརྩམས་ཆོས་སུ་བཀའ་འགྱུར་དང་བསྟན་འགྱུར་གྱི་དཀར་ཆག་བསྟན་པ་རྒྱས་པ་དང་། བཀའ་འགྱུར་དཀར་ཆག་ཉི་མའི་འོད་ཟེར། གསོ་དཔྱད་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག སྐྱེས་རབས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་སོགས་པོད་བཅུ་དྲུག་ཙམ་བཞུགས། སྐབས་དོན་ཁོང་གིས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་མདོར་ཙམ་གླེང་བར་བྱའོ། །

སྐྱེས་རབས་བསྟན་བཅོས་འདིའི་མཛད་བྱང་དུ།

རྒྱལ་སྲས་གཞན་གྱིས་སྟོན་ཆད་མ་སྤྱད་པ། །བློ་ལྡན་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོས་སྤྱོད་པའི་ཚུལ། །

ངོ་མཚར་ལས་ཀྱང་ངོ་མཚར་རྨད་བྱུང་འདི། །ཐུབ་པའི་དབང་པོས་སྟོན་ཆད་སྤྱད་པ་ཡི། །

རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་རྒྱ་མཚོ་ལས་བྱུང་བ། །རྒྱལ་སྲས་སྤྱོད་པ་དྲི་མེད་རིན་ཆེན་ཕྲེང་། །

22. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག *༡༤༨* W00EGS1017426

23. པོ་དོང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ། ལྡི་ལི་བོད་ཁང་། 1970 ལོ། *༡༢* ཤོག ༨༠༩

གཞན་ལ་ཕན་པའི་འོད་ཟེར་འཕྲོ་བ་འདི། །སྐལ་ལྡན་དགའ་བ་བསྐྱེད་ཕྱིར་བདག་གིས་བྱས།། [24]

ཞེས་ཐུབ་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སྔོན་ཆད་རྒྱལ་སྲས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་གནས་སྐབས་སུ་སྤྱད་པའི་ངོ་མཚར་ལས་ཀྱང་ངོ་མཚར་བའི་རྨད་བྱུང་གི་སྤྱོད་ཚུལ་འདི་དག་རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་རྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུ་ལས་གང་བྱུང་བ་རྣམས་ལས་བཏུས་ཏེ་སྐལ་ལྡན་དགའ་བ་བསྐྱེད་པའི་གསོས་སུ་འགྱུར་བའི་ཆེད་དུ་བདག་གིས་བྱས་པ་ཡིན་ལ། བརྩམས་ཚུལ་དེའང་།

ཀུན་མཁྱེན་ཡེ་ཤེས་ཞིང་པོ་སྒྲུབ་བྱེད་པ། །རྒྱལ་སྲས་ཕ་རོལ་ཕྱིན་བཅུ་སྤྱོད་པའི་ཚུལ། །

སྡེབ་ལེགས་ཚིག་གིས་བཤད་ལས་བསོད་ནམས་གང་། །སྐྱེས་པ་དེས་ནི་ཀུན་མཁྱེན་མྱུར་ཐོབ་ཤོག། [25]

ཅེས་ཀུན་མཁྱེན་ཡེ་ཤེས་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རྩ་བར་འགྱུར་བའི་ཕ་རོལ་དུ་ཕྱིན་པ་བཅུ་ལ་སྦྱར་ཏེ་སྡེབ་ལེགས་པའི་ཚིག་གི་ལམ་ནས་བཤད་ཡོད་ལ། དེ་ལྟར་བརྩམས་པའི་དགེ་ཚོགས་བསོད་ནམས་ཀྱིས་བདག་གཞན་ཐམས་ཅད་མྱུར་དུ་ཀུན་མཁྱེན་གྱི་གོ་འཕང་ཐོབ་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་བའི་སྨོན་ལམ་བཏབས་ཡོད། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་ལམ་ནས་མཛད་པའི་མཛད་བྱང་དེའི་འཕྲོར་ཚིག་ལྷུག་གི་ལམ་ནས། "བྱང་ཆུབ་སེམས་པའི་སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་ཕྲེང་བ་སྐྱེ་བོ་དམ་པ་རྣམས་ཀྱི་ཡིད་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ་ལ་དང་པའི་རྒྱལ་པོ་ལྟར་མཛེས་པ་འདི་ནི་ཐུབ་པའི་གསུང་རབས་དུ་མ་ལས་བཏུས་ཏེ། རང་གཞན་གྱི་གྲུབ་པའི་མཐའ་མ་ལུས་པ་ཐུགས་སུ་ཆུད་ཅིང་སྐྱེ་བོ་ཀུན་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ། མང་དུ་ཐོས་པའི་དགེ་"སློང་བཅོམ་ལྡན་རལ་གྲིས་སྦྱར་བ་ཡིན་" [26] ཞེས་རྩོམ་པ་པོ་རང་ཉིད་ཀྱི་ངོ་སྤྲོད་མདོར་བསྡུས་ཤིག་མཛད་འདུག

མདོར་ན་བསྟན་བཅོས་འདི་བཅོམ་ལྡན་རིགས་རལ་གྱིས་ཐུབ་པའི་གསུང་རབས་དུ་མ་ལས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་བཏུས་ཏེ་བརྗོད་བྱ་ཕར་ཕྱིན་བཅུར་སྦྱར་ཞིང་རྗོད་བྱེད་སྡེབ་ལེགས་ལ་གོ་སླ་བའི་ཚིག་སྦྱོར་དང་སྦྱར་ནས་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་ཡང་སྦྱིན་པའི་ཕར་ཕྱིན་གྱི་སྐོར་ནི།

24. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག ༥༠༢ W00EGS1017426

25. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག ༥༠༢ W00EGS1017426

26. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག ༥༠༣ W00EGS1017426

དྲི་མེད་དཔུང་དང་དོན་གྲུབ་དང་། །གསེར་མདོག་ཤེ་པི་སེམས་ཅན་ཆེ། །

ཀུན་ཏུ་ཟླ་འོད་སེང་གེ་དང་། །མིག་འབྱེད་རི་བོང་བཅུ་རྣམས་ཡིན། །སྦྱིན་པའི་བཅུ་ཚན་རྫོགས་སོ། །[27] ཞེས་སྡེ་ཚན་དང་པོའི་སྐྱེས་རབས་བཅུའི་སྡོམ་ཟིན་མཚམས་སུ་སྡེ་ཚན་གཉིས་པའི་དབུར་ "བྱང་ཆུབ་སེམས་པ་རྣམས་ནི་སྡོམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་སེམས་ཅན་དོན་བྱེད་དང་དགེ་བའི་ཆོས་སྡུད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་གསུམ་དང་ལྡན་" ཞེས་གླེང་སློང་གི་ཚུལ་དུ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྡེའི་སྐྱེས་རབས་རྣམས་བརྩམས་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་སྡེའི་དབུར་ཡང་ "བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསླང་པའི་གོ་ཆ་དང་སྦྱོར་བ་དང་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་བརྩོན་འགྲུས་གསུམ་གྱིས་ནི་མི་འགྲུབ་པ་ཅི་ཡང་མེད་"[28] ཅེས་སྡེ་ཚན་སོ་སོའི་གླེང་བསླངས་ཡོད།

སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་པོའི་ཁྲོད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཀུན་ཡོངས་སུ་མི་མཚུངས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱང་མ་ཡིན་པར་སྐྱེས་རབས་ལ་ལ་ཞིག་གི་ཁྲོད་དུ་གཏམ་རྒྱུད་ལ་ཁ་སྙོན་ཏོག་ཙམ་བྱས་པའམ། ལ་ལར་རྒྱས་བསྡུས་ཀྱི་རྣམ་པས་ལོགས་སུ་བསྟན་ཡོད། དེ་བཞིན་གཏམ་རྒྱུད་མཚུངས་ནའང་བརྗོད་བྱ་ཕར་ཕྱིན་གྱི་སྡེ་ཚན་མི་མཚུངས་པ་སོགས་སྣ་མང་ཞིག་སྣང་། དཔེར་ན། སྡེ་ཚན་བདུན་པའི་ཁྲོད་དུ་རྟའི་རྒྱལ་པོ་སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན་གྱི་སྐྱེས་རབས་དང་རྒྱལ་པོ་སེང་ག་ལའི་སྐྱེས་རབས་གཉིས་ཀྱི་བྱུང་རིམ་སོགས་ཀུན་ནས་མཚུངས་ནའང་རྒྱས་བསྡུས་སམ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་དམིགས་པ་གཏོང་སར་ཏོག་ཙམ་འགྱུར་བ་ཡོད་པས་སྐྱེས་རབས་གཉིས་སུ་བགྲང་ཡོད་ལ། སྐྱེས་རབས་དེ་དང་མཚུངས་པ་ཞིག་སྡེ་ཚན་བརྒྱད་པའི་དེད་དཔོན་མིག་བཟང་གི་སྐྱེས་རབས་ཡིན་མོད། དེ་གཉིས་སྡེ་ཚན་ལོགས་སུ་བཞག་ཡོད། སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་ལ་ལར་བྱུང་རིམ་ཆིག་རྐྱང་བ་ཡིན་པས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཉམས་དེ་ཙམ་མི་སྣང་བའང་ཡོད། དཔེར་ན། སྡེ་ཚན་གཉིས་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྡེའི་ཁྲོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བསོད་ནམས་འོད་ཟེར་གྱི་སྐྱེས་རབས་དང་། རྒྱལ་བུ་སྙིང་རྗེ་ཆེར་སེམས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས། རྒྱལ་པོ་ནུ་ཁྱུད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས། སྡེ་ཚན་དགུ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་དྲང་སྲོང་སྐྱེ་བ་དང་འགོག་པ་ཤེས་པ་ལ་མཁས་པའི་སྐྱེས་རབས། དྲང་སྲོང་དོགས་པ་མེད་པར་བྱམས་པའི་སྐྱེས་རབས་ལྟ་བུའོ། །

བསྟན་བཅོས་འདིའི་ཁྲོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ལ་ལ་ཞིག་སྐྱེས་རབས་བསྟན་བཅོས་གཞན་དང་སྡེ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་ཆ་ནས་མི་མཐུན་པ་འགའ་ཡོད། དཔེར་ན། སློབ་དཔོན་སེང་གེ་ཞབས་

27. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག ༢༥༠ W00EGS1017426

28. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག ༣༩༢ W00EGS1017426

འབྲིང་བས་བརྩམས་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་ལྔ་པར་མིའམ་ཅི་མོ་དང་ནོར་བཟངས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ནི་བསྟན་འགྱུར་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ཁོངས་སུ་བཀྲང་ཡོད་མོད། འདིར་རྒྱལ་བུ་གཞོན་ནུ་ནོར་བཟང་གི་སྐྱེས་རབས་འདི་ཉིད་སྟོབས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་དུ་བཀྲང་ཡོད། སློབ་དཔོན་སེང་གེ་ཞབས་འབྲིང་པའི་སྐྱེས་རབས་ཁྲོད་དུ་པདྨ་ཅན་གྱི་སྐྱེས་རབས་དེ་ཉིད་སྦྱིན་པའི་ཕར་ཕྱིན་དུ་བཀྲང་ཡོད་མོད། འདིར་རྒྱལ་པོ་པདྨ་ཉར་སྐྱེས་པའི་སྐྱེས་རབས་སྨོན་ལམ་གྱི་ཕར་ཕྱིན་དུ་བཀྲང་ཡོད། སློབ་དཔོན་དཔའ་བོའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞིའི་ཁྲོད་དུ་སྤྲེའུ་ཆེན་པོའི་སྐྱེས་རབས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་དུ་བཀྲང་ཡོད་མོད། འདིར་སྤྲེའུའི་རྒྱལ་པོའི་སྐྱེས་རབས་འདི་ཉིད་སྙེ་ཚན་མཐའ་མ་སྙིང་རྗེ་ལ་སོགས་པའི་ཐབས་སྣ་ཚོགས་པའི་སྙེ་རུ་བཀྲང་ཡོད། སྤྱིར་སྐྱེས་རབས་ཐམས་ཅད་ཕར་ཕྱིན་གཅིག་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་ཕར་ཕྱིན་སྣ་ཚོགས་བརྗོད་བྱར་བྱས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཡིན་པས་ན། མཁས་པ་སོ་སོས་སྙེ་ཚན་མི་འདྲ་བར་བཀྲང་རུང་བ་ཞིག་ཡིན་པས་དེར་འགལ་བ་ཆེར་མ་མཐོང་ངོ་།།

གཞན་ཡང་སྐྱེས་རབས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་འདི་ཉིད་བཙད་ལྷུག་སྤེལ་མའི་སྒོ་ནས་བརྩམས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཚིག་སྦྱོར་རྣམས་ཁ་དམ་ཞིང་གོ་དཀའ་བ་མ་ཡིན་པར་ཏ་ཅང་གོ་སླ་ཞིང་སྙན་འཇེབས་ལྡན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན། དཔེར་ན་སྐྱེས་རབས་བཞི་བཅུ་ཞེ་བཞི་བ་མིའམ་ཅིའི་སྐྱེས་རབས་ཁྲོད་དུ་ཁོར་ཡུག་འབྲི་སྐབས་སུ།

ནགས་ཚལ་སྣ་ཚོགས་ལྗོན་ཤིང་ཀུན་ནས་འཁྲིགས། །དྲི་ལྡན་མེ་ཏོག་གཞོན་ནུ་རྒོད་པ་འདྲ། །

བུང་བ་སྨྱོས་པའི་སྒྲ་སྒྲོགས་སྤྲིན་བཞིན་འཁོར། །རི་དྭགས་མིག་དཀྱུས་ཤུད་པལ་མཛེས་འདྲས་གང་། །[29] ཞེས་དང་། སྐྱེས་རབས་ལྔ་བཅུ་ང་བདུན་པ་བྲམ་ཟེ་ཟླ་བའི་སྙིང་མའི་སྐྱེས་རབས་སུ་བྲམ་ཟེའི་ཡོན་ཏན་བརྗོད་སྐབས།

མིག་འཕྲུལ་དེ་བཞིན་ཉེ་བའི་མིག་འཕྲུལ་དང་། །ཐག་བཟང་རིས་ཀྱི་འཕྲུལ་དང་དགྲ་བཅོམ་འཕྲུལ། །ཉུས་པའི་འཕྲུལ་དང་དེ་བཞིན་བདེ་མཆོག་འཕྲུལ། །གཞོན་ནུ་རྩེ་དང་རིག་རྟགས་འཆང་རྩེ་དང་། ། ཕྱི་རོལ་ཚོགས་ཀྱི་རྫུ་འཕྲུལ་རྩེ་བ་དང་། །རྩེ་བའི་བསྟན་བཅོས་གཞན་ཡང་འཇིགས་མེད་ཤེས། ། [30] ཞེས་སྒྲ་རྒྱན་གྱི་ལམ་ནས་མཛད་པ་སོགས་མང་བས་རྒྱས་པར་མ་སྤྲོས་སོ། །

29. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག ༣༩༧ W00EGS1017426

30. བཅོམ་ལྡན་རིགས་པའི་རལ་གྲིའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཁ། ཤོག ༤༣༨ W00EGS1017426

སྦྱི་ཚན།	ཕར་ཕྱིན།	སྟོམ་ཚིག	སྐྱིས་རབས་ཀྱི་གྲངས།
དང་པོ།	སྦྱིན་པ།	དྲི་མེད་དཔུང་དང་དོན་གྲུབ་དང་། །གསེར་མདོག་ཤི་པི་སེམས་ཙན་ཆེ། །ཀུན་ཏུ་བླ་འོད་སེང་གེ་དང་། །མིག་འབྱེད་རིང་པོང་བཙུ་རྣམས་ཡིན།།	བཙུ།
གཉིས་པ།	ཚུལ་ཁྲིམས།	མཛེས་ལྡན་སྲིག་པ་བསོད་ནམས་འོད། །སྙིང་རྗེ་ཆེར་སེམས་སྨུ་ཕྲུད་དང་།། བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོ་གང་གས་འཛིན། །མི་སྐྱོང་དོམ་དང་དབང་ཆེན་སྦྱི།།	བཙུ།
གསུམ་པ།	བཟོད་པ།	བཟོད་པ་ཙན་དང་ཡི་དམ་བརྟན། །བཟོད་པ་དགེ་དོན་བཟོད་པའི་སྟོབས།། ཞུ་ཏལ་ཞི་ལྡན་བྱིན་ལེང་གར། །ཀླུ་རྒྱལ་ཇ་དང་ཤི་བི་ཡི།།	བཙུ།
བཞི་བ།	བརྩོན་འགྲུས།	སྦྱིན་ཆེན་སྲིག་པ་བརྩོན་འགྲུས་འབར། །མི་སྨན་ག་ན་ཤ་ནི་དང་།། ལེགས་གསུངས་རི་བོང་སློང་ལྡན་དང་།། །ཁ་དོག་དམ་པ་སྐར་རྒྱལ་བསྟོད།།	བཙུ།
ལྔ་བ།	བསམ་གཏན།	དྲང་སྲོང་རྒྱ་མཚོའི་ཁྱིའུ་དང་། །མེས་བྱིན་བུ་དང་མིའམ་ཅི།། གཉིན་ལྡན་སྟོན་པ་མིག་མཛེས་དང་། །རྩིབས་ཀྱི་སྨུ་ཕྲུད་དྲང་སྲོང་གསུམ།།	བཙུ།
དྲུག་པ།	ཤེས་རབ།	རྒྱལ་པོ་མཛེས་པ་ཁྲིམ་བདག་དང་། །ཇོན་པ་བྲམ་ཟེ་དྲང་སྲོང་དང་།། རྒྱ་མཚོ་བླ་བའི་སྨིན་མ་དང་། །རི་དྭགས་དྲང་སྲོང་ངང་པ་བཙུ།།	བཙུ།
བདུན་པ།	ཐབས།		བཙུ།
བརྒྱད་པ།	སྟོབས།	ནོར་བཟང་ཀུ་ན་སྦྲིན་ཤུགས་ཙན། །སྦྱི་བོ་སྐྱེས་དང་སེང་གེ་རྒྱ།། གླང་པོ་ཏུས་སྤྲུལ་ཐྱ་བྱ་དང་། །སེང་གེ་མ་ནིང་བཙུ་པ་ཡིན།།	བཙུ།
དགུ་བ།	སྨོན་ལམ།	ཁྱིའུ་ཤང་ཤང་ཏེའུ་དང་། །དེད་དཔོན་མེ་ལོང་གདོང་དང་སླང་།། སའི་ལྷ་ཤུ་དོ་ལ་གར་ནེ། །རི་དྭགས་པདྨ་དུད་འགྲོ་བཙུ།།	བཙུ།

བཅུ་བ།	ཡེ་ཤེས།	སྟོ་བསངས་ཕྱི་མའི་མཐའ་སྐྱབ་དང་། །དྲི་ཟ་འཆི་འགོག་སྲིབ་མེད་ཤེས། །བྱམས་པ་ལམ་དཀར་དབང་པོའི་ལྷ། །དགེ་སློང་བློ་གྲོས་དྲང་པོ་བཅུ། །	བཅུ།
བཅུ་གཅིག	སྙིང་རྗེ་ལ་སོགས་པའི་ཐབས་སྣ་ཚོགས།	ལེགས་པར་རྙེད་དང་བདེ་བས་སྤྱིན། །དོམ་དང་སྤྲེ་རྒྱལ་ཆུ་སྲེག་གཙོ། །སྤྲེའུ་དེ་བཞིན་ནེ་ཙོ་གཉིས། །སྣ་ཚོགས་ཐབས་ཀྱི་སྐྱེ་རབས་ཡིན། །	བརྒྱད།

སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ།

སྐྱེས་རབས་བསྡུས་བཅོས་འདི་ནི་རྗེ་ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་ (༡༢༨༤-༡༣༣༩) རྒྱ་གར་གྱི་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་བའི་ཁར་སྐྱེས་རབས་རེ་བདུན་བསྣན་ཏེ་བསྒྲིགས་པའི་བསྡུས་བཅོས་ཤིག་ཡིན། དེ་ཡང་རྗེ་ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་དེ་ལྟར་མཛད་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། ངག་རྒྱན་ཁྲོད་དུ་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་ཕར་ཕྱིན་བཅུ་མཚོན་པའི་སྐྱེས་རབས་བཅུ་ཚན་རེ་བརྩམས་པའི་དགོངས་པ་ཡོད་མོད། དེ་མཇུག་མ་སྒྲིལ་གོང་ནས་སློབ་དཔོན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པས་ན་རྗེ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་རྩོམ་འཕྲོར་ལྷག་པའི་བསྡུས་བཅོས་འདིའི་རྩོམ་མཇུག་སྐྱོངས་བའི་ཚུལ་དུ་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ནའང་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ་ཞེས་པའི་བསྡུས་བཅོས་འདིར་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དང་གཅིག་ཡོད་དེ། རྗེ་ཀརྨ་པས་བསྡུས་བཅོས་ཀྱི་མཇུག་ཏུ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམ་འདྲེན་བཞི་བའི་རྣམ་ཐར་མཚོན་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དོན་ཐམས་ཅད་གྲུབ་པའི་སྐྱེས་རབས་ཞེས་པ་དེ་ཁ་སྣོན་མཛད་ཡོད། དོན་ཐམས་ཅད་གྲུབ་པའི་སྐྱེས་རབས་འདི་སློབ་དཔོན་སེང་གེ་ཞབས་འབྲིང་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་ལྔ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་མཐའ་མའང་སྐྱེས་རབས་འདི་ཉིད་ཡིན།

རྗེ་ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་བརྩམས་པའི་སྐྱེས་རབས་རེ་བདུན།

ཨ་ཚན།	ཕར་ཕྱིན།	སྐྱེས་རབས། སྡོམ།

1	བརྩོན་འགྲུས།	ཟླ་བ་ལྷུགས་ཀྱི་ཁྲིམ་དུ་སྐྱེས།། མ་ཧེ་ཤིང་རྟ་ཡི་དམ་བརྟན།། དེད་དཔོན་གསེར་མདོག་ཀུནྡ་དང་།། རིགས་ངན་གྲགས་པ་འོད་དང་བཅུ།།
2	བསམ་གཏན།	ཚངས་བྱིན་ཆོས་ཚོལ་ཡེ་ཤེས་ལྡན།། ཆུ་འབེབས་དང་ནི་མི་ཡོང་གདོང་།། གནག་ལྷས་སྐྱེས་དང་གཞོན་ནུ་དང་།། ཇ་དང་ཆུ་སྲིག་དྲང་སྲོང་བཅུ།།
3	ཤེས་རབ།	ཁྲིམ་བདག་སྒྲོན་སྣང་རི་བོང་དང་།། ཀུན་ཏུ་གོ་བྱེད་ཁྲིའུ་གཉིས།། བརྟན་བྱིན་བདེ་བྱིན་སྨན་པའི་འོད།། ཆུ་སྐྱེས་འཇིག་རྟེན་དགའ་དང་བཅུ།།
4	ཐབས།	སྙིང་རྗེ་ཅན་གཉིས་སྐར་མ་དང་།། བརྒྱ་བྱིན་བྲམ་ཟེ་གར་མཁན་མོ།། ང་ལས་ནུ་དང་སྨྲ་ཡི་རྒྱལ།། སེང་གེ་ཁྲིའུ་སྤྲིན་དང་བཅུ།།
5	སྨོན་ལམ།	འོད་ལྡན་བྲམ་ཟེ་རྒྱན་པོ་བ།། དེས་པ་དང་ནི་གླང་པོ་ཆེ།། འཆར་ཀ་ནོར་ཅན་ཟླ་དགའ་དང་།། ནམ་མཁའ་དཔལ་གྱི་སྡེ་དང་བཅུ།།
6	སྟོབས།	སྙིང་སྟོབས་ཆེན་པོ་ཟླ་འོད་དང་།། ཤི་བི་བྲམ་ཟེ་རྟག་ཏུ་བརྣས།། སེངྒེ་དེད་དཔོན་ནོར་བཟངས་དང་།། སུ་ཤ་དེ་བ་བསོད་ནམས་སྟོབས།།

7	ཡེ་ཤེས།	འོད་བཟང་དྲང་སྲོང་ཏོག་གི་བློ། ། སྡོ་བསངས་དང་ནི་ཉི་ཕྲེང་སྤོང་། ། ཟ་བོང་མུ་ཁྱུད་ཨུཏྤ་ལ། ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཉིས་ཏེ་བཅུ། །
8	བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དོན་ཐམས་ཅད་གྲུབ་པའི་སྐྱེས་རབས། *	འཕོ་དང་ལྷུམས་ཞུགས་བལྟམས་པ་དང་། ། བཟོ་དང་རོལ་རྩེད་ངེས་འབྱུང་དང་། ། དཀའ་སྤྱད་དྲུང་གཤེགས་བདུད་སྡེ་འཇོམས། ། བྱང་ཆུབ་ཆོས་འཁོར་མྱ་ངན་འདས། །

དེ་ཡང་རྗེ་ཀརྨ་པས་ "འཇིག་རྟེན་འཇིག་རྟེན་འདས་པའི་སྤྱོད་པ་བསྟན་པ་དག །དཔའ་བོ་ཞེས་བྱས་སྙན་ངག་མེ་ལོང་ཕྲེང་མཛེས་པས། །བརྒྱན་པར་བྱས་ཞེས་ཕྱོགས་ཕྱོགས་ཀུན་ཏུ་གསལ་བར་གྲགས། །སྦྱིན་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་བཟོད་དང་བརྩོན་འགྲུས་དོན་ལྡན་པ། །བཅུ་ཕྲག་གསུམ་དང་བཞི་ནི་གནས་ཁང་དེར་བཞག་པ། །རྒྱ་གར་ཡུལ་དུ་ལྷ་རིག་བློ་ལྡན་དུ་མས་ཀྱང་། །སྙན་ངག་རྒྱ་མཚོ་སོ་སོའི་བློ་གྲོས་ཆུ་སླུང་གིས། །འགྲན་པར་མ་ནུས་ཞུམ་ཞིང་དོར་བ་བཞིན་དུ་གྱུར། །" ཞེས་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞིའི་ཆེ་བ་དང་། ཕྱིས་སུ་རྒྱ་གར་ཡུལ་དུའང་ཁོང་གི་བརྩམས་པའི་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་མཇུག་སྐོང་མཁན་མ་བྱུང་བའི་སྟོན་བསུས་ཏེ། "གྲངས་ཅན་ཁྲོད་འདིར་མཁས་པར་རློམ་རྣམས་སློས་ཅི་དགོས། །དེ་ལྟར་དཔག་དཀའ་རྒྱལ་བས་ལུང་བསྟན་སྙན་ངག་མཁན། །མཚུངས་མེད་དཔའ་བོ་ཡང་འདིར་བྱུང་བ་མ་ཡིན་ཀྱང་། །དུས་མཐར་རྒྱལ་དང་དེ་སྲས་སྤྱོད་ལ་དད་བྱེད་པ། །རང་བྱུང་རྒྱལ་བ་མཆོག་ལ་རྡོ་རྗེ་ལྟར་བརྟན་པའི། །མི་ཕྱེད་དད་ལྡན་བདག་གི་སྙན་ངག་བློ་གྲོས་ནི། །ཐུགས་རྗེ་ལྡན་དང་འཇམ་དབྱངས་རྒྱལ་སྲས་མ་ཕམ་པས། །ཉེ་བར་བསྐྱབས་པས་བཅུ་ཕྲག་དྲུག་དང་བདུན་ལྷག་པའི། །རྨད་བྱུང་མཛད་པ་གསལ་བར་བྱས་པ་འདི་ཡིས་ནི། །ལམ་ཡངས་དྲི་མེད་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ཅིང་། །བསྟན་བཅོས་དོན་གྱི་ལུས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་གྱུར། །"[31] ཞེས་མཛད་པ་པོས་ཁེངས་སྐྱུང་གི་ཚུལ་དུ་རང་ཉིད་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོ་འདིར་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་མིན་ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་དད་པ་རྡོ་རྗེ་ལྟར་བརྟན་པའི་དབང་གིས་ཡན་ལག་དྲུག་བཅུ་རེ་བདུན་འདི་མཛད་དེ་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ལུས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱས་ཚུལ་བསྟན།

31. གངས་ཅན་རིག་བརྒྱའི་སྒོ་འབྱེད་ལྡེ་མིག། << སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ། ཀརྨ་རབ་བྱུང་རྡོ་རྗེ། >> དེབ་ཉེར་གཉིས་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1995 ཤོག ༧༢༨

དེ་ལྟ་བུ་མཛད་པའི་དགོས་དམིགས་ནི། "འདི་ལྟར་རྨད་བྱུང་མཛད་པ་གསལ་བྱེད་པའི། ། སྐྱེས་རབས་འདི་བྱས་ང་རྒྱལ་མཐུ་ཡིས་མིན། ཁེ་དང་གྲགས་པ་ཡོངས་སྤྱོད་འདོད་ཕྱིར་མིན། ། སྙིགས་དུས་རྒྱ་ཆེར་འགྱུར་སྙམ་འདི་མ་བྱས། །རྒྱལ་བའི་སྤྱོད་འདི་འཇིག་རྟེན་རྨད་བྱུང་ལ། །ཚུལ་འདིས་ནམ་ཞིག་འགྲོ་ཕན་བྱེད་འགྱུར་བར། །བདག་ཀྱང་འགྱུར་ཞེས་སྨོན་པའི་མཐུ་ཡིས་ནི། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་མཆོག་རབ་ཏུ་གསལ་བར་བསྟན། ། "[32] ཞེས་སྐྱེས་རབས་བསྟན་བཅོས་འདི་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་ཁེ་དང་གྲགས་འདོད། ང་རྒྱལ་དང་འགྲན་སེམས་སོགས་ཉོན་མོངས་པའི་ཀུན་སློང་གང་གི་ཡང་དབང་དུ་མ་སོང་བར། རྒྱལ་སྲས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་ཚུལ་གཞན་ཕན་ལྷག་བསམ་ཁོ་ནས་བསྐུལ་བའི་མཛད་པ་དེ་དག་ནམ་ཞིག་རང་གིས་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུའི་རླབས་ཆེན་གྱི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་སྐྱེས་བའི་སྨོན་ལམ་གྱི་ཆེད་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་བསྟན་པའི་བསྟན་བཅོས་འདི་བརྩམས་པ་དང་། "དེ་ལས་བྱུང་བའི་དགེ་བ་དྲི་མ་མེད་པ་དེས། །མཐའ་ཡས་འགྲོ་རྣམས་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་ལ་རབ་འཇུག་ཅིང་། །ངག་ཚིག་གཟུངས་དང་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུའི་དབྱངས་ཐོབ་ནས། །ཐེ་ཚོམ་གཅོད་བྱེད་རྒྱལ་བའི་དབང་པོར་འགྱུར་བར་ཤོག །"[33] བསྟན་བཅོས་འདི་བརྩམས་པའི་དགེ་བའི་མཐུས་འགྲོ་དྲུག་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་། ངག་ཚིག་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུའི་དབྱངས་དང་ལྡན་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་བའི་སྨོན་ལམ་དང་བཅས་བརྩམས་ཡོད་པ་བསྟན་བཅོས་རང་གི་མཇུག་བྱང་དུ་གསལ་ལ། མཛད་ཚུལ་ནི་ "སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་མཛད་པའི་སུམ་ཅུ་སོ་བཞི་པ་ལས། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བཅུ་དང་ས་བཅུ་མཐར་ཕྱིན་པའི་སར་སྦྱོར་བའི་དོན་དུ་ཕྱི་མ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བདུན་པ། མདོ་དུ་མ་ལས་བྱུང་བ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ། ཟབ་མོའི་མདོ་སྡེ་རྣམས་ལ་ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། རང་བྱུང་རྗེ་རྗེས་སྦྱར་བ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་སོ"[34] ཞེས་རྗེ་རང་ཉིད་ཀྱིས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་རྣམས་རང་བཟོ་མ་ཡིན་པར་མདོ་དུ་མ་ལས་བྱུང་བ་དག་གཞིར་བཞག་པའི་གསལ་ཁ་བསྟན་ཡོད།

བྱམས་པ་ཕུན་ཚོགས་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་བསྟན་བཅོས་འདིའི་པར་བྱང་སྨོན་ཚིག་ཏུ་ " དེ་

32. གངས་ཅན་རིག་བརྒྱའི་སྒོ་འབྱེད་ལྡེ་མིག << སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ། ཀླུ་རབ་བྱུང་རྗེ་རྗེ། >> དེབ་ཉེར་གཉིས་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1995 ཤོག ༡༢༨

33. གངས་ཅན་རིག་བརྒྱའི་སྒོ་འབྱེད་ལྡེ་མིག << སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ། ཀླུ་རབ་བྱུང་རྗེ་རྗེ། >> དེབ་ཉེར་གཉིས་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1995 ཤོག ༡༢༡

34. གངས་ཅན་རིག་བརྒྱའི་སྒོ་འབྱེད་ལྡེ་མིག << སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ། ཀླུ་རབ་བྱུང་རྗེ་རྗེ། >> དེབ་ཉེར་གཉིས་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1995 ཤོག ༡༢༡

ཆོ་རྒྱལ་བས་ལུང་བསྟན་པཎྜིཏ། །སྙན་ངག་བྱེད་པོ་ཀུན་གྱི་རལ་བའི་རྩེར། །ཞབས་སེན་འོད་རིས་འགོད་པ་དཔའ་བོ་ཡིས། ། རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་སུམ་ཅུ་བཞི་པ་མཛད། །དེ་ནི་འཕགས་པའི་ཡུལ་གྱི་གྲོང་བས་ཀྱང་། །ས་སྟེང་རིན་ཆེན་གསུམ་ཞེས་སླུར་ལེན་ན། །” ཞེས་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་བ་འདི་རྒྱ་གར་དུ་མཁས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཙམ་དུ་མ་ཟད་པར་རྒྱ་ཆེ་མི་མང་ནང་ལའང་ཧ་ཅང་གྲགས་ཆེ་བ་བསྟན་ཡོད། དེ་བཞིན་ “གངས་ཅན་སྐྱེ་བོས་རྙེད་དཀའི་རིན་ཆེན་ལྟར། །སྤྱི་བོར་ལེན་ལ་རིངས་པ་སློས་ཅི་འཚལ། །དེ་ལྟའང་བརྒྱ་ཕྲག་ཡོངས་སུ་མ་རྫོགས་པ། །འཕགས་དང་བོད་ཀྱི་མཁས་རློམ་མ་ལུས་པས། །མཁས་པའི་ལེགས་བཤད་དོ་ཟླར་འཛེགས་པ་ཡིས། །ཀུན་གྱིས་རྩོམ་པས་ཁུར་ལས་ཐོལ་བར་གྱུར། །སྐབས་དེར་རྒྱལ་བའི་མཐུ་ཡིས་ཀརྨ་པ། །རང་བྱུང་རྡོ་རྗེ་ཞེས་བྱ་གསུང་རབ་ཀུན། །ཅིག་ཅར་གཟིགས་པའི་སྤྱན་རས་ཆེན་པོ་པས། །ས་གསུམ་མཁྱེན་ཟླ་བྲལ་བའི་སྨྲ་མཁས་བྱུང་། །དེ་ཡིས་བགྲང་ཡས་མདོ་སྡེ་ལས་འབྱུང་བའི། །རྒྱལ་བའི་མཛད་པ་བཅུ་ཕྲག་དྲུག་དང་བདུན། །རང་གི་བསྐལ་པའི་ཆ་ཤས་གྱུར་ཏོ་ཞེས། །རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་ལྷག་མ་སྐོང་བྱེད་གྱུར། ། དེ་ནས་མཛད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་གཏམ། །དཔྱོད་ལྡན་སྙིང་ལ་སྟོན་མེད་དགའ་སྟོན་གྱི། ། ལེགས་བཤད་རིན་ཆེན་གསར་བ་འདི་སྤྲུལ་པས། །སྙན་ངག་གཞན་ལ་གུས་པ་ལྷོད་པར་བྱས། ། ”[35] ཞེས་འཕགས་བོད་མཁས་རློམ་ཀུན་གྱིས་རྩོམ་འཕྲོར་ལུས་པའི་སྐྱེས་རབས་འདིར་ཁ་སྐོང་མཛད་པའི་སྤོབས་པ་མེད་པར་ལྷག་པ་ན། རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་ཀུན་ལ་གཟིགས་པ་ཡངས་པའི་རྗེ་ཀརྨ་པས་སྙན་ངག་གི་རྒྱན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ལམ་ནས་འགྲན་ཟླ་བྲལ་བ་ཞིག་མཛད་པས། སྙན་ངག་མཁན་དང་སྙན་ངག་གཞན་རྣམས་ལ་གུས་པ་ལྷོད་པར་གྱུར་ཞེས་རྗེ་འདིས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ་འདིར་ཆེ་བསྟོད་མཛད་ཡོད་དོ། །

སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་ཕྲེང་བ།

བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་སུ་མཁས་པའི་གྲགས་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་བརྩམས་ཆོས་ཆེས་མང་བའི་བོ་དོང་པཎ་ཆེན་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ་པོད་ཛ་པ་དང་ཉ་པའི་ཁྲོད་དུ་ <<སྟོན་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་ཕྲེང་བ་>>ཞེས་པའི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་བཞུགས། དེར་ཁྱོན་བསྡོམས་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་བརྒྱ་དང་དྲུག་བཅུ་ཡོད་པར་སྣང་

35. གངས་ཅན་རིག་བརྒྱའི་སྒོ་འབྱེད་ལྡེ་མིག། << སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ། ཀརྨ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེ། >> དེབ་ཉེར་གཉིས་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1995 ཤོག ༧༢༨

མོད། ལྷོ་ལི་བོད་ཁང་གི་དེབ་ཆེན་པར་མར་པོད་ཉ་པ་སྔོན་དང་ཐ་པ་ཕྱི་མར་བཞག་འདུག་ལ། དེ་ལྟར་ན་པོད་ཉ་པའི་སྐྱེས་རབས་མཐའ་མ་ནི་སྐྱེས་རབས་ཉེར་བཞི་པ་སྦྱིན་པ་ཆེན་པའི་སྐྱེས་རབས་དང་། པོད་ཐ་པའི་མགོ་སྐྱེས་རབས་ལྔ་བཅུ་ང་དགུ་པ་ཉའི་སྐྱེས་རབས་ནས་བཟུང་འདུག་པས་དེའི་བར་གྱི་སྐྱེས་རབས་རྣམས་ཆད་ཡོད་ལ། ལྷོ་ལི་བོད་ཁང་གི་དཔར་མའི་མ་དཔེ་རང་དུའང་དེ་ལྟར་ཚང་མེད་ཚུལ་ནི་སྔོན་གླེང་དུ་ "སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་པ་འདིའི་སྟོད་ཆ་པོད་ཨང་བཅུ་གཉིས་པར་སྐྱེས་རབས་ཉེར་བཞི་པའི་བར་དང་། པོད་ཨང་བཅུ་གསུམ་པ་འདིར་སྐྱེས་རབས་ང་དགུ་པ་ནས་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་པའི་བར་ལས་མི་སྣང་བས། སྐྱེས་རབས་ཉེར་ལྔ་པ་ནས་སྐྱེས་རབས་ང་བརྒྱད་པའི་བར་ཆད་ཚུལ་གང་ཡིན་དཔྱད་གཞིར་སྣང་ཡང་བརྗོད་བྱ་བསྟན་ཚུལ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྐྱེས་རབས་དང་པོ་ནས་སྐྱེས་རབས་བདུན་པའི་བར། དད་པ་དང་། བྱམས་སྙིང་རྗེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དང་སྦྱར་ནས་བསྟན་པ་དང་། སྐྱེས་རབས་བརྒྱད་པ་ནས་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དྲུག་ཅུ་པའི་བར་སྦྱིན་པའི་ཕར་ཕྱིན་ནས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་གྱི་བར་ཕར་ཕྱིན་བཅུ་དང་སྦྱར་ནས་བསྟན་པ་དང་། དེ་ཡང་། བྱང་སེམས་སོ་སྐྱེའི་ས་ནས་ས་བཅུ་པའི་བར་གྱི་རྒྱལ་སྲས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པའི་ལམ་གྱི་གྲངས་ངེས་དང་། གོ་རིམ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་བཤད་པས་སྐབས་དོན་དང་སྦྱར་ཆེ་ཆད་སྐྱོན་མེད་པ་ལྟ་བུར་མངོན"[36]ཞེས་བརྗོད་བྱ་རང་ལ་བལྟས་ཆེ་ཆད་སྐྱོན་མེད་ཚུལ་གསུངས་མོད། ༢༠༡༨ ལོར་བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་པར་སྐྲུན་གནང་བའི་བོ་དོང་པཎ་ཆེན་གྱི་གསུང་འབུམ་ཁྲོད་དུ་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ་པོ་ཆ་ཚང་བར་བཀོད་འདུག་པས་བསྟན་བཅོས་མ་ཟོམ་རང་དུ་ཆད་མེད་པ་ཧ་ཅང་གསལ།

བོ་དོང་པཎ་ཆེན་ (༡༣༧༥-༡༤༥༠) གྱིས་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་ཕྲེང་བ་འདི་ཁོང་གིས་ཡོངས་སུ་བརྩམས་པ་མ་ཡིན་པར་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་མཛད་པར་སྣང་། དཔེར་ན་ཁོང་གི་སྐྱེས་རབས་བདུན་པ་རབ་གསལ་གྱི་སྐྱེས་རབས་ནི་རྟོགས་བརྗོད་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཤིང་ཁྲོད་ཀྱི་ཡལ་འདབ་དང་པོ་ས་བདག་རབ་གསལ་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་ཇི་བཞིན་དུ་འདིར་བཀོད་འདུག སྐྱེས་རབས་བརྒྱད་པ་རི་བོང་གི་སྐྱེས་རབས་དང་། བཅུ་བ་སླང་པོ་ཆེའི་སྐྱེས་རབས། བཅུ་གཉིས་པ་ཀོ་ས་ལའི་རྒྱལ་པོའི་སྐྱེས་རབས། བཅུ་གསུམ་པ་ཚོང་དཔོན་གྱི་སྐྱེས་རབས། བཅུ་བཞི་བ་ཚོང་དཔོན་ཟླ་ཡི་གྱི་མི་གནོན་པའི་སྐྱེས་རབས། བཅོ་ལྔ་བ་ཨ་གསྟའི་སྐྱེས་རབས། ལྔ་དགུ་པ་ཉའི་སྐྱེས་རབས། དྲུག་བཅུ་པ་སྲེག་པའི་ཕྲུག་གུའི་སྐྱེས་རབས། རེ་བཞི་བ་བྲམ་ཟེའི་རིགས་ཆེན་པོའི་སྐྱེས་རབས་རྣམས་ནི་སློབ་དཔོན་

36. བོ་དོང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ། ལྷོ་ལི་བོད་ཁང་། 1970 པོད། ༡༣ ཤོག ༩

དཔའ་བོས་མཛད་པའི་སྐྱེས་པ་རབས་ཀྱི་རྒྱུད་དམ་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་ལས་སྐྱེས་རབས་དྲུག་པ་དང་། སུམ་ཅུ་བ། གསུམ་པ། བཞི་བ། ལྔ་བ། བདུན་པ། བཅོ་ལྔ་བ། བཅུ་དྲུག་པ། བཅུ་གསུམ་པ་རྣམས་ཇི་བཞིན་དུ་བླངས་འདུག སྐྱེས་རབས་བཅུ་བདུན་པ་ཕན་འདོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་དང་། དོན་གཅིག་པ་སྟོ་བསངས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས། དོན་བཞི་བ་ཀ་ཤིའི་མཛེས་པའི་སྐྱེས་རབས་ནི་སློབ་དཔོན་སེང་གེ་ཞབས་འབྲིང་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་ལྔ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བཅུ་པ་དང་བཅུ་བཞི་པ། བཅུ་དྲུག་པ་ཇི་བཞིན་དུ་བླངས་པ་ཞིག་རེད་འདུག་མོད། འདིར་མི་དྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། སློབ་དཔོན་སེང་གེ་ཞབས་འབྲིང་པའི་སྟོ་བསངས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་མགོར།

"ཕ་མ་ཞེས་བྱ་དགེ་བའི་ལོ་ཏོག་བསྐྱེད། །ཕན་གདགས་བྱ་བའི་ཞིང་ནི་འདི་ཡིན་ཏེ། །

གང་ལ་འདི་ཡི་བློ་གྲོས་འབྱུང་བ་ནི། །དེ་ཉིད་དེ་དག་ལ་ནི་རྗེན་པར་བྱེད། །

འདི་ལྟར་རྗེས་སུ་ཐོས་ཏེ། མ་ལུས་པའི་སའི་ཕྱུན་སུམ་ཚོགས་པ་གཅིག་ཏུ་གནས་པ་དང་འདྲ་བའི་བླ་ནྟ་ཧ་སྣིར་ཚུལ་གྱི་རབ་ཏུ་ཆ་བས་གྲགས"[37] ཞེས་པའི་ཚན་པ་དེ་མེད་པར་ཐད་གར་"བ་ར་ན་སེར་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་རབ་དུ་ཆ་བས་གྲགས་པའི་རྣམ་པར་གནོན་པ་སྐྱེ་རྒུ་ལ་ཕན་པ་དང་མི་ཕན་པ་ཡང་དག་པར་ལྟ་བའི་རྒྱལ་པོ་ཚངས་པས་བྱིན་ཞེས་བྱ་བ་བྱུང་བར་གྱུར་ཏོ"[38] ཞེས་ནས་མགོ་བཙམས་ཡོད། དེ་བཞིན་སྐྱེས་རབས་ཀྱ་ལྔ་བ་མ་ཏེའི་སྐྱེས་རབས་ལྟ་བུར་མཚོན་ན་སློབ་དཔའ་བོའི་སྐྱེས་རབས་ལས་སྐྱེས་རབས་སོ་གཉིས་པ་དེ་ཉིད་ཡིན་མོད། སྐྱེས་རབས་ཀྱི་མགོ་མཇུག་ནས་ཏོག་ཙམ་འདིར་མ་དྲངས་པར་ཆད་པའམ་དགོས་པའི་དབང་གིས་བཞག་པ་ལྟ་བུར་སྣང་། མགོའི་ "བཟོད་པར་བྱ་བ་ཡོད་ན། བཟོད་པ་ཡོད་པར་འགྱུར་གྱི་མེད་ན་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་བས་ན་དགེ་བ་རྣམས་ནི་གནོད་པར་བྱེད་པ་ལ་ཡང་ཁེ་ཉེད་པ་དང་འདྲ་བར་དགའ་བར་འགྱུར་རོ། །"[39] ཞེས་པའི་དོན་དུ་ "སྐྱེས་བུ་དམ་པ་རྣམ་(རྣམས)ནི་གནོད་པར་བྱེད་པ་ཡང་ལ་ཡང་ཁེ་ཉེད་པ་དང་། འདྲ་བར་དགའ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་གྲག"[40] ཅེས་པ་ཁ་སྣོན་མཛད་འདུག་ལ། མཇུག་གི་ "དེ་ལྟ་བས་ན་བཟོད་པ་བྱ་བ་ཡོད་ན། བཟོད་པ་ཡོད་པར་འགྱུར་གྱི་མེད་ན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དགེ་བ་རྣམས་ནི་གནོད་པ་བྱེད་པ་ལ་ཡང་ཁེ་ཉེད་པ་དང་འདྲ་བར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་བཟོད་པའི་

37. བསྟན་འགྱུར། དཔེ་བསྡུར་མ། སྐྱེས་རབས། ཀྱུ། ཤོག ༡༠༧༡

38. བོ་དོང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ། ལྡི་ལི་བོད་ཁང་། 1970 ལོད། ༡༣ ཤོག ༡༡༥

39. བསྟན་འགྱུར། དཔེ་བསྡུར་མ། སྐྱེས་རབས། ཀུ ཤོག ༣༡༨

40. བོ་དོང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ། ལྡི་ལི་བོད་ཁང་། 1970 ལོད། ༡༣ ཤོག ༢༢༨

གཏམ་བྱ་བ་ལ་ཡང་བརྗོད་པར་བྱའོ། །"[41] ཞེས་པའི་བརྗོད་པ་ཉིད་དོར་ཡོད་པ་ལྟ་བུའི་འགྱུར་པ་ཕྲན་བུ་རེ་མཐོང་དུ་ཡོད།

འདིའི་ཁྲོད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ལ་ལ་ཞིག་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་ལས་ཇི་བཞིན་དུ་དྲངས་ཡོད་ནའང་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་མཚན་འདོགས་ཚུལ་ལ་ཁྱད་པར་ཕྱིན་འདུག་སྟེ། དཔེར་ན་སྐྱེས་རབས་འདི་ཁྲོད་ཀྱི་རི་བཞི་བ་བྲམ་ཟེའི་རིགས་ཆེན་པོའི་སྐྱེས་རབས་ནི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་སྨོས་བྱེད་མའི་སྐྱེས་རབས་དེ་ཉིད་ཡིན། ཡིན་ནའང་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་རང་ངོས་ནས་བལྟས་ཚེ་སངས་རྒྱས་ནི་ཡུལ་ཤི་བི་པའི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གི་སྐྱེ་བ་ཡིན་པ་ལས་བྲམ་ཟེ་མ་ཡིན་ལ་སྨོས་བྱེད་མ་དེ་བས་ཀྱང་མ་ཡིན། དེ་བཞིན་སྐྱེས་རབས་དེ་དག་ཀྱང་སྦྱིན་སོགས་ཕར་ཕྱིན་སོ་སོའི་ཁོངས་སུ་འཇོག་ཚུལ་ལ་ཧ་ཅང་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་ཡོད།

མདོར་ན་པོ་ཏོང་པཎ་ཆེན་ནི་བོད་དུ་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་དང་སློབ་དཔོན་སེང་གེ་ཞབས་འབྲིང་པས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་སོ་ལྔ་གཉིས་ཀ་བསྒྱུར་ཟིན་པའི་རྗེས་སུ་བྱོན་པའི་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ན་ཁོང་གིས་གོང་གི་སློབ་དཔོན་གཉིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་སྐྱེས་རབས་བོད་འགྱུར་དག་ལས་སྐྱེས་རབས་མང་པོ་ཞིག་འདིར་དྲངས་པར་སྣང་བ་ལས་འདིར་ཡོད་པའི་སྐྱེས་རབས་དག་ཁོང་གིས་ཡོངས་སུ་བརྩམས་པ་ཞིག་མིན་པ་རྟོགས་ཐུབ།

གཞམ་གྱི་སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ་པོ་བརྗོད་བྱ་ཕར་ཕྱིན་ལ་སྦྱར་ཏེ་སྡེ་ཚན་སོ་སོར་དབྱེ་ཚུལ་འདི་ནི་ལྷོ་ལི་བོད་ཁང་ནས་དཔར་བའི་པོ་ཏོང་པཎ་ཆེན་གྱི་གསུང་འབུམ་སྔོན་གླེང་འབྲི་མཁན་ལྷོ་ལི་བོད་ཁང་ལས་བྱེད་རྒྱུད་སྐད་དགའ་བྱང་དགེ་བཤེས་བློ་བཟང་ལུང་རྟོགས་ཀྱིས་མ་དཔེ་དང་མཐུན་པར་སྦྱར་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་མ་དཔེ་རང་དུ་སྡེ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་འདི་མེད་པར་སྣང་། ཡིན་ནའང་བོད་ནས་པར་སྐྲུན་ཞུས་པའི་པོ་ཏོང་པཎ་ཆེན་གྱི་གསུང་འབུམ་དུ་སྡེ་ཚན་དབྱེ་ཚུལ་ལ་གླང་ཆེན་མཆེ་བ་དྲུག་ལྡན་དུ་སྐྱེ་བ་བཞེས་པའི་ཚུལ་ནས་གླང་པོ་ཆེའི་སྐྱེས་རབས་ཀྱི་བར་བཅུ་ཕྲག་དང་པོ་ཞེས་པ་ནས་བཅུ་ཚན་དྲུག་པ་ཚོས་འཚོལ་དུ་སྐྱེས་པ་ནས་གཟུགས་ལྡན་མའི་བར་ཏེ་སྐྱེས་རབས་བཅུ་ཚན་དྲུག་པ་ཞེས་ཐོག་མའི་སྐྱེས་རབས་དྲུག་ཅུ་པོར་དམིགས་བསལ་པར་ཕྱིན་གྱི་བརྗོད་བྱའི་སྒོ་ནས་སྡེ་ཚན་དུ་ཕྱེ་མེད་སོད། སྡེ་ཚན་ཕྱི་མ་རྣམས་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་ནས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་བར་བརྗོད་བྱའི་སྒོ་ནས་སྡེ་ཚན་སོ་སོ་ཕྱེ་འདུག་སོད། སྐྱེས་

41. བསྟན་འགྱུར། དཔེ་བསྡུར་མ། སྐྱེས་རབས། ཧུ ཤོག ༣༡༧

རབས་རྣམས་སྲི་ཚན་ཕྱི་ཚུལ་གོང་དང་ཧྲག་ཙམ་མི་མཐུན།

སྔོན་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་ཐྲེང་བ།			
སྲི་ཚན།	སྲི་ཚན་དབྱེ་བ།	སྐྱེས་རབས་ཀྱི་གྲངས།	སྐྱེས་རབས་ཀྱི་མཚན།
དང་པོ།	ཆོས་ཀྱི་རྩ་བ་དད་པ་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༡ - ༢	གླང་ཆེན་མཆེ་བ་དྲུག་ལྡན་གྱི་སྐྱེས་རབས་ནས་སེནྡྷེ་ཡི་དམ་བསྟན་གྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
གཉིས་པ།	བྱམས་སྙིང་རྗེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༣ - ༧	དམྱལ་བའི་ཤིང་རྟ་འདྲེན་པའི་གྱད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ནས་རབ་གསལ་གྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
གསུམ་པ།	སྦྱིན་པའི་ཕར་ཕྱིན་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༨ - ༢༤	རི་བོང་གི་སྐྱེས་རབས་ནས་སྦྱིན་པ་ཆེན་པོའི་སྐྱེས་རབས་བར།
བཞི་པ།	ཚུལ་ཁྲིམས་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༥༩ - ༨༤	ཀླུ་ཡི་རྒྱལ་པོའི་སྐྱེས་རབས་ནས་བྲམ་ཟེ་རྫིབས་ཀྱི་མུ་ཁྱུད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
ལྔ་པ།	བཟོད་པ་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༨༥ - ༩༥	མ་ཧེའི་སྐྱེས་རབས་ནས་དགེ་བྱེད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
དྲུག་པ།	བརྩོན་འགྲུས་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༩༦ - ༡༠༩	གསེར་ཡོགས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་ནས་རྟ་ཡི་རྒྱལ་པོ་སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན་གྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
བདུན་པ།	བསམ་གཏན་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༡༡༠ - ༡༡༧	ཁྱིམ་བདག་དབེན་པ་འདོད་པའི་སྐྱེས་རབས་ནས་ལྕགས་ཁྱིམ་དུ་སྐྱེས་པའི་སྐྱེས་རབས་བར།
བརྒྱད་པ།	ཤེས་རབ་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༡༡༨ - ༡༢༩	ཀླུ་རྒྱལ་ཛའི་སྐྱེས་རབས་ནས་ཁྲ་ཅན་གྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
དགུ་པ།	ཐབས་མཁས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༡༣༠ - ༡༣༨	ཀླུ་གཏེར་སྟོན་གྱི་སྐྱེས་རབས་ནས་གར་མཁན་གྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
བཅུ་པ།	སྨོན་ལམ་གྱི་ཕར་ཕྱིན་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༡༣༩ - ༡༤༦	བྲམ་ཟེའི་ཁྱེའུ་སྤྲིན་གྱི་སྐྱེས་རབས་ནས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་བར།
བཅུ་གཅིག	སྟོབས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༡༤༧ - ༡༥༠	རྟག་ཏུ་ རྒྱས་པའི་སྐྱེས་རབས་ནས་ནོར་བཟང་གི་སྐྱེས་རབས་བར།

བཅུ་གཉིས།	ཡི་ཤེས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་དང་སྦྱར་བའི་སྐྱེས་རབས།	༡༥༡ - ༡༦༠	འོད་བཟང་གི་སྐྱེས་རབས་ནས་གཟི་བརྗིད་དྲག་པོའི་སྐྱེས་རབས་བར།

མཇུག་བསྡུའི་གཏམ།

དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ཁྲོད་དུ་རང་ངོས་ནས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་རིང་མོའི་འཕེལ་རིམ་ལས་རྩོམ་ལུས་ཁྱད་པར་ཅན་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་གི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་སྐོར་ནས་མདོར་ཙམ་གླེང་ཁུལ་གྱིས། བཙན་པོའི་དུས་སུ་བོད་དུ་མདོ་སྡེ་དང་འདུལ་བའི་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་རྣམས་བསྒྱུར་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཕྱིས་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་དང་བཅུ་གསུམ་ནས་བོད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་རྣམས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐྱེས་རབས་གཏམ་རྒྱུད་རྣམས་གཞིར་བཞག་སྟེ། སློབ་དཔོན་དཔའ་བོ་སོགས་རྒྱ་གར་གྱི་སྔོན་བྱུང་སྐྱེས་རབས་སྔན་ངག་མཁན་རྣམས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་བའི་སྐྱེས་རབས་སྙན་ངག་རིང་མོ་བརྩམས་ཡོད་པས། གུས་པས་འདིར་དམིགས་སུ་བཟུང་ཏེ་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་སྐྱེས་རབས་རྩོམ་རིག་ཅེས་པའི་ས་བཅད་འདིའི་ཐོག་མའི་འབྱུང་ཁུངས་སུ་བགྲངས་འོས་པའི་སྐྱེས་རབས་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་གི་ཁྱད་ཆོས་མདོར་ཙམ་གླེང་ཡོད་ན། མཁྱེན་ཡངས་བློག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གོ་འཇོལ་དང་ནོར་འཁྲུལ་ཅི་ཡོད་ཡོ་བསྲང་ལམ་སྟོན་གནང་སྐྱོང་ཡོང་བའི་རེ་སྐུལ་ཞུ་བའོ། །

ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་དང་ཁྱད་ཆོས་སྐོར་མདོར་ཙམ་དཔྱད་པ།

ཞིབ་འཇུག་སློབ་མ། རྡོ་རྗེ་ཚེ་རིང་། མཐོ་སློབ། ལྷ་ཁ།

ནང་དོན་སྙིང་བསྡུས།

ནུ་བ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་གི་སྟོབས་ཤུགས་མངའ་ཐང་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་མྱུར་ཚད་སྨྱུག་འཛིན་པ་ང་ལྟ་བུ་ཞིག་གིས་བཤད་པར་དཀའ་མོད། གནད་དོན་འདིའི་རིགས་ལ་དོ་སྣང་དང་ཤེས་འདོད་ཀྱི་འདུན་པ་ཆུང་ཙམ་རང་རྒྱུད་ན་ཧྲག་ཏུ་གནས་པ་དེའི་ཉེར་ལེན་ལ་བརྟེན་ནས་འདི་ར་ཆུ་ཐིག་ཙམ་སྙིང་འདོད་བྱུང་། དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་

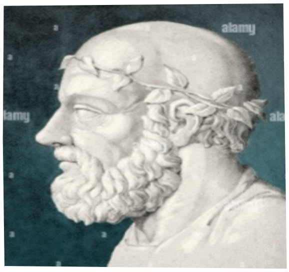

ཁྲིད་གཙོ་བོ་སྙིང་འདོད་པའི་བརྗོད་བྱ་གཅིག་དང་བྱེ་བྲག་ཡན་ལག་ཏུ་ཕྱུར་བ་གསུམ་ཡོད། དེ་ཡང་བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོ་ནི་ (ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་སྐོར་ཡིན།) ཡན་ལག་ཏུ་ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་ཆོས་སོགས་གྲོས་སྙིང་བྱ་རྒྱུ།

དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་སྙིང་གཞིའི་གནད་དོན་གཙོ་བོ་གང་དུ་བཤད་པ་ལྟར། ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་དང་། ངོ་བོ། སྐྱོ་གར་དང་འབྲེལ་ཆེ་བའི་མི་སྣ་དང་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་དབྱེ་བ། མཐར་ཁྱད་ཆོས་དང་རྩོམ་རིག་གཞན་དབར་ཁྱད་པར་ཡོད་མེད་བཅས་འགྲེལ་རྒྱུ་ཡིན།

ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་ཆེས་དར་སྤྱ་བའི་རྩོམ་གཞི་གཅིག་དང་། དེ་བཞིན་ཤིན་ཏུ་གལ་གནད་ཆེ་བའི་བརྗོད་བྱ་སྟེ་མི་རབས་མང་པོའི་རིང་ལ་རྩོམ་གཞི་འདི་བརྒྱུད་ནས་ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་གསོན་ཤུགས་ལྷག་མེད་སྤྲད་ཡོད་པ་དང་། ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་གི་རྣམ་ཤེས་ཀྱང་བཟུང་ཡོད། སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་བཞི་པ་དང་ལྔ་པ་ནས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་དར་ཁྱབ་སོང་ནས་དུས་དའི་བར་ཏ་ལམ་མི་ལོ་ ༢༥༠༠ ལྷག་ཙམ་འགོར་ཡོད། ཡིན་ནའང་སློལ་རྒྱུན་གྱི་བསམ་བློ་དང་། སློལ་རྒྱུན་གྱི་རྩོམ་གཤིས། དེ་མཚུངས་

སྲོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་དང་རིག་གཞུང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་ཕྲན་རྩོམ་གཉིས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་སྤྱི་ཚོགས་དང་འཚོ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་མི་དམངས་ཀུན་གྱིས་རོལ་སྤྱོད་ཐུབ་ཡོད། དེ་མཚུངས་རྩོམ་རིག་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་མི་རེ་ངོ་རེའི་སེམས་དང་བློ་ལ་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་བསམ་བློ་དང་། གོམས་གཤིས། རིག་གཞུང་དང་ལོ་རྒྱུས། རྒྱལ་ཁ་དང་ཕམ་ཁ་བཅས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་མི་རབས་གསར་པར་བདེན་དོན་དང་དངོས་ཡོད་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་བ་ཞིག་ལེགས་སྐྱེས་སུ་ཕུལ་ཡོད།

ཚིག་གནད་ཁག སྒྲོ་གར། སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག ནུབ་ཕྱོགས་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག ཟློས་གར། འཁྲབ་གཞུང་། ཨེ་སི་ཁུ་ལོ་སུ། ཨེ་རིསི་ཊོ་ཊེལ། སོ་ཧྥོ་ཁོ་ལོསུ།

སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་ངོ་བོ།

སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་ངོ་བོའི་འགྲེལ་བཤད་གོ་སླ་བའི་དབང་བྱས་ན། སྒྲོ་གར་ནི་ཟློས་གར་རྩོམ་རིག་གི་ཡན་ལག་ཏུ་གྱུར་བའི་རྣམ་པ་གང་ཞིག འཁྲབ་གཞུང་ངམ་བརྩམས་ཆོས་བྱེ་བྲག་པ་གང་ཡིན་རུང་མཇུག་གི་གཏམ་ལྷག་པར་ཏུ་སྒྲོ་བའི་ངོ་བོ་དང་ལྡན་པ། དེ་འདྲ་བའི་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་ཀློག་ན་རུང་། ལྷད་མོ་བས་བལྟས་ནའང་སེམས་ལ་སྙིང་རྗེ་དང་སྐྲག་སྣང་གི་ཚོར་བ་ཞིག་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེར་ན། སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་གོ་ཚིག་དེ་ཙམ་མ་ཟད་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་ནི་གཙོ་བོ་འདྲེན་པའམ་འདྲེན་མའི་མི་ཚེ་དང་འཚོ་བ་ལ་ཟློག་མེད་ཀྱི་བར་ཆད་མང་པ་དང་དེ་བཞིན་ཟློག་མེད་ལས་དབང་གིས་རྐྱེན་ངན་དང་རྐྱེན་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་འཚོ་བའི་ཁྲོད་དཀའ་སྡུག་ཇི་མང་དང་འཚོ་བའི་མཛེས་སྡུག་ཀྱང་མར་ངོས་ཟླ་བ་ཇི་བཞིན་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་མཇུག་འབྲས་སྤྱོད་དགོས་པ་ལྟ་བུའོ། །

སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་ཁྱད་ཆོས་གཞན་ཞིག་ནི་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གམ་ཟློས་གར་རྩོམ་རིག་འདིའི་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་སྔ་མོའི་དུས་ནས་ད་བར་དུ་མི་སྣའི་གཤིད་ཀ་གཅིག་ལྟ་བུ་བཤད་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། རྒྱུན་དུ་མི་སྣ་ཆེས་ རླབས་ཆེན། སེམས་བཟང་། ལྷག་བསམ། གཞན་དོན་རྐྱང་ལ་འབད་པ་ཆེ་བའི་རང་གཤིས་ལྡན་པ། འདྲེན་པའི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་གྱི་རྩོལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་སྟོན་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་འཚོ་བའི་ཁྲོད་ཀྱི་དཀའ་སྒྲ་ཆགས་སྟང་གི་རྣམ་པ་མང་པོ་གཏམ་རྒྱུད་དང་། ལྷག་པར་དུ་སྒྲོ་བའི་རྣམ་པ་ཆེས་མངོན་གསལ་སྟོ་ནས་གནད་དོན་འགྲེལ་བརྗོད་བྱ་རྒྱུ

དང་། དེ་ནས་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་གཞན་ཞིག་ནི་གཏམ་རྒྱུད་རེའི་ཆེས་མཇུག་ཏུ་མི་སྣ་གཙོ་བོ་དེ་མཐའ་མར་འདྲེན་པ་དང་འདྲེན་མ་འཆི་འགྲོ་བའི་ཡིད་སྐྱོ་བའི་འཇུག་འབྲས་མེད་དུ་མི་རུང་བ་འདི་སྒྲོ་གར་མཚོན་ཐབས་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་གལ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན།

དེང་རབས་ཀྱི་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རྣམ་པ་དང་ནང་དོན་བཅས་ལ་འཕོ་འགྱུར་མང་ཙམ་ཕྱིན་ཡོད་པ་འདི་ཡང་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་པའི་གནད་དོན་ཚད་མ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། འགྱུར་བ་མེད་པའི་ཆོས་ཤིག་ཡོད་མི་སྲིད་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྩོམ་རིག་དང་རིག་གཞུང་། འཚོ་བ་དང་ཡུལ་སྲོལ་བཅས་ལ་གསར་གཏོད་མེད་ན་འཕེལ་རྒྱས་མེད་ལ། འགྱུར་བ་མེད་ན་གསར་གཏོད་མེད། འགྱུར་བ་ཡོད་ན་གཞི་ནས་རྒྱུན་འཛིན་དང་རིན་ཐང་རྟོགས། འོ་ན་སྲོལ་རྒྱུན་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་ལྷ་བུའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ནི་ལྷ་གསོལ་གླུ་གསོལ། ཡང་ན་ནང་དོན་གཙོ་བོར་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་དང་ལྷ་སྒྲུང་རྒྱུད་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་བཤད་པ་ལས་ཕྱིར་བཏང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་དོན་གླེང་སོལ་དེ་ཙམ་མེད། འདི་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ཤར་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་དང་འཚོ་བའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་ལམ་ལུགས་འདི་སྲོག་ཤིང་ལྟར་བརྟན་འཇགས་ངང་གནས་ཡོད། རྒྱུ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲོ་གར་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ཡང་གནའ་རབས་ཧྲི་རིག་གི་ཚིག་ནས་ཆགས་པ་དང་དེའི་ནང་དོན་ཀྱང་ར་མའི་གླུ་ཞེ་གོ་འདུག བྱུང་རྐྱེན་ནི་ཧྲ་སོ་ཧྲི་རིག་རྒྱལ་ས་ཨེ་ཐེན་ན་ལོ་རེའི་ཡུལ་ལྷ་དགྲེ་ནི་སོན་ (GOD DIONYSUS) ཞེས་པར་ལྷ་སྟོན་མཚོད་འབུལ་རྒྱ་ཆེན་གནང་སྲོལ་ཡོད་པ་དེའི་སྐབས་རའི་པགས་པ་དང་འབག་གྱོན་ནས་འཁྲབ་སྟོན་གནང་སྲོལ་ཡོད་པ་དེ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་དར་ཡོད་པར་འདོད།

ཕྱིར་སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་ཉོས་གར་རྩོམ་རིག་གི་ཡན་ལག་ཡིན་དུས་ཉོས་གར་རྩོམ་རིག་གི་ངོ་བོ་དང་རང་གཤིས་ལས་གཏན་ནས་མི་འདྲ་བ་ཞིག་གྲུབ་མེད། ནུབ་ཕྱོགས་པའི་འདོད་ལུགས་ལྟར་སོང་ན། སྒྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གཅིག་ལ་ངེས་པར་དུ་ཁྱད་ཆོས་འདི་དག་ལྡན་དགོས།

དང་པོ། སྒྲུང་ངམ་ཉོས་གར་འཁྲབ་གཞུང་སོགས་ཀྱི་འཁྲབ་མི་གཙོ་བོའམ་འདྲེན་པ་དེ་སྤྱི་ཚོགས་དང་འཚོ་བའི་ཆེད་དུ་རྟག་ཏུ་ཡར་ལངས་ནུས་མཁན། འདྲེན་པ་འདི་ངེས་པར་དུ་ཕུལ་བྱུང་སྐྱོན་མེད་པ་མིན་པར། ཁོང་གི་མི་ཚེ་དང་འཚོ་བའི་ཁྲིད་ཕམ་ཁ་དང་རྐྱེན་ངན་སྦྱོང་དགོས་པ། དེ་ཡང་སྒྲོ་གར་གྱི་རང་བཞིན་དང་ལྡན་པ་འགོག་ཐབས་མེད་པའི་ལས་དབང་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བར་ཆད་ལས་ཐར་ཐབས་དཀའ་བ།

གཉིས་པ། སྐྱོ་བའི་འཕོ་འགྱུར། འདིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་འདྲེན་པ་སོ་སོའི་རང་གཤིས་ལ་ཐུག་ཡོད་པ། དཔེར་ན། རློམ་སེམས་དང་ང་རྒྱལ། མངོན་འདོད་དང་འདོད་ཞེན། སེམས་ཚོར་འདི་དག་གིས་རྐྱེན་བྱས་ནས་འདྲེན་པའི་འཚོ་བ་དང་མི་ཚེའི་ཁྲོད་སྐྱོ་བའི་འཕོ་འགྱུར་འགོག་མེད་བྱུང་བ།

གསུམ་པ། ཉམས་རྒྱུད། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ནང་འདྲེན་པས་ངེས་པར་དུ་བསོད་ནམས་ལྡན་པའི་འཚོ་བ་དེ་མགོ་མཇུག་རྫིང་སློག་གི་རྣམ་པའི་ཐོག་ནས་མཚོན་དགོས་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཡང་ཐོག་མའི་འཚོ་བ་དང་མི་ཚེ་སྐྱིད་སྣང་དང་སྤྲོ་བས་ཁེངས་པ་དེ་རིམ་གྱིས་དབྱར་དུས་ཀྱི་གནམ་གཤིས་ནང་བཞིན་གློ་བུར་དུ་རྐྱེན་ངན་འབབ་ཞིག་གི་སྤྲིན་ནགས་འཁྲུག་པ་ལྟ་བུ་དེ་ནི་མཇུག་ཏུ་འདྲེན་པ་རང་ཉིད་ཀྱི་འཆི་རྐྱེན་ནམ་འཚོ་བ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱ་མཚོར་ལྷུང་རྒྱུའི་རྐྱེན་དུ་གྱུར་འགྲོ།

བཞི་པ། སེམས་འཁྲུག་ཞི་ཐབས། འདི་ནི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཨེ་རི་སི་ཏོ་ཊེལ་ལགས་ཀྱི་བེད་སྤྱོད་གནང་བའི་མིང་ཚིག་གསར་བ་ཞིག་སྟེ། དོན་ནི་སེམས་འཁྲུག་ཞི་ཐབས་ཀྱི་མྱོང་བ་དང་འབྲེལ་ཆེ་བའི་ཚོར་སྣང་ཞིག འཁྲབ་གཞུང་ལོངས་སུ་སྤྱོད་མཁན་གྱིས་སེམས་འཁྲུག་ཞི་ཐབས་ཀྱི་ཚོར་སྣང་འདིས་ཚོར་བ་རྣོན་པོ་ཞིག་སྟེར་བ། ལྷག་པར་དུ་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་ཀྱི་འདྲེན་པའི་མི་ཚེ་སྐྱོ་བ་དང་སྡུག་བསྔལ་ཆེ་བའི་ཁ་ཕྱོགས་འགྱུར་བ་ལས་ལྡོད་མོ་བ་ལ་སེམས་ཚོར་མི་འདྲ་བ་ཞིག་བསྐྱུན། དེ་ནི་ཞེ་སྣང་དང་འཇིགས་སྣང་། སྙིང་རྗེའི་སེམས་ཤུགས་ཆེན་པོ་བསྐྱེད་དུ་འཇུག་པས་དེའི་སྐབས་སེམས་འཁྲུག་ཞི་ཐབས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱོ་བའི་སེམས་ཚོར་དེའི་རྗེས་དེ་མ་ཐག་ཏུ་ཞི་བའི་མྱོང་བ་ཞིག་ཐོབ་པ་དེའི་རིམ་པ་ལ་གོ།

ལྔ་བ། བསམ་ཞིབ་དགོས་པའི་གནད་དོན། བརྗོད་བྱའི་ནང་གསལ་བའི་གནད་དོན་གཙོ་བོ་དེ་འགྲོ་བ་མིའི་འཚོ་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་རྐྱེན་ངན་བར་ཆད་མང་པའི་ལས་དབང་གིས་ཡིད་དུ་མི་འོངས་པའི་འཕོ་འགྱུར་གློ་བུར་འབྱུང་སྲིད་ཀྱིས་དེ་དག་གི་ངོ་བོ་རྟོགས་དགོས་པར་བསྟན་ཡོད།

སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་འབྱུང་ཁུངས། ཐ་སྙད་ཀྱི་ཁུངས་བཤད་པ།

སྤྱིར་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་རྩོམ་རིག་གི་ཁྱིམ་རྒྱུད་ཁྲོད་དུ་ཡིན་ན། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་རྩོམ་རིག་གཞན་དག་གི་སྔོག་ཤིང་ལྟ་བུར་འདོད་དེ། ཆེ་མཐོང་དང་སྟགས་བརྗོད། ཚད་ལྡན་དང་གདེང་འཛོག་ཚད་ལྡན་ཐོབ་པའི་རྩོམ་སྣ་རྣམ་པ་མི་འདྲ་ཞིག་ལ་འདོད། དེར་བརྟེན་འདི་ལ་སྟོན་འབྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་རིང་ལ། ཁུངས་དང་ལོ་དུས་ནི། ད་ནས་བྱུས་ན་མི་ལོ་ ༢༥༠༠ བརྒྱའི་ཡར་སྟོན་གྱི་

ལོ་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་ ༥ བའི་ནང་གྲི་རིག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ (ATHENS) ཞེས་པ་དེ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་བྱུང་ནས་བཟུང་དུས་ད་ལྟའི་བར་ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་ནམ་ཡང་ཡལ་ཐབས་མེད་པའི་གྲིབ་གཟུགས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

དང་ཐོག་གང་བརྗོད་པར་བྱ་བའི་གཏམ་གྱི་ཐོག་མ་ལྟ་བུ་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་མམ་བྱུང་བ་མདོར་ཙམ་གླིང་རྒྱ་གལ་གནད་དུ་མཐོང་སྟེ། གླིང་གཞིའི་འཕེལ་རིམ་དང་རྒྱབ་ལྗོངས་ལོ་རྒྱུས་མདོར་ཙམ་ར་མ་འཕྲོད་ན་དེའི་རིན་ཐང་དང་གལ་གནད་རྟོགས་པར་དཀའ་སྟམ། དེ་ལྟར་དང་པོ་ཐ་སྙད་ནས་འགོ་བརྩམ་དགོས་པར་མཐོང་། རྒྱུ་མཚན་ནི་ཐ་སྙད་རེའི་རྒྱབ་ལ་ལོ་རྒྱུས་རེ་དང་ལོ་རྒྱུས་རེའི་ནང་ན་མི་སྣ་རེ་མེད་མི་སྲིད་པས། སྐྱོ་གར་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ལ་ཐུག་ཡོད། སྐྱོ་གར་ཐ་སྙད་འདི་དབྱིན་སྐད་དུ་ (TRAGEDY) ཡིན་པ་དང་། ཐ་སྙད་འདིའི་མ་ཚིག་ནི་ (TRAGOIDIA) ཞེས་པ་ནས་བྱུང་། ཏྲེ་ཀྲོསི་(tragos ཞེས་པ་ར་ལ་གོ་བ་ (goat) ཨོ་ཌྷི་ཞེས་པ་ (oide)གླུ་ (song) ལ་གོ། དོན་དུ་རའི་གླུ་ཞེས་པའོ། | (GOAT SONG) ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་རེ་རེའི་རྒྱབ་ན་སྔོན་བྱུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ཁག་གཉིས་ཙམ་བཤད་རྒྱུ་ཡོད། དུས་རབས་ལྔ་བའི་ནང་། གྲི་རིག་མི་དམངས་ནས་དད་གུས་བྱེད་སའི་ལྷ་ (GOD DIONYSUS) the God of wine and fertility) ཞེས་པ་འདི་ཉིད་དགའ་བའི་ཆེད་དུ་ལོ་རེར་དུས་ཚིགས་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་ལ་མཆོད་སྦྱིན་བྱེད་སྲོལ་དར་བ་དང་། ལྷ་དེའི་ཆེད་དུ་དམིགས་སུ་བཀར་ནས་ལྷ་སྟོན་ཟབ་རྒྱས་ཤིག་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་ལ་ལྷ་སྟོན་དེའི་སྐབས་སུ་རྣམ་པ་མི་འདྲ་བའི་བློས་གར་ཡང་འཁྲབ་སྲོལ་ཡོད། བློས་གར་འཁྲབ་མཁན་ནང་ནས་གཙོ་ཆེ་བ་སྐྱེ་པ་ཡིན་པ་དང་ (chorus) འཁྲབ་སྟོན་པའི་ངོར་འབབ་གྱོན་ནས་འཁྲབ་སྲོལ་ཡོད། བློས་གར་འཁྲབ་པའི་ཞོར་དུ་ཡུལ་གྱི་སྲུང་ལྷ་དགའ་བའི་ཆེད་ར་མ་རེ་སྲོག་བཅད་ནས་མཆོད་སྦྱིན་གཏོང་སྲོལ་ཡོད། དེ་ལྟར་ར་དང་སྐྱོ་གར་བར་འབྲེལ་བ་བྱུང་ཡོད་པར་འདོད།

འགྲེལ་བརྗོད་གཉིས་པ་ནི། ཡུལ་ལྷ་ཉིད་ལ་དགའ་སྟོན་གྱི་མཆོད་སྦྱིན་བྱེད་པའི་སྐབས་བློས་གར་འཁྲབ་སྟོན་བྱེད་མཁན་ཁྲོད་ཀྱི་འཁྲབ་སྟོན་པ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་དེ་ཉིད་ལ་ར་གཅིག་བྱ་དགའ་སྟེར་སྲོལ་ཡོད་པས་དེ་ལྟར་གྲགས།

དུས་རབས་ཤིག་གི་དགོས་པའི་དབང་གིས་སྐྱོ་གར་གྱི་ཐ་སྙད་འདི་ལ་འཕོ་འགྱུར་མང་དུ་བྱུང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། དེང་རབས་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་དངོས་སུ་སྤྱོད་བཞིན་པའི་ཚིག་ནི་ (Tragedie or tragedy mean as a drama” དེ་ལས་སྔ་བ་ཧྥ་རན་སིའི་རྩོམ་རིག་དར་ཆེ་བའི་དུས་སྐབས་སུ་ from

early French Tragedie' དེ་ལས་ཀྱང་སྔ་བ་ལ་ཏིན་རྩོམ་རིག་དུས་སུ་ from Latin Tragoedia" from Greek Tragoidia" (a drama about the misfortunes of heroes" ཞེས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དག་ཆ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་ལྟ་བུ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་འདུག ནང་དོན་ཕྱོགས་ནས་ཁྱད་པར་མེད། ཟློས་གར་རྩོམ་མམ་འཁྲབ་གཞུང་གང་ཞིག་གཙོ་བོ་མི་སྣ་གཙོ་བོ་འདྲེན་པ་ལ་རྐྱེན་ངན་མང་བའམ་བྱ་བ་ལམ་འགྲོ་མེད་པ་གཙོར་སྟོན་བྱས་པའི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་གོ་འདུག

སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་བྱུང་བ་བཤད་ཡོང་དུས། གོང་དུ་མདོར་ཙམ་གསལ་བ་ལྟར་ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་འདི་ཆེས་ཐོག་མ་ཧྲི་རིག་སྔ་དུས་ཀྱི་སྐྱོ་གར་རམ་ཟློས་གར་དར་བ་ནས་ངོས་འཛིན་དང་། དེ་ཡང་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདིའི་བརྗོད་དོན་དང་ནང་དོན་དམིགས་ས་གཙོ་བོ་དེ་མི་སྣ་ལྷབས་ཆེན་དང་བྱས་རྗེས་ཅན་རྐྱང་གཙོ་བསྟན་གནང་ཡོད། དེ་ཙམ་མ་ཟད་དམིགས་སུ་བཀར་ནས་ཁོང་རྣམ་པའི་མི་ཚེའི་རྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་འཕྲད་པའི་འཚོ་བའི་ཕམ་ཁ་དང་མི་སེམས་ཀྱི་ཕམ་ཁ། རྐྱེན་ངན་བར་ཆད་རྐྱང་འཕྲད་ནས་མཛད་པ་འཕྲིན་ལས་མ་གྲུབ་པ་སོགས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་རྐྱང་གཙོ་བོ་སྟོན་ཐབས་བྱས་ཡོད། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་དར་ཤ་ཅང་སྔ་སྟེ། སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་རྒྱུན་ལྟར་ན་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་དང་འབྲེལ་བ་ཆེ་བའི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་གསུམ་ཡོད། ༡) AESCHYLUS ༢) SOPHOCLES ༣) EURIPIDES བཅས་ཡིན། ཁོང་རྣམ་པ་གསུམ་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་ཁྲིད་ཆེས་བྱས་རྗེས་ཅན་གྱི་ལྟ་གྲུབ་སྨྲ་བ་དང་རྩོམ་རིག་ལ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ། ལྷག་པར་དུ་ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གསར་རྩོམ་གནང་མཁན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལྟ་བོའུ་མི་སྣ་གསུམ་དུ་འཛིན་གནང་ཡོད། དེའི་རྗེས་ནས་ཨེ་རིསི་ཊོ་ཊེལ་ (ARISTOTLE) སྙན་གྲགས་རྒྱས་པ་དང་ཁོང་གིས་སྐྱོ་གར་གྱི་ངོ་བོ་དང་གོ་དོན་བཞེད་པ་གཙོ་བོ་ སོ་ཕྶ་ཁོ་ལིསུ་ (SOPHOCLES) ལགས་ཀྱི་འདོད་ལུགས་གཞིར་བཞག་ནས་འགྲེལ་བརྗོད་གནང་ཡོད།

དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་ཁྲིད་དུ་དུས་རབས་བར་མ་ (Middle ages) ཞེས་རྩོམ་རིག་གསར་རྩོམ་གྱི་ཐ་ལྷབས་རབ་ཏུ་རྒྱས་ནས་རྩོམ་གཞི་དང་ཁྱད་ཆོས། ནང་དོན་བཅས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་སོང་། དུས་རབས་དེའི་བར་དུ་ཆོས་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་བའི་བརྗོད་བྱ་རྐྱང་ལ་གཙོ་བོར་བྱས་ཡོད། ཡིན་ཡང་དུས་རབས་བར་མའི་མཚམས་ནས་ རེ་ནི་སློན་སི་དང་ཤེག་སི་སྤེ་ཡར་ (Renaissance with Shakespearean tragedy) གྱི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་དར་བའི་དུས་རབས་ཤར་བས་ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་འཕོར་འགྱུར་སྔར་ལས་ལྷག་པར་བྱུང་།

སྙན་གྲགས་ཆེ་བའི་རྩོམ་པ་པོ་ཤེག་སི་ཕྱི་ཡར་མཆོག་ཕྱི་ལོ་ ༡༥༦༤ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༢༣ ལ་སྐྱ་འཁྲུངས་ཡོད། ཁོང་གིས་རྩོམ་པའི་མཛད་པ་ཕྱི་ལོ་ ༡༥༨༧ ལོ་ནས་རྒྱས་པ་དང་། དུས་དེ་ནས་སྤྱོལ་རྒྱུན་གྱི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་ལུགས་ལ་བཅོས་བསྒྱུར་དང་གསར་སྟོན་དུ་མ་ཞིག་གནང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་ཡང་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་གསར་གཏོད་གནང་མཁན་གྱི་མི་སྣ་དང་པོར་ངོས་འཛིན་གནང་ཡོད། དཔེར་ན། ཁོང་གི་སྐྱོ་གར་བརྩམས་ཆོས་ཁྲོད་དུ་ཁྱད་ཆོས་ལྷག་པར་ལྡན་པའི་མི་སྣ་གསར་གཏོད་གནང་ཡོད་དེ་ཧམ་ལེཊ་དང་རྒྱལ་པོ་ལྷི་ཡར་(Hamlet and king lear) ལྟ་བུ། ཡང་མཚམས་དེ་ནས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་གྱི་ཁ་ཕྱོགས་ལ་འཕོ་འགྱུར་བྱུང་ཡོད་དེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནད་དོན་དང་དོན་རྐྱེན་འགྲེལ་བརྗོད་མང་དུ་ཕྱིན་ཡོད། ཁོང་གིས་འདོད་ལུགས་ལྟར་སྐྱོ་གར་ལ་དབྱེ་བ་གསུམ་གསར་སྟོན་མཛད་ཡོད།

འོ་ན་དེང་རབས་ཀྱི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་འཕོ་འགྱུར་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་བྱུང་ཡོད་དེ། བརྗོད་དོན་དང་རྗོད་བྱེད། མི་སྣ་དང་ཐ་སྙད། རྣམ་པ་སོགས་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་འགྱུར་ཡོད། རིགས་དང་རུས་ཀྱི་ཁྱད་པར་མེད་པ། མངའ་ཐང་དབང་ཐང་གི་དབྱེ་བ་མེད་པ། མགོ་དང་འོག་བཅས་ཁྱད་པར་མེད་པ་འཁྲབ་གཞུང་གཅིག་གི་ནང་དུ་ཐམས་ཅད་ལ་འདྲ་མཉམ་དང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་ཚོག་པ་བཅས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་མི་དམངས་ཀུན་གྱི་ལོངས་སྤྱོད་དུ་གྱུར་ཡོད། དེ་བཞིན་ངོ་མཚར་དགོད་བྲོ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ཀྱང་མང་དུ་གསར་སྟོན་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་ཀྱི་གནད་དོན་མང་དུ་གསལ་ཡོད་དེ་དཔེར་ན། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཕམ་ཁ་བྱུང་བའི་དོན་རྐྱེན་གཙོ་བོ་སྟོན་པའི་འཁྲབ་གཞུང་ (Death of Salesman) ལྟ་བུ། དེང་རབས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རྣམ་པ་མང་དུ་འཕེལ་ཡོད་དེ། སྒྲུང་དང་སྙོག་བརྙན་གྱི་ངོ་བོ་གྱུར་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ། །

སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རྒྱལ་པོ་སྲུ་ཡིན་མིན།

ཤར་ནུབ་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་རིག་བྱུང་འཕེལ་ལ་བློ་གཟུ་བོར་གནས་ནས་ཞིབ་ཀྱིས་དཔྱད་ཡོང་དུས། དུས་རབས་རེ་ལ་རྩོམ་གཤིས་མི་འདྲ་བ་རེ་དང་རྩོམ་རིག་རེ་ལ་གསར་གཏོད་པ་རེ་བྱུང་ཡོད། གསར་གཏོད་པ་རེ་ཡིས་རྩོམ་གཤིས་ཁྱད་པར་ཅན་གསར་གཏོད་གནང་བས་རྩོམ་གཤིས་ཁྱད་པར་བ་དེས་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་དུས་རབས་མཚོན་ཐུབ་པའི་སྣང་བརྙན་བསྐྲུན་ཡོད། རྒྱུ་མཚན་དེའི་རྐྱེན་བྱས་ནས་ད་ལྟ་ང་ཚོས་སྙན་གྲགས་ཆེ་བའི་བརྩམས་ཆོས་རེ་ཀློག་ཡོང་དུས་གནའ་དུས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་འཚོ་བ། ལོ་རྒྱུས་དང་རིག་གཞུང་སོགས་མིག་ལམ་དུ་ཕ་ལེར་འཆར་བ་ཡང་

རྒྱུ་མཚན་འདི་ལ་ཐུག་འདུག་སྙམ།

སྲོལ་རྒྱུན་ནས་ད་ལྟའི་དུས་བར་དུ་གྲགས་ཅན་རྩོམ་པ་པོ་ཅི་ཙམ་བྱུང་ཡོད་པ་དང་ཁོང་རྣམ་པས་ང་ཚོ་ལ་གནང་བའི་ཤུལ་བཞག་བརྩམས་ཆོས་དེ་དག་ལས་རྟོགས་འགྲོ། དེ་བཞིན་བྱེ་བྲག་ཏུ་མི་ལོ་ ༢༥༠༠ རྗེས་སུ་ཡིན་ནའང་འཛམ་གླིང་ཤར་ནུབ་གཉིས་སུ་སྙན་གྲགས་ཀྱི་གཟི་འོད་མ་ཁྲུབ་ས་མེད་པའི་རྩོམ་རིག་ (སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་) ལྟ་བུར་གཞིར་བཞག་ནས་བཤད་ནའང་དཔེ་མཚོན་མི་འགྲིག་པ་མེད་སྙམ། བློ་དང་ཤེས་རབ་ལྡན་པའི་ཀློག་པ་པོ་ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར། ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་གིས་ཤུགས་རྐྱེན་སྔ་རབས་བཙན་པོའི་དུས་རབས་ནང་བཞིན་དབང་བསྒྱུར་མངའ་ཐང་ལས་ལྷག་པར་གཞི་རྒྱ་ཆེ། རྒྱུ་མཚན་ནི་རྒྱལ་རྒྱུད་གཅིག་གིས་དབང་བསྒྱུར་དུས་ཡུན་ཡིན་ནའང་ལོ་བརྒྱ་ལས་ལྷག་པ་མི་ཡོང་བ་ཀུན་གྱིས་ཤེས་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ནའང་རྩོམ་རིག་གིས་དབང་བསྒྱུར་འདི་ནི་མི་ལོ་བརྒྱ་ཙམ་ག་ལ་ཚད། མི་ལོ་ ༢༥༠༠ ལྷག་འདས་ནའང་ད་དུང་རྩོམ་གཤིས་ཁྱད་པར་བ་དེའི་རྗེས་འཛིན་དང་དེའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་བ་དང་དེ་ལ་ཡིད་སྨོན་དད་གུས་གནང་བཞིན་ཡོད་པ་འདི་དོན་ངོ་མ་བཤད་ན་བློ་ཡུལ་ལ་ཤོང་དཀའ་བའི་གནད་དོན་ཞིག་རེད།

འོ་ན་ནུབ་ཕྱོགས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ཇི་ལྟར་བྱུང་བ་དང་སུས་གསར་དུ་ཐོག་མར་གཏོད་ཡོད་མེད། ཡང་ན་དུས་རབས་ནམ་ཞིག་ནས་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་མིན་སྐོར་ལ་མདོར་ཙམ་དཔྱད་ཡོང་དུས། བཞེད་པ་མི་མཐུན་པའི་དཔྱད་རྩོམ་མང་དུ་ཀློག་དགོས། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་བྱུང་རིམ་དང་དེ་བཞིན་མིང་དུ་གྲགས་པའི་གསར་གཏོད་པ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལ་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་གཉིས་གསུམ་ལྟ་བུ་མང་དུ་སྣང་། རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི་དུས་རབས་རེ་ལ་རྣམ་པ་དང་ལྟ་གྲུབ་མི་འདྲ་བའི་རྩོམ་རིག་རེ་དར་བས་སོ་སོའི་རྩོམ་གཤིས་དང་ནང་དོན། རྩོད་དོན་བཅས་སྔར་ལས་ལྷག་པར་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་ངེས། དེས་རྐྱེན་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་ཆེས་སྔ་བའི་རྩོམ་རིག་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཐོག་མ་ནི་གྲི་རིག་ (Greek) གྲི་རིག་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་ལྟར་སོང་ན། སྐབས་དེར་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གསར་གཏོད་གནང་མཁན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུ་ནི་ཨེ་སི་ཁྲུ་ལོ་སུ་ (Aeschylus) མཆོག་ཡིན་པ། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རྒྱལ་པོ་ཁོང་ནི་སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་ལོ་ ༥༢༥ ལ་སྐུ་འཁྲུངས་ཡོད་པ་དང་ཕྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་ལོ་ ༤༥༦ ལོར་སྒེ་ལ་ (Gela, Sicily) ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་སྐུ་འདས་པ་གསལ་འདུག ཡབ་རྒྱལ་པོའི་མཚན་ལ་ (Euphorion) ཞུས་པ་དང་འཚོ་གནས་བྱེད་སའི་ཡུལ་ནི་གྲི་རིག་རྒྱལ་ས་ཨེ་ཐེན་གྱི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་ཆགས་ཡོད། Eleusis (west of Athens) ཨེ་སི་ཁྲུ་ལོ་སུ་རང་ཉིད་ནི་གྲི་རིག་རྒྱལ་ས་ཨི་ཐེན་ནས་གྲི་རིག་སྲོལ་རྒྱུན་རྩོམ་རིག་དང་ལྷག་པར་དུ་སྲོལ་

རྒྱུན་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ཐོག་སྣན་གྲགས་བྱུང་བའི་ཆེས་ཐོག་མའི་རྩོམ་པ་པོ་ཡིན་པར་བཤད། དེ་ཡང་ཧྲི་རིག་རྒྱལ་ས་ཨི་ཐེན་ནི་ཧྥི་རིག་ལྡན་པའི་རྩོམ་པོ་དང་ཤེས་ཡོན་ཅན། ལྷ་གྲུབ་མཁན་དང་སྨྱུ་རྩལ་པ་བཅས་མང་པོ་བྱུང་སའི་གནས་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་འདོད།

ཁོང་གིས་མཛད་པའི་བརྩམས་ཆོས་ཁག་དང་རྩོམ་རིག་ལ་མཁོ་བའི་གསར་གཏོད་ཀྱི་ལམ་སྲན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རིན་ཐང་དང་སྣན་གྲགས། ལག་ལེན་དང་འཕེལ་རྒྱས་རིམ་བཞིན་ཡར་ངོའི་ཟླ་བ་ལྟར་རྒྱས་ནས་དུས་རབས་དེ་ནས་བཟུང་འཁྲབ་སྟོན་གྱི་སྒྲོལ་བཟང་རྒྱུན་འཛིན་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཆེས་དར་ཡོད་པར་གྲགས། ཁོང་གི་དུས་རབས་དང་དེའི་སྐབས་སུ་སྤྱི་ཚོགས་དང་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས་ཞི་འཇགས་གཏན་ནས་མེད་པ་ཡང་རྒྱུ་མཚན་ནི་གཙོ་བོ་ནི་དུས་རབས་དེར་ཨེ་ཐེན་མི་དམངས་ནས་རང་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཆེད་དུ་མང་གཙོ་རྩོད་ལེན་བྱེད་པའི་སྐབས་ཡིན། རྩོད་ལན་བྱེད་སའི་མི་རིགས་ནི་པྷར་ཤིན་རིགས་ཡིན་འདུག ཁོང་རང་ལོ་ ༣༥ ཐོག་དམག་འཁྲུགས་མ་ར་ཐོན་ (battle of Marathon) ཞེས་པ་དེའི་ནང་མཉམ་ཞུགས་གནང་ཡོད་པ་རེད།

དེ་ཡང་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ཁོང་གིས་སྐྱོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་ཁྲོད་དུ་མི་གཅིག་ཙམ་མ་ཡིན་པ་མི་སྣ་གཉིས་པ་ཞིག་ལྷག་ཏུ་དགོས་པར་གཟིགས་ནས་མི་སྣ་གཉིས་པའི་གལ་གནད་དང་ཕན་ཚུན་དབར་ཁ་བརྡའི་རྣམ་པ་མི་འདྲ་ཙམ་གསར་དུ་བྱུང་བ་མིན་པར་དེ་ཡང་གླེང་མོལ་མང་དུ་འཕེལ་ཐུབ་པའི་ཁེ་ཕན་བྱུང་ཡོད། མི་སྣ་གཉིས་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་དེ་སྔར་ལས་ལྷག་པར་བྱེད་ལས་མང་དུ་འཕེལ་ཡོད་པར་བརྟེན་རྣམ་པ་གསར་པ་ཞིག་ངོ་སྤྲོད་གསར་དུ་གནང་ཡོད།

ཁོང་གིས་མི་སྣ་གཉིས་པ་གསར་དུ་མ་གཏོད་པའི་སྔ་རོལ་དུ་ཧྲི་རིག་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་དུ་གཞི་རྩ་བྱས་ཏེ་མི་སྣ་གཅིག་པོ་ན་ཡིས་འཁྲབ་སྟོན་གནང་བ་ལས་མི་སྣ་གཞན་མེད། རྒྱུ་མཚན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྡིངས་ཆའི་སྟེང་དུ་འཁྲབ་སྟོན་པས་ཕན་ཚུན་གླེང་མོལ་བྱེད་པའི་སྣང་བརྙན་གསོན་པོ་ཞིག་མེད་པར་བརྟེན་ལྟད་མོ་བས་དེ་ཙམ་ཡིད་འགུལ་མི་ཐེབས་པས་ཞན་ཆར་མཐོང་། འོན་ཀྱང་ཁོང་གིས་མི་སྣ་གཉིས་པ་གསར་ཏུ་སྟོན་དུས་སྡིངས་ཆའི་སྟེང་སྔར་ལས་ལྷག་པའི་ལྟད་མོ་ཡོད་ལ་མི་གཉིས་ཕན་ཚུན་གླེང་མོལ་དང་ཁ་བརྡ། ལྷག་པར་དུ་བསམ་བློ་མི་མཐུན་པའི་ཁ་རྩོད་སོགས་ནི་འཁྲབ་གཞུང་ཁྲོད་ཆེས་གལ་གནད་ཆེ་བའི་རྒྱུ་ཆ་ཚང་དགོས་པ་ཡིན་དུས་རྣམ་པ

འདིས་སྙྲོ་གར་རྩོམ་རིག་དང་དེ་བཞིན་སྙྲོ་གར་ཟློས་གར་ཚད་ལྡན་དུ་བསྒྱུར་འདུག་སྙམ།

གསར་གཏོད་གནང་པའི་གཞི་རྩའི་ཁྱད་ཆོས་གཉིས་པ་ནི་སྙྲོ་གར་རྩོམ་རིག་འཁྲབ་གཞུང་གི་འབྲི་རྩལ་འཕེལ་རྒྱས་དང་སྒྲིག་གཞི་ཚད་དང་ལྡན་པའི་རྣམ་པར་བསྒྱུར་པ་དེ་ཡིན། མཁས་པ་ཉིད་ནི་སྙྲོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་གི་བྲིས་རྩལ་འཕེལ་རྒྱས་དང་རྩོམ་རིག་གི་ལམ་སྲོལ་ལྟར་སྒྲོམ་གཞི་ལེགས་བཅོས་གནང་མཁན་གྱི་བྱེད་པོ་གཙོ་བོ་གྱུར་ཡོད། ཡང་ཁོང་གིས་གསར་དུ་གཏོད་པའི་ལམ་ལུགས་གསར་བ་གསུམ་པ་ལྟ་བུ་ནི་སུམ་སྒྲིལ་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་རྩོམ་སྲོལ་འདི་ཡིན་འདུག་རྩོམ་ལུགས་འདི་ནི་ཆེས་གསར་གཏོད་ཀྱི་རྣམ་པ་ལྡན་པའི་གཞི་སྒྲོམ་ཡིན་ཏེ། བརྗོད་གཞི་གཅིག་སྐོར་རྩོམ་བྲིས་རང་བཙན་པ་གསུམ་མུ་འབྲེལ་དུ་བྲིས་པའི་བསྟན་བཅོས་ལ་གོ་བས་སྐབས་དེའི་སྙྲོ་གར་མང་ཆེ་བ་གནའ་རབས་ལྷ་སྒྲུང་གི་གཏམ་བརྒྱུད་དང་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་རྐྱེན་ཁོང་གིས་རྩོམ་ལུགས་འདིའི་ཁྲོད་དུ་ རྒྱ་རིག་དང་རོམ་གྱི་ལྷ་སྒྲུང་དུ་བཤད་པའི་ནགས་ཀྱི་འདོད་ལྷའི་སྐོར་ལ་འགྲེལ་བརྗོད་གནང་ཡོད་པ་དེ་ལྟར་རྩོམ་ལུགས་མི་འདྲ་བ་གསུམ་རྒྱུས་ནས་བརྗོད་དོན་གསལ་སྟོན་གནང་ཐུབ་པའི་ཁྱད་ཆོས་དམིགས་གསལ་གྱི་རྩོམ་ལུགས་ཕྱིན་རྗེས་སུ་འཁྲབ་གཞུང་དང་རྩོམ་རིག་ལ་དགའ་མོ་གནང་མཁན་ཀུན་གྱིས་རྩོམ་ལུགས་འདི་ལ་མང་མོས་ཀྱིས་རྗེས་སུ་འཇུག་ཅིང་ལག་ལེན་བྱེད་སའི་ལམ་ཕྲན་ཁོ་ནར་གྱུར་ཡོད།

དེ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་བཞི་བ་དང་ལྔ་བ་ནས་བཟུང་ཨེ་སི་ཁུ་ལི་སུ Aeschylus) ཁོང་ནི་ གྷྲི་རིཀ་སྙྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་སྒྲོམ་གཞི་བཞེངས་བསྒྱུར་གནང་མཁན་གྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་དང་། ཁོང་གིས་གསར་དུ་གཏོད་པའི་ལམ་ལུགས་དང་གཞི་སྒྲོམ་དེ་དག་དུས་རབས་རྗེས་མའི་ནུབ་ཕྱོགས་སྙྲོ་གར་རྩོམ་རིག་དང་ལྟ་གྲུབ། ཚན་རིག་སོགས་རིག་པའི་གནས་མང་པོ་ལ་མཁྱེན་རྒྱ་ཡངས་པའི་མཁས་དབང་སོ་ཕོ་ཁི་ལིསུ་དང་ཡོ་རི་པི་ཊིསི་ (Sophocles and Euripides) རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་མིག་དཔེ་ལྟ་ས་དང་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་སྙྲོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་མང་པོའི་ནང་ཚུར་དཔེ་བླངས་ཡོད་པ་དང་བེད་སྤྱོད་གནང་ཡོད་པ་དཔྱད་རྩོམ་མང་པོའི་ནང་དུ་གསལ།

མདོར་ན། ཨེ་སི་ཁུ་ལི་སུ (Aeschylus) མཆོག་དུས་རབས་དེའི་སྙྲོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རྒྱལ་པོར་ཚད་འཛིན་གནང་བ་ཡང་ རླུང་ཁྲོད་དུ་འཕྱུམ་པའི་ཁུངས་མེད་ལུང་མེད་ཀྱི་གཏམ་ཙམ་གཏན་ནས་མ་ཡིན་ཏེ་ཁོང་གིས་མཛད་པའི་བརྩམས་ཆོས་དག་ལས་ར་འཕྲོད་གསལ་པོ་གནང་

ཡོད། དཔེར་ན། Oresteia, སྙོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་འདི་ལྟ་བུ་ཡིན་ན་སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་ ༥ པའི་ནང་ཨེ་སི་ཁུ་ལི་སུ་ (Aeschylus) ནས་བརྩམས་གནང་བ་དང་། ཁོང་གིས་འཁྲབ་གཞུང་འདིའི་ཁྲོད་སྙོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་མགོ་བའི་གཞི་སྒྲོམ་དང་དེ་བཞིན་ལམ་ལུགས་ཚད་ལྡན་བེད་སྤྱོད་གནང་ཡོད། བརྩམས་ཆོས་འདི་བརྗོད་དོན་གཅིག་གི་ཐོག་ལ་འཁྲབ་གཞུང་ཚན་པ་གསུམ་མཉམ་དུ་སྦྲེལ་ནས་གྲུབ་པ་ཞིག་དང་སྤྱི་རིག་ལྷ་སྒྲུང་དང་འབྲེལ་བ་ཆེ། དུས་སྐབས་དེར་སྙོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་འདི་ཆེས་གསར་གཏོད་དང་ཚད་ལྡན་དུ་གྲུབ་ཡོད་དེ་སྤྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་ལོ་ ༤༥༨ ལ་སྤྱི་རིག་གི་ཡུལ་ལྷ་གསོལ་མཆོད་དུས་ཆེན་ (festival of Dionysia) ཞེས་པའི་སྐབས་བརྩམས་ཆོས་འདི་གསར་རྩོམ་སྙན་གྲགས་ཅན་དུ་ངོས་འཛིན་དང་ཚད་འཛིན་གནང་ནས་ཆེས་བསྟོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་བྱ་དགའ་ཡང་ཐོབ་འདུག

སྙོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རྒྱལ་པོ་ཨེ་སི་ཁུ་ལི་སི་མཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བ་གལ་ཆེན་ཁག[1]

ཨེ་སུ་ཁུ་ལོ་སི་མཆོག་ནས་མི་ཚེ་ཧྲིལ་པོའི་རིང་ནུབ་ཕྱོགས་སྙོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རྒྱས་དང་རྒྱུན་འཛིན། གསར་གཏོད་བཅས་ལ་མཛད་པ་འཕྲིན་ལས་རླབས་ཆེན་མཛད་ཡོད་མེད་ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་དེ་བཞིན་བརྩམས་ཆོས་ཁག་ནས་རྟོགས་འགྲོ། དེ་ཡང་ཁོང་གིས་ནང་དོན་མི་འདྲ་བའི་འཁྲབ་གཞུང་མཁྱེན་སྟོམ་༩༠ ཙམ་བརྩམས་གནང་བ་དང་། དེ་དག་གི་ཁྲོད་ནས་བརྩམས་ཆོས་༧ ནི་ད་ལྟའི་དུས་རབས་བར་དུ་བོར་བརླག་ཏུ་མ་སོང་བར་མཇལ་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་ཟད་དེ་དག་མཁས་དབང་ཀུན་གྱི་ཞིབ་འཇུག་གི་དཔྱད་གཞིར་འགྱུར་ཡོད་ལ། འཁྲབ་གཞུང་མང་པོས་དཔེ་ལེན་ས་དང་དཔེར་ལྟ་སའི་མེ་ལོང་དུ་འགྱུར་ཡོད་པ་བརྗོད་མེད་ཡིན།

དཔེར་ན། བརྩམས་ཆོས་བདུན་པོའི་ནང་ནས་(ཕྲོ་མེ་ཐུསི་རྙོང་ཊེ་ (Prometheus Bound) ཞེས་པ་འདི་རྗེས་རབས་མཁས་དབང་མང་པོས་དཔྱད་གཞི་དང་སྙིང་གཞིར་སྒྱུར་བའི་འཁྲབ་གཞུང་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི་དུས་རབས་ ༡༩ མཇུག་ཙམ་ནས་མཁས་དབང་དང་ཞིབ་འཇུག་པ་མང་པོའི་བློ་ལ་བརྩམས་ཆོས་འདི་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཁག་མང་པོ་ལ་དོགས་འདྲི་མང་པོ་ཞིག་བྱུང་ཡོད། དཔེར་ན། བརྩམས་ཆོས་འདི་མཁས་དབང་ཁོང་གིས་མཛད་

1. 525 BC (Born in Eleusis)499 BC (First tragedy performance at the age 484 (.26 BC (Won first victory at the City Dionysia)490 BC (Fought at Battle of Marathon.) 480 BC (Military Service at Battle of Salamis)

472 BC (The Persians “won first prize at the dramatic competitions in Athens.) 463 BC wrote (“ The Suppliants” (shared history of the Argive Greeks and the Egyptians.) 458 BC (Returned to Sicily, for the last time.)

456 BC (Died in Gela, Sicily)

པ་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གི་བུ་ (ཡོའུ་ཕོ་རི་ཡང་། Euphorion) ནས་མཛད་པ་དགོས་གཞིར་གྱུར་ཡོད། དེ་མཚུངས་མཁས་དབང་ཁོང་གི་བརྩམས་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་གླེང་གཞི་མཐུན་མི་མཐུན་པའི་གཏམ་མང་དུ་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་འདིར་འགྲེལ་བཤད་བྱེད་རྒྱུའི་དུས་ལ་མ་བབ་པར་བརྟེན་མང་པོ་གླེང་མི་བྱ།

སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་གསར་གཏོད་གཉིས་པ་ལྷ་བུ་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་ཤེ་རིག་ཡུལ་གྱི་རྩོམ་རིག་དང་ལྷ་གྲུབ་ལ་མཁས་པ་ཨེ་རི་སི་ཊོ་ཊེལ་ (ARISTOTLE) (384-322 bc) མཆོག་ཡིན་པར་འདོད། ཁོང་གིས་རྩོམ་རིག་དང་འབྲེལ་བའི་རྩོམ་དེབ་སྙན་ངག་ (POETICS) ཅེས་པ་ཞིག་མཛད་ཡོད་པ་དེ་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་མཛད་པའི་ཁྲོད་ཆེས་རླབས་ཆེན་གྱི་བརྩམས་ཆོས་ལ་ངོས་འཛིན་དང་སྙན་གྲགས་ཀུང་མ་ཁྱབ་ས་མེད། བརྩམས་ཆོས་དེའི་ཁྲོད་ཁོང་གིས་གནད་དོན་གསུམ་དམིགས་བཀར་གྱིས་འགྲེལ་བརྗོད་གནང་ཡོད། སྐྱོ་གར། tragedy སྤྲོ་གར་ comedy སྙན་ངག་གི་ལེའུ་ epic poetry བཅས་པ་གསུམ་ཡིན། ནང་དོན་དབྱིན་སྐད་དུ་བྲིས་ཡོང་ན། 1) concept of mimesis 2) classification and treatment of genres of Poetry: epic, tragedy, comedy. 3) six elements of tragedy. 4) catharsis.

ཁོང་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་ལ་མིང་ཐོབ་པའི་མཁས་དབང་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ལྷག་པར་དུ་ནུབ་ཕྱོགས་ལྷ་གྲུབ། རིག་གཞུང་། ཆོས་ལུགས་དང་། ཆབ་སྲིད། དེ་བཞིན་སྒྱུ་རྩལ་དང་མཛེས་ཆོས་རིག་པའི་ཐོག་ལ་མཁྱེན་རྒྱ་ཡངས་པོ་ཡོད་པ་ཁོང་གི་བསྒོར་ལ་དཔྱད་གཏམ་སྤེལ་བ་དག་ལས་རྟོགས་ཐུབ་ལ། དེ་བཞིན་ཁོང་གིས་མཛད་པའི་བརྩམས་ཆོས་མང་དག་ལས་ཤེས་ཐུབ། དེ་བཞིན་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་སྒྱུ་རྩལ་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ་དང་ཁྱད་ཆོས་དག་ལ་ཞིབ་ཀྱིས་དཔྱད་ཡོང་ན། རིག་གནས་འདིའི་ཁྲོད་ཁོང་གིས་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་གསར་གཏོད་ཀྱི་བྱས་རྗེས་དང་རྒྱུན་སྐྱོང་། རྒྱུན་འཛིན་དང་གོང་སྤེལ་ཆེད་འབད་པ་ལྷོད་མེད་གནང་ཡོད། རྩོམ་རིག་གི་ཁྲོད་ནས་ཀྱང་ལྷག་པར་དུ་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ཐོག་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་བརྒྱབ་ཡོད། དེའི་དཔེ་མཚོན་ཡང་མི་ལོ་ ༢༥༠༠ རིང་འཆི་མེད་གསོན་ཡོད་པའི་བརྩམས་ཆོས་ ༼སྙན་ངག་བསྟན་བཅོས་༽ The Poetics ཞེས་པ་འདི་ཡིན། བརྩམས་ཆོས་འདིས་ནུབ་ཕྱོགས་རྩོམ་རིག་དང་ལྷག་དོན་དུ་ཟློས་གར་བཅས་ལ་ཡལ་ཐབས་མེད་པའི་མཛེས་རྒྱན་ཞིག་བསྐྲུན་ཡོད་པར་འདོད། བརྩམས་ཆོས་འདིའི་ཁྲོད་དུ་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་ཚན་ཆེ་བ་ཁག་གསུམ་ཡོད་དེ། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་རྒྱུ་ཆའམ་ཁྱད་ཆོས། ངོ་བོ་དང་དགོས་དམིགས། ལྷག་དོན་དུ་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་བརྟེན་ནས་འགྲོ་

བ་མིའི་ཉམས་མྱོང་དང་སེམས་ཚོར། སྤྱོད་ལམ་དང་ལྟ་བ་བཅས་པ་རྩལ་སྟོན་གནང་ཐུབ་པའི་ཆེ་བརྗོད་མང་དུ་མཛད་ཡོད། བསྟན་བཅོས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེས་རབས་པའི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་མཁས་པའི་རྩོམ་པ་པོ་མང་པོས་མིག་དཔེར་བླངས་ཡོད་ལ། བསྟན་བཅོས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་ད་ལྟའི་བར་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་་མ་ཉམས་པར་འཕེལ་རྒྱས་སོང་ཡོད།

ཁོང་གིས་སྒྱུ་རྩལ་རྩོམ་རིག་གི་བསྟོན་བཅོས་འདིའི་ཁྲོད་དུ་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་ཁྱད་ཆོས་དམིགས་བསལ་གསལ་དུ་འགྲེལ་བརྗོད་གནང་ཡོད་དེ། དེ་ནི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གིས་སྙིག་པ་པོ་དང་ལྟད་མོ་བ་ལ་སྐྱེར་བའི་ཆེས་བླ་མེད་ཀྱི་སེམས་ཚོར་ཡིན། སེམས་ཚོར་དེ་ཚིག་གཅིག་གིས་འགྲེལ་ཡོད་དེ། ཐ་སྙད་དེ་ལ་ཀཱ་ཐཱ་སི་ (Catharsis) ཞེས་པ་དོན་ནི་ཚོར་ལྡན་མིའི་སེམས་ཀྱི་མྱོང་བ་ཆེས་ཟབ་པ་དང་རྙོན་པོ་དེ་ཆེས་མཐའ་མར་ཕྱིར་མངོན་པའི་སྐབས་སྐྱོ་སྣང་ཚད་མེད་ཡིན་རུང་བདེ་བ་ལྷོད་མེད་ཅིག་དུས་གཅིག་ཏུ་སྐྱེར་བའི་མྱོང་བ་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ལ་གོ། འདི་འདྲ་བའི་མྱོང་བ་ཟབ་མོ་འདི་ལྟད་མོ་བ་ཁོ་ནས་མྱོང་རོལ་བྱེད། དཔེར་ན། སེམས་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་དང་ན་ཟུག སྐྱོ་བ་དང་ཞེད་སྣང་བཅས་པ་ལས་ཐར་ཐབས་ཀྱི་སེམས་ཚོར་ཁྱད་པར་བ་ཞིག་ཡིན་འདུག མདོར་ན་མཁས་དབང་ཁོང་གི་འདོད་ལུགས་ལྟར་ན། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་གི་གཞི་རྩའི་དམིགས་པ་དང་དགོས་པ་དེ་འདྲ་བའི་སེམས་ཚོར་དང་མྱོང་བ་ཁྱད་པར་ཅན་ཐོབ་ཆེད་དུ་ཡིན་པར་གསུངས།

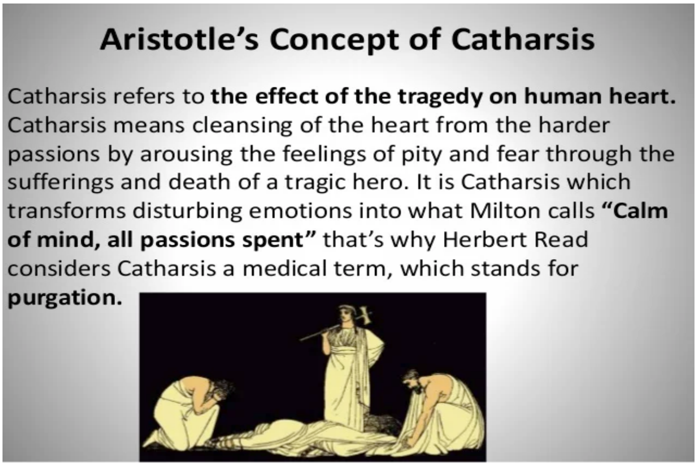

ཡང་མཁས་དབང་ཁོང་གིས་བཞེད་པ་མི་འདྲ་བ་གཞན་ཞིག་ནི་སྐྱོ་གར་ལ་ལྡེ་མིག་ལྟ་བུའི་རྒྱུ་ཆ་ལྔ་ཡོད་པར་གསུང་ཡོད་དེ།

1 Plot (mythos) ARISTOTLE ལུགས་བྱེད་ན། སྐྱོ་གར་ལ་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་རྒྱུ་ཆ་དྲུག་

ངེས་པར་དུ་ཚང་དགོས། འདི་དག་མ་ཚང་ན། སྐྱོ་གར་ཚད་ཉིད་ལྡན་པ་མི་ཡོང་ཞེས་འདོད་ཡོད། ཁྲིད་ཆོས་དྲུག་གསལ་བ་འདིའི་ཁྲོད་ནས་ PLOT ཁྲིད་ཆོས་ལྟེ་བ་དེ་ཆགས་ཡོད། ཁོང་གིས་འདོད་པ་ལྟར་ན PLOT ཡང་ན་རྩོམ་གཞི་མེད་པའི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་ཡིག་འབྲི་ཐབས་གཏན་ནས་མེད་ལ་ནམ་ཡང་མི་སྲིད་པའི་གནད་དོན་དུ་གསུངས། དེ་མཚུངས་ PLOT རྩོམ་གཞི་མང་པོ་ཡོད་པ་ལས་གཅིག་ཁོ་ན་ཡིན་ན། དེ་ལ་ནུས་པ་ཆེ་བ་དང་འཚམ་པོར་ཡོད་ཅེས་འདོད།

2 Characters (ethos) རྩོམ་གཞི་མེད་ན་སྐྱོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་གི་རྩོམ་རིག་ཡོང་མི་ཤེས་པ་དེ་མཚུངས། མི་སྣ་མེད་ན་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་དང་གཏམ་རྒྱུད་ཡོང་མི་ཤེས། ཡིན་ནའང་འཁྲབ་གཞུང་ཁྲེ་ བྲག་པ་སོ་སོའི་ནང་མི་སྣའི་གྲངས་མང་ཙུང་དེ་འཁྲབ་གཞུང་རྩོམ་པ་པོའི་ལག་ན་ཡོད་པ་ལས་གཞན་སུ་ལའང་མི་དབང་། 1) must have high status in society.2) must be good. His goodness should reflect in his speeches. 3) realistic character or must be true to life. 4) his actions should be consistent. 5) tragic flaw.

3 Thought (dianoia) ARISTOTLE ལུགས་བྱེད་ན། the inner questioning that goes on in the mind of the character which makes him choose one way or another.)

4 Diction/language (lexis) རྩོམ་རིག་གི་ཁྲིད་ཆོས་རྗོད་བྱེད་ཚིག་དང་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་ཆ། བརྗོད་པ་དང་རྩོམ་རིག་གི་ཐ་སྙད། དོན་རྒྱན་དང་སྒྲ་རྒྱན་སོགས།

5 Spectacle (opsis) = everything visual in theatre such as formation of dancers in the chorus, the costumes, movements, gestures and hand signs of actors. It is stage scenery) ཀློག་པ་པོས་སྐྱོ་གར་ཀློག་པ་དང་ལྟ་བའི་སྐབས་སུ། དེ་ལྟར་ཚོར་བ་དང་མྱོང་བ། སྐྱོ་བའི་གནས་སྐབས་སུ་དེ་ལྟར་མྱོང་བ་པོས་ཚོར་བ། དཔེ་ན་འཇིགས་སྣང་ཆེ་བའི་སྐབས་སུ་ཀློག་པ་པོས་འཇིགས་སྣང་གི་ཚོར་བ་རང་རྒྱུར་ཚོར་བ་དང་མྱོང་འགྲོ།

6 Song/music (melopoiia) སྐྱོ་གར་འཁྲབ་སྟོན་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ་ཕྱོགས་ཡངས་ནས་སྐྱོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་གི་རྩོམ་གཞི་དང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལྟར་མཐུན་པར་རོལ་དབྱངས་ཀྱི་རམ་འདེགས་བྱེད་པ།

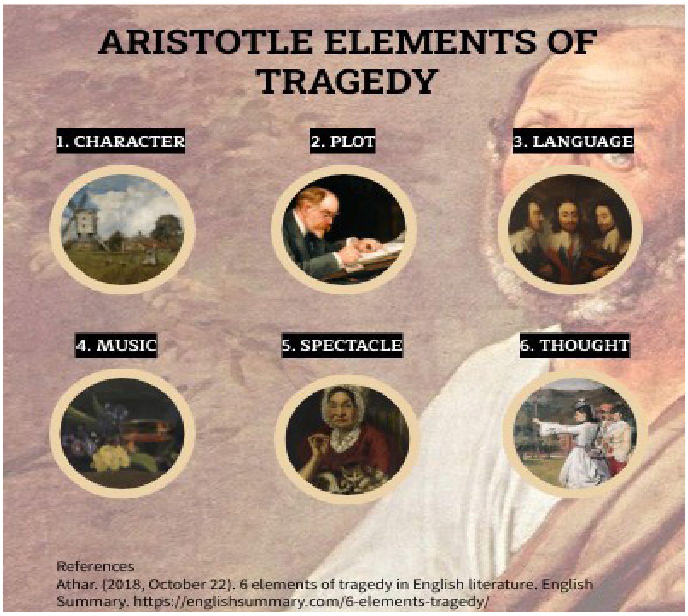

ནུབ་ཕྱོགས་པས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་དབྱེ་ལུགས།

སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ལ་ངོ་བོ་དང་རྣམ་པ་སོགས་དབྱེ་བ་བཞག་ལུགས་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་ཡོད་མོད། ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་སྲོལ་རྒྱུན་ནམ་སྔ་རབས་ནས་དར་བའི་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་དང་དེ་ང་རབས་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་བཅས་དུས་སྔ་ཕྱིའི་དབང་གིས་དབྱེ་བ་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་ཕྱེ། དབྱེ་བ་མི་འདྲ་བ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གཙོ་བོ་རྒྱུ་མཚན་འགའ་ཞིག་ལ་ཐུག་ཡོད་དེ། སྲོལ་རྒྱུན་སྐྱོ་གར་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་སྣེ་འཁྲིད་པ་གཙོ་བོ་རིགས་ཡིན་བ་ཡིན་པས་མཐོ་བས་འཁྲབ་སྟོན་བྱས་པ་ལས་རིགས་གཞན་ལ་གོ་སྐབས་མེད། དཔེར་ན། མི་སྣ་གཙོ་བོ་རྒྱལ་པོ། བཙུན་མོ། སྲས་མོ་བཅས་པའོ། །དེ་ བཞིན་སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་ཀྱི་ཁ་བརྡའི་བརྡ་ཆད་དང་བརྗོད་པ་ཡིན་ཙང་སྙན་ངག་དང་ཚིག་རྒྱན་སོགས་ཀྱིས་ལྷག་པར་དུ་བཅིངས་པ་ལས་གང་འདོད་ཀྱིས་ཚིག་རྩུབ་དང་མི་ཙང་བའི་བརྗོད་པ་བཀོལ་སྤྱོད་མི་བྱ། འོན་ཀྱང་དེང་རབས་སྐྱོ་གར་གྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་རྣམ་གྲངས་ལ་དཔྱད་ཡོང་དུས། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་ཡིན་ཙང་གཙོ་བོ་མི་སེར་དཀྱུས་མས་འཁྲབ་ཆོག་པ། དེ་བཞིན་ཡུལ་ལུང་རེ་རེའི་སྐད་རིག་ཐོག་གླེང་མོལ་གནང་ཆོག་པ། ཡང་ན་ལ་མི་སྙན་པའི་བརྗོད་པ་ཚིག་ངན་རིགས་ཡང་མང་དུ་སྤྱོད་པ། རང་ཉིད་ཀྱི་འདུན་པ་ལྟར་བརྗོད་འདོད་པའི་སྐད་ཆ་ལ་རང་དབང་ཡོད་པ་དང་ཚིག་རྒྱན་དང་སྙན་ངག་གི་རྣམ་འགྱུར་སྲོལ་རྒྱུན་ལས་ཞན་པ་ལ་སོགས་

པའི་འགྱུར་བ་མང་དུ་ཕྱིན་ཡོད།

སྲོལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་མང་ཆེ་བ་ངག་རྒྱུན་དང་ཟིངས་ཚའི་སྙིང་དུ་འཕྲུལ་སྟོན་གནང་སྲོལ་ཡོད་པ་ལས་དེང་རབས་བཞིན་འཕྲུལ་གཞུང་ལྟར་འབྲི་སྲོལ་ལམ་ལུགས་འདི་དར་མེད་པས་ཡིག་ཐོག་ཕབས་པའི་སྲོལ་འདི་ཕྱིས་སུ་དར་བ་ཡིན། སྐབས་དེའི་དུས་ཟིངས་ཚའི་སྙིང་འཕྲུལ་སྟོན་བྱེད་སྐབས་ངག་རྒྱུན་ཁོ་ནར་བསྟེན་པས། འཕྲུལ་སྟོན་པའི་གནས་སྟངས་གཞིར་བཟུང་རྒྱབ་དུ་རོགས་འདེགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་རོལ་དབྱངས་བཏོང་སྲོལ་ཡོད། ཟློས་གར་འཕྲུལ་མཁན་གྱི་མི་སྣ་ཡིན་ནའང་གཅིག་གཉིས་ལས་མང་པ་མེད་པ། སྐྱོ་བའི་དུས་སྐྱོ་དབྱངས་དང་། དགའ་བའི་དུས་སྤྲོ་དབྱངས་བཅས་པ། དེང་རབས་ཀྱི་སྙན་ངག་རྩོམ་རིག་ངག་ནས་ཀློག་པ་ལས་རྒྱབ་དུ་རོ་དབྱངས་མེད་ཅིང་ངག་རྒྱུན་ནས་བཤད་སྲོལ་དེ་ཡང་ཉམས་ཟིན་པ་རེད། འོན་ཀྱང་དེང་སང་གར་སྟེགས་སྟེང་འཕྲུལ་སྟོན་བྱེད་པའི་སྐབས་འཕྲུལ་གཞུང་རེའི་ནང་དོན་གཞིར་བཟུང་ནས་རྒྱབ་ཏུ་རོལ་དབྱངས་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་མཚོན་མདོག་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་གློག་ཀྱང་ལེའུ་རེ་རེའི་འགྱུར་ཁུག་དང་བསྟུན་ནས་རོགས་འདེགས་ཆེད་བེད་སྤྱོད་བཏང་སྲོལ་ཡོད།

དབྱེ་བ་འབྱེད་སྲོལ་གཞན་ཞིག་ནི་སྙན་ངག་རྩོམ་རིག་གི་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ངོ་བོའམ་རྣམ་པ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པ་བརྗོད་མེད་ཡིན། དཔེར་ན། གཏམ་བརྗོད་སྙན་ངག གླུ་དབྱངས་སྙན་ངག་དང་། གྲོས་གླེང་གི་སྙན་ངག་སོགས་མང་དུ་ཡོད་པས་འདིར་ནུབ་ཕྱོགས་སྙན་ངག་རྩོམ་རིག་ལ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པའི་མཁས་དབང་གཉིས་པ་ཨེ་རི་སི་ཊོ་ཊེལ་ (ARISTOTLE) ཁོང་གིས་ལུགས་ལྟར་ན། ཁོང་གིས་མཛད་པའི་སྟན་ངག་གི་བསྟན་བཅོས་སུ་དབྱེ་བ་ཆེན་མོ་བཞིར་ཕྱེ་ཡོད། ༡) རྟོག་འཛིངས་གཙོར་བསྟན་གྱི་སྙན་ངག ༢) སྙོ་ཤས་ཅན་གྱི་སྙན་ངག ༣) མི་ཆོས་གཙོར་བསྟན་གྱི་སྙན་ངག ༤) གོ་རྟོགས་བདེ་བའི་སྙན་ངག་བཅས་སོ། །སྙན་ངག་རྩོམ་རིག་རེ་འགའ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་རྒྱལ་འདོན་གནང་བ། སྙན་ངག་རྩོམ་རིག་རེ་འགའ་ནི་འདས་སོང་གི་ལོ་རྒྱུས་གཙོ་བོར་བསྟན་པ། གཞན་ཡང་སྙན་ངག་རྩོམ་རིག་ལ་ལ་ནི་སྲིད་དབང་མངའ་ཐང་རྩོད་གླེང་བཅས་ནང་དོན་མི་འདྲ་བ་དང་། བརྗོད་དོན་མི་གཅིག་པ། དེ་བཞིན་ཚིག་གི་སྦྱོར་བ་དང་མི་སྣ་ཕན་ཚུན་དབར་གྱི་ཁ་བརྡ་དང་བརྗོད་པ་མི་འདྲ་བ་བཅས་སྙན་ངག་རྩོམ་རིག་གི་དབྱེ་བ་མང་དུ་འཕེལ་ཡོད་པ་འདི་དུས་དང་རྐྱེན་མེད་པ་གཏན་ནས་མ་ཡིན།

ནུབ་ཕྱོགས་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱིས་འདོད་ལུགས་དང་བཞེད་པ་མཐུན་པའི་དབྱེ་བ་གཙོ་

ཆེ་བ་འགའ་གཤམ་ཏུ་དཔེ་ཚོན་ལྟ་བུ་བཀོད་ཡོད་ན།

1. འཁོན་ལན་གྱི་སྐྱོ་གཏམ། Revenge tragedy

དགྲ་ཤ་ལན་པའི་སྐྱོ་གཏམ། སྐྱོ་གཏམ་འདིའི་རིགས་ལྟ་བུ་ནི་འཁྲབ་གཞུང་ཁྲོད་ཀྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་འདྲེན་པ་དེའི་འཚོ་བའི་ཁྲོད་དུ་འགལ་རྐྱེན་ཀྱི་གནོད་པ་མང་པོར་འཐབ་རྩོད་གནང་དགོས་པ། དྲང་བདེན་གྱི་ཆེད་དུ་འཐབ་རྩོད་བྱེད་པ། དེ་རྗེས་རིམ་བཞིན་དྲག་པའི་རྣམ་པ་ཧ་ཅང་ཆེ་སྟེ་དགྲ་ལ་དགྲ་ཤ་ལེན་པ། མཐར་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་སྲོག་ཀྱང་ཤོར་འགྲོ་བས་འཆི་བའི་ལམ་ལ་འགྲོ་ངེས་པ་ཡིན། (དཔེར་ན། Hamlet by William Shakespeare)

2. དཔའ་རྒྱལ་གྱི་སྐྱོ་གཏམ། heroic Tragedy

གསར་གཏོད་པ་ (BY John Dryden) སྐྱོ་གཏམ་འདིའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ནི་འཁྲབ་གཞུང་འདིའི་ཁྲོད་ཀྱི་འདྲེན་པར་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་རང་གཤིས་ཡོད། དེ་མཚུངས་མི་དཀྲུས་མ་དང་མི་འདྲ་བའི་སྟོབས་དང་ནུས་པ་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་འདྲེན་པ་ནི་རང་ཚུགས་བརྟན་ལ་བདེན་པའི་གནས་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་མཁན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་མཛད་པའི་ All for love by John Dryden ཞེས་པ་དཔེ་མཚོན་ཡིན།

3. བརྩེ་དུང་གི་སྐྱོ་གཏམ། Romantic

འཁྲབ་གཞུང་འདིའི་ཁྲོད་དུ་འདྲེན་པ་དང་འདྲེན་མ་གཉིས་དབར་ལ་ལྷོད་མེད་ཀྱི་བརྩེ་དུང་འཁྲུངས་ནས་སྐྱིད་ཀྱི་འཚོ་བ་མཉམ་སྐྱེལ་དང་སྡུག་གི་ཁུར་པོ་མཉམ་ཁུར་གྱི་འདུན་པ་ལྷག་ཏུ་ཆེ་ནའང་། རྒྱུ་རྐྱེན་ག་གེ་མོས་བརྩེ་དུང་ལ་བར་ཆད་མང་ལ་ཚེ་གཅིག་མཉམ་དུ་སྐྱེལ་བར་གོ་སྐབས་མེད་པས་མཐའ་མཇུག་ཏུ་བརྩེ་དུང་ཟབ་པའི་མི་སྣ་གཉིས་ཀ་འཆི་འགྲོ་བས་སྐྱོ་གཏམ་ཡིན། འཁྲབ་གཞུང་དཔེ་མཚོན་ཡག་ཤོས་ནི་(Romeo & Juliet) by William shakspeare

4. ཤེག་སི་ཕྱིཨར་སྐྱོ་གཏམ། Shakespeare tragedy

1. གནའ་སྔ་མོ་ནས་ད་བར་སྐྱོ་གཏམ་གྱི་འཁྲབ་གཞུང་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བ་ནི་ཤེག་སི་ཕྱིར་(Shakespeare) ལགས་ནས་མཛད་པའི་སྐྱོ་གཏམ་དེ་དག་ངོས་འཛིན་གནང་བཞིན་ཡོད། དུས་རབས་ཀྱི་ཆ་ནས་ (༡༦༠༡ ནས་ ༡༦༠༨ ནང་གྲགས་ཆེ་བའི་འཁྲབ་གཞུང་བཞི་བྱུང་ཡོད། ཁོང་གིས་མཛད་པའི་འཁྲབ་གཞུང་ཁྲོད་དུ་མཇུག་འབྲས་ཡིད་སྐྱོ་བའི་གནས་མ་ཡིན་མོད། འཁྲབ་གཞུང་དེའི་

རིགས་ཁྲིད་ཀྱི་མི་སྣ་སྣེ་འཁྲིད་པའམ་གཙོ་བོ་དེ་ངེས་པར་དུ་འཆི་འགྲོའོ། །ཁོང་གིས་མཛད་པའི་འཁྲབ་གཞུང་གྲགས་ཆེ་བ་བཞི་ཡོད། Hamlet, Othello, King lear, and Macbeth.

5. Sentimental tragedy ཉམས་ཀྱི་སྐྱོ་གར་འཁྲབ་གཞུང་འདིའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ནི་དངོས་ཡོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་རྣལ་དུ་སྟོན་གྱིན་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་མིའི་ཚོར་བ་དང་སྨྱོང་བའི་འདུ་ཤེས་གསལ་སྟོན་བྱེད། དཔེར་ན་མི་དམངས་དཀྱུས་མའི་འཚོ་བ་དང་མི་དཀྱུས་མའི་ཚོར་བའི་སྨྱོང་བ་མངོན་གསལ་གྱིས་སྟོན་ཐབས་གནང་ཡོད། དཔེར་ན། Doctor Faustus by Christopher Marlowe.

6. Melodrama

འཁྲབ་གཞུང་འདི་ལྟ་བུ་ཡིན་ན། གནས་དོན་གང་འདྲ་ཞིག་རྣལ་སྟོན་བྱས་ནའང་། དེ་ཚད་ལས་བརྒལ་བར་བསྟན་པ། ཞུར་ཆེ་བ། དཔེར་ན། འཐབ་འཛིང་ཡིན་ནའང་རུང་། བརྩེ་དུང་ཡིན་ནའང་རུང་། དྲག་སྤྱོད་ཡིན་ནའང་རུང་། ཚོར་བའི་འདུ་ཤེས་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་པའི་སྐྱོ་གར་རིགས་སུ་འདུས། དཔེར་ན་ The White Devil by John Webster.

མཇུག་གི་གཏམ།

དེ་ཡང་དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་མགོ་མཇུག་བར་གསུམ་དུ་མདོར་ཙམ་གླེང་ཟིན་པར་ལྟར། མདོར་ན། སྐྱོ་གར་རྩོམ་རིག་འདི་ནུབ་ཕྱོགས་ནས་དར་ཁྱབ་སོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ཤར་ཕྱོགས་པའི་རྩོམ་རིག་དང་རྩོམ་གཉིས་ལ་འཕེལ་རྒྱས་དང་ཚད་ལྡན་དུ་འགྲོ་བར་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེན་པོ་སྤྲད་ཡོད། དེ་བཞིན་ལྟ་གྲུབ་དང་བསམ་བློ། མཛེས་ཆོས་དང་སྒྱུ་རྩལ་བཅས་པར་མི་རིགས་ཤིག་གི་རིག་གནས་དང་རིག་གཞུང་འཕེལ་རྒྱས་ལ་ཆེས་དགོས་ངེས་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་མང་དུ་བསྐྲུན་ཡོད། འདི་འདྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་འདི་དག་རང་མི་རིགས་ཀྱི་རྩོམ་གཞུང་དུ་ཚུར་མི་རིགས་གཞན་གྱི་རླབས་ཆེན་གྱི་བསམ་བློ་དང་མཛེས་ཆོས་ནང་འདྲེན་ཐུབ་ན་དགེ་མཚན་ལྷག་པར་དུ་ཆེ་བསམ།

དཔེར་ན། ཨེ་རི་སི་ཏོ་ཊེལ་ལགས་ཀྱི་གསར་བཤད་ཀཱ་ཐར་སེ་སིའི་ catharsis སྦྱོང་འགྱུར་བཤད་པ་ལྟར། རྩོམ་རིག་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནད་དོན་སྤྱི་ཚོགས་ནང་གི་མི་ལ་གསལ་སྟོན་དང་མིག་སྟོན་གནང་ཐུབ་རྒྱུ་འདི་རེད་ལ་དེ་བཞིན་སྟོན་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུན་བདེན་དོན་དག་བསྐྱར་དུ་འཁྲབ་སྟོན་གནང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་མི་རབས་རྗེས་མ་ཚོའི་བསམ་བློ་དང་སྤྱོད་ལམ་དྲང་ཕྱོགས་སུ་སྣེ་འཁྲིད་ཐུབ་རྒྱུ་འདི་ཡང་རྩོམ་རིག་གི་ལས་བྱེད་འདོར་དུ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན།

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཁག།

1. Aristotles Poetics by Jillian Godsil Jan 2015.

2. Theoretical Resources for the Study of Tragedy- modern comparative perspectives. By Carmen Popescu, university of Craiova, Romania

3. Wallace Dace (1963). "The concept of "rasa" in Sanskrit Dramatic theory.Educational Theatre Journal 15(3) 249254 doi: 10.2307/3204783.JSTOR 3204783.

4. Natalia lidova (2014). Natyashastra. Oxford University Press. Doi: 10.1093/obo/9780195399318-0071.

5. Aristotle, The Poetics of Aristotle. Trans. Stephen Halliwell. London:

6. Duckworth, 1987) Green, r. Theatre an Ancient Geek Society. New

7. Yok; London: Routledge, 1994.

8. Nātyaśāstra (A treatise on Ancient Indian Dramaturgy and Histrionics),

9. Reprint-2007, Translated by Manomohan Gosh, Chowkhamba Press,

10. Varanasi

11. Wiley Blackwell, American Drama: An Introduction, 2006 June 23,

12. 1st edition

- https://www.scribd.com/document/464226344/What-Is-a-Tragedy-
- https://www.google.com/search?q=tragedy
- https://www.britannica.com/biography/Aeschylus-Greek-dramatist
- https://en.wikipedia.org/wiki/Oresteia
- https://www.google.com/search?q=who+is+father+of+tragedy&client=safari

• 10 Facts About Tragedy in Drama, Its Origin, Types, Characteristics and Examples - CRG Soft

• The Role of Tragedy in Aristotle's Poetics and Its Legacy

• https://www.google.com/search?q=tragedy+in+english+literature&client

•

པདྨ་ཚེ་བརྟན་གྱི་བརྩམས་སྒྲུང་<ནོར་སྒྲུང་དང་མེ་མདའ་>ཞེས་པའི་ནང་དོན་དང་རྣམ་པར་དཔྱད་པ།

<ནོར་སྒྲུང་དང་མེ་མདའ། > (སྤྱང་ཆར། ༢༠༠༥)

བསྟན་འཛིན་དར་ལྡན།[1] འབུམ་རམས་པ་ལྷ་མོ་མཚོ།

གནད་བསྡུས། པདྨ་ཚེ་བརྟན་གྱི་བརྩམས་སྒྲུང་འདི། བོད་མིའི་བསམ་སྤྱོད་མཚོན་པའི་དམངས་ཁྲོད་སྒྲུང་གཏམ་ལེའུ་ཉེར་བཞིའི་བདག་ཉིད་ཅན་<མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་>ལ་གཞི་བྱས་ནས་གསར་རྩོམ་གནང་བ་དང་། མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་ནི། ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་<རོ་ལངས་གསེར་འགྱུར་གྱི་སྒྲུང་གཏམ་>ཉེར་གཅིག་ལ་དཔེ་བླངས་པ་ཞིག་ཡིན། མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་ལ་མཚོན་ན། བོད་ཡུལ་གང་སར་དར་ཁྱབ་ཆེ་བའི་གནའ་སྒྲུང་ཞིག་སྟེ། བོད་ནང་གི་སྒྱུ་རྩལ་བའི་ཁྲོད་ནས་ཀླུ་རྒྱལ་རྣ་ཏིས་གློག་བརྙན་འཕྲབ་གཞུང་དུ་བཅོས་པ་དང་། ཞི་བདེ་ཉི་མས། མོ་སྟོན་ཕག་མགོའི་ཟློས་གར་འཁྲབ་པ། པདྨ་ཚེ་བརྟན་གྱིས་<མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་>རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཞིང་། འབྲེལ་ཡོད་གསར་རྩོམ་གནང་བ་སོགས་ལ་གཞིགས་ན་དར་ཁྱབ་ཆེ་མིན་ཤེས་རྟོགས་སླ། པདྨ་ཚེ་བརྟན་གྱི་རྩོམ་འདིའི་སྐོར། སྔག་ལྷ་ཐར་དང་ཆོས་སྐྱོང་སོགས་ནས། སྒྲུང་གཞན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཟུར་ཙམ་གླེང་བ་མ་གཏོགས། ད་བར་འདིའི་སྐོར་དཔྱད་བརྗོད་གཅིག་ཀྱང་མ་མཐོང་། མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་དང་ཕོང་གི་བརྩམས་ཆོས་གཉིས་གཏམ་རྒྱུད་ཡོད་པ་འདྲ་ཡང། སྔ་མར་འདས་དོན་བསྟན་ཞིང་། ཕྱི་མར་མ་འོངས་བརྗོད་བྱར་བཟུང་བ་དང་། རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཕྱི་མར་གནའ་དེང་གི་ཁྱད་ཆོས་དམིགས་བསལ་ཡོད་པའི་སྐོར་ཙུང་ཟད་གླེང་ཡོད།

གནད་ཚིག། པདྨ་ཚེ་བརྟན། རོ་སྒྲུང་དང་མེ་མདའ། བརྗོད་དོན། རྩོམ་ཐབས།

1.བསྟན་འཛིན་དར་ལྡན། འབུམ་རམས་པའི་སློབ་མ། ཀྲུ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་། འབུམ་རམས་པ་ལྷ་མོ་མཚོ། སློབ་དཔོན་གཞོན་པ། འབུམ་རམས་པའི་མཛུབ་སྟོན་པ། ཀྲུ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་།

སྔོན་གླེང་།

བོད་ཀྱི་དེང་རབས་བརྩམས་སྒྲུང་རྩོམ་པ་པོ་དང་གློག་བརྙན་འཕྲུལ་ཁྲིད་པ་སྐུ་ཞབས་པདྨ་ཚེ་བརྟན་ (༡༩༦༩-༢༠༢༣) ལགས་ནི། བོད་དུ་སློབ་གྲྭ་ཆུང་འབྲིང་ཆེ་གསུམ་གྱི་སློབ་སྦྱོང་གི་སྒོ་ཐེམ་རིམ་པར་བརྒལ་བ་མ་ཟད། དོན་འབྲས་གཡུར་དུ་ཟ་བ་ཐོབ་མཁན་གྱི་གྲས་ཤིག་ཡིན། ང་ཚོ་བོད་ཀྱི་ཁ་དཔེར་"གསེར་ས་འོག་ན་ཡོད་ཀྱང་། འོད་ནམ་མཁར་ཁྱབ་"ཅེས་པ་བཞིན། པདྨ་ཚེ་བརྟན་ལ་མཚོན་ན། ད་དུང་ཆེས་མཛེས་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་མང་པོ་འཆད་རྒྱུ་ལྷག་ཡོད་པ་དང་། སྐྱོ་གར་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་མང་པོ་མང་པོ་ཞིག་ཏུམ་དུ་བཅུག་སྟེ་གཏན་དུ་གཤེགས་ཟིན་སོང་། མིའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་འཚོ་གནས་ལས་བྱུང་བའི་དགའ་སྐྱོ་ཆགས་སྡང་གི་ཕུང་པོ་མང་པོ་ཞིག་བླ་ན་མེད་པའི་སྒྱུ་རྩལ་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ནམ་མཁའ་ཞིག་བཞེངས་པ་འདིས། ཁོང་གི་བྱས་པ་དང་གཟི་བརྗིད་ནི་མར་མེ་ཚེ་འབར་ཇི་བཞིན་བོད་ཡུལ་ཙམ་མ་ཟད་ས་སྐད་རིལ་པོའི་ཁྲོད་འཚེར་གྱིན་པ་ནི་སྨོས་མི་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

ཁོང་ནི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་སྨད་དང་དགུ་བཅུའི་སྟོད་ནས་རྩོམ་རིག་གསར་རྩོམ་གྱི་ལམ་དུ་ཞུགས་པའི་རྩོམ་པ་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། བརྩམས་ཆོས་མང་པོ་ཞིག་སྤྲང་ཆར་དང་གངས་རྒྱན་མེ་ཏོག་སོགས་བོད་ནང་གི་དུས་དེབ་གྲགས་ཅན་ཁག་ནས་ལྟ་ཀློག་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། <<གངས་>>དང་<<སྙན་ངག་པ་དུར་ཁྲོད་རྗེས་སུ་དྲན་པ་>>སོགས་ཚབ་མཚོན་དུ་གྱུར་པའི་བརྩམས་ཆོས་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་ལ། བོད་ཁུལ་གྱི་རྩོམ་རིག་ཀློག་པ་པོ་དང་དཔྱད་བརྗོད་པ་སོགས་ནས་དགའ་བསུ་དང་གདེང་འཇོག་ཆེན་པོ་ཐོབ་པའི་གསར་རྩོམ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཟིན།

ད་ལྟའི་བར་བོད་ཡིག་བརྩམས་སྒྲུང་ལྔ་བཅུ་ལྷག་ཡོད་ལ། ཁོང་གི་བརྩམས་སྒྲུང་དང་གློག་བརྙན་ལ་དཔྱད་བརྗོད་སྤེལ་མཁན་དང་གདེང་འཇོག་གནང་མཁན་ནི། བོད་མི་ཙམ་མ་ཡིན་པར་རྒྱ་ནག་དང་ཉི་ཧོང་། རྒྱ་གར་དང་ཨ་རི་སོགས་ན་ཡོད་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་དཔྱད་བརྗོད་པ་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱལ་སྤྱིའི་གློག་བརྙན་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གར་སྟེགས་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ནས་ཆེ་བསྟོད་བྱ་དགའ་བླངས་ཡོད་པའི་ཚུལ་ནི། སྒྱུར་ཚད་ཆེ་བའི་དྲྭ་རྒྱའི་དུས་རབས་འདིའི་ཁྲོད་ཁོང་གི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་འཇིག་རྟེན་མངོན་གསལ་དོད་པོར་མཐོང་ཐུབ་པ་ནི། དཔེར་ན། གྲགས་ཆེ་བའི་ཨ་རིའི་གསར་ཤོག་ནེའུ་ཡོག་དུས་བབ་ "The New York Times"ཞེས་པའི་དྲྭ་ཚིག་ཏུ་"Pema Tseden" ཞེས་བྲིས་ཚེ་ཁོང་དང་ཁོང་གིས་བཞག་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཞབས་རྗེས་མི་འདྲ་བ་ཞིག

འཚོལ་ཉིད་ཐུབ་པས། ང་ཚོས་ཁོང་གི་སྐོར་གླེང་བ་དེ་དག་བདེན་རྫུན་གང་ཡིན་ར་སྤྲོད་ཐུབ་ངེས།

ཁོང་ལ་བརྩམས་སྒྲུང་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཡོད་པའི་ཁྲོད། <<རོ་སྒྲུང་དང་མི་མདའ>>ཞེས་པ་འདིར་ད་ལྟའི་བར་དཔྱད་བརྗོད་བྱས་པ་ཟུར་ཙམ་ཞིག་ལས་ཆེད་དུ་དཔྱད་རྩོམ་བྲིས་པ་མཐོང་ལམ་དུ་མ་བྱུང་མོད། བརྩམས་ཆོས་གཞན་དང་འགྲོས་ཏེ་ཟུར་ཙམ་གླེང་བ་འགའ་རེ་ཡོད་ཀྱང་དེ་ཡང་བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་ནང་དོན་དང་རྩོམ་ཐབས་ཀྱི་རྣམ་པ་བཅས་དམིགས་བསལ་ཟུར་འདོན་གྱིས་བརྗོད་པ་མ་མཆིས། ཕྲན་གྱིས་ད་ཐེངས་བརྩམས་ཆོས་འདིའི་ནང་དོན་དང་རྣམ་པ་གཉིས་ཀ་རྩ་བར་བཟུང་སྟེ་ཙུང་ཟད་གཅིག་བཤད་ཁུལ་བྱས་ཡོད།

དང་པོ། རོ་སྒྲུང་དང་མི་མདའ་ཞེས་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་ནང་དོན་གང་ཡིན་ལ་དཔྱད་པ།

༡.<<ནང་དོན་དང་རྣམ་པའི་གོ་དོན་དཔྱད་བསྡུས། >>

དང་ཐོག་ངེས་པར་གསལ་བོ་ཆགས་རྒྱུ་ནི། ནང་དོན་དང་རྣམ་པ་ཞེས་པ་ནི་རྩོམ་གཞུང་ལས་འགྲེལ་བརྗོད་ཀྱི་གོ་དོན་གང་ཞིག་མིན་ཡིན་དེ་ཡིན་པས། རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་ལས“ནང་དོན་ཞེས་པ་དངོས་པོའི་ནང་རྐྱེན་གྱི་གྲུབ་ཆའམ་འདུ་བྱེད་ཀྱི་སྤྱིའི་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་བྱ་བ་དང་། རྣམ་པ་ཞེས་པ་དངོས་པོའི་ནང་རྐྱེན་གྱི་གྲུབ་ཆ་སྒྲིག་སྦྱོར་བྱེད་སྟངས་ཀྱི་ཚུལ་དང་མངོན་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་པ་ལ་བཤད་དོ། །”[2] ཞེས་གསལ་བ་དང་འབྲེལ། རྩོམ་རིག་གི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་ལ་ཆ་མཚོན་ན། བརྩམས་ཆོས་སྤྱིའི་བརྗོད་དོན་དང་དེ་ཉིད་འགྲུབ་པའི་ནང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་དང་བཅས་པ་ལ་ནང་དོན་ཟེར་བ་ཡིན་ལ། ནང་དོན་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་རྩོམ་ལུས་དང་། སྡེབ་སྦྱོར། བརྗོད་དོན་དེ་ཉིད་ཕྱིར་མངོན་བྱེད་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་ཐབས་ལམ་དང་བཅས་པ་ལ་རྣམ་པ་ཞེས་འགྲེལ། དེ་བས། སྔ་དོགས་འཇུག་གི་རྩོམ་རིག་བརྩམས་ཆོས་དང་། སྔ་ཡངས་འཇུག་གི་རྩོམ་རིགས་བརྩམས་ཆོས་གང་ཞིག་ཡིན་རུང་། བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་དང་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གྲུབ་ཚུལ་མི་གཅིག་པ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། རྩ་བའི་ཕྱོགས་ཁག་དེ་གཉིས་ལས་གྲུབ་དགོས་པ་མ་ཟད། བརྩམས་ཆོས་ཤིག་འགྲུབ་པར་ནང་དོན་དང་རྣམ་པ་གཉིས་ཕན་ཚུན་བརྟེན་དང་རྟེན་པའི་ཚུལ་གྱིས་འབྱུང་དགོས

2. རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན། རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་གནད་བསྡུས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ ལོ། ཤོག་གྲངས། ༡༩༨

པ་ཞིག་སྟེ། “འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱ་དངོས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ནང་དོན་གྱི་གྲུབ་ཆ་དང་རྣམ་པའི་གྲུབ་ཆ་ཞིག་མཆིས། ནང་དོན་དང་རྣམ་པའི་འབྲེལ་བ་ནི་ལྷན་དུ་གྲུབ་པའི་ཕུང་པོ་གཅིག་གྱུར་བ་ཞིག་ཡིན། རྣམ་པ་མེད་པའི་ནང་དོན་དང་ནང་དོན་མེད་པའི་རྣམ་པ་ཞིག་འཇིག་རྟེན་དུ་གཏན་ནས་འབྱུང་མི་སྲིད་དོ། །”[3]ཞེས་འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་། ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ནང་དོན་དང་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་རེ་ཡོད་པ་དང་། བྱ་དངོས་གང་ཡིན་ཡང་ནང་དོན་དང་རྣམ་པ་གཉིས་ནི་རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་ཚུལ་གྱི་ལྷན་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད་པ་བཞིན། རྩོམ་རིག་གི་ནང་དོན་དང་རྣམ་པ་གཉིས་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་ཚུལ་དུ་བརྩམས་ཆོས་གྲུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ནང་དོན་དང་རྣམ་པ་མེད་པའི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་འབྱུང་མི་སྲིད་པ་ནི། གོང་གསལ་རྩོམ་གཞུང་[4]དུ་གསལ་བའི་རིགས་འགྲེས་ལམ་ནས་ཤེས་ཐུབ་ཀྱི་འདུག། །

༡.<<བརྩམས་སྒྲུང་གི་ནང་དོན་རགས་བཤད། >>

བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་ནང་དོན་ལ་མཆོན་ན། ཐོག་མར་བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་སྒྲུང་གཏམ་<<མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་>>ནང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ལས་འཕྲོས་ཏེ། སྒྲུང་འདིའི་ནང་དོན་དམིགས་བསལ་ཞིག་བྲིས་ཡོད་པ་ནི། དང་ཐོག་སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་སྙོམ་དུ་བཞུགས་པའི་བྲག་ཕུག་ནང་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྨུན་མཆེད་དོན་གྲུབ་ཅེས་པས་སྐྱུ་མ་མཁན་མི་བདུན་བསད་པར་བརྟེན། སྡིག་པ་དག་ཕྱིར་དུར་ཁྲོད་བསིལ་བ་ཚལ་ཞེས་པའི་ནང་དུ་ཕྱིན་ཏེ་རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་ལེན་ཐུབ་ན། དགོས་འདོད་ཚང་མ་འབད་མེད་ལྷུན་གྱིས་འགྲུབ་པར་བཤད་ཅིང་མི་སྣ་དོན་གྲུབ་ཅེས་པར་མིང་ལ་“བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོ་”ཞེས་བཏགས་ནས་རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་ལེན་དུ་མངགས་ཀྱང་། བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོས་རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་གྱི་མདུན་དུ་ངག་ཤོར་བས། སླར་ཡང་“དུར་ཁྲོད་བསིལ་བ་ཚལ་”དུ་ལོག་ཤོར་ཡོད་མོད། བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོ་རང་ཉིད་ངག་ཤོར་བར་འགྱོད་ཅིང་། ཡང་བསྐྱར་དུར་ཁྲོད་དེར་འཁྱོར་སྐབས། མི་རོ་ཆེ་ཆུང་མང་པོ་ཡོད་པ་དང་དེ་དག་སོ་སོས“ང་མ་ཁྱེར་རོགས་གནོངས”ཞེས་སྐད་ལན་མང་བརྒྱབ་དུས། བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོས་མཐུ་སྟོབས་བགྲང་བས་རོ་གཞན་དག་རེ་རེ་བཞིན་འཁྲིལ་ཡང་། རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་མ་འཁྲིལ་བ་མ་ཟད། ཤིང་སྡོང་རྩེ་ཏུ་ལྡིང་སྟེ“ང་མ་ཁྱེར་རོགས་གནོངས”ཞེས་སྐད་བརྒྱབ་མོད། “དེ་དུས་བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོས་སྟ་རེ་ཟླ་བ་དཀར་པོས་སྡོང་

3. རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན། རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་གནད་བསྡུས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ ལོ། ཤོག་ངོས། ༡༩༨

4. གོང་མཚུངས།

པོ་གཙོད་པའི་ཚུལ་བཞིན་ཁ་ཕོ་བྱས་ཏེ་“སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་སྙིང་པོ་ཡིན། སྐུ་རེ་བླ་བ་དཀར་པོ་ཡིན། མར་ཟན་ཟོས་པས་འཛད་མེད་ཡིན། རྒྱལ་བ་སྟོང་ཤོང་ཕྲ་མོ་ཡིན། ཐག་པ་རྒྱ་ཁྲིས་ཁྲ་བོ་ཡིན། ང་རང་བདེ་སྤྱོད་བཟང་པོ་ཡིན། ཁྱོད་རོ་གོག་འབབ་བམ་སྟོང་གོག་གཙོད། ”[5]ཅེས་བརྗོད་པར་བརྟེན། རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་གྱིས་ཤིང་སྟོང་མ་གཙོད། ང་རང་འབབ་ཆོག་ཅེས་བཤད་རྗེས། བདེ་སྤྱོད་བཟང་པོས་རྒྱལ་བ་སྟོང་ཤོང་ཕྲ་མོའི་ནང་བཅུག་པ་དང་། ཐག་པ་རྒྱ་ཁྲིས་ཁྲ་བོས་བདམས་པ་མ་ཟད། ངག་མི་ཤོར་བའི་ཐབས་དམ་པ་ཞིག་བྱས་ནས། སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་མདུན་དུ་བསྐྱལ་ཐུབ་རྒྱུར་དམ་བཅས་ཏེ། རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་རྒྱབ་ལ་ཁུར་ཞིང་དབུགས་ཁ་སྟོད་ལ་འཚང་བཞིན་ཐང་ལྟར་ལམ་དུ་ཆས་སོང་། ལམ་ཐག་རིང་སར་སླེབ་དུས་རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་ནས་“ཨ་ཡེ། ཉི་མ་ཡང་རིང་། ཐང་ཡང་ཆད། ཡང་ན་རྒྱ་ལམ་རྟས་གཙོད་དགོས། རྟ་ཁྱོད་ལ་འང་མེད་དེ། ང་ལ་འང་མེད། ཡང་ན་རྒྱ་ལམ་གཏམ་གྱིས་གཙོད་དགོས། གཏམ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་འཆད་ཤེས་ལ་ངས་ཀྱང་འཆད་ཤེས། ཡང་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་སྒྲུང་ཤོད་དང་ངས་ཉན། ཡང་ན་ངས་སྒྲུང་ཤོད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཉོན། ”[6]ཞེས་བཤད་ཀྱང་། བདེ་སྤྱོད་བཟང་པོས་སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་གསུངས་པ་ཞིག་དྲན་བཞིན་ལན་བརྒྱག་རྒྱུའི་ཚུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་མགོ་བོ་དུད་ཀྱིན་ལམ་ལ་ཕྱིན། རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་གྱིས་“ཁྱོད་ཀྱིས་ཁ་མི་གྲག་ན་ངས་སྒྲུང་ཞིག་བཤད་ཆོག ཁྱོད་ཀྱིས་ཉོན་དང་། ”[7]ཞེས་བཤད། བདེ་སྤྱོད་བཟང་པོ་ཁ་གཅིག་ཀྱང་མ་གྲགས་ཤིང་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པས། རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་གྱིས་བདེ་སྤྱོད་བཟང་པོ་ལ་ལན་སློགས་པའི་ཞུ་ཚུགས་ཅི་ཡང་མ་བྱས་པར་སྒྲུང་ཞིག་བཤད་མགོ་བཙུགས་ནས། ཕྱར་གྱི་གནའ་སྒྲུང་དང་མི་འདྲ་བར་མ་འོངས་པའི་དུས་རབས་ནང་འབྱུང་བའི་སྒྲུང་ཞིག་བཤད་ཆོག་ཟེར་ཏེ་རིམ་བཞིན་བཤད་མགོ་ཚུགས་སོང་། བདེ་སྤྱོད་བཟང་པོས་རོ་རྒྱན་འདིས་མ་འོངས་པའི་དུས་རབས་ནང་འབྱུང་བའི་དོན་དག་ཅིག་ཇི་ལྟར་ཤེས་ཡོད་ན་སྙམ་བཞིན་དོགས་མི་བདེ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་གྱིས་མ་འོངས་པའི་དུས་སུ་ས་ཆ་ཞིག་ལ་ན་གཞོན་མིང་མེད་ཟེར་བ

5. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྡུ་སྒྲིག། དུས་རབས་ ༢༧ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༥༥

6. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྡུ་སྒྲིག། དུས་རབས་ ༢༧ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༥༨

7. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྡུ་སྒྲིག། དུས་རབས་ ༢༧ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༥༧

ཞིག་འབྱུང་། ཁོའི་ཕ་མར་བསྟུད་མར་བུ་གསུམ་སྐྱེས་ཀྱང་གསོན་པོ་གཅིག་ཀྱང་ལྷག་མེད་སོང་། མིང་མེད་སྐྱེ་དུས་ བླ་མ་ཞིག་ལས་མིང་ཞུས་ཏེ་བར་ཆད་མི་ཡོང་བའི་སྔོན་ལམ་བཏབ། ཕ་མས་ཆུང་དུས་ཁོ་གཅེས་ལང་དུ་བཏང་བས། ཁོས་བྱ་བ་མི་བྱེད་དགུ་བྱེད་བྱས་པས་མིང་གྲགས་ཡག་པོ་མེད་ཚུལ་དང་། ཆུང་དུས་དགའ་བའི་བྱ་བ་གཉིས་ནི། རི་དྭགས་རྔོན་པའི་ལས་དང་ཤ་བག་བརྒྱག་རྒྱུ་བཅས་ཡིན་པ་དང་། ལོ་བཅུ་དགུར་སླེབ་དུས་ཁྱིམ་གྱི་རྒྱུ་ནོར་ཕལ་ཆེར་ཤ་བརྒྱབ་ནས་ཤོར་བ་དང་། ཕ་མ་གཉིས་གནད་དོན་དེར་སེམས་ཁྲལ་གྱིས་སྐྲ་ལོ་དཀར་པོ་ཆགས་ཡོད།

ཁོའི་ཨ་ཕའི་མནའ་ཤག་གྲོགས་པོས་སེམས་ནས་མ་བཟོད་པར་བུ་མོ་ཉི་མ་ལྷ་མོ་མིང་མེད་ཀྱི་མནའ་མར་སྤྲད་ནས། མིང་མེད་ཤ་བག་གི་བྱ་བ་ལས་འགོག་ཐབས་སོགས་བྱས་སོང་། གནས་ཚུལ་དེ་ལས་ལྡོག་པར་མིང་མེད་རྗེས་སུ་མནའ་མར་སྤྲོ་བ་མེད་པ་ཆགས་པ་དང་། ཕ་མ་གཉིས་ཀྱང་རིམ་པས་འདས་གྲོངས་སུ་གྱུར། ཕ་མའི་ཤུལ་བཞག་གི་ཁྱིམ་གཞིས་ཡོངས་སུ་ཤ་རྒྱན་དུ་ཤོར་བ་མ་ཟད། བུ་ཆུང་ལས་ངན་དང་མནའ་མ་ཉི་མ་ལྷ་མོ་གཉིས་ཀྱང་ཤ་རྒྱན་དུ་ཤོར་སོང་། ཁོ་ཆུང་མ་དང་བུའི་ཆེད་དུ་མི་འགྲོ་པར་རྔོན་པ་རྒྱག་ཏུ་སྐྱེ་བའི་རི་ལ་ཆས་ཏེ། གྲོང་པའི་གཉན་རིའི་སླ་བ་གསོད་རྒྱུར་དམིགས་ཀྱང་དེ་དག་ནམ་རྒྱུན་བཤད་སྲོལ་ལ་གནོད་པ་སྐྱེལ་མཁན་སུ་ཞིག་ཡིན་ན་ནམ་སྐྱིན་འཁོར་ངེས་ཡིན་པར་གླེང་གི་ཡོད་ལ། ཁོ་ཅུང་ཟད་ཞེད་སྣང་ཁྲིད་མེ་མདའ་ཚོད་འཛིན་མ་ཐུབ་ནས། སྐད་སྒྲ་ཞིག་གྲགས་པ་དང་ལྷན་དུ་སླ་བ་རྣམས་བྲོས་ཤིང་། ཁོའི་ཐོད་པའི་དཀྱིལ་ནས་མེ་མདའི་ཁ་དང་འདྲ་བའི་ཨི་ཁྱུང་ཞིག་དོད་དེ་ཁྲག་དམར་འཐུལ་ལེར་སར་འགྱེལ་ཏེ་ཚེ་མཐའ་རྫོགས།

འོན་ཀྱང་། ཁོ་རང་ཤི་རྗེས་བཟའ་ཟླ་དང་བུ་ཆུང་ལས་ངན་གཉིས་ཤ་རོགས་ཚོས་ཁྱིར་རང་གནས་སུ་བཏང་བ་དང་། ཉི་མ་ལྷ་མོ་འཚོ་བའི་དཀའ་སྡུག་གི་འགག་འཕྲང་རེ་རེ་ལས་བརྒྱུད་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེ་ལ། “ཕ་རྒྱུད་བུར་ཁྲིད། མ་རྒྱུད་བུ་མོར་ཁྲིད་”ཞེས་པ་བཞིན་བུ་ཆུང་ལས་ངན་རིམ་པས་འཚར་ལོངས་བྱུང་རྗེས། ཤ་བག་རྒྱག་རྒྱུར་སྤྲོ་བ་ཇེ་ཆེར་ཕྱིན་པ་དང་རང་གི་ཨ་མའི་དཀའ་སྡུག་ལ་བསམ་ཤེས་མི་ཐུབ་མཁན་ཞིག་དང་། ཨ་མས་ཁོ་ལ་ཤ་བག་འགོག་ཐབས་ཀྱི་ཁ་ཏ་སློབ་གསོ་ཇི་ཙམ་བཏང་ཡང་གཏན་ནས་ཁ་ལ་མི་ཉན་པ་ཞིག་ཡིན་སོང་། ཨ་ཕ་མིང་མེད་ལྟར་དུ་ཤ་རྒྱག་སྐབས་ཕམ་ཁ་རག་མཁན་ཞིག་མ་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཤ་རྒྱན་ལས་ཕམ་ཁ་བྱུང་བ་ཐེངས་ཁ་ཤས་ཙམ་ཞིག་ཡིན། ཁོས་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པའི་ཅ་དངོས་ཚང་མ་ཁྱིམ་དུ་ཁྱེར་བ་རྣམས། ཨ་མས་མཐོང་ཐེངས་རེ་ལ་མོ་ནི་སེམས་སྡུག་ནང་དུ་ལྷུང་བཞིན་ཡོད། ཉིན་ཞིག་རྗེས་པ་ཞིག་གི་

མདུན་དུ་ཕྱིན་ཏེ་ཞུས་ཀྱང་། ཁོ་ནི་ནམ་ཞིག་བར་དུ་བསམ་ཤེས་མི་ཐུབ་པ་དང་། ཐོད་པའི་དཀྱིལ་དུ་སྨྲེ་བ་ཞིག་དོད་རྗེས་གཞི་ནས་ཤོ་རྒྱན་ལས་ལྡོག་རྒྱུའི་བསམ་ཤེས་ཡོང་བར་བརྗོད། སོས་བུ་ཆུང་གི་སྨྲེ་ནག་དེ་འབུས་པར་རེ་སྐྲུག་བྱེད་ཅིང་ལོ་གཉིས་གསུམ་འདས་པ་དང་། མོ་ནི་འཚོ་བའི་དཀའ་སྡུག་མང་པོ་ཞིག་ལ་གདོང་ལེན་བྱས་དྲག་པ་སོགས་ཀྱིས་རྐྱེན་བྱས་ནས། ནད་ངན་ལྷོ་མོ་ཞིག་ཐོག་སྟེ་ཉལ་སར་ལྷུང་ཀྱང་བུ་ལས་ངན་ཤོ་བག་ལ་གཡེང་ཆེ་ནས་ཨ་མའི་གནས་སྟངས་དྲན་བཞེད་དུ་གྱུར་མོད། མཚན་མོ་ཞིག་ལ་གློག་སྒྲོན་ཕྱར་ཏེ་ཤོ་རྒྱག་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ་ལས་ངན་གྱི་ཤོ་རོགས་གཅིག་གིས་ཁོའི་ཐོད་པའི་དཀྱིལ་ནས་སྨྲེ་ནག་ཅིག་དོད་པ་མཐོང་རྗེས། ཡ་མཚན་གྱི་ཁྲིད་ནས་བཤད་པ་དང་དེ་མ་ཐག་ཁོ་ནི། རང་གི་ཨ་མ་ནད་མནར་མ་གློ་བུར་དུ་དྲན་པ་བཞིན་རྒྱུགས་ནས་ཕྱིན་པ་དང་། ཨ་མས་ཁོའི་ཐོད་པའི་སྨྲེ་བ་དེ་མཐོང་བས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་པོར་བཀའ་དྲིན་ཡང་ཡང་ཞུས་ཤིང་། ལས་ངན་གྱིས་ཨ་མ་སྨན་ཁང་དུ་རྒྱབ་ལ་ཁུར་ཏེ་སྨན་པས་སྨ་རྩི་མེད་ཚེ་ནད་གཞི་བཅོས་ཐབས་བྲལ་ཚུལ་བཤད། ཁོས་སྔོ་བའི་མདུན་རིར་སླ་བ་ཡོད་པ་ཡིན་ལ་འཁོར་བ་དང་ཨ་མ་གཉིད་ཁུག་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ། རི་འགོར་ཐོན་པ་དང་གཉན་རིའི་སྨང་གི་སླ་བ་དེ་དག་ནི་གཞི་བདག་གི་སྐོ་ཐོག་ཡིན་པ་དང་སྲུས་གནོད་པ་བསྐྱལ་ཚེ་རྣམ་སྨིན་འཁོར་རྒྱུ་དང་ཨ་ཕ་འཆི་སྟངས་དེའང་དྲན་པར་གསལ་མོད། ནད་གཞི་ལྷོ་མོའི་འོག་ཏུ་ལྷུང་བའི་ཨ་མའི་གནས་སྟངས་དེ་དྲན་ཚེ་སླ་རྩི་ནི་མེད་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཆགས་ཡོད། དེ་བས། མི་མདའ་སླ་བར་གཏད་སྐབས་སུ་ལག་ཟུང་སོགས་རྟལ་ཆུས་བཀླན་ཞིང་། མི་མདའ་ཡང་འཛིན་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་དང་རང་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་བར་དོར་འཁྱམ་བཞིན་ཡོད་པའི་སྣང་བ་སྐྱེས་པ་དང་། གློ་བུར་ཕྲག་མགོ་ན་ཚུལ་ཞིག་ལས་ཁོ་རང་ད་དུང་གསོན་པོར་གནས་ཡོད་པ་ཚོར། མི་མདའ་སླ་བ་ལ་གཏད་སྐབས་དེའི་ལྷུན་ལག་ཚང་མ་སར་འཐོར་བ་དང་། སླ་བ་རྣམས་རང་རང་སར་བྲོས་ཤིང་། ཕྱོགས་ཀུན་ནས་སྣ་ལ་དྲི་ངན་ཆེས་གཟན་པ་ཞིག་ལྡང་ཡོང་བ་དང་། ས་ཏྭ་གང་སར་ཐོར་བའི་མི་མདའི་ལྷུ་ལག་དེ་ཚོར་ལྟ་བཞིན་ ‘ཁྱོད་ལ་དེ་འདྲའི་ནུས་པ་ཞིག་ཅིའི་ཕྱིར་ཡོད་པ་ཡིན་ནམ་’ ཞེས་ཆིག་ལབ་བྱེད་ཅིང་མཇུག་རྫོགས་ཚུལ་བཅས་ཡིན། [8]

8. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྡུ་སྒྲིག དུས་རབས་ ༢༡ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་གྲངས། ༣༥༥-༣༧༣

༣. <<ནང་དོན་ལ་དཔྱད་ཞིབ་རགས་བཤད། >>

བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་ཐོག་མའི་ནང་དོན་གྱི་འབྱུང་རྐྱེན་ལ་གཞིགས་ན། "མིང་མེད་ཚང་ནི་སྡེ་བའི་ནང་ཆ་རྐྱེན་ཆེས་བཟང་བའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ཡིན། ཁྱིམ་ན་བུ་ཕོ་གཅིག་པུ་ལས་མེད་པས། ཕ་མས་ཆུང་དུས་ནས་ཕོ་གཅེས་ལང་དུ་བཏང་ནས་འཛོག་ཁོས་ཀྱང་ཁྱིམ་ཚང་གི་ཆ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་བྱ་བ་མི་ལས་དགུ་ལས་བྱེད་པས་སྡེ་བའི་ནང་ན་མིང་སྙན་པོ་ཞིག་མེད། "[9]བཅས་ཐོག་མར་བུ་མིང་མེད་ཕ་མ་གཉིས་ཀྱིས་གཅེས་ལང་དུ་བཏང་བ་མང་བར་བརྟེན། ཁྱིམ་ཚང་གི་རྒྱུ་ནོར་ཆ་ཚང་ཤོ་བག་ལ་བརྗེ་རྒྱུ་འགོ་བཙུགས་ཡོད་པ་དང་། ནམ་ཞིག་ཤོ་རྒྱག་རྒྱུའང་ངན་ལང་ཤོར་ཏེ་ཕ་མས་ཁ་ཏ་སློབ་གསོ་ཇི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་ཕན་ཐོགས་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ནམ་རྒྱུན་འཚོ་བའི་ཁྲོད་དུ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པ་བཞིན། བུ་ཕྲུག་གཅེས་ལང་དུ་བཏང་བ་མང་ན། ངན་ལང་དུ་ཤོར་རྒྱུ་མང་བར་བཤད་པ་དང་མཐུན་ཆོས་སུ་གྱུར་བ་མ་ཟད། སྔར་དང་མི་འདྲ་བ་བོད་མིའི་ཁྱིམ་ཚང་སློབ་གསོའི་གནད་དོན་དང་འབྲེལ་ཏེ་བུ་ཕྲུག་འཚར་ལོངས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད། ཕ་མ་སོ་སོའི་ཐོག་མའི་ཁ་ཏ་སློབ་གསོའི་གནས་བབ་ཉམས་དམས་སུ་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་པའི་ཉེན་ཁ་ཞིག་དང་། ཁྱིམ་ཚང་སློབ་གསོ་དང་བྲལ་ཚེ་ཕྲུ་གུའི་མདུན་ལམ་ལ་གས་ཆག་ཤོར་ཉེན་དང་བསྟུན། མཐར་མི་རིགས་ཤིག་གི་ཁྱིམ་ཚང་སློབ་གསོའི་དར་རྒུད་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་དངོས་ཤིག་དངོས་ཞྭོག་གཉིས་ནས་བསྟན་འདུག རྒྱུ་མཚན་ནི། མིང་མེད་བྱིས་དུས་ཀྱི་འཚར་ལོངས་བྱུང་བའི་ཁྲོད། ཕ་མ་གཉིས་ནས་ཁོ་རང་བྱ་བ་མི་བྱེད་དགུ་བྱེད་བྱས་བཅུག་པས། ཁོས་ཁྱིམ་ཚང་གི་རྒྱུ་ནོར་དང་བཅས་པ་ཤོ་བག་ལ་བསྐྱལ་ཚུལ་ལས་རྟོགས།

སྔོར་བོད་དུ་སྔ་མོ་ནས་ཤོ་བརྒྱག་རྒྱུའི་རྩེད་མོ་སོགས་ཡོད་ནའང་། ད་ལྟའི་དུས་བབ་དང་བསྡུར་ན་ཧ་ཅང་ཁྱབ་རྒྱ་ཅན་ཞིག་ག་ལ་ཡིན། རྗེས་སུ་དུས་རབས་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་རྐྱོད་པ་དང་ཤོ་བག་རྒྱན་རྩེད་ཀྱི་རིགས་ནི། ཡུལ་གང་སར་ཁྱབ་དར་ཇེ་ཆེར་ཕྱིན་ཏེ། རྒྱན་གཞོན་མང་པོ་ཞིག་ཉིན་མཚན་མེད་པར་དུས་ཚོད་དེ་ཏུ་གཡེངས་བཞིན་ཡོད་པ་ནི། བརྩམས་སྒྲུང་འདིའི་མི་སྣ་མིང་མེད་ཅེས་པ་འདིས་གསལ་པོ་ཞིག་མཚོན་ཐུབ་པ་ཡིན་ལ། བོད་མིའི་ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཤོ་བག་རིགས་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ལ་བརྟེན་ཏེ། གསར་སྐྱེས་ཀྱི་གཞོན་ནུ་མང་པོ་རྒྱན་རྩེད་དེར་མགོ་བོ་འཁོར་བཞིན། ནང་མིའི་རྒྱུ་ནོར་ཡོད་ཚད་ཤོ་བག་དང་བརྗེ་རྒྱུ་མ་ཟད། ཐ་ན་ཚེ་སྲོག་དང་བཅས་

9. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྡུ་སྒྲིག། དུས་རབས་ ༢༡ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་གྲངས། ༣༥༧-༣༥༨

པ་ཨོས་ཕུང་དང་འཕུང་ཉེའི་ཉེན་ཁའི་རང་བཞིན་གསལ་སྟོན་གནང་བ་ནི། དཔེར་ན། "མིང་མེད་ལོ་བཅོ་ལྔ་པར་སླེབས་དུས། ཁྲིམས་ཀྱི་རྒྱུ་ནོར་གྱི་ཕྱེད་ཀ་ཨོ་ལ་འཚོར་"[10]བ་དང་། "མིང་མེད་ཕོ་ལོ་བཅུ་དགུ་པར་བསླེབ་དུས། ཁྲིམས་ཀྱི་རྒྱུ་ནོར་ཕལ་ཆེ་བ་ཕོས་ཨོ་བརྒྱབ་ནས་བརླགས་འགྲོ། "[11] "ཕ་མ་གཉིས་འདས་ཀྱང་སྐྱོ་སྣང་ཆེར་མི་འབྱུང་། ཕོས་འདང་རྒྱུག་ཅི་ཡང་མི་བྱེད་པར་ཕ་མེས་ཡང་མེས་ཀྱི་ཤུལ་དུ་བཞག་འདུག་པའི་གཞིས་ཁྲིམ་ཡང་གཞན་ལ་བཙོང་"[12] བ་མ་ཟད། "ཕོས་གཞིས་ཁྲིམ་བཙོང་བའི་སྐོར་མོའང་རིམ་བཞིན་ཨོ་ལ་འཚོར།"[13]ཞེས་མིང་མེད་ཀྱིས་ཨོའི་ཆེད་དུ་ཁྲིམ་གཞིས་དང་བཅས་པ་ཨོར་བ་དང་ཕ་མ་གཉིས་ཀྱང་གནད་དོན་དེའི་ཐད་སེམས་ཁྲལ་གྱིས་སྐྲ་དཀར་པོར་གྱུར་ཞིང་། མཐར་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་ཀྱིས་ཕྱི་མར་བཞུད་པའི་སྐྱོ་གར་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་འདི་ལས། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་དུ་འདི་ལྟ་བུའི་ཨོ་བག་ལ་མགོ་འཁོར་བའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་དང་འབྱུང་མི་སྲིད་པ་མིན་པའི་ཆེས་ཉེན་ཚབ་རང་བཞིན་གྱི་དཀའ་ངལ་ཞིག་གསལ་མཚོན་བྱས་འདུག

གཉིས་པ། རོ་སྨྲུང་དང་མེ་མདའ་ཞེས་པའི་བརྩམས་སྨྲུང་གི་རྣམ་པ་གང་ཡིན་ལ་དཔྱད་པ།

བརྩམས་སྨྲུང་འདི་ནི་སྲོལ་རྒྱུན་སྨྲུང་གཏམ་<<མི་རོ་རྩེ་སྨྲུང་>>གི་བཤད་ཐབས་ཤིག་དང་སྦྱར་ཏེ་བྲིས་ཡོད་པ་དང་། རོ་སྨྲུང་ནང་གི་མི་སྣ་བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོ་དང་རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་གཉིས་དབར་དུ་བཤད་བཞིན་པའི་ཁ་བརྡའི་ལམ་གྱིས་གྲུབ་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་ཡིན་མོད། དུས་ཚོད་ཀྱི་ཆ་ནས་མ་འོངས་པའི་དུས་རབས་ནང་ཞེས་རྗོད་ཚིག་ཟུར་དུ་ཐོན་ཡང་། གཏམ་རྒྱུད་ད་ལྟ་རང་དུ་འབྱུང་བཞིན་པ་ལྟ་བུའི་གསོན་ཉམས་ཀྱི་ངོ་བོར་ལྡན་ཞིང་། བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོ་གཏམ་རྒྱུད་ཉན་མཁན་དང་། རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་ཞུ་ཚུགས་ཀྱིས་ལམ་ནས་བཤད་མཁན་ཚུལ་དུ་བྱས་པའི་གོ་བདེའི་ཚིག་སྦྱོར་ལམ་དུ་བྲིས་པར་མངོན། འདི་དང་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་སྨྲུང་གཏམ་<<མི་རོ་

10. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྒྱུ་བྲིད། དུས་རབས་༢༧ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༥༨

11. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྒྱུ་བྲིད། དུས་རབས་༢༧ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༦༠

12. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྒྱུ་བྲིད། དུས་རབས་༢༧ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༦༢

13. གོང་མཚུངས།

རྩེ་སྒྲུང་>>གཉིས་དབར་གཏམ་རྒྱུད་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་འདྲ་ཡང་། རོ་སྒྲུང་ནང་དུ་འདས་ཟིན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་བཤད་པ་དང་། འདི་ལས་མ་འོངས་པའི་དུས་རབས་ཁྲོད་འབྱུང་རྒྱུའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྟོན་དཔག་གི་ཚུལ་དུ་སྤྲོལ་རྒྱུན་རྩོམ་ཐབས་དང་། དངོས་ཡོད་མིའི་འཚོ་གནས་ཀྱི་ནང་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་པ། འབྱུང་བར་ངེས་པ་བཅས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གནའ་དེང་གཉིས་ཀའི་རྩོམ་ཐབས་སྦྱད་པ་ཞིག་རེད་འདུག

གཉིས་ནས་མི་སྣའི་དབར་དུ་བསམ་བློའི་བར་ཆོད་དང་འགལ་ཟླ། ཁྱད་མཚར་དང་སྐྱོ་གར་སོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཤུགས་ཆེར་ཐོན་པ་ཞིག་འབྲི་བཞེངས་བྱས་པར་གསལ་བ་ཞིག་སྟེ། དཔེར་ན། བུ་མིང་མེད་དང་སྨེ་བའི་ནང་གི་ཕྱུག་པོའི་བུ་དག་གི་ཤོ་རྒྱག་སྟངས་ལ་“ཕོང་ཚོས་སྨེ་བའི་ནང་གི་བསང་ཁྲི་མཐོན་པོ་དེའི་སྟེང་ལ་བསང་མེ་བསོས་རྗེས། དུང་བུས་ནས་རྒྱལ་ཕམ་གྱི་རྟིང་ཐག་གཅོད། སུས་དུང་བུས་པའི་དུས་ཡུན་རིང་ན་དེ་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ”[14]ཀྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་“ཕོང་ཚོས་ཤོ་རྒྱག་སྟངས་དེ་སྨེ་བའི་ནང་གི་རྒན་རྒོན་དག་གིས་མིག་ལ་མི་རན་པར། འདི་ནི་ལྷ་བླ་མ་དཀོན་མཆོག་ལ་དད་ལོག་བྱས་པ་རེད་ཟེར”[15]བ་བཅས་ལས་དད་པར་ལྟ་བའི་བསམ་བློའི་འགལ་འདུ་དང་རྒན་གཞོན་དབར་གྱི་བསམ་བློའི་བར་ཆོད་སོགས་མངོན་རྗེན་གྱི་རྣམ་པ་གསལ་པོ་མཐོང་ཐུབ་པ་དང་། གནད་དོན་དེའི་ཐད་ལ་གཞོན་ནུ་ཚོའི་བློ་ལ་བསྒྱུར་བཀོད་མི་ཐུབ་པའི་གནས་བབ་ཅིག་སླེབས་ཡོད་པ་ནི། མིང་མེད་སོགས་ཀྱིས་ཤོ་རྒྱག་སྟངས་དེ་“སུས་ཀྱང་ཕོང་ཚོའི་བྱེད་སྟངས་དེ་འགོག་མི་ཐུབ”[16]པའི་གནས་སྟངས་འདི་ལས། རྒན་པ་ཚོའི་དད་པའི་བསམ་བློ་དང་བྱ་སྤྱོད་སོགས་ལ་དེང་སང་གི་གཞོན་ནུའི་བསམ་ངོར་མི་མཐུན་པའི་ཆ་ཞིག་སླེབས་ཡོད་པ་མ་ཟད། གཞོན་ནུ་ཚོའི་བྱེད་སྤྱོད་དང་བྱ་ལས་མི་ཞུང་བ་ཞིག་ལ་མི་རབས་སྔོན་མ་ཚོའི་བསམ་བློར་མི་མཛེས་པ་དང་མི་དགེ་བའི་ཆ་མང་པོ་ཡོད་པའི་བར་ཐག་ཅིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཆགས་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་གསལ་པོ་བསྟན་ཡོད་པར་སྣང་།

གསུམ་ནས་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་བརྩམས་སྒྲུང་པའི་ཁྲོད་པདྨ་ཚེ་བརྟན་ནི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་འབྲི་བཞེངས་བྱེད་སྐབས་ཁྱད་མཚར་གྱི་ཆ་དང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ལད་ཟློས་སམ་བཟོ་བཅོས་

14. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྡུ་སྒྲིད། དུས་རབས་ ༢༧ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༥༨

15. གོང་མཚུངས།

16. གོང་མཚུངས།

ལ་མ་ལྟོས་པར་འཚོ་བའི་དོན་དངོས་ཇི་བཞིན་མཚོན་པར་སྟོན་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་ནི། རྩོམ་རིག་དཔྱད་བརྗོད་པ་གྲགས་ཅན་བདུད་ལྷ་རྒྱལ་གྱིས་“ཁོས་གཏམ་རྒྱུད་བཟོ་སྐྲུན་བྱེད་པ་ལ་ཁྱད་མཚར་གྱི་ཆ་ཡོད་པར་མ་ཟད། དེ་ནི་ད་དུང་བདེན་ཐུབ་ཀྱི་རྟག་བཟོ་ཅིག་དང་། འཚོ་བའི་ཁུར་གྱིས་བརྟེགས་པ་འབབ་ཞིག་ལས། སྨྱུ་རྩལ་གྱིས་བཙོས་ཤུལ་མངོན་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་མིན། ”[17] ཞེས་གསུངས་པ་དང་མཐུན་པར་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ལྟ་བུ་ཡང་ཡ་མཚན་ནམ། ཁྱད་མཚར་བློ་འདས་ཀྱི་ཆ་མངོན་གསལ་དོད་པོར་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཞིག་སྟེ། དཔེར་ན། མིང་མེད་ཤོ་རྒྱན་ལས་ཕམ་པར་གྱུར་ཏེ། ཁྱིམ་གཞིས་དང་བཅས་པ་ཤོར་བ་མ་ཟད། ཆུང་མ་དང་བུ་ཆུང་གཉིས་ཀྱང་རྒྱན་དུ་ཤོར་རྗེས། ཅི་བྱ་གཏོལ་བྲལ་དང་སྡེ་བའི་གཞན་རིར་ཇོན་རྒྱུག་སྐབས། ནམ་རྒྱུན་ཤན་པ་ཚོས་གཞན་རིའི་གླ་བ་ནི་གཞི་བདག་གི་སྒོ་ཟོག་ཡིན་པས། སུས་གནོད་འཚེ་བཏང་ན་རྣམ་སྨིན་འཁོར་ངེས་ཡིན་པར་བཤད་པ་དྲན་བཞིན། དེ་མ་ཐག་འཇིགས་སྣང་ཞིག་སྐྱེས་ཏེ་གོམ་མཚམས་འཛོག་འདོད་པ་དང་གླ་རྩི་ནི་ཁོ་ལ་མཚོན་ན་གལ་ཆེན་ཡིན་པར་བསམ་པའི་བློ་རྩེ་གཉིས་སུ་གྱུར་སྐབས། “སྐད་དམའ་མོ་ཞིག་ཁོའི་རྣ་རྩར་ནས་གྲག་འོང་། ‘སོང་། མདུན་དུ་སོང་དང་། གླ་བ་ཞིག་བརྗོན་ཚེ་ཁྱོད་ལ་ཡོད་ཚད་ཐོབ་འགྲོ། ’སྐད་སྒྲ་དེ་འཛགས་མ་ཐག སྐད་སྒྲ་གཞན་ཞིག་ཁོའི་རྣ་རྩར་ནས་ནན་ནན་གྱིས་གྲག་འོང་། ‘མི་མདའ་སར་ཞོག ཕྱིར་སོང་། ’ཁོ་སྔོན་གཞུག་གང་ལ་འགྲོ་དགོས་པའང་མི་ཤེས་པར་འགྱུར།’’[18]

སྐབས་དེར་ཁོའི་སེམས་པ་སྐད་སྒྲ་སྔ་མ་དེས་དབང་བསྒྱུར་བྱས་ཏེ། “ཁོ་ཁ་བུབ་ཏུ་བསྡད་ནས་མེ་མདའ་ཡར་བཀུགས། ཁོས་དལ་གྱིས་མེ་མདའ་གླ་བ་དེའི་སྙིང་གཏད་དུས། ཁོའི་མིག་ལམ་དུ་བསྟུད་མར་གཟུགས་བརྙན་གསུམ་འོང་། ཐོག་མར་དབུ་སྐྲ་དཀར་པོར་གྱུར་བའི་རྒས་འཁོགས་ཤིག་གི་ངོ་གདོང་མངོན་ཞིང་། རྗེས་སུ་ཁ་གཉེར་མཆེ་གཙིགས་བྱེད་པའི་བུད་མེད་ཅིག་གི་ངོ་གདོང་མངོན། མཐའ་མར་ཁོག་སྟོད་གཅན་གཟན་དང་ཁོག་སྨད་མི་ཡིན་པ་ཞིག་མངོན། རྔུལ་ཆུས་ཁོའི་མིག་ལམ་རབ་རིབ་ཏུ་བཏང་། ཁོའི་ལག་ཟུང་ཡང་རྔུལ་ཆུས་བརླན་ཏེ་མེ་མདའ་བརྟན་པོར་འཛིན་མི་ཐུབ་པར་འགྱུར། འཕྲུལ་སྣང་དེ་བསྟུད་མར་སྐར་མ་འགའ་ལ་ཁོའི་མིག་ལམ་ནས་མི་ཡལ། ཁོའི་སེམས་སུ་གླ་བ་གསོད་པའི་བསམ་ཚུལ་དེ་ཕྱིར་བསྡུ་བསམས་ཀྱང་། ཁོའི་མཛུབ་གུ་ལ་

17. བདུད་ལྷ་རྒྱལ། འཚོལ་རྟོག་སྙིང་སྟོབས། ཡུན་ནན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོ་ཟླ་ ༠༨ པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་ངོས། ༡༩

18. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསླུ་བྲིད། དུས་རབས་ ༢༡ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ་དཔར། ཤོག་ངོས། ༣༨༩

རང་དབང་མེད་པར་འགྱུར། སྐྱི་གཡའ་བའི་སྐད་སྒྲ་ཞིག་ཀྲུགས་པ་དང་མཉམ་དུ། ཡོད་ཚད་མཇུག་རྫོགས་འགྲོ། མདུན་ཕྱོགས་ཀྱི་སླ་བ་དེ་དག་རང་རང་སར་བྲོས་ཤིང་མིང་མེད་ཐང་ལ་འགྱེལ་འགྲོ། ཁོའི་ཐོད་པའི་དཀྱིལ་དུ་མེ་མདའི་ཁ་དང་མཉམ་པའི་བུ་ག་ཞིག་གསར་དུ་འབྱུང་ལ། ཁྲག་དམར་འཛར་འཛར་དུ་བཞུར་འོང་། ”[19] ཞེས་པ་འདིའི་གཏམ་རྒྱུད་འདི་ཆེས་ཡ་མཚར་ཞིང་ཧློག་པ་པོར་བསམ་གཞིག་བྱ་རྒྱུའི་རྣེགས་བུ་ཞིག་ཀྱང་བསྐྲུན་ལ། ལྷག་ཏུ་འདིའི་རྒྱབ་ལྗོངས་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་རིག་གཞུང་ཁྲོད་ཀྱི་དད་པ་དང་དམ་ཚིག་སོགས་གཙིགས་ཆེར་འཛིན་གྱིན་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ལྟ་བའི་བསམ་བློ་ཞིག་དང་འབྲེལ་ཡོད་པར་གསལ་བས། དོན་དུ་གནའ་དེང་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་རྩོམ་ཐབས་དང་ལྡན་པའི་རྣམ་པ་གསལ་རྟོགས་ཐུབ།

ཚིག་དོན་གཉིས་སུ་སྐྱོ་སྣང་རང་བཞིན་གྱི་ཆ་ལ་གཞིགས་ན། མིང་མེད་ཤོ་བག་ལ་མགོ་འཁོར་ཏེ་ཕ་མ་དང་ཆུང་མ་བཅས་ཀྱིས་ཁ་ཏ་སློབ་གསོ་སོགས་ཀྱི་ཐབས་བཀོད་ཇི་ཙམ་འཐེན་ཡང་། ཁོའི་བློ་ཁ་ཅི་ཡང་བསྒྱུར་བཅོས་མི་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཕ་མ་དང་ཆུང་མ་སྐྱོ་བའི་སེམས་ཁྲལ་ཁྲོད་དུ་ལྷུང་ཞིང་། ཕ་མ་གཉིས་ནི་ཁོའི་བྱ་སྤྱོད་དེའི་སྐོར་ལ་སེམས་ཚོགས་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱིས་སྒྲ་ལོ་ཡོད་ཚད་དཀར་པོར་གྱུར་བ་དང་། ཕ་མ་ཟུང་འཇིག་རྟེན་ཕྱི་མར་གཤེགས་ཀྱང་ཁོས་ད་དུང་དེའི་ཐད་ལ་སྣང་བ་མེད་པའི་སྐྱོ་གར་གྱི་ཆ་ཞིག་ཀྱང་གསལ་སྟོན་བྱས་ཤིང་། “ཕ་རྒྱུད་བུར་ཁྲིད་”ཅེས་པའི་དཔེ་བཞིན་མིང་མེད་དང་ཉི་མ་ལྷ་མོ་གཉིས་ཀྱི་བུ་ལས་ངན་ཡང་ཤོ་རྒྱན་ལ་དགའ་ཞིང་། ཉིན་མཚན་མེད་པར་ཤོ་རྒྱན་གྱི་བྱ་བར་ཞུགས་པ་དང་། ཨ་མས་ཁ་ཏ་སློབ་གསོ་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་མི་ཉན་ལ། ཨ་མ་ནི་དཀའ་སྡུག་ཆེ་བའི་འཚོ་བར་གདོང་ལེན་དང་སེམས་ཁྲལ་གྱིས་གཙེར་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱིས་རྐྱེན་བྱས་ནས། ཉིན་ཞིག་ཉི་མ་ལྷ་མོ་ནད་ངན་བཅོས་ཐབས་དཀའ་བ་ཞིག་གིས་ཟིན་ཏེ་ཉལ་སར་ལྷུང་བའི་ཚུལ་སོགས་ལས་ཚིག་དོན་གཉིས་ཐད་ནས་དབང་མེད་དུ་སྐྱོ་སྣང་འགོག་མེད་ཀྱིས་ཟིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་ཞིག་འབྲི་བཞེངས་བྱས་པར་གསལ།།

མཇུག་གཏམ།

དོན་དུ་བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ནི། བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་སྒྲུང་གཏམ་<<མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་>>གི་རྩོམ་ཐབས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ལྷག་ཏུ་རོ་སྒྲུང་ནང་གི་མི་སྣ་བདེ་སྐྱིད་བཟང་པོ་དང་

19. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསྡུ་སྒྲིག དུས་རབས་ ༢༡ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ། ཤོག་ངོས། ༣༦༢-༣༦༥ བར།

རོ་དངོས་གྲུབ་ཅན་གཉིས་དབར་དུ་སྤྲ་མ་གཏམ་ཉན་མཁན་དང་ཕྱི་མ་བཤད་མཁན་གྱི་ཚུལ་དུ་བྱས་ཏེ། <<རོ་སྒྲུང་དང་མི་མདའ་>>ཞེས་པ་འདི་ཁོང་གཉིས་ནས་མ་འོངས་དངོས་བརྗོད་བྱར་བྱས་ཏེ་ཁ་བརྡའི་ཚུལ་གྱིས་བྲིས་པའི་རྩོམ་ཞིག་ཡིན། དེའང་<<མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་>>ནང་གི་གཏམ་རྒྱུད་དང་འདྲ་བའི་འདས་དོན་ཞིག་མ་ཡིན་ཞིང་། མ་འོངས་པའི་དུས་རབས་ནང་དུ་འབྱུང་རྒྱུའི་གཏམ་རྒྱུད་གཅིག་ད་ལྟར་འབྱུང་བཞིན་པ་ལྟ་བུའི་བཤད་ཐབས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གསར་རྩོམ་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན།

གཏམ་རྒྱུད་དེའང་མ་འོངས་པའི་དུས་རབས་ནང་རྒྱ་འཕྲོར་ཞན་པོ་མེད་པའི་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་གི་ཕ་མ་ཟུང་ལ་བུ་ཕྲུག་འགའ་རེ་སྐྱེས་ཀྱང་འཆི་བདག་གི་ཁ་ནས་ཐར་པ་ནི་མིང་མེད་ཅེས་པའི་བུ་འདི་གཅིག་པུ་ཡིན་མོད། ཁོང་རིམ་པས་འཚར་ལོངས་བྱུང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ལས་ཁྱིམ་ཚང་གི་རྒྱུ་ནོར་ལ་བརྟེན་ནས། བྱ་བ་གང་དྲན་མང་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྡེ་བའི་ནང་ཁོང་ལ་མིང་ཡང་ཡག་པོ་ཞིག་མེད་པ་དང་ཁོ་རང་དགའ་ཞེན་ཆེ་བའི་བྱ་བ་རི་དྭགས་རྗོན་རྒྱུ་དང་ཤོ་རྒྱག་རྒྱུ་གཉིས་ཡོད་པའི་རིམ་པས་སྡེ་བའི་ཕྲུག་པོའི་བུ་དག་དག་མཉམ་དུ་ཤོ་རྒྱན་ལ་གཡེངས། ཕ་མས་ཁ་བརྡ་སློབ་གསོ་སོགས་ཇི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་འགོག་ཐབས་མེད་པ་མ་ཟད། ཁོའི་བྱ་སྤྱོད་བསྒྱུར་བཅོས་ཐུབ་ཆེད་མནའ་མ་ལས་ལ་བསྩོན་ཞིང་མཛེས་སྡུག་ལྡན་པའི་བུ་མོ་ཡ་རབས་ཤིག་བླངས་པ་དང་། སོས་ཐབས་ཤེས་ཡོད་རྒྱུས་ཁྲོ་བོ་མིང་མེད་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་དེ་སྒྱུར་ཐབས་ཅི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་རྩ་ནས་ཕན་ཐོགས་མེད་ལ། མཐར་ཁྱིམ་གཞིས་དང་རང་ཉིད་ཀྱང་ཤོ་བག་ལམ་དུ་ཕུང་པའི་དངོས་ཡོད་སྐྱོ་གར་གྱི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་དང་། མིང་མེད་ཤི་རྗེས་ཤུལ་དུ་མནའ་མ་ཉི་མ་ལྷ་མོ་དང་བུ་ཆུང་ལས་ངན་གཉིས་ལུས། གནའ་མི་བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེར"ཕ་རྒྱུད་བུ་ལ་འཕྲི"ཞེས་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པ་བཞིན། བུ་ལས་ངན་རིམ་པར་འཚར་ལོངས་བྱུང་སྐབས། ཕ་ཇག་མིང་མེད་ལྟར་དུ་ཤོ་རྒྱག་རྒྱུར་སྤྲོ་སྣང་ཅན་ཞིག་ཆགས་ནས་ཤོ་བག་གི་ལས་སུ་ཞུགས་མོད། ཕ་ཇག་མིང་མེད་དང་འདྲ་བར་ནམ་རྒྱུན་ཕམ་ཁ་སྟོང་མཁན་མ་ཡིན་པར་ཤོ་བག་ལ་ཐེངས་ཁ་ཤས་ཙམ་ལས་ཕམ་ཁ་རག་སྟོང་མེད་ཀྱང་། ཁོའི་ཨ་མས་ཏ་ཅང་སེམས་ཁྲལ་དང་ཁ་བརྡ་སློབ་གསོ་ག་ཚོད་བྱས་ན་ཡང་། བུ་ལས་ངན་ཤོ་བག་གི་བྱ་སྤྱོད་ལས་འགོག་ཐབས་མེད་པ་ཕ་ཇག་དང་གཅིག་པ་ཆགས་ཡོད། འོན་ཀྱང་། སྔར་ཨ་མ་ལ་རྩིས་པ་བླ་མས་གསུངས་པ་བཞིན་ཁོའི་ཐོད་པར་སྨེ་ནག་ཅིག་བྱུང་རྗེས། ཤོ་རྒྱན་ལས་ལོག་རྒྱུའི་བསམ་ཤེས་དང་། ཨ་མ་ནད་མནར་ལ་ལྟ་སྐྱོང་སོགས་ཡ་རབས་ཀྱི་སྤྱོ་པར་འགྱུར་བའི་ངོ་མཚར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་བཞེངས་སྐྲུན་གྱིས། གནའ་དེང་ཟུང་གི་རྩོམ་ཐབས་དང་འབྲེལ་བའི་བརྩམས་སྒྲུང་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་།

བརྩམས་སྒྲུང་འདི་ལས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱིའི་གནས་བབ་དང་། བོད་ཡུལ་དུ་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་པའི་དཀའ་སྡུག་གི་འཚོ་བ་དང་འགལ་ཟླ་སོགས་དུས་རབས་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་ཁྲིད་མི་རབས་གསར་ཉིང་དབར་གྱི་དད་པ་དང་དམ་ཚིག་བརྩི་སྲུང་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་གསལ་པོར་བསྟན་པར་སྣང་། ཕྱི་རབས་ན་གཞོན་ཚོ་ཤོ་བག་རྒྱན་གསུམ་གྱིས་ཉིན་མཚན་མེད་པར་མགོ་སྐོར་བསླུ་བྲིད་ཐེབས་རྐྱེན། ཁྲིམ་གཞིས་དང་བཅས་པ་འཕུང་རྒྱུའི་ཉེན་ཚབས་རང་བཞིན་ཅན་ཞིག་བྱུང་དང་འབྱུང་རྒྱུའི་གནས་བབ་ཛ་དྲག་ཅིག་གསལ་སྟོན་གནང་བ་དང་། རྩ་བའི་དེ་དག་འབྱུང་རྐྱེན་ནི་སྤྱི་ཚོགས་གནས་བབ་འགྱུར་ལྡོག་ཕྱིན་པ་དང་ཕ་མའི་ཁ་བརྡ་སློབ་གསོས་བྱེས་པ་སྐྱོང་ལུགས་དེ་ཉམས་དམེས་སུ་འགྲོ་དང་འགྲོ་བཞིན་པའི་གནད་དོན་ཞིག་བསྟན་པ་མ་ཟད། དཔེར་ན། མིང་མེད་ཤོ་རྒྱན་གྱི་ལས་སུ་དགའ་སྣང་དང་རིམ་པར་དབྱིངས་ཞུགས་ནས་ཁྲིམ་གཞིས་དང་རང་ཉིད་བཅས་པ་ཤོ་བག་གིས་འཕུང་པའི་ཐོག་མའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་གཞིགས་ན། ཚུང་དུས་ཕ་མ་ཟྲུང་གིས་ཁོ་རང་སྣང་བ་གང་དྲན་གྱི་ལས་སུ་ཞུགས་བཅུག་པ་དང་། གཅིས་ལང་བཏང་བ་མང་དྲག་པའི་རྐྱེན་རྩ་འདི་དང་འབྲེལ་ཡོད། གནད་དོན་འདི་དང་འབྲེལ་ཏེ་བོད་ཀྱི་གཞོན་ནུ་ཐན་གཞོན་མེད་པར་ཤོ་བག་རྒྱན་གསུམ་ལ་ཚོད་འཛིན་དང་། བྱ་བ་དེའི་རིགས་ནི་ཆེས་ཉེན་ཚབས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད་པ་བཅས་སོ། །

མཐའ་དོན་བརྗོད་གཞི་འདི་ལྟ་བུ་འདེམས་གལ་ཆེ་བའི་སྐོར་སོགས་ལ་ཐོག་མར་ལམ་སྟོན་གནང་མཁན། ཕྲན་གྱི་ཆེད་ལས་སློབ་སྟོན་པ་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཚོས་ཉིད་དབང་མོ་མཆོག་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་མ་ཟད། རྩོམ་ཡིག་འདིའི་དག་སྐྱེབ་སོགས་ལ་ཞུ་དག་གི་རོགས་རམ་གནང་མཁན། ཕྲན་གྱི་སློབ་དཔོན་དགེ་བཤེས་ལྷ་རམས་པ་ནགས་ཤོད་སྐལ་རྒྱན་མཆོག་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན། །

༢༠༢༥། ༡༠། ༡༠ ཉིན་སློབ་གླིང་དུ་མཇུག་སྒྲུབ།

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

༡.བདུད་ལྷ་རྒྱལ། འཚོལ་རྟོག་སྙིང་སྟོབས། ཡུན་ནན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོ་ཟླ་༠༨ པར་ཐེངས་དང་པོ།

༢. པདྨ་ཚེ་བརྟན། བསླུ་བྲིད། དུས་རབས་ ༢༡ པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་དེབ་ཕྲེང་། མཚོ་སྔོན་

མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༢ པར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ།

༣. རྡོ་རྗེ་རིན་ཆེན། རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་གནད་བསྡུས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ ལོའི་ཟླ་ ༧ པར་པར་ཐེངས་དྲུག་པ།

༤. དམངས་ཁྲིད། མི་རོ་རྩེ་སྒྲུང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༠ ལོའི་ཟླ་ ༠༥ པར་པར་ཐེངས་ལྔ་པ།

དབའ་བཞེད་ལ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་བྱུང་རྐྱེན་ལ་དཔྱད་པ།

ལ་སྟོད་ནོར་བུ།

གནད་བསྡུས། དབའ་བཞེད་ལ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་བྱུང་རྐྱེན་ལ་དཔྱད་པ་ཞེས་པ་ནི་སྤྱི་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་ཚངས་དབའ་བཞེད་(བཀའ་གཙིགས།)ཞིག་དང་སྤྱི་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱུང་རབས་རྒྱས་པར་འཁོད་པའི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་རེད། ཡིག་ཚངས་འདི་ལ་ཕྱི་དར་གྱི་མཁས་པས་བདེན་མིན་གྱི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་ཁ་སྣོན་བྱས་པས་གཞུང་དེ་ལ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་བྱུང་བ་རེད།

ལར་ནས་དབའ་བཞེད་ལ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་བྱུང་རྐྱེན་དང་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་དེ་དག་གི་འགྱུར་བའི་རྣམ་པ་དང་སྔ་ཕྱིའི་གོ་རིམ་སོགས་ཡང་སྙིང་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་མིན་གྱི་དཀའ་གནད་ཀྱི་མདུད་པ་དཀྲོལ་སེལ་བགྱིས་ན་གཞུང་འདི་ཡི་ཐོག་མའི་ངོ་བོ་སོགས་གསལ་པོར་རྟོགས་ཐུབ་པའི་དགེ་མཚན་མཆིས། ལྷག་པར་དུ་དཔྱད་རྩོམ་འདིར་ཁུན་ཧོང་ནས་ཐོན་པའི་ཁྲི་སྲོང་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་འགག་གཞིར་བྱས་ནས་དབའ་བཞེད་ལ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་བྱུང་རྐྱེན་འདི་ལ་ཡིག་ཚང་རིག་པའི་ཐབས་ལམ་དང་གཤིབ་བསྡུར་རིག་པའི་ཐབས་ལམ་སྤྱད་དེ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཡོད།

ཞིབ་འཇུག་གི་ཐབས་ལམ་དེ་དག་དང་དཔྱད་ཡིག་ཧུན་ཧོང་གི་ཡིག་ཆ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྙེད་དོན་གཙོ་བོ་ནི་དབའ་བཞེད་ཀྱི་མ་ཕྱི་དངོས་ནི་བཀའ་གཙིགས་ཡིན་པ་དང་དེ་ལ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་བྱུང་རྐྱེན་ནི་ཕྱིས་ཀྱི་མཁས་པས་ཁ་གནོན་བྱས་པས་བྱུང་བ་ཡིན་པ་བཅས་སོ།།

གནད་ཚིག   དབའ་བཞེད། ཟ་བཞེད། སྦ་བཞེད། བཀའ་གཙིགས། རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ།

དང་པོ། མ་ཡིག་ངོས་འཛིན།

དེ་ཡང་སྤུ་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་དུས་སུ་མཐིང་ཤོག་གསེར་བྲིས་ཀྱི་ངོས་སུ་བྲིས་ཤིང་རྫེ་བློན་གྱིས་རྒྱས་བཏབ་པའི་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་གང་དེའི་ངོ་བོར་གང་ཟག་སྐེར་གྱི་ལྡ་བ་བསྲེས་ཏེ་རྒྱས་བསྡུས་ཀྱི་དཔེ་མང་དུ་བྱུང་ཡོད་པ་མཁས་དབང་དུ་མའི་བཞེད་པ་མཐུན་ལ། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་མཛད་པ་པོ་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བས་ཟླ་བཞེད་ཆེ་བ་དང་འབྲིང་བའི་མ་ཕྱིར་གཟིགས་པ་གང་དེའི་གསུང་དུ་གསལ་ཏེ། བོད་ཀྱི་སད་མི་དྲུག་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་སྐོར་བརྗོད་སྐབས། “དེ་ཡང་ཟླ་བཞེད་ཆེ་བའི་དངོས་བསྟན་ལྟར་བསམ་ཡས་ཚར་ནས་སད་མི་རྣམས་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་ལྟར་བཤད་ཅིང་ཟླ་བཞེད་འབྲིང་བ་ལས་བསམ་ཡས་ཚར་ནས་ཞལ་སྒྲོ་མ་བྱས་པའི་བར་དེར་རབ་ཏུ་བྱུང་བར་བཤད་ཟེར་”[1]ཞེས་སྟར་བྱུང་གི་སྒྲོས་གླེང་བ་དང་། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བས་ཟླ་བཞེད་དང་ཟླ་བཞེད་ཆེ་བ་ལས་ཞེས་ལུང་ལན་འགར་དྲངས་ཡོད་པ་མ་ཟད་གཉི་གའི་ནང་དོན་ཅུང་མི་མཐུན་པའང་གསལ་པོར་གསུངས་ཡོད་མོད། འོན་ཏེ་ཆེ་བ་དང་འབྲིང་བ། ཆུང་བ་སོགས་ཀྱི་དབྱེ་མཚམས་འདིའོ་ཞེས་ངོས་འཛིན་ཞིག་མེད་ཁར་དེང་སང་དེ་དག་གི་མ་ཕྱི་གཤའ་མ་མཐོང་དུ་མེད་པས་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ཁ་ཆོན་གཅོད་རྒྱུ་ཏ་ཅང་དཀའ་ལ། མིག་སྔར་པར་གཞི་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་སྣང་ཁར་གཞུང་ལ་ཤས་སུ་མུ་ནེ་བཙན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ནས་ཞབས་སུ་བཏགས་པ་ཡིན་ལྟ་བུ་དང་། “འདི་ནི་ཟླ་བཞེད་འབྲིང་བའོ་རྒྱས་པར་གྲགས་པ་མཆན་དཀྱུས་སུ་བྲིས་པར་འདུག་པས་ཡི་གེ་མང་བ་ཙམ་དུ་འདུག་གོ”[2] ཞེས་པའི་གཞུང་དངོས་ཀྱི་ཚིག་དག་ལ་བརྟག་ན་སྔོན་ནས་རྒྱས་འབྲིང་གཉིས་ཀྱི་བར་ཁྱད་ཅུང་གསལ་བ་རེད།

མཁས་པའི་དབང་པོ་དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱིས “ད་ཕན་ཟླ་བཞེད་ཞབས་བཏགས་མ་ཁག་མི་འདྲ་བ་གཉིས་དང་ཞབས་བཏགས་མེད་པ་གཅིག་སྟེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོའི་བཻཌཱུར་གསལ་དུ་ལུང་དྲངས་པའི་ཟླ་བཞེད་ཀྱི་ཚིག་འགའ་དང་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་ནང་ཟླ་བཞེད་ཞབས་བཏགས་མ་ཞིག་གི་ལུང་ཕལ་ཆེ་བ་དྲངས་པ་རྣམས་བསྡུར་སྐབས་”[3]ཞེས་རྒྱས་འབྲིང་གཉིས་ཀའི་ཚིག་ཐོན་ཞིང་གཞུང་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡོད་པ་བསྟན་ཡོད་

1. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བས་བརྩམས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨ ཤོག ༡༥༨

2. ལོངས་ཁང་ཕུན་ཚོགས་རྡོ་རྗེས་ཀྱིས་བསྒྲིགས། དབའ་བཞེད་བཞུགས་སོ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ཤོག ༢༧

3. དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་མཛད། དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༢ ཤོག༡༥༧༩

མོད། ཚུང་བའམ་ཐོག་མའི་མ་ཕྱི་གང་ཡིན་སྐོར་ལ་གསལ་བཤད་ཅི་ཡང་མེད་པར་སྣང་། དེ་བས་གཞུང་འདིའི་མ་ཕྱིའམ་དབའ་བཞེད་ཚུང་བར་གྲགས་པ་ངོས་འཛིན་གསལ་པོ་གནང་རྒྱུ་ནི་ཧ་ཅང་གལ་ཆེན་དུ་གནས་པར་སེམས་སྟེ། ཁོ་བོའི་ཡིག་ཆ་ཁུངས་བཙན་དག་ཕན་ཚུན་གཤིབ་བསྡུར་བྱས་མཐར་དབའ་བཞེད་ཚུང་བའམ་ཐོག་མའི་མ་ཕྱི་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་དུས་ཀྱི་བསམ་ཡས་བཀའ་གཙིགས་ཡི་གེ་ཞིབ་མོ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་པས་ཕྱིས་ཀྱི་རྒྱས་འབྲིང་གང་ཉུང་གི་བྱུང་བའི་གོ་རིམ་གཞི་འདི་ནས་འཆད་པར་བྱ།

འདིར་དབའ་བཞེད་ཀྱི་ཐོག་མའི་མ་ཡིག་གི་ངོ་བོ་ངེས་བཟུང་བ་གཞིར་བྱས་ཏེ། རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་མཚམས་ལ་འོལ་ཚོད་མ་ཡིན་པའི་གཏམ་བརྗོད་དགོས་ཆེ། སྐབས་དེའི་ སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་དང་སྔོས་སུ་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་སྨྲ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཟིན་ཐོ་ལ་རྒྱབ་རྟེན་བཙལ་དགོས། སྤྱིར་སྤྱུར་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བདག་དབང་བཟུང་སྟེ། བསམ་ཡས་བཞེངས་གྲུབ་ཀྱི་དུས་ནས་སད་མི་རྣམས་རབ་ཏུ་བྱུང་ཞིང་སྒྲ་བསྒྱུར་གླིང་བཙུགས་ཏེ་དམ་ཆོས་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་སྐབས་ནི་བོད་རང་ལ་མཚོན་ན་ཕྱིའི་ཆ་ནས་མངའ་ཁོངས་ཕྱི་ཉ་རྒྱ་བསྐྱེད་ཆེད་རྒྱ་སོགས་མཐའ་འབྲེལ་གྱི་མི་རིགས་གཞན་ལ་དྲག་པོའི་གཡུལ་གྱི་ཟིང་ཆ་ཆེ་ཞིང་ནང་དུ་བན་བོན་གཙོའི་ཆོས་ལུགས་ལྷ་གྲུབ་ཀྱི་འགལ་འདུའི་ཁེངས་པའི་དུས་ཡིན་ཚུལ་ཏུན་ཧོང་ཡིག་ཆ P T1287,0378 ཏུ། "དབའས་སྐྱེས་བཟང་སྟག་སྣང་གིས། རྒྱའི་དམག་དཔོན་ཧོན་ཛེ་སངས་དང་། འགུའ་ཡོག་སྣང་དུ་གཡུལ་སྤྲད་ནས། རྒྱ་མང་པོ་བཙུངས་སྟེ(བཏུངས་ཏེ)། འགུ་ཡོག་རྒྱ་དུར་དུ་བཏགསོ། སྤྲང་རྒྱལ་སྤྲ་ཞིག་ཟིགས་ (ཞིགས་གཟིགས) ཀྱིས། སྟོད་ཕྱོགས་སུ་དྲངསྟེ(དྲངས་ཏེ)། མུ་ཡུངས། གཡུལ་བཟློག་ནས། ལུང་གི་རྒྱལ་པོ་ཉུང་ཀོག་མན་ཆད་འབངས་སུ་བསྡུས། དབའས་བཙན་བཞེར་མདོ་ལོད་ལ་སྟོགས་པས། མཁར་ཚན་(བཙན་པ་མགོ)(༧༦༤)ཡན་ཆད་དུ་དྲངསྟེ(དྲངས་ཏེ)། མཁར་ཙུ་ པ་བརྒྱད་ཕབ་ནས། དོར་པོ་བཏོན་ཏེ། འབངས་སུ་བཞེས་སོ། ཆབ་སྲིད་ཆེ་སྟེ་ལོང་ཤན་ལ་རྒྱུད་ཡན་ཆད། པྲག་དུ་(ཕྲག་ཏུ)བཞེས་ནས། མཐོང་ཁྱབ་ཁྲི་སྡེ་ལྔ་བཙུགས། བདེ་བློན་ཁམས་ཆེད་པོ་གཆིག་(ཆེན་པོ་གཅིག) གསར་དུ་བསྐྱེད་དོ། བློན་ཆེ་སྣང་བཞེར་ཟླ་བཙན་འཛངས་(མཛངས)ཤིང་མཁས་ལ། བཀྲའ་ཤིས་ཤིང་ཁ་དྲོ་བས། ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡི་གེ་སྩལ་ཏོ།"[4] ཅེས་ལོ་རེའི་དོན་ཆེན་ཞིབ་ཏུ་བཀོད་ཡོད་པ་ལ་བལྟས་ན་སྐབས་དེར་ཕྱི་ཉ་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་དམིགས་སུ་བཟུང་སྟེ་དམག་འཁྲུག་གི་ལས་མང་དུ་

4. འབྲི་གུང་"སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་བས་སྒྲིག་རྩོམ་བྱས། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས། ཏུན་ཧོང་ཡིག་ཆ P.T1287 སྤྱོད་བཙན་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༡༥ ཤོག ༤༤༨

བགྱི་བཞིན་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་ལ། གོང་གི་ལུང་ཚིག་དེ་གཉིས་ལས་སྐབས་དེར་ཕྱི་ཏུ་རྒྱ་བསྐྱེད་པའི་དམག་འཁྲུག་གི་རྣམ་པའམ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མཚོན་ནུས་ཤིང་བོད་མིའི་དཔར་དར་ཞུམ་མེད་ཀྱི་བསམ་བློ་ཡང་ཞར་དུ་རྟོགས་ནུས།

གཞན་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ནང་འགལ་གཙོ་བོ་སྟེ་ཆོས་ལུགས་ཕྱོགས་ཞེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཀྱང་སྔོན་གྱི་ཡིག་ཆ་དག་ལས་མངོན་པར་གསལ་ཏེ། ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་བཀའ་གཙིགས་ཡི་གེ་གཉིས་པ་ལས། "བཙན་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་སྐུ་རིང་ལ། ཆོས་འབྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུད་གི་ཡི་གེའི་ཟླ་ལ་བཞག་པ། ཕྲ་མྱེན་གྱིས་བྲིས་ཏེ་གསེར་གྱི་སྒྲོམ་བུར་སྦྱལ་ནས། དཔལ་བསམ་ཡས་ཀྱི་དཀོར་མཛོད་དུ་བཞག་པ་ལས་དཔེ་བགྱིས་ནས་བྲིས་པ། གནའ་དང་འཆད་བོད་ཡུལ་དུ་དཀོན་ཅོག་གསུམ་གྱི་རྟེན་བཙས་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མཛད་པའི་ལོ་རྒྱུད་གི་ཡི་གེར་བྲིས་པ། སྒྲོམ་བུའི་ནང་ན་མཆིས་པའི་དཔེའ། བཙན་པོ་བཞི་མེས་ཁྲི་སྲོང་བཙན་གྱི་རིང་ལ། ར་སའི་པེ་ཧར་བརྩིགས་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཐོག་མ་མཛད་ཚུན་ཆད། བརྟན་པོ་ཡབ་ཁྲི་ལྡེ་གཙུག་བརྟན་གྱི་རིང་ལ། བྲག་དམར་ཀཱ་ཆུར་གཙུག་ལག་ཁང་བརྩིགས་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མཛད་པནད་ཆད་གདུང་རབས་ལྔ་ལོན་ནོ། བཙན་པོ་ཡབ་དགུང་དུ་གཤེགས་ཀྱི་འོག་ཏུ་ཞང་བློན་ཁ་ཅིག་གིས་ཏུར་འདུམས་ཀྱི་བློ་ཞིག་བྱུང་སྟེ། ཡབ་མེས་ཀྱི་རིང་ཚུནད་ཆད། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མཛད་པ་ཡང་བཤིག་གོ ། དེ་ནས་ཡང་སྨད་ནི་ལྷོ་བལ་གྱི་ལྷ་དང་ཆོས་བོད་ཡུལ་དུ་བགྱི་བའི་མི་རིགས་ཤེས། གཞན་ཡང་ཕྱིནད་ཆད་བགྱིད་ཏུ་མི་གནང་བར་བཀའ་ཁྲིམས་བྲིས་སོ། །༄དེ་ནས་བཙན་པོ་ཞ་སྤྱ་ནས་ལོ་ཉི་ཤུ་བཞེས་པ་ན། ཐོག་མ་ནི་ཕྱུག་སྲིད་དང་ལྟས་ཤིག་ངན་ཏེ། ཚེ་ག་ཅི་མཛད་པས་བཤད་ཀྱང་། དགུང་ཟླ་དུ་མར་ཕྱུག་སྲིད་དང་ལྟས་ངན་ནས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བགྱིད་དུ་མི་གནང་བའི་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱང་ཁྲིམས་སུ་མི་བགྱིད་པར་དོར། དཀོནད་ཅོག་གསུམ་གྱི་མཆོད་པ་ཡང་བགྱི་ཞེས་བགྱིས་ན་གཟོད་བཟང་པོར་གྱུརད་ཏོ"[5] ཞེས་པ་ལས་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་སྐུ་ན་ཕྲ་དུས་ཞང་བློན་རྣམས་ལས་བོན་ཁ་འཛིན་པའི་བློན་པོ་རྣམས་ལ་དབང་ཤེད་ཆེ་བས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མི་མཛད་པའི་དོད་དུ་ཡབ་མེས་ཀྱི་རིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མཛད་པ་རྣམས་བཤིག་ཅིང་ལྷོ་ཕྱོགས་བལ་པོ་དང་རྒྱ་གར་གྱི་ལྷ་དང་ཆོས་མི་བགྱི་བའི་དོན་བཀའ་ཁྲིམས་(ཁྲིམས་བུ་ཆུང)སུ་བྲིས་སྟེ་ཁྲིམས་ཀྱིས་གཅུན་པར་བྱས། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྟ་གྲུབ་གཙོ་བོ་བོན་ལ་བསྟུན་ཡོད་པ་གསལ། འོན་

5. དཔལ་བརྩེགས་དཔེ་རྙིང་ཁང་གི་བསྒྲིགས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམ་ཐར་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། དབུ་མེད་ལག་བྲིས་མ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ ཤོག་ ༡༥༣

ཏེ་བཙན་པོ་དགུང་ལོ་ཉི་ཤུར་བཞེས་པ་ན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བཀྱིད་དུ་མི་གནང་བའི་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱང་ཁྲིམས་སུ་མི་བཀྱིད་པར་དོར། དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་མཆོད་པ་ཡང་བཀྱི་ཞེས་བཀྱིས་གཙོད་བཟང་པོར་གྱུར། དེ་ནས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མཁན་ཆེན་ཞི་བ་འཚོས་བསྐྱངས་ཏེ་ཆོས་གསན། ཡི་གེ་ཡང་སྔར་གྱི་ཆོས་ཀྱི་གླེགས་བམ་སྤྱན་སྔར་ཕུལ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་སྤེལ་ཞིང་རྒྱ་ཆེར་མཛད་པར་སྒྲོགས་པ་སོགས་བཙན་པོ་འདིའི་རིང་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བཀྱིད་པར་བཏུབ་མི་བཏུབ་ཀྱི་ལས་བཀའ་ཁྲིམས་སུ་བྲིས་ནས་ཁྲིམས་སུ་བཅིས་པ་ནས་འགལ་ཟླ་མེ་ལྟར་འབར་བར་གྱུར། སྐབས་དེར་ཆོས་གང་བཀྱི་མིན་གྱི་ནང་དོན་ཁྲིམས་སུ་བྲིས་ཤིང་ཁྲིམས་ལྟར་བཅི་དགོས་ཡོད་ཀྱང་གདོད་ནས་རང་ཆས་སུ་གྱུར་ཡོད་པའི་འདུ་ཤེས་དང་ནར་མའི་ཚོ་ག་རྣམས་གཞན་ཞིག་ཏུ་བསྒྱུར་རྒྱུ་ནི་དེ་འདྲའི་ལས་སླ་བོ་ཞིག་མ་ཡིན་པས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བསམ་ཡས་ཆོས་རྩོད་ཅེས་ནང་གི་རྩོད་པ་ལོ་བཅུ་གྲངས་གནས།

མདོར་དེད་ན་ཁྲི་སྲོང་སྐབས་སུ་བན་བོན་གྱི་ཆོས་རྩོད་ནི་བོད་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་བ་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་མངོན་པར་མཐོང་ལ "ཡབ་མེས་ཀུན་གྱི་རིང་ལ་བཙན་པོ་ལ་བྱ་བ་གསུམ་ཡོད་དེ། ཐུགས་དམ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་པ་དང་། བོད་འབངས་བདེ་ལ་བཀོད་པ་དང་། སྐུའི་དགྲ་ལ་དམག་དྲངས་པ"[6]སོགས་ཕྱིའི་འཛིགས་པ་དང་ནང་གི་འགལ་བ་བསྡུམས་ཏེ "ལེགས་ཀྱི་བྱ་དགའ་ནི་རངས་པར་བྱིན། ཉེས་ཀྱི་ཆད་པ་ནི་དམིགས་སུ་ཕོག་པར་མཛད་དོ། འཛངས་པ་དང་དཔའ་བོའི་རི་མོ་བསྐྱེད་དོ། ངན་པ་མ་རབས་ནི་ཆིས་ཀྱིས་གསོས་སོའ། དེ་འི་ཚེ་བློན་པོ་སྲིད་བྱེད་པ་འི་རྣམས་ཀྱང་བློ་མཐུན་གྲོས་གཅིག་སྟེ། སྤྱིའི་དགྲའ་བྱུང་བ་ལ། ཐབས་དང་ཡེ་མྱིག་ཆེར་བྱེད། ། ནང་གི་ཆོས་བྱ་བ་ལ་དྲང་གཉིས་ནི་ཐག་པ་བཞིན་བཙལ་ཏེ། འཛངས་པ་དཔྱ་བོ་ནི་ཆེ་ས་ཆུང་སར་བསྟོད་ནས། ས་ས་ཡུལ་དུ་བཀོད་དོ། ཆོས་བཟང་སྲིད་ཆེ་སྟེ། རྒྱལ་པོ་ནི་གནས་ས་གཉིས་ཀྱི་བར་ཡུལ་བརྣམ་ཞིང་། འཁྲིང་དུད་གཉིས་ཀྱི་རྗེ་དང་བདག་པ་འི་གཙུག་ལག་ཆེན་པོ། སྤྱི་འི་དཔེ་ཊུང་བར་མཛད་"[7]ཅེས་འཁོད་ཡོད་པར་གཞིགས་ན་བན་བོན་གྱི་འགལ་བར་ཞི་དྲག་གཉིས་ལྡན་གྱི་སྒྱུར་བ་སྤེལ་བ་རྟོགས། འདིར་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའི་འགལ་བ་མཚོན་ནུས་ཤིང་བཙན་པོའི་མཛད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་མདོ་ཙམ་བཀོད་པ་ལས་ཞིབ་རྒྱུས་ནི་ཆོས་

---

6. ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱིས་བརྩམས། ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྙིང་པོ་སྦྲང་རྩིའི་བཅུད། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ཤོག ༣༤༨

7. གཉའ་གོང་དཀོན་མཆོག་ཚེ་བརྟན་གྱིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་བརྡ་སྙིང་ཡིག་ཆ་རྩ་ཆེན་བདམས་བསྒྲིགས་རྣམས་ཀྱི་ཚིག་དོན་ཀུན་ནས་གྲོལ་བར་བྱས་པ་རབ་གསལ་མེ་ལོང་། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༧ ཤོག ༩༨

འབྱུང་དེབ་ཐེར་རྣམས་སུ་ཞིབ་ཏུ་གསལ་ཡང་ཡིག་ཚོགས་ལ་འཇིགས་ཏེ་བསྡུས་པར་བྱས་ཡོད།

སྤུ་རྒྱལ་བཙན་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་རིང་ལ་བསམ་ཡས་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་ཏེ་ནང་བའི་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བར་མ་ཞད་ཁྲིམ་པ་སྐྱེས་གཙོས་སྤྱུག་བློན་གྱི་ཚོགས་ཀྱིས་དེ་ལ་མ་ཉུངས་པའི་སྒྱུར་བ་དུ་མ་སྤེལ་བར་བཙན་པོའི་ནམ་ནམ་ཞར་ཞར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མི་བཤྒག་མི་བཤིག་པའི་ཆེད་དུ།རྗེ་བློན་མནས་བསྒགས་ཤིང་བཀའ་གཙིགས་བྲིས། རྒྱལ་པོ་འདིའི་རིང་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ཕྱིར་ཞི་དྲག་གི་སྒྱུར་བ་གང་མང་མཛད་ལ་སྐོར་སུ་བཙོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་རིང་ལུགས་འཛིན་ཕྱིར་བཀའི་མདོ་ཚིག་རྗེ་རིང་དུ་བྲིས་པ་དང་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་དང་ཆོས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞིབ་མོར་ཕྱུག་རྒྱས་བཏབ་སྟེ། དེ་ལ་དངུལ་དང་ཕྲ་མེན་གྱི་སྒོ་ལྕུགས་བཙུག་ནས་བསམ་ཡས་དཀོར་མཛོད་སོགས་སུ་ཉར་ཚགས་བགྱིས་པའི་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེའི་མ་ཕྱི་ནི་ད་ལྟའི་ཆར་དབའ་བཞེད་དུ་འབོད་པའི་གཞུང་འདིའི་མ་ཕྱི་ཡིན་ལ་དབའ་བཞེད་ཆུང་བ་གྲགས་པའང་འདི་ལས་མེད་དོ།

གཉིས་པ། རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་མཚམས་ངོས་འཛིན།

དབའ་བཞེད་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་མཚམས་གསལ་བར་སྟོན་པར་གཅིག་ནས་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་ལ་བལྟ་བ་དང་། ཅིག་ཤོས་ནས་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་སྣའི་རིང་ཐུང་ལ་བལྟས་ཏེ་དུས་ཀྱི་བྱུང་བ་ལྟར་དབྱེ་ན་འགྲིག་པར་སྙམ། ངས་ནི་བསམ་ཡས་བཀའ་གཙིགས་དང་ཏུན་ཧོང་ཡིག་ཆའི་ཁྲོད་རྙེད་པའི་དབའ་བཞེད་ཆད་ལྷག་ཅན་གཉིས་ལ་གཞི་བྱས་ཏེ་བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་རྟགས་དང་མཚན་མ་ལ་གཞིགས་ཏེ་དེ་དག་གི་དབྱེ་བའི་ས་མཚམས་ལ་རྟགས་ཙམ་འགོད་པའི་སྤྲོབས་པ་བསྐྱེད།

ལར་ཆུང་བ་དང་འབྲིང་བའི་མཚམས་ནི་རྗོད་བྱེད་ཚིག་གཅིག་གིས་ཐག་གཅོད་དཀའ་བ་སྟེ་རྒྱུ་མཚན་ནི་གནའ་བོའི་ཡིག་རྙིང་བྲིས་ཡོད་པའི་གཞུང་ཆ་ཚང་ཞིག་མཇལ་དུ་མེད་པས་ཡིན། བརྗོད་བྱའི་དོན་གྱི་སྟེང་ནས་བལྟས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མི་བསྣུབས་པ་དང་མི་བཤིག་པའི་ཆེད་རྗེ་བློན་མནས་བསྒགས་པའི་ཚིག དེང་སྐབས་བསམ་ཡས་བཀའ་གཙིགས་ཡི་གེ་ཉ་འབོད་པ་འདི་ལས་ཉེ་བ་ཞིག་སྟོན་དུ་མེད། དེའང་འབྲིང་བ་དང་བསྡུར་ན་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་སྐབས་ཀྱི་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་པ་ལས་བཀོད་མེད་པར་གྱུར་ལ། རྣམ་པའམ་འབྲི་ཐབས་ཀྱི་ཆ་

ནས་ལྷ་སྒྲུང་དང་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་འབྲི་ཐབས་ཀྱིས་མ་བཅིངས་བར་དོན་གང་བརྗོད་པའི་གནད་དེ་གཞུང་ཡིག་གི་བཀོད་པ་ལྟར་ཐད་ཀར་བརྗོད་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། འོན་ཏེ་གཞུང་དེ་གཉིས་ལས་ཆུང་བའི་མ་ཡིག་དངོས་དང་བསྒྱུར་བའི་སྐབས་སུ་ནས་ཆད་སྐབས་གཞུང་ཚིག་དངོས་ཀྱི་བཀོད་པ་ཇི་བཞིན་དུ་འགོད་པའི་འདུན་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཡང་ད་ཆར་མཐོང་དུ་མེད།། གལ་ཏེ་དེ་གཉིས་ལ་ས་མཚམས་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་ཅིག་སྨྲ་དགོས་ཚེ། བསམ་ཡས་བཀའ་གཙིགས་ཡི་གེ་གཉིས་པ་སྟོན་པ་ལས་ཐུ་མེད། གོང་སྨྲོས་ནི་ཆོས་ཀྱི་བྱུང་འཕེལ་བརྗོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚའི་ཚིག་བབ་ལ་བལྟས་ཏེ་སྨྲས་པ་ཡིན་པས་དཔྱོད་ལྡན་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁུངས་བཙན་ཡིག་ཚའི་མཇུབ་སྟོན་ཡོད་པར་ཞུ།

འབྲིང་བ་དང་ཆེ་བའི་དབྱེ་མཚམས་ལ་མཁས་པ་རྣམས་ལ་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་དུ་མ་ཡོད་དེ། ཡོངས་ གྲགས་སུ་སྣུ་ནེ་བཙན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་བྲིས་ཡོད་པ་དེ་ནས་རྒྱས་པར་འདོད། དེ་ལ་ཞབས་བཏགས་མ་ཞེས་ཀྱང་འབོད། འོན་ཏེ་ཞབས་སུ་བཏགས་པ་དེ་ལའང་རྒྱས་བསྡུས་གཉིས་ཡོད་པས་ཡང་སྙིང་ཇི་ལྟར་འཆད་དམ། འདིར་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ལས་དབའ་བཞེད་དང་དབའ་བཞེད་ཆེ་བ་ཞེས་ཁ་གསལ་ཏེ་ཞིབ་པར་བཀོད་ཡོད་པ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་ནང་བརྩམས་པའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་ཡིན། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བའི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ་ལུང་དྲངས་ཡོད་པའི་གཞུང་དེ་གཉིས་ཀྱི་མ་ཕྱི་གང་ཡིན་བསྡོག་སྟེ་ཞུས་ན་སྔར་མེད་ཀྱི་གོ་བ་འཐོན་པར་སྙམ།

དེ་ཡང་ཁོང་གི་རང་ལུགས་མ་ཡིན་ཅིང་ཉིད་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་ཆོས་འབྱུང་གི་གཞུང་དངོས་སུ་ "ན་བཞེད་ཆེ་བའི་དངོས་བསྟན་ལྟར་བསམ་ཡས་དགའ་སྟོན་ཚར་ནས་སད་མི་རྣམས་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་ལྟར་བཤད་ཅིང་ན་བཞེད་འབྲིང་པ་ལས་བསམ་ཡས་ཚར་ནས་ཞལ་སྒྲོ་མ་བྱས་པའི་བར་རབ་ཏུ་བྱུང་བར་བཤད་ཟེར་"[8]ཞེས་བསམ་ཡས་དགའ་སྟོན་དང་སད་མི་རབ་ཏུ་བྱུང་བར་སྔ་ཕྱིའི་དུས་མི་མཐུན་པའི་ཆེ་འབྲིང་གཉིས་གླེང་ཡོད་ལ། ཡང་དེ་ཉིད་ལས་ "ན་བཞེད་ཆེ་བ་ལས་ནི། དུས་དེར་རྗེ་བློན་རྣམས་རྩེ་བྲོ་ལ་གཡེངས་པ་དང་དེ་ཡན་ཆད་བོད་ལ་དགེ་སློང་གི་མིང་ཡང་མེད་པ་ལས་བསམ་ཡས་ཀྱི་རྩིག་རྨང་ཐམས་ཅད་བྱེ་ཁུང་བྱས་ཏེ་འདུག་"[9]ཅེས་པའི་ཚིག་གིས་ཟིན་པའི་ཆེ་འབྲིང་གཉིས་ཀྱི་མ་ཡིག་ནི་ད་ཆར་ཁོ་བོའི་ལག་སོན་བྱུང་ཡོད་པའི་དབའ་བཞེད་དང་

8. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བས་བརྩམས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨ ཤོག ༡༥༩

9. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བས་བརྩམས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨ ཤོག ༡༥༩

སྦ་བཞེད་དུ་འབོད་པའི་པར་གཞི་འདི་གཉིས་ཡིན། དཔེར་“སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བོད་ཁམས་སུ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་བཀའ་མཆིད་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞེས་པ་ནས་བཙན་པོའི་ཞལ་སྔ་ནས་ཨ་ཙརྱ་ཚེ་འདས་པ་དང་སྦྱར་ན་ཕོ་བོའི་ཚེ་ཡང་རིང་པོ་མི་ཐུབ་ཅེས་གསུངས། དེ་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་རྣམས་ཧོན་མེན་པའི་ཚིག་མ་ཉན་ཏེ་ཆོས་སློབ་ཅིང་དཔེ་ལེན་དུ་ཡང་མ་བཏུབ། རྒྱ་གར་གྱི་དར་མའི་དཔེ་ཐོག་ཐག་ཙམ་བླངས་ཏེ་བསྒྱུར་ན། ཤི་ན་ལེན་ཧུར་རྒྱ་གར་གྱི་དར་མ་མེས་ཚིག་སྐྱེ་མ་ཚང་བ་ལས། རྒྱ་ཡུལ་དུ་ལོ་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ལོན་ནས་ཆོས་བྱུང་སྐྱེ་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཚང་བར་བཞུགས་པ་ལས་རྒྱའི་དར་མ་མ་འགྱུར་བ་ཡིད་ལ་གཅགས་གསུང་ངོ་”ཞེས་འབོད་པའི་ཚིག་གིས་ཕྱིས་ན་འོས་པར་སྙམ་ལ།

ལར་ལག་བྲིས་མ་དེའི་མཇུག་ཏུ་ “ལྷ་སྲས་ཁྲི་གཙུག་ལྡེ་བཙན་གྱི་སྐུ་རིང་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པ་མང་པོ་སྤྱན་དྲངས་ཏེ་ཀ་ཅོག་རྣམ༣་གྱིས་སྔར་མ་འགྱུར་བའི་ཆོས་རྣམས་བསྒྱུར། འགྱུར་བ་རྣམས་ཀུང་སྐད་གསར་ཆད་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཕབ། ལྷ་ཁང་བརྒྱ་རྩ་བརྒྱད་ཀྱི་གྲངས་ཀུང་བསྲང་། ཆོས་ཁྲིམས་དར་གྱི་མདུད་པའང་བསྐྱུར་ནས་བསྡམས་ཏེ་ལྷ་ཆོས་གཏན་ལ་ཕབ་པོ་”[10]ཞེས་པའི་སྨོན་ཚིག་ལྟ་བུ་ཞིག་སྣང་བ་ནི་ཕྱིས་ཀྱི་ཞུས་དག་པས་བསྣན་པར་འཁུམས་སོ།།

གསུམ་པ། མ་ཡིག་གི་ངོ་བོ་གཞན་དུ་འགྱུར་ཚུལ།

དེ་ཡང་མ་ཡིག་གི་ངོ་བོ་གཞན་དུ་འགྱུར་ཚུལ་ལའང་ཐོག་མའི་ས་བོན་དང་བར་གྱི་བརྒྱུད་པ་དངོས་སོགས་ཅུང་མང་པོ་འདུག། སྲུ་རྒྱལ་བཙན་པོའི་དུས་སུ་བྱུང་བའི་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞིབ་མོའམ་དེང་དུས་དབའ་བཞེད་དུ་འབོད་པའི་ཡིག་ཆ་འདི་ལ། མཁས་པའི་དབང་པོ་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ་སོགས་ཀྱིས་སྦ་བཞེད་ཆེ་བ་དང་འབྲིང་བ། ཆུང་བ་བཅས་རྣམ་གྲངས་གསུམ་དུ་ཡོད་ཅེས་གསུངས་ཁར་གཞུང་རང་དུ་ཡང་འདིའི་མན་ཆད་ཞབས་སུ་བཏགས་པའོ་ལྟ་བུ་དང་སྦ་བཞེད་འབྲིང་པོ་ལས་ལྟ་བུའི་ཚིག་འགྲོས་སུ་མ་སྣང་ཡང་གསལ་ཐག་ཆོད་པའི་དབྱེ་མཚམས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་ཞིག་སུ་ལའང་མེད་པར་རྒྱས་བསྡུས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཙམ་ཡིན་མོད།

འོན་ཏེ་ཐོག་མའི་མ་ཕྱི་གང་དེའི་ངོ་བོར་རིང་ཐུང་གི་བརྗོད་པ་མཐུད་དེ་ངོ་བོ་གཞན་དུ་བསྒྱུར་བ་ནི་མངོན་པར་གསལ། དཔེར་ན་ཏུན་ཧོང་ནས་རྙེད་པའི་དབའ་བཞེད་ཆད་ལྷག་ཅན་

10. དཔལ་བརྩེགས་དཔེ་རྙིང་ཁང་གི་བསྒྲིགས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམ་ཐར་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། པོད་ཆེ་བ། དབུ་མེད་ལག་བྲིས་མ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༨ ཤོག ༩

དེ་ནི་མཁན་ཆེན་ཞི་བ་འཚོ་གདན་འདྲེན་ཞུ་བའི་སྐབས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཡིག་ཐྲེང་དྲུག་གི་བདག་ཉིད་ཅན་ཞིག་རེད་མོད། དེ་ལ་དབའ་བཞེད་དུ་ཡིག་འབྲུ་བཞི་བཅུ་ལྷག་བསྣན་ཡོད་ལ་སྦ་བཞེད་དང་ས་བཞེད་ཞབས་བཏགས་རྣམས་སུ་བདེན་རྫུན་གྱི་ཚིག་གིས་ཕྱུག་སྟེ་གཏམ་རྒྱུད་རིང་དུ་སྤེལ་ཡོད་པ་གཞུང་དངོས་ལ་ལྟོས་དང་ཤིན་ཏུ་གསལ། ཞིབ་པར་བརྟག་ཚེ་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རིང་ཐུང་གི་འགྱུར་བ་དེ་དག་ནི་མ་ཡིག་གི་ངོ་བོ་བསྒྱུར་བའི་གོ་རིམ་ཞིག་ཏུ་ངེས་བཟུང་ཡང་འགལ་ཆ་མེད་པར་སེམས།

བསམ་ཡས་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེར་གྲགས་པའི་ཡིག་ཆ་འདི་ཐོག་མར་གསེར་ཤོག་མཐིང་གའི་ངོས་སུ་བྲིས་ཤིང་། ཕྱིས་སུ་བཙས་སྐད་ཀྱི་སྐྱོན་གྱིས་མི་སླད་ཆེད་རྡོ་ལྗོན་གྱིས་ཕྱུག་རྒྱས་བཏབ་སྟེ་བསམ་ཡས་དཀོར་མཛོད་དུ་བཞག་པ་ཡང་བདེན་པར་གྲུབ་མོད། དེ་དུས་བཀའ་མཆིད་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་གཅིག་པ་ཕྱག་རྗེས་ཀྱིས་ཟིན་པ་གཞན་འགའ་ཡང་བྲིས་ཏེ་ཁྲབ་པར་གྱུར་ཡོད་པ་གསལ་བོར་སྣང་སྟེ། དེ་ཡང་ "སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བོད་ཡུལ་དུ། ཐ་ཕྱིར་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་བཀའ་མཆིད་ཀྱི་ཡི་གེ་གཅིག་ཅིང་ཟླ་ལ་བཞག་གོ། ༄དཔེ་འདི་འདྲ་བ་བཅུ་གསུམ་བྲིས་ཏེ། གཅིག་ནི་ཕྱག་སྨྲལ་ན་བཞག་གོ། གཉིས་ནི་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་སྟེ། ར་སའི་འཕྲུལ་སྣང་གཙུག་ལག་ཁང་དང་། བྲག་དམར་གྱི་བསམ་ཡས་ལྷུན་གྲུབ་ཀྱི་དགེ་འདུན་ལ་རེ་རེ་བཞག་གོ བཅུ་ནི་མཐར་ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་སྟེ་ར་སའི་འཕྲུལ་སྣང་གཙུག་ལག་ཁང་དང་། བསམ་ཡས་ལྷུན་གྱིས་འགྲུབ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་དང་། ཁྲ་འབྲུག་གི་བཀྲིས་ལྷ་ཡུལ་གཙུག་ལག་ཁང་དང་ཕོ་བྲང་འཁོར་གྱི་དགེ་འདུན་དང་།ར་སའི་རྒྱ་བཏགས་ར་མོ་ཆེ་དང་། བྲག་དམར་གྱི་ཁམས་གསུམ་མི་ལྡོག་སྒྲོག་དང་།བྲུ་ཤ་ཡུལ་དང་། ཞང་ཞུང་ཡུལ་དང་། མདོ་སྨད་དང་། སུ་ལྗོན་རིས་དང་། འདི་རྣམས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་དགེ་འདུན་ལ་དཔེ་རེ་རེ་འཆད་དུ་བསྐལད་དོ་"[11]ཞེས་པར་བརྟག་ན་བཙན་པོའི་དུས་ནས་མ་ཡིག་གཅིག་ལས་མཆེད་པའི་བུ་ཡིག་དུ་མ་འབྱུང་བར་ཐོག་མའི་ས་བོན་བཏབ་ཡོད། གཉིས་ནས་གང་དེའི་མ་ཡིག་ཉར་སའི་བསམ་ཡས་དགོན་ལ་དུས་ཀྱི་ཆག་འཇིག་མང་དུ་བྱུང་རྐྱེན་བཙན་པོའི་དུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་རྩ་ཆེན་གང་མང་འབྱུང་བཞིའི་ཁམས་སུ་ཡལ་ཁར། ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་པའི་གཞུང་འདིའི་མ་ཡིག་དངོས་ཀྱང་ང་ཚོའི་མཐོང་བའི་སྐལ་བ་ཆད་པར་གྱུར། ཕྱིས་སུ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་དགོས་དབང་དང་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་འཐེན་འཁྱེར་གྱི་གཞུང་འདིའི་མ་ཡིག་ལ་གང་ཟག་སྒེར་གྱི་བདེན་རྫུན་གྱི་ལྟ་བ་བསྲེས་ཤིང་རིང་ཐུང་གི་ཚིག་ཞབས་སུ་བཏགས་ཏེ་ངོ་བོ་གཞན་དུ་བསྒྱུར་བ་ནི་ད་ལྟ་ང་ཚོའི་

11. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བས་བརྩམས། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨ ཤོག ༡༩༨

མཐོང་ཆོས་སུ་གྱུར་ཡོད་པའི་དབའ་བཞེད་ཀྱི་པར་གཞི་མི་འདྲ་བ་དག་གོ།

གཞུང་འདི་ལ་རྒྱས་བསྡུས་ཀྱི་རབ་བྱེད། གཙང་མ་དང་ལྷད་ཞུགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་མངའ་བའང་རྒྱུ་རྐྱེན་དུ་མ་ཡོད་དེ། སྔ་རྒྱལ་བཙན་པོའི་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་དེ་ཡང་ཐོག་མར་རྫོ་རིང་དང་། ཕོ་བྲང་གི་རྩིག་ངོས་སོགས་སུ་མདོར་བསྡུས་སུ་བྲིས་སམ་སྙམ་སྟེ། སྦ་བཞེད་དུ "རྒྱབ་ཏུ་རྫོ་རིང་པནྡྷ་ཅན་ལ་བཀའ་གཙིག་མདོར་བསྡུས་བརྐོས"[12]ཞེས་བྱུང་བ་ལས་སྐབས་དེར་བཙན་པོའི་བཀའ་མཆིད་གལ་ཆེ་རྣམས་རྫོ་རིང་སོགས་ཀྱི་ངོས་སུ་འབྲི་པའི་སྲོལ་ཡོད་པ་ཤེས། དེས་ན་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་རྒྱས་བསྡུས་སྣ་ཚོགས་བྱུང་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཡང་མ་ཕྱི་རྫོ་རིང་ངམ་ལྷ་ཁང་གི་རྩིག་ངོས་སོགས་ལས་བཤུས་པ་རྣམས་མདོར་བསྡུས་སུ་འགོད་ངེས་པ་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་དེ་ལས་ལྷུག་སྟེ་རྒྱས་པར་བཀོད་པས་རེད། ཆོས་འབྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་དེར་རྒྱས་བསྡུས་སྣ་ཚོགས་བྱུང་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཞན་ཞིག་ནི་ཡིག་མཁན་འདྲ་མིན་གྱིས་ཐོག་མའི་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་དེར་ཕྱིས་སུ་ཁ་སྐོང་མཛད་པ་ལས་རྒྱས་པར་ཆགས་པ་སྟེ། དཔེར་ན། སྦ་བཞེད་ཞབས་བཏགས་མ་དང་། སྦ་བཞེད་ལྟ་བུ་སྟེ། འདིའི་ཞབས་བཏགས་མ་ཞེས་པའི་ཞབས་ནི་རྐང་པའི་ཞེས་ས་སྟེ། དོན་ནི་རྗེང་ངམ། མཇུག་གཤམ་འོག་གམ་མཇུག་ཏུ་དོན་གཞན་ཁ་སྐོང་བྱས་པའི་དོན་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་སྦ་བཞེད་ཞབས་བཏགས་མ་ཞེས་པའི་མཇུག་ཏུ་ལྷ་སྲས་མུ་ནེ་བཙན་པོ་ནས་སྒྲང་དར་མའི་བར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁ་སྐོང་བྱས་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་དང་། རྔ་བཞེད་ཅེས་པའི་སྟོད་ཆར་བསྟན་པ་སྔ་དར་གྱི་ཆོས་འབྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ་སྟེ། པར་གཞི་ཚང་མའི་ནང་དོན་ཕན་ཚུན་གཅིག་མཚུངས་སུ་འདུག་ལ། མཇུག་ཏུ་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་འཆད་པ་དང་། བསྟན་པའི་གནས་ཚད་ ཁ་སྐོང་བྱས་པ་རྒྱས་བསྡུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མང་དུ་མཆིས་སོ།།

དབའ་བཞེད་ལ་ལྷད་ཅན་དང་གཙང་མ་གཉིས་སུ་ཡོད་པ་བོད་མིའི་ལྟར་སྣང་གི་འདོད་ཚུལ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ལྷད་ཅན་ཞེས་བཏགས་དོན་ནི "ལྷ་སྲས་མུ་ནེ་བཙན་པོ་ནས་སྒླང་དར་མའི་བར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཁ་སྐོང་སྦྱར་བ་དེ་ལ་ཟེར། དེའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་ཁ་སྐོང་དེ་རྩོམ་པ་པོས་ཐ་བཞེད་ཀྱི་ནང་སློབ་དཔོན་པདྨའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་(བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྔ་)དང་མི་མཐུན་པའི་ཚིག་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་དཀར་པོ་ཆིག་ཐུབ་ཀྱི་ལྟ་བ་དང་ཏ་ཤང་མ་ཧཱ་ཡཱ་ནའི་ལྟ་བ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པར་བཤད་པ་སོགས་ཀྱི་ཚིག་དེ་རྣམས་ཁ་སྐོང་རྩོམ་པ་པོས་བཙུག་པས་དེ་ལྟར་བྱུང་ལ"[13]དུང་

12. ལོངས་ཁང་ཕུན་ཚོགས་རྡོ་རྗེས་ཀྱིས་བསྒྲིགས། དབའ་བཞེད་བཞུགས་སོ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༠ ཤོག ༡༡༣

13. དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་མཛད། དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༢ ཤོག ༡༦༡

དཀར་ཆོག་མཛོད་དུ་འགོད་སྐབས་ལྷད་མ་དང་གཙང་མའི་ཐ་སྙད་གོ་འཛོལ་ཤོར་ཡོད་པ་སྣང་མོད།ཡོ་རྒྱུས་སྨྲ་བའི་མཁས་དབང་དུང་དཀར་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ཙམ་ལ་འཁྲུལ་མི་སྲིད་པས་ཕྱིས་ཀྱི་པར་སྐྲུན་པའི་ནན་ཏུར་མ་བྱས་པའི་པར་སྐྱོན་ཡིན་སྲིད། གཞན་ཡང་སྨྲ་བཞེད་ཞབས་བཏགས་མའི་མཇུག་ཏུ"ལེགས་པར་གཟུང་། ལེགས་པར་བྲིས།ལེགས་པར་བཤད། འོན་ཀྱང་སོ་སོའི་སྐྱོན་བསྒྲོད་པས་འཁྲུལ་ཀྱང་སྲིད་"[14]ཅེས་གཞུང་རང་དུ་ཡང་ཁས་བླངས་ཀྱི་ཚིག་ཐལ་ཡོད་པས་དཔོགས་པར་ནུས་སོ།། །།

14. བདེ་སྐྱིད་ཀྱིས་བསྒྲིགས། ཐ་བཞེད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ཤོག ༦༩

འཕགས་བོད་གཉིས་ཀྱི་མི་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་ཁྱད་གནད་ལ་དཔྱད་པ།

གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ། བློ་གླིང་ཐུབ་བསྟན་ཚེ་རིང་།

[གནད་བསྡུས] དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་དུ་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་བསྟན་བཅོས་གཉིས་ཀྱི་སྤྱིའི་ངོ་སྤྲོད་དང་། དེ་གཉིས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ངོས་འཛིན། རྒྱ་གར་གྱི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། བོད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་། ཤན་ཤུགས་ཇི་ཐེབས། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་གི་འཕེལ་རིམ། བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་པ་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་དང་འབྲེལ་ཏེ། ༧གོང་ས་མཆོག་གི་ཐུགས་བསྐྱེད་དམ་བཅའ་དང་པོ། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་ཁྱད་གནད་སྐོར་ལ་ཇི་ལྟར་འབྲེལ་ཚུལ་དེ། དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོར་བཟུང་ཡོད།

གནད་ཚིག རྒྱ་གར། བོད། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། ལེགས་བཤད། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད།

སྔོན་གླེང་།

དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་དགོས་པ། ༧གོང་ས་མཆོག་གི་ཐུགས་བསྐྱེད་དམ་བཅའ་དང་པོ། ཆོས་ལུགསལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་ནི། དུས་རབས་འདིའི་ནང་དུ། མི་འགྲོར་དུང་ཕྱུར་བདུན་ཙམ་ལྷག་གི་བདེ་སྡུག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་རྣམས། འདིའི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་རྒྱབ་རྟེན་བྱས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཞིག་མཐོང་ཐོས་མ་བྱུང་བས། བརྗོད་བྱ་འདིའི་ཐོག་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་པ་ནི་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་གནད་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་མཐོང་བ་ཡིན།

བསྟན་འགྱུར་ནང་དུ་ཡོད་པའི་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་གསུམ་དང་། བོད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་རྣམས་ནི། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་གོང་འཕེལ་གཏོང་

བྱེད་ཀྱི་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཡིན། དེ་ཡང་"ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་བསླབ་གཞི་ཟུར་རྒྱན་གྱི་ཚུལ་དུ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཞུས་པ་"[1] དེབ་དེའི་ནང་དུ། ཤེས་རབ་སྟོང་བུ་ནས། ༄གོང་ས་མཆོག་གི་གསུང་རྩོམ་གཅེས་བཏུས་ཞེས་པའི་བར། ལེགས་བཤད་སོགས་བཅོ་ལྔ་དཀར་ཆག་ཏུ་བཀོད་ཡོད།

དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་དུ་ཡིག་ཚང་རིག་པ། ཞིབ་བསྡུར་རིག་པ་ལ་སོགས་པ་ཐབས་ལམ་བཀོལ་སྤྱོད་བྱས་ཏེ། ས་ཕྱི་རིམ་ཅན་དུ་བྱུང་བའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་སོགས་དང་། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་རྣམས་ནི། སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱེ་འགྲོ་ཡོངས་ལ་གནང་བའི་སྨན་མི་ནུས་པའི་ཡང་དག་པའི་སློབ་གསོ་ཞིག་ཡིན།

དང་པོ་བསྟན་བཅོས་གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་བཤད།

མི་ཆོས་རིང་ལུགས་བརྗོད་བྱ་བྱས་པའི་བསྟན་བཅོས་ལ། རྒྱ་གར་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། བོད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་དང་། ཧོར་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་དང་། མི་ཆོས་ཀྱི་བསླབ་བྱ་དང་། ཞལ་གདམས་ལ་སོགས་པ་དུ་མ་ཞིག་ཡོད། དེ་དག་ནི་ཡུལ་དུས་དབང་གིས་ཐ་སྙད་སྣ་ཚོགས་བྱུང་བ་ཙམ་མ་གཏོགས། གཞི་རྩའི་ནང་དོན་ཆ་ནས་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་དེ་ཙམ་མེད། དེ་ཡང་བསྟན་བཅོས་ཞེས་པ་ནི། "ངེས་པའི་ཚིག་ཏུ་འཆོས་པ་དང་། །སྐྱོབ་པ་བྱེད་པས། དེའི་ཕྱིར་བསྟན་བཅོས་སོ། །ཉོན་མོངས་དགྲ་རྣམས་མ་ལུས་འཆོས་པ་དང་། །འཚོས་སྐྱོབ་ཡོན་ཏན་ཕྱིར་ན་བསྟན་བཅོས་ཏེ། །གཉིས་པོ་འདི་དག་གཞན་གྱི་ལུགས་ལ་མེད། །"[2]ཅེས་གསུངས་པ་དང་། ལུགས་ཞེས་པ་སྲིད་ལུགས་དང་། "རིག་པས་དཔྱད་ནས་ཆོས་ལུགས་མི་འགལ་ཞིང་། །འཇིག་རྟེན་བྱ་བ་ཀུན་ནས་ལེགས་སྒྲུབ་པ། །"[3] ཞེས་པའི་ཆོས་དང་ལུགས་གཉིས་མིང་གཅིག་ཏུ་གོ་མི་རུང་སྟེ། "ཆོས་དང་ལུགས་གཉིས་ཀའི་ཚིག་ཕོག་ཀ་རེད། ཆོས་ལུགས་ཞེས་མཉམ་དུ་སྦྱར་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་རེད། ཆོས་ལུགས་འདྲ་མིན་གྱི་

1. ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་། ༢༠༡༧ འཕགས་བོད་མཁས་པའི་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ལུགས་ཀྱི་བཅོས་ཁག་ནས་འཇིག་རྟེན་དང་འབྲེལ་བའི་བསླབ་བྱ་གཅེས་བཏུས་ནོར་བུའི་དོར་ཤེལ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །རྒྱབ་ཤོག་ངོས་སུ་གསལ།

2. སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན། ༢༠༡༣ རྣམ་བཤད་རིག་པ། བསྟན་འགྱུར་ཡིད་བཞིན་སྣང་བའི་མཛོད། དེབ་(༡༧༥) ཡེ་ཤེས་སྡེའི་ཆོས་དཔར་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༢༩༨།

3. ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན། ༡༩༩༢ ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་འབུམ། གླེགས་བམ་དང་པོ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༢༡༥།

ཆོས་ལུགས་སམ་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་དེ་ལ་སྦྱར་བ་འཁྲིག་གི་མེད་''[4] ཅེས་གསུངས།

གཞན་ཡང་"ཆོས་ལུགས་མི་འགལ་"ཞེས་ཚིག་གི་ནུས་པ་ལ་རྟེན་ནས་ཀྱང་གོ་ནུས་ཏེ། འགལ་མི་འགལ་དཔྱད་པ་ན་གཞི་ཐ་དད་པ་གཉིས་ཡོད་དགོས་པ་ལས། བུམ་པ་ལྟ་བུའི་གཞི་གཅིག་ལ་འགལ་མི་འགལ་དཔྱད་པ་ལ་གོ་རྒྱུ་མེད་དོ། །དེ་ལྟ་ན་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་ལ་ཁྱད་ཆོས་ཇི་ལྟ་བུའི་ཡོད་ཞེ་ན། "ལག་ལེན་གྱི་ཉམས་མྱོང་། འཚོ་བའི་ཉམས་མྱོང་། དྲང་ལྡོག་ཕྱོགས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་། ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བསླབ་བྱ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་བཅས་བློ་གྲོས་རྩལ་གྱིས་གཅིག་ཏུ་དྲིལ་ཏེ། བསྡིགས་བཅད་བརྗོད་བའི་གསེར་བཞིན་དབྱེ་ཞིབ་དང་། བརྗོད་ཤ་གཅོད་པ། རིགས་པས་བསྒྲུབ་པ་བཅས་རྒྱུད་པའི་ངེས་པའི་ཚིག་རྗེ་ཞིང་དོན་གྱི་གནད་ཕིགས་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་འདྲའི་ཚིག་བརྗོད་ཤ་ཚོད་ཅིང་དོན་གྱི་ཉིང་ཁུ་དང་ལྡན་པའི། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ནི་སྐྱ་སེར་གཉིས་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་ཚད་གཞི་ལྟ་བུར་གྱུར་ཡོད། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ནི་གནས་ཀུན་ལ་མཁས་པའི་རིག་པའི་དཔའ་བོ་དག་གིས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། "ཞེས་གསུངས།

དེ་ཡང་ཆོས་འཇིག་རྟེན་གཉིས་འགལ་བ་ལྟག་སྤྲོད་དུ་མ་སོང་བ། དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་ཡང་དག་པ་ཞིག་འོང་བ་ལ། དྲང་བདེན་དང་གནས་ལུགས་མ་འགལ་བའི། མི་ཆོས་ཡང་དག་པ་ཞིག་སྒྲུབ་དགོས། དེའི་སྒྲུབ་ཚུལ་ལ་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་དང་། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་བའི་བཟང་སྤྱོད་རྣམས་ལ་རགས་ལས་པས་དེ་ལྟར་བསྟན་པས་སོ། །ལེགས་བཤད་ནི་སྒྲ་ཡང་དོག་གཉིས་ལས། སྒྲ་ཡངས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན། ཡང་དག་པའི་གསུང་རབ་དང་གདམས་སྐྱི་དང་། སྒྲ་དོག་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན། ཤེས་རབ་རྩ་བ་བཟུང་བའི་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་དང་། འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་གཉིས་མི་འགལ་བའི། གླངས་དོར་གྱི་ཐབས་སྟོན་པ་ཞིག་ལ་འཇུག།

འོན་ཀྱང་། མཐའ་གཅིག་ཏུ་དེ་ལྟར་མ་ངེས་ཏེ། "གཏན་དུ་དྲང་པོ་མི་བྱ་སྟེ། །ནགས་སུ་སོང་ལ་ཡོངས་ལྟོས་དང་། །དེར་ནི་ཤིང་དྲང་གཅོད་འགྱུར་ཏེ། །ཡོན་པོ་ཤིང་ནི་གནས་ལ་ལྟོས། "[5]ཞེས་གསུངས་པ་རྣམས་ནི། དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་དང་འགལ་བ་ལྟག་སྤྲོད་དུ་སོང་བའི་བསྟན་ཚུལ་ཞིག་ཡིན། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་གཉིས། བརྗོད་བྱའི་སྒོ་ནས་ཁྱད་པར་འབྱེད་དཀའ་ཡང་། རྒྱ་བོད་ཡུལ་གྱི་དབང་གིས་དེ་ལྟར་འབྱེད་པས་དཔྱད་པར་བྱའོ། དེ་ཡང་གོ་བ

4. སློབ་དཔོན་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ། ༢༠༢༢ གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་མཐའ་ཕྱིན་ཆེད་རྩོམ་གདམས་བསྒྲིགས། ༧ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ཆེད་སྤྱོད་སྡེ་ཚན་གྱིས་དཔར་དུ་བསྐྲུན། ཤོག་ངོས་ ༢༢༩ ལས་དྲངས།

5. སུ་མ་རཏྣས། ༢༠༡༣ ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། བསྟན་འགྱུར་ཡིད་བཞིན་སྣང་བའི་མཛོད། དེབ་ ༢༥༩ ཡེ་ཤེས་སྡེའི་ཆོས་དཔར་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༡༢།

གཙོ་བོ་དབང་དུ་བྱས་ན། ལྷ་ཆོས་དང་མི་ཆོས་གཉིས་ཟུང་འབྲེལ་བསྟན་པའམ། དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་དང་མི་འགལ་བའི་མི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་སྟོན་པ་གཙོ་ཆེ་བར་མཐོང་ངོ་། །

གཉིས་པ། དེ་དག་ཟུང་འཕེལ་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཁྱད་གནད་ལ་དཔྱད་པ།

བསྟན་འགྱུར་ནང་དུ་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་བདུན་ལས་ཐོག་མ་བྱུང་བ་ནི། ཤེས་རབ་བརྒྱ་པ། ཤེས་རབ་སྡོང་བུ། སྐྱེ་བོ་གསོ་ཐིགས་རྣམས་ཡིན་ལ། “ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཐོག་མ་སྤྲོལ་འབྱེད་པ་པོ་ནི་དཔལ་མགོན་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཡིན་ཞིང་། འགྲོས་ཐམས་ཅད་ནི་དེ་ལ་དཔེ་བལྟས་ནས་བརྩམས་པ་ཡིན་ཏེ། ”[6]ཞེས་དང་། འོན་ཀྱང་“ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མ་བརྩམས་སྔོན་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་ནང་ལ་མང་པོ་བྱུང་ཡོད་པས། དེ་ཚོ་དང་མཐུན་པ་བྱས་ནས་བརྩམས་པའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཤིག་རེད། ”[7]ཅེས་གསུངས། སློབ་དཔོན་ཉི་མ་སྦས་པས་མཛད་པའི། ལུགས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་མཛོད། ཙ་ན་ཀས་མཛད་པའི། ཙ་ན་ཀའི་རྒྱལ་པོའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། མ་སུ་རཀྵས་མཛད་པའི། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། སློབ་དཔོན་མཆོག་སྲེད་ཀྱིས་མཛད་པའི། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་བརྒྱ་པ། དེ་དག་ནི་རྒྱ་སྐད་ནས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བའི་བསྟན་བཅོས་དང་། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་མ་གཏོགས་གཞན་རྣམས་ནི་ནང་པ་ཡིན་པ་གསལ་ཁ་མ་མཐོང་།

བོད་བཙན་པོའི་སྐབས་སུ་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་མཐུན་པའི་ཐོག་མ་བྱུང་བ་ནི། ལྷ་ཆོས་དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་ཆོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་དང་། <ཕུ་བོས་ནུ་བོ་ལ་གདམས་ཤིང་བསྟན་པའི་མདོ།> སོགས་བྱུང་། དེ་ཡང་རྒྱ་གར་གྱི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་གྱི་འོག་ཏུ་བྱུང་བ་མངོན་དེ། “རྟོགས་སླ་བ་རྒྱལ་པོ་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། ཀ་ལྔ་པ། རྟོགས་དཀའ་བ་པཎྜི་ཏ་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། ཙཎྜ་པ་རྣམས་ཀྱིས་རིས། སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་མདོ་རྒྱུད་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་དང་བཅས་པ་དང་བསླབས་ནས།”[8] ཞེས་པའི་སློབ་དཔོན་ཐོན་མི་ཡིས་དེ་དག

6. རྩོམ་སྒྲིག་པ་གཙོད་པ་དོན་འགྲུབ་དང་། རྣམ་སྲས། ༢༠༠༩ བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས། དེབ་གཉིས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༧༥༥།

7. སློབ་དཔོན་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ། ༢༠༢༢ གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་མཐའ་ཕྱིན་ཆེད་རྩོམ་གདམས་བསྒྲིགས། “ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ཆེད་སྒྲོང་སྡེ་ཚན་གྱིས་དཔར་དུ་བསྒྲུན། ཤོག་ངོས་ ༢༧༨ ལས་དྲངས།

8. “རྒྱལ་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། ༢༠༡༥ “རྒྱལ་དབང་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་འབུམ། པོད་ཛ་པ། རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་ཕན་བདེ་ལེགས་བཤད་གླིང་། ཤོག་ངོས་ ༧༩།

སྤྱངས་པ་གསུངས་སོ། །

དེ་ལྟར་རྒྱ་བོད་གཉིས་སུ་བྱུང་བའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་ལ་ཆ་ཕྱེས་ན། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པའི། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རྣམས་དང་། ལྷ་ཆོས་དགེ་བ་བཅུ་ལ་སོགས་པ་ནི། ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་བཟང་སྤྱོད་སྟོན་པའི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་གཞན་རྣམས་ནི། ཐད་ཀར་ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་མི་ཆོས་ཁོ་ན་སྟོན་པའི་བསྟན་བཅོས་སུ་ངེས་ལ། དེ་ཡང་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཤེས་རབ་སྡོང་བུ་སོགས་དང་། <གསེར་འོད་དམ་པའི་མདོ། > <ཀླུའི་རྒྱལ་པོ་ཛ་སྒྲའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ། > སོགས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་གྱི་འོག་ཏུ། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་རྣམས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་བ་མངོན་ཏེ། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར། <ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆེ་གཏེར། > དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པར། <དགེ་ལྡན་ལེགས་བཤད། > དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པར། <ཚུ་ཤིང་གི་བསྟན་བཅོས། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་ནང་། ༸གོང་ས་མཆོག་གིས་ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་རྣམས་རིམ་ཅན་དུ་བྱུང་བར་མངོན། འོན་ཀྱང་དེ་ལྟར་རིམ་བཤད་དུ་བགྲང་པ་རྣམས། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་དེ། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དག་ལ་ཁུངས་བཙོལ་ནས། ༸གོང་ས་མཆོག་གིས་གསུང་པའི་འགྲེལ་བཤད་མིན་ཡང་། གོ་རིམ་འདི་ནི་ནང་པའི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཡུལ་དུས་ཀྱི་དབང་གི་འགྲོ་བ་དེ་དང་དེ་ལ། རང་རང་གི་ཁམས་དང་མོས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བདེ་སྐྱིད་ཐོབ་བྱེད་ལམ་དང་། མན་ངག་ཅི་རིགས་བསྟན་ཡོད་པ་འབྲེལ་སྦྲེལ་ནས་བཤད་པ་ཡིན།

དེ་ཡང་ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆེ་གཏེར་གྱི་གཞུང་ཁུངས་འདྲེན་ས་གཙོ་བོ་ནི། "སྤྱི་བཏང་གསུང་རབས་མང་པོའི་ནང་ལ་ཁུངས་གཏུགས་ས་ཡོད་རེད། དམིགས་སུ་བཀར་ནས་སྤྱོད་ཚུལ་བསྟན་པའི་དོན་མདོ་དེ་ཚོའི་ནང་ལ་ཁུངས་གཏུག་ཆོག་པ་རེད། "[9]ཅེས་གསུངས་། བརྩམས་ཆོས་སྔ་མ་སྔ་མ་རྣམས། ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་རྣམས་ཀྱིས་རྨང་གཞིར་བཟུང་སྟེ། རྗོད་བྱེད་ཚིག་སྐྱན་ལ་གོ་བདེ་བའི་བརྗོད་བྱ་སྣ་མང་འདུས་པའི་གཏམ་རྒྱུད་དང་། དཔེ་དོན་གཉིས་ཐད་སྦྱར་བྱས་པའི། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་ཅེས་པའི་བསྟན་བཅོས་གཞན་དང་མ་འདྲ་བའི། རྩོམ་ལུས་རང་མཚན་པ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་ཡོད། རྩོམ་རིག་དེ་དག་ཁུངས་གཏུགས་ན། "དེ་ལས་ད་ལྟ་ཆབ་སྲིད་རིག་པ་ཟེར་བའི་རིག་པ་དེའང་རང་རེ་ལ་སྔ་མོ་ནས་དར་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། དེ་ཡང་ཁུངས་དེད་ན་གནའ་བོའི་རྒྱ

9. སློབ་དཔོན་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ། ༢༠༢༢ གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་མཐའ་ཕྱིན་ཆེད་རྩོམ་གདམས་བསྒྲིགས། ༸ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཛད་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ཆེད་སྒྲོང་སྡེ་ཚན་གྱིས་དཔར་དུ་བསྐྲུན། ཤོག་ངོས་ ༢༢༠ ལས་དྲངས།

གར་ལ་ཐུག་འདུག་”[10]ཅེས་གསུངས།

དེ་ཡང་། ལེགས་བཤད་ཀུན་གྱི་རྩ་བ་ལྟ་བུའི་ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ནི། བརྗོད་བྱ་ཙམ་མ་ཟད་གཞུང་གི་རབ་བྱེད་ཀྱི་མིང་དང་། ཤློ་ཀ་གྲངས་ཚིག་སོགས་ཀྱང་། དབུ་མ་རྩ་ཤེས་ལ་བརྟེན་ནས་ལད་བྲིས་བྱས་པ་ཕྱོགས་ཙམ་ཞིག་མཐོང་། རྩ་ཤེས་ལ་རབ་བྱེད་ཀྱི་ས་བཀལ་བཅད་པའི་རབ་བྱེད་ཉེར་བརྒྱད་དང་ཤློ་ཀ་བཞི་བརྒྱ་ཞེ་དགུ་དང་། ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆེ་གཏེར་ལ་རབ་བྱེད་དགུ་དང་ཤློ་ཀ་བཞི་བརྒྱ་ལྔ་ཅུ་རྩ་བདུན་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གར་གྱི་མདོ་བསྟན་བཅོས་རྣམས། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་གི་དཔེ་གཞིར་བཟུང་ལས་དེར་འགྲེལ་བ་ལྟར་བརྩམས་ཞིག་ནི་མིན་པར་ངེས་ཏེ་ “བོད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ལ་ཐད་ཀར་ལད་འབྲི་བྱས་པ་ལས་ཐོན་པའི་རྩོམ་ལུས་ཤིག་གོ་”[11]ཅེས་གསུངས།

དེས་ན་ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་གི་ཐོག་མ་ནི། ས་པཎ་གྱིས་སྲོལ་བཏོད་མཛད་པའི་ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆེའི་གཏེར་ཡིན། དེའི་སྔོན་དུ་བྱུང་བའི་གདམས་ཤིང་བསྟན་པའི་མདོ་དང་། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་ཏུ་བྱུང་བའི་མི་ཆོས་གནད་ཀྱི་ཕྲེང་བ་རྣམས་དེའི་སྔོན་དུ་བྱུང་བས། ས་པཎ་གྱིས་སྲོལ་གཏོད་པ་མི་འཐད་པའི་དོགས་པ་རང་བཞིན་དུ་འབྱུང་སྲིད། འདི་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་ཅི་རིགས་ཡོད་པ་ལས། བཤད་ཚུལ་གཅིག་གིས་དེའི་སྔོན་དུ་བྱུང་བའི་བསྟན་བཅོས་རྣམས་ནི་མི་ཆོས་ཀྱི་བསླབ་བྱ་ཡིན་པ་ལས། ལེགས་བཤད་མིན་ཟེར། བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་གིས་ལུང་རིགས་ཀྱི་རྒྱབ་རྟེན་བྱས་པའི། ཆ་ལག་ཡོངས་སུ་མ་རྫོགས་པས་ལེགས་བཤད་མིན་ཟེར། འོན་ཀྱང་། <ལེགས་བཤད་ཟླ་བའི་འོད་སྣང་། > <ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཁག་ལས་ཚིག་གནད་ཕྱོགས་བཏུས། > <ལེགས་བཤད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས> རྣམས་སུ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་དྲངས་པ་དང་། ལེགས་བཤད་དང་། བསླབ་བྱ་དང་། ཞལ་གདམས་དང་། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་བཞི་པོ་འདི་དག་ནི། གྲགས་ཆེ་བ་དང་། བརྗོད་བྱ་བསྟན་ཚུལ་སོགས་ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་དང་། མཐུན་ཤས་ཆེ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་ཐམས་ཅད་བྱེ་བྲག་གི་མིང་ཕྱོགས་གཅིག་སྤྱི་ལ་ཐོགས་པས། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་གི་སྡེ་ཚན་དུ་དྲངས་པ་མངོན་ནོ། །

10. རྒྱ་ཡེ་བཀྲ་ཀློ། ༢༠༡༥ རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་གྱི་རིག་གནས་བོད་གངས་ཅན་གྱི་རྩོམ་རིག་དང་ཇི་ལྟར་འབྲེལ་བའི་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ་དཔྱོད་ལྡན་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༢༢༡།

11. རྩོམ་སྒྲིག་པ་གཙོད་པ་དོན་འགྲུབ་དང་། རྣམ་སྲས། ༢༠༠༩ བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས། དེབ་གཉིས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༡༥༥།

འོན་ཀྱང་འདིར་ཤེས་དགོས་པ་ཞིག་ལ། ལེགས་བཤད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ཐོག་མ་ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ཡིན་པ། མཁས་པ་དག་གི་གསུང་བཤད་དང་། དཔྱད་རྩོམ་དུ་མགྲིན་གཅིག་ཏུ་བཀོད་ཀྱང་། རིག་པའི་གནས་ལྔ་ལ་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་མཆོག་གི་གསུངས་ན། ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་སྔོན་དུ། གནྒའི་ལེགས་བཤད་ཅེས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ཁོང་གི་གསུངས་ཡང་། [12] ཚོགས་འདུ་གྲོལ་བའི་རྗེས་སུ་དེའི་སྐོར་ལ་འདི་ལས་ཁ་གསལ་ཞིག་འགོད་ཐུབ་ན་སྙམ་པའི་འབད་བརྩོན་བྱས་ཀྱང་ཁོང་གི་གསུངས་པ་དེ་ཙམ་མ་གཏོགས། དེ་ལས་གསལ་ཁ་ཞིག་གང་ཡང་བཀོད་རྒྱུ་རྙེད་མ་སོང་། སྐབས་དེ་དུས་ཁོང་གི་སྐུ་ཐེད་དང་ལྷན་ཁོང་ལ་བྲིས་མ་གཉིས་ཡོད་པ་དང་། ཁྱོད་ལ་ཕྱག་དཔེ་དེ་རགས་ཁག་པོ་རེད་ཅེས་གསུངས། ངས་ཀྱང་ཁོང་ལ་ཡང་བསྐྱར་དེའི་སྐོར་ལ་ཞུས་ནུས་མ་སོང་།

དེ་ཡང་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་དང་། བསླབ་བྱ་དང་། ཞལ་གདམས་ལ་སོགས་པ་མིང་འདྲ་མིན་བྱུང་བ་དེ་ནི། ཡུལ་དུས་དབང་གིས་ཐ་སྙད་མ་འདྲ་བ་བྱུང་བ་མ་ཟད། དེ་དག་གི་ཕན་ཚུལ་ཡང་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་དང་། བརྗོད་བྱ་དོན་གཉིས་ཀ་ལ་ཡང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་རེ་ཡོད་པ། ཞིབ་ཕྲ་དཔྱད་རྩོམ་ཁག་ཏུ་གསལ། བསླབ་བྱ་དང་ཞལ་གདམས་གཉིས་ནི། མི་ཆོས་ལས་ལྷ་ཆོས་ཕྱོགས་སུ་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་བླང་དོར་སྟོན་ཆེ་བ་དང་། ལུགས་དང་ལེགས་བཤད་གཉིས་ཀྱིས་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་ལས་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ཕྱོགས་སུ་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་རྣམ་བཞག་སྟོན་ཆེ་བ་སྟེ། "ལེགས་བཤད་དང་བསླབ་བྱ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡང་རྩོམ་རིག་བསྟན་བཅོས་མང་པོར། བསླབ་བྱ་ཡིན་ན་བརྗོད་བྱ་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་ལ་སྦྱོར་བ་སྟེ་ཆོས་ཕྱོགས་གཞོལ་ཆེ་ཞིང་། ལེགས་བཤད་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་སྤྱིར་བཏང་དུ་འཇིག་རྟེན་མི་ཆོས་ལ་སྦྱོར་བ་ཤས་ཆེ་བར་བཤད་ཡོད་ལ།"[13] ཞེས་དང་།

དེ་བཞིན་དུ་དེ་དག་ལ་འཇུག་པའི་བསྟན་སའི་གང་ཟག་ལ་ཡང་ཁྱད་པར་ཡོད་དེ། རྒྱ་གར་གྱི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་ནི། དུས་སྐབས་དེ་དང་དེའི་དུས་སུ། འོག་ཏུ་གནས་པའི་འབངས་མི་སེར་ནས། མཐོ་རྒྱལ་པོ་མན་ཆད་དང་། ཕྱི་རོལ་དང་ནང་པ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་བོ་དེ་དག་ལ་གཙོ་བོར་དམིགས་ཏེ་བསྟན་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་དེ་

12. ཕྱི་ལོའི་ ༢༠༢༥ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༥ ཉིན་བོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་བཅུ་གཅིག་པའི་སྟེང་དུ་དཔྱད་བརྗོད་ཀྱི་སྐབས་སུ་གསུངས།

13. གནམ་བྱམས་ཚེ་རིང་གིས་རྩོམ་སྒྲིག་མཛད། ༢༠༡༨ བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་ལོ་རྒྱུས། དེབ་བཞི་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༢༢༧།

དག་གིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མི་ལ་དམིགས་ཏེ། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་ཆོས་ཕྱོགས་སུ་ཉེ་བར་བཟུང་སྟེ། གཙོ་བོ་སྟོན་པ་ན། དེ་ལ་མི་ཆོས་ཁོ་ན་སྟོན་པ་དང་། མི་ཆོས་དང་ལྷ་ཆོས་ཟུང་འབྲེལ་དུ་སྟོན་པ་གཉིས་སུ་གནས་ཏེ། དང་པོ་ནི། <ཕུ་བོས་ནུ་བོ་ལ་གདམས་ཤིང་བསྟན་པའི་མདོ་>ལས་"ནུ་ན་རེ། འཇངས་པ་རྣམ་པ་དུ། བྱ་བ་གཞུང་དུ། ཚིག་ལ། ཆུད་མ་ཟོས་པ་གང་། ཕུ་ན་རེ། འཇངས་པ་ལ་རྣམ་པ་གཉིས་སྟེ། །མཁས་པ་དང་སྒོམས་པ་གཉིས་སོ། །བྱ་བ་གཞུང་གཉིས་སྟེ། དྲང་པོ་དང་ཡོན་པོ་གཉིས་སོ། །"[14] ཞེས་དང་། དེ་དང་ཕྱོག་ཕྱོགས་སུ་སོང་བའི་བསྟན་བཅོས་གཞན་ཞིག་ནི། "དམན་ཞིང་སྙིང་རྗེའི་སྐད་བརྗོད་ཀྱང་། །དགྲ་ནི་གདང་བར་མི་བྱའོ། །དེ་སྙིང་རྗེ་མི་བྱ་ཞིང་། །སྡོན་ཆད་གནོད་པ་བྱེད་པ་གཞོམ། །བུ་ལོན་མེ་ཡི་ལྷག་མ་དང་། །དེ་བཞིན་དགྲ་ཡི་ལྷག་མ་ནི། །ཡང་དང་ཡང་དུ་འཕེལ་འགྱུར་བས། །དེ་བས་ལྷག་མ་བཞག་མི་བྱ། །"[15] འདི་ནི་ནང་པའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་སོགས་ཀྱིས་བརྗོད་བྱ་བསྟན་ཚུལ་ལ། ཕྱོག་ཟླར་སོང་བའི་མི་ཆོས་ཁོ་ན་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ། མི་ཆོས་དང་ལྷ་ཆོས་ཟུང་འབྲེལ་དུ་སྟོན་པ་ནི། <ཤེས་རབ་རྒྱ་པ་དང་། > <ཤེས་རབ་སྡོང་བུ། > <སྐྱེ་བོ་གསོ་ཐིགས། > <ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད། > ༧གོང་ས་མཆོག་གིས་ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་བཀའ་སློབ་སོགས་ཀྱི་ནང་། "ལས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་མི་བསླུ་བ། ཁོ་བོས་མཐོང་གི་རྣམ་པའམ། །གཞན་ཡང་རབ་ཏུ་གྲངས་མང་ལྟོས། །རྒྱུན་དུ་འཆི་བར་དྲན་པར་བྱ། "[16] ཞེས་གསུངས་། དེ་བཞིན་དུ། "མི་ཡི་ཆོས་ལུགས་ལེགས་སྤྱད་ན། །ལྷ་ཡུལ་བགྲོད་པ་ཐག་མི་རིང་། །ལྷ་དང་མི་ཡི་ཐེམ་སྐས་ལ། །འཛེགས་ན་ཐར་པ་གམ་དུ་གནས། །"[17]ཞེས་དང་། "འཇིག་རྟེན་བྱ་བ་ལེགས་ཤེས་པ། །དེ་ཡིས་དམ་པའི་ཆོས་ལུགས་འགྲུབ། །དེས་ན་ཆོས་ལུགས་སྤྱོད་པ་དེ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣམ་ཐར་ཡིན། །"[18] ཞེས་གསུངས་པའི་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་གིས་མི་ཆོས་རིམ་

14. རྒྱ་ཡེ་བཀྲ་ཧྭོ། ༢༠༠༨ ལེགས་བཤད་ཟླ་བའི་འོད་སྣང་། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༦ ལས་དྲངས།

15. སུ་མ་རཏྣས། ༢༠༡༣ ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། བསྟན་འགྱུར་ཡིད་བཞིན་སྣང་བའི་མཛོད། དེབ་ ༢༥༩ ཡེ་ཤེས་སྡེའི་ཆོས་དཔར་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༤།

16. མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། ༢༠༡༣ གསོ་བོའི་ཐིགས་པ། བསྟན་འགྱུར་ཡིད་བཞིན་སྣང་བའི་མཛོད། དེབ་ ༢༥༣ ཡེ་ཤེས་སྡེའི་ཆོས་དཔར་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༧༣༡།

17. མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ། (༢༠༡༣) ཤེས་རབ་བརྒྱ་པ། བསྟན་འགྱུར་ཡིད་བཞིན་སྣང་བའི་མཛོད། དེབ་ ༢༥༣ ཡེ་ཤེས་སྡེའི་ཆོས་དཔར་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༨༥༧།

18. ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན། ༢༠༠༨ ལེགས་བཤད་བསྟན་བཅོས་ཕྱོགས་སྒྲིགས། དེབ་གཉིས་པ། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༡༢༥།

པའི་སྙིང་ནས་ཕྱི་མ་མངོན་མཐོ་དང་། ངེས་ལེགས་ཐོབ་པའི་ཆེད་དུ། ཚེ་འདིའི་འདི་སྣང་གི་བྱ་བ་ངན་པ་ཐམས་ཅད་འགོག་ཐབས་སུ་བསྟན་ཡོད། "དེས་ན་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་ནི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་རྩ་བ་ཚུགས་སའི་གཞི་རྟེན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཏུ་ངེས། "[19] ཞེས་གསུང་པའི་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་ནི། ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ལམ་གྱི་རྩ་བ་ཡིན་ཏེ། "དེ་ཡི་རྩ་བ་སྙིང་རྗེ་འདོད། "[20]ཅེས་གསུངས།

ལྷག་པར་དུ་ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་སོགས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་གྱི་འོག་ཏུ། བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་འདི་ཡང་མངོན་པ་གསལ་བར་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། "ཀྱེ་མ། གནའ་དུས་བཟང་པོ་ཉུབ། ད་དུས་ངན་པ་ཤར། གནའ་མི་མཁས་པ་འདས། ད་ནི་བླུན་པོ་སྐྱེ། ལྷ་ཆོས་དར་གྱི་མདུད་པ་གྲོལ། མི་ཆོས་སོག་མའི་ཕོན་ཐག་ཆད། རྒྱལ་ཁྲིམས་གསེར་གྱི་གཉའ་ཤིང་ཆག གཙོ་བོ་གྲོས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོ་སྐམས། དཔའ་བོ་སྟག་གི་རི་མོ་ཡལ། མོ་བཙུན་ངོ་ཚའི་གཡང་ལ་བུད། ཡ་རབས་ཀྱི་སྲོལ་མི་བསྲུང་། མ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་བསྐྱུང། ཕུགས་ཀྱི་ཁེ་མི་བཙི། འཕྲལ་གྱི་བརྩིས་གཏང་། ལེགས་པའི་སྲོལ་མི་འཛིན། ཉེས་པའི་དཔེ་འདྲེན། མཁས་པའི་གཞུང་མི་བསྲུང་། རྨོངས་པའི་རྗེས་སུ་འཇུག་བཟང་པོའི་དོ་མི་བྱེད། ངན་པའི་ཡ་བ་བྱེད་པ་མང་དུ་མཐོང་། "[21] ཞེས་གསུངས་པས། ༡༩༨༥ ལོར་ཏུ་པེ་ལི་སི་ཆེན་ཏན་གྱིས། འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ལ་མཆོད་ཡོན་ཕུལ་བའི་དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་འདི་བར་མ་ཆད་པར་བྱུང་ཡོད། འདིའི་སྐོར་དེ་བཤད་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་རྙོག་ཟིང་ཆེ་བས་དེ་ཙམ་སྤྲོས་པས་ཆོག་གོ།

གསུམ་པ། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་ནི།

གོང་དུ་བཤད་པའི་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་ནི། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་དང་ཐད་ཀར་དངོས་སུ་འབྲེལ་ཡོད། དེ་ཡང་༸གོང་ས་མཆོག་གི་ཕྱག་དེབ་ཁག་ཏུ། "ཆོས་དང་མ་འབྲེལ་བའི་བཟང་སྤྱོད་དང་། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་སོགས་"ཐ་སྙད་མ་འདྲ་བའི་རིགས་བྱུང་ཡང་། འདིའི་སྐོར་ལ་"Secular Ethic ཞེས་པའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ནང་ཆོས་ལུགས་དང་

---

19. ༸གོང་ས་མཆོག ༢༠༡༨ ནང་པའི་ཚན་རིག་དང་ལྟ་གྲུབ་ཀུན་བཏུས། བོད་འབྲིང་བའི་སློབ་ཆ། དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་ནས་པར་དུ་བསྐྲུན། ཤོག་ངོས་༢༨༣།

20. རྗེ་བཙུན་བྱམས་པ་མགོན་པོ། ༢༠༡༥ མདོ་སྡེ་རྒྱན། བསྟན་འགྱུར། སེམས་ཙམ། ཕི། སེར་བྱེས་རིག་འཛོད་ཆེན་མོའི་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༣༥།

21. ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན། ༢༠༢༠ ལེགས་བཤད་འཕྲུལ་གྱི་དྲ་བ། དབུ་གཙང་རིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ལས་གསལ།

མ་འབྲེལ་སོགས་མིང་དོན་གདན་འབེབས་མེད་པར་བརྟེན་ཐ་སྙད་ཐད་ཀོ་བསྒྱུར་ཞུས་པ་ལྟར། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་ཞེས་འབོད་ན་ལེགས་ཚུལ་སྐྱོ་མོས་བྱུང་བ་ལྟར་གདན་འབེབས་གནང་།”[22] ཞེས་བྱུང་། འདི་ནི་ལོ་ངོ་ཉིས་སྟོང་གི་སྔོན་དུ་བྱུང་བའི། མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྡན་གྱི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་རྣམས་ཀྱི་འོ་ཆུ་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་པའི་ཡང་སྙིང་དུ་གྱུར་ཡོད། འདི་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུབ་རྟེན་དང་། ལུང་རིགས་ཀྱི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱང་ལྡན་ཡོད། ས་གཞི་འདིའི་སྟེང་དུ་གནས་པའི་སྡོད་བཅུད་གཉིས་ཀ་ལ། ཕན་ཐོག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པར་ཤེས་ལྡན་པ་ཀུན་གྱིས་ངོས་འཛིན་གྱི་ཡོད། སྔོན་གྱི་བསྟན་བཅོས་དེ་དག་ནི། ཡུལ་ལུང་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ཏུ་གཙོ་བོར་བསྟན་པ་མ་གཏོགས། འཛམ་གླིང་སྤྱི་ལ་ཁྱབ་པའི་སློབ་གསོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་མེད། དེ་ཡང་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་སྒོ་ནས་བསྟན་པས། ནུས་པ་ཆེ་བ་མ་ཟད་ཕན་ཐོག་ཀྱང་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་།

དེའི་དུས་སུ་མི་རྣམས་ཀྱི་བསམ་བློའི་ནང་དུ། ཆོས་ལུགས་ལ་དགའ་ཞེན་དང་། བླ་མ་དང་མཁས་པ་ལ་དད་མོས། འདོད་པའི་བདེ་བ་ཐམས་ཅད་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་གི་ཡོད་པ་ཡིད་ཆེས་དང་རེ་སྒྲོན་བཅངས་ཡོད། “སྔོན་མར་མི་ཚོས་ཆོས་ལུགས་ལ་མཐོང་ཆེན་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་གི་ནང་མི་ཕལ་ཆེ་བ་ཆོས་ལུགས་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་ བླང་དོར་གྱི་རྩ་འཛིན་རྣམས་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་ཡོད་མོད། ད་ལྟ་གནས་སྟངས་འདི་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་ཡོད་སྐབས། ང་ཚོས་གཞི་རྩའི་བླང་དོར་རྩ་འཛིན་རྣམས་གདན་འབེབས་བྱེད་ཐབས་གཞན་ཞིག་ངེས་པར་དུ་འཚོལ་དགོས། ”[23]ཞེས་གསུངས།

ད་ལྟའི་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་གི་ནང་དུ། མི་ཐམས་ཅད་ཚན་རིག་གིས་དབང་དུ་བསྒྱུར་བའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་པས། སྔ་མ་ལས་ལྡོག་སྟེ། ལས་དགེ་སྡིག་དང་། ཡ་རབ་ཚུལ་ལྡན་གྱི་བཟང་སྤྱོད་རྣམས་ཧ་ཞན་དུ་སོང་སྟེ། འདོད་ཧམས་དང་འགྲན་རྩོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་གི་ནང་དུ། “འཛམ་གླིང་ནང་ང་ཚོར་འཕྲད་བཞིན་པའི་ལྐོག་ཟ་རྡུལ་སུངས་དང་། ཁོར་ཡུག ཆབ་སྲིད་སོགས་ཀྱི་རྙོག་འཛིང་ཆེ་བའི་དཀའ་ངལ་རྣམས་ནི། བཟང་སྤྱོད་དང་ནང་སེམས་ཀྱི་རིན་ཐང་

22. དཔལ་ལྡན་ཤེས་རིག་དང་ཆོས་རིག་བཀའ་བློན་གཙོས་པའི་ཁྲི་ཟུར་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ། བཀའ་ཟུར་རྗེ་བཙུན་པད་མ། བཀའ་ཟུར་བསྟན་པ་ཚེ་རིང་། ཕ་ཆ་དབུས་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ཉེ་བའི་རིགས་བདག བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་འགན་འཛིན། ཨེ་མོ་རི་གཙུག་ལག་སློབ་ཆེན་གྱི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན། ཤེས་ལྡན་འགན་འཛིན་བཅས། ས་གནས་ལྷོ་ལེར། དཔལ་ལྡན་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་ཡིག་ཚང་ནས་གོ་སྒྲིག་ཞུས། ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་བསླབ་གཞི་གདན་འབེབས་དང་འབྲེལ་བའི་ཚོགས་འདུ་ལེགས་གྲུབ་རྗེས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༨ ཕྱིད་ཡོལ་ཆུ་ཚོད་ ༡། ༡༥ ལ། གོ་བསྒྱུར་ཞུས་པ་ལས་གསལ།

23. “ཀོང་ས་ཏྲ་ལའི་བླ་མ། ༢༠༡༣ སྟོང་ལོ་གསར་པའི་བླང་དོར་གྱི་རྣམ་གཞག “ཀོང་ས་མཆོག་གི་གསུང་འབུམ་ཕྱོགས་སྒྲིག་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༣།

ཉམས་རྒྱུད་དུ་སྨིན་པའི་མཇུག་འབྲས་སུ་ངེས་པའི་བསམ་བློ་ཞིག་ངོས་ལ་ཧ་ལམ་རྒྱུན་དུ་འཁོར་གྱི་འདུག”[24]ཅེས་གསུངས། དེ་ལྟ་བུའི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ནི། ཚན་རིག་པོ་ནས་སེལ་མ་ཐུབ་པ་མཐོང་ཐོས་སྟོང་གསུམ་དུ་གྲུབ་ཡོད་ཀྱང་།

དེ་སེལ་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་ཅི་ཞིག་ལ་འཇུག་དགོས་མིན་མ་ཤེས་པར། འཛམ་གླིང་འདིའི་སྟེང་དུ་ཕྱིའི་མཐུན་རྐྱེན་ཇི་ཙམ་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་ཀྱང་། ནང་སེམས་ཀྱིས་དབང་བསྒྱུར་བྱས་པའི་ལུས་ངག་གི་བཟང་སྤྱོད་རྣམས་ནི་ཇེ་ཞན་དང་། སེམས་ནང་གི་དཀའ་ངལ་དང་སྡུག་བསྔལ་རིགས། ཇེ་སྡུག་ཇེ་མང་དུ་ཕྱིན་ཡོད། འདི་ལྟ་བུའི་དཀའ་ངལ་དང་སྡུག་བསྔལ་དེ་དག་ལ། སེལ་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་ཤིག་ཏུ་མ་འཇུག་པ་ཡིན་ན། འཛམ་གླིང་འདིའི་སྟེང་དུ་གནས་པའི་ཁོར་ཡུག་སྣོད་བཅུད་དང་བཅས་པ། རྩ་སྟོང་དུ་འགྱུར་བའི་ཉེན་ཁའི་གནས་སུ་ལྷུང་ཡོད། འོ་ན་དཀའ་སྡུག་དེ་དག་རྒྱུ་རྐྱེན་གང་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ཞེ་ན། “ངའི་བསམ་པར། རྩ་བའི་དཀའ་ངལ་ནི། ང་ཚོས་ཕྱི་དངོས་པོའི་མཐུན་རྐྱེན་ཐད་རིམ་པ་མང་པོ་ཞིག་གི་ཐོག་དོ་སྣང་ཧ་ཅང་ཤུགས་ཆེ་བྱེད་པ་མ་གཏོགས། བཟང་སྤྱོད་དང་ནང་སེམས་ཀྱི་རིན་ཐང་ལ་དོ་སྣང་མ་བྱས་པ་འདིས་ལན་པ་རེད།”[25]ཅེས་གསུངས།

དེ་ལྟ་བུའི་དཀའ་སྡུག་དེ་དག་ནི། ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྲག་འགའ་ཞིག་གི་ནང་དུ་གསར་དུ་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པར། འགྲོ་བ་འདི་དག་ཐོག་མ་གང་བྱུང་བའི། དུས་དེ་ནས་བཟུང་དཀའ་སྡུག་སྣ་ཚོགས་པ་ཞིག། རྒྱུན་བསྐྱངས་ནས་གཅིག་རྒྱབ་གཅིག་འདེད་བྱས་ཏེ་བྱུང་ཡོད། འོ་ན། དཀའ་སྡུག་དེ་དག་སེལ་རྒྱུ་མེད་པའི་མི་འཇིག་པ་ཞིག་ཡིན་ན། ང་ཚོའི་ཚང་མ་བདེ་བ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ལ། ངལ་བ་འབྲས་མེད་དུ་འགྱུར་བ་མ་ཟད། དོན་གཉེར་བྱས་པ་ཐམས་ཅད་ཆུད་ཟོས་སུ་ཡིན་པར་ངེས། སེལ་བ་ཡོད་ཀྱང་ཐབས་ལ་མ་བརྟེན་པའམ། བརྟེན་ཀྱང་ཐབས་འཁྲུལ་བ་ཡིན་ནམ། དྲི་བ་འདི་དག་ནི་ང་ཚོའི་ངེས་པར་དུ་ལན་བཙལ་དགོས་པའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན། ལན་རྣལ་མ་ཞིག་མ་རགས་ཀྱི་བར་དུ། ཁྱོད་ལ་བདེ་སྐྱིད་རྣལ་མ་ཞིག་གཏན་ནས་ཐོབ་མི་སྲིད། རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་ན། སྙིང་རྗེ་རྩ་བར་བཟུང་ནས་ཆོས་དང་མ་འབྲེལ་བའི་བཟང་སྤྱོད། གོང་འཕེལ་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་གཙོ་བོ་གཉིས་རྟེན་རྒྱུ་ཤེས་པ་གལ་ཆེ། “རྩ་འཛིན་དང་པོ། ང་ཚོ་འགྲོ་བ་མི་རིགས་གཅིག་གྱུར་གྱི་མངོན་འདོད་དེ་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས། གཉིས་པ། ང་ཚོའི་ལུས་པོའི་གྲུབ་སྐབས་དངོས་ཀྱི་ཆ་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སེམས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན། འགྲོ་བ་མིའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ཞིག

24. “ཀོང་ས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ། ༢༠༡༨ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མཚམས་ལས་འདས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༡༣༡།

25. “ཀོང་ས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ། ༢༠༡༨ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མཚམས་ལས་འདས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༣།

ནི་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་ཡོད་པའི་འབྲེལ་བ་ཤེས་རྟོགས་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན། ”[26]

དེས་ན་“མགོན་པོ་གང་ཉིད་ཀྱིས། བཟང་སྤྱོད་དེ་ཆོས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་དང་། ཆོས་ལུགས་ལ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་གཉིས་ཡོད། དང་པོ་ནི། འགྲོ་བ་མིའི་ལྷན་སྐྱེས་སུ་གྲུབ་པའི་སྙིང་རྗེ་དང་། བསམ་པ་བཟང་པོ་སོགས་པའི་མ་དུའི་བརྩེ་བ་ལྟ་བུ་དང་། གཉིས་པ་ནི། ཆོས་ལུགས་ཤིག་ལ་གཞི་བཞག་སྟེ། ནང་སེམས་ཀྱི་རིན་ཐང་། དེ་དག་དད་པ་དང་ལྟ་གྲུབ་ཉམས་ལེན་གྱི་སྒོ་ནས། བྱམས་སྙིང་རྗེ་ལ་སོགས་པའི་གོང་འཕེལ་གཏོང་བའི་བཟང་སྤྱོད་དེ་ཡིན། དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར། ཆོས་དང་མ་འབྲེལ་བའི་བཟང་སྤྱོད་ནི་ཆུ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། ཆུ་མེད་ན་ང་ཚོ་འཚོ་གནས་ཐུབ་ཐབས་བྲལ་བ་དང་། ཆོས་ལུགས་ལ་བརྟེན་པའི་བཟང་སྤྱོད་ནི་ཇ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། ཇ་ནི་ཆུ་ལས་གྲུབ་ཅིང་། ཇའི་ནང་དུ་སྨན་རྫས་སྣ་ཚོགས་འདུས་ན་ཇ་དེ་རོ་བཅུད་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཆགས་པ་བཞིན། ཆོས་དང་མ་འབྲེལ་བའི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་སྟེང་དུ། ཆོས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་གནང་ན་མི་ཚེ་དོན་དང་ལྡན་པ་ཞིག་གོ”[27]ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །

མཇུག་གནས།

ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་དེ་དག་ནི། “གོང་ས་མཆོག་གི་ཐུགས་བསྐྱེད་དམ་བཅའ་དང་པོ་དང་འབྲེལ་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་བཟང་སྤྱོད་ཅེས་པ་འདི་ལ། རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་མང་པོ་ཞིག་གི་རྒྱབ་བརྟེན་དུ་གྲུབ་པ་མཚོན་བྱེད་དུ་བཀོད་ཡོད། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག། འགྲོ་བ་མིའི་བཟང་སྤྱོད་ཀྱི་བཀའ་སློབ་འདི་དག་ནི། དུས་རབས་མ་འདྲ་བ་ཙམ་ལས་དར་བ་མ་གཏོགས། ཚེ་འདིའི་བདེ་སྡུག་གི་བླང་དོར་ཁོ་ནར་དམིགས་པའི་སློབ་གསོ་ཡིན་པ་གཅིག་མཚུངས་སུ་གྲུབ། “གོང་ས་མཆོག་གི་ཐུགས་བསྐྱེད་དམ་བཅའ་དང་པོ་དང་འབྲེལ་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་བཟང་སྤྱོད་ནི། ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང་། ལེགས་བཤད་རྩོམ་རིག་གཉིས་ལས་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། ཁྱབ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡོད་པ་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་ཅིང་། “གོང་ས་མཆོག་གི་ཐུགས་བསྐྱེད་དམ་བཅའ་དང་པོ་དང་འབྲེལ་བའི་འགྲོ་བ་མིའི་བཟང་སྤྱོད་ནི། འཛིག་རྟེན་འདིའི་སྟེང་དུ་ཞི་བདེ་ལྡིང་འཇགས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཅིག་ཏུ་འཚོལ་དགོས་ཚེ། ཐབས་ལམ་འདི་ལས་ལྷག་ཅིག་རྙེད་མི་ཐུབ་པའི་མན་ངག་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་བོ། །

26. “གོང་ས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ། ༢༠༡༨ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མཚམས་ལས་འདས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༣༤།

27. “གོང་ས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ། ༢༠༡༨ ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མཚམས་ལས་འདས་པ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཤོག་ངོས་ ༣༥།

ལ་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིད་ནས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་གླེང་བ།

མ་སུ་རི་སམ་བྷོ་ཊ་གཏན་སློབ། བོད་དགེ་ཚེ་དབང་དཔལ་ལྡན།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས། དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་དབྱིན་བོད་ནང་ཡོད་པའི་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་ཆ་དང་དམིགས་བསལ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་ལ་ཆེད་དུ་བྲིས་པའི་ཆེད་དེབ་མེད་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཁྲལ་བསྡུའི་ལམ་ལུགས་དང་མི་སྙེར་གྱི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་འཕྲོས་ཏེ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་ལ་གླེང་སློང་བྱས་པ་དག་བཀོལ་སྤྱོད་བྱས་ཏེ་ཐོག་མའི་མིའི་འབྱུང་ཁུངས་དང། བར་དུ་བོད་བཙན་པོའི་སྐབས་སུ་མངའ་འབངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ། ཕྱིས་སུ་བོད་སིལ་བུའི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ། དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གི་སྲིད་གཞུང་སྐབས་སུ་དམག་འཁྲུག་དང་འདུམ་འགྲིག་གི་གནས་སྐབས། བོད་ས་རྒྱ་ལག་ཏུ་ཤོར་བའི་རྗེས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སོགས་ཀྱི་གནས་སྟངས་སྣ་ཚོགས་པ་དང། ཡང་སྐོར་སུ་ས་བབ་ཆགས་ཚུལ་དང་རིག་གཞུང་གི་འབྲེལ་བ་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིང་མོའི་ཁྲིད་ནས《ལ་བོད་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིད་ནས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་གླེང་བ།》ཞེས་པའི་བརྗོད་གཞི་ཞིག་གདམས་གསེས་བྱས་ཏེ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་ལ་དཔྱད་པ་ཞིག་བྱེད་ཐབས་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ཐོག་མར་ཇི་ལྟར་བྱུང་ཚུལ་ནས་འཕྲོས་ཏེ་ཚོང་འབྲེལ་བྱ་ཡུལ་གྱི་གལ་ཆེའི་ས་ཆ་ཁག་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་ཆ་གང་དུ་འཕེལ་མིན་དང། ལྷག་པར་དུ་ཚོང་འབྲེལ་ནམ་དུས་ཅི་ཞིག་ལ་ཇི་ལྟར་བྱེད་ཚུལ། ཚོང་རྫས་སུ་ཅ་དངོས་གང་ཞིག་བརྗེ་བཙོང་བྱས་མིན་སོགས་སྐོར་ལ་གཞིབ་བསྡུར་རིག་པའི་སྒོ་ནས་རང་ངོས་ནས་ཅི་ལྷོགས་ཀྱིས་འཚོལ་ཞིབ་དང་དཔྱད་པ་ཞིག་བྱས་ཏེ་ཐོག་མའི་ཚོང་འབྲེལ་དང། བར་གྱི་འགྱུར་བ། མཐའ་མའི་གནས་སྟངས་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་འཚོལ་ཞིབ་བྱས་ཡོད།

སྔོན་གླེང་།

དོན་དངོས་ལྟར་ན་བོད་དང་རྒྱ་གར་གཉིས་ནི་ལོ་ངོ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་ཙམ་གྱི་ནང་རིག་གཞུང་དང་ས་མཚམས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཡིན། ལྷག་པར་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ལོར་རྒྱ་གར་དབྱིན་ཇིའི་འོག་ནས་རང་བཙན་ཐོབ་པ་དང་མེག་མོ་ཧན་ཚད་ཐིག་

(McMohan Line) དེ་གཞུང་འབྲེལ་ནས་ཁྱབ་བསྒྲགས་གནང་བའི་རྒྱ་གར་དང་བོད་གཉིས་ (Indo-Tibetan Border Police) ཀྱི་སྐལ་ཚོགས་ལྷ་བུའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་མཚམས་དང་། ལ་དྭགས་དང་ཧི་མ་ཅལ། ཨུ་ཏར་ཁན་སོགས་བོད་དང་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་མཚམས། དེ་བཞིན་འབྲས་ལྗོངས་ས་ཁོངས་བོད་དང་དབུས་བཅས་ཕྱིན་བསྡོམས་ཀི་ལོ་མི་ཏར་ ༣༥༠༠ མ་ཟིན་ཙམ་གྱི་འཕགས་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་འབྲེལ་བས་རྒྱ་གར་གྱི་ཁྲིམ་མཚེས་རྒྱལ་ཁབ་ཚང་མའི་ནང་ནས་ས་མཚམས་འབྲེལ་མཚམས་རིང་ཤོས་ཡིན་པ་འཕགས་བོད་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་དངོས་སུ་འཁོད་ཡོད། དེའི་ནང་ནས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་མཐུད་ཡུལ་ནི་རིང་ཤོས་ཆགས་ཡོད། དེང་སང་ཡང་རྒྱ་གར་གྱི་ཁ་རྒྱུན་ནང་རྒྱ་གར་དང་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཉེན་རྟོག་པ་ (Indo-Tibetan Border Police) ཞེས་འབོད་སྲོལ་ཡོད་ལ་ས་མཚམས་ཁག་ཏུ་རྗོའི་སྐྱིང་དེ་ལྟར་རྒྱ་དབྱིན་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཐོག་ནས་བྲིས་པ་ཡང་མཐོང་རྒྱུ་འདུག་པས་དེ་ནི་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཁྲུག་བཤད་ཇི་ཙམ་བྱས་ཙུང་བཙོས་སུ་མེད་པའི་དོན་དངོས་ཀྱི་དཔང་རྟགས་གསོན་པོ་ཞིག་རེད། ཡིན་ཡང་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༤ ལོའི་ཟླ་ ༤ པའི་ཚེས་ ༢༩ ཉིན་རྒྱ་གར་གྱིས་རྒྱ་ནག་དང་ལྷན་དུ་དོན་ཚན་ལྔ་ལ་ས་ཡིག་རྒྱབ་པ་ནས་བཟུང་གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་ནས་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པའི་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དེས་བོད་ལ་མཚོན་ན་དངོས་ཡོད་གནས་བབ་ཞིག་མིན་ཡང་མི་འདོད་བཞིན་དུ་གནས་སྐབས་དང་ལེན་བྱེད་དགོས་བྱུང་བ་བཅས་ནི་འཕགས་བོད་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་ཙམ་སོ།།

དང་ཐོག་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཕྱིར་མིག་ཞིག་འཕངས་ན། ཡོངས་གྲགས་སུ་བཤད་ཚུལ་ལ་བོད་བཙན་པོའི་སྐུ་དུས་སུ་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་པོ་ཞེས་དབུས་ཤར་ཨེ་ཤི་ཡའི་ནང་སྟོབས་ཤུགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་མངའ་དབང་དུ་བསྡུས་ཡོད་པ་མ་ཟད་ལ་དྭགས་སོགས་ཧི་མ་ལ་ཡའི་ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་ནི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་གསལ་ཡོད་ལ་ས་བབ་ཆགས་སྟངས་དང་རིག་གཞུང་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ཀྱང་ཁས་ལེན་ཐུབ་པ་ཞིག་ཏུ་སྣང་། དམིགས་བསལ་ལ་དྭགས་གཙོས་པའི་ཧི་མ་ཡའི་ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕོ་འགྱུར་འོག་ནས་ས་ཆའི་མངའ་ཁོངས་འགྱུར་བ་བྱུང་ཡོད་ན་ཡང་དུས་རབས་དགུ་པའི་མཇུག་ཙམ་ནས་བོད་བསིལ་བུར་འཐོར་ནས་སྟོར་རྒྱལ་ཕྲན་གྱི་རྣམ་པར་བསྒྱུར་ལོག་རྒྱབ་པ་ལྟ་བུར་རྒྱལ་ཕྲན་རེར་དཔོན་ཚང་རེ་བྱས་ནས་ལོ་ངོ་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་གནས། གནས་སྟངས་དེ་དང་སྐབས་བསྟུན་ནས་ལ་དྭགས་དེ་ཡང་རྒྱལ་ཕྲན་གྱི་རྣམ་པའི་ཐོག་ནས་དུས་ཡུན་རིང་པོ་གནས་ཏེ་ཕྱིས་སུ་བོད་ལ་དབང་བསྒྱུར་བྱེད་འགོ་བཙམས་པ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་

ཁག་གིས་ཁ་གྲགས་མོད། དམིགས་བསལ་བོད་དང་ལ་དྭགས་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ལ་ཆ་མཚོན་ན། ཐོག་མར་ཕན་ཚུན་དབང་ཡོད་བཤད་རེས་དེ་བཟང་འགྲིག་བྱས་ཏེ་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་བས་གོ་སྐབས་སྤྱད་དེ་ཁྲལ་འཇལ་དགོས་པའི་ལམ་སྲོལ་བཟོས་པ་ལས་བྱུང་བ་དང་། ཕྱིས་སུ་ཕན་ཚུན་འདྲ་མཉམ་གྱི་གནས་སྐབས་སུ་གཉིས་ཕན་གྱི་དགོས་མཁོ་སྐོངས་ཆེད་ཚོང་འབྲེལ་ཆགས་པ་རེད་ཞུས་ན་ཐལ་ཆ་གང་ཡང་མེད་སྙམ། གཤམ་དུ་བོད་དང་ལ་དྭགས་ཀྱི་ཐོག་མའི་འབྲེལ་བ་ལས་འཕྲོས་ཏེ་ཚོང་འབྲེལ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་རིམ་པར་བཤད་པར་བྱའོ། །

༧། ལ་དྭགས་དང་བོད་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་མའི་དུས་ཚོད་དང་བར་གྱི་འགྱུར་བ།

སྤྱིར་བཏང་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་ཚོང་འབྲེལ་སོགས་ཡོང་བའི་གོམས་པ་དང་པོ་དེ་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཞིག་དགོས་ངེས། དེ་མིན་ཚོང་འབྲེལ་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་རེད། རྩ་བའི་ཆ་ནས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་གཏིང་དཔོག་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད། དེ་ཡང་ཐོག་མའི་མིའི་འབྱུང་ཁུངས་དང་རྒྱལ་པོ་རིམ་པ་ཕེབས་ཚུལ། རིག་གཞུང་དར་ཚུལ་དང་ས་ཆའི་ཆགས་སྟངས་སོགས་ལས་བྲལ་དུ་མེད་པའི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་གོང་དུ་སོང་བ་ལྟར་ཆགས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ང་དགུའི་ལོར་བོད་ལ་རྐྱེན་ངན་བྱུང་ནས་བཙན་བྱོལ་དུ་མི་འགྲོ་ཀ་མེད་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་ལ་དྭགས་ཀྱི་ས་མཚམས་བརྒྱུད་ནས་བོད་མི་མང་པོ་བཙན་བྱོལ་ལ་ཡོང་ཐུབ་ནས་ད་ལྟ་ཡང་འཚོ་གནས་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དག་སྔར་གྱི་འབྲེལ་བའི་རྨང་གཞི་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ནི་ང་ཚོས་བཤད་ག་ལ་དགོས།

དེ་བཞིན་རྒྱུ་མཚན་གཞན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས་བཤད་ན་“ཏུ་ཐོག་དང་དེ་བཞིན་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་གྱི་འབྲོག་སྡེ་རྣམས་བོད་ཀྱི་ཞིང་ཁུལ་དང་ས་ཐག་ཁ་ཚང་རིང་བས་ས་ཁུལ་དེ་དག་གི་བཟའ་འབྲུ་དང་རྒྱུན་མཁོའི་དངོས་རྫས་ཀྱི་ཡོངས་ཁུངས་དང་སྒྲུབ་ཡུལ་ནི། ཀ་ཤི་མིར། བལ་པོ། རྒྱ་གར། ལ་དྭགས། རོང་པ་སོགས་ཡིན།”[1] ཞེས་དང་“གཞན་ཡང་སྔོན་དཔྱིད་ལ་རོང་བདེ་བགྲོད་དང་བསྟུན་ཏེ་དཔྱིད་ཚོང་དང་སྟོན་ཚོང་ཞེས་ཏུ་ཐོག་གི་འབྲོག་པས་རང་རང་གི་དུད་འགྲོ་དེད་ནས་ཚྭ། བལ། ལྤགས་རིགས། ར་ཁུལ་སོགས་ཚོང་བར་རོང་ཁུལ་དུ་ཐེངས་གཉིས་གསུམ་བསྐྱོད་ནས་བཟའ

1. 《ཏུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉེ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ།》 བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་ ༣ ཤོག་གྲངས་ ༥།

འབྲུ་དང་མགོ་ཆས་སྨྱུབ་སྤྲོལ་ཡོད་”[2] གསུངས་པ་ལྟར་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་དེང་སང་ལྟར་འགྲིམ་འགྲུལ་སྟབས་བདེ་བོ་མེད་ཙང་མངའ་རིས་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཆ་དང་ལ་དྭགས་གཉིས་ཀྱི་དབར་ལ་འགྲིམ་འགྲུལ་སྟབས་བདེ་ཡོད་ཙང་སྐབས་ཐོག་གི་གནམ་གཤིས་སོགས་ལ་ལྟོས་ནས་ཕན་ཚུན་ཚོང་འབྲེལ་བྱུང་བ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཞིག་རེད།

ང་ཚོས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་མའི་དུས་ཚོད་གླེང་དུས་ཡིག་ཆ་ཞིག་ལ་བལྟ་དགོས་པ་ལས་དེ་མིན་སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་མི་ཞིག་ད་ལྟ་གནས་ཏེ་སྐད་ཆ་འདྲི་ས་ནི་མི་སྲིད་པ་ཞིག་རེད། དེ་འདྲ་སོང་ཙང་ང་ཚོས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔེ་ཆར་བལྟས་ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༨༨ ལོར་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ནང་འཁོད་པར་གཞིགས་ན་“༡ ། རྒྱལ་པོ་སྐྱིད་ལྡེ་ཉི་མ་མགོན་ནས་སྲས་གསུམ་རེ་རེར་རྒྱལ་ཁབ་རེ་སྤྲད་སྐབས་ཐོག་མར་ས་མཚམས་གཏན་འབེབས་གནང་བ་གཞིར་བཟུང་ད་དུང་མུ་མཐུད་རྩ་འཛིན་གནང་རྒྱུ། ༢། མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་བལ་ཚོང་དུ། ལ་དྭགས་པ་གཅིག་པུ་ཞུགས་ཆོག་པའི་བཀའ་འཁྲོལ་གནང་རྒྱུ། ༣ ། ཙ་ཐོག་ཏུ་ལ་དྭགས་རྒྱལ་པོའི་ཚོང་པ་མ་གཏོགས། ལ་དྭགས་ནས་མི་གཞན་སུ་ཡང་འཛུལ་ཞུགས་མི་ཆོག། ༤ ། སྡེ་པ་གཞུང་(འདི་ནི་ལྔ་སའི་བླ་མ་ཆེན་པོ)ནས་ཚོང་པ་ལྔ་ས་ནས་ལ་དྭགས་སུ་ལོ་རེ་ཐེངས་རེ། ཇ་རྟ་རྒྱབ་ཉིས་བརྒྱ་བཅས་གཏོང་རྒྱུ།”[3] ཞེས་དང་ད་བར་རང་ཉིད་ལ་ལག་གསོན་བྱུང་བའི་ཡིག་ཆའི་ནང་ “རྒྱལ་པོ་དགའ་ལྡན་ཚེ་དབང་གིས་ལ་དྭགས་བཙན་འཛུལ་ཕྱིར་ལྡོག་བྱས་ཏེ་ལ་བོད་དང་མཛའ་མཐུན་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པ་ནས་བཟུང་མངའ་རིས་ཡོངས་དང་འདྲ་བའི་ཙ་ཐོག་མི་མང་དང་། ལ་དྭགས། གར་ཞ་ཁུ་ནུ་བཅས་དང་ཚོང་འབྲེལ་བྱེད་སྲོལ་བཙུགས་”[4] ཞེས་དང་“ཕྱི་ལོ་ ༡༧༨༨ ལོར་ལ་དྭགས་དང་བོད་དབར་ཕན་ཚུན་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་ས་མཚམས་གཏན་འབེབས་བྱས་ནས་བཟུང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༢ ལོར་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་དབར་དམག་འཁྲུག་མ་བྱུང་བར་ལ་དྭགས་དང་བོད་ཀྱི་དབར་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་ལ་བོད་ས་མཚམས་མོ་ཇོ་སྣ་ཁ་ཟེར་བ་

2. 《ཙ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉེ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་ ༣ ཤོག་གྲངས་ ༥།

3. 《བོད་ཀྱི་གནས་བབས་》 མ་ཡེ་ཁླུལ་སླི་ཕན་ཕལགས་ཕན་པ་ནུག་གིས་བརྩམས། ཨཙྪ་ཀརྨ་སློན་ལམ་གྱིས་བསྒྱུར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་ནས་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་གྲངས་ ༢༥༣།

4. 《ཙ་ཐོག་ཁྲུང་རྫོང་དཀར་པོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་སུ་བརྗོད་པ་ཤེལ་རྒྱུང་དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། 》བློ་བཟང་ཤྲཱ་སྦྱིན་བརྩམས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོར་དཔར་ཐེགས་དང་པོ་དཔར། ཤོག་གྲངས་ ༢༠༥།

དེ་ཡིན། ”[5]ཞེས་འཁོད་པར་གཞིགས་ན་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་ཚོང་འབྲེལ་སྐབས་དེ་དུས་ཙམ་བྱུང་བ་མིན་ནམ་སྙམ། དེ་མིན་སྐབས་དེ་དང་དེའི་ཚེ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་དེ་དེང་སང་ལྟར་དེ་ཙམ་དམ་པོ་མེད་ཙང་མི་སྒེར་གྱི་སོ་སོའི་འཚོ་བའི་དགོས་མཁོ་སྐོངས་ཕྱིར་ཚོང་འབྲེལ་ཆེད་ཕན་ཚུན་ཕར་འགྲོ་ཚུར་འོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་ལབ་ན་འགྲིག་མོད། ཡིན་ཡང་ཚོང་པ་ཆེན་པོ་དང་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཚོང་འབྲེལ་ལ་ཁྲལ་འཇལ་བའི་ལམ་སྲོལ་ཡོད། དུས་མཚུངས་སུ་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་གྱི་མཇུག་ཙམ་ནི་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་བྱུང་བའི་ཡིག་ཆའི་ནང་ནས་སྔ་ཤོས་ཤིག་མིན་ནམ་སྙམ། དམིགས་བསལ་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་ལ་དེ་ལྟ་བུའི་ཆིངས་ཡིག་གལ་ཆེན་དོན་ཆེན་བཟོས་ནས་འཛུག་པར་སྟར་གྱི་ཚོང་གི་རྨང་གཞི་ཡོད་པའི་ཁར་ལ་དྭགས་ལ་ཚོང་དེས་ཁེ་ཕན་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དང་གཉིས་ནས་ཆིངས་ཡིག་འདི་འཛུག་པའི་དུས་སྐབས་སུ་ལ་དྭགས་ལ་དབང་ཆ་ཆེ་བ་ཡོད་ཙང་ཆ་རྐྱེན་མང་པོ་འདོན་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཆིངས་ཡིག་འཛུག་པའི་དུས་སྐབས་ནི་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་གྱི་མཇུག་ཙམ་ལ་ཡིན་ན་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་མའི་དུས་ཚོད་དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་བཅུ་དྲུག་ལ་བཞག་ན་ཐལ་ཆ་གང་ཡང་མེད་སྙམ། རྒྱུ་མཚན་ནི་སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་བབ་ལ་མཚོན་ན་དཔལ་འབྱོར་སོགས་དེང་སང་ལྟར་འགྱུར་བགྲོས་ཆེན་པོ་ཞིག་མེད་པས་ཚོང་འབྲེལ་ཡང་ཕན་ཚུན་དགོས་མཁོ་སྐོང་རེས་ཙམ་ཞིག་གི་རྣམ་པའི་ཐོག་ནས་ཡུན་རིང་གནས་དགོས་ངེས་ཤིག་ཡིན་པས་སོ། །

ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དབྱེ་མཚམས་ཆ་ནས་བཤད་ན། བོད་ལ་རྒྱའི་བཙན་འཛུལ་མ་བྱུས་སྔོན་ལ་“དེ་ལྟར་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉེ་ཚོང་དེ་ཏ་ཙང་འབྲུག་པོ་ཡོད་པ་དང་ལྷག་པར་དུ་ཏུ་ཐོག་རྫོང་ཁོངས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ས་ཐག་རིང་ཚད་ལི་དབར་ ༣༠༥ ཐོག་ཕན་ཚུན་འགྲོ་འོང་ཐུབ་པའི་ཚོང་ལམ་ཁག་ ༢༥ ལ་དམིགས་བསལ་འགག་སྒོ་དང་དོ་དམ་མི་སྣ་མེད་ཁར་ས་མཚམས་མང་པོ་ཞིག་གཏན་འཁེལ་གྱི་ས་ཐིག་མེད་པས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གཞན་དག་ལས་འགྲོ་འོང་སྟབས་བདེ་བས་མཐའ་ཁུལ་བྱུང་རོང་ཉེ་ཚོང་དེ་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་སྤེལ་རྒྱུར་ཆ་རྐྱེན་ཏ་ཙང་ལེགས་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་རེད།”[6] ཟེར་བ་ལྟར་ང་དགུའི་སྔོན་ལ་ཚོང་འབྲེལ་ཐོག་ལ་གནས་སྟངས་ལེགས་པོ་ཡོད་པ་གསལ་པོ་ཤེས་ཐུབ།

---

5. 《ཕ་ཡུལ་ཏུ་ཐོག་རྫོང་སྤེ་ཡི་སྔོན་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་།》 ར་བང་བ་ལྷ་བ་ཚེ་རིང་གྲགས་པ། ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་ནས་ ༢༠༡༥ ལོར་དཔར། ཤོག་ངོས་ ༡༩༢།

6. 《ཏུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉེ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》 ཟླ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་ ༣ ཤོག་ངོས་ ༥།

ཕྱིས་སུ་བོད་ལ་དུས་ངན་ཤར་བ་ནས་བཟུང་སྟེ་“དེ་ལྟར་རོང་པ་ཚོང་པས་བུ་ལོན་དང་དུད་འགྲོ་རྩིས་ལེན་བྱེད་པ་དང་ཚོང་པ་རིམ་བཞིན་ཉུང་དུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ནི། གཅིག་ནས་རོང་ཁུལ་ཚོང་པས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ནས་བཟུང་ང་ཚོའི་སྲིད་གཞུང་ལ་དོགས་ཆར་མང་པོ་སྐྱེས་པ་དང་། གཉིས་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༢ ལོར་ཀྲུང་ཧྲིན་ས་མཚམས་སུ་འཁྲུག་རྩོད་ལངས་པ། གསུམ་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༢ ལོར་ནས་རྒྱ་གར་དང་ཀྲུང་གོའི་བར་གྱི་འཚོང་འགྲུལ་ཆོད་དོན་གྱི་དུས་ཚོད་གཙང་སྟེ་ཉུས་པ་ཤོར་བ་བཅས་ལས་དུས་སྐབས་དེ་ཙམ་ནས་ཊུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་རྒྱལ་མཚམས་འབོར་ཚུང་ཉོ་ཚོང་དེ་ཡང་རིམ་བཞིན་རྒྱུན་ཆད་པ་རེད། ”[7] ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་སྔར་བོད་རང་དབང་སྐབས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ལས་ལྡོག་སྟེ་ཕན་ཚུན་དབར་ལ་ཚོང་འབྲེལ་དེ་ཇེ་ཞན་དུ་ཕྱིན་ཡོད་ཚོད་འདུག ཡིན་ཡང་མིའི་འཚོ་བ་ནི་གལ་འགངས་ཆེ་བའི་ཁར་མི་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བའི་ཆེད་དུ་ཅི་ཡང་བྱེད་སྲིད་པ་བདེན་པ་ལྟར་སོ་སོའི་འཚོ་བའི་ཆེད་དུ་གནས་སྟངས་ལེགས་པོ་མེད་ཀྱང་ཕན་ཚུན་གསང་སྟབས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་རེ་བྱེད་ཐབས་བྱས་ཏེ་ལོ་བཅུ་ཕྲག་འགའ་འགོར་ཡོད་པའི་སྐོར་ད་ལྟ་ལ་དྭགས་ཀྱིས་གནས་སུ་ཡོད་པའི་རྒན་རབས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་ཀྱི་འདུག་པ་ལྟར་དངོས་ཡོད་ཤས་ཆེ།

ཡིན་ཡང་ལོ་རབས་བདུན་བཅུའི་མཇུག་ཙམ་ལ་“དེ་ལྟར་དེང་སྐབས་བོད་རོང་ཉོ་ཚོང་བྱེད་སྐབས་ཡང་ཐྲོག་གོང་གཏན་འཁེལ་བཟོ་བ་དང་། ཚོང་ཐྲོག་ཁག་ཅིག་ཤོག་རྒྱུན་དབྱུགས་ནས་ཉོ་ཚོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཊུ་ཐོག་རྫོང་ཁོངས་ར་ལྟོག་ཤང་དུ་རོང་པ་ཚོང་པ་སླེབས་རྗེས་ཚོང་ཐྲོག་རྣམས་གང་བྱུང་གིས་འཚོང་མི་ཆོག་པར་སྔོན་ལ་ཤང་གི་མཐའ་མཚམས་ཉོ་ཚོང་འགྲོ་ཁྲིད་ཚོ་ཚུང་དང་ཚོང་པ་ལྷན་དུ་སྐོར་ཐང་འགྲིག་དགོས། ཤོ་ཐང་སྒྲིག་ཚར་རྗེས་གཞི་ནས་ཕན་ཚུན་བརྗེ་ཚོང་བྱས་ཆོག་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཁ་གདན་སོགས་ཚོང་ཁ་རྒྱུག་པའི་ཚོང་ཐྲོག་རྣམས་ཧབ་ཐོབ་མི་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་གྲོང་ཚོའི་ནང་ཤོག་རྒྱུན་དབྱུགས་ནས་ཉོ་བདག་གཏན་འཁེལ་བྱེད་སྲོལ་འདུག་པ་ནི་ཁོ་བོས་དངོས་སུ་མཐོང་ལྟར་ཡིན། ”[8] ཞེས་དང་“ལོ་རབས་བརྒྱད་བཅུའི་ནང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམ་ར་འི་ནང་ར་ཁུལ་གྱི་གོང་ཚད་མཐོ་པོ་ཆགས་པ་དང་ར་ཁུལ་དེ་འཛམ་གླིང་འཁལ་འཐག་ཁྲིད་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་ཡག་ཤོས་སུ་གྱུར་བ་བཅས་བརྟེན་སྤུ་བལ་གྱི་ཁྲིམ་ར་དེ་སྔར་བས་འཕྲུག་ཏུ

7. 《ཊུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉོ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་ ༢། ཤོག་ངོས་ ༧།

8. 《ཊུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉོ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་ ༢། ཤོག་ངོས་ ༡༠།

སོང་བ་དང་། ”[9] ལྟར་དུ་བྱས་ན་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་དེ་སྔར་བཞིན་ཡོང་བའི་གཞི་རྩ་མེད་པ་ལྟ་བུ་རེད། གང་ལགས་ཞེ་ན་ཕན་ཚུན་ཚོང་འབྲེལ་ལ་སྔར་ལྟར་གྱི་རང་དབང་མེད་པར་སྒྲུ་བལ་སོགས་དབྱེ་གསེས་བྱས་ཏེ་སྒྲུས་ཚད་ལ་དཔག་པའི་རིན་བབ་སྤྲད་དེ་གཞུང་གི་བསྡུ་ཉོ་བྱས་འདུག

སྤྱིར་བཏང་ཆ་ནས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ལོ་རབས་བདུན་བཅུའི་མཇུག་ཙམ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གིས་ཕྱི་ཕྱོགས་ལ་སྒོ་འབྱེད་པའི་དཔལ་འབྱོར་སྲིད་ཇུས་ལག་བསྟར་བྱས་པ་ནས་སླར་གསོ་བྱུང་ཡོད་པའི་སྐོར་བཤད་སྲོལ་ཡོད་ན་ཡང་དོན་དངོས་པོར་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ལ་དོན་དམ་པའི་འགྱུར་བ་ཞིག་བྱུང་མེད་པ་འདྲ། ཆུང་ཚགས་སུ་སྐབས་དེ་དུས་བོད་མི་བཙན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཚོང་ལ་འགྲོ་སྲོལ་བྱུང་འདུག་པའི་ལྷན་སོ་སོའི་ཕ་མ་ཉེ་དུ་སོགས་དང་ཐུག་འཕྲད་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ལ་དྭགས་སུ་གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན་གྱི་མི་རབས་རྒན་པ་རྣམས་ཀྱི་འགྲམ་ནས་གོ་ཐོས་བྱུང་བ་བཅས་སོ། །

༢། ལ་བོད་ཚོང་འབྲེལ་སྐབས་ཚོང་རྫས་ཅི་ཞིག་བརྗེ་ཚོང་བྱས་པའི་སྐོར།

གོང་དུ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ཐོག་མ་འགོ་བཙུགས་པ་ནས་མཐའ་མ་མཚམས་མ་ཆད་བར་གྱི་འགྱུར་བ་འདྲ་མིན་བྱུང་བ་བཞིན་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འགྱུར་བ་ལ་གཞིགས་པའི་དགོས་མཁོར་ཡང་འགྱུར་བ་འདྲ་མིན་བྱུང་བ་དང་དེ་བཞིན་ཁྲིམ་ལུའི་ཅ་དངོས་ཀྱི་ཐོན་རྫས་འགྱུར་བ་བྱུང་བ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཕན་ཚུན་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་རྒྱུའི་ཅ་དངོས་ལ་ཡང་འགྱུར་འགྲོས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་རེམ་པར་འཆད་པར་བྱའོ། ། སྤྱིར་བཏང་ཚོང་འབྲེལ་བྱེད་སྟངས་ལ་གཞིགས་ན་ཚོང་སྐོར་དང་ཚོང་འདུས་ཞེས་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཚོང་ལ་འགྲོ་སྲོལ་ཡོད་འདུག ཚོང་སྐོར་ནི་ཚོང་པ་ཕན་ཚུན་བར་ཕ་མེས་ཡང་མེས་ནས་མཇའ་བོ་ངོ་ཤེས་སམ་མནའ་ཞག་གྲོགས་པོ་དང་ལྷན་དུ་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་པ་དང་། ཚོང་འདུས་ནི་དེང་སང་རྒྱ་གར་ནང་འཚོགས་སྲོལ་ཡོད་པ་ལྟར་ལོ་རེའི་ནང་དུས་མཚམས་རེ་ལ་མི་ཚོགས་ཆེན་པོ་ལྷན་འཛོམས་ཐོག་ཁྲིམ་ར་བཙུགས་ཏེ་ཚོང་རྒྱག་སྲོལ་ཡོད་པ་ལྟར་ཡིན་ན་ཡང་སྔར་ཅ་ལག་བརྗེ་ཚོང་དང་དེང་སང་ཚོང་པས་དངུལ་ལས་ཅ་ལག་ལེན་སྲོལ་མེད།

ཕན་ཚུན་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་རྒྱུའི་དངོས་ཐོག་ལ་མཚོན་ན་“ཚོང་ཐོག་གཙོ་བོ་ནི་ཚྭ་འབྲུ་བརྗེ་

9. 《ཏ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉེ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་ ༣། ཤོག་ངོས་ ༥།

ཚོང་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ལ། ཕྱོགས་མཚུངས་ཁོ་ཚོས་སྤུ་བལ་དང་། ཕྱུགས་རིགས། མར། འཕྱུར་བ། པགས་པ་སོགས་ཀྱང་ཉོ་ཡི་ཡོད། ཚུར་ནང་འདྲེན་བྱེད་རྒྱུ་ནི་འབྲུ་རིགས་དང་། རས་ཆ། ཐ་མག ཤིང་ཆ། མངར་ཆ། ཞིང་ལས་ཡོ་བྱད་ཆུང་གྲས། ལྕགས་རིགས་སོགས་ཡིན། ལྷག་པར་ཟ་འབྲུ་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱད་ཅུ་ཙམ་ཕྱི་ནས་ཉོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ”[10] ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་ཐོག་མའི་ཆ་ནས་གཙོ་བོ་ཚྭ་དང་འབྲུ་གཉིས་ཡིན་ན་ཡང་ཞོར་དུ་དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་དངོས་པོ་ཅག་ཅིག་ཀྱང་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་པ་གསལ་པོར་མཐོང་།

སྐབས་དེ་དུས“ལ་དྭགས་དང་། འགར་ཤ། ཉི་ཏི། རོང་པ་སོགས་ཚོང་པ་མང་པོ་འཛོམས་ཏེ། ཁམ་བུ་དང་། རྒུན་འབྲུམ། ཅུ་ལི་རྩམ་པ། འབྲས་སྤྲོ། རྟུར་མ། གུའོ་རྩེ། འབུ་རས། འཕྱིང་པ། རས་ཆ། ཏ་ཡང་། རག ཟངས་སོགས་ཅ་དངོས་སྣ་ཚོགས་དང་བོད་ཐོག་ཚྭ་བལ་སོགས་ཕན་ཚུན་ཉོ་ཚོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས་ཚོང་འདུས་ཏ་ཅང་འཁྲུག་པོ་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཏུ་ཐོག་གི་ཚོང་འདུས་ཆེ་ཤོས་དེ་རེད། ”[11]ཞེས་པ་ལྟར་དེ་ཙམ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་མེད་ན་ཡང་མི་སྒེར་གྱི་ཁེ་ཕན་ཡོང་ཐབས་སུ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་དངོས་ཟོག་རེ་བརྗེ་ཚོང་བྱ་རྒྱུ་བྱུང་ན་རང་ཉིད་ལ་ཁེ་ཕན་ཆེ་བར་རེ་ནས་སྣང་ཡོད་ཀྱི་དངོས་ཟོག་ཁར་མི་འདྲ་བ་འགའ་རེ་གནས་ནས་ཚོང་འབྲེལ་མུ་མཐུད་གནས་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

དེ་ནས་བོད་ལ་རྒྱ་ནག་གིས་བཙན་འཛུལ་སླེབས་པའི་རྗེས་ལ་ཚོང་འབྲེལ་ལ་འགྱུར་བ་སྣང་དང་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པའི་སྐོར་ལ“དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྒྱུར་གོང་རོལ་དུ་ཏུ་ཐོག་ཁུལ་དུ་རྟགས་རྒྱུན་ཚོང་ལ་ཡོང་མཁན་ཚོང་ཤག་ལྔ་བཅུའི་ཚོང་པ་ཅུང་ཏེ། འགར་ཤ ལ་དྭགས། དཀར་མ། རོང་པ། བོད་རིགས་སོགས་མི་གྲངས་ལྔ་བརྒྱ་བཞི་བཅུ་ཙམ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནས་འབྲུ་རིགས། རས་ཆ། མངར་ཆ། གོས་ཆས། གདན་ཆས། ཐབ་ཆས། ཨ་རག ཏ་གདན། ཚ་ཚོད། ཤིང་འབྲས། སྨན་ཇ་སོགས་རྒྱུན་མཁོའི་དངོས་རྫས་རྣམས་ཏ་དང་བོང་བུ། གཡག ཇ་མོང་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲོག་ཁུལ་དུ་འདྲེན་པ་དང་དུས་མཚུངས་ཚྭ་དང་བལ། ལྤགས་རིགས། ལན་སྣ། དུད་འགྲོ། (རྟ། ལུག གཡག) མར་ཕྱུར་སོགས་ཉོ་སྒྲུབ་བྱེད་པ་”[12]ལྟར་ན་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་

10. 《ཏུ་ཐོག་རྫོང་དཔོན་གྱི་ཁྲལ་བསྡུ་བྱེད་སྟངས་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་ཚོང་འབྲེལ། ཁྲིམས་སྲོལ་བཅས་ཀྱི་སྐོར། 》བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས། ༢༠ མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༡༩༤ ལོར་དཔར། ཤོག་ངོས་ ༢༤༥།

11. 《ཏུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉོ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་ ༣། ཤོག་ངོས་ ༤།

12. 《ཏུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཉོ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ ལོའི་འདོན་ཐེངས་༣། ཤོག་ངོས་ ༥།

བ་དང་ཆབས་ཅིག་མགོ་ཆས་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་པའི་ཉོ་ཚོང་དེ་ཡང་རིམ་བཞིན་ས་ཁུལ་དེ་དག་ཏུ་འཕྲུས་སྐོ་ཚང་བའི་སྐོ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད།

གཞན་ཡང་"སྤྱིར་བཏང་མངའ་རིས་ནང་དུས་ཚོད་ངེས་གཏན་མེད་པར་ཚོང་བསྐོར་ལ་འགྲོ་མཁན་ཡོད་པ་དང་། ཚོང་འདུས་ཞེས་པ་ཞིག་ཚོགས་སྲོལ་ཡོད་པ་དེ་ནི་དམིགས་བསལ་ཁྱད་ཆོས་ཡོད། ཏ་ཐོག་རྫོང་གི་ཚོང་རྭ་དང་ཚོང་འདུས་ཚོགས་ཡུལ་ནི་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་གྱི་འབྲོག་སྡེ་དང་གྲོང་སྡེ་ཁག་རྣམས་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ནང་ཏ་ཐོག་རྫོང་ཆགས་ཡུལ་གྱི་རི་གཤམ་དུ་རྩིས་མོ་ཆེ་ཞེས་ཏ་ཐོག་ཆོས་རྫོང་གཉིས་ཀྱི་མི་སེར་གྲོང་སྡེ་རྣམས་མཉམ་འཛོམས་ཀྱིས་ལོ་རེའི་ཁྲལ་འཛལ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་བོད་ཟོག་ཚྭ་བལ་སོགས་ཉོ་ཚོང་གི་ཚོང་འདུས་ཚུགས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ལ་དྭགས་དང་། གར་ཞ། ཉི་ཏི། རོང་པ་སོགས་ཚོང་པ་མང་པོ་འཛོམས་ཏེ། ཁམ་བུ་དང་། རྒུན་འབྲུམ། ཅུ་ལི་རྩམ་པ། འབྲས་གྲོ། རྟུར་མ། གུ་རྡེ། འབུ་རས། འཕྱིང་པ། རས་ཆ། ཏ་ཡང་། རག་ཟངས་སོགས་འབྲོག་པ་ལ་དགོས་མཁོའི་ཅ་ལག་སྣ་ཚོགས་ཉོ་ཚོང་བྱེད་ཡུལ་ཡིན་པ་དང་དེ་ནི་ཏ་ཐོག་ནང་ཚོང་འདུས་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན། གཞན་ཡང་སྟོན་དཔྱིད་གཉིས་ལ་རིང་བདེ་བགྲོད་དང་བསྟུན་ཏེ་དཔྱིད་ཚོང་དང་སྟོན་ཚོང་ཞེས་ཏ་ཐོག་འབྲོག་པས་རང་རང་གི་དུད་འགྲོ་མཉམ་དེད་ཀྱིས་ཚྭ་དང་། བལ། ལུགས་རིགས། རའི་ཁུལ་ལུ་སོགས་ཚོང་བར་རོང་ཁུལ་དུ་ཐེངས་གཉིས་གསུམ་བསྐྱོད་དེ་བཟའ་འབྲུ་དང་དགོས་མཁོ་རྣམས་མཁོ་སྒྲུབ་བྱེད་སྲོལ་ཡོད།"[13]པ་ལྟར་ཚོང་པ་རྣམས་སོ་སོའི་ནང་མིའི་འཚོ་བའི་དགོས་མཁོ་སྐོངས་ཕྱིར་སོ་སོའི་ཡུལ་གྱི་འཚོ་བའི་ཁྲིད་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་ལྷག་མ་དེ་ཕྱིར་བཙོང་ནས་ཚུར་གཞན་གྱི་འཚོ་བའི་ཁྲིད་དུ་བྱུང་བའི་ཐོན་ཁུངས་རང་ཉིད་ལ་མཁོ་གལ་ཆེ་བ་དག་སྒྲུབ་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དམིགས་བསལ་ང་དགུའི་སྔོན་ལ་ལ་དྭགས་ཕྱོགས་ནས་བོད་མིར་དགོས་མཁོ་ཆེ་བའི་ཅ་ལག་མང་པོ་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ནི་ལ་དྭགས་དེ་རྒྱ་གར་དབྱིན་གཞུང་གི་འོག་ལ་གནས་སྐབས་ཀོ་ཚོར་དེང་རབས་ཅ་ལག་སྣ་ཁ་འཛོམས་པ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རེད། སྤྱིར་བཏང་ཆ་ནས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་རའི་ཁུ་ལུ་འམ་ལེ་ནའི་ཚོང་འབྲེལ་ཤུགས་ཆེན་ཡོད་པའི་སྐོར་ལ་ཇོ་སྲས་བཀྲ་ཤིས་ལགས་ཀྱིས་ཚོགས་འདུའི་སྐབས་སུ་ལམ་སྟོན་གནང་བྱུང་ཡོད་ན་ཡང་རྒྱ་ཆ་དམིགས་བསལ་མ་ཐོབ་པ་དང་གཉིས་ནས་ས་གནས་སུ་བཅར་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་མ་བྱུང་ཙང་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ལེ་ནའི་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་ལ་རྩོམ་འདིའི་ནང་འབྲི་རྒྱུར་མ་སྤོབས་ཀྱང་མ་འོངས་པར་

13. 《ཏ་ཐོག་ཁྱུང་རྫོང་དཀར་པོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་སུ་བརྗོད་པ་ཤེལ་རྒྱུང་དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། 》བློ་བཟང་ཤྲཱ་སྟིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་དཔར། ཤོག་ངོས་ ༢༠༦ ནས་ ༢༠༧ བར།

ཁོང་གི་ལམ་སྟོན་ལྟར་བརྗོད་གཞི་དེའི་ཐོག་ལ་དཔྱད་པ་བྱ་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་ཡོད།

༣། ལ་བོད་ཚོང་འདུས་སྐབས་ཀྱི་ས་ཚིགས་གལ་འགངས་ཆེ་བ་ཁག་ངོ་སྤྲོད།

ཚང་མས་ཤེས་གསལ་ལྟར་ཁྲོམ་ས་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་ཡོད་སའི་གནས་སྟངས་འཛོམས་པར་ཆ་རྐྱེན་འགའ་ཚང་དགོས་པ་ལྟར་དང་ཐོག་གལ་ཆེ་ཤོས་ནི་ཁྲོམ་སྟོན་བྱེད་སའི་ས་ཆ་འདང་ངེས་ཤིག་དགོས་རྒྱུ་དེ་དང་། གཉིས་ནས་ཚོང་རྫས་ཉོ་མཁན་གྱི་མི་མང་འཛོམས་ཆེ་ས་གཉིས་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ་ཚོང་འདུས་འཚོགས་སྲོལ་ཡོད་པ་དེང་སང་རྒྱ་གར་ནང་དུས་མཚམས་སུ་ཚོང་འདུས་འཚོགས་པ་ལྟར་རེད། སྔར་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྐབས་སུ་ཡང་དེ་ལྟར་གནས་བབ་ལ་གཞིགས་ཏེ་ཚོང་འདུས་འཚོགས་ཡོད་ངེས། དམིགས་བསལ་སྔོང་ཚོང་སྐབས་ལ་མཚོན་ན། སོ་སོ་མི་སྡེར་གྱི་མི་ཐོག་ནས་མི་ཐོག་བར་མནའ་ཞག་གི་ཚོང་འབྲེལ་ཡོད་པ་དང་མཛའ་བོ་ངོ་ཤེས་སྒྲིག་ནས་ཚོང་འབྲེལ་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་པ་ལྟར་སོ་སོ་ཚོང་ལ་འགྲོ་སྲོལ་ཡོད་བཟོ་འདུག དེ་ཡང་དང་ཐོག་ཚོང་འདུས་འཚོགས་སའི་ས་ཚིགས་མ་བཤད་སྟོན་དུ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་ཆ་ནི་གཞན་ལས་ལྷོག་སྟེ་རི་རོང་མང་བས་འགྲོ་ལམ་གང་འདྲ་ཡིན་མིན་སྐོར་ལ་ཙུང་ཟང་འཁྲོས་ན "ཚོང་ལམ་གྱི་ལ་སྒོ་གཙོ་བོ་ནི་ལ་དྭགས་ནས་ཚོང་ལམ་ཁག་གསུམ་ཡོད་པའི་གཅིག་ནི། བཀག་གཞུང་རྒྱུད་ལྷུགས་སྒང་དང་། ར་དབང་། རྟིང་རྩེ། དགེ་རྒྱས་བར་དང་། གཉིས་པ། ལ་དྭགས་ནས་བྱང་ལ་བརྒྱུད་ཚུ་ཡུལ་ནས་རི་ཚོས། ཊུ་ཐོག་ར་བང་། རྟིང་རྩེ་སྟོད་མ་བཅས། གསུམ་པ་བྱ་ང་ལ་བརྒྱུད་གྲང་རྩེ་སྨུག་ལེབ། པང་གུང་ནས། དབོད་བྱང་བརྒྱུད་ཊུ་ཐོར་ལེབ་ན་བཅས་རེད། གར་ཤའི་ཚོང་ལམ་སྤྱི་ཁ་བརྒྱུད། བཀག་གཞུང་ནས་ལྷུགས་སྒང་དང་། ར་བང་། རྟིང་རྩེ་སོགས་དང་། ཁག་ཅིག་བཀག་གཞུང་ནས་མཛེ་བོ་ལ་དོན་རེ་ཚོས་བརྒྱུད། ཊུ་ཐོག་དང་། དབོད་བྱང་། ཊུ་ཐོར་བར་འགྲོ་ཡི་ཡོད་ཅིང་། ཁུ་ནུའི་ཚོང་ལམ་རོང་ཆུང་ནས་རྩ་མདའ་བརྒྱུད་སྒར་བཀྲ་ཤིས་སྒང་ནས་ལྷུགས་སྒང་དང་། ཊུ་ཐོག་ར་བང་སོགས་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡོད། ཚོང་ཟོག་ནི་ཆ་འབྲུ་བཟེ་ཚོང་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། ཕྱོགས་མཚུངས་ཁོ་ཚོས་སྤྱི་བལ་དང་། ཕྱུགས་རིགས། མར་ཕྱུར་བ། པགས་པ་སོགས་ཉོ་ཡི་ཡོད་ལ། ཚུར་འབྲུ་རིགས་དང་རས་ཆ། ཐ་མག་ཤིང་ཆ། མངར་ཆ། ཞིང་ལས་ཡོ་ཆས་ཆུང་གྲས། ལྷུགས་རིགས་སོགས་བཙོང་གི་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་ཟ་འབྲུ་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱད་བཅུ་ཙམ་ཕྱི་ནས་ཉོ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། "[14] ཞེས་པ་ལྟར་ནམ་དུས་ལ་

14. 《ཊུ་ཐོག་ཁྲུང་རྫོང་དཀར་པོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་སུ་བརྗོད་པ་ཤེལ་རྒྱུང་དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། 》བློ་བཟང་ཕུན་ཚོགས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་༢༠༡༠ལོར་དཔར་ཐེགས་དང་པོ་དཔར། ཤོག་གྲངས་ ༢༠༥།

གཞིགས་ནས་ས་ཚིགས་བརྗེས་ནས་འགྲོ་ཡི་ཡོད་པ་གསལ་པོ་རེད། ཚོང་འདུས་སྐབས་ལ་མཚོན་ན། "ཏ་ཐོག་རྫོང་མི་དམངས་ཀྲིས་ལ་དྭགས་དང་། གར་ཤ། ཁུ་ནུ་བཅས་དང་ཚོང་འབྲེལ་བྱས་ཚོག་ལ། དེ་རྣམས་ལས་གཙོ་ཆེ་བ་ལ་དྭགས་ཡིན་པ། འམས་གླི་དང་། གུ་ཡུལ། ཏབ་ཤོས། ཚུ་ཡུལ། ཐྲག་དཀར། ཅེམ་བྲི། སག་གྲི། ཤེས་ཚུ་ཤོད། སླེལ་ཏི་མི། ཤུག་པ་ཅན། སེར་པོ་ལ་པ། ཝི་ཁེར། སྐྱུར་བུ་ཅན་པ། ཏི་མུར་སྒང་པ། དཀར་སྐྱིལ། གཤམ་མ། ནུབ་ར། འབལ་སྒོ། ས་ཁུ་སོགས་ཡུལ་ཚོ་བརྒྱད་བཅུ་གྱ་བཞི་ཙམ་ནས་འབྲང་ཁག་བརྒྱ་ལྷག་དང་། གར་ཤ་འབྲང་ཁག་དྲུག་ཅུ་སྐོར། ཁུ་ནུ་འབྲང་ཁག་བཅུ་སྐོར་བཅས་འབྲང་རེ་ལ་མི་གྲངས་ལྔ་ནས་བརྒྱད་བར་ཡོང་གི་ཡོད་ལ། ཚོང་ལམ་གྱི་གཙོ་བོ་ལ་དྭགས་ནས་ཚོང་ལམ་ཁག་གསུམ་ཙམ་ཡོད་པ་གཅིག་ནི་བཀག་གཞུང་བརྒྱུད་ལྕགས་ཁང་དང་། ར་པང་། ཏིང་རྩེ། དགེ་རྒྱས་བར་དང་། གཅིག་ནི་ལ་དྭགས་ནས་བྱང་ལ་བརྒྱུད་ཚུ་ཡུལ་ནས་རི་ཚབ། ཏ་ཐོག་རང་པང་། ཏིང་རྩེ་སྟོད་མ་བཅས་ཡིན་ཞིང་། གཞན་དུ་བྱང་ལ་བརྒྱུད་གྲང་རྩེ་སྨུག་ལེབ། པང་གུང་བས་དཔོད་བྱང་བརྒྱུད་ཏ་ཐོར་ནས་ལེབ་ར་བར་བཅས་ཡིན། གར་ཤའི་ཚོང་ལམ་སྤུ་ཁ་བརྒྱུད་བཀག་གཞུང་ནས་ལྕགས་ཁང་དང་། ར་པང་། ཏིང་རྩེ་སོགས་དང་། ཁག་གཅིག་བཀག་གཞུང་ནས་མཇོ་བོ་ལ་རྒྱབ་སྐྱེ་ཆོས་བརྒྱུད་ཏ་ཐོག་དང་། དཔོད་བྱང་། ཏ་ཐོར་བར་འགྲོ་ཡི་ཡོད་ཅིང་། ཁུ་ནུའི་ཚོང་ལམ་རོང་ཆུང་ནས་རྩ་མདའ་བརྒྱུད་སྐར་བཀྲ་ཤིས་སྒང་ནས་ལྕགས་ཁང་དང་། ཏ་ཐོག་ར་པང་སོགས་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡོད།"[15] པ་ལྟར་དང་"ཚོང་རྒྱག་སའི་ས་ཆ་གཅིག་གཏན་འཁེལ་ཡོད་པ་ནི། ཐྲག་དཀར། ཚུ་ཡུལ། གར་ཤྭའི་རྗེ་ཐམ། (དེང་སང་ཧྲ་ར་ལ་ཙ་ཐེར།) ཐངས་དཀར། གསུམ་མདོ། ཁུ་ནུའི་ཅང་ནའོ། རམ་པུར་བཅས་སུ་དབྱར་སྟོན་གཉིས་ལ་ཚོང་ར་ཚུགས་ནས་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཏ་ཐོག་ཁུལ་དུ་ལྕགས་སྒང་། རེ་ཆོས། དཔོད་བྱང་། ཏ་ཐོག་ལེབ་རྭ། (ད་ལྟའི་རྗེ་དམར་ཆུས།) ར་བང་ལེབ་རྭ། རྟིང་རྩེ་སྟོད་ཐྲག་སྐོར་ལེབ་རྭ་བཅས་སུ་ཚོང་རྭ་ཚུགས་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། ལེབ་རྭ་ཞེས་པ་དེ་ཁྲལ་རིགས་བསྡུ་ས་ཡིན་ལ་ཚོང་རྒྱག་ས་ཡང་ཡིན། དུས་ཚོད་ནི་བོད་ཟླ་ལྔ་པའི་མཇུག་ནས་བོད་ཟླ་དྲུག་པའི་མཇུག་བར་དང་། བོད་ཟླ་བདུན་པའི་ནང་ཟླ་གཅིག་རིང་ཏ་ཐོག་རྫོང་དུ་གཅིག་བསྡུས་བྱས་ནས་ཚུགས་ཀྱི་ཡོད་པས་ཚོང་རྭ་ཤིན་ཏུ་འཁྲུག་པོ་ཡང་ཡོད།"[16]པ་ལྟར་ལ་བོད་གཉིས་ནམ་དུས་ལ་དཔག་པའི་ཁྲིམ་རྭ་འཚོགས་སྲོལ་ཡོད་པ་ལྟར་ས་ཚིགས་ཀྱང་ལ་བོད་གཉིས་ཀའི་ས་

15. 《ཏ་ཐོག་རྫོང་དཔོན་གྱི་ཁྲལ་བསྡུ་བྱེད་སྟངས་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་ཚོང་འབྲེལ། ཁྲིམས་སྲོལ་བཅས་ཀྱི་སྐོར། 》བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། སྒྲིའི་འདོན་ཐེངས་། ༢༠ མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༡༩༨ ལོར་དཔར། ཤོག་གྲངས་ ༢༤༩ ནས་ ༢༤༥ བར།

16. 《ཏ་ཐོག་ཁྲུང་རྫོང་དཀར་པོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་སུ་བརྗོད་པ་ཤེལ་རྒྱུང་དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། 》བློ་བཟང་ཤྲཱ་ཧྲིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་དཔར། ཤོག་གྲངས་ ༢༠༦།

ཆའི་སྙིང་ལ་གཏན་འཇགས་སུ་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

༩། ད་ལྟའི་ཆར་ལ་བོད་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་གནས་བབས།

སྔོན་བཏང་དེང་སང་དྭ་རྒྱའི་དུས་རབས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཚང་མས་མཁྱེན་གསལ་ དུ་བདེན་པར་མཐའ་གསལ་རྒྱུ་ཡོད་པ་ལྟར་“རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཆ་ནས་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་དབར་འབྲེལ་བ་སྟུག་པོ་ནམ་ཡང་བྱུང་སྐྱོང་མེད། བོད་ཡུལ་རྒྱ་མིས་བཙན་བཟུང་བྱས་རྗེས་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་དབར་ལ་མཐུན་མོང་གི་ས་མཚམས་གསར་པ་ཞིག་ཆགས་ནས། རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་པོའི་དབར་ཞི་འགྲོན་ཇེ་ཆེར་སོང་སྟེ་མཐའ་མ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་དམག་འཁྲུག་ཐོག་མ་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་བཟུང་རྒྱ་དཀར་ནག་དབར་ད་བར་ཉེན་ཚབས་ཆེ་བའི་དོན་རྐྱེན་མང་པོ་རྒྱུན་མཐུད་བྱུང་ཡོད། འཛམ་གླིང་ནང་གི་མི་འབོར་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་བར་གནས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཞིག་གིས་ཁ་དཀྲལ་ཏེ་འཛོག་ཐུབ་ན། ཕྱོགས་གཉིས་དབར་མཛའ་འབྲེལ་ཡག་པོ་ཆགས་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ཡོང་རྒྱུ་ངེས་པ་སྟོན་ཆད་ལོ་རྒྱུས་ནང་བོད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བྱས་ཡོད་པ་དེ་ནས་ཤེས་ཐུབ། ”[17]ཞེས་པའི་གནད་དོན་ལ་གཞིགས་ན་རྒྱ་གར་གྱིས་བོད་ཀྱི་བདེན་པར་རྒྱབ་སྐྱོར་མ་བྱས་པར་རང་རྒྱལ་གྱི་ཁེ་ཕན་ཁོ་ནར་བསམ་བློ་བཙངས་པ་དེ་ནོར་འཛོལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་ར་སྤྲོད་བྱུང་ཡོད།

སྔོན་བཏང་ཆ་ནས་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་བོད་ས་ཤོར་བའི་རྗེས་སུ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་དེ་ཙམ་ཡག་པོ་བྱུང་མེད་པ་ཞིག་རེད། དམིགས་བསལ་རྒྱ་དམག་བོད་སར་བཙན་འཛུལ་བྱས་པའི་རྗེས་སུ་དེ་སྔ་ཞི་བདེ་ལྷིང་འཇགས་ཀྱི་འཕགས་བོད་ས་མཚམས་དེ་གནམ་ས་བླ་འོག་བརྗེས་པ་ལྟ་བུར་ཆགས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ནས་འགོ་བཙུགས་ཏེ་ས་མཚམས་དམག་མིའི་དབར་ལ་གདོང་ཐུག་རྩོད་རྙོག་མཚམས་མ་ཆད་པར་བྱུང་བ་རེད།

དེ་ཡང་རྩོད་རྙོག་ཆེ་གྲས་ལ་ཆ་མཚོན་ན་དེ་སྔ་ ༢༠༢༠ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་ ༨ པའི་ནང་། འཕགས་བོད་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་ལ་དྭགས་ཁུལ་རྒྱ་ནག་དང་རྒྱ་གར་གྱི་དམག་མིའི་བར་འཁྲུག་འཛིང་ཤོར་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་དམག་མི་ ༢༠ ཙམ་རྐྱེན་ལམ་དུ་ཕྱིན་པ་དང་། རྒྱ་ནག་གིས་ཡུན་རིང་ཁ་གསལ་ཕྱི་བསྒྲགས་མ་བྱས་པའི་རྗེས་དམག་མི་ ༩༣ ཡི་ཚེ་སྲོག་ཤོར་བར་བསྒྲགས་ཡོད།

དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༢ ལོའི་ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༡༢ ཉིན་ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་གླིང་འཕྲིན་ཁང་

17. 《བཙན་བྱོལ་ནང་གི་རང་དབང་། 》“གོང་ས་”སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་བརྩམས། བསྟན་འཛིན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བོད་བསྒྱུར་གནང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ལོར་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ངོས་ ༩༧།

གིས་གསར་འགྱུར་ནང་། དེ་ཡང་རོའུ་ཏར་གསར་ལས་ཁང་གིས་གནས་ཚུལ་སྤེལ་བ་ལྟར་ན། འདི་ཚེས་ ༩ ཉིན་ས་མཚམས་ཀྱི་རྩོད་རྙོག་ཡོད་པའི་རྒྱ་གར་ཨ་རུ་ན་ཙལ་མངའ་སྡེའི་མོན་རྟ་དབང་འཕགས་པོད་ས་མཚམས་སུ། རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་ནག་གི་མཐའ་སྲུང་དམག་མིའི་བར་གདོང་ཐུག་བྱུང་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་དམག་མི་ཁ་ཤས་ལ་རྨས་སྐྱོན་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། གསར་ཁང་དེས་གནས་ཚུལ་དེའི་ཐད་རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་ནག་གི་ཕྱི་སྲིད་མགྲིན་ཚབ་པ་སོ་སོར་བཅར་འདྲི་བྱས་ཀྱང་ལན་འདེབས་གང་ཡང་བྱུང་མི་འདུག

གཞན་ (The Hindustan Time) ཞེས་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཚགས་པར་དེས་ཚེས་ ༡༢ ཉིན་གནས་ཚུལ་སྤེལ་བ་ལྟར་ན། འདི་ཚེས་ ༩ ཉིན། རྒྱ་གར་གྱི་ཨ་རུ་ན་ཙལ་མངའ་སྡེའི་མོན་རྟ་དབང་ཁུལ་གྱི་ཡང་རྩེ་ས་ཁུལ་དུ་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་མཐའ་སྲུང་དམག་མིའི་བར་གདོང་ཐུག་བྱུང་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་དམག་མིར་རྨས་སྐྱོན་བྱུང་བ་ལས། རྒྱ་ནག་ཕྱོགས་ཀྱི་དམག་མིར་རྨས་སྐྱོན་ཆེ་བ་བྱུང་ཡོད་པ་རྒྱ་གར་གཞུང་འབྲེལ་བདེ་སྲུང་ལས་བྱེད་མི་སྣ་ཞིག་གིས་གསུངས་བ་ལུངས་འདྲེན་བྱས་འདུག་པ་སོགས་ལ་གཞིགས་ན་ སྔར་གྱི་ཚོང་འབྲེལ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ས་མཚམས་སུ་ལྷིང་འཇགས་ཀྱི་གནས་སྟངས་མེད་པར་ཕན་ཚུན་འཐེག་སྣང་དང་གནས་ཡོད་པས་ཚོང་འབྲེལ་ནི་ཡོང་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་རེད། དམིགས་བསལ་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་ཀྱི་བར་བོད་ཀྱི་རྩ་དོན་ནི་གལ་ཆེན་ཞིག་ཆགས་ན་ཡང་སོ་སོའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་དེ་ཨང་དང་པོ་ཡིན་ཙང་དོན་དངོས་ལ་རྫུན་བཟོའི་ཐོག་འགྲོ་མུས་ཡིན་པ་ནི་ང་ཚོ་ཚང་མས་མངོན་གསལ་དོད་པོ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ཡང་སྔོས་བོད་ནང་དུ་གནས་པའི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་རྒྱ་དམར་གྱི་སྲིད་ཇུས་ལ་མི་འདོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་བར་མ་ཆད་པར་བྱུང་བའི་རྐྱེན་རྩ་བཙན་བྱོལ་ནས་ཤུགས་རྐྱེན་ཡོད་པར་དོགས་ཏེ་རྒྱ་དཀར་ནག་གི་ས་མཚམས་བར་སྟར་ལས་ལྷག་པའི་དམ་གྲགས་དང་དེང་དུས་འཕྲུལ་ཆས་ཀྱི་བལྟ་སྲུང་འོག་བོད་མི་རྣམས་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་མི་ཆོག་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་མང་པོར་གཞིགས་ནས་ས་མཚམས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་གནས་བབ་ལ་སྙོམ་རྒྱག་ཐུབ། སྤྱིར་བཏང་ཧོག་དབྱིབས་གཤན་རིམས་ཁྱབ་པ་ནས་བཟུང་སྟེ་འཛམ་གླིང་གི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོས་རྒྱ་ནག་དང་འབྲེལ་བ་དང་ལྟ་སྟངས་འགྱུར་བ་ཐེབས་པ་རེད། མ་ཟད་རྒྱ་གར་གྱིས་རྒྱ་ནག་ནས་བཟོས་པའི་བརྙན་ཆས་མང་པོ་ཞིག་བཀག་ཡོད་པ་ནི་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཚོང་འབྲེལ་དེ་གནས་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་ལ་གཞིགས་ནས་འགྱུར་བ་འདྲ་མིན་བྱུང་གི་ཡོད་ན་ཡང་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཚོང་འབྲེལ་ནི་དོན་དངོས་པོར་སྔར་ལས་ལྷག་པ་མེད་ཀྱང་སྡུག་པ་མེད་པའི་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ།

མཇུག་གཏམ།

འདི་ལྟར་ལས་ཞོར་དུ་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་ཚོང་འབྲེལ་སྐོར་ལ་རང་ངོས་ནས་ཅི་ཚོགས་ཀྱིས་དཔྱད་པ་ཅུང་ཟད་ཞིག་བྱེད་ཁུལ་བྱས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་ནས་ལ་བོད་གཉིས་ཀྱི་སྤྱིར་བཏང་གི་འབྲེལ་བ་ལས་འཕྲོས་ཏེ་ས་མཚམས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ལ་མཚོན་ན་སྔར་བོད་ས་མ་ཤོར་གོང་ལ་སྟབས་ལེགས་པའི་འབྲེལ་ལམ་ཞིག་གི་སྒོ་ནས་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀས་བརྗེ་ཚོང་བྱས་ཏེ་དགོས་མཁོ་སྐོང་ཐུབ་པ་བྱུང་འདུག ཕྱིས་སུ་བོད་ས་ཤོར་བ་ནས་བཟུང་སྔོ་ལ་བོད་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་དེ་ཡང་སྟག་ཆུ་ཚད་པའི་ཐེང་ཆུ་བཞིན་རིམ་པས་འབྲེལ་ལམ་ཇེ་སྟུག་ཏུ་སོང་བ་དང་། བར་སྐབས་ཤིག་ལ་དེང་སང་ལྟར་ས་མཚམས་དམ་བསྒྲགས་མེད་པའི་དབང་གིས་གསང་བའི་ཐོག་ནས་ཚོང་འབྲེལ་བྱེད་པ་ལས་སྔར་ལྟར་ཚོང་འདུས་ཆེན་པོ་ཚོགས་པའི་གོ་སྐབས་དེ་འདྲ་བྱུང་མི་འདུག དེ་བཞིན་ཚོང་འབྲེལ་སྐབས་ཀྱི་ས་ཚིགས་ལ་མཚོན་ན་ལ་བོད་གཉིས་ཀའི་ས་ཆ་མི་ཚོགས་འཛོམས་སར་ཡིན་པ་དང་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་པའི་དངོས་ཟོག་ལ་མཚོན་ན་དང་ཐོག་ཚྭ་དང་འབྲུ་གཙོ་བོ་ཡིན་ན་ཡང་ཞོར་དུ་དགོས་མཁོ་ཆེ་བའི་ཅ་དངོས་ཙག་ཙིག་བརྗེ་ཚོང་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་པ་མ་ཟད་སྤྱི་ཚོགས་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་དང་བསྟུན་ཏེ་དངོས་ཟོག་ལ་ཡང་འགྱུར་བ་བྱུང་འདུག དམིགས་བསལ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༨ ལོར་ས་བྱི་གཞིས་རྐོལ་ཆེན་མོ་བྱུང་བ་ནས་བཟུང་སྟེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཁུལ་དུ་སྔར་ལས་ལྷག་པའི་དམ་བསྒྲགས་ཆེ་བ་བྱས་ནས་བོད་མི་བཙན་བྱོལ་དུ་ཡོང་མཁན་མཚམས་ཆད་པ་རེད། དེང་སང་ཡང་ལོ་རེར་མི་ཁ་ཤས་ལས་མེད་པ་སོགས་རྒྱུ་རྐྱེན་མང་པོར་གཞིགས་ན་ལ་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཀྱི་ཚོང་འབྲེལ་ནི་ཡོངས་སུ་མཚམས་ཆད་དེ་ལོ་བཅུ་ཕྲག་གཉིས་ཙམ་ཟིན་ལ་ཉེ་བར་བཤད་མཁན་ཡང་འདུག ཡིན་ཡང་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་བར་ལ་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཚོང་འབྲེལ་སྔར་ལས་ལྷག་པ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་གོ་རྒྱུ་འདུག

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

༡) 《ཟུ་ཐོག་ཁུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་ཏེ་ཚོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབ། རྗེས་སོར་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཙམ་བརྗོད་པ། 》བློ་བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྩམས། བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༡༩༩༣ལོའི་འདོན་ཐེངས་༣

༢) 《བོད་ཀྱི་གནས་བབས་》 མ་ཡེ་ཁྲལ་སྒྲི་ཕན་ཕལགས་ཕན་པ་རྣག་གིས་བརྩམས།

ཨཙྪཱ་ཀཱ་སྟོན་ལམ་གྱིས་བསྒྱུར། ཕྱི་ལོ་༡༩༨༩ལོར་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་ནས་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༣) 《ཏུ་ཐོག་ཁྱུང་རྫོང་དཀར་པོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་སུ་བརྗོད་པ་ཤེལ་རྒྱང་དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། 》བློ་བཟང་ཕྲ་སྤྲིས་བརྩམས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་༢༠༡༠ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་དཔར།

༤) 《ཕ་ཡུལ་ཏུ་ཐོག་རྫོང་སྔེ་ཡི་སྔོན་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཡིད་ཀྱི་མེ་ལོང་། 》ར་བང་བ་ལྷ་བ་ཚེ་རིང་གྲགས་པ། ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་ནས་༢༠༡༥ལོར་དཔར།

༥) 《ཏུ་ཐོག་རྫོང་དཔོན་གྱི་ཁྲལ་བསྡུ་བྱེད་སྟངས་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་ཚོང་འབྲེལ། ཁྲིམས་སྲོལ་བཅས་ཀྱི་སྐོར། 》བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས་། ༢༠ མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་༡༡༩༨ལོར་དཔར།

༦) 《བཙན་པོའི་ནང་གི་རང་དབང་། 》༄༅་གོང་ས་༄༅་སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་བརྩམས། བསྟན་འཛིན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བོད་བསྒྱུར་གནང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༧ལོར་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༄། །"ཡིན་" དང་ "རེད་" ཅེས་པའི་ཚིག་འབྲུ་གཉིས་ལ་བསྐྱར་དུ་བརྟགས་པ།

ཉ་རྒྱུས།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས། འདིར་ཁོ་བོས་གནའ་དེང་གི་གཞུང་ལུགས་མང་དག་ཅིག་དཔྱད་གཞིར་བཟུང་ནས། ཡིན་དང་རེད་ཅེས་པའི་ཚིག་འབྲུ་འདི་གཉིས་པོའི་འགོ་ཁུངས་འཚོལ་ཞིབ་བགྱིས་ཏེ། དུས་ནམ་ཞིག་ནས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱས་མིན་དང་། དེ་དག་ཡུལ་སྐད་དང་ཡིག་སྐད་གང་ཡིན། མིང་ཚིག་བྱ་ཚིག་ཕྲད་རྣམ་དབྱེ་བཅས་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མིན། ཡིན་དང་རེད་ཅེས་པའི་ཚིག་འབྲུ་གཉིས་ཀྱི་ཐུན་མིན་ངོ་བོའམ་ཁྱད་ཆོས། འཇུག་ཡུལ་ལ་བདག་གཞན་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་མེད། དེ་བཞིན་ཡུལ་ལ་འཇུག་པའི་ཚེ་དོན་སྟོན་ཚུལ་འདྲ་མིན་སོགས་ལ། གང་ཐུབ་ཀྱིས་དཔྱད་ཞིབ་བགྱིས་ནས་རང་གི་ལྟ་ཚུལ་དྲང་བརྗོད་བྱས་ཡོད།

བརྗོད་ཆད་གཙོ་བོ། ཡིན། རེད། བསྐྱར་དུ་བརྟགས་པ།

སྔོན་གླེང་།

ཡིན་དང་། རེད་ཅེས་པའི་ཚིག་འབྲུ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་འཇུག་ཡུལ་སོགས་ལ་སྔོན་དང་དེང་གི་མཁས་པ་འགའ་རེས་འགྲེལ་བརྗོད་དང་། དཔྱད་བརྗོད་ཆེ་ལོང་ཙམ་རེ་བྱས་པ་མཐོང་སོང་། དམིགས་ཕྱིན་པ་ཞིག་སུས་ཀྱང་མ་བྱས་ཐོག་དཔྱད་བརྗོད་དེ་དག་ལའང་དོགས་སློང་དང་། བཟུར་སྟོན། གསལ་བཤད་སོགས་ཀྱང་དགོས་ངེས་སུ་མཐོང་། དེ་བས་ཀྱང་བོད་ཡིག་བོད་སྐད་ལ་རྒྱུས་མངའ་ཆེ་ཞིང་། བྱང་ཆ་ལྡན་པའི་མི་དག་ལ་མཚོན་ན། ཡིན་དང་རེད་ཀྱི་ཐ་སྙད་བཀོལ་སྤྱོད་ལ་དཀའ་ཚེགས་དང་ནོར་ཉེན་དེ་ཙམ་མེད་སོང་། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གསར་དུ་སྦྱོང་མཁན་གྱི་སློབ་མའམ་ཡང་ན་དེ་ལ་སློབ་མཁན་གྱི་དགེ་རྒན་ཞིག་གི་ངོས་ནས་ནི། བརྡ་ཡག་པོ་ཞིག་འཕྲོད་མི་ཐུབ་ས་དང་། བརྡ་གསལ་པོ་ཞིག་སྤྲོད་མི་ཤེས་པའི་དཀའ་ཚེགས་ནི་ཆུང་ཆུང་ཞིག་གཏན་ནས་མིན། དཀའ་ཚེགས་འདི་ཐོལ་གྱིས་སེལ་བའི་ནུས་པ་ཞིག་ཁོ་བོ་ལྟ་བུར་ག་ལ་ཡོད་སོང་། དཀའ་ཚེགས་

འདི་ཡང་ཡང་མཐོང་ཞིང་། གནད་འདིར་བསམ་བློ་གང་མང་བཏང་སྐྱོང་བའི་ངོས་ནས། རང་གིས་བཤད་འདོད་པའི་སྐད་ཆ་འགའ་རེ་ཡོད་ཅིང་། གཞན་ལ་ཕན་སྲིད་པའི་སྣང་བ་ཞིག་ཀྱང་འཁྲུལ་སྣང་དུ་འདུག་པས། གནད་དོན་འགའ་ཤས་ཀྱི་ཐད་ནས་གླེང་བར་བྱའོ། །

དང་པོ། ཡིན་དང་རེད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་འགོ་ཁུངས་འཚོལ་བ།

དེ་ཡང་དེང་གི་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སམ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན། ཡིན་དང་རེད་ ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་གཉིས་ནི་མ་ཤེས་ཐབས་མེད་དང་། སྤྱོད་སྒོ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་ན་ཡང་། སྔོན་ཆད་ཐ་སྙད་དེ་དག་སྤྱོད་ཀྱིན་ཡོད་མེད་དང་། དེ་དག་ཡུལ་སྐད་དང་ཡིག་སྐད་གང་ཡིན་བཅས་ལ་ཅུང་ཟད་དཔྱད་ན། དེ་ཡང་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོས་ནི། སྐད་རིགས་གང་ཡིན་ཙང་། ལེགས་སྦྱར་རམ་ཡིག་སྐད་སོགས་རྣམ་པ་བཞིར་དབྱེ་ཙང་ཚུལ་ལས། ཡིན་དང་རེད་སོགས་ནི། དབུས་གཙང་གི་ཡུལ་སྐད་ཡིན་པ་ལས་ཡིག་སྐད་མིན་པར་བཞེད་དེ། ཁོང་གིས་“དེའང་བོད་རིགས་འདུས་སྡོད་རྒྱ་ཆེ་བ་དབུས་གཙང་གི་སྐད་དེ་གཞིའམ་གཙོ་བོར་མ་བཟུང་ཐབས་མེད་བྱུང་བས་ཚིག་མཐའི་རྫོགས་ཚིག་དོར་ཏེ“ཡོད། རེད། ཡིན། མིན། བྱུང་། སོང་། བཞག”སོགས་མང་པོ་དེ་བྱུང་བ་རེད།”[1] ཅེས་དང་། ཡང་“དེ་བཞིན་ཡིག་སྐད་ལ་ དང་པོ་སླར་བསྡུའོ། །ལྟ་བུ་ལ་ཕལ་སྐད་དུ་སླར་བསྡུ་རེད་ཅེས་སམ་སླར་བསྡུ་ཡིན་ཞེས་དང་”[2] ཞེས་ཡིག་སྐད་དུ་རྫོགས་ཚིག་བཀོལ་སར་ཕལ་སྐད་དུ་ཡིན་དང་རེད་སོགས་བཀོལ་ཚུལ་གསུངས། དེ་ལྟར་ཡིན་མིན་ལ་དཔྱད་དགོས་པར་སྣང་སྟེ། ཡིན་ཞེས་པ་འདི་བཀའ་བསྟན་གཞུང་ལུགས་དང་སྔོན་གྱི་ཡིག་རྙིང་རྣམས་སུ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཐོན་པ་མ་ཟད། སུམ་རྟགས་གཉིས་སུའང་མང་དུ་གསལ་བས། རྫོགས་ཚིག་གོ་སོགས་དོར་ནས་ཡིན་སྦྱར་བའི་ངེས་པ་མེད་ཅིང་། སྐབས་མང་པོར་རྫོགས་ཚིག་གོ་སོགས་ཀྱི་དོད་དུ་ཡིན་སྦྱར་ན་འཐུས་ཙང་། དེ་ལྟར་མི་འཐད་སའང་མང་ངོ་། ། དེ་ཡང་ཡིན་ཞེས་པ་འདི་སྔོན་གྱི་ཡིག་རྙིང་སོགས་སུ་ཇི་ལྟར་གསལ་ཚུལ་མཚོན་ཙམ་བཀོད་ན། <<དཔོན་ཞང་རྗེ་རིང་>>དུ། “འདྲེ་ལྟར་ཉེ་ཞིང་གཉེན་པ་ཡོན་ན། །དཔོན་ཞང་གི་ཚུལ་ཁོ་ན་ལྟར། །”ཞེས་དང་། “རྒྱ་དང་ལྷ་ཞིག །གཉེན་རྩིག་པ། །ཡུལ་ཁྲིམ་

1. རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ། <<སུམ་རྟགས་སྐོར་གྱི་དྲི་བ་དྲིས་ལན། >> རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོའི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༢ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༡༧༩།

2. རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ། <<སུམ་རྟགས་སྐོར་གྱི་དྲི་བ་དྲིས་ལན། >>རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོའི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༢་ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༡༨༠།

ཚོས་ཡིན་པས། །"[3]ཞེས་ཐོན་པ་དང་། ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྲེད་ཀྱི་<<ཕུ་ནུའི་མདོ་>>ལས། "ནུ་ན་ནི། ཕྱིར་སྐྱེས་པ་ལ། གང་བདེ་ན་བདེ་བའི་མཆོག་ཡིན། །ཕུ་ན་ནི། སེམས་བདེ་ན་བདེ་བའི་མཆོག་ཡིན། །སེམས་ཕྱི་བདེ་ན། །གཞན་ཆི་བདེ་ཡུ་[4]བདེ་བ་མ་ཡིནོ། །"[5] ཞེས་སོགས་མང་དུ་ཐོན་པར་མ་ཟད། ཡིནོ་ཞེས་ཡིན་ལ་ཇོགས་ཚིག་སྦྱར་བའང་མི་ཉུང་བ་ཞིག་སྣང་། དེ་བཞིན་<<སུམ་ཅུ་པ>>འི་རྩ་བ་ལས། "དེ་ལ་རྗེས་འཇུག་བཅུ་ཡིན་ཏེ། །"[6]ཞེས་དང་། "དེ་ཉིད་ཚེ་སྐབས་ལ་སྒྲ་ཡིན། །"[7] ཞེས་སོགས་ཡིན་གྱི་སྒྲ་བཅུ་ཙམ་འབྱུང་ཞིང་། <<རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ་>>ལས་ཀྱང་། "ཇི་ལྟར་རྣམ་པ་གཉིས་ཡིན་ཏེ། །"[8]ཞེས་སོགས་འབྱུང་ལ། ཕྱིས་ཏེ་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གྱི་<<བྱིས་པ་དག་ཡིག་>>ལྟ་བུ་ལའང་། "ཀ་བ་ཀོ་བ་ཀ་རྒྱང་ཡིན། །"[9]ཞེས་སོགས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་འབྱུང་བས། ཡིན་ཞེས་པ་ནི་བོད་བཙན་པོའི་སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་སྐད་ལུགས་སུ་གྲུབ་ཅིང་། ད་ལྟའང་ཉམས་མེད་གོང་འཕེལ་དུ་ཡོད་པ་མ་ཟད་སུམ་རྟགས་ཀྱི་ཚིག་ཟུར་ནས་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་བྱུང་བས། ཡིག་སྐད་ཉིད་འཛིན་ཀྱི། ཡུལ་ལུང་བྱེ་བྲག་པའི་ལུང་སྐད་དམ་ཕལ་སྐད་ཡིན་པ་མི་སེམས་སོ། །

འོན་ཀྱང་། རེད་ཅེས་པ་ནི་སུམ་རྟགས་ཀྱི་ཚིག་ཟུར་གང་ནས་ཀྱང་མི་ཐོན་ཞིང་། ཡིག་རྙིང་སོགས་སུའང་གོང་གི་ཡིན་ལྟར་མི་གསལ་ནའང་། གཏན་ནས་མི་སྤྱོད་པའམ་མེད་པ་ནི་ཡིན་མི་འདུག་སྟེ། <<སྒྲ་ཡི་བསྟན་བཅོས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་>>ཏུ། "གྲུབ་པ་ལ་རེད་པ་དང་། འགྲོལ་

3. དགོན་མཆོག་ཚེ་བརྟན་གྱིས་བརྩམས་པའི་<<དབོན་ཞང་རྗེ་རིང་དང་ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། >>ཞེས་པའི་དེབ་ཏུ་རྗེ་རིང་ཡི་གེ་ཟུར་བཀོད་བྱས་འདུག་པ་ལས་བླངས། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༨ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༡༧༥།

4. ཚབ་སྤྲེལ་ཚེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་སོགས་མང་པོས་གཞན་ཅི་བདེ་ཡང་ཞེས་ཡང་བྲིས་ནའང་མ་ཡིག་ཏུ་ཡུ་འདི་ག་རང་གསལ་ཞིང་། གཞུང་དེར་ཡང་ཞེས་པར་ཡུ་བྲིས་པ་གཞན་ཡང་འདུག་པས་དེ་ལྟར་བཞག་པའོ། །

5. ཚབ་འགག་རྡོ་མགྲིན་གྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས། <<ཕུ་བོས་ནུ་བོར་བཏམས་ཤིང་བསྟན་པའི་མདོ། >>ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཕྲེད་ཀྱི་མི་ཆོས་ཡིག་ཚགས་དང་དེའི་ཀློག་འགྲེལ་བློ་ལྡན་དགྱེས་པའི་བདུད་རྩིའི་བུམ་བཟང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༢ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་༢ (མ་ཕྱི་པར།)

6. སློབ་དཔོན་ཐོན་མི། <<ལུང་དུ་སྟོན་པའི་རྩ་བ་སུམ་ཅུ་པ་ཞེས་བྱ་བ། >> བསྟན་འགྱུར་(དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ཊོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་༣༡༧

7. སློབ་དཔོན་ཐོན་མི། <<ལུང་དུ་སྟོན་པའི་རྩ་བ་སུམ་ཅུ་པ་ཞེས་བྱ་ བ། >>དེབ་གཟུགས་སོགས་གོང་བཞིན། ཤོག་ ༣༡༨།

8. སློབ་དཔོན་ཐོན་མི། <<ལུང་དུ་སྟོན་པ་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ། >> བསྟན་འགྱུར་(དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ཊོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༦༠༣།

9. ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན། <<དག་པར་བྱེད་པའི་སྙེབ་སྦྱོར་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །>>དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ་ཞིབ་འཇུག ༼པོད་གཉིས་པ། སུམ་རྟགས་དང་དག་ཡིག མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་དང་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༢༡༥།

བར་འགྲེལ་[10]བར་བསྒྱུར་བ་ལ་སོགས་པ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་དེ་རྒྱས་པར་ནི་གསུང་རབ་རྣམས་སུ་བལྟའོ། ། ” [11]ཞེས་རེད་པ་ནི་གྲུབ་པའི་བརྗ་རྙིང་ཡིན་པར་གསུངས་ཤིང་། <<ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་>>དུ་འང་། “གྲུབ་པ་ལ་རེད་པ་དང་། འགྲེལ་བ་ལ་འགྲོལ་བར་བསྒྱུར་བ་ལ་སོགས་པ་མང་སྟེ”[12] ཞེས་གོང་བཞིན་གསལ། གྲུབ་པའི་བརྗ་རྙིང་ལ་རེད་པ་ཡིན་པ་མ་ཟད། དེའི་ལྡོག་ཕྱོགས་མ་གྲུབ་པའི་བརྗ་རྙིང་ལ་མ་རེད་པ་ཡིན་པའང་གསལ་ཏེ། དབུས་པ་བློ་གསལ་གྱིས་<<བརྡ་གསར་རྙིང་གི་རྣམ་དབྱེ་>>ལས། “རེད་པ་ལ། གྲུབ་པ་ཟེར། ”[13]ཞེས་དང་། “མ་རེད་པ། མ་གྲུབ་པ། ”[14] ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །

དེ་ནི་བཀས་བཅད་དང་པོའི་སྐབས་སུ་བསྒྱུར་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་འདུག་སྟེ། <<སྒྲ་ཡི་བསྟན་བཅོས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་>>དེ་ཉིད་དུ། དེ་ལ་ཐོན་མི་སཾ་བོ་ར་དང་། བཙད་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེ་བཙན་གྱི་དུས་དང་པོར་བྱས་པའི་འགྱུར་རྣམས་ནི་དང་པོར་བྱས་པའི་བཀས་བཅད་ཀྱིས་བསྒྱུར་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཕལ་མོ་ཆེ་དང་ལུང་སྡེ་བཞི་དང་། མདོ་སྡེ་ཁ་ཅིག་དང་། ཤེར་ཕྱིན་མདོ་ཁ་ཅིག་སྟེ་སྐད་གསར་བཅད་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་རྣམས་སོ། ། [15] ཞེས་གསུངས་ཤིང་གོང་གི་གྲུབ་པ་ལ་རེད་པ་དང་ཞེས་པ་འདིའི་སྐབས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་དུ་དྲངས་པས་སོ། ། སྐབས་འདིར་<<ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་>>དུ། “སྐད་གསར་བཅད་ཀྱིས་གཏན་ལ་མ་ཕབ་པ་རྣམས་སོ། ། ”[16] ཞེས་གསལ་ཞིང་། སུམ་རྟ་དོན་གྲུབ་ཚེ་རིང་

---

10. འདིར་འགྲོལ་བ་ལ་འགྲེལ་བར་བསྒྱུར་བ་ཞེས་གསལ་ནའང་། འགྲེལ་བ་ལ་འགྲོལ་བར་བསྒྱུར་བ་མིན་ནམ་སྙམ་སྟེ་ལི་ཤིའུ་གུར་ཁང་དུ་ཡང་དེ་བཞིན་གསལ་ལ། སྐབས་འདི་དག་ཏུ་ཚིག་ཕྱི་མ་དག་བརྗ་རྙིང་ཡིན་དགོས།

11. བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲི། <<སྒྲ་ཡི་བསྟན་བཅོས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག>> བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གསུང་འབུམ། (ཀ) བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས། ༢༠༠༨ དཔེ་རིང་ཤོག ༡༧། (འདིའི་མཇུག་བྱང་དུ་མ་དཔེ་འབྲས་སྤུངས་ཚོམས་ཆེན་སྟེང་གི་གནས་བཅུ་ལྷ་ཁང་མདོའི་དཔེ་མཛོད་ནས་གཡར་པོ་ཞུས་ཏེ་ཁམས་སྤྲུལ་བསོད་ནམས་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་གློག་བརྙན་དུ་བཅུག ཞེས་གསལ།)

12. སྐྱོགས་སྟོན་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས། <<བརྡ་གསར་རྙིང་གི་རྣམ་གཞག་ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་། >>མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་༢ པ་བཏབ། ཤོག ༢།

13. དབུས་པ་བློ་གསལ། <<བརྡ་གསར་རྙིང་གི་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་དབུས་པ་བློ་གསལ་གྱིས་མཛད་པ་བཞུགས། >> དབུས་པ་བློ་གསལ་ཞབས་ཀྱི་གསུང་འབུམ་བཞུགས་སོ། ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༢ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག ༩།

14. དབུས་པ་བློ་གསལ། དེབ་གཟུགས་སོགས་གོང་བཞིན་ལ། ཤོག་༥༠ (བརྡ་སྤྲོད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་པོད་༢༥ ཅན་དེར། རེད་པ་ལ་གྲུབ་པ་ཟེར་ཞེས་དང་། མ་རེད་པ་མ་གྲུབ་པ་ཞེས་གསལ་བ་ལས་བར་དུ་ཤད་འཐེན་མི་འདུག)

15. བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲི། <<སྒྲ་ཡི་བསྟན་བཅོས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག>> བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གསུང་འབུམ། (ཀ) བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས། ༢༠༠༨ དཔེ་རིང་ཤོག་༡༨

16. སྐྱོགས་སྟོན་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས། <<བརྡ་གསར་རྙིང་གི་རྣམ་གཞག་ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་། >>མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་༢ པ་བཏབ། ཤོག་༡

གིས་བཙོམ་ལྡན་རིག་རལ་དང་སྐྱོགས་སྟོན་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་ལུང་ཚིག་བསྒྲིས་ནས་དྲངས་ཏེ་"གཏན་ལ་ཕབ་པ་"[17]ཞེས་པ་གྲུག་རྟགས་( )ནང་བླུགས། གང་ལྟར་ཡང་འབབ་ས་གཅིག་ཏུ་སྣང་ངོ་།།

དེས་ན་རེད་ཅེས་པའི་བརྡ་ནི་སྔ་མ་སྔ་མའི་དུས་ནས་བོད་རང་གི་སྐད་ཐོག་ཏུ་ཡོད་འདུག་ནའང་། སྐད་གསར་བཅད་ཀྱིས་བསྒྱུར་བའམ། རྒྱེན་གང་ཉུང་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་རབས་སམ་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་བཀོལ་སྤྱོད་དེ་ཙམ་མ་བྱུས་པ་དང་། ཡང་ན་ཡིག་ཐོག་དེ་ཙམ་མ་འཁོད་པ་འདྲ་སྟེ། ཞྭགས་ཐར་རྒྱལ་གྱིས། "སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་ནང་དུ་བྱུང་བའི་<<མི་ཉག་འཛམ་དབྱངས་གྲགས་པའི་རང་རྣམ་>>དུ། "ཁྱེད་ཡིན་པ་རེད་གསུངས་ནས་ཞེས"སོགས་རེད་ཀྱི་བརྡ་ཐོན་པ་ལས། "གཙང་སྟོན་ཧེ་རུ་ཀའི་མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་རེད་ཅེས་པ་གཅིག་ཀྱང་མ་མཐོང་"[18]ཚུལ་གསུངས་ཤིང་། ཁོ་བོས་ཀྱང་དོ་སྣང་ཅི་འོང་བྱས་ཉུང་མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་མ་བྱུང་།

འོ་ན་དེང་འདིར་རྒྱུན་སྤྱོད་ཆེ་བའི་རེད་ཅེས་པ་དང་སྔོན་གྲུབ་པའི་བརྡ་རྙིང་དུ་གསུངས་པའི་རེད་ཅེས་པ་གཉིས་བརྡ་དོན་གཅིག་གམ་ཐ་དད་གང་ཡིན་ཞེ་ན། <<བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་>>ལས། "(2) འགྲིག་པ་དང་། འགྲུབ་པ། " ཞེས་རེད་པ་ནི་འགྲིག་པའམ་འགྲུབ་པའི་དོན་དུ་འཇུག་པར་བཤད་ཅིང་། དེ་དག་གི་དཔེར་བརྗོད་དུ། "ད་རེད་པ་འདུག།ཁོ་འཛམ་ཐིང་ངེར་ཉལ་འདུག་ད་ཆང་རེད་སོང་འཐུང་གི་མིན། སྔོན་ལ་གྲ་སྒྲིག་མ་བྱས་པས་རེད་མི་འདུག"[19] ཅེས་བཀོད་ཅིང་། འདི་ཉིད་ཏག་ཏག་སྔོན་གྲུབ་པའི་བརྡ་རྙིང་དུ་རེད་པ་གསུངས་པའི་རེད་པའི་འཇུག་ཚུལ་ཡིན་པར་སྣང་སྟེ། ཚུལ་དེ་ལྟ་བུ་ནི་འཚོ་བའི་ཁྲོད་དུའང་ཤིན་ཏུ་སྤྱོད་པ། དཔེར་ན། ལས་དོན་གང་ཞིག་འགྲིགས་སོང་ངམ། གྲུབ་སོང་ངམ། རེད་སོང་ངམ་ཞེས་འདྲི་བར་བྱེད་ལ། ལན་དུ་ཡང་། འགྲིགས་སོང་། རེད་སོང་། གྲུབ་སོང་ཟེར་ཞིང་། སྐབས་མང་པོར་དེ་དག་གི་ནང་དོན་ལ་ཁྱད་པར་ཆེར་མེད་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཁོང་བགྲ་ཤིས་རེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་རེད་ཅེས་པ་མིང་ཚིག་གང་གི་མཐའ་ཉིད་ལ་སྦྱར་བའི་ཚེ། གྲུབ་པའི་དོན་ཡོད་པ་མི་སྣང་ཞིང་། ཞྭགས་ཐར་རྒྱལ་གྱིས་ཀྱང་། "གནའ་བོའི་སྐད་ཆར་བདག་གཞན་གྱི་ཁྱད་པར་མི་འབྱེད་པར་ཡིན་དང་གོ་སོགས་ཀྱི་སྒྲ་སྦྱོར་གྱིན་ཡོད་པ་ལ། བར་

17. སུམ་ཧྲ་དོན་གྲུབ་ཚེ་རིང་། <<གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་བྱུང་འཕེལ་བརྗོད་པ་ཕྲེང་རི་ཀའི་ཕྲེང་བ། >> (ཟླད་ཆ།)མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༨ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༢༠།

18. ཞྭགས་ཐར་རྒྱལ། <<བརྡ་སྤྲོད་རིག་པའི་དཀའ་གནད་གསལ་བཀྲོལ་རིག་འཕྲུལ་ལྡེ་མིག>> མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༧ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༦༣༥།

19. ཀྲྀམ་སྒྲིག་པ་ཀྲང་དབྱི་སུན་སོགས། <<བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། >> སྨད་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༣ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༢༧༢༠། (རྒྱ་ཡིག་དང་ཤན་སྦྱར་ལས་བོད་ཡིག་བླངས།)

སྐབས་ཤིག་ནས་རེད་ཅེས་པ་བརྗོད་དོན་གང་ཞིག་དེ་ལྟར་ཡིན་པ་གསལ་བྱེད་དུ་སྤྱོད་དེ། ”[20]ཞེས་གསུངས་པས། རྗོད་ཚུལ་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་སྔོན་དུས་སུ་ཡོད་མེད་ཀྱང་དཔྱད་རིགས་སོ། ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་དཔྱད་ན། འཇུ་མི་ཕམ་མཆོག་གིས། “ཡིན་ཡོད་སྒྲུབ་དང་མེད་མིན་དགག ། དགག་སྒྲུབ་ཐ་སྙད་ཡན་ལག་བཞི། ། ”[21]ཞེས་གསུངས་པར་ལྟར། ཡིན། ཡོད་རེད་གསུམ་ནི། དགག་པའི་སྒྲ་མིན། མེད། མ་རེད། གསུམ་གྱི་ཕྱོག་ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུབ་པའི་སྒྲའི་གཙོ་བོར་ཡིན་པར་སྣང་ཞིང་། རྟགས་འཇུག་གི་ “དགག་སྒྲུབ་རྒྱན་དང་དུས་ལའང་འཇུག ། ”[22]ཅེས་པའི་སྒྲུབ་པའི་དོན་དང་དཔེར་བརྗོད་ལ་མཁས་པ་མང་པོ་གཡོལ་འདུག་ཅིང་། ཚེ་བརྟན་ཞབས་དྲུང་གིས་ “སུ་ཧྲིག་ཕྲེང་མཛེས་དང་གཙོས་རྟགས་འཇུག་ལས། སྒྲུབ་པ་དང་། ཞེས་ཡོགས་སུ་བཀར་ན་ཡང་བདག་པོ་སྒྲུབ་པ་དང་། དགག་པའི་སྒྲུབ་པ་ཞེས་སྦྱིལ་ན་གཞུང་གི་དགོངས་པར་འགྲོའམ་སྙམ། ”[23] ཞེས་ཐེ་ཚོམ་བྱས་པ་དང་། ཨ་ཀྱཱ་ཡོངས་འཛིན་སོགས་ཀྱིས་“ཚོས་དངོས་ལས་དང་བྱེད་པ་དང་། ། ”[24] ཞེས་པའི་སྐབས་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་བསྟན་པ་བཞེད་བཞིན་དུ་འོག་གི་སྒྲུབ་པའི་དཔེར་བརྗོད་ལ་“ཀ་བ་”[25] ཞེས་སོགས་འགོད་དགོས་བྱུང་སོད། དོན་དུ་གཞུང་དེའི་སྒྲུབ་པའི་ཕྲད་ནི་དགག་པའི་ཕྱོག་ཕྱོགས་ཤིག་ཡིན་དགོས་པ་དགག་སྒྲུབ་རྒྱན་དང་ཅེས་པའི་ཚིག་འགྲོས་ལས་གྲུབ་ཅིང་། དེ་ནི། ཡིན། རེད། ཡོད་ལྟ་བུ་ལས་གཞན་འོས་མེད་ཅིང་། འཆད་འགྱུར་ལྟར་སྐྱ་སྒོ་ལས་ཀྱང་། ཡིན་ཞེས་པ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་རུ་བསྟན་འདུག་པར་སྙམ་པས། དེ་ལྟར་ན་ཡིན་དང་རེད་དག་ལ་སྒྲུབ་པའི་ཐ་མི་དད་པའི་གྲུབ་པའི་དོན་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པ་མིན་ནམ་སྙམ་པས་དོགས་སློང་ཙམ་དུ་བཀོད་དོ། །

20. ལྕགས་ཐར་རྒྱལ། <<བརྡ་སྤྲོད་རིག་པའི་དཀའ་གནད་གསལ་བཀྲོལ་རིག་འཕྲུལ་ལྡེ་མིག>> མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༧ ལོའི་ཟླ་ ༣ པར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༦༣༥།

21. འཇུ་མི་ཕམ་འཇམ་དབྱངས་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ། <<མཁས་འཇུག་གི་སྡོམ་བྱང་བཞུགས་སོ། ། >>མཁས་འཇུག མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༦ ལོར་དཔར་ཐེངས་གསུམ་པ་བཏབ། ཤོག་ ༥༠།

22. སློབ་དཔོན་ཐོན་མི། <<ལུང་དུ་སྟོན་པ་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ། >> བསྟན་འགྱུར་(དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ ཛོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༦༠༦།

23. ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་། <<གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་བསྟན་བཅོས་སུམ་ཅུ་པ་དང་རྟགས་འཇུག་གི་རྣམ་གཞག་རྒྱ་ཆེར་བཤད་པ་ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། >>ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་རྗེ་བཙུན་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་མཆོག་གི་གསུང་འབུམ། གླེགས་བམ་བཞི་བ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༧ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༣༠༨།

24. སློབ་དཔོན་ཐོན་མི། <<ལུང་དུ་སྟོན་པ་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ། >> བསྟན་འགྱུར་(དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ ཛོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༦ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༦༠༥།

25. དབྱངས་ཅན་དགའ་བའི་བློ་གྲོས། <<རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པའི་དགོངས་འགྲེལ་རབ་གསལ་སྣང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། >>ཨ་ཀྱཱ་ཡོངས་འཛིན་གྱི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། ། (སྨད་ཆ) ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༡༢༠།

གཉིས་པ། བྱ་ཚིག་དང་མིང་ཚིག་སོགས་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མིན།

དེ་ཡང་བྱ་ཚིག་དང་། མིང་ཚིག་ཕྲད་རྣམ་དབྱེ་བཅས་གང་གི་ཁུངས་སུ་གཏོགས་སམ་ཞེ་ན། འདི་ལ་ཆེད་དུ་དཔྱད་བརྗོད་བྱས་པ་ཞིག་མཐོང་ལམ་དུ་མ་བྱུང་མོད། སྔོན་གྱི་གཞུང་དང་དེང་གི་དཔྱད་རྩོམ་ཁག་ཏུ། བྱ་ཚིག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་དང་། མིང་ཚིག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ། ཕྲད་རྣམ་དབྱེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་བཅས་འདོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་ཙམ་བྱུང་བ་སྣང་། དེ་ལ་སྔ་མ་ནི། དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པས། "འདིར་ཁོ་བོས་<<བརྡ་སྤྲོད་སླ་སློའི་ལྡེ་མིག>>ཏུ་མཇུག་བསྡུའི་ཚིག་དེ་རྣམས་ལ་"མཇུག་སྡུད་ཀྱི་བྱ་ཚིག"ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་གསར་དུ་བྱེད་ཅིང་། "[26]ཞེས་མཇུག་སྡུད་ཀྱི་བྱ་ཚིག་ཏུ་གསུངས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཁོང་གིས་"མཁས་དབང་དགེ་བཤེས་ངག་དབང་བསམ་གཏན་ལགས་ནས་དེ་དག་(ཡིན། ཡོད། འདུག རེད) ལ་བྱ་ཚིག་རྗེས་མཐུན་པ་ལྟ་བུར་ངོས་འཛིན་བྱས་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་བའི་དགོངས་འཆར་གནང་བ་དོན་ལ་གནས་པར་མཐོང་"[27]ཚུལ་གསུངས་པས་བྱ་ཚིག་དངོས་ནི་མི་བཞེད་པར་གསལ་ལོ། །

དེ་དང་མཐུན་པར་<<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས>>ལས་ཀྱང་། "ཡིན (ལས་ཚིག་རྗེས་མཐུན་པ)[28]"[29]ཞེས་དང་། "རེད། (ལས་ཚིག་རྗེས་མཐུན་པ)"[30]ཞེས་དེ་དག་ལ་ལས་ཚིག་རྗེས་མཐུན་པ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་བྱེད་པས། ལས་ཚིག་གམ་བྱ་ཚིག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་དགོས་པར་སྙམ་མོད། རྗེས་མཐུན་པ་ཞེས་སྦྱོར་ཚུལ་ལས་ལས་ཚིག་དངོས་མི་འདོད་པ་འདྲའོ། །འོན་ཏེ་ཁོ་བོས་ནི་ཡིན་དང་རེད་གཉིས་བྱ་ཚིག་དང་འབྲེལ་བ་ཆེར་མ་མཐོང་ཞིང་འདྲ་བའང་མ་ཚོར་ལ། སྐབས་མང་པོར་དེ་དག་དང་དབྱིན་སྐད་ཀྱི་ am, is, are, སོགས་དང་སྦྱོར་ཚུལ་འདྲ་བ་ཡིན་འདུག་ནའང་། དེ་ཙམ

26. དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ། <<བརྡ་སྤྲོད་གསར་བསྒྲིགས་སླ་སློའི་ལྡེ་མིག>> བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཞིབ་དཔྱོད་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོར་ལྡི་ལིར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག ༡༥༥།

27. དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ། <<བརྡ་སྤྲོད་གསར་བསྒྲིགས་སླ་སློའི་ལྡེ་མིག>> དེ་གཟུགས་གོང་བཞིན། ཤོག་ངོས་ ༡༥༣ ཟུར་མཆན་དུ་གསལ། །

28. དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པས་དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས་སོགས་སུ་འདི་རྣམས་ལ་ཕྲད་རྗེས་མཐུན་པ་ཞེས་ཐ་སྙད་སྦྱར་འདུག་ཀྱང་འཐད་པར་མ་མཐོང་ཞེས་གསུངས་ནའང་། དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས དག་བཅོས་མ་དང་ བཅས་པར་གོང་བཞིན་ལས་ཚིག་རྗེས་མཐུན་པ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འབྱུང་གི། ཕྲད་རྗེས་མཐུན་པ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་མ་རྙེད།

29. རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། <<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། >>མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་བཅོ་ལྔ་པ་བཏབ། ཤོག ༤༢༡།

30. རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། <<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། >> མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་བཅོ་ལྔ་པ་བཏབ། ཤོག ༤༥༥།

ནི་སླར་བསྡུའི་ཕྲད་གོ་སོགས་ཀྱང་འདྲ་བས་དེ་རྣམས་ཀྱང་བྱ་ཚིག་གི་ཁོངས་སུ་དྲང་དགོས་པར་འགྱུར་རོ་སྙམ་མོ། །

གཉིས་པ་མིང་ཚིག་ཏུ་འདོད་པ་ནི། འབྲུག་མཁར་རྒྱལ་ཞུ་བས། <<སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་མིང་ "ཡིན་"དང་"རེད་" གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལ་དཔྱད་པ། >>[31]ཞེས་རྩོམ་གྱི་འགོ་བརྗོད་དུ་བྲིས་ཤིང་། རྩོམ་ལུས་ཧྲིལ་པོའི་ནང་དུ་ཐ་སྙད་དེ་དག་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་བཀོལ་བས། ཡིན་དང་རེད་ཅེས་པ་གཉིས་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་མིང་དུ་འདོད་འདུག་པར་སྙམ། སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་དང་། དོགས་སློང་སོགས་ཅི་ཡང་བྱས་མི་འདུག་པས། ཁུངས་སམ་རིགས་པ་གང་ལ་བརྟེན་མིན་ནི་ཁོ་བོར་ལྐོག་ཏུ་གྱུར། ཕྲ་ཏི་དགེ་བཤེས་སོགས་བུམ་པའོ་ཞེས་པ་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་མིང་ཙམ་དུ་བཞེད་པ་དག་ལྟར་ན། བུམ་པ་ཡིན་དང་བུམ་པ་རེད་ཅེས་པའང་དེ་ལྟར་བཞེད་དགོས་པར་སྙམ་མོད། དེ་ཙམ་གྱིས་ཡིན་དང་རེད་དག་མིང་ཡིན་པར་བསྒྲུབ་ག་ལ་ནུས། ཕྱིར་ཡིན་ཞེས་པ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲར་འགྱུར་བ་ཁོ་བོ་ཡང་བསམས་ཏེ། <<སྒྲ་སྒོ་>>ལས། "ཡིན་དང་ངོ་བོ་བསྒྲུབ་པ་དང་། ། "[32]ཞེས་ཡིན་ཞེས་པ་ཡིན་པར་བསྒྲུབ་པར་གསུངས་འདུག་པས་སོ། ། འོན་ཏེ་དེ་ནི། "དེ་ཡིན་ཕྱིར་དང་དེ་ཡོད་ཕྱིར། ། "[33]ཞེས་པ་དང་སྦྱར་དགོས་པས་མི་འཐད་དོ་སྙམ་སྲིད་ནའང་། ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲར་འགྱུར་གྱི། ཡིན་ཞེས་པ་མི་འགྱུར་བའི་དབྱེ་མཚམས་དཀའ་བར་སྣང་བས་དཔྱད་པར་མཛོད་ཅིག གལ་ཏེ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་ཡིན་པར་བཤད་རུང་། མིང་ཚིག་གཉིས་སུ་ཕྱེ་བའི་མིང་གི་མཚན་ཉིད་ནི་མི་ཚང་བས། སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཞེས་གདགས་སུ་མི་རུང་ངོ་སྙམ། །

གསུམ་པ་ཕྲད་དུ་འདོད་པ་ནི། དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས། "བོད་སྐད་ལ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད། ཡིན། རེད། ཅེས་པ་གཉིས་ཡོད། རྒྱ་སྐད་ལ་དེ་གཉིས་ཀའི་ཚབ་ཏུ། གཅིག་པུ་ལས་མེད། "[34] ཅེས་ཡིན་དང་རེད་གཉིས་ཀ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་དུ་གསུངས་པས། ཕྲད་རྣམ་དབྱེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་

---

31. འབྲུག་མཁར་རྒྱལ། <<༄། སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་མིང་ "ཡིན་" དང་ "རེད་" གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལ་དཔྱད་པ། >>བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༢༠༡༩ ལོའི་དུས་དེབ་ ༤ པ། ༢༠༡༩ལོར་ལྷ་སར་པར་སྐྲུན་བྱས། ཤོག་ ༥༣།

32. པཎྜི་ཏ་དྲན་པ་ཡེ་ཤེས་གྲགས་པ། <<སྒྲ་བའི་སྒོ་མཚོན་ཆ་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ་བ། >> བསྟན་འགྱུར་(དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ ཇོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༡༤༣༡།

33. པཎྜི་ཏ་དྲན་པ་ཡེ་ཤེས་གྲགས་པ། <<སྒྲ་བའི་སྒོ་མཚོན་ཆ་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ་བ། >> དཔེ་སྐྲུན་དང་ཤོག་གྲངས་སོགས་གོང་བཞིན།

34. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། << བོད་སྐད་དང་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་ཁྱད་པར་མདོ་ཙམ་བཤད་པ། >>བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བཞུགས་སོ། ། (བོད་ ༡༥) སི་ཁྲོན་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་བསྡུ་སྒྲིག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། སི་ཁྲོན་དུས་དེབ་ཚོགས་པ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༣༧༨ (མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་ཁང་གིས་དཔར་དུ་བཏབ་པའི་ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་པོད་དྲུག་ཏུ་གོང་གི་གསུང་ཚན་འདི་མ་རྙེད།)

དགོས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཀྱང་། "ངེས་པར་བྱེད་པའི་རྗོགས་ཚིག་ཏུ་བདག་དང་བདག་གི་བ་ལ་ཡིན་དང་། གཞན་དང་གཞན་གྱི་བ་ལ་རེད་འཇུག་པ་མང་" [35]ཞེས་ངེས་པར་བྱེད་པའི་རྗོགས་ཚིག་ཏུ་གསུངས་པས་ཕྲད་རྣམ་དབྱེའི་ཚོགས་ཁོངས་སུ་གཏོགས་དགོས་པར་སྣམ། ཇི་ལྟར་ཡང་ཡིན་དང་རེད་སོ་སོར་རྫོད་པའི་ཚེ། བྱ་བའི་རྣམ་འགྱུར་ཅི་ཡང་མི་མངོན་པས་བྱ་ཚིག་མིན་ལ། དེ་དག་ཁོ་ནས་དོན་གྱི་ངོ་བོ་གང་ཡང་མི་བསྟན་པས་མིང་ཡང་མི་རུང་བས་ན། གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་དམ། རྗོགས་ཚིག་གམ། སྦྱིབ་པའི་ཕྲད་སོགས་མིང་ཅི་ཞིག་བཏགས་ཀྱང་། ཕྲད་ཉིད་དུ་འཐད་པ་ཁོ་བོས་སེམས་སོ། །

དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཞུ་བས། "ཁྱབ་ཆེ་ས་ནས་བཤད་ན་ལུགས་འདི་གཉིས་ཀྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ནི་རྣམ་པའི་སྟེང་དུ་ཡོད་པ་ལས། དོན་གྱི་སྟེང་ནས་དབྱེ་འབྱེད་གསལ་པོ་བྱེད་ཐུབ་མེད། " [36]ཅེས་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་དུ་བཞེད་པ་དང་། དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ངེས་པར་བྱེད་པའི་རྗོགས་ཚིག་ཏུ་བཞེད་པ་གཉིས་ནི། བཞེད་པ་མི་མཐུན་ས་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན་ཚུལ་བཤད་ནའང་། གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་ཡིན་ན་རྗོགས་ཚིག་མིན་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་དང་། རྗོགས་ཚིག་ཡིན་ན་གསལ་བྱེད་དང་འགལ་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཆེར་མ་མཐོང་ཞིང་། ལྷག་ཏུ་དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས། "ཨ་མདོའི་ཁ་སྐད་ལས་བྱ་བའི་དུས་གསལ་བྱེད་ཀྱི་རྗོགས་ཚིག་ཏུ། མ་འོངས་པ་ལ་རེད་དང་། " [37]ཞེས་རེད་ཅེས་པ་བྱ་བའི་དུས་གསལ་བྱེད་ཀྱི་རྗོགས་ཚིག་ཏུ་གསུངས་པས་ཀྱང་རྗོགས་ཚིག་དང་གསལ་བྱེད་གཉིས་འགལ་དགོས་པར་མི་སེམས་ལ། མིང་ཙམ་ལ་ནི་ཁྱད་པར་ཆེར་མེད་དེ། སླར་བསྐྱུ་ལ་རྗོགས་ཚིག་དང་ཟླ་སྒྲུད་ཀྱང་བརྗོད་པ་བཞིན་ནོ་སྣམ་སོད་དཔྱད་པར་བྱའོ། །

35. དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས། <<བརྡ་སྤྲོད་གསལ་བྱེད་ངག་སྒྲོན། >>ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༣ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག ༨༤།

36. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ། <<"ཡིན་" དང་ "རེད་" གཉིས་ལ་དཔྱད་པ། >>བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་རིག་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ས་ནྡ་བོད་ཀྱི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༤ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག ༢༢༧། (འདི་ ༡༩༩༤ ལོའི་མཚོ་སྔོན་སློབ་གསོའི་འདོན་ཐེངས་གསུམ་པའི་ནང་ཡོད་འདུག་ནའང་ལག་སོན་མ་བྱུང་།)

37. དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས། <<བརྡ་སྤྲོད་གསལ་བྱེད་ངག་སྒྲོན། >>ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༣ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག ༨༥།

གསུམ་པ། ཐུན་མིན་གྱི་ངོ་བོའམ་ཁྱད་ཆོས་ཇི་ལྟར་ཡོད་མེད།

འོ་ན། ཤེས་བྱ་གང་དང་གང་ཡིན་རུང་རང་རང་གི་ངོ་བོའམ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་རེ་ཡོད་པར་བརྟེན། ཡིན་དང་རེད་གཉིས་པོའི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་ཆོས་ཇི་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞེ་ན། ཡུལ་དངོས་པོའམ་ཡུལ་ཅན་གང་ཟག་གང་ལ་འཇུག་པའི་ཚེ། གཙོ་བོ་བརྗོད་བྱའི་དོན་དེ་རེ་ཞིག་ རྫོགས་པར་སྟོན་པའི་ཆ་ནས་རྫོགས་ཚིག་གི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་ཞིང་། རྫོགས་ཚིག་གོ་སོགས་ཀྱི་སྐད་ལས་ཀྱང་བརྗོད་བྱའི་དོན་དེ་ལྷག་ཏུ་གསལ་བར་བྱེད་པས། གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྐད་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་གི་ཁྱད་ཆོས་ཀྱང་ལྡན་པར་སྙམ་སྟེ། དེ་ཡང་བཀྲ་ཤིས་སོ་ཞེས་རྫོགས་ཚིག་སླར་བསྡུའི་སྐད་སྦྱར་ཚེ། བཀྲ་ཤིས་རེད་དང་། ཡིན། ཡོད། འདུག་སོགས་སྐབས་བསྟུན་གྱི་གོ་བ་ཡོད་པས་བཀྲ་ཤིས་ཡིན་པ་ཚིག་དེ་ཙམ་གྱིས་གསལ་བར་བྱེད་མི་ནུས་ཀྱང་། བཀྲ་ཤིས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཚེ། རེད་དང་ཡོད་སོགས་ལ་འཁྲུལ་གཞི་མེད་པར་བཀྲ་ཤིས་ཡིན་པ་ཉིད་གསལ་བར་བྱེད་པས། སླར་བསྡུའི་སྐད་ལས་ཀྱང་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྷག་ཏུ་མངོན། དེ་བས་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྐད་དུ་གསུངས་པའང་གནད་འདི་ལྟ་བུར་དགོངས་པར་སེམས།

ཡང་རྫོགས་ཚིག་ཏུ་བཤད་ཀྱང་སླར་བསྡུའི་སྐད་དང་རྣམ་པ་ཀུན་ནས་མཐུན་པ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། ཡིན་དང་རེད་གཉིས་པོ་དེ། མིང་ཚིག་གམ་བརྗོད་པ་གང་གི་མཇུག་ཏུ་སྦྱར་བའི་ཚེ། དེ་གཉིས་སོ་སོས་དོན་སྟོན་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་ཆེ་ཞིང་། སྐབས་སྟོབས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་ལའང་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་སོ་སོའི་མཇུག་ཏུ་སླར་བསྡུ་དང་ལ་དོན་སོགས་ཀྱི་སྐད་རྣམས་འཇུག་པ་ཡིན་ཤང། སླར་བསྡུ་གོ་སོགས་ལ་དེ་ལྟར་མིན་པའི་ཁྱད་པར་སོགས་ཡོད། དེ་ཡང་མཇུག་ཏུ་སླར་བསྡུའི་སྐད་སྦྱར་བ། བཀྲ་ཤིས་ཡིན་ནོ། ། དོན་གྲུབ་རེད་དོ། ། ལྟ་བུ་སོགས་མང་དུ་སྣང་ཞིང་ལྷག་ཏུ་ཐོན་གྱི་ཡིན་ཉིང་རྣམས་སུ་ཡིན་ནོ་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ཤིན་ཏུ་མང་ངོ་། །

མཇུག་ཏུ་ལ་དོན་ནམ་ལ་སྒྲའི་སྐད་སྦྱར་བ། “ཨུཏྤ་ལའང་ཡིན་ལ་སྔོན་པོ་ཡང་ཡིན་”[38] ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་སོ། ། འོན་ཏེ་ཡིན་དང་རེད་ཀྱི་མཇུག་ཏུ་ལ་དོན་གྱི་སྐད་སྦྱར་ཚེ། མཚམས་སྦྱོར་དང་སྣུད་པའི་སྒྲ་སོགས་འགྱུར་བ་ལས། རྣམ་དབྱེ་གཉིས་བཞི་སོགས་དོན་ལྡོ་ལ་འཇུག་མིན་དཔྱད་རིགས་སོ། ། དེ་བཞིན་མཇུག་ཏུ་ཨི་ལྡན་གྱི་སྐད་སྦྱར་བ། “བདག་ཅག་གི་སྐྱབས་ནི་སྟོན་པ་སངས་

38. བྲ་ཏི་དགེ་བཤེས་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ། <<བོད་ཀྱི་བརྡའི་བསྟན་བཅོས་སུམ་ཅུ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རྣམ་པར་བཤད་པ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་དགོངས་པ་རབ་ཏུ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་རྒྱན། >>བྲ་ཏི་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་གསུང་འབུམ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ་བཏབ། ཤོག་ ༣༨༣།

རྒྱུས་ཡིན་གྱི་དྲག་པོ་སོགས་མ་ཡིན་ནོ། །”[39] ཞེས་པ་ལྟ་བུར་འཇུག་ཀྱང་དེ་ལྟར་འཇུག་པའི་ཚེ་རྣམ་དབྱེ་དྲུག་པ་དང་གསུམ་པ་དངོས་ནི་མི་འགྱུར་བར་སེམས་སོ། །གཞན་ཡང་རྒྱུན་སྤྱོད། ལྷག་བཅས་སོགས་ཕྲད་གཞན་དབང་ཅན་དང་། ནི་སྒྲ། དང་སྒྲ་སོགས་ཕྲད་རང་དབང་ཅན་ཕལ་མོ་ཆེ། ཡིན་དང་རེད་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཇུག་པས་སྐབར་སྤྱིའི་ཕྲད་ཀོ་སོགས་དང་མི་འདྲ་བའི་ཆ་ཡང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་སྣང་ངོ་། །

བཞི་པ། འཇུག་ཡུལ་གང་དང་གང་ལ་འཇུག་མིན།

འོ་ན་ཡིན་དང་རེད་གཉིས་པོ་དེ། འཇུག་ཡུལ་གང་དང་གང་ལ་འཇུག་གམ། དེ་གཉིས་འཇུག་ཡུལ་ལ་ཁྱད་པར་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། འདི་ལ་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་འདོད་པའི་ཕྱོགས་དང་། མེད་པ་འདོད་པའི་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་སྣང་། དང་པོ་ལ་ཡང་ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མང་ཙམ་དང་འཇུག་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་ཅུང་མི་འདྲ་བ་བྱུང་སྟེ། དཔེར་ན། དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས། “ཡིན་རེད་གཉིས་ཀའི་འཇུག་དོན་གཅིག་ཀྱང་འཇུག་ཡུལ་མི་གཅིག་སྟེ། ”[40] ཞེས་དང་། “འཇུག་ཡུལ་ནི་རང་ཕྱོགས་ལ་ཡིན་དང་། གཞན་ཕྱོགས་ལ་རེད་འཇུག་པའོ། །”[41] ཞེས་ཡིན་དང་རེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་འཇུག་ཡུལ་རང་གཞན་ནམ། བདག་དང་བདག་གི་བ་དང་གཞན་དང་གཞན་གྱི་བའི་སྟེང་ནས་འབྱེད་པ་དང་། དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས། “ཡིན་ཞེས་པའི་སྒྲ་ནི། རང་གཞན་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་གཙོ་བོ་རང་ལ་འཇུག་པའི་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། ཁྱོད་སུ་ཡིན་ཞེས་དྲིས་ན། ང་ཕུན་ཚོགས་ཡིན་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ལྟ་བུ་ལས། ང་ཕུན་ཚོགས་རེད་ཟེར་སྲོལ་མེད། ”[42] ཅེས་དང་། “རེད་ཅེས་པའི་ཕྲད་ནི། རང་གཞན་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་གཙོ་བོ་གཞན་ལ་འཇུག་པའི་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། འདི་སུ་རེད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། འདི་བཀྲ་ཤིས་རེད་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ལས། འདི་བཀྲ་ཤིས་ཡིན་

39. སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས། <<ཀརྨ་སི་ཏུའི་སུམ་རྟགས་འགྲེལ་ཆེན་མཁས་པའི་མགུལ་རྒྱན་མུ་ཏིག་ཕྲེང་མཛེས། >> མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་༣ པ་བཏབ། ཤོག་ ༤༧།

40. དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས། <<བརྡ་སྤྲོད་གསལ་བྱེད་ངག་སྒྲོན། >>ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༣ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༢༣༠།

41. དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས། དེབ་གཟུགས་དང་ཤོག་ངོས་སོགས་གོང་བཞིན་ནོ། །

42. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། <<བརྡ་སྤྲོད་བློ་གསལ་དགའ་སྟོན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །>>དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོའི་གསུམ་འབུམ་པོད་ལྔ་པ་བཞུགས་སོ། །མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧ ལོར་་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༡༦༦།

ཟེར་སྲོལ་མེད། ”[43] ཅེས་འཇུག་ཡུལ་བདག་གཞན་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་དང་། “ཡང་དངོས་པོ་དང་དོན་ལ་སྦྱར་ན། རང་གི་བློ་ངོར་ཐག་བཅད་ཅིང་དམ་བཅས་པའི་རྣམ་པ་སྟོན་པའི་ཕྱོགས་ལ་གཙོ་ཆེར་ཡིན་ཞེས་པ་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། སྨྱུ་གུ་དེ་རྒྱ་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིན། ” ཞེས་དང་། རང་གི་བློ་ངོར་ཐག་བཅད་ཅིང་དམ་བཅས་པའི་རྣམ་པ་སྟོན་པ་མིན་པར་གསལ་བྱེད་ཙམ་ལ་གཙོ་ཆེར་རེད་ཅེས་པ་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། སྨྱུ་གུ་རྒྱ་ལས་སྐྱེས་པ་རེད། ”[44] ཅེས་ཡིན་དང་རེད་གཉིས་ནི། ཡུལ་ཅན་གང་ཟག་བདག་གཞན་ལ་འཇུག་མིན་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་དེ་ཙམ་མ་ཟད། ཡུལ་དངོས་པོའི་སྟེང་ནས་དོན་སྟོན་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པའང་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །

<<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས་>>ལས་ནི། “སྨྲ་བ་པོ་རང་དང་སྨྲ་ཡུལ་གྱི་དོན་ལ་ཡིན་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། ང་ནི་བཟོ་པ་ཡིན། ” ཞེས་དང་། “སྨྲ་བ་པོ་དང་སྨྲ་ཡུལ་ལས་གཞན་པའི་དོན་ལ་རེད་འཇུག་སྟེ་ཁོང་ནི་ཞིང་པ་རེད། ”[45] ཅེས་སོགས་སྨྲ་བ་པོ་དང་སྨྲ་ཡུལ་ལ་འཇུག་མིན་གྱི་སྟེང་ནས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཅིང་། འདིའི་སྨྲ་ཡུལ་ཞེས་པ་སྐྱེས་བུ་གཉིས་པ་སྟེ་ཁྱོད་ཅེས་པ་ལ་གོ་དགོས་པར་སྣམ་སྟེ། སྔ་མའི་དཔེར་བརྗོད་དུ། “ཁྱོད་འབྲོག་པ་ཡིན་ནམ། བྱིས་པ་འདི་ནི་ཁྱོད་ཀྱི་བྱིས་པ་ཡིན་ནམ། ” ཞེས་སོགས་དང་། ཕྱི་མའི་དཔེར་བརྗོད་དུ། “ཁོང་ནི་ཞིང་པ་རེད། བུ་མོ་འདི་ནི་ཁོའི་བུ་མོ་རེད། ”[46]ཅེས་སོགས་འཛོག་ཚུལ་ལས་ཤེས། དེ་ལྟ་ན་ཁྱོད་ཅེས་པ་བདག་གཞན་གཉིས་ལས་གཞན་ཡིན་པས་སྔ་མའི་བཞེད་པ་དག་གི་ལྡོག་ཕྱོགས་སུ་སོང་བ་ཡིན་ནོ། །

ན་ག་སངས་རྒྱས་བསྟན་དར་དང་། དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ་དག་གིས་ནི། སྐྱེས་བུ་དང་གཉིས་གསུམ་དང་སྦྱར་ནས་དེ་དག་གི་འཇུག་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་བཤད་ཅིང་། ལྷག་པར་བྱ་བའི་དུས་འདས་མ་འོངས་ད་ལྟ་གསལ་བྱེད་དུ་འཇུག་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་ཅུང་ཞིབ་ཏུ་བཤད་པ་ནི་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ཁ་སྐོང་ཞིག་ཏུ་སེམས། [47] བདག་གཞན་དང་འབྲེལ་ནས་འཆད་ཚུལ་ནི་

43. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། དེབ་གཟུགས་དང་ཤོག་ངོས་སོགས་གོང་བཞིན་ནོ། །

44. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། དེབ་གཟུགས་སོགས་གོང་བཞིན་ལ། ཤོག་ངོས་ ༤༥༧།

45. རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། <<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། >>སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་བཅོ་ལྔ་པ་བཏབ། ཤོག་ ༧༢༡།

46. རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། <<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། >> སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་བཅོ་ལྔ་པ་བཏབ། ཤོག་ ༧༢༡།

47. དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པའི་<<བརྡ་སྤྲོད་སྒྲ་སྒོའི་ལྡེ་མིག་>>དང་། ན་ག་སངས་རྒྱས་བསྟན་དར། <<བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་ནག་ཏིག>> གཉིས་སུ་གསལ།

བོད་རང་གི་དང་། སྐྱེས་བུ་དང་གཉིས་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་འཆད་ཚུལ་ནི་གཞན་གྱི་འཆད་ཚུལ་ནང་འདྲེན་བྱས་པ་ལས། ནང་དོན་ནི་སྐྱེས་བུ་དང་པོ་བདག་དང་ཕྱི་མ་གཉིས་གཞན་ཁོངས་སུ་འདུ་བས་འགལ་བ་ཡོད་པ་མི་སེམས་སོ། །

གཉིས་པ་སྟེ། ཡིན་དང་རེད་གཉིས་འཇུག་ཡུལ་ལ་ཁྱད་པར་མེད་པ་འདོད་པ་ནི། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཞུ་བས། "དེ་ལྟར་ཡིན་དང་རེད་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འཇུག་ཡུལ་བདག་གཞན་གྱི་སྟེང་ན་མེད་ཚུལ་བརྗོད་ཟིན་པས། འོ་ན་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གང་ན་ཡོད། གང་གིས་འབྱེད་ཅེ་ན། ཕྲན་གྱིས་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་དོན་གྱི་སྟེང་ན་གནས་ཤིང་། དོན་གྱི་བརྗོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་སོ་སོར་བྱས་སོ་སྙམ། "[48]ཞེས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་འཇུག་ཡུལ་གྱི་སྟེང་དུ་མེད་པར། དོན་གྱི་བརྗོད་ཚུལ་ལམ་དོན་སྟོན་ཚུལ་མི་འདྲ་བའི་སྒོ་ནས་ཡིན་ཚུལ་བཤད། རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་། "དེབ་འདི་ཁྱོད་ཀྱི་རེད་ཅེས་དང་། དེབ་འདི་ཁྱོད་ཀྱི་ཡིན་གཉིས་ག་ཟེར། སྔ་མ་ནི་རེད་ཅེས་པ་དེ་ཁྱོད་རང་གི་ཡིན་པ་སྟོན་པའི་རྗོད་ཚུལ་དང་། ཕྱི་མ་ནི་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པ་པོ་དེས་ཁྱོད་ཅེས་པ་དེར་དམིགས་ནས་སྨྲད་པའམ་བཞག་པའི་རྗོད་ཚུལ་དང་། "[49] ཞེས་སོགས་ཡིན་དང་རེད་གཉིས་ག་འཇུག་པའི་དཔེར་བརྗོད་མང་དུ་བཀོད་ཚུལ་ལ་བརྟགས་ན། ཁོང་གིས་ཀྱང་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་འཇུག་ཡུལ་གྱི་སྟེང་དུ་མེད་པར། དོན་སྟོན་ཚུལ་ལམ་དོན་གྱི་རྣམ་པ་གོ་བར་བྱེད་ཚུལ་མི་འདྲ་བའི་སྟེང་ནས་འབྱེད་ཀྱིན་ཡོད་དམ་སྙམ་མོ། །

དེ་ལྟར་ཡིན་དང་རེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་འཇུག་ཡུལ་གྱི་སྟེང་ནས་མི་འབྱེད་པར་དོན་གྱི་རྣམ་པ་གོ་བར་བྱེད་ཚུལ་གྱི་སྟེང་ནས་བཤད་ན། བལྟས་ཆོད་དུ་མི་འཐད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཚོར་སྲིད་ནའང་། ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་ཅིང་བསྡུར་བའི་ཚེ་ནི། ཀུན་ལ་མཉམ་པར་འཇུག་པ་ལས་བདག་གཞན་དང་སྐྱེས་བུ་དང་གཉིས་སོགས་ལ་འཇུག་མིན་གྱི་ཁྱད་ཤིན་ཏུ་དབྱེ་དཀའ་བར་སྣང་སྟེ། དཔེར་མཚོན་ཙམ་ཞུས་ན། ང་ཡིན་དང་ང་རེད་གཉིས་ག་ཟེར། ཚོགས་པའི་གྲལ་ནས་བཀྲ་ཤིས་སུ་ཡིན་ཞེས་དྲིས་ཚེ་ང་ཡིན་ཟེར། པར་རིས་ཞིག་ལ་མཇུབ་མོ་གེར་ནས་འདི་སུ་རེད་ཅེས་བརྗོད་ཚེ་ང་རེད་ཅེས་བརྗོད། ཡང་ཁྱོད་ཡིན་དང་ཁོ་ཡིན་གཉིས་ག་ཟེར། དཔེར་ན། དབང་མཐོ་བ་ཞིག་གིས་རང་འོག་གི་ལས་མི་གང་དེར་མིག་གཏད་ནས། ལས་བགོས་བྱེད་པའི་སྐབས་སོགས་སུ། དེ་རིང་ཟ་མ་ལས་མཁན་ཁྱོད་

48. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ། <<"ཡིན་"དང་"རེད་"གཉིས་ལ་དཔྱད་པ། >> བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་རིག་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ས་རྣ་བོད་ཀྱི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༢༢༧།

49. རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ། <<སུམ་རྟགས་སྐོར་གྱི་དྲི་བ་དྲིས་ལན། >> རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོའི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༢ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༡༨༡།

ཡིན། ཕོར་པ་འབྲུད་མཁན་ཁོ་ཡིན་ཟེར་བ་ལྟ་བུའོ། །ཡང་དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ་ཁྱོད་དང་ཁོ་གཉིས་ནམ་རྒྱུན་ལས་ཀ་བྱེད་སྟངས་ཤིག་ཡོད་པ་དེ་དྲན་གསོ་བའི་སྐབས་སོགས་སུ། དེ་རིང་ཟ་མ་ལས་མཁན་ཁྱོད་རེད། ཕོར་པ་འབྲུད་མཁན་ཁོ་རེད་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་བརྗོད་ཚུལ་ཡང་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་བས་ཡིན་དང་རེད་ཀྱི་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་སྟངས་ཙམ་ལས་ཀྱང་། དོན་གྱི་རྣམ་པ་གོ་བར་བྱེད་སྟངས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཞིག་བྱུང་བ་འདི་ལྟ་བུ་ནི་བོད་སྐད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཟླ་ན་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པར། བོད་རིག་པའི་མཁས་པ་དག་གིས་ཀྱང་བསྔགས་པར་བརྗོད་ཅིང་། དེ་དག་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་སྟངས་ལས་སྐབས་དོན་གྱི་གོ་བ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པའི་རྐྱེན་གྱིས། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་རྒྱུས་མངའ་དང་། བྱང་ཆ་མེད་པ་རྣམས་ལ་ནོར་འཁྲུལ་འབྱུང་སླ་བའང་ཡིན་ནོ། །

གལ་ཏེ་འཇུག་ཡུལ་བདག་གཞན་སོགས་ལ་ཁྱད་པར་མེད་ན། གོང་གི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་བཞེད་པའི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན། དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས། གཙོ་བོ་རང་ལ་འཇུག་པ་དང་གཙོ་བོ་གཞན་ལ་འཇུག་པ་ཞེས་གཙོ་བོའི་ཚིག་སྨོས་ཤིང་། དེའི་དོན་ཡང་དེ་ཉིད་དུ། "གཤེ་བ་དང་། ཀུ་རེ་དང་། ཚིག་རྒྱན་གབ་ཚིག་སོགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་མ་ངེས་པར་སྤྱོར་ཚུལ་ཡོད་མོད། དེ་དག་ནི་དམིགས་བསལ་ཙམ་ལས་གཙོ་མི་ཆེ་བའི་དབང་གིས་གོང་དུ་གཙོ་ཆེར་ཞེས་སྨོས་པ་ཡིན་ནོ། །" ཞེས་དང་དེའི་དཔེ་བརྗོད་དུའང་"ང་འདི་ནི་མི་ཐབས་སྡུག་མི་ཁོ་ཚད་ཅིག་རེད། ཟེར་བ་ལྟ་བུའོ། །" [50]ཞེས་འཇུག་ཡུལ་བདག་གཞན་ལ་གཙོ་བོ་འཇུག་མིན་ཙམ་ལས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་མ་ངེས་པར་གསུངས་པ་དང་། དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས། རྟགས་འཇུག་སྐབས་ངེས་པ་ལྟ་བུར་གསུངས་ནའང་། སུམ་རྩ་པའི་འགྲེལ་བའི་སྐབས། "བདག་དང་བདག་གི་བ་ལ་ཡིན་དང་། གཞན་དང་གཞན་གྱི་བ་ལ་རེད་འཇུག་པ་མང་"[51] ཞེས་མང་བའི་ཚིག་གསུངས་པས་གཙོ་ཆེ་ཆུང་ངམ་འཇུག་པ་མང་ཉུང་ཙམ་ལས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འཇུག་ཡུལ་སོ་སོར་ངེས་པའི་དོན་མིན་པ་གསལ་ལོ། །

---

50. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། <<བརྡ་སྤྲོད་བློ་གསལ་དགའ་སྟོན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །>>དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོའི་གསུམ་འབུམ་པོད་ལྔ་པ་བཞུགས་སོ། །མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༤༥༨།

51. དཔའ་རིས་སངས་རྒྱས། <<བརྡ་སྤྲོད་གསལ་བྱེད་ངག་སྒྲོན། >>ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༣ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག་ ༩༥།

ལྔ་པ། ཡུལ་ལ་འཇུག་པའི་ཚེ་དོན་གྱི་རྣམ་པ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་བསྟན་མིན།

ཡིན་དང་རེད་གཉིས་འཇུག་ཡུལ་བདག་གཞན་ལ་ཁྱད་པར་མེད་ཅིང་། དོན་སྟོན་ཚུལ་གྱི་སྒོ་ནས་ཁྱད་པར་ཡོད་ན། དེའི་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་ནི་གོང་ཞུས་བཞིན་ཚིག་གི་སྦྱོལ་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་ལས་དོན་གྱི་གོ་སྟངས་ཇི་སྙེད་ཅིག་འབྱུང་བའི་སྟབས་ཀྱིས། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་རང་གཤིས་དང་། སྐད་ཡིག་དེའི་བཀོལ་སྤྱོད་ལ་རྒྱུས་ཡོན་དང་བྱང་ཆ་མ་བྱུང་ཚེ། ཡིན་ཞེས་པས་དོན་འདི་ལྟར་བསྟན། རེད་ཅེས་པའི་དོན་དེ་ལྟར་ཡིན་ཞེས་ཚིག་ཇོག་འགའ་རེས་མཇུབ་མོས་རི་སྟོན་ནུས་རྒྱུ་ཞིག་ཡིན་པར་མི་སེམས་ནའང་། དོན་གྱི་རྣམ་པ་རགས་པ་ཙམ་ནི། སྔོན་བྱོན་མཁས་པ་དག་གི་ལུང་ལས་ཤེས་ནུས་ཏེ། སྟར་དྲངས་ཟིན་པ་བཞིན་མུ་དགེ་བསམ་གཏན་མཆོག་གིས། "དངོས་པོ་དང་དོན་ལ་སྦྱར་ན། རང་གི་བློ་ངོར་ཐག་བཅད་ཅིང་དམ་བཅས་པའི་རྣམ་པ་སྟོན་པའི་ཕྱོགས་ལ་གཙོ་ཆེར་ཡིན་ཞེས་པ་འཇུག་སྟེ།"[52] ཞེས་ཡིན་ནི་དངོས་པོ་གང་ལ་སྦྱར་ནས་བརྗོད་པའི་ཚེ། རྗོད་པ་པོ་རང་གི་བློ་ངོར་ཐག་བཅད་ཅིང་དམ་བཅས་པའི་རྣམ་པ་བསྟན་པ་དང་། "རང་གི་བློ་ངོར་ཐག་བཅད་ཅིང་དམ་བཅས་པའི་རྣམ་པ་སྟོན་པ་མིན་པར་གསལ་བྱེད་ཙམ་ལ་གཙོ་ཆེར་རེད་ཅེས་པ་འཇུག་སྟེ།"[53]ཞེས་རེད་ནི་དངོས་པོ་གང་ལ་སྦྱར་ནས་བརྗོད་པའི་ཚེ། ཡིན་དང་མི་འདྲ་བར་གཙོ་བོར་དོན་དེ་ཆོས་གང་ཞིག་ཡིན་པ་ལྟ་བུར་གསལ་བར་བྱེད་པ་ཙམ་དུ་གསུངས་སོ། །སྔ་མའི་དཔེར་བརྗོད་དུ། "མྱུ་གུ་རྒྱུ་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིན།" ཞེས་དང་། ཕྱི་མའི་དཔེར་བརྗོད་དུ། "མྱུ་གུ་རྒྱུ་ལས་སྐྱེས་པ་རེད།"[54] ཅེས་བཀོད། དེ་ཡང་སྔ་མ་ནི་རྗོད་པ་པོས་མྱུ་གུ་དེ་ཉིད་རྒྱུ་ལས་སྐྱེས་པ་རང་གིས་ཤེས་ཤིང་ཐག་ཆོད་ནས་བརྗོད་ཚུལ་དང་། ཕྱི་མ་ནི་རྒྱུ་ལས་སྐྱེས་པ་རེད་ཅེས་གསལ་བཤད་ཙམ་གྱི་རྗོད་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་།

<<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས་>>ལས། "ཡིན (ལས་ཚིག་ཇེས་མཐུན་པ)ནི་སྒྲ་ཅན་གྱི་ཚིག་སྦྱོར་གྱི་མཐར་ཡིན་དང་རེད་གང་རུང་སྦྱར་ན་ནི་སྒྲའི་སྔོན་ཇེས་ཀྱི་ཚིག་གི་བརྗོད་བྱ་གཉིས་དོན་གཅིག་ཡིན་པའམ་སྔོན་མ་ཕྱི་མར་གཏོགས་པའི་དོན་སྟོན་ཞིང་ ནི་སྒྲ་བསྡུས་ཀྱང་ཚིག" ཅེས་

52. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། དེབ་གཟུགས་སོགས་གོང་བཞིན། ཤོག་ ༤༥༧།

53. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། དེབ་གཟུགས་སོགས་གོང་བཞིན། ཤོག་ ༤༥༧།

54. དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། དེབ་གཟུགས་དང་ཤོག་ངོས་སོགས་གོང་བཞིན་ནོ། །

གསལ་ཞིང་། དེའི་དཔེར་བརྗོད་དུ། "ང་ནི་འགྲོག་པ་ཡིན་ཞེས་དང་། ཁྱོད་འགྲོག་པ་ཡིན་ནམ། "[55] ཞེས་སོགས་བཀོད། དེས་ན་ང་ནི་འགྲོག་པ་ཡིན་ཞེས་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་པའི་སྒྲ་དེས་ནི་སྒྲའི་སྔོན་གྱི་ང་དེ་ཉིད་ནི་སྒྲའི་རྗེས་ཀྱི་འགྲོག་པ་ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་པའམ་དེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་བསྟན་པ་དང་། དཔེར་བརྗོད་ཕྱི་མ་ནི་སྒྲ་བསྡུས་ཀྱང་ཚིག་པའི་དཔེ་ཙམ་སྣང་བས་དོན་སྟོན་ཚུལ་གོང་བཞིན་ནོ། ། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། "རེད། ༡ (ལས་ཚིག་རྗེས་མཐུན་པ) ཐག་ཆོད་པའི་དོན་ལ་འཇུག་ཅིང་" ཅེས་རེད་ནི་ཡིན་དང་མི་འདྲ་བར་གང་ཞིག་གང་ཡིན་པ་ཐག་ཆོད་པའི་དོན་དུ་འཇུག་ཚུལ་བཤད་ལ། དེའི་དཔེ་བརྗོད་དུ། "མེ་ཏོག་དེ་དམར་པོ་རེད། ཤིང་འདི་ཙན་དན་རེད། "[56] ཅེས་སོགས་བཀོད་དོ། །

དེ་ལས་ཀྱང་དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པས། མིང་དང་མིང་ཚབ། ཁྱད་ཚིག་སོགས་ཀྱི་མཐར་ཡིན་དང་རེད་ཇི་ལྟར་སྦྱར་དགོས་མིན་དང་། དོན་སྟོན་ཚུལ་ཅུང་ཞིབ་པར་གསུངས་ཏེ། ཁོང་གིས་"སྤྱིར་སྐྱེས་བུའི་མིང་ཚབ་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པ་བཀོད་ཡོད་ན། ང་བོད་པ་ཡིན། ང་ལོ་བཅོ་ལྔ་ཡིན། ཞེས་སོགས་མཇུག་སྡུད་ཀྱི་ཚིག་ ཡིན་ཞེས་བཀོད་དགོས་མོད། སྐབས་འགར་ནན་ཏན་གྱི་ཚུལ་དུ། ང་བོད་པ་རེད་ཅེས་ཀྱང་བརྗོད་ཆོག"[57] ཅེས་དང་། "གནས་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་ཚེ་སྐྱེས་བུ་དང་པོ་དང་འབྲེལ་ནའང་། གཏམ་སྨྲ་བ་པོའི་གང་ཟག་རང་ཉིད་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པའི་གཟུགས་སུ་མ་བཀོད་པར། དཔེར་ན་རྣམ་དབྱེ་དྲུག་པ་འབྲེལ་སྒྲའི་གཟུགས་སུ་བཀོད་ཡོད་ན། དེ་ལ་མཇུག་སྡུད་ཀྱི་རེད། ཅེས་བཀོད་དགོས། འདི་ངའི་/ ང་ཚོའི་ཁང་པ་རེད། འདི་ཁྱོད་ཀྱི་/ ཁྱོད་ཚོའི་ཁང་པ་རེད། "[58] ཅེས་དང་། "སྐབས་འགར་ནན་ཏན་གྱི་ཚུལ་དུ། དཔེར་ན། དངོས་ཆས་བགོ་གཤའ་བྱེད་པའི་ཚེ། ལྷོག་ཅེ་འདི་ངའི་ཡིན། རྒྱབ་བརྟེགས་དེ་ཁྱེད་རང་གི་ཡིན། "[59] ཞེས་སོགས་བཀོད་ཅིང་། ཁྱད་ཚིག་གི་མཐར་སྦྱར་བའི་ཚེ། "དོན་གང་དང་གང་ཡིན་ཟེར་ང་། དེ་ལ་

55. རྫོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། <<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། >>སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་བཅོ་ལྔ་པ་བཏབ། ཤོག ༧༢༡།

56. རྫོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། << དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། >> དེབ་གཟུགས་སོགས་གོང་བཞིན། ཤོག ༧༥༩།

57. དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ། <<བརྡ་སྤྲོད་གསར་བསྒྲིགས་སྙ་སྒོའི་ལྡེ་མིག>> བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཞིབ་དཔྱོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོར་ལྡི་ལིར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག ༡༩༥།

58. ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ། <<བརྡ་སྤྲོད་གསར་བསྒྲིགས་སྙ་སྒོའི་ལྡེ་མིག>> བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཞིབ་དཔྱོད་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོར་ལྡི་ལིར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ། ཤོག ༡༩༦།

59. ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ། དེབ་གཟུགས་དང་ཤོག་ངོས་གོང་བཞིན་ནོ། །

ཁྱད་ཆོས་སྨྲ་ཏེ་དེའི་ཁྱད་པར་བརྗོད་པ་ན། དངོས་མཐོང་དུ་གྲུབ་པའམ་ཡང་ན་མཐུན་སྣང་དུ་གྲུབ་པའི་ཁྱད་ཆོས་སྟོན་ན། མཇུག་སྡུད་ཀྱི་བྱ་ཚིག རེད། ཅེས་བཀོད། དཔེར་ན། མེ་ཏོག་དེ་དཀར་པོ་རེད། དེ་ཤིན་ཏུ་དཀོན་པོ་རེད། "[60] ཅེས་སོགས་བཀོད་པ་དང་། དེའི་ལྡོག་ཕྱོགས་ལ་གཙོ་བོ་འདུག་ཅེས་པ་འཇུག་ཚུལ་གསུངས་ཤིང་། དེ་དག་ཀུན་གྱིས་གནས་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་སྟོན་ཚུལ་ཡང་གསུངས་སོ། །

བྱ་བའི་གནས་སྐབས་གསལ་བྱེད་དུ་འཇུག་པའི་ཚེ་ནི། བྱ་བ་ལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པའི་དབང་གིས་ཡིན་དང་རེད་སོགས་འཇུག་ཚུལ་ཡང་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་སྣང་ཞིང་། ཞིབ་ཏུ་བྲིས་ན་ཚིག་ཏོག་ཏུ་འགྱུར་ཉེན་ཆེ་བས་མཚོན་ཙམ་ཞུས་ན། ཡིན་དང་རེད་གཉིས་པོ་དེ་བྱ་ཚིག་གང་གི་མཐར་འཇུག་པའི་ཚེ། གཙོ་བོར་མ་འོངས་པ་དང་འདས་པ་གང་རུང་གསལ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་ལས། ད་ལྟ་བར་འཇུག་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཉུང་བར་སྣང་། དེ་ཡང་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་ གི་ཡིན། རྒྱུ་ཡིན། གི་རེད། རྒྱུ་རེད་ ཅེས་སྦྱར་བའི་ཚེ། བྱ་བ་མ་འོངས་པ་གསལ་བྱེད་དུ་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན། ང་ཡོང་གི་ཡིན། ཁོང་ཡོང་རྒྱུ་རེད། ལྟ་བུ་དང་། ཡང་གི་དང་རྒྱུ་མ་སྦྱར་རུང་ཚིག་སྔོ། དཔེར་ན། ཁྱོད་སང་ཉིན་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་ཡིན་ནམ་ཞེས་འདྲི་ལ། ང་འགྲོ་ཡིན་ཞེས་ལན་འདེབས་པ་ལྟ་བུའོ། །དེ་བཞིན་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ། པ་ཡིན། པ་རེད་ཅེས་སྦྱར་ཚེ། བྱ་བ་འདས་པ་གསལ་བྱེད་དུ་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན། ངས་སྦྱངས་པ་ཡིན། ཁོས་བསླབས་པ་རེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ངས་བསླབས་ཡིན་དང་། ཁོས་སྦྱངས་རེད་ཅེས་ཀྱང་བརྗོད་རུང་བ་ཡིན་ཞིང་། ད་དུང་ཡིན་པ་རེད། ཡིན་ས་རེད། ཡིན་རྒྱུ་རེད། ཡིན་དང་ཡིན་ལྟ་བུ་སོགས་ཡིན་དང་རེད་གཉིས་ཀ་དང་སོ་སོར་བྱས་ནས་བརྗོད་ཚུལ་ཇི་སྙེད་ཅིག་ཡོད་པ་བཞིན། དོན་གྱི་རྣམ་པ་སྟོན་ཚུལ་ཏེ་གོ་བར་བྱེད་སྟངས་ཀྱང་དེ་སྙེད་ཅིག་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །

མཇུག་བསྡུ་བའི་སྐད་ཆ།

ད་ནི་དེ་ཙམ་གྱིས་རེ་ཞིག་མཇུག་བསྡུ་བར་བྱ་སྟེ། བྱ་བ་འདི་འགོ་རྩོམ་དུས་ཀྱི་ཐོག་མའི་ཀུན་སློང་དང་། རེ་བ་ནི། དཔྱད་རྩོམ་འདི་བརྒྱུད་དེ། ཡིན་དང་རེད་ཅེས་པའི་ཚིག་འབྲུ་འདི་གཉིས་ཡུལ་ལ་འཇུག་ཚུལ་དང་། འཇུག་པའི་ཚེ་དོན་སྟོན་སྟངས་ཀྱི་ཁྱད་པར་སོགས་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་གཙང་མ་བཟོ་རྒྱུ་དེ་ཡིན་མོད། བྱ་བ་དངོས་ལ་ཞུགས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ལས། དེ་ནི་དཔེར་བརྗོད་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་སྟེང་ནས་ངེས་ཤེས་རྙེད་དགོས་པ་ཞིག་ཚོར་བ་ལས། འདི་ལྟར་མ་ཡིན། དེ་

60. ཐུབ་བསྟན་སྒྲིན་པ། དེབ་གཟུགས་དང་ཤོག་ངོས་གོང་བཞིན་ནོ། །

ལྟར་ཡིན་ནོ་ཞེས་པའི་སྨོན་ཚིག་ཅིག་ཁོ་བོས་འགོད་ཐུབ་མ་སོང་། འོན་ཏེ། ཐ་སྙད་དེ་དག་གི་འགོ་ཁུངས་བཙལ་བ་ནས་བཟུང་། ས་བཅད་ཚན་པ་རེ་རེའི་ནང་དུ་གནད་དོན་འགག་འ་རེ་བསལ་ཅིང་། གནད་དོན་འགག་འ་རེ་སློང་ཐུབ་ཡོད་པའི་ཡིད་ཆེས་དང་རེ་བ་ཡང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། གང་ལྟར་ང་ལ་མཚོན་ན་དེ་ཙམ་ཐུབ་པ་ཡང་། བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་ཕུལ་བའི་ལེགས་སྐྱེས་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཡིན་ལ། རང་གི་ཕྲག་ཐོག་ཏུ་བབས་པའི་འོས་འགན་ཞིག་བསྒྲུབས་ཡོད་བསམ་པའི་སྤྱོབས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད། དེ་ལྟ་ནའང་བྱ་བ་གང་ཞིག་ལེགས་གྲུབ་བྱུང་བ་ནི། རང་ཉིད་གཅིག་པོས་འཛིན་བཞག་པ་ཞིག་མིན་པ་བཞིན། ཁོ་བོའི་བྱ་བ་ཆུང་ངུ་འདིའི་རྒྱབ་ཏུའང་དཔེ་དེབ་དང་ཞུ་དག་གི་རོགས་གནང་མཁན་གྱིས་མཚོན་པའི་རོགས་ཕན་གནང་མཁན་གྱི་འབྲེལ་ཡོད་མང་དག་ཅིག་ཡོད་པ་ཀུན་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ། དེ་བས་མ་འགྲིགས་ས་དང་མ་འཐུས་སའང་ཅི་ནས་ཀྱང་མང་ངེས་སྟབས། སུ་དང་གང་གི་ཐུགས་ལ་མ་བདེ་སྐྱེན་ལ་མ་མཛེས་པ་བྱུང་ཚེ། དེ་དང་དེ་ལ་ཁོ་བོས་ཀྱང་བཟོད་གསོལ་ཞུ་རྒྱུ་ལགས་སོ།།

དཔྱད་གཞིའི་ལུང་ཁུངས་ཡིག་ཆ། (ལུང་འདྲེན་ཞུས་རིམ་ལྟར་བཀོད།)

༡། རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ། <<སུམ་རྟགས་སྙོར་གྱི་དྲི་བ་དྲིས་ལན། >> རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོའི་གསུང་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཀྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༢ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༢། དཀོན་མཆོག་ཚེ་བརྟན། <<དབོན་ཞང་རྡོ་རིང་དང་ཐང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། >>ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༣། རྩོམ་སྒྲིག་པ་ཚབ་འགག་རྟ་མགྲིན། <<ཕུ་བོས་ནུ་བོར་བཏམས་ཤིང་བསྟན་པའི་མདོ། >> ཏུན་ཧོང་ཡིག་རྙིང་ཁྲོད་ཀྱི་མི་ཆོས་ཡིག་ཚངས་དང་དེའི་གློག་འགྲེལ་བློ་ལྡན་དགྱེས་པའི་བདུད་རྩིའི་བུམ་བཟང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༢ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༤། སློབ་དཔོན་ཐོན་མི། <<ལུང་དུ་སྟོན་པའི་རྩ་བ་སུམ་ཅུ་པ་ཞེས་བྱ་བ། >> བསྟན་འགྱུར་ (དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ ༡ཚོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༥། སློབ་དཔོན་ཐོན་མི། <<ལུང་དུ་སྟོན་པ་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ། >> བསྟན་འགྱུར་(དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ ༼ཚོ། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༦། ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན། <<དག་པར་བྱེད་པའི་སྦྱིབ་སྦྱོར་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། >> དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ་ཞིབ་འཇུག ༼པོད་གཉིས་པ། སུམ་རྟགས་དང་དག་ཡིག མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་དང་མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༧། བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲི། <<སྒྲ་ཡི་བསྟན་བཅོས་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག>> བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གསུང་འབུམ། (ཏ) བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས། ༢༠༠༦

༨། སྐྱོགས་སྟོན་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས། <<བརྡ་གསར་རྙིང་གི་རྣམ་གཞག་ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་། >> མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་༢ པ་བཏབ།

༩། དབུས་པ་བློ་གསལ། <<བརྡ་གསར་རྙིང་གི་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་དབུས་པ་བློ་གསལ་གྱིས་མཛད་པ་བཞུགས། >> དབུས་པ་བློ་གསལ་ཞབས་ཀྱི་གསུང་འབུམ་བཞུགས་སོ། ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༢ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༡༠། སུམ་རྟ་དོན་གྲུབ་ཚེ་རིང་། <<གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་བྱུང་འཕེལ་བརྗོད་པ་པུཎྜ་རི་ཀའི་ཕྲེང་བ། >> (སྨད་ཆ།)མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༨ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༡༡། ལྷུགས་ཐར་རྒྱལ། <<བརྡ་སྤྲོད་རིག་པའི་དཀའ་གནད་གསལ་བཀྲོལ་རིག་འཕྲུལ་ལྡེ་མིག>> མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༧ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༡༢། རྗོམ་སྒྲིབ་པ་ཀྲང་དབྱི་སུན་སོགས། <<བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། >> སྨད་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༣ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༡༣། འཇུ་མི་ཕམ་འཇམ་དབྱངས་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ། <<མཁས་འཇུག་གི་སྡོམ་བྱང་བཞུགས་སོ། ། >> མཁས་འཇུག མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་གསུམ་པ་བཏབ།

༧༤། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་། <<གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་བསྟན་བཅོས་སུམ་རྟགས་དང་རྟགས་འཇུག་གི་རྣམ་གཞག་རྒྱ་ཆེར་བཤད་པ་ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །>> ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་རྗེ་བཙུན་འཇིགས་མེད་རིགས་པའི་བློ་གྲོས་མཆོག་གི་གསུང་འབུམ། གླེགས་བམ་བཞི་བ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༧ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༧༥། དབྱངས་ཅན་དགའ་བའི་བློ་གྲོས། <<རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པའི་དགོངས་འགྲེལ་རབ་གསལ་སྣང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །>> ཨ་ཀྱཱ་ཡོངས་འཛིན་གྱི་བཀའ་འབུམ་བཞུགས་སོ། །(སྨད་ཆ) ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༧༦། དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་སྦྱིན་པ། <<བརྡ་སྤྲོད་གསར་བསྒྲིགས་སློབ་སྒྲོའི་ལྡེ་མིག>> བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཞིབ་དཔྱོད་ཁང་། ༢༠༡༠ ལོར་ལྷི་ལིར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༧༧། རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། <<དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས། >> མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་བཅོ་ལྔ་པ་བཏབ།

༧༨། འབྲུག་མཁར་རྒྱལ། <<༄། „སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་མིང་ "ཡིན་" དང་ "རེད་" གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལ་དཔྱད་པ། >> བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ༢༠༡༨ ལོའི་དུས་དེབ་༤ པ། ༢༠༡༨ ལོར་ལྷ་སར་བསྐྲུན།

༧༩། པཎྜི་ཏ་དྲན་པ་ཡེ་ཤེས་གྲགས་པ། <<སྒྲ་བའི་སྒོ་མཚོན་ཆ་ལྔ་བུ་ཞེས་བྱ་བ། >> བསྟན་འགྱུར་(དཔེ་བསྡུར་མ) སྣ་ཚོགས་ ༡༡༧། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༨༠ ། དགུ་དགེ་བསམ་གཏན། << བོད་སྐད་དང་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་ཁྱད་པར་མདོ་ཙམ་བཤད་པ། >> བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བཞུགས་སོ། །(པོད་༧༨)སི་ཁྲོན་བོད་ཡིག་དཔེ་ཉིང་བསྡུ་སྒྲིག་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། སི་ཁྲོན་དུས་དེབ་ཚོགས་པ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་བསྐྲུན། ༢༠༢༩ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༨༡། དཔལ་རིས་སངས་རྒྱས། <<བརྡ་སྤྲོད་གསལ་བྱེད་ངག་སྒྲོན། >> ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༣ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༨༢། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ། << "ཡིན་" དང་ "རེད་" གཉིས་ལ་དཔྱད་པ། >> བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་རིག་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ས་ཏྣ་བོད་ཀྱི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༩ ལོར་དཔར་

ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

༢༣། ཐྲ་ཧི་དགེ་བཤེས་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ། <<བོད་ཀྱི་བརྡའི་བསྟན་བཅོས་སུམ་ཅུ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རྣམ་པར་བཤད་པ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་དགོངས་པ་རབ་ཏུ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་རྒྱན། >> ཐྲ་ཧི་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་གསུང་འབུམ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༢༡ ལོར་དཔར་ཐེངས་གཉིས་པ་བཏབ།

༢༤། སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས། <<ཀརྨ་སི་ཏུའི་སུམ་རྟགས་འགྲེལ་ཆེན་མཁས་པའི་མགུལ་རྒྱན་མུ་ཏིག་ཕྲེང་མཛེས། >> མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་༤པ་བཏབ།

༢༥། དམུ་དགེ་བསམ་གཏན། <<བརྡ་སྤྲོད་བློ་གསལ་དགའ་སྟོན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། >> དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོའི་གསུམ་འབུམ་པོད་ལྔ་པ་བཞུགས་སོ། ། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧ ལོར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་བཏབ།

བོད་དང་བྲུ་སྐད་དེ་བཞིན་ཤིས་ཅང་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་དང་འབྲེལ་བའི་བསམ་ཚུལ།

ག་རྒྱ་ཆོས་སྐྱིད།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས། བོད་དང་ཤིས་ཅང་དེ་བཞིན་བྲུ་སྐད་དང་ཏི་རྒེ་ཏ་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་རྣམས་རེ་རེ་ལ་འང་མཁས་པ་དག་གིས་གོ་དོན་སྣ་ཚོགས་སུ་འགྲེལ་ཡོད། དེ་དག་གི་གསུངས་ཚུལ་ཁག་འགོད་གང་ཐུབ་བྱས་ཡོད། མ་ཟད་ཤིས་ཅང་དང་ཏི་རྒེ་ཏ་གཉིས་དོན་གཅིག་ཏུ་འདོད་ན་དེའི་སྐྱོན་དང་རྒྱ་ནག་གིས་དེ་གཉིས་ཁྱབ་ཚད་གཅིག་ཏུ་བསྒྱུབ་དགོས་པའི་དམིགས་ཡུལ་གང་ཡིན་རྣམས་ཞིབ་ཕྲར་བཤད་ཡོད།

གནད་ཚིག བོད། བོན། ཏི་རྒེ་ཏ། ཤིས་ཅང་། བྲུ་སྐད།

བྲུ་སྐད་ཅེས་པའི་མིང་འདི་ནི་ཆེས་རྩོགས་འཛིང་ཆེ་བའི་ཐ་སྙད་ཅིག་རེད། དེའི་སྐོར་དེ་སྔོན་གླིང་སློང་དང་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་མཁན་ཡང་མི་ཉུང་བ་བྱུང་ཡོད། འོན་ཀྱང་མཐའ་གཅིག་ཏུ་མི་རིགས་གང་གི་སྐད་ཡིན་མིན་དང་དུས་ནམ་ཞིག་བྱུང་མིན་ཐད་སུས་ཀྱང་ཐག་གཅོད་དཀའ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད། བྲུ་སྐད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་པར་ངེས་པར་དུ་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་དེ་ལ་རྟོག་དཔྱོད་བྱེད་དགོས་ཤིང་བོད་ཅེས་པའི་མིང་གང་དང་གང་ལས་བྱུང་བའི་སྐོར་བཤད་ཆེ་བོན་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་དེ་ཉིད་ཞིབ་འཇུག་མ་བྱས་ཐབས་མེད་དུ་གྱུར་ཡོད། དེའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་བྲུ་སྐད་ཅེས་པ་དེ་ཉིད་མི་རིགས་གཞན་གྱིས་བོད་ལ་བཏགས་པའམ་ཡང་ན་བོད་ཅེས་པའི་མིང་ལས་ཟུར་ཆགས་པའི་ཐ་སྙད་ཅིག་ཡིན་པས་བྲུ་སྐད་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་པར་བོད་ཅེས་པའི་ཚིག་དེ་ཡིད་ལ་འཁོར་དགོས་ཤིང་། གཞན་ཡང་བོད་ནི་གནའ་དུས་སུ་བོན་གྱི་ཆོས་ལུགས་འབའ་ཞིག་དར་སའི་ས་གནས་ཤིག་ཡིན་སྐབས་ཕྱིས་སུ་བན་དེའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་དབང་བསྒྱུར་ཤུགས་ཆེར་བྱས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་མིང་ཚིག་མང་པོའི་ནང་དུ་བོན་གྱི་ཐ་སྙད་རྙིང་པ་མང་པོ་ཞིག་ལྷག་ལུས་སུ་གནས་ཡོད་སྐབས་བོད་ཀྱི་སྐོར་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པར་བོན་གྱི་སྐོར་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པར་ལྟོས་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་སུས་ཀྱང་ཤེས་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ལྟར་འདིར་བོད་ཅེས་

པའི་ཚིག་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་པར་བོན་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་ལ་བསམ་གཞིག་བྱེད་དགོས་པ་དངོས་ཡོད་ལགས།

འདིར་ཐོག་མར་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་པར་དེ་ཡང་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་<<གཏམ་རྒྱུད་གསེར་ཐང་>>ལས། "གཞན་ཡང་སྨྲ་བར་བྱ་སྟེ། རང་རེའི་ཡུལ་འདི་ལ་སྔ་མོ་ནས་བོད་ཅེས་བྱ་བར་གྲགས། རྒྱ་གར་དབུས་པ་རྣམས་རང་རེ་ལ་ཧྰོ་ཊར་འབོད། དེ་ནི་བོད་ཅེས་བྱ་བའི་ཚིག་འདི་བོཊ་དང་ཧྰོཊ་ཅེས་རིམ་གྱིས་ཕར་རྒྱ་གར་སྐད་ལ་ཐུར་ཆག་པ་ཡིན་གྱིས། རྒྱ་གར་བས་ཚུར་བཏགས་པ་མིན་པར་སེམས། ཁ་བ་ཅན་དང་གངས་ཅན་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་མཁས་པ་རྣམས་དང་རྒྱ་གར་བ་རྣམས་ཀྱིས་བཏགས་པ་ཡིན་གྱི། ཡུལ་འདི་ལ་སྔོན་ནས་འོ་ན་བོད་ཅེས་བྱ་བའི་དོན་གང་ཡིན་ཅེ་ན། རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་རྒྱུ་མཚན་ཅན་གྱི་དོན་ཅི་ཡང་མེད་པར་སྙིད། རྣམ་རྒྱལ་བྱ་བའི་ཐད་པོ་ཞིག་ཡུལ་དེར་ཐོག་མར་སླེབས་པས། རྣམ་རྒྱལ་ལུང་དུ་གྲགས་བྱ་བ་ལྟ་བུའི་རྒྱུ་མཚན་འདྲ་ཡོད་དུ་ཆུག་ཀྱང་ཉེད་དུ་ཉུང་བ་ཡང་མ་ཡིན་ལ།"[1] ཞེས་གོང་གིས་བོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་ཉིད་སྔ་མོ་ནས་བོད་རང་གི་ཐ་སྙད་ཅིག་ཡིན་པ་དང་ཧྰོ་ཊ་ཞེས་པ་དེ་ཉིད་བོད་སྐད་ལས་ཕར་ཐུར་ཆགས་པར་བཤད་པ་འདི་དག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་རྒྱུ་ལས་གསལ་པ་དང་སོ་མ་གང་ཡང་བཤད་རྒྱུ་མེད།

གཞན་ཡང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་ཕྱག་དེབ་དེ་ཉིད་ལས། "འོན་ཀྱང་རྣམ་རྟོག་འདི་ཙམ་ཞིག་མཆིས་ཏེ། འདི་ལྟར་གཡུང་དྲུང་བོན་འདི་རང་རེའི་ཕ་མེས་ཀྱི་སྔ་མོའི་ཆོས་ལུགས་ཡིན་འདུག་ལ། དེ་དུས་ཙ་ན་བོད་ཡུལ་གང་པོའི་མིས་ཆོས་འདི་གཅིག་བུ་བྱེད་པར་གོར་མ་ཆག་པས་ཆོས་དེ་བྱེད་པའི་ཡུལ་ལ་བོན་ཡུལ་ཞེས་གྲགས་པ་མིན་ནམ་སྙམ་སྟེ། ཁྱེད་བཞད་གད་ཀྱང་མཛོད་ཅིག ད་ལྟ་ཡང་བོད་བྱང་ངོས་ཀྱི་སོག་ཡུལ་འགར་བོན་པོ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་བོད་ཅེས་འབོད་པ་ཡིན་འདུག་ཅིང། སྔོན་གྱི་ཀློག་ཚུལ་ལ་བཙན་པོ་ལ་བཙད་པོ་སོགས། ཆེན་པོ་ལ་ཆེད་པོ་མཐའ་རྟེན་གྱི་ད་ན་གཉིས་ཉེ་བའི་རྟགས་ཀྱང་མང་དུ་མཐོང། མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡུལ་ཕལ་ཆེར་དུ་ཆེན་པོ་ལ་ཆེད་པོ་སོགས་ཟེར་ཞིང་། སྤྱིར་ན་ཡིག་གི་རྗེས་སུ་ད་དྲག་བྱུང་བ་ཡང་དེ་གཉིས་ཉེ་བའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཡིན། ལྷ་སའི་ཇོ་རིང་སོགས་སུ་ཡང་རྒྱ་ནག་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་རེའི་ཡུལ་ཕོན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཞེས་

1. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ། པོད་གཉིས་པ། <<གངས་ཅན་རིག་མཛོད། >>དེབ་ཕྲེང་བཅུ་གཅིག་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༠ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༤༧ ལས་གསལ།

མིང་བྲིས་པ་ཡང་བོན་བྱ་བའི་སྒྲ་དེ་ཉེ་བས་སོ། །”[2] ཞེས་མཁས་དབང་ཁོང་ནས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་དེ་ཉིད་བོན་ཞེས་པའི་ཚིག་ལས་བྱུང་ཡོད་སྲིད་པའི་བསམ་བློ་འཁོར་ཡོད་པ་དང་དེའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ལ་བོན་པོ་རྣམས་ལ་བོད་ཞེས་འབོད་པའི་སྲོལ་ཡོད་པ་དང་གཞན་ཡང་རྗེས་འཇུག་ད་ན་གཉིས་བརྗེ་པོ་རྒྱག་པའམ་རེས་མོས་སུ་སྤྱོད་པའི་སྲོལ་ཡོད་ལུགས་སོགས་རྒྱུ་མཚན་དུ་བཀོད་ཡོད།

བོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་བོན་ཞེས་པའི་ཚིག་ལས་བྱུང་བར་བཤད་མཁན་ཁོང་གཅིག་པ་མིན་པར་དེའི་སྔོན་དུ་ཤར་རྫ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་“སྤྱིར་བོད་ཁམས་ཞེས་པ་ནི་བོན་ཁམས་ཞེས་པའི་སྒྲ་ཟུར་ཆགས་ཏེ་བོད་ཁམས་ཞེས་གྲགས་པར་སྣ་རབས་པས་བཞེད་ལ། ལུང་གིས་ཀྱང་ངེས་ཏེ། གཡུང་དྲུང་ལས་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུད་ལས། མཁས་པ་མི་བཞི་དང་སྐུ་སྲུང་སྡེ་བཞི། གྱེར་མི་སྤུན་གསུམ་གྱི་རིང་ལ་མངའ་རིས་བོན་གྱིས་སྐོར་དུ་འགྱུར་བ་ལགས། ཞེས་པས་སོ། །དེར་ཡང་གཡུང་དྲུང་གི་བོན་བྱུང་སྟེ་བ་དང་། རྒྱལ་མ་བྱུང་བའི་གོང་དུ་བོན་བྱུང་པ་དང་། རྒྱལ་ཁྲིམས་མེད་པའི་གོང་དུ་བོན་ཁྲིམས་ཡོད་པའི་དོན་གྱི་བོན་ཁམས་ཞེས་གྲགས་སོ། །”[3] ཞེས་བོད་ཅེས་པ་དེ་བོན་ཞེས་པ་ལས་སྒྲ་ཟུར་ཆགས་ཡིན་པར་སྣ་རབས་པའི་བཞེད་པ་ཡིན་ལུགས་གསུངས་ཡོད། མ་ཟད་རྒྱབ་བརྟེན་ལུང་ཡང་། “ལུང་གིས་ཀྱང་ངེས་ཏེ། གཡུང་དྲུང་ལས་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུད་ལས། མཁས་པ་མི་བཞི་དང་སྐུ་སྲུང་སྡེ་བཞི། གྱེར་མི་སྤུན་གསུམ་གྱི་རིང་ལ་མངའ་རིས་བོན་གྱིས་སྐོར་དུ་འགྱུར་བ་ལགས། ”[4] ཞེས་པ་དེ་ཉིད་གཡུང་དྲུང་ལས་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུད་ལས་གསུངས་ཞེས་དྲངས་གནང་ཡོད། འོན་ཀྱང་ལུང་དེ་ཉིད་གཡུང་དྲུང་ལས་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་གཞུང་ཡིག་རེད་མི་འདུག དེ་ནི་གཡུང་དྲུང་ལས་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་མཇུག་བྱང་གི་ཡིག་ཆུང་ཞིག་སྟེ་ཕྱིས་སུ་གྱེར་མི་ཉི་འོད་ཀྱི་གཏེར་སློབ་རྩ་སྒོམ་ལགས་ཀྱིས་ཡི་གེར་བཀོད་པ་ཞིག་ཡིན་ཚོད་འདུག མ་ཟད་གོང་གསལ་ཤར་རྫ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་ལུང་དྲངས་པ་དེའི་ནང་དུ་ཡི་གེ་ཆད་སྐྱོན་མང་པོ་མཆིས། གཡུང་དྲུང་ལས་རྣམས་པར་དག་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་མཇུག་བྱང་རང་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར་སྣང་

2. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ། པོད་གཉིས་པ། <<གངས་ཅན་རིག་མཛོད། >> དེབ་ཕྲེང་བཅུ་གཅིག་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༠ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༤༧ ནས་ ༤༨ བར་གསལ།

3. <<ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆེའི་གཏེར་མཛོད། >> ཤར་རྫ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་མཚན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༥ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༡༥༩ ལ་གསལ།

4. <<ལེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆེའི་གཏེར་མཛོད། >> ཤར་རྫ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་མཚན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༥ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༡༥༩ ལ་གསལ།

སྟེ། "མཁས་པ་མི་བཞི་དང་། སྐུ་སྲུང་སྡེ་བཞི་དང་། གེར་མི་སྤུན་གསུམ་རྣམས་ཀྱིས་མཛད། དུས་དེ་ཙམ་ན། མངའ་རིས་བོན་གྱི་ས་སྐོར་དུ་འགྱུར་བ་ལགས་སོ། །"[5] ཞེས་གསལ་ཡོད། དེས་ན་ད་ལན་འདིར་ཀུན་ལ་མཁྱེན་རྟོགས་ཆེད་དུ་བཀོད་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་ཆབ་འགག་རྟ་མགྲིན་གྱིས། "མདོར་ན། བོད་ཅེས་པ་ནི་དབང་མཛད་བཙུ་གཉིས་ཀྱི་དུས་སུ་དབུས་གཙང་ཙམ་གྱི་ས་ཡི་ཁྲོན་དུ་གནས་ཤིང་བོན་པོའི་ལུགས་ལ་དད་པའི་ཆབ་འབངས་སྤྱི་ལ་གོ་ཞིང་། ཕྱིས་སུ་སྤུ་རྒྱལ་བཙན་པོའི་གདུང་རབས་རིམ་བྱོན་གྱི་དུས་སུ་ཕྱོགས་བཞིར་མངས་ཁོངས་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་དང་ཆབས་ཅིག བོད་ཅེས་པའི་ཁྱབ་རྒྱའང་ཇེ་ཆེར་སོང་ནས་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་ནས་བར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི་དང་སྨད་མདོ་ཁམས་སྒང་དྲུག་བར་དུ་གནས་པའི་འགྲོ་བ་མི་སྤྱིའི་མིང་དུ་གྱུར་པ་རེད།"[6] ཞེས་བོད་ཅེས་པའི་ཚིག་དེ་བོན་ཞེས་པ་ལས་བྱུང་བར་བཤད་པ་མ་ཟད། དེ་ཡང་"བོད་ཁམས་ཞེས་པ་ནི་བོན་ཁམས་ཞེས་པའི་སྒྲ་ཟུར་ཆག་སྟེ་བོད་ཁམས་ཞེས་གྲགས་པར་སྔ་རབས་པས་བཞེད"ཅེས་པ་ལྟར་ན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གནམ་རི་སྲོང་བཙན་གྱི་སྔོན་ན་བོད་དུ་བོན་ལུགས་འབའ་ཞིག་དར་ནས། རྒྱལ་ཁམས་ནི་བོན་གྱི་རྒྱལ་ཁམས། རིས་ནི་བོན་གྱི་མངའ་རིས་སུ་གྱུར་པས། ཡུལ་གྱི་མིང་ལ་བོན་ཁམས་ཟེར་བ་དང་། ཡུལ་དེར་གནས་པའི་གང་ཟག་སྤྱི་ལ་བོན་པོ་ཟེར་ལ། བོན་ཞེས་པའི་སྒྲ་ཟུར་ཆག་ནས་བོད་ཅེས་གྲགས་པར་སྙམ། རྒྱུ་མཚན་ནི། གནའ་དུས་སུ་བོན་དང་བོད་གཉིས་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སུ་འགྲོ་བར་མ་ཟད། ཏུས་རྒྱུད་གཅིག་མིན་ལ་མ་བལྟོས་པར་ཆོས་ལུགས་གཅིག་ལ་དད་པའི་ཏུས་ཚོ་སྤྱིའི་མིང་ལ་ཟེར་བས། མི་རིགས་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་དང་ཡང་ཤིན་ཏུ་མཐུན་པས་སོ། །[7] ཞེས་པ་སོགས་རྒྱུ་མཚན་དུ་བཀོད་གནང་ཡོད།

འོན་ཀྱང་རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པའི་<<བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གླེང་བའི་གཏམ་>>ལས། "བོད་ཅེས་པ་བོན་པོ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པས་བོན་མིང་ལས་བོད་བྱུང་བར་དགོངས་ཤས་ཆེ་ནའང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཚང་སྣ་ཚོགས་ཇི་སྙེད་ཀྱི་ཁྲས་སུ་བོད་དང་བོན་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་བརྗེས་ཡོད་པ་ད་བར་

5. གཡུང་དྲུང་ལས་རྣམ་པར་དག་པའི་རྒྱུད་ཅེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། <<སྣ་མཛོད་རིན་པོ་ཆེའི་སྒྲིགས་བམ། >> ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༡༥ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༡༥༧ ལ་གསལ།

6. <<ཆབ་འགག་རྟ་མགྲིན་གྱི་ཆེད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། >> ཆབ་འགག་རྟ་མགྲིན། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༣ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༡༨ ལ་གསལ།

7. <<ཆབ་འགག་རྟ་མགྲིན་གྱི་ཆེད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། >> ཆབ་འགག་རྟ་མགྲིན། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༣ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༠༥ ནས་ ༠༨ བར་གསལ།

གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་བས་དེ་ཙམ་སྨྲུབ་བྱེད་དུ་འགྲོ་དཀའ་སྙམ། སྤྱིར་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ན་རྗེ་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་ནས་བཟུང་བོན་ལུགས་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། བོན་གཞུང་རྣམས་སུ་བོན་བྱ་བའི་སྒྲ་བཤད་ལ་སྟོང་བ་མིན་པའི་གོ་དོན་ཡོད་པར་བཤད་པས་བོད་ཅེས་པར་དེ་འདྲའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་མེད་ཆ་མི་འཚལ་ཞིང་། དེ་མ་ཟད་རྗེ་གཉའ་ཁྲིའི་སྐབས་ནས་བོད་དང་བོན་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བ་གསལ་པོ་ཡོད་པས་བོད་དང་བོན་གཉིས་གཅིག་པར་མི་སེམས་སོ། །”[8] ཞེས་བོད་ཅེས་པ་དེ་བོན་ལས་བྱུང་བ་མིན་པར་གཉའ་ཁྲིའི་དུས་ནས་བོད་དང་བོན་གཉིས་ཐ་སྙད་སོ་སོ་ནས་ཡོད་ལུགས་བཤད་ཡོད། གཞན་ཡང་བོད་དང་བོན་གཉིས་རྗེས་འཇུག་བརྗེ་སྒྱུར་བྱས་པ་ཡིག་ཚང་ལོ་རྒྱུས་གང་ལས་བྱུང་མེད་པར་བཤད།

འོན་ཀྱང་<<བསྒྲགས་པ་རིན་ཆེན་གླིང་བསྒྲགས་>>ལས། “དེ་དུས་སྟོད་ཞང་ཞུང་ཁྲིའི་སྡེ། སྨད་སུམ་པ་སྟོང་གོ་སྡེ་ལྗོ་བྱང་མོན་རྣམས་ཉ་བཞི་བོན་གྱི་ས་སྐོར་དུ་བྱས་ནས། དབུས་གཙང་གཉིས་ན་བོན་གྱི་འདུ་གནས་སུམ་ཅུ་རྩ་བདུན། བོན་མི་ནུབ་པ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་རྟགས་སུ་བཞག། ”[9] ཞེས་བོད་ཉ་བཞི་ཞེས་པའི་ཚབ་ཏུ་ཉ་བཞི་བོན་ཞེས་བཀོལ་འདུག་པ་འདིས་བོད་དང་བོན་གཉིས་སྐབས་རེར་གོ་དོན་གཅིག་ཏུ་སྟོན་པར་བཤད་ཚོག་པ་ཞིག་རེད། དེས་ན་ཁོང་གིས་ལུང་འདི་ཉིད་མཐོང་མེད་པ་འདྲ། བོད་དང་བོན་གཉིས་གོ་དོན་གཅིག་མིན་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་པར་བོན་གྱི་གནའ་བོའི་ཡིག་ཚང་དག་སྒོག་དགོས་པ་ལས་ཕྱིས་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལྟ་ཀློག་བྱས་པ་དེས་ཁྱུངས་འཁྱོལ་བའི་ཞིབ་འཇུག་མི་ཐུབ་པ་འདིའང་ཤེས་དགོས།

གང་ལྟར་བོད་ཅེས་པའི་ཚིག་དེ་ཉིད་བོན་ལས་བྱུང་བར་འདོད་པ་དང་མི་འདོད་པའི་རིགས་གཉིས་སུ་བྱུང་ཡོད། ཁོ་མོའི་ལྟ་ཚུལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འདིའོ་ཞེས་ཐག་གཅོད་པར་མ་ནུས་ཀྱང་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་བོད་དུ་ཕེབས་སྐབས་ནས་བོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་དེ་ཉིད་ཡོད་པ་སྟོན་

8. <<བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གླིང་བའི་གཏམ། >> རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༢༥ ལ་གསལ།

9. གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྒྲ་བསྒྲགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་གླིང་གྲགས་བཞུགས་སོ། ། བླ་ཆེན་དྲན་པ་ནམ་མཁའ། <<རྩ་རྒྱུད་ཉི་ཟེར་སྒྲོན་མ་དང་བསྒྲགས་པ་རིན་ཆེན་གླིང་གྲགས་ཀྱི་སྐོར་བཞུགས་སོ། །>> གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བཤད་སྒྲུབ་འདུས་སྡེ། ༢༠༡༣ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༣༠༩ ལ་གསལ།

པའི་རྣམ་ཐར་རྒྱས་[10]འབྲིང་[11]གཉིས་ལས་གསལ་ཡོད། གལ་ཏེ་བོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་ཉིད་བོན་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་ལས་བའི་བྱུང་བའི་དབང་དུ་བཏང་ཚེ་བྱུང་བའི་དུས་ཚོགས་ཀྱང་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་བོད་དུ་མ་བྱོན་གོང་དུ་ཡིན་དགོས། དེས་ན་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མཆོག་བོད་དུ་མ་ཕེབས་གོང་ལ་བོན་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་དེ་ཉིད་ཡོད་མེད་ཀྱང་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

བྲུ་སྙོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་སྐོར།

བྲུ་སྙོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་གོ་དོན་དང་ཁྱབ་ཚད་འདིའོ་ཞེས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འཁྲུན་ཐག་ཆོད་པོས་བཤད་མི་ཐུབ་པའི་མིང་ཚིག་ཞིག་རེད། ཐ་སྙད་དེ་མི་རིགས་གང་གི་སྐད་ཡིན་མིན་ཀྱང་རྩོད་པའི་གཞི་རུ་གྱུར་ནས་ལྷག་ཡོད། དེའི་སྐོར་དེ་སྔོན་མཁས་པ་མང་པོས་ཉམས་ཞིབ་དང་གླིང་སློང་ཡང་བྱས་ཡོད། དཔེར་ན། བྲུ་སྙོད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་དེ་ཉིད་ <<དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་>> ནང་དུ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ལྔ་ཙམ་བཀོད་ཡོད་[12] པ་སྟེ། དེ་ཉིད་ལས "དེ་ལའང་བཤད་ཚུལ་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་དཔེར་ན་ལ་ལས་སྐབས་དེར་སྟོད་བོད་དང་སྟོད་པ་ཞེས་པའི་མིང་དེ་ཟུར་ཆག་ནས་བྲུ་སྙོ་ལ་གྱུར་པ་རེད་ཟེར། ལ་ལས་ལྡོ་བོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་ཟུར་ཆག་པ་རེད་ཟེར། ཡང་ལ་ལས་མཐོ་བོད་དང་བོན་གྱི་རིགས་དགུའི་བྱེ་བྲག་ཏུ་གྱུར་པ་དུར་བོན་ཞེས་པ་དེ་སྐད་ཟུར་ཆག་པ་རེད་ཟེར། མདོར་ན་དེ་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཅི་ཡོད་རུང། བོད་སྐད་འདི་

10. <<མདོ་དྲི་མེད་གཟི་བརྗིད། >> སྤྲུལ་སྐུ་བློ་ལྡན་སྙིང་པོའི་སྙན་རྒྱུད། པོད་བརྒྱད་པ། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བཤད་སྒྲུབ་འདུས་སྡེ། ༢༠༡༥ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༢༡༧ ལས། "དེ་ནས་ཡང་སྟོན་པ་བོད་ཀྱི་ཆུ་བོ་བཞི་འདུས་ཀྱི་འགོ་བོ་རུ་བྱོན་ནས། བོད་ཀྱི་ལྷ་འདྲེ་མཐུ་རྩལ་ཅན་ཐམས་ཅད་དབང་དུ་འདུས་ཏེ། སྟོན་པ་དང་མཇལ་ནས་དམ་ལ་བཏགས་ཏེ། བོན་གྱི་བསྟན་པ་བསྲུང་མར་བསྐོས་ནས། བོད་ཀྱི་བོན་པོ་ལ། བོན་དུ་ལྷ་གསོལ་པ་དང་། འདྲེ་དགར་བ་དང་། ཡུག་ཕུད་པའི་ལུང་ཕོག ཡ་སྟགས་སུ་སྨུན་ཟར་ལྷ་ཞལ་དང་། ནམ་མཁའ་དཀར་ནག་དང་། བོད་ཀྱི་ལྷ་འདྲི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། སྟོན་པ་ལ་གུས་པར་འདུད་དེ། རི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩེ་མོ་ཡར་ལ་འདུད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་བོན་པོ་རྣམས་ཀྱི་རི་ལ་འཁྲུས་བཅས་ནས། ལྷ་ལ་སྐྱབས་སུ་གསོལ་ན། བསྟན་པ་བསྲུང་བ་དང་སྲོང་གྲོགས་བྱེད་པར་དམ་བཅས་སོ། " ། ཞེས་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༢༡༢ ལས། "དེ་ནས་ཀོང་རྗེ་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་། ལྷོ་མོན་དང་བོད་ཤ་ཟན་གྱི་དམག་ལ། དམག་མི་འབུམ་ཕྲག་བཅོ་ལྔ་དང་ཆས་ནས། ཆུ་བོ་པདྨ་རྩང་པོའི་རྒྱུད་ལ་བྱུང་ནས། ཡུལ་གཙང་སྟོད་བྱེ་མ་གླིང་མཁར་ན། རི་བོ་གངས་ཅན་གྱི་རྩ་བར་མ་དྲོས་མཚོ་གླིང་གི་འགྲམ་ལ་གཤེགས་སོ། "། ཞེས་གསལ།

11. <<མདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱུད་གཟེར་མིག་གི་ལེའུ་བཅོ་བརྒྱད་པ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། >> དྲང་རྗེ་བཙུན་པ་གསེར་མིག་གི་གཏེར་མ། གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་བཤད་སྒྲུབ་འདུས་སྡེ། ༣༠༡༣ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༣༥༩ ལས། "གཤེན་རབ་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་བོན་པོ་ལ། བོན་དུ་ལྷ་གསོལ་བ་དང་། འདྲེ་བཀར་བ་གཉིས་ཀྱི་ལུང་ཕོག" ཞེས་གསལ།

12. དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། ཤར་ཡུལ་ཕུན་ཚོགས་ཚེ་རིང་གིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༨༧ ལོར། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༨ ནས་ ༡༠ བར་ལས། "དེ་ལའང་བཤད་ཚུལ་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་དཔེར་ན་ལ་ལས་སྐབས་དེར་སྟོད་བོད་དང་སྟོད་པ་ཞེས་པའི་མིང་དེ་ཟུར་ཆག་ནས་བྲུ་སྙོ་ལ་གྱུར་པ་རེད་ཟེར། ལ་ལས་ལྡོ་བོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་ཟུར་ཆག་པ་རེད་ཟེར། ཡང་ལ་ལས་མཐོ་བོད་དང་བོན་གྱི་རིགས་དགུའི་བྱེ་བྲག་ཏུ་གྱུར་པ་དུར་བོན་ཞེས་པ་དེ་སྐད་ཟུར་ཆག་པ་རེད་ཟེར། " ཞེས་གསལ།

རང་ཟུར་ཆག་པ་ཡིན་པ་གསལ་པོར་མཐོང་། དབུ་སི་གཙང་ཞེས་པ་དེ་ནི་གནའ་དུས་ཀྱི་ཡི་གེའི་ཞློག་ཚུལ་དབུ ས་བཙོད་ཚེ་དབུ་དང་ས་གཉིས་ཀའི་སྦྲ་འཐོན་དགོས་སྐབས་དབུས་གཙང་ཞེས་པའི་ཡུལ་མིང་དེ་ཟུར་ཆག་པ་ཞིག་རེད། ཡང་ཕྱི་གླིང་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་རེར་ཐུ་སྦི་ཐ་ཟེར་འབོད་པའི་གོ་དོན་འདི་ཡང་སྟོད་བོད་དམ་ལྷོ་བོད་ཅེས་པའི་བོད་མིང་དེ་རང་ཟུར་ཆག་པ་ཁོ་ན་ལས་དེ་མིན་གྱི་གོ་དོན་ཅི་ཡང་མེད་སྙམ། ”[13] ཞེས་གསུངས་ཡོད། དེ་དག་གི་གནད་དོན་མདོར་དྲིལ་ན་ཐུ་རྙོད་ཅེས་པ་ནི་སྟོད་རྙོད་དམ་ལྷོ་རྙོད་ལས་ཟུར་ཆགས་པར་བཤད།

གཞན་ཡང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་“དེ་མིན་ཆོས་དང་དཔལ་འཁོར་ནང་དུ་འབོད་པས་ན་བོད་པ། ལྷ་སྲས་མི་ཡི་རྗེ་བོར་འབོད་པས་ན་བོད་པ་སོགས་བཤད་ཚེ་ཁྱད་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཟ་བ་གཏོད་པར་སེམས་མོད། ངེད་བཤད་ཀྱང་མ་ཁོམ། ཏ་ཟིག་པ་རྣམས་མངའ་རིས་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་ཆེ་ངས་ཡུལ་དེའི་མི་ལ་སྟོད་པའམ་སྟོད་བོད་ཅེས་འབོད་པ་ལས་ཕྱིས་ཏི་ཀྲད་བྱ་བར་བརྡ་ཆགས། ”[14] ཞེས་གསུངས་ཡོད། གོང་གསལ་དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་ནང་དུ་གསལ་བ་དེ་འདི་དང་གཅིག་མཚུངས་ལས་ལོགས་སུ་མི་སྣང་།

ཡང་རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པའི་<<བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གླེང་བའི་གཏམ་>>ལས། “དེ་མིན་ད་ལྟ་རྒྱ་རིགས་མ་གཏོགས་པའི་མི་རིགས་གཞན་པ་ཕལ་ཆེར་གྱིས་རང་རེ་རྣམས་ལ་ཐུ་རྦོ་ཐེ་ཞེས་འབོད་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་སྔོན་དུས་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་རང་རེ་རྣམས་ལ་ཐུ་རྙོད་ (吐蕃) ཞེས་གྲགས་ཤིང། དེ་ལ་མི་ལ་ལས་བོད་སྐད་ཀྱི་ལྷོ་བོད་དང་ཡང་ན་སྟོད་བོད་ཅེས་པའི་སྒྲའམ་གྲུ་གུའི་སྐད་གང་རུང་ལས་བྱུང་བར་འདོད་ཀྱང་། དོན་དངོས་ལ་ཐ་སྙད་འདི་རྒྱའི་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་མཐའ་བཞིར་བསྐྱེད་པས། བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ལ་བོད་ཆེན་པོ་ཞེས་འབོད་པ་དེ་རྒྱ་སྐད་དུ་དང་ཐོག་ཏྲ་རྙོད་ཅེས་བྲིས་པ་ཕྱིས་ཏྲ་སྟེ་ཆེན་པོ་ཞེས་པའི་དོན་ལ་ཁོང་ཚོའི་ཡུལ་སྐད་དུ་སྒྲ་གདངས་ཐུ་ཞེས་བརྗོད་པས་རིམ་གྱིས་ཏྲ་རྙོད་ཐུ་རྙོད་དུ་གྱུར་པ་མཁས་པ་ཕལ་ཆེར་གྱིས་བཞེད་ལ། གནའ་བོའི་ཇོ་རིང་ངོས་སུའང་ཏྲ་རྙོད་（大蕃）ཅེས་བྲིས་ཡོད་པས་ར་སྦྱོད་བྱུང་བ་ལྟར་མིང་དེ་ཐོག་མར་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་ཟུར་ཆག་སྟེ་བྱུང་བ་དང་། ཕྱིས་བོད་ཀྱི་མངའ་ཐང་ཇེ་རྒྱས་སུ་སོང་བར་བརྟེན། མིང་དེ་ཡང་ཕྱི་གླིང་སོགས་སུ་ཁྱབ་པས་དེང་སང་ཡང་འཛམ་གླིང་མི་

---

13. དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། ཤར་ཡུལ་ཕུན་ཚོགས་ཚེ་རིང་གིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས། ༡༩༨༧ ལོར། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༩ ནས་ ༡༠ བར་གསལ།

14. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ། པོད་གཉིས་པ། <<གངས་ཅན་རིག་མཛོད། >> དེབ་ཕྲང་བཅུ་གཅིག་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༠ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༢༢ ལ་གསལ།

རིགས་ཕལ་ཆེར་གྱིས་བོད་ལ་ཐུ་རྦོ་ཐི་ (Tibet) ཞེས་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་འབོད་པ་ཡིན། དེང་སང་རྒྱ་སྐད་དུ་ཙང་ཙོའུ་ (藏族) ཞེས་འབོད་པ་ནི་དུས་ཕྱིས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་བོད་ཡུལ་ལ་དབུས་གཙང་ཞེས་འབོད་པའི་སྲོལ་བྱུང་བར་བརྟེན་རིམ་གྱིས་གཙང་གི་མིང་ལས་དྲངས་པ་བོད་མི་རིགས་སྤྱིའི་མིང་དུ་ཆགས་པ་ཙམ་ལས་བོད་རང་སྐད་དུ་གནའ་ནས་ད་བར་དུ་བོད་ཅེས་འབོད་པ་ལགས་སོ། །”15 ཞེས་ཐུ་རྦོས་ཅེས་པ་དེ་ཉིད་བོད་ཆེན་པོ་ཞེས་པའི་ཚིག་ལས་བྱུང་བ་དང་། དེ་ཡང་བོད་ཆེན་པོ་ལ་རྒྱ་ནག་གིས་ཏཱ་བོད་ཅེས་སུ་འབོད་ཅིང་། རྒྱ་ནག་གི་སྐད་ཆེན་པོ་ལ་ཏཱ་ཏུ་འབོད་པ་དེ་ཕྱིས་སུ་ཏཱ་དེ་ཐུ་ཏུ་གྱུར་བ་དང་བོད་དེ་རྦོད་དུ་འགྱུར་ཏེ་ཐུ་རྦོད་དུ་གྱུར་པར་བཤད།

<<ཐང་ཡིག་གསར་མ་>>ལས། “ཐུ་རྦོད་ནི་ནུབ་ཀྱི་འཇང་གི་ཏུས་སུ་གཏོགས་ལ། དེར་ཡང་རིགས་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་མཆིས། རྫ་ཆུ་དང་། ཙོང་ཆུ། འབྲི་ཆུ། རྒྱལ་མོ་རྔུལ་ཆུའི་འབབ་ཡུལ་དུ་བཀྲམས་ཏེ་གནས། དེ་ལའང་སྐྱོ་འཇང་དང་ཐང་མོ་ལ་སོགས་མཆིས་ཏེ། ཀྲུང་གོ་དང་འབྲེལ་ནི་མ་བྱུང་། སྤོད་ས་ཞི་ཀྲི་ཆུ་བོའི་རྒྱུད་དུ་བྱེད། མེས་པོར་སྤུར་རྒྱལ་དུ་འབོད་ཅིང་། དཔའ་ཞིང་མཛངས་ལ་འཇང་བ་ཁ་ཤས་བསྡུ་ཏུབ་ཀྱིས་དེར་གཞི་བཙུགས། སྤོད་དང་སྤོ་སྦྲ་ཉེ་ཕྱིར་དེའི་རྗེས་རབས་ལ་ཐུ་སྤོད་དུ་གྲགས་ཤིང་། ཏུས་ནི་སྤུར་རྒྱལ་དུ་བྱ། ”16 ཞེས་བོད་ཅེས་པའི་སྒྲ་ཟུར་ཆགས་ནས་སྤོད་དང་རིམ་བཞིན་ཐུ་སྤོད་དུ་འབོད་པར་བཤད་ཡོད།

ཡང་<<ཐང་ཡིག་རྙིང་མ་>>ལས། “ཐུ་སྤོད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཁྲང་ཨན་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ལི་དབར་བརྒྱད་སྟོང་གི་སར་མཆིས་ཤིང་། ས་གཞིར་ས་ཆ་དེ་ནི་ཧན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་སུ་འཇང་ནུབ་མའི་མངའ་རིས་སོ། དེའི་རིགས་རྒྱུད་དང་ཚོ་བ་རྣམས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་མི་ངེས་ཀྱང་། ཁ་ཅིག་གིས་ནན་ལེང་གི་ཐུའུ་ཕྲ་ལི་ལོའུ་ཀུའུ་ཞེས་བྱ་བའི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཟེར། ལི་ལོའུ་ཀུའུ་ལ་སྲས་གཅིག་བྱུང་བ་འཕན་མྱི་ཞེས་བྱ། ལི་ལོའུ་ཀུའུ་གཤེགས་ཁར་སྲས་འཕན་མྱི་ན་སོ་ཕྲ་བས། ལི་ལོའུ་ཀུའུ་ཡི་གཅུང་པོ་ཏུ་ཐན་བྱ་བ་རྒྱལ་སར་འཁོད་ཅིང་། འཕན་མྱི་ནི་ཨན་ཞི་དམག་དཔུང་གི་དཔོན་པོར་བསྐོས། ཧྲིག་ལེ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཧྲིན་རོས་ཁྲི་ལོ་དང་པོ། ཞི་ཆེན་གྱི་ཉི་ཧྲོ་ཀྲི་འཕན་བྱ་བས་ཏུ་ཐན་བརྫུབས། འཕན་མྱི་ནས་འཁོར་ལྷག་མ་རྣམས་བསྡུས་ཏེ་ཆེ་ཆི་མང་སུང་བྱ་བར་གཏད། མང་སུང་གིས་ཁོ་ལ་ཞིན་སུང་གི་ཟེ་ཧྲིག་བྱ་བའི་ཚོ་ལོ་སྦྱར། མང་སུང་འདས་རྗེས། འཕན་མྱིས་རང་གི་འཁོར་

15. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གླེང་བའི་གཏམ། རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༩ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༢༧ ལས་གསལ།

16. ཐང་ཡིག་གསར་མ་ལས་བྱུང་བའི་ཐུ་སྤོད་ཀྱི་གླེགས་བམ། <<དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ། >> པོད་བཞི་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་ ༢༧༣ ལ་གསལ།

རྣམས་ཁྲིད་དེ་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་བྲོས། རྨ་ཆུ་བརྒལ། རི་བོ་ཅི་ཧི་བརྒྱུད་དེ་འཇང་གི་ས་ཆར་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བཙུགས་ཤིང་། མངའ་ཁོངས་ལེ་དབར་སྟོང་ཕྲག་མཆིས། འཕན་སྒྱི་ནི་ཟིལ་ཆེ་ལ་དྲིན་དུ་གཟོ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་འཇང་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཀུར། ཁོས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་ལ་དྲིན་གྱིས་བསྐྱངས་སྐབས་འཇང་པ་རྣམས་ནི་ཚོང་འདུས་ཀྱི་མགྲོན་པོ་ཇི་བཞིན་འབབས་སུ་བྱུང་། དེ་ནས་འཕན་སྒྱིས་རང་གི་ཧུས་སྤུར་རྒྱལ་དུ་བྱས་ཤིང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མིང་ཐུ་ཧྥ་བྱ་བར་བཏགས། ཕྱིས་ཐུ་ཧྥ་ཞེས་པའི་སྒྲ་གྱུར་ཏེ་ཐུ་རྦོད་དུ་ཆགས། རྗེས་སུ་པུར་རྒྱལ་གྱི་རྗེས་རབས་མང་དུ་འཕེལ་ཞིང་། དྲག་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བས་མངའ་རིས་ཀྱང་རིམ་གྱིས་རྒྱ་ཆེ་རུ་སོང་། ཀྲིག་རྒྱལ་རབས་ནས་སོས་རྒྱལ་རབས་བར་དུ། འཇང་བ་རྣམས་ཀྱིས་བར་བཀག་ཡོད་པས་ཀྱང་གོ་དང་འབྲེལ་ནི་མ་བྱུང་།།”[17] ཞེས་ཐུ་རྦོད་ཅེས་པ་དེ་ཐུ་ཧྥ་ལས་བྱུང་བར་བཤད། འོན་ཀྱང་ཐང་ཡིག་ནང་དུ་ཐུ་ཧྥ་ཞེས་པའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་ཁ་གསལ་གང་ཡང་འཁོད་མེད།

ཤིས་ཙང་ཞེས་པའི་སྐོར།

ལར་ཤིས་ཙང་ཞེས་པའི་ཚིག་དེ་ཐད་བསྒྱུར་བྱས་ཚེ་ནུབ་བོད་དུ་འགྱུར་བ་ཡིན། དེ་ནི་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཉིད་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་གནས་ཡོད་སྐབས་དེ་ལྟར་བཏགས་པར་མངོན། ཤིས་ཙང་ཞེས་པའི་མིང་ཟུར་“ཙང་”ཞེས་པ་ནི་བོད་ལ་གོ་བ་སློས་མེད་དུ་ཡིན་ཀྱང་བོད་ལ་“ཙང་”ཞེས་འབོད་དོན་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་སྟངས་སྣ་ཚོགས་སུ་མཆིས། དཔེར་ན་ལ་ལས་དབུས་གཙང་གི་གཙང་ལ་འཇུག་པ་དང་། ལ་ལས་ཡར་ཀླུང་གཙང་པོའི་འགྲམ་གྱི་མི་རྒྱུད་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་སོགས་སྣ་ཚོགས་སུ་བཀྲང་ཡོད། ཤིས་ཙང་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ཉིད་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་ནང་དོ་སྣང་བྱེད་མཁན་མང་པོ་བྱུང་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གིས་ཏི་བྷེ་ཏྲ་ Tibet དང་ཤིས་ཙང་ xizang གཉིས་གཅིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་པའི་སྲིད་བྱུས་དེས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ནང་ཙམ་དུ་མ་ཟད་རྒྱ་ནག་མཐའ་འཁོར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆུང་ངུ་དང་ནུབ་ཕྱོགས་སྟོབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཞིག་ལ་དེའི་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་ཡོད་པས་རེད། རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ས་དབང་བསྒྱུར་བྱས་པའི་རྗེས་སུ་ཤིས་ཙང་ཞེས་པ་ནི་ལྷ་སའི་མངའ་ཁོངས་ལ་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཞེས་སུ་མིང་བཏགས་ནས་དེའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ལ་ཤིས་ཙང་ཞེས་སུ་འབོད་ཀྱིན་ཡོད། འོ་ན་ཏི་བྷེ་ཏྲ་དང་ཤིས་

17. ཐང་ཡིག་རྙིང་མ་ལས་བྱུང་བའི་ཐུ་རྦོད་ཀྱི་གླེགས་བམ། <<དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ། >> པོད་བཞི་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༧ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༣༥༦ ནས་ ༣༥༧ བར་གསལ།

ཙང་གཉིས་དོན་གཅིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་ན་སྐྱོན་ཅི་ཡོད་སྙམ་ན། དེ་ཡང་<<ཀྲའུ་ཁྲུན་ཐེན་ནས་བརྩམས་པའི་ཀྲུང་གོའི་མཐའ་མཚམས་མི་རིགས་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་ཞེས་པའི་དེབ་ཐེར་ལེ་ཚན་བདུན་པ། ཞིའུ་དྲུག་པ་མཉྫུའི་དུས་རབས་སུ་བོད་ལ་ཤིའི་ཙང་ཞེས་པའི་མིང་འབོད་ཚུལ་དང་། བོད་ལ་སྟ་རྗེས་ཟིང་འཁྲུག་ལྷིངས་འཇགས་བྱས་པའི་སྐོར། >>ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ལས། "མཉྫུའི་སྐབས་སུ་བོད་དབུས་གཙང་ཞེས་པའི་མིང་དེ་ཤིའི་ཙང་ལ་བསྒྱུར་རྒྱུ་བྱས། "[18] ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ན་ད་ལྟ་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་མི་རྣམས་ལྗོངས་དང་ཞིང་ཆེན་ཁག་མང་པོ་ལ་བསྒོ་བཤའ་བྱས་པ་ལས་ལྷ་སའི་མངའ་ཁོང་གཅིག་པུ་ལ་ཤིས་ཙང་西藏ཞེས་སུ་གོ་དགོས་པར་བསྟན། དེ་ལྟར་ན་ཊི་ཧྦེ་ཊ་Tibet དང་ཁྱད་པར་ཆེ་སྟེ། ཊི་ཧྦེ་ཊ་Tibet ནི་བོད་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་གྱི་ས་ཁུལ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་ཟེར་བ་དང་ཊི་ཧྦེ་ཊན་ Tibetan ནི་བོད་མི་ཡིན་ནོ་ཅོག་ལ་ཟེར་བ་འདྲིས་རྟོགས་ནུས་པ་ཡིན་ནོ། །རྒྱུ་མཚན་དེ་དག་ལ་བརྟག་ནས་ཤིས་ཙང་西藏དང་ཊི་སྦེ་ཊ་ Tibet གཉིས་དོན་གཅིག་ཏུ་བརྩི་བ་ནི་བོད་རྒྱ་ཆུང་ཪུ་གཏོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་གཅིག་པུ་ཡིན་པ་གསལ་པོར་རྟོགས་ནུས། ཊི་སྦེ་ཊ་ Tibet ནི་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ས་གནས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དང་ཤིས་ཙང་西藏ནི་ད་ལྟའི་ཆར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ས་རྣམས་ལྗོང་དང་ཞིང་ཆེན་མང་པོར་བསྒོས་པ་ལས་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཞེས་པ་གཅིག་པུ་ལ་གོ་བ་དེའོ། །

མཇུག་བསྡུ་བའི་གཏམ།

མདོར་དྲིལ་ན་བོད་ལ་ཐུ་ཧྥན་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ཉིད་རྒྱ་ཡི་ཡིག་ཚགས་རྙིང་པ་དག་གི་ནང་དུ་གསལ། རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ལ་ཤིས་ཙང་ 西藏ཞེས་སུ་འབོད་པའི་ཐ་སྙད་དེ་ནི་རྗེས་སུ་དགོས་དམིགས་གཞི་ལ་བཞག་ནས་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག མ་ཟད་ཤིས་ཙང་西藏ཞེས་པ་དེ་ད་ལྟའི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཞེས་པ་དེ་གཅིག་པུ་ལ་གོ་དགོས་པ་དང་དེ་དང་ཊི་སྦེ་ཊ་ Tibet གཉིས་དོན་གཅིག་ཡིན་པའི་སྐད་ཆ་འདི་ནི་ཉེ་ལམ་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་རྒྱ་ཆུང་དུ་གཏོང་བའི་ཆེད་ལོ་རྒྱུས་ནག་བསུབ་གཏོང་བའི་བྱུས་ངན་ཞིག་ཡིན་པ་ཀུན་གྱིས་ཤེས་དགོས་སོ། །དེས་ན་ང་ཚོས་ལས་གཞི་དེ་ལ་ངོ་རྒོལ་གྱི་ལན་འདེབས་བྱེད་དགོས་པ་ནི་ཕྲག་ཐོག་ཏུ་བབས་པའི་འགན་འཁྲི་ལྟི་མོ་ཞིག་རེད་ཅེས་ཞུ་བ་དང་སྨྲགས་རེ་ཞིག་མཇུག་བསྡུ་རྒྱུ་ལགས་སོ། । ।

18. དེ་ཡང་ཀྲའུ་ཁྲུན་ཐེན་ནས་བརྩམས་པའི་ཀྲུང་གོའི་མཐའ་མཚམས་མི་རིགས་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་ཞེས་པའི་དེབ་ཐེར་ལེ་ཚན་བདུན་པ། ཞིའུ་དྲུག་པ་མཉྫུའི་དུས་རབས་སུ་བོད་ལ་ཤིའི་ཙང་ཞེས་པའི་མིང་འབོད་ཚུལ་དང་། བོད་ལ་སྟ་རྗེས་ཟིང་འཁྲུག་ལྷིངས་འཇགས་བྱས་པའི་སྐོར། སྟག་ལྷ་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་ཕབ་བསྒྱུར་བས་པར་གསལ། <<རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། >>༡༩༩༣ ལོར། དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་ ༤༤༡ ལས་གསལ།

རང་དབང་གསར་ཤོག་ནང་བཀོད་པའི་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐོར་གྱི་གསར་འགྱུར་གཅིག་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་པ་བརྒྱུད་ཀུ་ལུ་མ་ན་ལིའི་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་མདོར་ཙམ་གླེང་བ།

འོད་ཟེར་སྐྱིད།[1] འབུམ་རམས་ལྷ་མོ་མཚོ།[2]

ནང་དོན་སྙིང་བསྡུས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ཁ་བའི་ལྗོངས་ལ་རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་གཞུང་གིས་བཙན་འཛུལ་བྱས་པས་སྤྱི་ནོར་“གོང་ས་”སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་དང་བོད་མི་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་རྒྱ་གར་ལ་བཙན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་དགོས་བྱུང་། སྐབས་དེར་བོད་ནས་ཡོང་བའི་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་རྣམས་ལ་གནམ་གཤིས་དང་འཚོ་བཅུད། ཡུལ་སྲོལ་གོམས་གཤིས་དང་དཔལ་འབྱོར་སོགས་ཀྱི་ཆ་རྐྱེན་ཞན་པས་འཚོ་ཐབས་ལ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་འཕྲད། བཙན་བྱོལ་བོད་མི་སེར་སྐྱ་དབྱེ་བ་མེད་པར་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་གོ་སྒྲིག་བྱས་པའི་ཧི་མ་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ལམ་བཟོའི་ལས་ལ་ཞུགས་དགོས་བྱུང་། བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་ལས་ཀ་དེ་ནི་ཧ་ཅང་གི་དཀའ་ཚེགས་ཆེ་བ་ཡིན་པ་མ་ཟད་སྲོག་གཉེན་ཆེ་བ་དང་། དམིགས་བསལ་བུད་མེད་སྦྲུམ་མ་དང་ཕྲུ་གུ་ལོ་ཆུང་དེ་ཚོ་ལ་དེ་བས་དཀའ་ངལ་ཆེ་ཡང་བྲོས་བྱོལ་བོད་མི་རྣམས་ལམ་བཟོ་ལ་མི་ཞུགས་ཐབས་མེད་བྱུང་། བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་ལམ་བཟོ་ནས་འགོ་བཙུགས་ཡང་བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཡིག་ཚགས་སོགས་ཧ་ཅང་དཀོན་པ་མ་ཟད། དེང་སང་བཙན་བྱོལ་སྤྱི་ཚོགས་ནང་གླེང་སློང་དེ་བས་ཀྱང་ཉུང་ལ་དེ་ནི་ཧ་ལམ་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་བརྗེད་ཟིན་པ་ལྟར་བག་ལ་ཉལ་བ་ལྟ་བུར་གྱུར། བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐོར་ནི་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་གླེང་རིན་ཡོད་པ་དང་གླེང་དགོས་པའི་གནད་དོན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པས། དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་ནང་བཙན་བྱོལ་བོད་གཞུང་གི་གཞུང་འབྲེལ་གསར་ཤོག་ཐོག་མ་རང་དབང་གསར་ཤོག་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ནས་ ༡༩༦༥ བར་བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་གསར་འགྱུར་ཅི་བཀོད་ལ་ཕྱིར་མིག་ཅིག་བལྟས་པ་བརྒྱུད། བསྟན་འཛིན་རིག་འཛིན་གྱིས་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་མི་རབས་རྣམ་པ་བརྒྱ་ལ་བཅར་འདྲི་

1. འབུམ་རམས་པའི་སློབ་མ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་།

2. སློབ་དཔོན་གཞོན་པ། འབུམ་རམས་པའི་སློབ་སྟོན་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་།

བྱས་པའི་སྒྲ་འཇུག་དང་། བཀའ་ཟུར་མདོ་སྨུགས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་བཤུལ་རིང་མི་ཚེའི་བྱུང་རབས་གནད་བསྡུས། སློ་མང་སྐལ་བཟང་རྡོ་རྗེ་སོགས་ཀྱིས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས། སྐང་པ་བདེ་སྐྱིད་ཕ་ཕུན་ཚོགས་དང་བུ་ཟླ་བ་རིན་ཆེན་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཤོར་བའི་ཕ་བུའི་བདེ་སྡུག་འབེལ་གཏམ་ལོ་རྒྱུས། དེ་མིན་ལམ་བཟོ་བ་རྣམ་པ་བཅས་ལ་བཅར་འདྲི་བྱས་པ་བཅས་གཞིར་བཅོལ་ནས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་གསར་འགྱུར་གྱི་སྐོར་ལ་ཕྱི་མིག་ཅིག་ལྟ་ཞོར་སྐབས་དེའི་བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས་ཀྱི་སྐོར་ལ་རོབ་ཙམ་གླེང་བར་བྱས་ཡོད།

གནད་ཚིག བཙན་བྱོལ་བོད་མི། བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བ། རང་དབར་གསར་ཤོག བཙན་བྱོལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐོག་མ།

སྔོན་གླེང་།

བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ཚགས་པར་དང་པོ་རང་དབང་གསར་ཤོག་ནི་སྐུའི་གཅེན་པོ་རྒྱལ་ཡོ་དོན་གྲུབ་ (༡༩༢༨-༢༠༢༥) ལགས་ཀྱིས་མཐུན་རྐྱེན་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་འོག་ ༡༩༦༠ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་གསུམ་བཅུའི་དུས་དྲན་དང་སྐབས་བསྟུན་བོད་གཞུང་གི་སྟངས་འཛིན་འོག་རྗོར་གླིང་དུ་རང་དབང་གསར་ཤོག་འདོན་ཐེངས་དང་པོ་དེ་རྩོམ་པར་ཐོག་འདོན་སྤེལ་བྱས། [3]རང་གཞུང་ནས་རང་དབང་གསར་ཁང་གི་འགན་འཛིན་དུ་རྩེ་དྲུང་ཡེ་ཤེས་དར་རྒྱས་བསྐོ་གཞག་གནང་། རང་དབང་གསར་ཤོག་འདི་ནི་ཐོག་མར་ཉིན་རེའི་གསར་ཤོག་དང་། དེ་ནས་བདུན་རེའི་གསར་ཤོག དེ་རྗེས་ཟླ་ཕྱེད་གསར་ཤོག་སོགས་སུ་འཕོ་འགྱུར་གྱི་གནས་བབ་སྣ་ཚོགས་བྱུང་འདུག [4]ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོའི་ཟླ་ ༩ པའི་ཚེས་ ༢ ནས་ ༡༩༩༦ ལོ་བར་བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་སྟངས་འཛིན་འོག་ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་སྐུ་ཡི་བླ་གཟའ་དང་བསྟུན་བདུན་ཕྲག་རེ་ལུ་མཐུད་འདོན་འགྲེམས་གནང་བཞིན་པ་དང༌། བར་སྐབས་ཞིག་ལ་རྐྱེན་དབང་དུ་མས་འདོན་མཚམས་འཇོག་དགོས་བྱུང་འདུག་མོད། སླར་ཡང་བསྐྱར་གསོ་བྱུང་ནས་ད་ལྟའི་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱིས་

---

3. བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས། ༢༠༡༠ བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་མ་ལག་ཁྱབ་ཁོངས་དང་བཅས་པའི་བྱུང་རིམ་སྙིང་བསྡུས། སྣར་ཐང་དཔར་ཁང་། ཇ་ས། ཤོག་ ༢༦།

4. ཁྱུང་སྟོན་ལམ། ༢༠༢༢ མི་ལོའི་ལྔ་བཅུའི་རིང་གི་ཚགས་ཤོག་དང་དུས་དེབ་ཀྱི་སྐོར། པེན་གྱི་དྲ་བ། དྲ་ཚིགས། www.sonamdawa.com ཤོག་ ༥།

བཙན་བྱོལ་བོད་གཞུང་གི་བདུན་རེའི་ལས་རིམ་གསར་ཤོག་ཅེས་ལོ་གཅིག་ནང་འདོན་ཐེངས་ ༥༧ དང་འདོན་ཐེངས་རེར་ཚར་གྲངས་ ༡༩༥༠ ཙམ་རེ་པར་འགྲེམས་གནང་བཞིན་འདུག གསར་ཤོག་གི་ནང་དོན་སྙིང་བསྡུས་རྣམས་ཕྱོགས་སུ་བསྡུས་ན་གཙོ་བོ་“གོང་ས་མཆོག་དང་བཙན་བྱོལ་ནང་གི་གཞུང་འབྲེལ་མི་སྣ་ཁག་གི་མཛད་རྣམ་དང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་དམར་ཤོག་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་ནག་བཅས་ཀྱི་སྐོར་རེད་འདུག[5] སྤྱིར་ཁོ་མོའི་འབུམ་རམས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ནི་ ༼བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གསར་ཤོག་ཁག་གི་བྱུང་རིམ་དང་གནས་བབ་ལ་དཔྱད་པ། (༡༩༥༩-༢༠༢༠)། ཅེས་པ་འདི་ཡིན་པ་དང་དེའི་ཕྱིར་གུས་མོས་ཀྱང་རང་དབང་གསར་ཤོག་སྟེང་གསར་འགྱུར་བརྗོད་སྙིང་ལ་བཙན་བྱོལ་བ་མི་མང་དཀྱུས་མའི་དཀའ་སྡུག་གི་འཚོ་བ་བཙལ་འཚོལ་དང་ལྷག་པར་བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་གནས་ཚུལ་སྐོར་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་ ༡༩༨༢ ལོའི་རང་དབང་གསར་ཤོག་གི་ཤོག་ངོས་དང་པོར་གསལ་བའི་ ༼རྒྱ་རམ་ས་ལ་ནས་གནས་ཚུལ་འབྱོར་གསལ། ། ཅེས་པ་འདི་ལས་གཞན་ཉེད་སོན་མ་བྱུང་།

“ཙམ་པ་ཁུལ་བོད་མི་ལམ་ལས་པ་རྣམས་ནས་ཇི་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་བཞིན་སྤྱི་ནོར་“གོང་ས་“སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་གཟིགས་བསྐོར་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་སྐབས། དེར་འདུས་སེར་སྐྱ་ཕོ་མོ་ཡོངས་ལ་ཆོས་འབྲེལ་དང་། བླང་དོར་གྱི་ཞལ་གདམས་ཟབ་མོས་རེ་འདོད་ཡོངས་སུ་བསྐངས་ཏེ་དགའ་གུས་དད་པའི་རྣམ་པ་བརྗོད་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་བྱུང་འདུག ཡང་སྟོད་སྨར་ཁག་གཉིས་ཀྱི་འགོ་མང་སྤྱི་མཁྱེན་ནས་“གོང་ས་“སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་“ཞབས་པད་སྐལ་བརྒྱར་བརྟན་པའི་གསོལ་འདེབས་བརྟན་བཞུགས་བསྟར་འབུལ་དང་ཆབས་ཅིག་ཙམ་པ་སེ་རོང་དང་། ཀ་ཊ་ཧྨ་ཡེ་སྟོད་སྨར་གཉིས་ཀྱི་ལམ་བཟོའི་འགོ་འཛིན་རྩིས་དྲུང་བྱམས་པ་ཡོན་ཏན་ཁོངས་མི་གྲངས་ ༨༠༠ སྐོར་ནས་ད་ཕན་ལས་གླའི་ཐོག་ནས་བཅའ་བསགས་མང་མོས་འཛེམས་འཁོར་ཞིག་ལ་མ་གནང་ཧིན་སྒོར་ ༡༥༨༧༢ བྱས་ཏེ་སྤུས་ཉོས་ད་ལམ་དད་གུས་སྒྲོ་གསུམ་གྱིས་གཞུང་སར་འབུལ་ལམ་ཞུས་འདུག ལམ་ལས་པ་དེ་རྣམས་ནས་བོད་ལྗོངས་བསྟན་སྲིད་སྐྱེ་རྒུའི་ཕན་བདེའི་རྩ་བ་འཕགས་མཆོག་འཇིག་རྟེན་མགོན་པོ་“གོང་ས་“སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་ཐུགས་བསྐྱེད་མཛད་འཕྲིན་ཁོ་ནར་རགས་ལུས་པ་དང་། གདུལ་ཞིང་གངས་ལྗོངས་རང་དབང་བསྐྱར་གསོའི་མཛད་བྱུས་ཟབ་མོ་འདི་ཉིད་ལ་ཚང་མས་གཅེས་སྤྲས་བྱེད་དགོས་པ་དང་། བཀའ་སློབ་རིམ

5. བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས། ༢༠༡༠ བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་མ་ལག་ཁྱབ་ཁོངས་དང་བཅས་པའི་བྱུང་རིམ་སྙིང་བསྡུས། སྣར་ཐང་པར་ཁང་། ཤོག་ ༢༥།

པའི་དགོངས་དོན་རྒྱུད་སྟིང་དུ་བཀལ་ནས་སྐྱེར་ཞེན་འཕོན་འཛིག་གྱི་དྲི་ངན་མཐའ་དག་ཕྱིར་དབྱུང་། འདི་ཕྱི་ཚེ་རབས་ཀུན་གྱི་“སྐྱབས་གཅིག་མགོན་པོ་གང་གི་བཀའ་དྲིན་འཁྱེར་བླ་མི་ནུས་པ་དང་། གཞན་ཡུལ་དུའང་རང་དབང་འཚོ་གོས་ཀྱི་མི་ཕོངས་ལ་སྐྱབས་གདེངས་དང་ལྡན་པ་གཅིག་པུའི་བཀའ་དྲིན་ལའང་ཚོག་ཤེས་ཉག་མ་ཙམ་གསབ་ཕྱིར་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་འདུག དེས་ན་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ལྟ་སྤྱོད་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་ཡིད་རྟོན་དགོས་པ་སྨྲབ་པ་དང་། ཁྲིལ་གཞུང་ལྡན་པའི་ཡ་རབས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་བཟང་པོ་ཀུན་གྱི་མིག་དཔེར་འོས་པ་ཞིག་མ་ལགས་སམ། “གོང་ས་“སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོའི་ཐུགས་བཞེད་བསྐོང་བའི་རྒྱུ་ཚོགས་ནི་བོད་ལྗོངས་བསྟན་སྲིད་རང་རིགས་དང་བཅས་པའི་བདེ་དོན་རང་དབང་འབྱུང་ཐབས་སུ་ཚོལ་གསུམ་རང་རིགས་བསམ་སྤྱོད་གཅིག་མཐུན་གྱིས། དམངས་གཙོ་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་འཚོ་བ་བཟང་པོར་སྤྱོད་ཐུབ་པ་བཅས་སོགས་ཡིན་”[6] ཞེས། བཀོད་འདུག་པ་འདི་ནས་ཞིབ་འཇུག་གི་བརྗོད་གཞི་འདི་གླེང་དགོས་བྱུང་།

བོད་མིའི་བཙན་བྱོལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་འཛམ་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ནང་གི་རང་དབང་རང་བཙན་གཙང་མ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་རྒྱ་མིས་ཧམ་འཕྲོག་བྱས་ནས་ཕྱིར་འབུད་བཏང་བའི་འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་དོན་ལྟར་མཚན་ཉིད་ཚང་བའི་སྐྱབས་བཅོལ་བའམ་ཡང་ན་བཙན་བྱོལ་བ་ངོ་མ་དེ་ཡིན། བོད་མིའི་བཙན་བྱོལ་བ་ཚོ་ལ་དཀའ་ངལ་ཇི་སྙེད་ཅིག་ཡོད་པ་ནི། དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཚོ་གནས། སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་གི་རྒྱུན་འཛིན། རང་ཡུལ་དང་བྲལ་བའི་དཀའ་སྡུག་མ་འོངས་ཕྱིར་རང་ཡུལ་ལ་ལོག་ཐུབ་མིན་གྱི་དཀའ་ངལ་སོགས་མང་པོ་ཡོད། བཙན་བྱོལ་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བ་རྣམས་ཀྱི་མི་ཚེའི་འགྲུལ་བཞུད་ནི་བཙན་བྱོལ་བའི་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས་མཚོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ཅན་ཞིག་ཡིན། བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐབས་ཐོག་གི་འཚོ་བ་དང་སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་བོད་མི་ཚོའི་གནས་སྟངས་དེ་ལ་ཞིབ་འཇུག་གི་རིན་ཐང་ལྡན་ཞིང་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྣང་བརྙན་གསོན་པོ་ཞིག་སྟེ། མི་རབས་གསར་པ་ཚོས་འདས་པའི་དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཕྱིར་མིག་ལྟ་སའི་མེ་ལོང་ལྟ་བུ་ཞིག་ཅི་ལ་མིན།

དང་པོ། ཐོག་མའི་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་ཟླུང་བ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ དང་ ༨༠ ནང་ལ་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་རྣམས་ལ་འཚོ་རྟེན་གྱི་ཆ་རྐྱེན་ཞན་པ་

6. རང་དབང་གསར་ཤོག ༡༩༨༢ འདོན་ཐེངས་དྲུག་པ། ཇོ་ཇེ་གླིང་། ཤོག་ ༨།

དང་གནམ་གཤིས་ཚ་གྲང་ལ་མ་གོམས་པའི་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོར་འཕྲད་སྐབས་“སྤྱིར་ནོར་”གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོས་རྒྱ་གར་གཞུང་ལ་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་རྣམས་ས་ཆ་གྲང་ས་དང་འཚོ་རྟེན་ཡོད་པ་ཞིག་སྐྱབས་འཇུག་ཞུས་པར་[7]རྒྱ་གར་གྱི་ (Public Works Department) གིས་རོགས་རམ་བྱེད་འགོ་བཙུགས་པ་ནས་བཟུང་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་ལས་ཀ་འགོ་བཙུགས་པ་ཡིན་འདུག་ལ། [8]ཐོག་མར་བོད་མི་ ༡༨༠༠༠ ནས་ ༢༠༠༠༠ ཙམ་རྒྱ་གར་ཧི་མ་ཅལ་མངའ་སྡེ་རྫ་ལུ་དང་ཀ་སྨིར་དང་ཀ་སློན་སྤུག། རྡོ་རྗེ་གླིང་། ཨ་རུ་ན་ཅལ་མངའ་སྡེ་སོགས་སུ་ལམ་བཟོ་བར་བཏང་། [9] འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་ལུང་པ་དེ་བྲག་དང་གཡང་ས་ཡིན་པ་དང་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱི་ལམ་ཁ་དེ་ཙམ་བདེ་བོ་མེད་པ་སོགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་ཆེ་བ་དང་། བྲག་རི་དེ་དག་ཁ་གཤགས་ནས་ལམ་ཁ་བཟོས་དུས་སྲོག་ཉེན་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཤེས་བཞིན་དུ་འཚོ་བའི་ཆེད་རང་སྲོག་བློས་གཏོང་བྱས་པ་ཞིག་རེད། དེ་ལྟར་མཐར་སྣུམ་འཁོར་འགྲོ་སའི་ལམ་ཁ་ཁྲིན་ ༡༩༥[10]བཟོས། [11] བཙན་བྱོལ་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་གྱི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་མངའ་སྡེ་ཁག་གང་མང་ཞིག་ལ་སྣུམ་འཁོར་འགྲོ་སའི་ལམ་ཁ་བཟོས་པ་དང་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་དང་པོ་སྦྲེལ་ཀོབ་ལུགས་ཟུར་བསམ་འགྲུབ་གླིང་ནས་བརྩིས་པའི་བོད་མི་གནས་སྡོད་ཀྱི་གཞི་ཆགས་ཁག་ཡང་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བ་དེ་དག་གི་ངལ་བ་ཁྲུད་བསད་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་རེད།

༡.༡ བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་ལམ་བཟོའི་ས་ཁུལ་ཁག

ཨ་སམ་ཁུལ་གྱི་ས་གནས་ཁག་ནི་ནེ་ཕ་སྦ་ལ་སྤྱང་ནས་འབུམ་སྡེ་ལ་བར་འཁོར་ལམ་ཉམས་གསོ། འབུམ་སྡེ་ལ་ནས་སྡེ་རང་བརྒྱུད་སེང་གེ་རྫོང་དང་ཤར་ཟེར་ལ། མོན་རྟ་དབང་བར་འཁོར་ལམ་གསར་བཟོ་བྱས།

སྒང་ཏོག་ཁུལ་ཁག་ནི་སྒང་ཏོག་རྒྱལ་ས་ནས་སྦྱོས་གདོང་དང་། འཕྲིག་ཚུ། མང་གན། ཚུང་

7. Lobsang Gyatso Sither (Edit), (2017), Exile, Tibet Document, Dharamshala, p. 57.

8. Patterson, G. N. (1966). Tibetan foothold. London: John Murray. p. 205.

9. Lobsang Gyatso Sither (Edit), (2017), Exile, Tibet Document, Dharamshala, p. 57.

10. Lobsang Gyatso Sither (Edit), (2017), Exile, Tibet Document, Dharamshala, p. 57.

11. སྒང་པ་བདེ་སྐྱིད་ཕ་ཕུན་ཚོགས་དང་བུ་ཟླ་བ་རིན་ཆེན། ༢༠༡༨ རྒྱལ་ཁབ་ཤོར་བའི་ཕ་བུའི་བདེ་སྡུག་འབེལ་གཏམ་ལོ་རྒྱུས། དག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཕྲེང་ ༡༨ ། ཤོག་ ༨༠ །

ཐང་། ལ་ཆེན། ཐང་ཀུ་བར། ཆུང་ཐང་ནས་ལ་ཆུང་དང་། ཡུམ་ཐང་། ཆུ་ཚན། ཡུ་མི་བསམ་ལྡོང་བར་འཁོར་ལམ་གསར་བཟོ་བྱས།

སེམ་ལ་ཁུལ་གྱི་ས་གནས་ཁག་ནི་སེམ་ལ་རྒྱལ་ས་ནས་རྒྱ་གར་དང་བོད་ཀྱི་ལམ་ཆེན་ཨང་ ༣༡ འཇུ་རི་བརྒྱུད་དབང་འདུས་ཟམ་པ་དང་། ན་ར་གན་ཊ། རམ་ཕུར། ཀུཔ་རི་བར། སྲུམ་ཀྱི་ནས་ཀུཔ་རི་བརྒྱུད་གན་ཊ་བར།

ས་ཁུལ་གཞན་ཁག་ནི་ཡུ་པི་ས་མཚམས་ཏུ་ཏུ་ནས་ཅེར་སྣང་བརྒྱུད་ཁ་ཏ་ར་ལ་དང་། ཁ་ར་སྤུ་ཐར་བར། ཇ་ས་ཡོལ་ནས་པ་ལམ་པུར་བརྒྱུད་མན་ཊི་བར་ཉམས་གསོ། མན་ཊི་ནས་ཀུ་ལུ་བརྒྱུད་མ་ན་ལི། སྐྱི་ལང་། གསེར་ཆུ། ལ་དྭགས་རྒྱལ་ས་སླེ་བར།

ཀ་ཤི་མིར་ཀར་གིན་ནས་ཟླ་མ་གཡོན་ཏུ་བརྒྱུད་ཁ་ལ་རྩེ་དང་། སེར་པོ་ལ། སྟག་ལ། ལ་དྭགས་རྒྱལ་ས་སླེ་བར་བཅས་སོ།། [12]

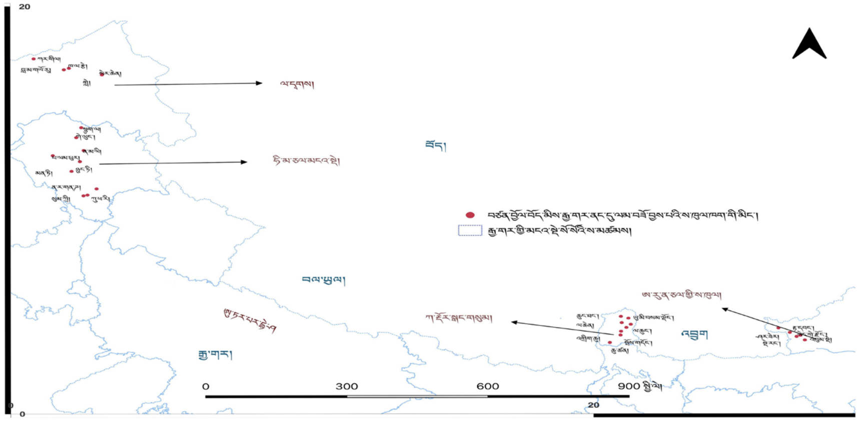

༡.༢ ལམ་བཟོ་བའི་གྲངས་ཀ་སྤྱི་བསྡོམས།

གདན་ས་གསུམ་གྱི་དགེ་འདུན་པ་གྲངས་ ༦༡༥ དང་སེར་སྐྱ་མཉམ་ཡོད་མི་གྲངས་ ༥༡༧ བཅས་ཁྲོན་བསྡོམས་ས་གནས་སྣ་ཚོགས་ལ་ལམ་བཟོའི་ལས་ལ་ཞུགས་ཡོད། [13]

12. སྤྱི་ཐུར་ཁྱུང་ལྷོ་གྲགས་པ་རྣམ་རྒྱལ། ༢༠༡༨ སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གནའ་དེང་ལོ་རྒྱུས་དེབ། ལྡི་ལི། ཤོག་ ༡༧༨།

13. བཀའ་ཐུར་མདོ་སྔགས་བསྟན་འཛིན། ༢༠༠༣ བཤུལ་རིང་མི་ཚེའི་བྱུང་རབས་གནད་བསྡུས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། དག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཕྲེང་ ༡༥། ཤོག་ ༢༡༢།

རགས་རྩིས་ཀྱིས་ཀེ་ལོ་མི་ཏར་ ༣༠༠༠ ལྷག་ཙམ་གྱི་སར་བོད་མི་བཙན་བྱོལ་བ་ཕོ་མོ་གྲངས་ ༣༢༥༠༠ སྐོར་ནས་ཆ་སྙོམས་ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་རིང་དཀའ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་སྤྱད་དེ་འཕྲུལ་སེལ་འཚོ་ཐབས་ཆེད་འཕོར་ལམ་གསར་བཟོའི་ལས་སུ་ཞུགས་ཡོད། [14] དེ་ནི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་ལས་དབང་ཞིག་སྟེ། རྒྱ་དམར་གྱིས་བཙན་གནོན་འོག་ལ་བསྡད་མ་ཐུབ་པར། བཙན་བྱོལ་ལ་ཡོང་ནས་"གོང་ས་རྩ་བའི་བླ་མ་མཆོག་ཏཱལ་ཧྲའོ་སི་དང་། ཅམ་པ་ཁྲུལ་སོགས་ལ་ལམ་བཟོ་བའི་སྡོད་གནས་སོ་སོར་སྐུ་ངལ་འཛེམས་མེད་ཀྱིས་འཚམས་འདྲི་གཟིགས་སྐོར་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་སྐབས་བཀའ་སློབ་གནང་དོན། སྤྱིར་འཛམ་གླིང་ནང་བཙན་བྱོལ་བ་ཚང་མས་རང་རང་འཚོ་ཐབས་སླད་ཧུར་བརྩོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་བཞིན། ང་རང་ཚོ་བོད་པ་བཙན་བྱོལ་བ་ཚོས་ཀྱང་སོ་ནམ་པ་ཚོས་ས་ཞིང་འདེབས་ལས་ཀྱི་གཞིས་ཆགས་ཐུབ་གཙོ་བོར་བྱེད་དགོས་པ་དང་། གཞན་གང་འཚམས་ཤིག་ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་ལ་ཞུགས་ནས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ལས་ཀ་བྱས་ཏེ་རང་གི་ལྟོ་གོས་ཁྱུངས་འགྲུལ་བའི་ཐོག་ནས་ཚང་མ་སྙིང་འཛགས་སུ་སྡོད་ཐུབ་པ་བྱུང་ན་བོད་ཀྱི་བསྟན་པ་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞབས་འདེགས་ཕན་ནུས་ཆེན་པོ་ཐོན་གྱི་རེད་[15] གསུངས་པ་བཞིན་བོད་མི་རྣམས་ལ་སྤར་ལས་ལྷག་པའི་སེམས་ཤུགས་སྐྱེས་ནས་དཀའ་སྤྱད་འབད་འབུངས་པ་བརྟེན་ནས་ད་ལྟའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་དང་དགོན་སྡེ་ཁག བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་ལྷན་ཁང་ཁག སློབ་གྲྭ་ཁག སྨན་ཁང་ཁག་སོགས་མེད་པ་ནས་ཡོད་པ་དང་། ཡོད་པ་ནས་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་འདི་བྱུང་བ་རེད།

གཉིས་པ། བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས།

༢.༡ ཀུ་ལུ་ལམ་བཟོའི་སྒྲིག་འཛུགས།

ཀུ་ལུ་ལམ་བཟོའི་གནས་སྟངས་ལ་བལྟས་ན་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་མང་དག་ཅིག་འབྱོར་རིམ་བཞིན་ལམ་བཟོའི་སྒྲིག་འཛུགས་བཟོས་ཏེ་སྒྲིག་གཞི་ལྟར་ལས་ཀ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

སྒྲིག་གཞི་དང་འགན་འཁྲི་ནི་མི་གྲངས་ ༡༥༠ ནས་ ༢༠༠ བར་ལ་བརྒྱ་དཔོན་དང་སྐད་སྒྱུར་

---

14. བཀའ་བྲུར་མདོ་སྔགས་བསྟན་འཛིན། ༢༠༠༣ བཤུལ་རིང་མི་ཚེའི་བྱུང་རབས་གནད་བསྡུས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། དག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཕྲེང་ ༡༥། ཤོག་ ༢༡༢།

15. སྒོ་མང་སྐལ་བཟང་རྡོ་རྗེ་སོགས། ཕྱོགས་སྒྲིག ༢༠༡༠ བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས། དེབ་ཕྲེང་དང་པོ། ཇ་ས། བོད་གཞུང་ནང་སྲིད་ལས་ཁུངས་ནས་འགྲེམས་སྤེལ་ཞུས། ཤོག་ ༣༠།

བསྐོ་བཞག མི་གྲངས་༢༠ རེ་ལ་བཅུ་དཔོན་རེ་བསྐོས། ཉིན་བཅོ་ལྔ་རེའི་མཚམས་སུ་རྒྱ་གར་གཞུང་ནས་བཟའ་ཆས་སྤྲད།

བཟའ་ཆས་སྤྲད་པའི་གནས་སྟངས་སྐོར་ལ་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་ཟས་ཕོགས་འབྲས། གྲོ་ཞིབ། དལ་ཡི། ཚྭ། བཙོང་སོགས་ཀྱི་ཕོགས་སྤྲད་ནས་ཉིན་བཅོ་ལྔའི་རྗེས་སུ་མང་ཚོགས་ལས་མི་སྡེ་ཚན་ནམ། པིས་ཊམ་ལུ་ཊིས་ (P.W.D) ལས་ཁོངས་མོ་ཏའི་འཁོར་ལམ་ཉམས་བཟོ་དང་གསར་བཟོའི་ལམ་ལས་སུ་ཞུགས་ཏེ་ལས་འགོ་ཚུགས། [16] དེ་ནི་བོད་མི་བཙན་བྱོལ་བའི་ཐོག་མའི་འཚོ་བའི་གནས་བབ་མཚོན་པའི་ལས་གཞི་ཡིག་ཡིན་པ་དང་། སྐབས་དེའི་འཚོ་བ་ནི་གཤམ་གྱི་ཉིན་གླའི་ཡོང་འབབ་ལས་གསལ་པོར་རྟོགས་པ་ཡིན།

༢.༢ གླ་ཆའི་ཚད་གཞི།

དུས་དེའི་གླ་ཆ་ནི་སྐྱེས་པར་ཉིན་གླ་སྒོར་ ༢ རེ་དང་སྐྱེས་དམན་ཉིན་གླ་སྒོར་ ༡.༦༥ རེ་སྤྲད་པ་རེད། དཔྱར་དུས་གླ་ཆ་ཡང་ཟླ་གྲངས་གསུམ་རིང་ར་བྲང་ལ་རྒྱབ་ཏེ་གར་ཞ་དང་སྤི་ཏི་ཁུལ་དུ། སྐྱེས་པར་ཉིན་གླ་སྒོར་ ༣ ནས་སྒོར་ ༨ བར། སྐྱེས་དམན་ལ་ཉིན་གླ་སྒོར་ ༢.༧༥ ནས་སྒོར་ ༣.༥༠ བར་སྤྲད་པ་རེད།

བོད་མི་ལམ་བཟོར་འགྲོ་བ་ནི་བོད་པ་བཙན་བྱོལ་དུ་མ་སླེབས་སྔོན་ནས་ཡོད་པ་དང་། དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་༡༩༥༡ ལོ་ཙམ་ནས་བོད་མི་རྒྱ་གར་དུ་ཚོང་ལས་དང་གནས་མཇལ་དུ་ཡོང་བའི་ཁྲིད་དུ་ལམ་བཟོར་ཞུགས་མཁན་ཡོད་ཅིང་། དེའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཁ་གསལ་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་དུའང་འཁོད་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྐབས་དེར་ལམ་བཟོ་བའི་ལས་གླ་ཅི་ཙམ་ཡོད་མེད་ཡང་གསལ་ཡོད། དེ་ཡང་ལོང་བ་ལོ་ཙྭ་བ་ཞིག་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་དེབ་དེའི་ནང་། "སིམ་ལ་ལ་སླེབས་ཏེ་ལས་ཀ་བྱེད་སྐབས། མི་རེར་སྒོར་གསུམ་རེ་རག་གི་ཡོད་པ་རེད། ལམ་བཟོའི་ལས་ཀ་རེད། ང་རང་མིའི་ཁ་ལ་ཉན་རྒྱུར་དགའ་བོ་ཡོད། ཉིན་གཅིག་མི་གཅིག་གི་སྒོར་གསུམ་དང་ཨ་ནེ་ཨ་ན་ཞེས་པ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་སྒོར་ཟུར་གྱི་མིང་སྟེ་ (དེ་དང་སྐར་མ་༢༥ དོ་མཉམ་པ་ཡིན།) བཞི་སྤྲོད་གི་ཡིན། ངའི་མཉམ་དུ་ཨོག་ཟེར། དེར་སོང་ནས་ཉིན་གཉིས་གསུམ་ཞིག་གི་རིང་ལ་ལས་ཀ་བྱས་པ་ཡིན། ཉིན་གཅིག་ང་ཚོའི་ལམ་བཟོ་ས་དེར། བྲག་རྡོ་གཏོར་བྱེད་ཀྱི་བགད་རྫས་ཤིག་ལ་མེ་སྤྲོན་ཡོད། ཡིན་ན་

16. སྤྱི་ཟུར་ཁྲུང་ལྷོ་གྲགས་པ་རྣམ་རྒྱལ། ༢༠༡༥ སྟོད་མངའ་རིས་སྐར་ཁོངས་གཞུང་རྒྱུགས་རྙིང་ཁུངས་འབྲོག་སྡེ་གཞུང་པ་མ་མཚན་པའི་ཡུལ་ལུང་ཆགས་རབས་དང་འབྲེལ་སྡེ་སྤྱོང་ཐོས་ལོ་རྒྱུས་ད་པན་རི་ཁྲ་མཆོར་མོའི་སྒྲིད་པའི་གདངས་རྒྱན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།། བོད་གཞུང་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཪ་ས། ཤོག་ ༡༧༧ ནས་ ༡༨༠།

ཡང་། བཀད་རྫས་དེ་འཛོར་མ་སོང་། ང་ཚོས་ཡུད་ཙམ་ལ་སྒུག་པ་ཡིན། དེ་ནས་ང་དཔའ་བོའི་གྲས་སུ་ཞུགས་ཏེ། བཀད་རྫས་འཛོག་སའི་ཉེ་འཁྲིས་ལ་བཅར་ནས་མེ་འབར་གྱིན་ཡོད་མེད་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པ་ཡིན། མཚམས་དེར་བཀད་རྫས་འཛོར་བ་རེད། "[17] ཞེས་སོགས་འཁོད་པ་ལས་བོད་མི་བཙན་བྱོལ་དུ་མ་འབྱོར་གོང་ནས་བོད་མི་རྒྱ་གར་དུ་ལམ་བཟོར་འགྲོ་སྲོལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ལམ་བཟོ་བའི་ཉིན་རེར་ལས་གླའི་སྒོར་ཡང་གཏན་འབེབས་ཡོད་སྒོར་གསལ། [18]

༢.༣ ལས་དུས་དང་དཀའ་ངལ།

ལས་དུས་ཀྱི་སྒྲིག་གཞི་ནི་སྔ་དྲོ་ཆུ་ཚོད་ ༨ པར་ལས་འཛུགས། དགོང་དྲོ་ཆུ་ཚོད་ ༥ པར་ལས་མཚམས། ཉིན་མོ་ཆུ་ཚོད་གཅིག་རེད། ཆུ་ཚོད་བཅུ་གཉིས་ཐོག་ཉིན་ལྟོ་གུང་ཟས་ཟ་རྒྱུར་ལས་མཚམས་འཇོག་གི་ཡོད། དཀའ་ངལ་ཁག་ནི་བཟའ་བཅའ་སོགས་ཉེ་མཁོ་ཉེ་ཡུལ་ཏ་ཅང་དཀོན། སྐབས་ཐོག་དེར་བོད་མི་ལབ་བཟོ་བ་ཡོད་སའི་ས་གནས་ཁག་ཏུ་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས་ཀྱི་ཐད་ལ་དཀའ་ངལ་མི་ཤུང་བ་ཞིག་འཕྲད་ཡོད་པའི་དོན་ཡིན།

༢.༤ ལམ་བཟོ་བའི་གྲངས་འབོར་རྒྱ་བསྐྱེད།

༡༩༨༣ ཟླ་ ༥ ཚེས་ *༡༡* ཕན་ལ་ཀེམ་ཁག་ *༡༧* ལ་མི་གྲངས་ ༢༣༥༠ འདུག་ཅིང་། དེའི་རྗེས་བལ་ཡུལ་ནས་འབྱོར་བའི་མི་མང་བསྣན་པས་མི་གྲངས་རིམ་འཕར་གྱིས་ *༡༩༨༣* ཟླ་༨ པའི་ནང་གར་ཞ་སྒྲི་ཏི་ཕྱོགས་སུ་ལས་མི་ཐོན་ཁར་མི་གྲངས་ ༨༤༨༥ ཡོད་པ་ནས་བརྒྱ་ཆ་ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ་ལ་རྒྱབ་ཏུ་ཐོན།

---

17. དགེ་འདུན་རབ་གསལ་གྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས། ༢༠༠༥ ཨ་ཁུ་པད་མ། ཡོང་བ་ལོ་ཟླ་བ་ཞིག་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པར་གསལ། བོད་ཀྱི་དུས་བབ། ཤོག་༢༨

18. ཨ་ཁུ་པད་མ་ནི་བོད་ས་མ་ཤོར་གོང་ནས་རྒྱ་གར་དུ་གནས་འཇལ་དུ་འབྱོར་བའི་བོད་མི་ཞིག་ཡིན་ཞིག *༡༩༥༧* ཙམ་ལ་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་བ་ནས་ལམ་བཟོར་ཞུགས། ལམ་བཟོར་ཞུགས་ནས་ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ་འགད་རྫས་འཛོར་ཏེ་མིག་ལོང་བར་གྱུར་ཅིང་། དེ་ནས་བོད་མི་དང་ཨ་རིའི་བཟའ་ཚོ་ཟུང་གིད་རོགས་རམ་འོག་སྨན་བཅོས་བྱས་ཀྱང་མ་ཕན་པར་མཏར་ལུང་བར་གྱུར། *༧*སྐྱབས་མགོན་རྗེ་*༧*གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོས་གཙོས་བོད་མི་མང་དག་བཙན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་རྗེས་ཡོང་བ་ཨ་ཁུ་པད་མས་*༧*གོང་ས་*༧*སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོའི་ཉིན་དུའི་སྐད་སྒྱུར་ཞུས་སྦྱོང་། ཡོང་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་གསལ་ཨ་ཁུ་པད་མ། ཡོང་བ་ལོ་ཟླ་བ་ཞིག་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པར་གསལ།

༢.༥ ལས་ཡུལ་གྱི་ས་ཁུལ་ཁག

ལས་ཡུལ་གར་ཞ་དང་སྤི་ཏི་ཁུལ་གྱི་ས་གནས་ཁག་ཏུ་མོ་ཊར་འཁོར་ལམ་གསར་བཟོ་ཆེད་བཏང་བའི་ས་གནས་ཁག་ནི། སྐྱེ་ལང་ཁུལ། ཀུན་ཧྲ་འབེ་ལི། ཡན་ཛ་ར། ཁོག་གསར། ཆ་ལི་ཐང་། གྲོན་ནེ། ཚོ་ཀྲ་གྲོན་ནེ། ཚ་དུར། ཚོ་ཀྲ་ཛ་ར། ཛྷ་དཔལ། ཀ་ལི་ཁར། སི་ཏི་ཁར། ཀློ་གསལ། ཀྱོ་སྦྲོ། སྤུག་མ། སྤུག་མོ། རང་རིགས་སོགས།

༢.༦ ཟས་རིན་གྱི་དཀའ་ངལ།

སྐབས་ཐོག་དེར་བོད་མི་རྣམས་ལ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་འཕྲད་ཡོད་པ་དང་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་ལས་མི་རྣམས་ལ་སྤྲོད་པའི་བཟའ་བཅའ་རྣམས་ལོ་མང་སོང་བའི་རྙིང་པ་དང་ཚུ་ཤོར་རུལ་སྐྱུན་ཅན་ཟ་མི་རུང་བ་ཡོད་ཅིང་། སྐབས་ཐོག་དེར་བཟའ་བཅའ་སོགས་ཉོ་དགོས་ཚེ་རིན་གོང་མཐོན་པོ་ཡིན། དེ་དུས་ཀྱི་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བ་ཚོའི་སླ་ཕོགས་ལ་གཞི་བཅོལ་ན་ཟས་གོང་ཧ་ཅང་ཆེ་བ་ཡིན། ཡང་རིག་འཛིན་ལགས་ཀྱིས་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བ་བརྒྱ་ཙམ་ལ་བཅར་འདྲི་ཞུས་པ་ཞིག་ཏུ། སྐབས་དེར་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བ་རྣམས་ལ་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་འཕྲད་ཡོད་པ་དང་། སྤོ་སྤོ་ལགས་ཤིག་གིས་བཤད་དོན་ཁོང་ཐོག་མར་རྒྱ་གར་ལ་བཙན་བྱོལ་དང་པོ་འབྱོར་དུས་གྲོད་ཁོག་ལྟོགས་ནས་སྐད་ཤོར་སྡོད་ཡོད་པ་དང་། དང་པོ་ཟ་རྒྱུ་ཞིག་རག་ན་ཅི་མ་རུང་བསམ་སྡོད་ཞེས་དང་། ལས་ཀ་ག་རེ་ཡིན་ན་བྱེད་འདོད་ཡོད་པ་ལ་སོགས་བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་ཟས་གོས་སོགས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ནས་ཤི་བ་དང་། རྨོ་རྨོ་ལགས་ཤིག་གིས་སྐབས་དེར་མི་ཤི་ན་རྒྱ་གར་གྱིས་སྐྱམ་ཕྱེ་ཊི་གཅིག་ཙམ་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་ཉི་མ་རེ་ལ་སྐྱམ་ཕྱེ་ཊི་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་སྤྲོད་སོང་ཅེས་བཤད་སོང་། ཡིན་ནའང་རྨོ་རྨོ་ལོ་རྒས་ཡིན་པས་གཅིག་བྱས་ན་བཤད་སྟངས་ནོར་བ་ཡིན་སྲིད་ཅེས་བཅར་འདྲི་མཁན་གྱིས་བཤད་སོང་། ཡང་རྒྱུགས་ཚུ་ནང་ལ་རོ་མང་པོ་གཡུག་ནས་སྐབས་ཤིག་རྒྱུགས་ཚུ་འགགས་པ་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་མི་ཚོས་རོགས་པ་བྱ་དགོས་འཁེལ་བ་དེ་འདྲ་ཡང་བྱུང་འདུག བུ་གུ་ཚུང་ཚུང་དེ་ཚོ་ལ་ཡང་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་འཕྲད་ཡོད་པ་དང་བུ་གུ་མང་པོ་བརླགས་སྡོད་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་བཀོད་འདུག[19] རིག་འཛིན་ལགས་ཀྱིས་བཅར་འདྲིའི་སྐབས་སུ་ཡིད་སྐྱོ་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ཐོས་སྐབས་སེམས་ཏུ་སྐྱོ་སྐྱེ་བཅར་འདྲིའི་སྐབས་སུ་ཁོ་རང་ངུ་བཞིན་པའི་སྨྲ

19. བཅར་འདྲི། རིག་འཛིན། ༢༠༡༧ བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཨ་རིའི་རླུང་འཕྲིན་ཁང་། https://www.voatibetan.com/amp/3700647.html

ཡང་ཐོས་ཐུབ། དེ་ནི་དངོས་ནས་བོད་མི་བཙན་བྱོལ་དུ་ཐོག་མར་སླེབས་བྱུང་བའི་དོན་དངོས་ཀྱི་གསན་རྩལ་ཞིག་ཡིན་སྐབས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིད་ཆེས་བརྗིད་མི་འདུང་བའི་ཡིད་སྐྱོའི་གནས་ཚུལ་གྱི་ལེའུ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཅིང་། ཐེངས་འདིའི་རྩོམ་ཤོག་འདི་བརྒྱུད་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་འཚོ་བ་དངོས་ལ་ཞུགས་དུས་སེམས་ཀྱིས་བཟོད་ཐབས་བྲལ་བ་བརྗོད་འདོད་བྱུང་། [20]

དེའི་སྐབས་ཀྱི་ཟས་རིན་གྱི་གོང་ཚད་ནི། འབྲས་མོན་དོ་ལ་སྒོར་ ༢༥, ༢༤ ,༢༩ ,༣༢། གྲོ་ཞིབ་མོན་དོ་ལ་སྒོར་ ༢༦ ,༥༠ བཅས་ཡིན་སྐབས་ཡོང་འབབ་དང་སོང་གཉིས་བར་ལ་ཧེ་བག་ཆེན་པོ་འདུག་པས་ཟས་སོང་འདང་ངེས་ཙམ་གྱི་འཚོ་བ་སྐྱེལ་དགོས་བྱུང་འདུག

མཇུག་གི་གཏམ།

རྩོམ་ཐུང་འདི་ནི་དུས་ཚོད་རྐྱེན་པས་འཕྱུས་ཚང་ཞིག་ཡོང་ཐུབ་མེད་པ་དང་། དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་འགའ་རེ་ལག་ཏུ་མ་རག་པ་དང་བཅར་འདྲིའི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་ཡང་འདོད་པ་ཁེངས་པ་ཞིག་བྱ་ཐུབ་མ་སོང་བས། ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམ་པ་ཚོས་དགོངས་པ་དཀྱིལ་གཡང་གྱིས་གཟིགས་སྐྱོང་དང་ལམ་སྟོན་ཡོང་བར་ཞུ། ཕྱིར་བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ནི་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་དཀའ་སྡུག་གི་འཚོ་བར་ཧུར་བརྩོན་གྱིས་གདོང་ལེན་བྱས་པའི་དཔེ་མཚོན་ཞིག་དང་། དཀའ་སྡུག་གི་ཁོར་ཡུག་ཅིག་ཏུ་ཡང་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་དབང་སྒྱིད་ཐུབ་པ་དང་རྒྱ་གར་གྱི་འགྲུལ་བཞུད་དང་འཕྲུལ་རིག་གི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་ཕན་ནུབས་ཆེན་པོ་སྐྱུན་ཡོད་སྙམ། བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐོར་གྱི་ཡིག་ཆ་དེ་ཙམ་མང་པོ་མེད་ལ། བཙན་བྱོལ་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐོར་ལ་རྩོམ་ཡིག་དང་དཔྱད་རྩོམ་ཁ་གསལ་བ་དང་སྩུས་ལེགས་ཤིག་དེ་བས་དགོན། དེ་བས་མ་འོངས་གཞོན་སྐྱེས་དག་གིས་ཆེད་དུ་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་ལམ་བཟོ་བའི་སྐོར་སླེང་བར་བྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེ་བ་དང་། བོད་མི་ལམ་བཟོ་བ་དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཁ་གསལ་ཞིག་དགོས་པ་ནི་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིད་ཀྱི་དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྟོང་ཆ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པས་ངེས་པར་དུ་ཁ་གསབ་བྱ་དགོས་པར་འདོད།

20. སྤྱི་ཟླར་ཁྲུང་ཧྥོ་གྲགས་པ་རྣམ་རྒྱལ། ༢༠༡༨ སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གནའ་དེང་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཕྲེང་དང་པོ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཤོག་ ༡༧༤ །

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

རང་དབང་གསར་ཤོག (༡༩༤༢)

བཀའ་བྲུར་མདོ་སྔགས་བསྟན་འཛིན། (༢༠༠༣) བཤུལ་རིང་མི་ཚེའི་བྱུང་རབས་གནད་བསྡུས། ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

དགེ་འདུན་རབ་གསལ། (༢༠༠༨) ཨ་ཁུ་པད་མ། ཡོང་བ་ལོ་ཙཱ་བ་ཞིག་གི་མི་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས། དུས་བབ་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་།

ཕྱོགས་སྒྲིག སྒོ་མང་སྐལ་བཟང་རྡོ་རྗེ་སོགས། (༢༠༡༠) བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས།

སྐང་པ་བདེ་སྐྱིད་པ་ཕུན་ཚོགས་དང་བུ་ཟླ་བ་རིན་ཆེན། (༢༠༡༨) རྒྱལ་ཁབ་ཤར་བའི་པ་བུའི་བདེ་སྡུག་འབེལ་གཏམ་ལོ་རྒྱུས། ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

ཀོང་ས་མཆོག (༢༠༡༧) བཙན་བྱོལ་ནང་གི་རང་དབང་། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

སྐྱི་བྲུར་ཁྱུང་ལྷོ་གྲགས་པ་རྣམ་རྒྱལ། (༢༠༡༥) རི་ཁྲ་མཆོར་མོའི་སྲིད་པའི་གངས་རྒྱན། ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།

རིག་འཛིན། (༢༠༡༧) བོད་མིའི་ལམ་བཟོ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། བཅར་འདྲི། https://www.voatibetan.com

ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ། (༢༠༢༥) ཀུ་ལུ་མ་ན་ལིའི་ལམ་བཟོ་བ། བཅར་འདྲི། ཧྲེར།

Patterson, G. N. (1966). Tibetan foothold. London: John Murray.

བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ལས་རྒྱ་ནག་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་ཐབས་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ།

ཚེ་རིང་བདེ་སྐྱིད།

བྲྀ་ལའི་བླ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པའི་སློབ་མ།

གནད་བསྡུས། བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་བྱུང་བའི་ཆེས་ཡིད་སྐྱོ་བའི་གནས་ཚུལ་ཏེ། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་དོན་རྐྱེན་འདིས་རྒྱལ་སྤྱི་ཙམ་དུ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་ནང་དུའང་ཤུགས་རྐྱེན་ཇི་ཙམ་ཐེབས་མིན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་འཚོལ་ཞིབ་བྱུང་བ་ཁག་ལ་གཞིབ་བསྡུར་ཙམ་དུ་མིན་པར། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྲིད་ཇུས་ཆའི་སྟེང་ལ་འགྲེལ་བརྗོད་གནང་མཁན་གྱི་དཔྱད་འབྲས་དང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་ལ་ཡིག་ཆ་རྙེད་སོན་བྱུང་གི་ཡོད་མེད་བཅས། མཐར་བོད་པའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ནི་མི་རིགས་དང་རིག་གཞུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་སླད་དུ་ཡིན་པ་སོགས་ནི་ཞིབ་འཇུག་གི་དཔྱད་འབྲས་ཡིན།

གནད་ཚིག རང་ལུས་མེར་སྲེག། བོད། རྒྱ་ནག རྒྱལ་སྤྱི།

སྔོན་སླེང་།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོར་བོད་ཀྱི་ཨ་མདོ་རྔ་བའི་ཀྲྀ་བཀྲ་རྙེ་ནས་བཟུང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༢ བར་དུ་མི་ལོ་ ༡༤ ཙམ་གྱི་རིང་དུ་ཁྲོན་མི་གྲངས་ཏེ་ ༡༥༧[1] ཙམ་གྱིས་རང་གི་གཅེས་པའི་ཚེ་སྲོག་བློས་བཏང་ནས་བོད་ཀྱི་བདེན་དོན་རྗོད་པར་བྱས། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་སྐེ་འཛམ་གླིང་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་མི་རིགས་དག་ཤེས་རིག་གི་རྣམ་དཔྱོད་དང་ལྡན་པར་གྱུར་དེ། ཡར་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་པས་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྲུ་ཕལ་མོ་ཆེར་རང་བཙན་ཐོབ་དགོས་མཁན་ལ་རང་དབང་ཐོབ་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་། ས་ཕྱོགས་གང་སར་འགྲོ་བ་མིའི་བདེ་སྡུག་དང་རང་དབང་སོགས་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་བཞིན་པའི་དུས་ཚོད་དེ་འདྲའི་སྐབས་སུ་བོད་དེ་ཉིད་རིམ་པས་རྒྱ་ནག་པོའི་བཙན་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་སོང་བ་ནི་བདེན།

1. 《ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ནམ་ཡང་མིན། 》བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ནས་པར་འགྲེམས་ཞུས། པར་ལོ་ ༢༠༢༢

དེ་འདྲའི་དུས་སྐབས་སུ་བོད་མི་དཔའ་ངར་ཅན་འགས་རང་ལུས་མེར་བསྲེགས་ནས་བོད་དོན་རྩོད་པའི་ལས་དོན་ཐོག་དངོས་སུ་ཞུགས་པར་བྱས། མི་སུ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་རང་ལུས་ལ་གཅེས་སྲུད་དང་བརྩེ་བ་མེད་མཁན་མེད། འོན་ཀྱང་ཁོང་རྣམ་པས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་མི་ཚེའི་དོན་ཆེན་དུ་རྩིས་ནས་རང་ལུས་འདོར་བར་བྱས། དེ་ལྟར་ཁོང་རྣམ་པས་བཞག་པའི་བྱས་རྗེས་དག་ལ་འབྲས་བུ་ཞིག་ཐོབ་དགོས་པ་སྟེ། འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྲུ་ སྤྱི་དང་ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་ནག་ནང་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་རྐྱེན་པས་གཡོ་འགུལ་དང་ཤུགས་རྐྱེན་ཞིག་ཐེབས་མེད་པ་ག་ལ་ཡིན། དེས་ན་དབུ་མ་ལམ་འདི་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆེས་འབྲེལ་ཆེ་ཞིང་། བོད་ཙམ་མིན་པར་རྒྱ་ནག་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་ནས་དབུ་མ་ལམ་དེ་ཉིད་བྲི་དགོས་དུས། དེང་རབས་ཀྱི་ཞིབ་འཇུག་དང་། ཞིབ་བསྡུར་རིག་པ། དབྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་སོགས་ཁྱབ་ཁོངས་རྒྱ་ཆེ་བར་སྣང་བས། རང་ཉིད་ཀྱིས་སྐབས་བབ་དབུ་མ་ལམ་གྱི་བརྗོད་གཞི་ལས་མི་བརྒལ་བའི་དམ་བཅའ་གང་ཐུབ་ཞུ་རྒྱུ་དང་།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཙམ་ནས་རྒྱ་ནག་པོས་བོད་མིའི་ལས་དབང་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་བ་ནས་བཟུང་ང་ཚོ་བཙན་བྱོལ་བ་ཚང་མ་རང་བཞིན་གྱི་ཆབ་སྲིད་པའི་སྐྱབས་བཅོལ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཟིན་པས། བོད་ཀྱི་བདེན་དོན་རྩོད་ལེན་གྱི་འགན་འཁྲི་དང་བོད་ཀྱི་མ་འོངས་པ་སོགས་ང་ཚོའི་ལག་ཏུ་ཡོད་པ་སོགས་རྒྱུ་རྐྱེན་དུ་མ་ཞིག་ལས་ངས་ཀྱང་དབུ་མ་ལམ་གྱི་བརྗོད་གཞི་དེ་ཉིད་བདམས་པ་ཡིན།

དང་པོ། བོད་དང་རྒྱ་ནག་གི་འབྲེལ་བ།

བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་དོན་རྐྱེན་གླེང་དགོས་ན་ཡིན་གཅིག་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གང་ཡིན་ཐོག་མར་བརྗོད་དགོས་པ་གལ་ཆེར་སྣང་། བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་རྙོག་གླེང་དང་འཁྲུག་འཛིང་སོགས་ནི་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྲག་འགའ་ཙམ་གྱི་གནད་དོན་ཞིག་མ་ཡིན་པར་དུས་རབས་བདུན་པ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༦༣༩[2] ཙམ་ནས་བོད་དང་རྒྱའི་ཐང་རྒྱལ་རབས་དབར་ཐོག་མའི་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་ནས་བཟུང་། རྙོག་དྲའི་སྐམ་ཆུང་ཁ་ཕྲེ་སྟེ་མི་ལོ་ཆིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་རིང་མཚམས་རེར་འཆམ་མཐུན་དང་མཚམས་རེར་ཁྲོད་ཤེ་ང་གསོན་གྱི་དམག་འཁྲུག་སོགས་བྱས་ནས་དུས་ཚོད་ཡུན་རིང་འདས་ཟིན། དེ་ལྟར་བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ནས་བོད་ཀྱི་དུས་རབས་བར་མའམ་བོད་སིལ་བུའི་དུས་རབས་དང་། བོད་ཀྱི་ཉེ་རབས་བཅས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བྱུང་མ་སྨོང་བ་ནི།

2. རྩོམ་པ་པོ། མཁས་དབང་དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས། 《དེབ་ཐེར་དམར་པོའི་གལ་ཆེའི་ཚིག་འགྲེལ་གནད་བསྡུས། མཁས་དབང་དུང་དཀར་གསུང་འབུམ། བོད་༤》 མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ལོ་དང་པར་ཐེངས་མི་གསལ། * ཤོག་གྲངས་ ༢༥༩

རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་དང་རིག་གཞུང་སོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་བོད་རིགས་བརྒྱ་ཕྲག་ལྷག་གིས་རང་ལུས་མེར་བསྲེགས་གནང་བ་དེ་ཡིན།

དེ་ཉི་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏེ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༨ ནས་ ༢༠༢༢ བར་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་བོད་མི་ ༡༥༧ ལྷག་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་གཅེས་པའི་ལུས་ཕུང་དེ་ལེགས་སྐྱེས་སུ་ཕུལ་ནས་བོད་ཀྱི་རྩ་དོན་དང་། བདེན་དོན་སོགས་བོད་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་ཆེད་དུ་ཡོད་ཚད་བློས་བཏང་གནང་བ་དེས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་བྱུང་མ་མྱོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་དམར་རྗེན་གསོན་པོར་བཞག་གནང་ཡོད་པ་དང། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གནང་མཁན་མང་ཆེ་བའི་བསྒྲགས་གཏམ་ནི། བོད་རང་བཙན་ཡིན་པ་དང་། ༸གོང་ས་མཆོག་བོད་དུ་ཕེབས་ཐུབ་པ། བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གཞུང་སྲུང་སྐྱོབ་ལ་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་འདྲ་མཉམ་ཡིན་དགོས་པ། རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་མཐུན་སྒྲིལ་ཡོང་བ་སོགས་ཡིན།

གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ལས་རྒྱ་ནག་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་གང་ཐེབ་མིན།

བོད་མི་ ༡༥༧ ལྷག་ཙམ་གྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་གཅེས་པའི་ལུས་ཕུང་དེ་འགྲོ་སོང་དུ་བཏང་ནས་བོད་ཀྱི་བདེན་དོན་དང་འཐབ་རྩོད་དེ་སའི་གོ་ལ་ཁྱོན་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་སྤེལ་ཡོང་བ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་རོགས་སྐྱོར་ཐོབ་ཆེད་ལེགས་སྐྱེས་སུ་ཕུལ་བའི་ཁྲོད། རྒྱ་ནག་གུང་གོ་གུང་ཁྲན་ཏང་མི་དམངས་ཀྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཟེར་བས་བོད་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་དོན་རྐྱེན་བྱུང་བ་ནས་བཟུང་། བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་ཇུས་ལ་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་དྲག་གནོན་དང་དམ་འཛིན། སྒྱུར་བཅོས་ཤུགས་ཆེར་བཏང་དང་གཏོང་བཞིན་པ་སོགས་ཏེ།

༡) བརྙན་མིག་རིགས་མང་དུ་བཏང་བ།

རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ཡིན་ཟེར་བའི་བོད་ཁུལ་ས་གནས་ནང་དམིགས་བསལ་གྱིས་དམ་དྲག་ཤུགས་ཆེར་སོང་བ་དང་དྲག་ཆས་ཉེན་རྟོག་པ་མང་དུ་བཏང་བ། བོད་མིའི་འགྲོ་འདུག་སྤྱོད་གསུམ་ལ་མགོ་མཇུག་བར་གསུམ་ནས་དམ་གནོན་ཆེ་ཏུ་བྱེད་པ། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གནང་མཁན་གྱི་ནང་མི་དང་སྤུན་མཆེད་སོགས་ལ་ཁྲིམས་མེད་ལུགས་མེད་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་དང་དོན་མེད་ཀྱི་

རྟོག་གླེང་བཟོ་བ་མ་ཟད། བར་སྐབས་ཤིག་ལ་བོད་ཁུལ་དུ་ཇོ་སྐྱུམ་རིགས་ཉོ་བཙོང་བྱ་རྒྱུར[3] ཡང་དམ་དྲག་ཤུགས་ཆེར་བྱས་པས་བོད་མི་མང་པོའི་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་འཚོ་བར་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་བཟོས་པ། གཞན་ཡང་། ཆོས་ལུགས་དང་འབྲེལ་མ་འབྲེལ་གཉིས་ཀའི་ལས་རིམ་ཁག་གི་འདུ་འཛོམས་བྱ་ཡུལ་ཚང་མར་དམག་མི་མང་དུ་འཛུག་བཞིན། གཞུང་ལམ་ཆེ་ས་ཁག་ཙམ་མིན་པར་མཐའ་ན་སྲང་ལམ་ཆུང་ཆུང་ཁག་དང་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་བརྟན་མིག་གློག་རིགས་མང་དུ་བཏང་བ།

བོད་མི་ཕྱི་བསྐྱོད་བྱེད་མཁན་ཁག་གི་ལག་འཁྱེར་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་དྲི་ཚད་མང་བའམ་བཀག་སྡོམ་ཆེ་བ་དཔེར་ན། 《སངས་རྒྱས་ཟ་བ། བོད་ཀྱི་གྲོང་རྡལ་ཞིག་གི་འཚི་གསོན། 》ལས། "རྒྱ་ནག་སྲིད་གཞུང་གིས་སྲིད་ཇུས་གསར་པ་ཞིག་ལག་བསྟར་གྱིས་བོད་མི་རྣམས་རྒྱ་ནག་ནས་ཕྱི་ལ་འགྲོ་བར་འགོག་སྲུང་དམ་པོ་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་སྲིད་གཞུང་གིས་བརྟག་ཞིབ་ལམ་ལུགས་གཉིས་བཟོས་ནས་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་བོད་མི་གཙོས་པའི་ཡུ་གུར་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་སྐྱོད་ལག་འཁྱེར་ཞུ་བར་དཀའ་ཚེགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་བརྒྱུད་དགོས་པ་བཟོས་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་ཁང་གིས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་ལྟར་ན། རྒྱ་ནག་གི་ས་ཁུལ་(༣༣༩)ཡོད་པ་ལས། ཕྱི་སྐྱོད་ལག་འཁྱེར་མགོ་འདོན་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་ཁུལ་(༣༨)གཏན་ཁེལ་ཅིང་། དེ་དག་ནི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཡོད་པའི་ས་ཁུལ་ཡིན་པ་རེད། "[4] ཅེས་གསལ་བ་དང་། རྒྱ་ནག་གི་ས་གནས་སུ་ཡོད་པའི་བོད་མིར་དམིགས་བསལ་གྱི་མཐོང་ཆུང་དང་ཁྱད་གསོད། བརྙས་བཅོས་ཤུགས་ཆེར་བྱས་པ། ཡུལ་སྐོར་སྤྲོ་འཆམ་པ་ཚོར་དམ་དྲག་བྱེད་པ་སོགས་དང་། བོད་རྒྱའི་མི་དམངས་བར་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ལ་དབྱེ་འབྱེད་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་དམ་དྲག་མང་པོ་ཞིག་ཡོང་བཞིན་ཡོད།

༢) སྒྲིག་ཁྲིམས་དམ་དུ་བཏང་ཚུལ།

བོད་ཁུལ་གྱི་ས་གནས་ཁག་ལ་སྲིད་ཇུས་བསྒྱུར་ཞིབ་བྱ་རྒྱུའི་ཚབ་ཏུ་རྒྱ་གཞུང་གིས་དྲག་གནོན་ཇེ་ཆེ་རུ་བཏང་ནས། བོད་ཀྱི་ས་ཕྱོགས་གང་སར་བཀག་འགོག་བྱས་པས། མཐའ་ན་སྡེ་པའི་ནང་ཁུལ་དུའང་འགྲོ་འོང་བྱ་རྒྱུར་དཀའ་བ་མ་ཟད། དགོན་སྡེ་དང་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཏུ་རྒྱལ་གཅེས་

3. རྫོམ་པ་པོ། ཛ་ཧྲི་ར་སྦྲི་མེག ལོ་ཙཱ་བ། བདེ་པོ་འཚོ། 《སངས་རྒྱས་ཟ་བ། བོད་ཀྱི་གྲོང་རྡལ་ཞིག་གི་འཚི་གསོན། 》བོད་ཀྱི་དུས་བབ་ནས་དཔར་སྐྲུན་ཞུས། ༢༠༢༩ པར་ཐེངས་དང་པོ། ཤོག་གྲངས། ༣༥༩ ནང་དུ་ཇོ་སྐྱུམ་སྐོར་དེ་ཡང་རོབ་ཙམ་གླེང་འདུག

4. རྫོམ་པ་པོ། ཛ་ཧྲི་ར་སྦྲི་མེག ལོ་ཙཱ་བ། བདེ་པོ་འཚོ། 《སངས་རྒྱས་ཟ་བ། བོད་ཀྱི་གྲོང་རྡལ་ཞིག་གི་འཚི་གསོན། 》བོད་ཀྱི་དུས་བབ་ནས་དཔར་སྐྲུན་ཞུས། ༢༠༢༩ ཤོག་གྲངས། ༣༣༨

ཆོས་གཅེས་ཟེར་བའི་མིང་སྙིང་རྗེ་མོ་ཞིག་བཏགས་ནས་བོད་ལྷུག་ཚོའི་བསམ་བློར་སྨྱུར་བཅོས་ཡོང་ཐབས་བྱས་པ་དང་། ཡང་བསམ་བློའི་སློབ་གསོའི་ལས་འགུལ་ཟེར་ནས་བོད་ལྷུག་ཚོར་རྒྱ་གཞུང་གི་ལྟ་བ་ལངས་ཕྱོགས་གང་ཡིན་སྤེལ་ཐབས་བྱེད་པའི་དཔེ་མཚོན་ཞིག་སྟེ། གཤམ་འོག་ཏུ་བོད་ཨ་མདོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་སློབ་ཆུང་ཞིག་གི་སྦྱར་པང་སྟེང་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་དང་འབྲེལ་བའི་དམ་དྲག་སྦྱར་ཡིག་གི་སྲིག་ཁྲིམས་གསར་བཟོ་བྱས་ཡོད་པ་ཞིག་གཤམ་གསལ་དུ་བཀོད་ན།

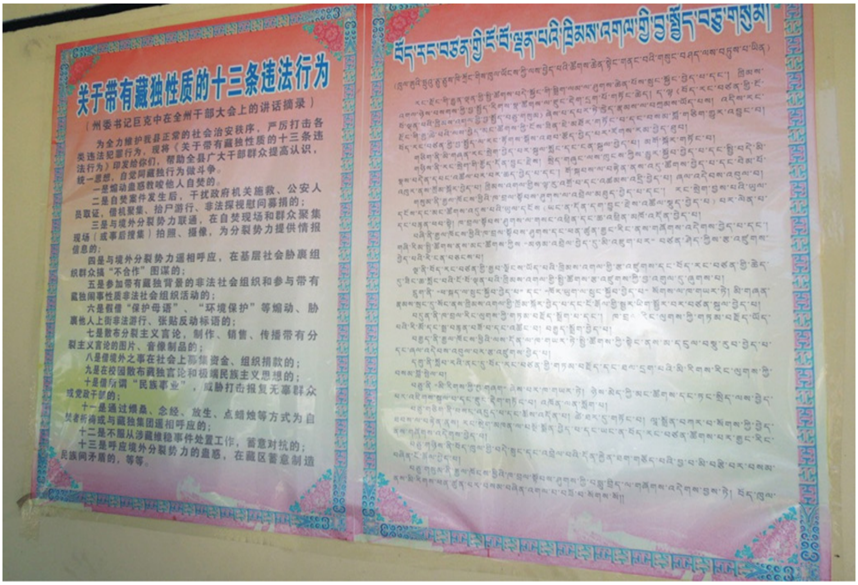

“Concerning the Thirteen Criminal Behaviors that Have the Quality of Tibetan Separatism.” Poster in a Tibetan primary school listing new regulations criminalizing self-immolation protest and any support for protesters or their families, including Buddhist funerals. Qinghai Province, summer 2013. Photo by Charlene Makley.[5]

(“བོད་རང་བཙན་གྱི་ངོ་བོ་ལྡན་པའི་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་བཅུ་གསུམ། ” བོད་ཀྱི་སློབ་ཆུང་ཞིག་ཏུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ངོ་རྒོལ་དང་ངོ་རྒོལ་མཁན་ནམ་ཁོང་ཚོའི་ནང་མི་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པ་དང་དེའི་ནང་དུ་ནང་པའི་འདས་མཆོད་བྱེད་སྟངས་ཀུང་ཚུད་པའི་ཉེས་འཛུགས་ཀྱི་སྲིག་

5. 《The Sociopolitical Lives of Dead Bodies: Tibetan Self-Immolation Protest as Mass Media》 By Charlene Makley https://journal.culanth.org/index.php/ca/article/view/ca30.3.05

གཞི་གསར་པ་འཐོབ་པའི་འགྲེམས་སྤྲར། མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན། དཔྱར་ཁ། ༢༠༡༣། པར་པ་ནི་ Charlene Makley ཡིན།)

གོང་གསལ་གྱི་སྤྱར་ཡིག་དེ་ནི་བོད་ནང་དུ་རྒྱ་གཞུང་གིས་སྐབས་དེ་དུས་ནས་བཟུང་བོད་མི་མང་ཚོར་སྒྲིག་ཁྲིམས་དམ་དུ་བཏང་དང་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པའི་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཞིག་སྟེ། ད་དུང་ཡང་སྒྲིག་ཁྲིམས་དེ་ལས་མང་བ་ཞིག་བསྒྱུར་བཟོས་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་ནི་བརྗོད་མི་དགོས་པར་སྣང་།

༣) གནས་ཚུལ་ལ་དམ་དྲག་བྱེད་ཚུལ།

རྒྱ་ནག་གི་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ཏུ་གནས་ཚུལ་དེའི་རིགས་ཀྱི་པར་རིགས་ཙམ་ཡང་མཐོ་སྦྲོད་བྱས་མེད་པ་མ་ཟད། གསར་འགྱུར་དེ་རིགས་ཕྱིར་སྟོན་མི་ཚོག་པ། སྤྱི་ཚོགས་འབྲེལ་མཐུད་དྲ་རྒྱའམ་སྤྱི་ཚོགས་དྲ་རྒྱའི་ཐོག་བཀོད་པའི་རྩོམ་ཡིག་རྣམས་བསུབས་པ་དང་། གཞན་ད་དུང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བའི་ཐ་སྙད་རྣམས་འཚོལ་ཞིབ་བྱ་རྒྱུར་བཀག་སྡོམ་ནན་ཏན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱི་རྐྱེན་པས། མཐའ་འབྲས་སུ་རྒྱ་ནག་གི་མི་མང་མང་པོར་དེའི་སྐོར་ལ་རྒྱུས་མངའ་ཙམ་ཡང་མེད་ལ། རྒྱ་གཞུང་གི་ཕྱི་འབྲེལ་མི་སྣས་བསྒྲགས་གཏམ་གྱི་སྡིངས་ཆ་བེད་སྤྱད་ནས་ཁུངས་ལུང་མེད་པའི་གཏམ་བཤད་ནང་དུ། རྒྱ་གཞུང་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་རྒྱུར་སྐུལ་མ་བྱེད་མཁན་ནི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཡིན་ཞེས་བཤད་དེ། ངོ་རྒོལ་དེ་ནི་ཁྲིམས་མཐུན་གྱི་ངོ་རྒོལ་ཞིག་མིན་ཞེས་ཀྱང་གྲགས།

གཞན་ཡང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་གནས་ཚུལ་དེ་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དུ་མེད་པ་བཟོ་མི་ནུས་པས། རྒྱུ་མཚན་གཞན་དུ་མ་ཞིག་ལ་ཁ་གཡར་ནས་བོད་མི་དེ་ཚོས་རང་སྲེག་བྱས་དགོས་དོན་བཤད་པ་ནི། དཔེར་ན། 《ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ནམ་ཡང་མིན། 》ཞེས་པའི་ནང་དུ། "བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཚེ་རིང་འོད་ཟེར་གྱི《འབར་བཞིན་པའི་བོད། རྒྱ་ནག་གི་དབང་སྒྱུར་ལ་རང་སྲེག་ཞི་རྒོལ་གནང་བ། 》ནང་དུ་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ཏུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གནང་མཁན་ཁག་ཅིག་ནི་གཟའ་ནད་དང་སེམས་ཁམས་ཐང་པོ་མེད་པ། རྐུན་ཇག་དང་ཆང་རག་བག་མེད་འཐུང་མཁན། གཞན་ལ་འཁྲུག་འཛིང་བྱེད་མཁན། རྒྱན་པོ་འཛུགས་མཁན·········སོགས་བྲིས་ཡོད་པ་མ་ཟད། དེ་དག་ཁུངས་སྐྱེལ་ཆེད་དུ་ཀྲུང་དབྱང་བརྙན་འཕྲིན་ཁང་གིས་(དངོས་བྱུང་

སློག་བརྙན་)ཡིན་ཁུལ་གྱི་དམིགས་བསལ་སློག་བརྙན་ལེ་ཚན་ཁག་ལྔ་བཟོས་ཡོད། ”[6] ཅེས་མདོར་ན་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་ཙམ་མ་ཟད་རྒྱ་མི་ཚོ་ལའང་དྲང་བདེན་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་བཤད་པས་ཕོ་ཚོས་ཀྱང་བོད་མིའི་དཀའ་སྡུག་དངོས་གང་ཡིན་ཤེས་མཁན་ཡང་ཧ་ཅང་དཀོན།

གོང་ཞུས་དོན་ཚན་དག་ནི་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་བྱུས་ངན་པ་སྣེ་བོད་ནང་དུ་བྱུང་བའི་དམ་དྲག་ཆེ་བའི་ཤུགས་རྐྱེན་དག་ཡིན་སོང་། འོན་ཀྱང་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དེང་སྐབས་རྒྱ་ནང་གི་རྒྱ་མི་ཤེས་ལྡན་མི་སྣ་དང་རྒྱའི་སློབ་མ་མང་པོས་བོད་ཀྱི་བདེན་དོན་ལ་དོ་དབྱིང་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་མཁན་ཀྱང་ཇེ་མང་དུ་འཕེལ་བ་ནི་བོད་མིར་མཚོན་ན་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཤུགས་རྐྱེན་ཞིག་ཐེབས་པར་བསམས།

གསུམ་པ། བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ལས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་ཤུགས་རྐྱེན་གང་ཐེབས་མིན།

༡) བོད་དོན་རྒྱལ་ཕྱིར་སླེབ་བར་རྒྱ་ནག་གིས་བཀག་འགོག།

གོ་ལ་ཧྲིལ་པོར་གོ་རྟོགས་(ཚད་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ཐོག་ནས)སྤེལ་ཆེད་དུ། རྒྱལ་སྤྱིའི་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་དང་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་ཚོགས་སྡེ་ཁག འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོགས་པ་ཁག་བཅས་ཀྱིས་བོད་མིའི་སྡུག་བསྔལ་གསལ་སྟོན་ཆེད་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་སླེབ་སློང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ལ། “གོང་ས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་གཉིས་ཀྱིས་འདས་གྲོངས་སུ་གྱུར་བའི་བོད་མི་རྣམས་ལ་མྱ་ངན་ཞུས་གནང་བ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོང་བའི་ཆེད་འབོད་སྐུལ་གནང་ཡོད་སོང་། འོན་ཀྱང་། ཀུན་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར་རྒྱ་ནག་ནི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟེང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐོག་ནས་སྟོབས་ཤུགས་ཧ་ཅང་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་[7] ཞེས་པའི་ཚོགས་པ་དེའི་ནང་གི་གཏན་སྡོད་རྒྱལ་ཁབ་ལྔའི་ནང་

---

6. 《ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ནམ་ཡང་མིན། 》བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ནས་པར་འགྲེམས་ཞུས། ༢༠༢༢ ཤོག་གྲངས་ ༡༨
དེ་བཞིན་སྐབས་བབ་དུས་ཚོད་ཀྱི་རྐྱེན་པས་རྩོམ་པ་པོ་ཆེ་རིང་འོད་ཟེར་གྱི་བརྩམས་ཆོས་དངོས་གཞི་དེར་ལྟ་མཁོ་མ་བྱུང་།

7. ཡེ་ཤེས་ཚོས་བཟང་གིས། https://www.academia.edu/129595781/Self_Immolations_of_Tibet_and_the_Deafening_Silence_of_the_International_Community ཞེས་ Academia.edu ད་ཐོག་ཏུ་སྤེལ་བའི་དུམ་བུ་ཞིག་བོད་སྒྱུར་ཞུས་ན་དེ་ལྟར། (འདི་ལྟ་བུའི་དྲག་སྤྱོད་ལ་སྐྱོན་བརྗོད་མ་བྱས་པའམ་ཡང་ན་འོས་འཚམ་གྱིས་རྟོག་ཞིབ་མ་བྱས་པའི་ཐོག་ནས། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱིས་གསང་བའི་སྒོ་ནས་གདུག་རྩུབ་

གི་གཅིག་ནི་རྒྱ་ནག་ཡིན་པས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟེང་ཁྱབ་སྤྲེལ་འགྲོ་བའི་རྒྱལ་སྐོར་དེ་ཡང་སྔ་མོ་ནས་བཀག་ཟིན་པར་སྣང་།

དེ་བཞིན་དུ་བོད་ནི་རང་བཙན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པར་འདོད་མཁན་ཡང་དེ་བས་དཀོན་ལ། མཐའ་ན་བོད་དུ་བྱུང་བའི་དོན་རྐྱེན་དེ་ལ་རྒྱབ་བསྐྱོར་བྱེད་ཐུབ་མཁན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱང་ཧ་ལམ་མེད་པ་ལྟར་དུ་སྣང་། གང་ལ་ཞེ་ན། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་དེའི་ཆེད་དུ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཚོས་རྒྱ་ནག་ལ་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་མི་སྲིད། ཕོ་ཚོ་དང་རྒྱ་ནག་དབར་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་འབྲེལ་བ་ཤུགས་ཆེ་བ་མ་ཟད། ཕོ་ཚོས་རྒྱ་ནག་ལ་བསྟུན་མཁས་གཏང་ཐུབ་བྱ་དགོས་པས། བོད་ཀྱི་ཆེད་དུ་རྒྱ་ནག་དང་དགྲ་བོར་ལངས་མི་སྲིད་མོད། འོན་ཀྱང་། ཕོ་ཚོས་ཕྱིས་སུ་རྒྱ་ནག་དང་ཚོང་འབྲེལ་སོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འཛུགས་སྐབས་རྒྱ་ནག་ནི་དོགས་ཟོན་ཆེན་པོ་བྱ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་བརྗོད་མི་དགོས་ལ། དེ་བས་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་ནི་ སྔ་ཕྱི་བར་གསུམ་དུ་འགྱུར་སླ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པའང་ཤེས་ཐུབ་ཡོད་པར་བསམས། རྒྱལ་སྤྱི་ཁྲོན་ལ་རྒྱའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་རྐྱེན་པས་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་གནད་དོན་དེས་རྒྱལ་སྤྱི་ཁྲོན་ཡོངས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཐུབ་མེད་པར་སྣང་།

༢) རྒྱལ་སྤྱིའི་གཞུང་འབྲེལ་དབུ་ཁྲིད་དང་གཞུང་འབྲེལ་འགན་འཛིན་ཚོས་རྒྱ་གཞུང་ལ་འབོད་སྐུལ་གནང་ཚུལ།

རྒྱལ་སྤྱིའི་སྲིདས་ཆའི་སྟེང་སྐབས་དེ་དུས་སུ་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཐད་རྒྱ་གཞུང་ལ་འབོད་སྐུལ་བྱེད་མཁན་མང་པོ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་ང་ཚོས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དྲ་ཚིགས་སྟེང་ནས་ཤེས་ཐུབ་མོད། འོན་ཀྱང་། འདིར་དཔེ་མཚོན་ཙམ་གྱི་ཆེད་དུ་བཀོད་ན། “The international community, which has sent signals to Beijing to calm the situation, hasn’t been able to pressure the Communist

མུ་མཐུད་དུ་གནས་རྒྱུར་ཁྲིམས་མཐུན་ཡིན་པ་ལྟར་དུ་བཟོ་བ་དང་། དེས་རྐྱེན་པས་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཆིངས་ཡིག་འོག་གི་རྩ་བའི་རྩ་དོན་དང་འོས་འགན་ལ་གནོད་སྐྱོན་བཟོ་བཞིན་ཡོད། འདི་ལྟ་བུའི་སྐྱོན་འཛུགས་ནི་ལས་དོན་ཐོལ་བྱུང་གི་འཐུས་ཤོར་ཙམ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ནི་པེ་ཅིང་གིས་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཉེས་ཆད་གཏོང་རྒྱུར་ཞེད་སྣང་སྐྱེ་བ་དང་འཧམ་འཧམ་ལྷོད་ལྷོད་ཀྱི་རྩ་བ་བརྟེན་པའི་ས་ཁམས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྩིས་བགྲང་ཡིན། རྒྱལ་ཁབ་མེད་པའི་མི་རིགས་དང་བཙན་འོག་མི་སེར་གྱི་རེ་བའི་མཚོན་རྟགས་སུ་གྱུར་བའི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དེ་དེང་སང་འདེམས་སྒྲུག་གི་དྲང་བདེན་མིན་པའི་ལག་ཆར་འགྱུར་ཉེན་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་འགན་འཁྲི་ནི་ཁྲིམས་དང་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱིས་ཐག་གཅོད་བྱེད་པ་མིན་པར། ཚོང་འབྲེལ་གྱི་གྲོས་མཐུན་དང་ཐབས་ཇུས་ཀྱི་སྟབས་བདེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།)

regime. When President Barack Obama met with Chinese Vice President Xi Jinping, Hu Jinato's likely successor, they didn't talk about Tibet. But U.S. Special Coordinator for Tibetan Issues Maria Otero said recently that "the U.S. Government consistently and directly has raised the issue of Tibetan self-immolations with the Chinese government. The U.S. Government repeatedly has urged the Chinese government to address the counterproductive policies in Tibetan areas that have created tensions and that threaten the distinct religious, cultural and linguistic identity of the Tibetan people…We call on the Chinese government to resume substantive, results-oriented dialogue with the Dalai Lama or his representatives to address the underlying grievances of China's Tibetan population."[8] ཞེས་བོད་སྐྱུར་ཞུས་ན། དེ་ལྟར། "རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚོགས་པས་པེ་ཅིང་ལ་གནས་སྟངས་ཞི་འཇགས་ཡོང་བའི་བསྐུལ་བརྗ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དམར་པོའི་གཞུང་ལ་གནོན་ཤུགས་ཙམ་ཡང་སྤྲོད་ཐུབ་མེད་ལ། སྲིད་འཛིན་ Barack Obama ཡིས་རྒྱ་ནག་གི་སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་གཞོན་པ་ Xi Jinping དང་མཇལ་འཕྲད་གནང་སྐབས། ཁོ་ཚོས་བོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་གླེང་སློང་བྱས་མེད་སོད། འོན་ཀྱང་ཨ་རིའི་བོད་དོན་དམིགས་བསལ་འབྲེལ་མཐུད་པ་ Maria Otero ཡིས་ཉེ་དུས་གསུང་དོན། "ཨ་རིའི་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་གནད་དོན་ཐད་ཐད་ཀར་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་བརྗོད་བཞིན་ཡོད་ལ། ཨ་རིའི་གཞུང་གིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་ཛ་དྲག་ཆགས་པའི་གནད་དོན་དང་ནོར་འཁྲུལ་ཅན་གྱི་སྲིད་ཇུས་དེ་དག་ལ་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་པ་དང་། དེ་དག་གིས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་། སྐད་ཡིག་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ངོ་བོར་ཉེན་ཁ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་པ། གཞན་ད་དུང་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་མང་གི་བློ་ཕམ་ཅན་གྱི་གནད་དོན་དག་ལ་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཆེད། རྒྱ་གཞུང་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་ཡང་ན་ཁོང་གི་སྐུ་ཚབ་དང་ལྷན་དོན་སྙིང་ལྡན་ཞིང་ཕན་འབྲས་ལ་དམིགས་པའི་གྲོས་མོལ་བསྐྱར་མཐུད་བྱེད་དགོས་པའི་འབོད་སྐུལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། " ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་མཇུག་འབྲས་ནི་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་ཤུགས་རྐྱེན་གང་ཙམ་ཞིག་ཐེབས་ཡོད་པར་སྣང་། གཞན་ཡང་། གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཚོགས་པའམ་མི་སྒེར་མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་ལ་རྩོམ་ཡིག་དང་དཔྱད་རྩོམ་སོགས་ཀྱིས་ཐོག་ནས་བོད་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད་པའང་བརྗོད་མི་དགོས་པར་སྣང་།

8. FPIF Foreign Policy In Focus https://fpif.org/self-immolations_in_tibet/ (Self-Immolations in Tibet; The current wave of self-immolations may make the issue of Tibet impossible for either China or the United States to ignore. By Saransh Sehgal | March 2012 ,21)

༣) རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་ཁང་ཁག་གི་གནས་ཚུལ་མགོ་འདོན་སྐོར།

རྒྱལ་སྤྱིའི་སྙིང་མིང་གྲགས་ཡོད་པའི་གསར་ཁང་ཁག་དང་སྤྱི་ཚོགས་དྲ་ལམ་སྟེང་དུ་བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་ལ་གླེང་མཁན་དང་གནས་ཚུལ་སྤེལ་མཁན་སོགས་ཇེ་མང་དུ་སོང་བ་དང་། བོད་མིར་རྒྱབ་བསྐྱོར་བྱེད་མཁན་དང་དྲང་བདེན་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་མཁན་ཡང་ཇེ་མང་སྟེ། གཙོ་བོར་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་མཁན་དང་དཔྱད་རྩོམ་རིགས་བྲིས་མཁན་ཡང་ཇེ་མང་དུ་སོང་བ་སོགས་བོད་མིའི་སྙིང་སྟོབས་ལ་ཡིད་རང་ཞུས་མཁན་ནི་ཇེ་མང་རེད། དཔེར་ན། ཨེ་ཤི་ཡ་རང་དབང་རླུང་འཕྲིན་ཁང་། Radio Free Asia (RFA) དང་། ཨ་རིའི་རླུང་འཕྲིན་ཁང་། Voice of America (VOA) གཉིས་ནི་ཆེས་ཐོག་མའི་གསར་འགྱུར་འགོད་མཁན་དེ་ཡིན་པ་དང་། དེ་གཉིས་ལས་རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་ཁང་གཞན་ཁག་གིས་གསར་འགྱུར་མགོ་སློད་བྱེད་པར་སྣང་། དཔེར་ན། ཨེ་སྤི་གསར་འགྱུར། (AP News), བྷི་བྷི་སི་གསར་འགྱུར། (BBC News), ཨེ་ཇཱ། ཛ་ཛཱི་ར། (Al Jazeera), དུས་བབ་ཀྱི་དུས་དེབ། (Time magazine), རའོ་ཊར་གསར་ཁང། (Reuters), ཨེ་ཨེཕ་སྤི། (AFP), རང་དབང་གསར་ཁང་། (The Independent), ལྒཱ་སྡུང་གསར་ཁང་། (The Guardian)[9], ཞེས་པའི་གསར་ཁང་ཁག་ཏུ་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བའི་གསར་འགྱུར་མགོ་འདོན་བྱས་པ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་དྲ་རྒྱ་(Academia.edu)ཞེས་པའི་སྟེང་དུ་བོད་རིགས་ཙམ་མིན་པར་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་མི་རིགས་ཚོས་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཐད་བརྩམས་ཆོས་སམ་དཔྱད་རྩོམ་རིགས་སྤེལ་མཁན་ཡང་ཆེས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་འདུག

ཉེ་དུས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ལོར་རྩོམ་པ་པོ་བྷ་བྷི་ར་ཌེ་མེག་ (Barbara Demick) མཆོག་གིས་བརྩམས་གནང་བའི་《སངས་རྒྱས་ཟ་བ། བོད་ཀྱི་གྲོང་རྡལ་ཞིག་གི་འཚོ་གསོན། 》ལོ་རྒྱུས། བདེ་པོ་འཚོས་བོད་སྐད་གནང་བའི་དཔེ་དེབ་དེ་ཡང་ཕྱི་རྒྱལ་མི་རིགས་ཤིག་གིས་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་བསྲེགས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་དེ་གཙོ་བོར་བྱས་ནས་བརྩམས་གནང་བའི་དཔེ་དེབ་གསར་ཤོས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན། དེ་ལྟར་རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་ཁང་ཁག་དང་། སྤྱི་ཚོགས་དྲ་རྒྱ། ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་རྩོམ་པ་པོ་སོགས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་རྐྱེན་སྐོར་ལ་དོ་སྣང་དང་། ཞིབ་འཇུག་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པ་ཙམ་གྱིས་ཤུགས་རྐྱེན་ལྷག་ཏུ་ཐོབ་ཡོད་པར་བསམས།

9. གསར་ཁང་འགའ་ཤས་ཀྱི་མིང་བོད་སྐད་གང་ཡིན་གསལ་པོར་མི་ཤེས་པའི་རང་ངོས་ནས་བོད་སྐད་ཐོག་གང་འཚམ་སྒྱུར་ཁུལ་བྱས་ཡོད།

དེས་ན་དབྱིན་ཇིའི་ཁོ་ལོམ་བྷི་ཡ་གཙུག་ལག་སློབ་ཆེན་གྱི་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཁང་ (Institute of Asian Research, University of British Columbia) གི་ཚེ་རིང་ཤཱཀྱ་མཆོག་གིས་གསུངས་པ་བཞིན། རང་ལུས་མེར་སྲེག་ཕུལ་མཁན་ཚོས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་སྲུང་སྐྱོབ་ཆེད་དང་། ༸གོང་ས་མཆོག་བོད་དུ་ཕྱིར་ཕེབས་ཐུབ་ཆེད་སོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་པར་ཤེས་པ་དང་། ཁོ་ཚོའི་སྙིང་སྟོབས་ལས་བྱུང་བའི་འབྲས་བུས་རྒྱ་ནག་ཙམ་མིན་པར་རྒྱལ་སྤྱིའི་ས་ཕྱོགས་མང་པོར་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་མིན་ཇི་ལྟར་ཡང་། གང་ལྟར་བག་ཆགས་ཟབ་མོ་ཞིག་བཞག་ཐུབ་ཡོད་པར་བསམས།

མཇུག་གནས།

སྐབས་བབ་འདིར་བོད་མིའི་རང་སྲེག་དེས་རྒྱ་ནག་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྱོན་དུ་ཤུགས་རྐྱེན་ཅི་འདྲ་བྱུང་ཡོད་མེད་སྐོར་གཤམ་གསལ་རེའུ་མིག་ཐོག་མདོར་ཙམ་གསལ་ཡོད།

ཨང་།	རྣམ་པ།	༢༠༠༩ལོའི་སྔོན།(%)	༢༠༠༩ལོའི་རྗེས།(%)	ངོ་སྤྲོད།
༡	བརྒྱུད་ལམ་ཁག་གི་ངོ་སྣང་།	༣༠%	༧༠%	རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ངོ་རྒོལ་ཐབས་ལམ་ལས་དེས་རྐྱེན་པས་ཡིན།
༢	གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ལས་དོན།	༦༠%	༤༠%	རྒྱ་ནག་གི་ཤུགས་རྐྱེན་ལས་བོད་གཞུང་གི་ལས་རིམ་ཁག་ལ་གནོན་ཤུགས་ཐེབས་པ།
༣	གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཚོགས་པ་ཁག་དང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ལེན་པ།	༥༠%	༨༠%	གཞུང་འབྲེལ་མིན་པའི་ཚོགས་པ་ཁག་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཤུགས་ཆེ་རུ་ཕྱིན་པ།
༤	རྒྱལ་སྤྱིའི་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཤེས་རྟོགས།	༣༥%	༦༥%	ཇ་དྲག་ཆེ་བའི་ངོ་རྒོལ་དེས་ཁོ་ཚོར་གོ་རྟོགས་གང་ཙམ་བྱུང་སོང་། འོན་ཀྱང་། དུས་ཚོད་འདས་རིམ་བཞིན་དེ་དང་ཐག་རིང་དུ་འགྱུར།
༥	རྒྱལ་སྤྱིས་༸གོང་ས་མཆོག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར།	༡༠%	༧༠%	རྒྱལ་སྤྱི་ཁག་ནས་༸གོང་ས་མཆོག་དང་ཐད་ཀའི་མཇལ་འཕྲད་ལ་འཛེམ་ཟོན་བྱས་པ།

གཞན་ཡང་། དཔྱད་རྩོམ་འདི་འབྲི་དུས་ཆེས་དཀའ་ངལ་ཆེ་ཤོས་ནི་རང་ཉིད་ཀྱིས་གོང་དུ་སྔོན་གླེང་ནང་དུ་ཞུས་པ་བཞིན་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཁག་ལ་ཞིབ་བསྡུར་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཙམ་གྱིས་མ་བྱུང་བ་དང་། བརྗོད་གཞི་འདི་དང་འབྲེལ་བའི་བརྩམས་ཆོས་གཞན་མང་པོ་ཞིག་འཚོལ་རྙེད་མ་བྱུང་བ་སོགས་ལ་བློ་འགྱོད་ཆེ་ཙམ་བྱུང་སོང་། འོན་ཀྱང་། 《ས་བྱི་ཞི་རྒོལ་ཆེན་མོ། མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བཙན་དབང་ལ་ཞི་བའི་ངོ་རྒོལ་གྱི་བྱུང་རིམ་ཟིན་ཐོ། 》ལས་

“གོང་ས་མཆོག་ནས་བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་བསྩལ་བའི་གསུང་འཕྲིན་ནང་དུ། “ནང་སོག་ནང་ད་ལྟའི་ཆར་བསྡོམས་མི་འབོར་ས་ཡ་ ༢༥ ནས་སོག་རིགས་བརྒྱ་ཆ་ ༢༠ ལས་མེད། ”[10] ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་བོད་དུའང་དེ་ལྟར་མ་བྱུང་བའི་རེ་བ་ཆུ་ཐིག་ཙམ་ལས་མེད་ཀྱང་རེ་ཐག་མ་ཆད་པ་ཞིག་བྱ་ཐབ་རྒྱུར་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་གལ་འགངས་ཆེ་ཆུང་གང་ཡིན་ཡང་དོ་སྣང་གང་མང་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་རྒྱ་ཆེའི་གློག་པ་པོའི་སྐན་ལམ་དུ་འབུལ་རྒྱུའོ། །

དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཁག

༡། རྩོམ་པ་པོ། ཧྥ་རྷི་ར་སྦྲེ་མེག་ལོ་ཙཱ་བ། བདེ་པོ་འཚོ། 《སངས་རྒྱས་ཟ་བ། བོད་ཀྱི་གྲོང་རྡལ་ཞིག་གི་འཆི་གསོན། 》བོད་ཀྱི་དུས་བབ་ནས་དཔར་སྐྲུན་ཞུས། ༢༠༢༥ པར་ཐེངས་དང་པོ།

༢། 《ས་བྱི་ཞི་གྲོལ་ཆེན་མོ། མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བཙན་དབང་ལ་ཞི་བའི་ངོ་རྒོལ་གྱི་བྱུང་རབས་ཟིན་ཐོ། 》མདོ་སྨད་བཙན་རྒོལ་བདེན་རྒྱབ་མནའ་འབྲེལ་ནས་འདོན་སྤེལ་བྱས། ༢༠༠༨

༣། རྩོམ་པ་པོ། མཁས་དབང་དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས། 《དེབ་ཐེར་དམར་པོའི་གལ་ཆེའི་ཚིག་འགྲེལ་གནད་བསྡུས། མཁས་དབང་དུང་དཀར་གསུང་འབུམ། པོད་༦》མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། པར་ལོ་དང་པར་ཐེངས་མི་གསལ།

༤། 《ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ནམ་ཡང་མིན། 》བོད་མིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ནས་པར་འགྲེམས་ཞུས། ༢༠༢༢

༥། བློ་བཟང་ཆོས་འབྱོར་རམ་ཤར་ཕྱོགས་ཁུག་རྟ། 《སྟག་ཤར་གཞོན་པས་བོད་རྒྱའི་དཀའ་རྙོག་སྙིང་བ། 》༢༠༡༩ པར་སྐྲུན་ཁང་མི་གསལ་བར་སྣང་།

༦། 〔Self-Immolation: the Changing Language of Protest in Tibet〕By Tsering Shakya (Institute of Asian Research, University of British Columbia) ད་ལྟའི་བར་གཟིགས་ཐེངས་གྲངས། ༢༠༦༧ (Academia.edu) https://www.academia.edu/2441693/Self_Immolation_the_Changing_Language_of_Protest_in_Tibet

10. 《ས་བྱི་ཞི་གྲོལ་ཆེན་མོ། མདོ་སྨད་མི་དམངས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བཙན་དབང་ལ་ཞི་བའི་ངོ་རྒོལ་གྱི་བྱུང་རབས་ཟིན་ཐོ། 》མདོ་སྨད་བཙན་རྒོལ་བདེན་རྒྱབ་མནའ་འབྲེལ་ནས་འདོན་སྤེལ་བྱས། ༢༠༠༨ སྟོན་སྒྲིང་གི་ཤོག་གྲངས་ ༢༧ ནང་དུ་གསལ།

༧། (Self-Immolations of Tibet and the Deafening Silence of the International Community) By Yeshe Choesang 2025, Publisher: Tibet Post International https://doi.org/10.5281/ZENODO.15532074

https://www.academia.edu/129595781/Self_Immolations_of_Tibet_and_the_Deafening_Silence_of_the_International_Community

༨། https://en.wikipedia.org/wiki/Self-immolation_protests_by_Tibetans_in_China

༩། (The Sociopolitical Lives of Dead Bodies: Tibetan Self-Immolation Protest as Mass Media) By Charlene Makley https://journal.culanth.org/index.php/ca/article/view/ca30.3.05

༡༠། FPIF Foreign Policy In Focus https://fpif.org/self-immolations_in_tibet/